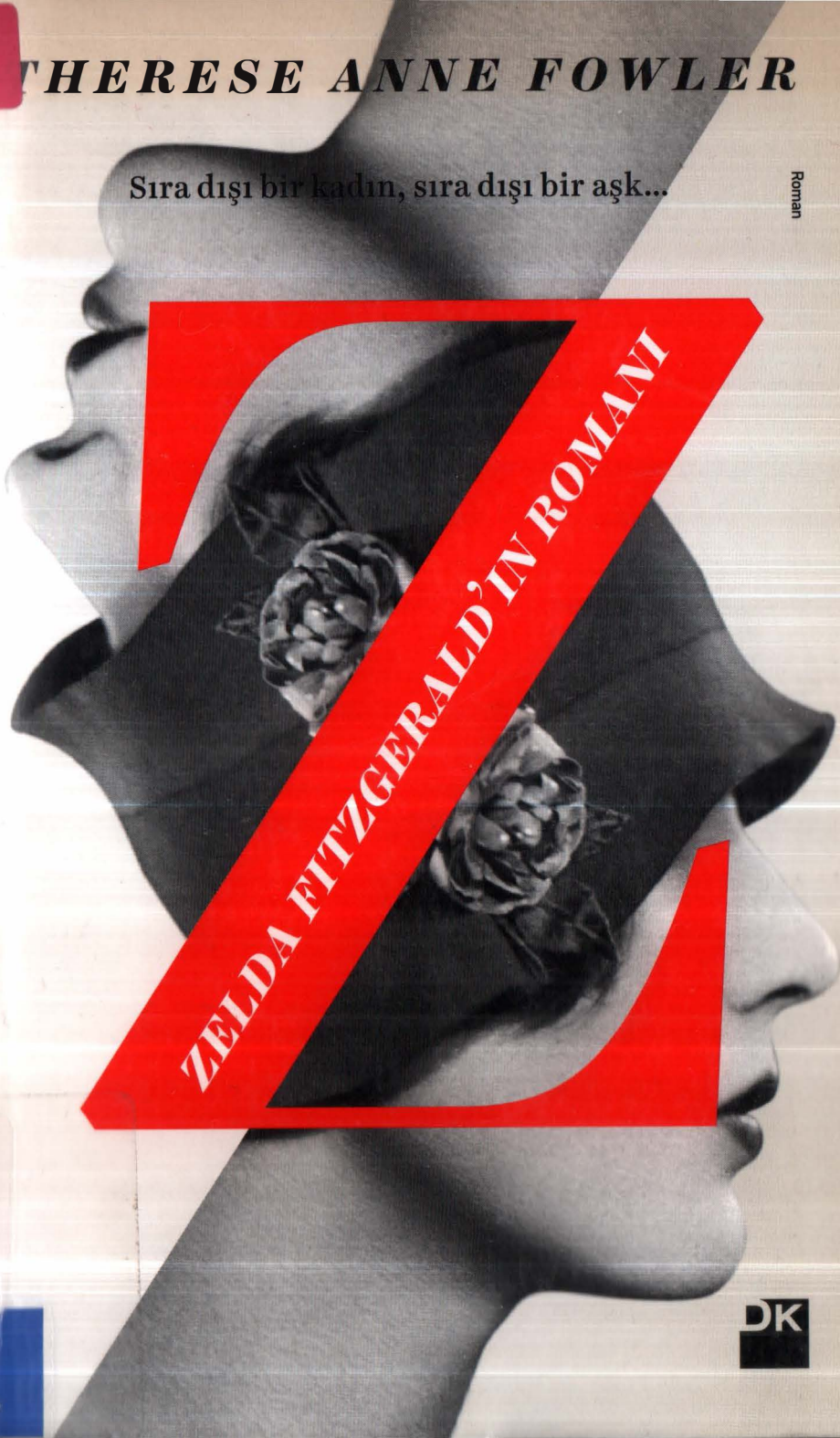
THERESE ANNE FOWLER

Sıra dışı bir kadın, sıra dışı bir aşk...

Roman



ZELDA FITZGERALD'IN ROMANI

DK

Z

ZELDA FITZGERALD'IN ROMANI

THERESE ANNE FOWLER

Z

Zelda Fitzgerald'ın
Romanı

ZELDA FİTZGERALD'IN ROMANI

Orijinal adı: A Novel of Zelda Fitzgerald
z. Copyright © 2012 by Therese Anne Fowler
Yazan: Therese Anne Fowler
İngilizce aslından çeviren: Omca Korugan

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
1. baskı / Ekim 2014 / ISBN 978-605-09-2272-1
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Kapak görseli: © Sasha \ Hulton Archive \ Getty Images Turkey
Baskı: Görsel Dizayn Ofset Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvan Deposite Alışveriş Merkezi A5 Blok
4. Kat No: 405 İkitelli OSB - Başakşehir / İSTANBUL
Tel: (212) 671 91 00
Sertifika no: 16269

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Z

Zelda Fitzgerald'ın Romanı

Therese Anne Fowler

Çeviren: Omca Korugan

DK DOĞAN KİTAP

Erebilmek, ah erebilmek sonunda muradımıza... Elimizden geldiğince...

Zelda Sayre Fitzgerald

Girizgâh

Montgomery, Alabama

20 Aralık 1940

Sevgili Scott,

Romanın için Son Kodamanın Aşkı *harika bir isim olmuş. Max ne diyor?*

Düşünüyorum da, belki bir uçak yolculuğunu göze alıp yılbaşında seni görmeye gelirim. Gönderebilirsen bana parayı gönder. Müthiş bir çift olmaz mıyız ama? Senin hasta kalbin ile benim hasta kafam. Birlikte iyi bir iş çıkarırız belki de. Ben sana o hep sevdiğin peynirli çöreklerden getiririm, sen de bana şimdiye kadar yazdıklarını okursun. Şahane bir roman olacak, biliyorum Scott, yazdığın en iyi roman olacak.

Postane kapanmadan yetişip bugün postaya verebilmek için kısa tutuyorum mektubu. Bana hemen yaz.

Sadakatle,

Z ~

Şayet şu posta kutusuna sığdırabilseydim kendimi, mektubumun peşinden ta Hollywood'a kadar, ta Scott'a kadar gider, bir sonraki geleceğimizin kapısına dayanırdım. Ne de olsa bizim için hep oldu bir sonrakiler ve bu seferkine de şimdi başlamamamız için hiçbir neden yok. Keşke insanlar da söz-

cükler kadar hızlı seyahat edebilselerdi. Acayip bir şey olmaz mıydı? Keşke onlar kadar kolay düzeltilebilseydik.

Posta müdürü anahtarlarını şıngırdatarak geliyor kapatmak için. "Nasılsınız, Bayan Sayre?" diyor, 1920'den beri Bayan Fitzgerald olduğumu bildiği halde. Saf kan Alabamalıdır Sam; *Sayre'ı Sey-yah* gibi söyler; halbuki ben uzaklarda yaşadığım onca zamandan sonra sondaki o yumuşak sessizleri de telaffuz eder oldum.

Ellerimi hırkamın ceplerine sokup kapıya doğru hareketleniyorum. "Neredeyse turp gibiyim, Sam; teşekkür ederim. Umarım sen de iyisindir."

Bana kapıyı tutuyor. "Daha kötüsünü de gördük. Haydi iyi akşamlar."

Ben de görmüştüm daha kötüsünü. Çok daha kötüsünü; Sam de biliyor bunu. Montgomery'deki herkes biliyor. Pazarda, postanede ya da kilisedeyken bana baktıklarını görüyorum. İnsanlar benim nasıl delirdiğimi fısıldıyorlar birbirlerine; abimin nasıl delirdiğini, çocuklarının Yargıç Sayre'ın mirasını böyle mahvetmelerinin ne kadar üzücü olduğunu. *Bunları hep ana tarafından almışlar* diye fısıldıyorlar; halbuki yegâne suçu Kentucky'li olmak olan annem, iş akıl ve izan sahibi olmaya gelince onların hepsini cebinden çıkarırdı – şimdi düşünüyorum da bu da pek ahım şahım bir şey sayılmazdı aslında.

Dışarıda, güneş ufuk çizgisinin altına inmiş bile; bugünden bıkmış, bu yıldan bıkmış, her şeye baştan başlamaya benim kadar hazır. Scott'ın mektubumu almasına ne kadar var acaba? Benim onun yanıtını almama? Elimde olsa yarın ilk iş bir uçak bileti alırdım. Biraz da benim ona bakmamın vakti geldi artık.

Vakit.

Bir zamanlar, çoktan unuttuğum birtakım insanlarla tüm gün süren akşamdan kalmalıklar ve amaçsız gezintilerde har-

cayacak kadar bolken, hayal bile edemeyeceğimiz kadar kıymetli oluverdi şimdi. Sevdiklerimizin çoğu ya perişan halde ya da yok olup gitti. Şanstan başka hiçbir şey koruyamaz insanı felaketten. Ne aşk. Ne para. Ne inanç. Ne temiz bir kalp ve işlenen sevaplar – ne de günahlar. Hepimiz, ama hepimiz yıkılabiliriz, telef olabiliriz, küçük düşebilir, mahvolabiliriz.

Beni alın, mesela. Geçen nisanda buraya taşınıp annemle yaşamaya başlayana kadar altı yıl boyunca sakat beynimle kırık ruhuma şifa bulmak için bir sanatoryumdan diğerine gezip durdum. Bu arada Scott da her zaman bana yakın bir yerlerde, farklı oteller, pansiyonlar ve şehirler arasında süründü – ta ki Hollywood onu yeniden çağırana ve ben de gitmesi için ısrar edene kadar. Şansı dönmüş sayılmaz: Üç yıldır alkolle ve stüdyo yöneticileriyle mücadele ediyor. Bu ayın başlarında hafif bir kalp krizi geçirdi.

Orada yanında birinin olduğundan şüphelensem de bana her zaman yazar ve mektuplarını hep *Bütün aşkımla...* diye bitirir. Bense ona gönderdiğim mektupları *Sadakatle...* diye imzalarım. Altı senedir aynı adresi paylaşmamış olsak da, Scott muhtemelen, ona tapınan ve hiç şüphesiz onu kurtardığını düşünen bir kızı ışığıyla ihya ediyor olsa da ikimiz de doğruyu söylüyoruz. Şu anda elimizde olan bu; biz buyuz. Bir zamanlar olduğumuz gibi sayılmayız –iyi hallerimizi kastediyorum– ama bir zamanlarki kötü hallerimiz gibi de değil.

Ortaokulda dikiş hocam olan Mildred Jameson verandasından sesleniyor ben geçerken. "Söylesene Zelda, şu senin herif ne zaman dönecek sana?"

Scott'la ben, bu şehirde pek meşhuruz. Buralılar, kâh hakkımızdaki gazete yazılarını keserek, kâh Scott'ın ya da benim yazdığımız hikâyeler kadar asılsız olaylar ve dostluklar uydurarak ta başından beri yaptığımız her şeyi takip ettiler. Dedikodunun önüne geçmek bir yana, doğru dürüst mücadele bile edemeyince ister istemez eşlik etmeyi öğreniyor insan.

"Yeni bir film senaryosu yazıyor" diyorum Mildred'a, oysa hakikat bu kadar seksi değil: Stüdyo faslını kapattı –ebediyen, diyor– ve sadece kitabı üstünde çalışıyor.

Mildred verandanın parmaklıklarına yaklaşıyor. "Bir Noel'i daha ayrı geçiremezsiniz!" Kır saçları bigudilerle sarılmış ve şeffaf bir eşarpla örtülmüş. "Söyle de elini çabuk tutsun Tanrı aşkına – bir de şu yakışıklı Clark Gable'ı oynatsın filmde. Ay, bayılıyorum Rhett Butler'a!"

Başımı sallayıp "Söylerim" diyorum.

"Mutlaka söyle. Ve çabuk olmasını da söyle! Hiçbirimiz gençleşmiyoruz ne de olsa."

"Eminim elinden geldiği kadar hızlı çalışıyordur."

28'de Paris'te James Joyce için verilen bir yemekte Scott, *Gatsby*'nin satışlarının tatsız gittiğinden ve yeni bir kitap yazmaya başlama konusundaki ağırkanlılığından yakınıyordu. Joyce ona kendisinin de yeni bir roman üzerinde ağır ağır ilerlediğini ve üç ya da dört yıl içinde bitirmeyi umduğunu söylemişti.

"Yıllar" deyip durmuştu sonrasında Scott, *Gatsby* ile bir sonraki romanı arasında dokuz tuhaf ve çalkantılı yılın geçeceğinden bihaber. İşte şimdi de yine altı yıl oldu ama ben bu romanı yakın zamanda bitireceğine ikna oldum. Atlattığı onca şeyden, bütün o düş kırıklıklarından ve aşağılanmalardan sonra, bu roman onu eski itibarına kavuşturacak – sadece okurlarının değil kendi gözünde de.

Geçen gün bana şöyle yazmıştı:

> *Bir isim buldum:* Son Kodamanın Aşkı. *Ne dersin? Bu arada, Ernest'in* Çanlar Kimin İçin Çalıyor'*unu bitirdim. Bir önceki kadar iyi değil, ki bu da Hollywood'un Ernest'e bunun için neden yüz küsur bin ödediğini açıklıyor. Ayın kitabı seçkisinde birinci olduğu için alacağı elli bini de katınca bizim hiç olmadığımız*

kadar tuzu kuru hale gelecek (gerçi biz de fena değildik bir ara). Paris'te, bıçkıevinin üst katındaki o berbat odalardan başka bir şeye parasının yetmediği zamanlardan beri çok şey değişti, değil mi?

Ernest. Scott artık hepimizin –kendisinin, Hemingway'in ve benim– bir şekilde rayımıza oturduğumuzu düşünüyor bugünlerde. Dediğine göre yeni kitabını *Scott'a, muhabbet ve hürmetle* diye imzalayarak göndermiş. Nasıl hoşuna gitmiş. Yanıt olarak, Hemingway'in artık böyle yüce gönüllü davranabilecek durumda olduğunu yazabilirdim ama yazmadım; aklınca artık hepimiz olmamız gereken yerlerde olduğumuza göre neden efendi davranmasındı ki?

Scott şöyle devam ediyordu:

Geçenlerde, 1918 yılından kalma Montgomery Golf Kulübü üyelik kartım geçti elime; Teğmen F. S. Fitzgerald adına düzenlenmiş... Hatırlıyor musun o adamı? Gözü pek, gösterişli, romantik – zavallıcık. Nasıl da âşıktı yazmaya, hayata ve Montgomery sosyetesinden, herkesin ulaşılamaz dediği gencecik bir kıza. Yüreği hâlâ tam olarak iyileşmiş sayılmaz.

Tamamen tükendik mi acaba diye düşünüyorum – senle ben. Yaygın görüş bu yönde ama sen hastaneden çıktığından beri oldukça iyi bir sekiz ay geçirdin ve benim de durumum düzeliyor. Geçen kıştan bu yana içkiye elimi sürmedim, düşünebiliyor musun?

Ama söylesene Zelda, neler vermezdin en başa dönmek için? Yeniden, gelecekleri taptaze ve parlak, önleri yanlış yola sapmalarına imkân vermeyecek kadar açık görünen o iki insan olmak için?

Tanrı yardımcım olsun; Scott'ı özlüyorum.

Bizim tükendiğimizi, Scott'tan artık iş çıkmayacağını, be-

nimse bugünlerde aptallıkta kazlarla yarıştığımı düşünen herkese *daha yakından bakın* diyebilmek isterdim.

Daha yakından baktığınızda olağanüstü, büyüleyici bir şey göreceksiniz, sahici ve doğru bir şey. Biz asla göründüğümüz gibi olmadık.

Birinci bölüm

1

Gözünüzün önüne 1918 yılının Haziran sonlarına doğru bir sabah getirin; Montgomery en güzel bahar elbisesine bürünüp, en şık çiçeksi parfümünü sürünmüş – tıpkı benim de o akşam yapacağım gibi. Pleasant Caddesi üzerindeki, Victoria döneminden kalma ferah evimiz, yıldız yasemininin minik, beyaz çiçekleriyle ve gündüzsefalarının mor ihtişamıyla sarılmıştı. Bir cumartesi günüydü, daha erkendi ve hava bulutluydu. Büyük manolya ağacında toplanan kuşlar, sanki kilise korosunun solist seçmelerine katılmış gibi avazları çıktığı kadar bağırarak şarkı söylüyorlardı.

Arka merdiven boşluğunun penceresinden külüstür bir arabayı ağır ağır çeken bir at gördüm. Arkasında iki siyahi kadın bağırarak sebze satıyorlardı. *Pancar! Bezelye! Şalgam!* diye şakıyorlardı, kuş seslerini bile bastırarak.

"Hey Katy" dedim mutfağa gelerek. "Bess ve Clara dışarıda, duydun mu?" Geniş tahta masanın üzerinde kurulama beziyle örtülmüş bir servis tabağı vardı. Bezin altından bir çörek almak için uzanırken "Sade mi?" diye sordum ümitle.

"Hayır, peynirli; hadi ama surat asma öyle" dedi Katy, arkadaşlarına el sallamak için kapıyı açarken. "Bugün bir şey lazım değil!" diye seslendi. Sonra bana dönerek "Her gün şeftali reçeli yenmez ki" dedi.

"İhtiyar Julia Teyze, şeytandan paçamı kurtaracak kadar

tatlı olmamın tek nedeninin bu olduğunu söylerdi." Çörekten bir ısırık aldım ve dolu ağzımla sordum: "Lord ve leydi hâlâ uyuyorlar mı?"

"İkisi de oturma odasındalar. Arka merdivenleri kullandığına göre bunu biliyor olmalısın."

Çöreğimi bırakarak, çıplak bileklerimin üstünde tenim birkaç santim daha görünsün diye mavi eteğimin belini bir kez daha kıvırdım. "İşte."

"Belki de en iyisi sana reçel çıkarmak" dedi Katy, başını iki yana sallayarak. "Hiç değilse ayakkabı giymeye niyetin vardır herhalde."

"Hava çok sıcak; ayrıca yağmur yağarsa sırılsıklam olurlar, ayak parmaklarım buruşup soyulur ve o zaman da ayakkabısız dolaşmak zorunda kalırım, ki bu mümkün değil, çünkü bu akşam bale solom var."

"Ben milletin içine böyle çıkmaya kalksam annem beni kırbaçlardı" dedi Katy cıkcıklayarak.

"Kırbaçlamaz, otuz yaşındasın."

"Sence bu onun için bir şey değiştirir mi?"

Annemle babamın üç ablama ve abime nasıl hâlâ akıl verip nutuk çektiğini düşündüm; halbuki en küçüğü yedi yaş büyüktü benden ve Rosalind dışında hepsi çoluğa çocuğa karışmıştı. Herkes Rosalind'e Tootsie derdi. O ve kocası Newman –ki o da büyük ablamız Tilde'nin kocası John gibi Fransa'da savaşıyordu– çoluk çocuk konusunda acele etmiyorlardı – veya çoluk çocuk acele etmiyordu onlar konusunda. Sonra babaannem Musidora'nın, bizimle yaşadığı dönemde, babama saç tıraşından mahkemedeki hükümlerine kadar her konuda nasıl akıl verdiğini hatırladım. Demek ki yapılacak şey, ana babanın yanından kaçıp uzakta yaşamaktı.

"Her neyse, boş ver" diyerek arka kapıya doğru yöneldim, sıvışmak üzere olduğumdan emindim. "Buradakilerden biri beni görmediği sürece..."

"Bebeğim!" Annemin, arkamızdaki kapıdan gelen sesiyle sıçradım. "Tanrı aşkına" dedi, "çorapların ve ayakkabıların nerede senin?"

"Ben sadece şeye kadar..."

"... Derhal odana gidip giyiniyorsun. Şehre bu şekilde inmeyi düşünmüyorsun herhalde!"

Katy, "Affedersiniz, şalgamımızın az kaldığını hatırladım birden" dedi ve dışarı çıktı.

"Şehre inmiyorum" diye yalan söyledim. "Meyve bahçesine gidiyordum. Bu akşam için prova yapacaktım." Kollarımı uzatarak zarif bir *plié* yaptım.

"Evet, güzel" dedi annem. "Eminim öyledir ama bale çalışacak zamanın yok; Kızılhaç toplantısı dokuzda başlıyor dememiş miydin?"

"Saat kaç ki?" Dönüp duvar saatine bakınca yirmi dakika kaldığını gördüm. "Bir an evvel ayakkabılarımı giyip çıksam iyi olacak!" diyerek annemin yanından aceleyle geçip merdivenlerden çıktım.

Annem, "Lütfen korseni giydiğini söyle bana" diye seslendi arkamdan.

Hâlâ gecelikli olan Tootsie, dağınık saçları ve uykulu gözleriyle üst kattaki koridordaydı. "Ne oluyor?" dedi.

Newman sonbaharda Fransa'ya, General Pershing'in yanında savaşmaya gitmiş, Tootsie de o dönünceye kadar kalmak için bize gelmişti. "Tabii eğer dönerse" diyordu kederle, babamın sert bakışlarına maruz kalarak. Alabama Anayasa Mahkemesi üyesi olması münasebetiyle babama hepimiz *Yargıç Bey* derdik. "Gurur duymalısın" diye azarlardı babam Tootsie'yi. "Sonucu ne olursa olsun Newman hizmetleriyle Güney'i onurlandırıyor." Tootsie de "Tanrı aşkına, babacığım" derdi "yirminci yüzyıldayız."

"Majesteleri bir kat az giyindiğimi düşünüyor" dedim Tootsie'ye.

"Gerçekten tatlım, eğer korsesiz sokağa çıkarsan erkekler senin şey olduğunu düşünür..."

"Ahlaksız?"

"Evet."

"Umurumda değil" dedim. "Artık her şey değişti. Savaş Sanayii Kurulu korse giyilmesin dedi..."

"Korse satın almayın dediler. Ama iyi denemeydi." Peşimden yatak odama geldi. "Toplum kurallarını umursamasan bile kendini düşün; Yargıç Bey evden yarı çıplak çıktığını duyarsa derini yüzdürür."

"Kendimi düşünmeye gayret ediyordum" dedim bluzumu çıkarırken. "Derken siz burnunuzu soktunuz."

Gürültüyle aşağıya indiğimde annem hâlâ mutfaktaydı. "Daha iyi olmuş. Şimdi sıra etekte" dedi belimi işaret ederek.

"Anne, hayır. Koşarken ayağıma dolanıyor."

"Hadi düzelt şunu lütfen. Bir yerlere daha hızlı gideceksin diye Yargıç Bey'in adına leke sürmene izin veremem."

"Bu kadar erken saatte yardımcılardan başka kimse yok ki sokaklarda. Hem nereden çıktı bu kadar titizlenmek?"

"Münasip olanı yapma meselesi bu. On yedi yaşındasın..."

"On sekiz. Sadece yirmi altı gün kaldı."

"Evet, doğru, bu beni daha da haklı çıkarır" dedi. "Artık oğlan çocuğu gibi davranmak için fazla büyüksün."

"Moda düşkünlüğüme ver o zaman. Etek boyları kısalıyormuş, *McCall's* dergisinde gördüm."

Eteğime işaret etti. "O kadar da kısalmıyor."

Eskisi kadar gergin olmayan yanağından öptüm onu. Zamanın annemin yüz hatlarına verdiği zararı kapatmaya ne krem yetiyordu ne de pudra. Bir sonraki doğum gününde elli yedi yaşında olacaktı ve bütün o yıllar kırışıklarla dolu yüzünden, tepesinde topladığı saçlarından, giymekte ısrar ettiği Edward dönemi tarzı bluzlarından ve yerleri süpüren eteklerinden anlaşılıyordu. Kendisi için yeni bir şey yapmayı

kesinlikle reddediyordu; "Savaş hâlâ sürüyor" diyordu, sanki bu her şeyi açıklıyormuş gibi. Yeni yıl partisinde tarlatanından vazgeçtiğinde Tootsie'yle ben nasıl da gurur duymuştuk.

"Hoşça kal anne" dedim. "Öğle yemeğine beni bekleme, kızlarla restorana gideceğim."

Sonra, görüş alanından çıktığım an çimenlere oturdum ve ayak parmaklarım özgürlüğüne kavuşsun diye ayakkabımı ve çorabımı çekip çıkardım. Ne yazık ki, kendi özgürlüğüme kavuşmam bu kadar kolay olmayacak, diye düşündüm.

Dexter Caddesi, kubbesi ve sütunlarıyla, hayatımda gördüğüm en etkileyici bina olan hükümet binasına doğru giden ana caddeydi; oraya yöneldiğim sırada uzaklarda gök gürledi. O günkü dans performansımın müziği olan "Dance of the Hours"ı[1] mırıldanarak, yeni biçilmiş çimenlerin, ıslak yosunların ve katalpa ağacının çürüyen tatlı çiçeklerinin yaydığı kokuların arasından hoplaya zıplaya geçtim.

Dokuz yaşındayken, annemin beni ağaç tepelerinden ve çatılardan uzak tutmak ümidiyle Profesör Weisner'ın dans okuluna yazdırmasıyla başladığım bale, o günlerdeki tek gerçek aşkımdı. Balenin müziğinde ve hareketlerinde neşe, dram, tutku ve aşk vardı; yani hayattan arzuladığım her şey. Kostümler vardı, hikâyeler, roller, Sayre'ların en küçük kızından –ezelden beri büyümeye can atan o sonuncu kızdan– daha fazlası olma fırsatı vardı.

Mildred Sokağı'nın Sayre Sokağı'nı –bizim aileden geliyor bu ad, evet– kestiği yeri yeni geçmiştim ki önce yanağıma bir damla düştü, sonra bir tane alnıma, derken Tanrı musluğu sonuna kadar açtı. Ne kadar korusa kârdır diye en yakındaki ağaca koşup, dallarının altında durdum. Yaprakları ve yağmur damlalarını savurup duran rüzgâr yüzünden kaşla göz arasında sırılsıklam oldum. Bundan daha fazla ıslanmam

1. "Saatlerin Dansı." (ç.n.)

mümkün olmadığı için, salınan ağaçların bir dans topluluğu, benim de kudretli bir büyücünün zulmünden henüz kurtulmuş, kaçak bir öksüz yavru olduğumu hayal ederek yeniden yola koyuldum. Ormanda kaybolmuş olabilirdim ama güzel balelerin hepsinde olduğu gibi çok geçmeden bir prens çıkardı nasılsa karşıma.

Court Sokağı'nın Dexter Caddesi'yle birleştiği yerdeki geniş, yuvarlak, fıskiyeli havuzun parmaklıklarına yaslandım ve sularını atmak için asi saçlarımı iki yana savurdum. Birkaç ıslak otomobil ve birkaç çınlayan tramvay geçti bulvardan ve ben, ayakkabılarımla çoraplarımı ıslak ıslak giymektense havuza mı atıversem acaba, diye geçirdim aklımdan. Ama sonra, *yirmi altı gün sonra on sekizsin* diye düşündüm ve kahrolası şeyleri giydim.

Düzgünce giyinmiş olarak –neredeyse düzgünce diyelim– sokaktan yukarı yürüyüp Dexter'ın güney tarafındaki dükkânların arasında bulunan yeni Kızılhaç ofisine doğru gittim. Yağmur azaldıysa da kaldırımlar hâlâ bomboş sayılırdı, yani bu darmadağın halimin çok az tanığı vardı; annem olsa buna sevinirdi. *Amma tuhaf şeyleri dert ediyor kendine* diye düşündüm. *Bütün kadınlar gibi.* Kızların uyması gereken ne çok kural vardı, ve adabımuaşerete verilen ne çok önem. Omuzlar dik. Eller eldivenli. Dudaklar boyanmamış (ve öpülmemiş). Etekler ütülü, sözler iddiasız, gözler yerde, düşünceler namuslu. Bana kalırsa bir sürü saçmalık. Oğlanlar beni tükürüklü kâğıt topları attığım için, sulu şakalar yaptığım için, eğer güzel kokuyorlarsa ve canım isterse beni öpmelerine izin verdiğim için severler. Benim standartlarım aklıselime dayanır, sürü mantığına değil. *Üzgünüm anne. Sen çoğundan daha iyisin.*

Kızılhaç'ta toplanan yirmi kadar gönüllünün çoğu arkadaşımdı ve halimi hiç de yadırgamış görünmüyorlardı. Sadece, elinde minik pastalar ve birtakım broşürlerle koşuştu-

ran en büyük ablam Marjorie bunu sorun etti.

"Bebeğim, korkunç görünüyorsun! Şapkan var mıydı başında?" Saçımı düzeltmeye yeltendi ama sonra vazgeçti ve "Durum ümitsiz" dedi. "Al." Bana bir kurulama bezi uzattı. "Kurulan. Gönüllü ihtiyacımız bu kadar çok olmasaydı seni eve gönderirdim."

"Dert etme ya" dedim ona havluyla kafamı kurularken.

Yine de dert etmeye devam edecekti ama, biliyordum. Marjorie ben doğduğumda on dört yaşındaydı ve evlenip iki blok ötedeki bir eve taşınana kadar fiilen ikinci annem olmuştu – alışkanlık da iyice yer etmişti o zamana kadar. Havluyu onun boynuna dolayıp kendime oturacak bir yer bulmaya gittim.

O zamanlar en iyi arkadaşım olan Eleanor Browder uzun bir masada kendi karşısında yer ayırmıştı bana. Sağımda Sara Mayfield vardı – İkinci Sara derdik ona; birincisi, o vakitler Baltimore'a üniversite okumaya giden ağırbaşlı arkadaşımız Sara Haardt'tı. İkinci Sara'yı benzettikleri Livye Hart'ın parlak, kömür karası saçları tıpkı arkadaşım Tallulah Bankhead'inkiler gibiydi. Tallu ve parlak, kömür karası saçları, biz on beş yaşındayken *Picture-Play* dergisinin güzellik yarışmasını kazanmışlardı ve Tallu şimdi New York'ta bunu bir oyunculuk kariyerine dönüştürüyordu. Her ne kadar Montgomery'yi sevsem de Tallu ile saçlarının önündeki seyahatlerle dolu, büyüleyici hayatı kıskanıyordum; eminim kimse onun etek boyuna karışmıyordu.

Toplantının başlamasını beklerken biz kızlar havasız odada kendimizi yelpazeliyorduk. Odanın kayısı renkli, yüksek duvarlarına Kızılhaç posterleri yapıştırılmıştı. Bir tanesinde yumaklarla ve bir çift örgü şişiyle dolup taşan bir hasır sepet vardı; poster "Askerlerimize ÇORAP lazım. Siz de örün" diye tembihliyordu okuyanlara. Bir diğerindeyse kıpkırmızı, devasa bir haç ile onun sağında, üzerinde hiç kullanışlı değilmiş gibi görünen dökümlü bir giysi ve pelerin giymiş bir

hemşire vardı. Hemşirenin kolları, üzerinde siyah bir battaniyeye sarılmış bir asker olan eğimli bir sedyeyi kucaklıyordu. Perspektif yüzünden hemşire dev gibi duruyordu – ve şayet o uzak bakışlarını bir an evvel konuya çevirmezse askerin de sedyeden kayıp gitme riski vardı. Resmin altında şöyle yazıyordu: "Dünyanın en iyi anası."

Sara'ya bir dirsek atıp posteri gösterdim. "Ne dersin? Meryem Ana mı sence bu?"

Sara'nın yanıt vermeye fırsatı olmadı. Tahta zemin üzerinde bir bastonun tıklamaları duyuldu ve hepimiz çelik grisi, kemerli tayyörü içindeki tıknaz Bayan Baker'a doğru döndük. Gönüllülere eğitim vermek için Boston'dan gelen bu ürkütücü kadının, birisi onu Fransa'ya giden bir gemiye bindirecek olsa gidip savaşı tek başına kazanabilecekmiş gibi bir hali vardı.

"Herkese günaydın" dedi genizden gelen, sözcükleri yaymayan bir sesle. "Görüyorum ki yeni yerimizi zahmetsizce bulmuşsunuz. Savaş devam ediyor ve bu durumda bizim de üyelik ve verimlilik çalışmalarımıza devam etmemiz –hatta iki misline çıkarmamız– gerekiyor."

Bazı kızlar alkışladı. Katılmalarına yeni izin verilen daha küçük kızlardı bunlar.

Bayan Baker, onlara çenesinin bir an için gıdısına gömülmesine neden olan bir baş hareketi yaptı ve konuşmaya devam etti:

"Şimdi, aranızdan bazıları daha evvel parmak ve kol bandajları yapmıştı; prensipte, bacak ve beden bandajları da aynıdır. Yalnız, dikkat etmemiz gereken bazı önemli farklılıklar var. Aranızda bu konuda eğitim almamış olanlar vardır diye derse en başından başlayacağım. Öncelikle, işe ağartılmamış pamuklu bezlerle başlıyoruz..."

Bayan Baker enlerden, boylardan, gerilimden bahsederek bir uygulama yapmaya başlarken ben de eteklerimdeki yağmur suyunu sıktım. Gevşek bir kumaş şeridinin ucunu en

yakınında oturan kızın eline tutuşturan Bayan Baker, "Ayağa kalk tatlım" dedi. "Biriniz kumaşın topunu tutacak ve lazım oldukça açarak diğerini takviye edecek – bu kişiye sarılan diyoruz. Saran kişinin başparmakları kumaşın üst yüzünde, işaretparmakları da bu şekilde altta olmalı. İlerledikçe, işaretparmaklarımızı ruloya sıkıca bastırıyoruz, başparmaklar ise maksimum gerginliği sağlamak için kaydırılıyor. Haydi kalkıp başlasın herkes."

Arkamda yere sıralanmış duran sepetlerin birinden gevşekçe sarılmış bir kumaş topu aldım. Kumaş henüz bembeyazdı, ama yakın zamanda kana bulanarak bir adamın tüm karnını saracak ve üzerindeki kurumuş kirlerle sinekler için karşı konulamaz hale gelecekti. Bu şekilde acı çeken İç Savaş askerlerinin fotoğraflarını, babamın deyimiyle "Kuzey'in bize yaptığı zulümleri" anlatan kitaplarda görmüştüm.

Babamın kitaplar ve sohbetlerle eğitmek niyetinde olduğu esas kişi benden yedi yaş büyük olan ve şu anda Fransa'da savaşan abim Tony'ydi. Gerçi beni de oturma odasından kovmazdı hiç. Piyanoda basit bir melodi çıkartmaya çalıştığım sırada işaret edip beni yanına çağırır, dizine oturturdu.

"Sayre'ların Montgomery'de itibarlı bir geçmişi vardır" derdi, kitaplardan birini karıştırarak. "İşte. Bu, amcam William'ın küçük kardeşi Daniel'ı, yani senin dedeni büyüttüğü ilk evi. Güney'in ilk Beyaz Sarayı oldu bu ev."

"Yani Sayre Sokağı adını bizden mi alıyor babacığım?" diye sorardım yedi-sekiz yaşımın bütün merakıyla.

"William ve babamın şerefine verilmiştir o isim. Bu şehir bu halini o ikisine borçludur, çocuklar."

Tony, Sayre ailesinin geçmişini olağan bir şey gibi algılardı sanki. Bense bütün bu çoktan ölmüş akrabaların hikâyeleriyle büyülenir, hangisi ne zaman ne yapmıştı diye sorular sorup dururdum. Hikâye istiyordum ben.

Babamdan, babası Daniel Sayre'ın Tuskegee'de bir gazete kurduktan sonra nasıl Montgomery'ye dönerek *Montgomery Post*'un editörlüğünü yaptığına ve yerel politikada etkili bir ses haline geldiğine dair hikâyeler dinlerdim. Bir de annesinin erkek kardeşinden, yani Kuzey birliklerini her fırsatta yerden yere vuran ve daha sonra saygın bir senatör olan "büyük General John Tyler Morgan"dan bahsederdi babam. Annemdense, Kentucky senatörü olan babası Willis Machen'i ve annemle babamın Senatör Morgan'ın 1883'teki yeni yıl balosunda tanışmalarının müsebbibinin dedemin Senatör Morgan'la olan dostluğu olduğunu öğrenmiştim. Machen Dedem bir zamanlar başkan adayı olmuştu.

O gün Kızılhaç'ta, ailemizin tarihi Tony'ye külfet, hatta eziyet gibi geliyor olabilir mi acaba, diye düşündüm. Belki de bu yüzden ortakçı çiftçi bir ailenin kızı olan Edith'le evlenmiş, sonra da Montgomery'yi terk edip Mobile'a taşınmıştı. Bir ailenin hayatta kalan tek oğlu olmak –hem de ilk oğul olmamak, Montgomery'nin kaderini büyük oranda omuzlarında taşıyan büyükbabanın adı verilen ve daha on sekiz aylıkken menenjitten ölen oğul olmamak– işte bu ağır bir yüktü.

Kumaş topunu çözüp düşüncelerimi toparladım ve kumaşın boştaki ucunu Eleanor'a verdim. "Dün Arthur Brennan'dan bir mektup aldım" dedim. "Son Atlanta seyahatimizden hatırlıyor musun onu?"

Ruloyu başlatmaya çalışan Eleanor'un kaşları çatılmıştı konsantrasyondan. "Başparmaklar mı alttaydı, işaretparmakları mı?"

"İşaretparmakları. Arthur'un ailesi ta Devrim'den öncesinden beri pamuk işindeymiş. Hiçbir zaman ayrılmak istemeyen eski köleleri var hâlâ, ki babama sorarsan bu, Lincoln'ın Güney'i bir hiç uğruna mahvettiğinin kanıtı."

Eleanor birkaç başarılı tur yaptırdıktan sonra başını kal-

dırdı. "Arthur, şu yeşil Dort marka arabası olan çocuk mu? Hani şu bindiğimiz havalı arabanın sahibi?"

"Ta kendisi. Enfes değil miydi? Arthur, Dort'ların Ford'dan iki kat daha pahalı olduğunu söylüyor – bin dolarmış, belki daha da fazla. Yargıç Bey bir arabaya o kadar para vermektense mahkemenin önünde çırılçıplak dans etmeyi tercih eder herhalde."

Bunun hayali eğlendirmişti beni; bir yandan kumaşı Eleanor'a uzatırken bir yandan da babamın, üzerinde ince çizgili takım elbisesi, elinde kapalı şemsiyesi ve omzunda deri çantasıyla tramvaydan indiğini hayal ettim. Mahkeme binasının geniş mermer merdivenlerinin dibinde, güneşte parıldayan havalı kaportası ve alev alev yanan cilalı marşpiyeleri ile yeşil bir Dort park edecekti. Başında silindir şapka, üzerinde smokin olan bir adam –ki şeytanın uşağı olacaktı bu– babama işaret ederek onu arabanın yanına çağıracaktı; konuşacaklardı; babam başını iki yana sallayacak, kaşlarını çatacak, şemsiyesiyle hareketler yapacaktı; parmağını sallayarak, müsrifliğin zararları ve nispi değer üzerine vaaz verecekti; silindir şapkalı adam kafasını şiddetle iki yana sallayacak ve babama oracıkta soyunup dans etmekten başka bir seçenek bırakmayacaktı.

Hayalimin burasında babama görüş alanımın biraz uzağında ve arkası bana dönük olma ayrıcalığı tanıdım. Aslına bakılırsa çıplak bir adam görmüşlüğüm yoktu henüz – gerçi gördüğüm küçük oğlanlar ve kimi Rönesans eserleri yeterince temsiliydi herhalde.

"Çıplaklık demişken" dedi Eleanor, bandajın sonunu elimden almak için masanın üzerine eğilerek. "Dün akşam sinemada bir havacı –Yüzbaşı Wendell Haskins'miş adı– bana senin, üzerinde ten rengi bir mayoyla havuzun etrafında salına salına dolaştığınla ilgili dedikoduların aslı astarı olup olmadığını sordu. Sinemaya May Steiner'la gelmişti ama bana seni

soruyordu, şahane değil mi? May o sırada bir şeyler aldığı için duymadı; hiç değilse bunu düşünecek kadar kibarmış adam."

Sara "Keşke o gün havuzda olsaydım da yaşlı hanımların yüzlerini görebilseydim" dedi.

"Geçen kış Zelda'nın ökseotunu alıp eteğinin arkasına iğnelediği dansta var mıydın peki?" dedi Livye.

"Çarşamba günü burada bizimle olacaktınız asıl" dedi Eleanor onlara. "Vatman köşede durmuş sigarasını bitirirken Zelda tramvayı kaçırdı. Gözleri fal taşı gibi açılan adamı orada öylece bırakıp Perry Street üzerinde ilerlemeye başladık!"

"Yemin ederim Zelda, senden çok eğlenen yok" dedi Sara. "Üstelik başın hiç derde girmiyor!"

"Herkes babasından korkuyor" dedi Eleanor. "O yüzden Zelda'ya sadece biraz parmak sallayıp bırakıyorlar."

Başımı salladım. "Ablalarım bile korkuyor ondan."

"Ama sen korkmuyorsun" dedi Livye.

"Onun bütün öfkesi dilindedir. Ee, El, sen ne dedin Yüzbaşı Haskins'e?"

"Dedim ki 'Kimseler duymasın Yüzbaşı, ama aslında mayo filan yoktu.'"

Livye alaycı bir homurtu çıkardı, bense "İşte, El" dedim. "Senin bu yanını seviyorum. Bu gidişle bütün teyzeler sana da 'haylaz' demeye başlayacaklar."

Eleanor masanın üstündeki kâseye uzanarak bir topluiğne aldı ve bandajın ucunu tutturdu. "Yüzbaşı favori bir kavalyen olup olmadığını, kimlerden olduğunu, babanın ne iş yaptığını ve kardeşlerin olup olmadığını sordu..."

Sara "Belki de adam seninle konuşmak için bahane yaratmaya çalışmıştır Eleanor" dedi.

"O durumda benimle ilgili soracak bir iki soru da düşünürdü herhalde." Eleanor sevecenlikle gülümsedi Sara'ya. "Yok, kafayı kesinlikle Pleasant Caddesi No. 6'da oturan, bale pabuçlu ve melek kanatlı Bayan Zelda Sayre'a takmış."

"Melek kanatlı ve şeytan gülüşlü" dedi Livye.

"Ve temiz kalpli" diye ekledi Sara. Kusacakmış gibi yaptım şakadan.

"May ile ilgili ciddi düşünmediğini söyledi" dedi Eleanor. "Ve, sana telefon etmeye niyetliymiş."

"Etti bile."

"Ama daha evet demedin herhalde."

"Sonbahara kadar doluyum" dedim, ki bu doğruydu; askerlikten şu ana dek kaçabilmiş olan üniversiteli çocuklardı, Montgomery'deki yeni askeri üslere akın akın gelen subaylardı derken erkeklerden gördüğüm ilgi başımdan aşmıştı.

Sara elimi tuttu. "Ondan hoşlandıysan beklememelisin. Her an sefere gönderilebilirler, biliyorsun."

"Evet" diyerek katıldı Eleanor. "Ya şimdi ya hiç olabilir."

Elimi Sara'nın elinden çekip arkamızdaki sepetten bir kumaş topu daha aldım. "Bilmem haberiniz var mı ama savaştayız. İşin sonu 'şimdi ve sonra da hiç' olabilir. O zaman ne anlamı var?"

"Daha evvel askerlerle çıkmana engel olmamıştı bu. Bu acayip de yakışıklı..."

"Öyle. Bir daha aradığında, belki..."

"Gevezeliği sonraya bırakalım hanımlar" diye azarladı Bayan Baker, arkasında kavuşturduğu elleri ve bir savaş gemisinin pruvası gibi öne çıkardığı göğsüyle yanımızdan geçerken. "Meseleleriniz önemli de olsa cesur gençlerimiz onların sağlıkları konusunda daha hızlı ve dikkatli davranmanızı takdir edeceklerdir."

Bayan Baker geçtiğinde başımı yana eğip önkolumu gözlerimin önüne getirdim ve sanki Mary Pickford'un ta kendisiymişim gibi bir edayla, "Ah! Ne utanç verici!" diye fısıldadım.

2

O akşam Montgomery Golf Kulübü'nün yüksek tavanlı balo salonu tamamen doldu. Şehrin en seçkin ailelerine mensup genç kadın ve adamların yanında, birkaç genç kızın bakıcıları ile yakınlardaki Camp Sheidan ve Taylor Field üslerinde görevli oldukları süre boyunca fahri üyelik verilen düzinelerce üniformalı subay vardı. Bu arkadaşlar pek yakında Cantigny ve Bois Belleau gibi yerlerdeki karacı ya da havacı biraderlerine katılacaklardı; ama o anda orada bulunan herkes kadar canlı, mutlu ve aşka hazırdılar.

Bale topluluğum perdelerden yapılmış bir setin arkasında hazırlanıyordu. Ayakkabılar sımsıkı, kurdeleler bağlanmış, etekler tutturulmuş ve kabartılmıştı. Rujlar kırmızıydı; aslında sıcaktan ve heyecandan hiçbirimizin ruja ihtiyacı yoktu. Son kostüm kontrolü. Son bir arka bacak esnetmesi, bilek çevirme, parmak kıtırdatma. Sakızlarımızı çıkarma talimatları.

"İki dakika, hanımlar" dedi Madam Katherine. "Sıraya girin."

Küçük kızlardan Marie seyircilere bakmak için perdeyi hafifçe aralayıp "Şu subaylara bakın!" dedi. "Keşke soloyu ben yapsaydım."

Bir başkası "Zelda kadar iyi olsaydın senin de bir solon olabilirdi" dedi. "Bir de o kadar çok pasta yemeseydin tabii."

"Şşş" dedim. "Bebek tombişliği o. Biraz zamana ve pratiğe ihtiyacın var sadece, Marie."

İç geçirdi Marie. "Prenses gibi görünüyorsun." Annem dalgalı saçlarımı olabildiğince düzgün bir topuz haline getirmiş, etrafına da bahçedeki güllerden bir çember yapmıştı. Güllerin rengi kostümümün satenle süslenmiş korsajı gibi koyu pembeydi, tül eteğimse onlardan bir ton daha açıktı. Gerçekten bir prensestim, en azından o an için – ve o andan başka bir şey umurumda değildi.

Orkestra çalmaya başladı; bir yandan heyecanla işaret beklerken bir yandan da ayakkabılarımın bağlı olduğundan ve eteğimin tek bir yerinin bile çorabıma takılmadığından emin olmak için bir kez daha eğilip baktım. Hocanın son dakikada eklediği o son fueteyi hatırlayabilecek miydim? Ya o iki yeni kız, ben sahnenin arkasından onlara doğru yaklaşırken açılıp yol vermeyi hatırlayacaklar mıydı?

Ama sahneye çıkınca bunların hepsi bitti; kendimi öyle hafif hissettim ki acaba Kreol çamaşırcılarımızdan biri tarafından özellikle büyülenmiş olabilir miyim, diye merak ettim. Ya da belki bu hafifliği nihayet okulu bitirmiş olmama borçluydum. Belki de savaş döneminin enerjisiydi bu; artık zamanın daha hızlı aktığı, uçup gittiği hissiydi. Ne olursa olsun sonuçta bedenim esnekti ve yorulmak bilmiyordu. Orkestra son nağmeleri çalıp da gösterim alkışlarla sona erdiğinde sanki dans etmeye yeni başlamış gibiydim.

Seyircileri selamlarken kalabalığın önündeki bazı subayları fark ettim. Daha önce tanıştıklarım gibi bunlar da benim her zamanki kavalyelerimden biraz daha büyüktüler. Pirinçten yapılmış ciddi düğmeleriyle üniformaları ve diz boyu deri çizmeleri onlara buralı çocuklarda –üniversiteye gidenlerde bile– olmayan bir incelik katıyordu. Askerler, üzerlerindeki o macera havasıyla, seyahat, savaş, kan, kurşun ve muhtemelen ölüm beklentisiyle daha coşkulu ve canlıydılar.

Diğerlerinden daha açık renkli bir çift çizme çarptı gözüme. Doğrulurken çizmeleri yukarı doğru takip ettim – zeytin yeşili pantolon, dar kesimli üniforma ceketi ve onun üstünde de İrlanda Denizi kadar yeşil ve anlamlı gözleriyle meleksi bir yüz. Gülümseyen derinlikleriyle bütün dünyayı kavrayan o gözler, ağa takılan bir böcek gibi yakalayıp sımsıkı sardı beni; o gözler...

Koluma bir şey çarptı. Küçük balerinlerden biri "Hadi Zelda" diyerek sıraya soktu beni sahneden çıkmak için.

Üstümü değiştirip –kıyafetime korse ve ayakkabılar dahildi– annemin gül parfümünden süründükten sonra balo salonuna döndüğümde subay ortalarda yoktu. Ben de önce tüm hayatım boyunca tanıdığım bir çocukla tango yaptım, sonra da her yeni şarkıyla bir başka erkeğe geçerek altı yedi parçada daha dans ettim. Terli kaşlar, terli eller; hiçbirine diğerinden fazla yüz vermeksizin bir partnerden diğerine geçerken sırtımdan aşağı süzülen ter. Faydalı aksesuarlardı bu arkadaşların hepsi. İyi dansçılar. Hoşsohbet çocuklar. Ama işte o kadar – gerçi yüzlerine bunu söylemezdim. Bir şansları olduğunu düşünmelerine izin vermek çok daha eğlenceliydi.

Sonunda biraz soluklanıp bir şeyler içmek için bir mola verdim. Kapının yakınlarında durmuş, bir yandan serinlemeye çalışarak en son partnerimin getireceği içeceği beklerken açık kahverengi çizmeli subay çıkageldi. Ceketinin içindeki kolalı beyaz yakayı, hafifçe köşeli çenesini, gözlerinin o mükemmel badem şeklini ve onları gölgeleyen uzun ve ipeksi kirpikleri şimdi fark ediyordum. Aman aman.

Eğilerek selam verdi. "Teğmen Scott Fitzgerald, sizinle tanışmayı ümit eder." Sesi tahmin ettiğimden daha toktu ve aksanında Alabamalı, hatta Güneyli olduğuna dair en ufak bir iz yoktu.

Cüreti karşısında şoke olmuş gibi yaptım. "Usulünce tanıştırılmadan mı?"

"Hayat potansiyel olarak çok kısa bugünlerde, hem son partneriniz de her an geri dönebilir." Eğilerek biraz daha yaklaştı. "Aklım, aceleci ya da münasebetsiz yanıma baskındır, emin olabilirsiniz."

"Demek öyle. General Pershing stratejik konuları size danışıyor olmalı. Ben Zelda Sayre." Elimi uzattım.

"Zelda? Sıra dışı. Aileden gelen bir ad mı?"

"Çingene adı; *Zelda'nın Kısmeti* adlı romandan."

Güldü. "Bir romandan mı? Sahi mi?"

"Ne? Yoksa annemin okuma yazma bilmediğini mi sanıyordunuz? Güneyli kadınlar da okuyabilirler."

"Elbette hayır. Sadece çok etkilendim, hepsi bu. Çingene bir karakter; bence bu şahane. Ben de yazarım, biliyor musunuz. Hatta şu anda Scribner'da okunmakta olan bir romanım var – New York'taki bir yayınevidir Scribner."

Yayınevleri hakkında zerre kadar bilgim yoktu. Tek bildiğim, onun diğer oğlanlardan –adamlardan, diye düşündüm; yirmilerinde olmalıydı– farklı bir duruşu olduğuydu. Konuşmasında da, tıpkı benim gibi sahnede rol yapmaya alışık insanlardaki o dramatik hava vardı. Sahnede o kadar zaman geçirince bu alışkanlık insanın hayatına sirayet ediyordu. Ya da muhtemelen tam tersiydi işin aslı.

"Subay olduğunuzu sanmıştım" dedim.

"İkinci işim."

"Aksanınızda Güney'den eser yok teğmen; nerelisiniz?"

"Askere alınmadan önce Princeton'daydım" dedi. "Liseye New Jersey'de gittim. Çocukluğumsa Minnesota'da geçti – St. Paul'de."

"Her yönüyle tam bir Kuzeyli yani." Ondan öteye doğru baktım; ne kadar susamış olsam da artık partnerimin geri gelmeyi unutacağını umar olmuştum.

"Evet, ama Camp Sheridan'a atandığımdan beri Güney'e karşı epey bir yakınlık duymaya başladım. Giderek artan bir

yakınlık, hatta." O büyüleyici gözlerde annemin "niyet" dediği şey vardı. Bir kıvılcım ya da ışıltı; pırıltı ya da parlaklık. Çocukluğum boyunca okuduğum peri masalları bu tipler için kullanılan böyle sözcüklerle doluydu.

"Eh, bu da sizin buralarda daha çok rağbet görmenizi sağlayacaktır."

"Umutluyum."

Sonra gülümsedi ve o gülümsemenin bir titreşim gibi bedenimden geçip gittiğini hissettim; sanki bir hayaletin içinden geçmişim ya da o benim içimden geçmiş gibi. "Umutluyum" diye tekrarladı, orkestra bir valse başlarken, "ve bu dansı bana lütfetmenizi istemeliyim."

"Ama ben şu Birminghamlı hoş delikanlının dilimi damağımı ıslatacak bir şeyle geri gelmesini bekliyorum. Nasıl da kavurucu bir sıcak. Sizin bütün bunları" üniformasını işaret ettim, "giymeye nasıl tahammül edebildiğinizi ve nasıl soyunup bir dereye atlamayı filan arzu etmediğinizi anlamıyorum."

"Bence bunun nedeni derelerin müzik ve güzel genç kadınlar konusunda biraz yetersiz kalması olabilir. Fark ettim ki dans etmek bütün bu yünlülerin verdiği rahatsızlığı unutturuyor. Bu adamcağıza bu konuda yardımcı olmaz mıydınız?"

Elini uzattı. Nasıl reddedebilirdim? Niye etmek isteyecektim ki?

"Sanırım vatani bir görev sayılır bu" dedim, tam da Birminghamlı çocuk elinde içeceğimle gelirken. Bardağı onun elinden aldım, pançı bir dikişte içtim, sonra da "Çok teşekkür ederim" diyerek bardağı uzattım ve Scott'ın beni balo salonuna götürmesine izin verdim.

Diğer partnerlerim kadar iyi dans ediyordu – hatta belki daha iyi. O gece hissettiğim enerji ona da sirayet etmiş gibi geldi bana; sanki yıllardır birlikte dans ediyormuşçasına uyumla süzüldük vals boyunca.

Kola, yünlü kumaş ve tıraş losyonu karışımı kokusu ho-

şuma gitmişti. Benim 1,63'lük boyumdan 12-13 santim daha uzun olan boyunu ideal bulmuştum. Omuzları ideal genişlikteydi. Elimi tutuşu, bir şekilde, hem resmi hem de tanıdık geliyordu, belimdeki eli ise hem sahiplenici hem de çekingendi. Mavi-yeşil gözleri duru ama gizemli, dudaklarıysa azıcık yukarı kıvrıktı.

Bütün bunların sonucu olarak, her ne kadar birlikte iyi dans ettiysek de ben bütün bu süre zarfında kendimi dengesiz hissettim. Bu hisse alışık değildim ama, ne yalan söyleyeyim, bayılmıştım.

İki saat sonra, kulüp arkamız sıra boşalırken, biz araç yolunu aydınlatan bir lambanın pembe ışığının altında durmuş, birbirimize bakıyorduk. Eleanor her an kapıdan çıkacaktı ve babasının sürücüsü, benim bir vakitler kendim kullanmaya karar verdiğim eski faytonla gelip bizi eve götürecekti. O kararı verdiğimde on iki yaşındaydım ve şayet araba devrilip ben de bir çalılığın içine savrulmasam atlar neredeyse alıp kaçıracaklardı beni.

"Şu kitap meselesini biraz daha anlat bana" dedim. "Bir gazete haberinden daha fazlasını yazabilen biriyle hiç tanışmamıştım daha önce – aslında annem bir keresinde kısa bir oyun yazmıştı ama o pek sayılmaz, çünkü hem müzikaldi hem de sadece on dört dakika uzunluğundaydı ve bir yardım balosu için yazmıştı; burada sürekli yardım baloları olur, sizin oralarda da olur mu, Kuzey'de?

Güldü. "Romanımı mı merak ediyorsun, yoksa St. Paul'ün cemiyet alışkanlıklarını mı?"

"Romanı! İkisini de! Eleanor gelip de beni buradan sürükleyene dek her şey hakkındaki her şeyi anlat bana."

"Şuna ne dersin: Sana kitaptan bir bölüm göndereyim, böylece nasıl olduğunu kendi gözlerine görmüş olursun. Hem sonra F. Scott Fitzgerald'ın harikulade ilk kitabını ilk okuyanlardan olduğunu söyleyebilirsin."

"F. Scott?"

"Francis –kuzenim Francis Scott Key'den geliyor– *The Star Spangled Banner*?"[2]

"Yok artık!"

"Var var. Üstelik F. Scott daha bir ağır geliyor kulağa, sence de öyle değil mi? Otoriter."

"Kesinlikle." Başımı salladım. "Baksana daha bir kelime bile okumadan sana daha fazla saygı duymaya başladım. Kim bilir bitirince ne kadar hayranlık duyacağım. Sonra bir de gerçek bir kitaba dönüştüğünde..." Cümleyi öylece havada bırakarak kalanını onun hayal gücünün tamamlamasına izin verdim.

Bana bu işi nasıl yaptığını, bütün bir romanı nasıl yazdığını daha fazla anlatsın, neleri okumaktan hoşlandığını anlatsın ve ben de ona neleri okumayı sevdiğimi anlatayım istiyordum, ki sonra da o kitaplardan konuşabilelim. Hindistan mesela; ezelden beridir Kipling okuyordum. Ya Joseph Conrad'ın *Nostromo*'sundaki uyduruk Costaguana? Hiç duymuş muydu acaba? Tam olarak nerede olduğunu düşünüyordu? *Tarzan*? Onu okumuş muydu? Afrika, bak işte o üzerinde konuşulacak yerdi!

"'Gerçek kitap' kısmına daha biraz olabilir" dedi. "Heyhat. İstersen bu arada sana başka bir şey ödünç verebilirim ama. Okumaktan keyif alır mısın?"

"Ne olursa okurum neredeyse. Arkadaşım Sara Haardt daha yeni *Kadınlar Ülkesi* diye çok tuhaf bir hikâye gönderdi bana; bir dergideydi, sadece kadınlardan oluşan bir toplum hakkında. Ben pek hoşlanmazdım öyle bir şeyden."

Sırıttı. "Herkes için iyi haber."

Tanıdığım oğlanların hiçbirinin pek kitaplara ilgisi yoktu. Onlar için varsa yoksa Amerikan futbolu, atlar, köpekler di. Orada, o pembemsi ışığın altında Scott'a, saçlarına, teni-

2. Amerikan milli marşı. (ç.n.)

ne, neşe, hırs ve hevesle parıldayan gözlerine baktım ve gözlerim kamaştı.

"İşte burada" dedi Eleanor, kolunu belime dolayarak. Defans oyuncusu boyutlarında bir çocuk vardı yanında. "Geçen seferki gibi sıvışmışsındır belki diye düşünmüştüm."

"Sıvışmak mı?" dedi Scott. "Bilseydim..."

"Sigara içmek için" dedi El çimdiğimi yedikten sonra. "Daha büyük birkaç kızla beraber sıvışmıştı sigara içmek için."

"Kaçtan daha büyük?"

"On yediden" dedim. "Temmuz'un yirmi dördüne kadar on yediyim, yani yirmi altı –hatta neredeyse gece yarısı olduğu düşünülürse yirmi beş– gün daha. Yirmi beş gün sonra on sekiz olacağım."

"O zaman çok daha az sinir bozucu olacağını umuyorum. Pek sigara içmeyiz biz" diye temin etti onu El. "Ama boğaz ağrısına iyi geliyor."

"Ayrıca kendini iyi hissetmene de yarıyor" dedim. "Bu yüzden de yasalar ve babam her zaman kadınların sigara içmesine karşı olmuşlardır."

"Bu arada, sen de kimsin?" diye sordu El Scott'a. Kavalyesini işaret ederek "Gitmek üzere olan bu yeni arkadaşım, Wilson Crenshaw Whitney, III."[3]

"Tek ve yegâne Scott Fitzgerald" dedi Scott onlara. Sonra bana bakarak ekledi, "Ve yazık ki o da aynısını yapmak zorunda."

"Ben de kesinlikle nefret ediyorum eve gitmek zorunda olmaktan" dedim ona. "Eğer kız olmasaydım..."

Yarın sana telefon etmeme izin vermen için ısrar etmezdim. Tamam mı?"

"Bu da benim tesellim olsun o halde" dedim. Fayton önümüze gelerek durdu. El'in peşi sıra kapısına yönelirken "Yar-

3. Amerikan ailelerinde, babası ve dedesiyle tıpatıp aynı adı taşıyan erkek evladın adının arkasına "the third" (üçüncü) ibaresi eklenir. (ç.n.)

gıç Anthony Sayre'ın malikânesi" diye ekledim. "Santral seni hemen bağlar."

Günlüğüm önümde açık, kurşunkalemim elimde, yatağıma uzanmıştım; sabahki parçalı bulutlar öğleden sonra birleşerek geniş, örs tepeli devasa sütunlara dönüşmüşlerdi. Bir kulağım akşamki planlarımı mahvedebilecek olan gök gürültüsünde, diğeriyse malikânemize bir telefon geldiğini haber veren o üç kısa zil sesindeydi. Scott hâlâ aramamıştı ve artık aramayacağından neredeyse emindim. *Hepsi lafmış, aslı astarı yokmuş* diye düşünüyordum. *Yazarlar böyledir muhtemelen.*

Tootsie belirdi kapımda. "Çay saati. Katy'de limonlu tart ya da domatesli sandviçler var – bendeyse cin."

"Demek annem çıktı."

"Bebeğim, ben yirmi bir yaşındayım. Pek de okul çocuğu sayılmam yani."

"Ama yine de kendine içki koymak için annemin dışarı çıkmasını bekliyorsun."

"Kibarlık etmeye çalışıyorum. Her neyse, en çok dert etmemiz gereken kişi babam... hele sigara içtiğimi görürse, mahvoldum demektir. Cine biraz naneyle ahududu karıştıracağım. Var mısın?"

"Olur, tabii." Sabahki Hizmet Cemiyeti çalışması hakkında bir şeyler yazdığım günlüğüme baktım. Biz, gönüllüler olarak, istasyonun kantininde askerlere tatlı çörek ve kahve ikram etmiştik ve evli bir subay da besbelli hoşlanmıştı benden. Ona cesaret vermemem gerektiğini bile bile yine de flört ettim onunla. Çekici ve komikti, hem ne zararı vardı ki? İşimiz bitene, eve dönme zamanı gelene, o hoş teğmen telefon edene kadar zaman geçirmekten başka bir anlamı yoktu onun.

"Tootsie, Newman'a âşık olduğunu nasıl anlamıştın?"

"Vaay!" Yanıma oturdu. "Kimmiş bu? Anlat!"

Katy, "Bayan Rosalind, neye karar verdiniz?" diye seslendi yukarıya.

"Neye karar verdik? Tart?"

Yüzümü buruşturdum.

"Sandviç" diye bağırdı Tootsie. "Bir de o ahududuları yıka benim için, olur mu?"

"Olur, han'fendi."

Tootsie bana döndü. "Hadi anlatsana."

"Anlatacak bir şey yok. Sadece nasıl bir şey beklemem gerektiğini bilmek istiyorum sanırım. Gerçek aşkın belirtilerini yani. Shakespeare'deki gibi mi?" Doğrulup Tootsie'nin ellerini tuttum. "Bilirsin ya işte, körük gibi inip kalkan göğüsler, pıtırdayan kalpler, insanları birbirine karıştırmalar, delilik filan mı basbayağı?"

Alt katta çalan telefonun sesi yüreğimi hoplattı.

"Evet" dedi Tootsie, kocaman açılmış gözlerle; ben ayağa fırlarken sımsıkı tutuyordu elimi. "Evet, aynen öyle. Sıkı dur küçük kardeşim."

3

Temmuz ortasında, tam Sara Haardt ile beraber Commerce Sokağı'ndaki şapkacı dükkânından çıkarken bir adamın bana seslendiğini duydum.

"Bayan Sayre! Merhaba!"

Scott, el sallayarak, dönmüş onu seyreden genç kadınlardan oluşan bir güruhun içinden geçip bize doğru yürüdü. Geçerken şapkasını eğip gülümseyerek selamladı kadınları. Sivil giysilerinin –duble paçalı, ütülü kahverengi pantolonu, beyaz gömleği ve mavi kolsuz süveteri– içinde bile egzotik, farklı ve çekici görünüyordu. İlk karşılaşmamızdan beri onu iki kez görmüştüm; bir, bana romanının daktilo edilmiş bir bölümünü getirdiğinde, bir de onu okuyup bitirdikten sonra. Her iki buluşma da, yakındaki bir masada oturan Eleanor ve Livye'nin gözleri önünde, peynirli çörek (Scott) ve kavun (ben) eşliğinde alınıp verilen kısacık tebessümler ve iltifatlardan ibaretti. Dans takvimimi boşaltıp hafta sonlarımı –Tootsie'nin deyimiyle– bu yakışıklı Kuzeyli yabancıya vakfedebilirdim, ama ilgisini ciddiye yorup yormama konusunda henüz kararsızdım.

"Sana rastlamak ne güzel" dedim, yanımıza geldiğinde.

"Rastlantı olmadığını söylesem çok mu ele vermiş olurum kendimi? Ablan seni burada bulabileceğimi söyledi."

"Vay canına, koltuklarımız kabardı, değil mi Sara? Hah,

Sara, bu, Princeton Üniversitesi'nden Teğmen Scott Fitzgerald. Bu da Goucher Koleji'nden[4] Bayan Sara Haardt. Birden kendimi pek eğitimsiz hissettim aranızda – gerçi üniversite okuyup da ne yapacağım. Liseyi bitirene kadar güçbela oturdum oturduğum yerde."

"Sizinle tanıştığıma sevindim Bayan Haardt."

"Zelda çok zekidir, sakın söylediklerine inanmayın."

Dükkânın vitrinini işaret ettim. "Görmüş geçirmiş bir kadın olarak Bayan Haardt, en modern hanımların bugünlerde başlarına neler taktıkları konusunda beni eğitiyordu. Anlaşılan, şu kocaman tüylü şekerlemelerden takmıyorlarmış."

"Buna katılmak durumundayım" dedi Scott. "En son gidişimde, New York'taki dükkânların vitrinlerinde hep daha küçük ve daha az süslü modeller sergileniyordu."

"Modadan anlayan bir arkadaş!"

"Sadece iyi bir gözlemciyim, hepsi bu. Yazarlar öyle olmak zorundadır."

Sırık gibi ince, uzun ve görünüşü zekâsı kadar parlak olmayan Sara "Demek yazarsınız, öyle mi?" dedi. Sanki Scott hakkında bildiğim ne var ne yoksa ona anlatmamışım gibi son derece saf bir tavırla sormuştu bunu.

"Elim kalem tutmaya başladığından beri."

"Ne kadar etkileyici" dedi Sara. "Ben de ufak tefek bir şeyler yazarım. Zelda'yla ben öğlen yemeği yemeye gidiyorduk; bize katılmak ister misiniz? Hem yazdıklarınızdan bahsedersiniz bize."

"Gerçekten çok isterdim ama Camp Sheridan'a dönmek zorundayım. Yalnız gitmeden, Bayan Sayre –Zelda, izninizle– doğum gününüzün gelecek hafta olduğunu bir iki kez söylediğinizi hatırlıyorum. İzin verirseniz, kulüpte şerefinize küçük bir parti düzenlemek istiyorum."

"Öyle mi? Ne diyeceğimi bilemedim..."

4. Amerika'da "college" ifadesi lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğrenim kurumları için kullanılır. (ç.n.)

"Ne isterseniz söyleyin, hayır demeyin yeter ki."

Güldüm. "Seçeneklerimi azalttı bu."

"Niyetim tam da buydu. Şimdi acelem var." Gülerek geri geri gitti. "Detaylarla ilgili arayacağım sizi!"

Sokağın yukarısına doğru aceleyle gidişini seyrederken "Ne kadar hoş bir jest" dedi Sara. "Yazık ki onu düş kırıklığına uğratacaksın."

"Yazık ki anneni düş kırıklığına uğratacaksın demek istiyorsun herhalde, çünkü ona partisini iptal etmesini söyleyeceğim – ama Scott'ın onu ve Yargıç Bey'i partisine çağırmasını sağlayacağım; hem belki pastayı hâlâ annem yapabilir."

O akşam tatlıdan sonra oturma odasında haberi alan babam "Besbelli bu oğlanda pek izan yok" dedi. Daha seni pek tanımıyor bile. Nereli demiştin?"

Dememişim ve o sırada demeye de niyetim yoktu. "Üç yıl Princeton'da okuduktan sonra orduya katılmak için ayrılmış ve şimdi de Camp Sheridan'da."

"Pek de hevesli" dedi annem. "En azından o kadarını teslim etmeliyim."

"Öyle" dedi Tootsie. Kanaviçe bir Amerikan bayrağı üzerinde çalışıyordu; Betsy Ross'a[5] dönüşüyorsun diye takılmıştım ona az evvel. "Bu sabah aradığında ona Zelda'nın evde olmadığını söylediğimde nerede olduğunu öğrenmek için ısrar etti. 'Son derece acil!' dedi, sanki hayatı buna bağlıymış gibi."

"Havailik denir buna – muhtemelen çok fazla parası var ama yeterince aklı yok. Fırsatçı Kuzeyliler arasında çoktur bu tiplerden. Bunun da ailesinin Kuzeyli olduğu ortaya çıkarsa şaşırmayın."

"Bence çok romantik biri" dedim. "Sonuçta bu benim doğum günüm."

Babam konyağına uzandı – kendisine içme izni verdiği tek

5. İlk Amerikan bayrağını diktiği iddia edilen, Philadelphia'lı kadın. (yay.n.)

içkiydi bu; o da sadece cuma akşamları. "Öyle bile olsa, annen o kadar..."

O kadar anlayışlı ki, yakışıklı bir talibin cazibesini anlayabiliyor" dedi annem ve sevecenlikle gülümsedi babama, ki bu da onu razı etmeye yetti de arttı bile.

Parti, doğum günümün akşamında, kulübün tepeden geniş bir kristal avize ve duvarlardaki daha küçük kristal apliklerle aydınlatılmış salonlarından birinde gerçekleşti. Annemi, derin yuvarlak yakalı, yeşil ipek elbisemi o akşam için dizimle ayak bileğimin ortasına gelecek şekilde kısaltmaya ikna etmiştim. Elbiseyi ince kenarlı yeni bir hasır şapka ve *Picture-Play* dergisinde gördüklerime benzeyen zarif yüksek topuklularla tamamladım. "Şu oğlandan biraz daha bahsetsene bana" demişti annem etek boyumu alırken, bense onu geçiştirip "Tanışınca görürsün işte" demekle yetinmiştim.

Geçirdiğimiz bir sürü eğlenceli zamanlara mekân olan bu kulübü seviyordum ama bütün modern binalarda elektrik kullanılmaya başlandığından beri burası gazlı aydınlatmalarıyla fazla geleneksel duruyordu artık. Zarif, yıpranmış Şark halıları, gıcırdayan ahşap yer döşemeleri ve sessiz, zenci çalışanlarıyla modernlikle tam bir zıtlık oluşturuyordu; bu zıtlıkla da gurur duyar gibi bir hali vardı. Benim babamın Güney'iydi bu, babamın kulübüydü – gerçekte onun değildi tabii ama olabilirdi de.

Şimdi Scott salonun orta yerinde durmuş, ellerini havaya kaldırarak konuklara sesleniyordu: "Bayanlar, baylar, Bayan Zelda Sayre'ın on sekizinci yaş günü kutlamasına hoş geldiniz! Ben Scott Fitzgerald, partinin ev sahibi ve Bayan Sayre'ın en ateşli hayranı."

Hoş kesimli açık gri takım elbisesiyle seçkin bir havası vardı. Açık mavi kravatı gri çizgiliydi. O ışıkta gri-yeşil görü-

nen gözleri, Montgomery'de nadiren rastlanan bir buz sarkıtını ya da bahar başında hızla akan çakıl taşlı bir dereyi hatırlatıyordu bana. Ve zekâsını öyle bir şekilde açık ediyordu ki o gözler, kafasının içine dalıp derinliklerinde yüzme isteği duyuyordum.

Arkadaşlarımın alkışlarından sonra devam etti Scott: "Barmenimiz Jasper, Zelda'nın şerefine bir içki hazırladı. Ben ona Zelda'yı anlattım ve ortaya bu cin, soda, kayısı karışımı çıktı. *Mutlaka* denemelisiniz, korkunç güzel bir şey."

"Ne diyorsun bütün bunlara?" diye fısıldadı Sara Mayfield, Scott'ın piyanonun başındaki Livye ile konuşmasını seyrederken. "Sana deli oluyor, değil mi?"

"Sanırım öyle." Göğsüm tuhaf bir biçimde daralıyordu.

"Bütün aylığına mal olmuştur bu. Aileden parası var mı?"

"Hiçbir fikrim yok. Princeton'da okuduğuna göre biraz olmalı."

"Kaç yaşında?"

"Yirmi bir" diye fısıldadım. "Yazarmış; daha şimdiden bir roman yazmış bile. Bir bölümünü okudum, müthiş güzel. Meşhur olmayı planlıyor."

"Fena bir plan değilmiş."

"Yargıç Bey, 'Daha yeni tanıştığı bir kız için böyle bir parti veren biri havainin tekidir' diyor."

Sara dönüp, orada zorla bulunduğu yüz ifadesinden ve kaskatı duruşundan belli olan babama baktı. "Fena bir şey değil havai olmak" dedi.

Müzik başladı ve Scott, Sara ile bana katıldı. "Piyanodaki arkadaşınız Bayan Hart'ı bize bir fokstrot çalmaya ikna ettim. Dans edelim mi?"

"Bu kadar zahmete girmişsiniz madem, ben de evet diyeyim bari."

"Her zaman bu kadar açık sözlü müdür?" diye sordu Scott Sara'ya.

Sara'nın yanıtı "Sıkı durun bayım" oldu.

Bir süre sonra Scott Princeton'dan başlayıp Chicago'dan geçerek St. Paul'e uzanan bir tren yolculuğuyla ilgili bir hikâye anlattı. O anlattıkça hikâyedeki toprak pırıldayan elmaslarla kaplanıyor, yol arkadaşları ya bilge ya komik ya da kederli oluyor, bereketli şehirler hırs ve gayretle dolup taşıyordu.

Ne kadar *görmüş geçirmiş biri* diye düşündüm. Evinden gittiği en uzak yer Kuzey Carolina'nın dağları olan bense tam tersiydim. *Görmüş geçirmiş ama yine de bir Golden Retriever kadar sıcak ve hevesli...*

Tam ona sülalesinde hiç Golden Retriever olup olmadığını soracaktım ki babam beni kenara çekti.

"Bebeğim, artık herkesle vedalaşsan iyi olacak."

"Daha erken."

"Olsun. Bay Fitzgerald o kokteyllerden tam üç kez ikram etti bize. Biraz daha yavaş olabilir."

Bence kokteyl Scott'ın gösterdiği ilgiyi basbayağı hak ediyordu, ama bu fikrimi babama söyleyemezdim. Gülerek "Hayır" dedim. "Olmayacağından eminim."

Babam gözlerini kıstı. "Sen de kibarca reddetmişsindir ikramlarını herhalde."

"Evet efendim" diye yalan söyledim. "Şey, bir yudum şampanya içtim ama, ev sahibimize kabalık etmemek için. İnsanların senin beni iyi yetiştirmediğini düşünmesini hiç istemem."

Kanmadı. "Bunun münasip biri olmadığı açık; bu oğlanla daha fazla vakit kaybetmene izin vermeyeceğim."

Annem "Hadi ama Yargıç Bey" dedi, elini babamın koluna koyarak. "Kızın doğum günü."

"Gerçekten kalmak istiyorum babacığım" dedim. "Bütün arkadaşlarım burada. Bu kadar erken ayrılırsam ne derler?"

Babam bunu biraz düşündükten sonra derin bir iç geçirdi;

sanki yaşının altmışa gelmesiyle birlikte zaman ya da yerçekimi gibi görünmez güçler artık daha çok biniyordu omuzlarına. "*Tootsie* getirecek seni eve o halde" dedi, o sırada bir masanın üstünde boş şampanya şişelerinden kule yapmakla meşgul olan Scott'a bakarak. "Anlaştık mı?"

"Evet babacığım; ama Scott iyi biri, sadece onu biraz daha tanımanız gerekiyor, hepsi bu. İşler sizin bizim yaşımızda olduğunuz zamanlardan daha farklı şimdi."

Annemle babamı kapıda gören Scott, kulesini bırakıp aceleyle gelerek babamın elini sıktı ve annemi yanağından öptü. "İkinize de geldiğiniz için teşekkür ederim. Zelda, sizin gibi ebeveynleri olduğu için çok şanslı. Ayrıca ana baba olarak ne kadar şahane bir iş çıkarmışsınız!" dedi ve kolunu belime doladı. "Zelda harika biri."

"Hmm" dedi babam.

"Doğum günün tekrar kutlu olsun bebeğim" dedi annem, bana sarılarak. "Seninle gurur duyuyoruz. Artık tamamen büyüdüğüne inanmak çok zor." Gözleri buğulanmıştı. "Bütün çocuklarım büyüdü." Babama döndü. "Yargıç Bey, bunun nasıl olabildiğini anlamama yardım etmelisiniz."

"Basbayağı oldu işte" dedi babam annemi kolundan tutarak. "İyi geceler bebeğim."

Annemle babam kapıdan çıkar çıkmaz Scott geriye döndü, elimden tuttu ve Livye'ye seslendi: "Haydi canım, bize bir tango çal!"

Kadınlarla dolu evimizde babamın mekânı kütüphaneydi – kitaplarla dolu koyu meşe raflarla kaplı küçük bir oda. Kitapların epey bir kısmı ona kendi babasından miras kalmıştı, o da bunların üstüne çok sayıda yenisini eklemişti. Ciddi romanlar, biyografiler, felsefe ve tarih kitapları okur, bun-

ların hepsinin onun insanlığın ahvalini daha iyi anlamasına yaradığını, bunun da daha iyi bir yargıç olmasını sağladığını söylerdi. Babamın zekâsına ve kitap sevgisine sahip bir adamın, Scott'ın heveslerinden etkilenmesi gerektiğini düşünüyordum. Bu nedenle doğum günümden birkaç gün sonra akşam yemeği sırasında Scott'ın romanından söz açtım.

"*Romantik Egoist* koymuş adını. Henüz bir yayıncısı yok, ama iyi bir yayıncı olan Scribner tarafından değerlendiriliyor şu sırada."

"Yazmak iyi bir meşgaledir, aktif bir akla işaret eder, ama insanın hayatını kazanması için hiç uygun bir yol değil. Meslek olarak ne yapmayı düşünüyor?"

"Kitap yazmak bir meslek olabilir" dedim; ancak ben de emin değildim öyle olduğundan. Bunu yaptığını bildiğim yegâne insanlar çok ünlü kişilerdi ve çoktan ölmüşlerdi. "Charles Dickens" dedim. "O yapmıştı. Ve Henry James."

Babamın yanıtı ekşi bir yüz ifadesinden ibaretti.

Tootsie halden anlayan bir gülümsemeyle baktı bana. "Teğmen Fitzgerald hayat dolu genç bir adam."

"*Hayat dolu* olmak da" dedi babam, "sofraya ekmek koymaya yetmez – hele gelirinin büyük bir kısmı içkiye gidiyorsa. *Fitzgerald* İrlandalı soyadı, biliyorsun. Ve tahminimce Katolik'tir. Ben adil bir adamım ama o insanların da adlarının çıkmış olmasının haklı nedenleri var. Bu tuzağa düşmesen iyi edersin bebeğim."

Tüylerim diken diken olmuştu. "Tuzağa filan düşmüyorum. Scott iyi ve yetenekli bir adam ve ondan hoşlanıyorum, hepsi bu. Ayrıca bir roman yayımlatacak olmasını dikkate değer buluyorum."

"Mesnetsiz bir görüş" dedi babam gözlüklerinin üzerinden bana bakarak. "Böyle denenmemiş bir yazardan herhangi bir şey basacaklarını bile varsaysak –pek ihtimal vermiyorum ama imkânsız da değil diyelim– ancak kendine yeni bir

palto filan alacak kadar para kazanacaktır. Harika."

Katy yemek odasına girip salata tabaklarını toplamaya başladığı sırada "Girişimciliğini takdir etmemiz gerekmiyor mu peki?" diye sordum.

Babam bana salakmışım gibi baktı. "Bir adam ancak önemli bir iş başardığında takdiri hak eder. Kendi hayatını, ailesinin hayatını ve mümkünse insanlığı ileri götürecek bir şey."

"Ama kitaplar bunu *yapabilir*. Senin de böyle düşündüğünü biliyorum, yoksa bu kadar çok kitabımız olmazdı orada." Kütüphaneyi işaret ettim.

"Scott Fitzgerald bir Dickens değil bebeğim. Ya da bir James, ki o aileden de varlıklıydı, tıpkı Edith Wharton ve diğerleri gibi. Akademisyen değil, filozof değil; ne mülk sahibi, ne iş sahibi, hatta ne de politikacı. Ne peki? Üniversiteyi bitirmemiş, içkiyi fazlasıyla seven, İrlanda asıllı Kuzeyli bir delikanlı; üstelik yakında savaşa gönderilecek; oradan tek parça halinde döneceğini varsaysak bile ondan sonrası için pek ümit vaat etmiyor." Babam çatalını bana doğru tuttu. "Ayağını yere basıp kafanı bulutlardan çıkarsan iyi olur. Yoksa bir gün kendini zenciler gibi, bir kulübede yaşayıp giysilerini nehirde yıkarken ve her akşam bezelyeye talim ederken bulursun."

"Aman, Yargıç Bey, o nasıl tablo öyle" dedi annem. Sonra elimi okşayarak "Katy" dedi, "eti getirebilirsin şimdi."

"Peki han'fendi."

Tartışmayı sürdürmek istiyordum ama cephanem kalmamıştı. Ne dersem diyeyim babamın görüşünün tartışılacak yanı yoktu.

"Geçinmek için çalışmak zorunda kalmayı sen de istemezsin" diye devam etti babam.

Haklıydı, istemiyordum. Saygıdeğer, evli bir kadının kendi isteğiyle çalıştığı görülmüş şey değildi, hele Alabama'da.

Biz, kızlar, kafamıza takılacak tek bir hedef olduğunu bilerek büyütülürdük, o da bizi alacak en iyi adamı bulup evlenmekti. Yıkmak istediğim ne kadar çok kural olsa da, bunu bir an olsun düşünmemiştim. Yani tek çare Scott'ın haklı, babamın da haksız çıkacağından emin olmaktı.

4

"Yemeğe kalamam ama seni görmem gerekiyordu" dedi Scott.

Bir ekim akşamıydı, ön taraftaki verandada onun gelmesini beklemiştim. Scott da epeydir beklemelerdeydi: Bir kez reddedilen, düzeltilen ve yeniden gönderilen metnin kaderinin belli olmasını; cepheye gönderilmeyi –ki bunun artık her an olabileceğinin farkındaydı– ve benim kendisini favori kavalyem ve muhtemel eşim ilan etmemi – ki ben hâlâ isteksizdim bu konuda. Scott'ın savaş bittiğinde Güney'e dönmek gibi bir niyeti yoktu, ondan ne kadar hoşlansam da Güney'i bırakıp gitme fikri de bana ters geliyordu. Montgomery'den uzakta kim olacaktım ki ben?

Yine de yakaladığı her fırsatta Camp Sheridan'dan kalkan külüstür bir otobüse atlayıp şehre geliyordu. Birlikte uzun yürüyüşler yapıyor, danslara gidiyor, yemeğe çıkıyorduk; arada sırada da arkadaşlarımın evlerinin önündeki basamaklarda ya da verandalarında oturup erkeklerin cep şişelerinden cin içerek hikâyeler anlatıyor ve ancak henüz gerçek bir kayıp ya da zorluk yaşamamış insanların gülebileceği gibi, kahkahalarla gülüyorduk. Öpüşme becerilerimiz üzerinde çalışmaya da epeyce zaman ayırıyorduk, ama bunun herhangi bir bağlayıcılığı olmadığı konusunda onu uyarmıştım: "Öyle olsa" demiştim, "ben çoktan evlenmiş olurdum."

Bunların çoğunu babamdan saklıyordum, çünkü yaşlı Julia Teyze'nin dediği gibi "Belaya davetiye çıkarmanın âlemi yoktu." Julia Teyze, Machen Dede'nin kölelerinden birinden dünyaya gelmiş, annemin çocukluğundaki dadısı olmuş, sonra da biz Sayre çocuklarını büyütmeye gelmişti; azat edilmek, derdi, insanın kendini kollamak konusunda daha da iyi olması gerektiği anlamına gelir sadece.

Scott kederliydi, kızarmış gözleriyle ya hasta gibi görünüyordu ya da akşamdan kalma. Cepheye gönderilmeyi beklemenin gerginliğinin ne kadar zor olduğunu anlatıyordu bana; o ve bazı başka subaylar gecelerini mısırdan yapılma kaçak içki içerek ve eğer fırsat bulur da gidebilirlerse düşmanı nasıl mahvedeceklerini konuşarak geçiriyorlardı. Belki de hepsi buydu. Herkesin sözünü ettiği korkunç İspanyol gribi olmadığını umuyordum.

"Neyin var? Hasta mısın?"

Elini cebine sokup katlanmış bir kâğıt çıkardı. "Öyle denebilir." Kâğıdı bana uzattı.

Antette *Charles Scribner'ın Oğulları* yazıyordu. Bunu görür görmez düzeltmenin yeterli bulunmadığını anlamıştım. Mektup kısaydı, özür dileyen bir ifadeyle yazılmıştı ve kesin gibi görünüyordu.

"Ah, üzgünüm. Ne kadar da uğraşmıştın."

En üst basamağa oturdu, daha doğrusu yığıldı; sanki aldığı olumsuz yanıt kemiklerini yumuşatmıştı. "Biliyor musun, çocukken berbat bir öğrenciydim. Sıfır konsantrasyon. Babamın da adı olup parası olmadığından..."

"Bizim gibi" dedim, basamaklardan inip tırabzana yaslanarak. "Ne anneme ne de babama doğru düzgün bir miras kalmış, ama babam böylesi en iyisi der; erkek dediğin kendi kendini geçindirirmiş."

"Geçindirmesi lazım. Annem babam da okul işini ciddiye alırsam bunu yapabileceğimi umuyorlardı. Teyzem, üni-

versite öncesi için Newman okulunu önerdi ve bütün ücreti o ödedi. Princeton'ınkini de. Çok cömert davrandı" dedi duygusuz bir sesle; bir yandan bir şeytantırnağını yoluyordu. "Ama ben burslu öğrencilerden pek bir farkım olmamasından nefret ediyordum. Bütün okul arkadaşlarımın milyoner babaları, evleri, yurtdışı seyahatleri, cemiyet galaları... Neden sanki ben de onlardan biri olarak doğmamıştım?" Bana baktı; omuz silktim. "Masalarında bir yerim olsun istiyordum. Yazdıklarımla ulaşacaktım oraya; milyonlarla değil –öyle bir ümidim yok– ama prestijle. Amerika'da insan kendi yolunu yaparak zirveye çıkabilir. Ve bir kez oraya çıktın mı, o zaman onlardansındır artık." Hâlâ elimde duran mektuba işaret etti. "O, sevgili bayan, bir rüyanın sonudur."

Verandanın yakınında dolanan birileri varsa bizi duymasınlar diye Scott'ı bahçeye doğru götürdüm ve çimenlerin üstüne oturdum. O da yanıma çöktü.

"Başka yayıncılar yok mu?" diye sordum.

"En fazla şansım Scribner'laydı." Sırtüstü yatarak yüzünü leylak rengi gökyüzüne çevirdi ve iç geçirdi. "Gideyim de Hunlar[6] beni atış talimi için kullansınlar bari."

"Gülünç olma. Senden daha iyi yazar mı var? Yalnızca şu Scribner'dakiler bunu görecek kadar akıllı değiller. Muhtemelen, gömlek yakaları boyunlarına dar gelen eski kafalı yaşlı adamlardır hepsi."

Donuk donuk gülümsedi. "Tutucu bir yayınevi oldukları doğru..." Ama sonra yüzü düştü. "Fikirlerim fazla radikal. Ve tarzım da yeterince geleneksel değil."

Mektubu göğsünün üstüne bıraktım. "Bu Bay Perkins öyle düşünmüyor ama."

Scott yeniden iç geçirdi. "Yanıt hayır olduktan sonra Perkins'in ne düşündüğünün bir önemi yok. Tanrım, tam bir fiyaskoyum. Rahip olmalıymışım – sana söylemiş miydim?

6. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz ve Amerikalılar Almanlara "Hunlar" diyorlardı. (ç.n.)

Akıl hocam, arkadaşım Monsenyör Fay her zaman bende bir yatkınlık olduğunu söylerdi. Onu da koydum romana – gerçi kimse okumayacak ama."

Çok perişandı. Onu bu karamsarlıktan çıkarıp eski neşesine nasıl kavuşturacağımı düşündüm. Belki de azıcık guruyla oynamak işe yarayabilirdi, tıpkı abimde sık sık yaradığı gibi. Tony çok dengesizdi ve halinden anlamaktan çok biraz acımasız konuşmak daha çok düzeltiyordu moralini.

"Ama gerçekten" dedim, "böyle mi düşünmemi istiyorsun? Senin bir fiyasko olduğunu? Sadece fiyasko değil, bir de kolay pes eden biri olduğunu? Dünün Princeton'lısı Francis Scott Key Fitzgerald'ın zayıf iradeli, tükenmiş, ahı gitmiş, vahı kalmış biri olduğunu mu düşüneyim? Bu mudur?"

Scott, dirseklerinin üzerinde doğrularak bana baktı; alnını kırıştırmış, dudaklarını büzmüştü. Çenemi kaldırdım ve ona ilkokul çocuklarına şiir dersi verirken kullandığım o en ciddi ifademle baktım. Çocukların son derece içten olduğunuzu düşünmelerini sağlamak zorundaydınız – özellikle William Blake ve parıl parıl yanan kaplanından söz ederken mesela. Nasıl da dikkatleri dağılıyordu o kaplan yüzünden. Gerçekten yanıyor muydu? Ölmüş müydü? Neydi onu yakan? Yıldırım mı? Tanrı mı? Benim onları şiirin ciddi bir iş olduğuna inandırmam gerekiyordu; komik tekerlemelerle nasılsa karşılaşacaklardı.

Scott'ın ise şu anda benim gözümdeki itibarının tehlikede olduğuna inanması gerekiyordu. Ona onaylamayan bir bakış atıp başımı diğer tarafa çevirdim.

"Birkaç sahne deneyimim olduğunu biliyorsun değil mi?" dedi.

"Söylemiştin." Princeton'ın Triangle Kulübü'nün aktif bir üyesiymiş; senaryolar, şarkı sözleri yazdığı gibi, pek çok oyunda da rol almış.

"Evet, işte şimdi de Karamsar Genç Adam'ı oynuyorum

sana. Aktörlük becerilerimi geliştiriyorum. İnsan kendini her daim formda tutmalı."

Ona dönerken gülümsememek için kendimi zor tuttum. "Fiyasko değilsin yani, öyle mi?"

"Hayır" dedi hevesle, doğrulurken. "Elbette değilim. Okuduğum okulların gazetelerinde yayımlanmış tomarla yazım var. Şiirler, şarkı sözleri, öyküler, eleştiriler. Upuzun bir liste. Müzikal yazdım yahu! Bu hiçbir şey değil. Sadece küçük bir aksaklık. Bir daha denerim."

"Ben de böyle düşünüyordum. Yemeğe kalıyor musun o halde?"

"Babanı düş kırıklığına uğratmayı hiç istemem."

Scott'ın birliğinin cepheye gönderildiği gün, ablam Tilde –kocası gittiğinden beri o da bizimle kalmaya başlamıştı– beni ön verandanın merdivenlerinde surat asarken buldu.

Yaşça bana en yakın ablam olan Tilde yirmi yedi yaşında, özgüveni yüksek, becerikli bir kadındı ve adını babasından almış, şeker bir oğlan bebeğin annesiydi. O gerçek bir Gibson Kızı'ydı.[7] Hiçbir şey keyfini kaçırmazdı. Koyu sarı saçları, gözlükleri ve kararlılığıyla hem görünüş hem de konuşma şekli olarak babama çok benzerdi.

Yanıma oturdu. "Scott gitti demek? Tootsie söyledi."

Bir beyaz gardenya çiçeğini ufaladım, hoş kokulu, ipeksi çiçeği parçalara ayırıp taçyapraklarını tahta döşemenin üzerindeki çıplak ayaklarımın arasına döktüm. Dönüp Tilde'ye baktım. "Bunu neden yapıyorlar?"

"Neyi? Gönüllü olmayı mı?"

"Evet, onu – ama genel olarak savaşmayı. Neden bir grup

7. İllüstratör Charles D. Gibson'ın 20. yüzyıl başlarında Amerikan dergileri için yaptığı çizimlerde hayat bulan ideal Amerikan kadını tipi: Genç, dolgun ama zarif, gür ve dalgalı saçlı, şık, aktif, modern, bağımsız ve özgüvenli... (ç.n.)

genç adamı alanlarda, ormanlarda ve şehirlerde karşı karşıya getirip sanki birinin diğerinden daha haklı olduğu bu şekilde ispatlanabilirmiş gibi birbirlerine bağırtmakla bir şey elde edilebileceğini sanıyorlar hâlâ? Hem de sırf şu alan, bu nehir ya da şu binalar kimde kalacak diye. Almanların Fransa'nın bir kısmını alması neden John'ın umurunda? Neden seni umursadığından daha çok umursuyor bunu?"

Tilde parmaklarını birbirine geçirip ellerini dizlerinin üstüne koydu. "Erkekler farklı düşünüyorlar. Bize karakterlerini gösterdiklerine inanıyorlar. Bizim için savaşıyorlar."

"Bana ne faydası var ki bu savaşın? Ya sana? Hiç kimsenin Montgomery'yi ya da Amerika'nın herhangi bir yerini işgal ettiği yok."

"Savaş Scott'ı getirdi sana."

"Ve şimdi de geri alıyor."

"Sabırlı ol bebeğim. Daha çok gençsin, henüz umutlarını tek bir adama bağlaman gerekmiyor."

"Sevmiyor musun onu?"

"Gördüğüm kadarıyla sevdim. Ama annemin anlattıklarına bakılırsa, durmaksızın 'Bana bakın! Bana bakın!' diye bağırarak etrafta koşturup duran bir oğlan çocuğuna benziyor gerçekten."

"Bunun nesi kötü?"

"Annem ve ben sizin birbirinizi yıpratacağınızdan endişeleniyoruz" dedi Tilde. "Her neyse, yapılacak tek şey bekleyip olacakları görmek. Senin onunla olmaktan çok hoşlandığını biliyorum ama belki senin için doğru kişi o değildir."

Tilde haklı olsaydı kendimi bundan çok daha iyi hissedeceğimi düşünerek "Keşke olmasaydı" dedim. "Ama korkarım o."

5

Çok Sevgili Zelda,

Adamlarımın gribi atlatacakları ve yola tam kapasite devam edebileceğimiz anı bekleyerek takılıp kaldığımız Long Island Limanı'ndan yazıyorum. Diğer subaylar ve ben, belki kendimizi irade gücüyle sağlığa ve harekete kavuşturabiliriz ümidiyle sefer keplerimizi başımızdan çıkarmadan, kötü şiirlerle ve gayet iyi burbonlarla zaman geçiriyoruz. Sevgili, sevgili Zelda, gülüşünü, sesini ve boynunda, kulağının hemen altındaki o yumuşak, gülsuyu kokulu noktayı özlüyorum. O noktanın varlığından haberdar değilken nasıl da sabırsızlanıyordum Fransa'ya gitmek için... Şimdiyse şu kahrolası savaş bir an evvel bitse de esas varoluş amacıma geri dönsem diyorum.

Arzuyla,
Scott

Onu Fransa'da nelerin beklediğini aklıma getirmeden neşeli bir yanıt yazdım. Sidney Lanier Lisesi'ndeki resim hocam olan Bayan Davis'in teşvikiyle yağlıboya derslerine başladığımı ve gerçekten umut vaat ettiğimi düşündüğümü yazdım. "İlk günün tamamını *Grisaille* ve *Chiaroscuro* gibi Güneyli ağzına pek de yakışmayan teknik terimlerin söylenişini

öğrenmekle geçirdik" dedim. Önceki gece Exchange Otel'deki danstan evvel nasıl iki tane sert içki götürdüğümü, akabinde Black Bottom adlı edepsiz bir zenci dansının figürlerini göstermek için masanın üstüne çıktığımı ve kızlardan birinin refakatçisinin beni tutup aşağıya indirdiğini anlattım. Dedim ki:

Yaşlı kadıncağız büyük bir ciddiyetle bunun rezil bir dans olduğunu anlattı bana, ben de ona aynı ciddiyetle, verdiğim sözü tutmama engel olduğunu söyledim. Canım sevgilim, sence ben eğlenceden başka herhangi bir şeye yarayabilir miyim? Yaramak istediğimi pek sanmıyorum aslında – ama elbette en çok eğlendirmek istediğim sensin. Bu nedenle sefil hikâyelerimi her zamanki gibi günlüğüme yazıyorum ki geri geldiğinde okuyacak iyi bir şeyler bulabilesin.

Scott gideli üç hafta olmuştu ki, bir pazartesi eve döndüğümde annemi, üç ablamı ve Marjorie'nin kocası Minor'ı elindeki gazeteyi bir kupa gibi havada tutan babamın etrafını sarmış halde buldum.

Bakmak için Tilde'ye bir omuz atıp araya girdim. "Neler oluyor?"

"Bitti!" dedi Tilde, kollarımı bana dolayarak. "Hunlar teslim oldu!"

Babam elinin tersiyle hafifçe vurduğu gazeteyi bana doğru çevirdi. Ekstra baskıydı ve BARIŞ ilan ediyordu. *Muharebe bitti! Ateşkes imzalandı.* "Bu sabah Paris saatiyle" dedi babam, "zafer bizim!"

Tilde, "Tony, John ve Newman eve dönüyorlar!" dedi.

Ve Scott diye düşündüm, içimi dolduran bir rahatlamayla. Ne acımasız düşmanla yüzleşmek için Atlantik'in fırtınalı sularını aşması gerekecekti, ne benim ve daha birçokları-

nın yaptığı o bandajlarla sarılacaktı; ne yaralanma, enfeksiyon, parazit ve ölüm riskiyle o çamurlu siperlere saplanıp kalacaktı; ne de ben bütün bunlar olurken kendi arafımda savaşın bitmesini bekleyecektim.

Gerçi onun için eve dönmek New York demekti – rüyalarının şehri. Princeton'dan arkadaşı Bunny Wilson'ın savaştan önce Manhattan'da muhabirlik yaptığını, kitaplarla dolu bir daireyi birkaç adamla paylaştığını, şehrin bütün patırtısı ve cazibesiyle etraflarını sardığını anlatmıştı. Bunny'ninki gibi bir hayatı hayal ediyordu Scott; burada, Montgomery gibi, sıcak öğleden sonralarında bir tavan pervanesinin tembel dönüşünden başka hareket olmayan, uykulu bir Güney şehrindeki hayatı değil.

Tootsie, bana sarılarak "Sevinmedin mi?" dedi.

"Evet, tabii ki sevindim. Kim sevinmez?"

Scott, Camp Sheridan'ın kapatılmasına yardım etmek için kısa bir süreliğine Montgomery'ye döndü. Onun nerede yaşayacağı konusunu dert etmezden geliyor, birlikte geçirdiğimiz zamanın çoğunu kulübün gözden ırak köşelerinde veya Empire Sineması'nın arka sırasında, şu ya da bu film eşliğinde tutkuyla öpüşerek geçiriyorduk. Aşkımızın nasıl her zaman müzikli bir fonu olduğu konusunda şakalaşıyorduk. "Eminim, Lillian Gish[8] de aynen böyle hissediyordur" diyordum.

Nemli ve soğuk bir şubat günü, sırf birazcık baş başa kalabilmek için, hızla hareket eden bulutların altında, sert bir rüzgâra karşı yürüyüşe çıkmıştık. Sayre ve Mildred sokaklarının köşesinde Scott elimi tuttu ve "Seni buradan götüreceğim; ister misin bunu? New York da bundan çok daha soğuk değildir."

Ona şaşkın şaşkın baktım. Yüzü al al, gözleri parlak ve umut doluydu. "Gerçek bir evlilik teklifi mi bu?"

"Eğer öylesi sana daha resmi gelecekse bir kez de mum ışı-

8. Sessiz sinema döneminin en ünlü Amerikalı aktrisi. (ç.n.)

ğında yenen bir akşam yemeğinde tekrarlayabilirim – ama evet, benimle evlenmeni istiyorum." Önümde diz çöktü. "Evlen benimle Zelda. Sırayla her şeyi hallederiz. Ne dersin?"

Dönüp mahalleme ve yıllar yılı koşu yarışlarımı, bisikletle ve patenle gezmelerimi, sabun köpüğü oyunlarımı, ebelemecelerimi ve son zamanlarda da beni eşleri yapmaya en az bunun kadar hevesli başka çocuklarla yaptığım yürüyüşleri seyreden tanıdık evlere, Sayre adını taşıyan sokak tabelasına, kaldırımlara, sokak lambalarına baktım. En ateşli on sekizlik kızın heyecanıyla seviyordum Scott'ı, ama onu evimi sonsuza dek terk edecek kadar seviyor muydum acaba?

Yüzümdeki kararsızlığı gördü ve kalkarak "Şimdi yanıt vermen gerekmiyor" dedi. "Düşün. Ben seninim Zelda, tabii eğer kabul edersen."

O gece gözlerimi kapattığımda kendimi gerçek bir yol ayrımında gördüm:

Kırlık bir yerdeydim. Hava durgun, etrafımdaki her şey sessizdi. Bense kader rüzgârının esmesini ve beni önümdeki yollardan birine doğru itmesini bekliyordum.

Orada durup önümde uzanan toprak yola bakarken biliyordum ki şayet Scott'ı bırakacak olursam çok büyük ihtimalle derin Güneyli kökleri olan iyi bir ailenin düzgün oğluyla evlenecektim sonunda. Her zamanki o canlı kız olmaya devam edecektim, sadece artık gittiğim partiler kulüpte ya da Exchange Otel'de değil, evlerin kabul salonlarında olacaktı. Kocam, arkadaşlarıyla golf oynayan, ava giden ve kaliteli burbon içen bir pamuk üreticisi olacaktı, mesela. Kız arkadaşlarımla öğle yemeğine çıkıp gençken katıldığım türden sosyal ve kültürel faaliyetler planladığım sırada çocuklarıma göz kulak olan zenci dadıları olacaktı. Bu hayatı biliyordum, net olarak görebiliyor, tıpkı ailemi sevdiğim gibi sevip anlıyordum ve daha farklı bir şey yapmak için hiçbir istek duymuyordum.

Diğer yola bakınca ise Scott'ın bana sunduğu hayatı görüyordum; yürüyüşün sonunda özetlediği hayatı. Alabama'nın bahar havasından bile daha belirsizdi bu hayat:

Evvela, Scott New York'a giderek makul düzeyde geçinmemizi sağlayacak bir tür yazarlık işi filan bulacaktı, sonra da beni yanına aldıracaktı. Yaşamak için bir yer bulacaktı bize – eski ve küçük ama şirin bir apartman dairesi olacakmış dediğine göre. Benim de yardımımla bir şekilde romanını yayımlatacağını ve zamanın önemli yazarları arasında yerini alacağını söylüyordu. Sosyal hayatımızda edebiyat dünyasından insanlar ve Scott'ın Princeton'dan arkadaşları olacaktı; bayılacaktım onlara, bundan emindi. Er ya da geç çocuklarımız olacaktı. O zamana dek, ikimizin çok sevdiği türden eğlenceler olan müzik, dans, tiyatro ve vodvillere doyacaktık. Bu bir macera olacaktı – macera: İşte ikimizi de büyüleyen sözcük buydu.

Her iki hayatı da gayet rahat seçebilirdim. Ama bunlardan sadece birinde varlığıyla bütün odayı aydınlatan –beni aydınlatan– o benzersiz adama yer vardı ve bu da önemliydi. Ama acaba o bütün bu dediklerini yapabilecek miydi? Esas soru buydu. Rüzgâr ne taraftan esecekti?

On sekiz yaşındaydım; sabırsızdım; *rüzgârı beklemeyi bırak*, dedim kendi kendime. Sabahın üçünde sessizce alt kata süzüldüm ve Scott'ın kışlasını aradım. Telefona geldiğinde ona "Seninle geldiğime değecek, değil mi?" dedim.

"Değmek de laf mı?"



"Şu haline bak" dedi Sara Haardt, güzel ve hoş kokulu bir mayıs öğleden sonrasında onlara çay içmeye gittiğimde. "Daha ne kadar güzelleşeceksin acaba? Boticelli'nin Venüs'üne benzemişsin."

Doğuştan kederli ve her daim incecik bir kız olan Sara, son gördüğümden de zayıf ve her zamanki gibi solgundu. "Sen de Mona Lisa'sın" dedim. "Beraber insan içine çıksak göreceğimiz ilgiyi düşünsene."

"Senin tek başınayken de ilgi mahrumiyeti çektiğini sanmıyorum."

Çekmiyordum. Gerçi Scott annesinin pırlanta yüzüğünü göndermişti; onu gurur ve memnuniyetle taşıyordum ama sosyal hayatımın gidişatında pek bir değişiklik olmamıştı. Asla eve dönmeyecek olan düzinelercesi hariç hepsi Fransa'dan dönen buralı delikanlılar, kısa vadede hâlâ iyi two-step dans edebildiğim, güzel espriler yapabildiğim ve dans ederken omuzlarımı titrettiğimde elbisemin yakasındaki süslerin nasıl dalgalandığını göstermek için arada sırada bir sandalye veya masanın üstüne fırladığım sürece benim uzun vadede onlara yâr olmayacağımı umursamıyor gibiydiler. Ayrıca İkinci Sara'yla birlikte Bayan McKinney'nin yanında düğün plancısı yardımcısı olarak gönüllü çalışıyorduk. Ayrıca, o sıralar bir kızılcık çiçeğini mükemmelleştirmek için üzerinden üçüncü kez geçtiğim resim dersim vardı. Ayrıca tenis vardı. Ve artık golf sahası da yeşillendiğinden, belki gelecek ayki amatör kadınlar turnuvasında kupayı alma ümidiyle ciddi ciddi vuruş çalışıyordum

Sara'nın peşi sıra, hizmetçinin çiçek desenli iki koltuğun yakınındaki masaya porselen takımlarla çay sofrası kurduğu oturma odasına girdim. Geniş pencerenin dışında, tiftik tiftik duran tüyleriyle üç yavru kardinal kuşu, bir manolya dalının üzerinde birbirlerine sokulmuşlardı. Camın dışından seslerini duyabiliyordum.

"Scott'tan ne haber?" diye sordu Sara. "Bir adamın seni yakalamasına ve alıp New York'a götürmesine izin verdiğine kimseler inanamıyor! Seninkiler ne diyorlar?"

"Planlarımızı açıkladığımda küplere bindiler ama onlara

'Scott'a bayılıyorum' dedim. 'Kimse onun yerini tutamaz. Ben prensimi buldum.' Tahmin edebileceğin gibi babam gözlerini devirdi. Ama Scott harika biri, ne yapabilirim?" dedim iç geçirerek. "Tabii beni alıp götürebilmesi için önce bu macerayı başarıyla tamamlamalı, biliyorsun. Zorlukların üstesinden gelinmeli. Ejderhalar öldürülmeli. Ancak o zaman dönebilir bana – zafer kazanmış olarak."

"Son zamanlarda Tennyson okuyorsun sen, değil mi?"

"Lancelot şahane değil mi?" dedim. Sonra arkama yaslanıp ayaklarımı masanın üstüne koydum. "Eskiden, Scott kadar etkileyici bir herif için bile buradan ayrılmayı asla istemeyeceğimi düşünürdüm, ama şimdi Eleanor Kanada'ya ablasının yanına gitti, sen neredeyse daima Baltimore'dasın, Marjorie dışında kardeşlerim uzaktalar ve biliyorsun işte, sürekli bir şeyler oluyor ama aslında hiçbir şey olduğu yok burada."

Sara başıyla onayladı. "Son zamanlarda epeyce ilginç konferanslara gittim. Seksoloji denen şu yeni konuyu duydun mu?"

"Aman annen duymasın o kelimeyi kullandığını."

"O konferanslardan birine gitti annem! Onunla o kadar gurur duyuyorum ki." Sara çaylarımızı koydu. "Seksoloji, yakın ilişkilerde kadının gücüyle ve arzularımızdan dolayı utanç duymamamız için kendimize has fizyolojik niteliklerimizi anlamamızla ilgileniyor. Tarihi dönemlerden geçiyoruz, biliyorsun. Meclis yeniden toplanıp tasdik sürecini bitirdiğinde kadınlar da oy kullanabilecek."

"Bir tür terzilik işi gibi geliyor kulağa. Tasdik – kafana tas dik."

Sara yarı kızgın vurdu bana. "Bu bizi hakları olan gerçek kişilere dönüştürecek" dedi. "Bir sonraki başkanımızı kadınlar seçebilecek."

"Ben şu an için kendime bir koca seçmiş bulunuyorum, ta-

bii eğer söz verip durmayı bırakır da vaatlerini gerçekleştirirse. Bu bahar *The Smart Set* adlı şık bir dergiye bir öykü sattı, sonra ona ödedikleri otuz dolarla bana kuştüyü bir yelpaze, kendisine de flanel bir pantolon aldı. İstediği gibi bir iş bulamıyor –ayda doksan dolara reklam metni yazıyor ve fevkalade iç karartıcı bir dairede kalıyor, şey yakınlarında... ne demişti? Harlem? Şehrin içinde gibi bir yermiş ama tam da öyle değilmiş. İşinden nefret ediyor ama bana *Çok yakında* deyip duruyor ve maalesef o ne kadar çok söylerse ben o kadar az inanıyorum artık. Çok yakında ne kadar sürer? Günler değildir, haftalar ya da bir mevsim de değildir. Sadece laf olsun diye söylenir, herhangi bir ölçüsü yoktur." Sara'ya doğru eğilip "Onunla evlenmekle aptallık mı ediyorum sence? Söyle bana. Senin fikrine güvenirim" dedim.

"Seni seviyor mu? Ama herhangi bir idealize dişi nesne olarak değil, seni sen olduğun için seviyor mu gerçekten?"

"Seviyor ama..."

"Ama ne?"

"Başarılı olamazsa çok bedbaht olacak. Bedbaht bir kocam ve berbat bir evim olacak. Ne kadar romantik olsam da aşkın her şeyin üstesinden gelmeyeceğine adım gibi eminim. Ayrıca, iki haftadır tek bir mektup almadım ondan. Bambaşka bir hayatı var orada. Bambaşka arkadaşları."

"Onun açısından bakılırsa senin de var" dedi Sara. "Ona biraz daha zaman tanı. Eğer onun gözündeki yerin söylediğin gibiyse az bulunur bir adam demektir, Zelda. Bizimkisi gibi giderek modernleşen devirlerde bile erkeklerin çoğu bir kadının vajinasından ötesiyle yakından tanışmak için bir neden görmüyor."

"Vay, Sara Haardt" dedim hayranlıkla. "Goucher'da bayağı genişlemiş kelime dağarcığın."

"Ciddi olduğun olur mu senin hiç?"

"Beni doğduğumdan beri tanırsın."

"Doğru." Güldü. "Kadınların çoğu, az önce söylediğim gibi şeyler –sadece o kelimeyi de kast etmiyorum– duyduklarında parmaklarıyla kulaklarını tıkamak isterler. 'Peki ya romantizm?' derler. 'Ya aşk?' Hayatımızda romantizm, aşk, seks, saygı, özsaygı ve şayet istersek ilgimizi çeken alanda doyurucu bir işe yer olabilir. Annelik bütün hayatımız olmak zorunda değil –kadın için çok daha kapsamlı hayatın parçalarından biri olabilir, tıpkı babalığın erkekler için olduğu gibi."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?"

"Eğer hamileliği önlemenin yasal ve kolay yolları olsaydı olurdu –malum yol dışında, demek istiyorum. Ama Margaret Sanger gibi kadınlar sayesinde onlar da olacak."

Ve Montgomery'de kadın hakları kampanyasının liderliğini yapacak olan Sara gibi kadınlar sayesinde. "Müthişsin Sara" dedim. "Ben de biraz senin gibi olmaya gayret etmeliyim hiç değilse."

"O zaman ne tadı olurdu?"

"Sorun da özetle bu, değil mi?"

❖

Mayıs sonunda bronşit oldum; öyle fena öksürüyordum ki bir süre evden çıkamadım. Bir yandan öksürükle ateşin geçmesini, bir yandan da Scott'ın bir gazete işiyle ilgili yakaladığı bağlantının sonucunu bildirmesini beklerken kitap okudum. İlki, babamın verdiği, Marcus Aurelius'un *Düşünceler*'iydi. "Hazır iki dakika sakince oturmak zorunda kalmışken" dedi, "al sana düşündürücü bir şeyler. Bakalım okuyunca gelecekle ilgili gözün açılacak mı?"

O iş için doğru kitap o değildi; herkesin mutlaka duyduğu ama yaşama sevinci olan hiç kimsenin gerçekten gözlemlemek istemediği Stoacı birtakım basmakalıp laflardan ibaretti. "On bin yıl yaşayacakmış gibi davranmayın. Ölümün nefe-

si ensenizde. Henüz hayattayken, henüz buna gücünüz yeterken iyi insan olun." Adam insanın hevesini kırmak için yazmıştı. Besbelli, babamın da niyeti hevesimi kırmaktı zaten.

Esas gözümü açan, Scott'ın gönderdiği, Compton Mackenzie'nin *Plashers Mead* adlı kitabı oldu. Kitabın kahramanı Guy Hazlewood'un ona kendi içinde olduğunu düşündüğü romantik şairi anımsattığını söylüyordu Scott; kadın kahraman, Guy'ın nişanlısı Pauline Grey ise ateşli bir kadındı ve ona beni hatırlatmıştı. Bu karakterler bizden daha büyüktüler ve koşulları Scott'la benimkilerden farklıydı, ama yine de hikâyeyi okurken sanki ben de bunun bir versiyonunu yaşadığımı hissettim. Çok tuhaf bir şeydi.

Kitapta, "Bir Başka Yaz" başlıklı bölümde yer alan bir satır, sayfadan üzerime atlayıp beynime saplandı ve bir daha beni rahat bırakmadı. Guy'ın bir arkadaşı onun hakkında Pauline'e şunu söylüyordu:

> *Guy'ın öyle sıra dışı keskin bir zekâsı var ki, şayet sonunda hiçbir şey yapamazsa gerçek bir felaket olur.*

O arkadaş doğrudan bana konuşuyordu.

Scott'ın yakalamaya çalıştığı gazete işi "bir şey" sayılır mıydı? Scott öyle olduğunu düşünmek istiyordu. Öyle bir iş, onun için ikimizi New York'ta nasıl doğru dürüst geçindirebileceği sorusuna bir yanıttı. Ama bu işin sadece küçük kısmıydı. Bir iş bulduğu takdirde planının geri kalanını da uygulamaya koyabileceği fikrine bel bağlıyordu. Yeni bir iş, yeni bir eş, yazmak için zaman, tiyatrolar ve partiler için para, müthiş bir kitap, ebedi şöhret – ya hepsini birden elde edecekti ya da bu yolda ölecekti.

İmkânsız bir plandı bu.

6

Birkaç gün sonra, ön taraftaki hole girdiğimde annem Tony'yle telefonda konuşuyordu. "Parayı göndereceğim sana" dedi, her zamanki gibi fazlasıyla yüksek sesle ve ahizeye haddinden fazla yaklaşarak. Telefonlara güvenmiyor, babaannem Musidora'nın kulakları iyice duymaz olduğunda ona nasıl davranıyorsa telefona da aynı şekilde muamele ediyordu. "Ama bu son olsun. Yargıç Bey'in insanın kendi imkânları dahilinde yaşaması konusunda ne düşündüğünü biliyorsun..." O sırada beni gördü. "Kardeşin burada; bir merhaba demek ister misin?"

Ahizeyi uzattı, ben alınca aradan çekildi.

"Selam Tony" dedim hâlâ kısık olan sesimle, "ne zaman geliyorsunuz beni görmeye?"

"Ah, çok yakında" dedi Tony.

(Çok yakında, çok yakında...)

"Kahrolası işten izin alamıyorum şu sıralar. Sırf Montgomery'den Mobile'a otoyol yapılabilsin diye bataklığın içinde dolaşıp sazların boyunu ölçtüğüme fazlasıyla müteşekkirmişim gibi davranmazsam, bunu yapacak elli işsiz asker eskisi bulabilirler."

"Peki, seni özledik ama. Belki size bir şey bulaştırmayacağıma emin olduğumda ben ziyaretinize gelirim. Zamanım çok nasılsa."

"Demek hâlâ düğün tarihini belirlemediniz."

"Scott bazı detayları halletmeye çalışıyor hâlâ."

Tony güldü ama bu mutluluk kahkahası değildi. "Böyle tipleri bilirim; buradaki kıdemli mühendisler de ona buna titizlenip duruyorlar, onları beklerken biz yaşlanıyoruz. En iyisi bir çiftçiyle evlen sen – sadece onlar bilirler 'mükemmel' diye bir şey olmadığını."

"O kıdemli mühendisler de yapılan yol iyi bir şey olsun diye titizleniyorlardır herhalde ama. Değil mi?"

"Eğer birileri bunlara güzel bir tekme savurmazsa yol filan olmayacak."

"Ben de ondan korkuyorum."

O gece, ev sessizliğe gömülüp de pencere pervazındaki cırcırböcekleri ile ağaçlardaki kurbağaların seslerinden başka bir şey duyulmaz olunca odamdaki çalışma masasına oturdum ve bir mektup yazdım. Yazmak için umduğumdan çok daha uzun zaman kafa yormam gerekti ve yapmaya kalkıştığım şeyin gereksiz olduğuna inanmak isteyerek, mide bulantıları içinde iki kere yırtıp attım bütün yazdıklarımı. Sonra her şeyi bir daha enine boyuna düşündüm ve tekrar işe koyuldum.

Sonunda kısa bir mektup yazdım:

Sevgili Perry,

Hafta sonu Atlanta'da ne hoş zaman geçirdik seninle! Ama korkarım, öğrenci birliği rozetini kabul ederek biraz fazla ileri gitmiş oldum. İçtiğim cinin suçu bunlar hep. Böyle iyi bir kalbi yaralamak zorunda kaldığıma üzülerek rozeti sana geri yolluyorum. Bir başkasıyla sözlüyken onu kabul edemem. Ama bu durum değişebilir ve şayet öyle olursa sana kesinlikle haber vereceğim.

O zaman görüşmek üzere...

Zelda

Mektubu, eski bir erkek arkadaşın rozetiyle birlikte zarfa koydum ve zarfın üzerine kasten Scott'ın adresini yazdım.

❖

Bir sonraki hafta Scott'ın yanıtı geldiğinde Sara Mayfield vardı yanımda. Nedenini bilmese de günlerdir somurtup durduğumun farkında olan annem göndermişti onu odama. Sara geldiğinde annemin "Git bak bakalım neşelendirebilecek misin onu. Ah benim saati saatine uymayan huysuz çocuklarım ah..." dediğini duymuştum.

Çevirdiğim dolapları anneme anlatamazdım; anlatsam sonsuza dek cıkcıklayarak başımın etini yer, her şeyi daha da beter yapardı.

Elimde mektup, nemli gözlerle yatakta uzanmıştım, Sara da hemen yanıma oturdu. Kolumu okşayarak "Ne diyor?" diye sordu.

Boğazımdaki yumru yanıt vermemi güçleştiriyordu, bu yüzden benimki kadar kısa olan ve özetle *Bir daha asla beni arama* anlamına gelen mektubu uzattım ona.

Sara okudu. "Vay, gerçekten kırılmış görünüyor. Ama zaten senin de istediğin bu değil miydi?"

"Hıı."

"Uzun vadede mutlu olacaktır herhalde. Şayet kitabını yayımlatırsa filan."

Gözyaşlarımı silerek başımla onayladım.

"Ve eğer seni gerçekten seviyorsa o zaman da sevecektir. Bunu yapmak zorundaydın Zelda."

"Onun iyiliği için."

"Ve kendinin de."

Ellerimden tutup yataktan kaldırdı beni. "Hadi ama artık. Hava sıcak, susadım. Gidip buz gibi birer kola içelim. Hayatta sadece erkekler yok ya?"

"Aslında öyle" dedim. Gülümsemem zorakiydi ama yine de bir başlangıç sayılırdı.

❖

On gün sonra Scott bizim evin holünde dikildi karşıma. "Seni görmek zorundaydım" dedi soluk soluğa; babam kütüphanenin kapısından çatık kaşlarla bize bakıyordu. "Bu olanlar çok yanlış."

Scott benim onun mektubunu aldığım zamanki halim kadar perişan ve bedbaht görünüyordu. Üzerindeki açık kahverengi takım elbiseyle uyumuştu besbelli – ve tren istasyonundan bize kadar da koşmuştu muhtemelen. Alnı boncuk boncuk terlemiş, yüzünün iki yanından aşağıya inen damlalar parlak izler bırakmıştı.

Elini tuttum; o da nemliydi. Babama şöyle bir bakıp Scott'a "Dışarıya gel" dedim.

Onu annemin gül bahçesine doğru götürürken "Fazla oyalandığım için bütün suç bende" dedi. "Gel benimle; ilk trene atlarız ve hemen evleniriz."

Kalbim göğsümün içinde gümbür gümbür atıyordu. *Evet! Sen biletimi al, ben de bavulumu toplayayım!* Böyle demek istedim, sözcükler dilimin ucuna kadar geldi, ama...

Öyle sıra dışı keskin bir zekâsı var ki, şayet sonunda hiçbir şey yapamazsa gerçek bir felaket olur.

Evet, biliyorum diye düşündüm, ama ben de inatçıydım; ne o sırada umut dolu ve tutkulu haliyle yanı başımda olan Scott'ı hüsrana uğratmak, ne de ondan vazgeçmek istiyordum.

"Yazarlığı sadece bir hobi olarak yapmayı düşündün mü hiç?" diye sordum, umutla, bencillikle ve aptallıkla, çünkü öyle olamayacağını zaten biliyordum. "Daha istikrarlı bir

mesleğin olsa. Bankacılık mesela, ablamın kocası Newman gibi."

Scott başını iki yana salladı. "Yapamam."

"Neden yapamayasın? Neden illaki yazarlık olması gerekiyor?"

"Yapmayı bildiğim tek şey çünkü. Başka bir yetenek ya da becerim yok."

"Bir şeyler öğrenebilirsin."

"Öğrenemem. Anlamıyorsun. Orduda felakettim. Dünyanın en kötü emir subayıydım. Ofis idare edemem ben. Adam yönetemem. Sayılarla aram iyi değildir. İdari işlere sabrım yok – bu şirketleri nasıl geri zekâlıların idare ettiğini biliyor musun sen? Ama önemli değil. Bunların hiçbirinin önemi yok. Akşam eve, sana dönmek olunca... Sen ilham vereceksin bana. Veriyorsun zaten. Aklımda seninle ilgili kaygılar olmayınca çok daha iyi çalışabileceğim."

Ne romantik sözler! Bu sahne ucuz bir romanda ya da bir filmde olsaydı, kadın kahraman kalp çarpıntıları içinde süzülüp erkek kahramanın kollarında bayılırdı. *Her şeyi kadere bırakalım!* derdi bayılmadan önce. Ama sanırım ben o ayılıp bayılan tiplerden değilim, çünkü Scott'ın kendisine bir reçete yazdığının farkındaydım.

Aklımda seninle ilgili kaygılar olmayınca çok daha iyi çalışabileceğim.

Daha önceden tespit ettiğim gibi, kesinlikle haklıydı, ama düşündüğü konuda değil. Asla hiçbir hedefinden vazgeçmeyecekti –şu anda burada olması bile nasıl gülünç derecede inatçı biri olduğunun kanıtı değil miydi? Ve eğer hiçbirinden vazgeçemezse hepsinde başarısız olacaktı.

Bu yüzden güçlükle yutkunarak söze girdim: "Biliyor musun, sanırım aşkımız miadını doldurdu artık; ikimizin de kendi yoluna gitmesi gerekiyor."

Ağzı açık kaldı. "Sen neden söz ediyorsun? Ne yani, baş-

ka bir iş yapmayacağım için mi? Sırf iyi bir maaş uğruna babanın uygun gördüğü, ruhumu ezecek, anlamsız bir meslek edinmiyorum diye mi?"

"Öyle de bakabilirsin istiyorsan." Omuz silktim.

Ah, yüzündeki ifade! Felaketti. Kulaklarından ateş püsküracek, saçları alev alacak ve olduğu yerde infilak edecek sandım.

Yeniden konuşabilecek duruma geldiğinde onu kandırmakla, benmerkezci olmakla ve onun teklif ettiği mazbut ama onurlu yaşam için kendi rahatımdan fedakârlık etmemekle suçladı beni. Parmağıyla beni işaret ederek, "Senin gibi bir kıza asla güvenmemeliydim" dedi, "besbelli başından beri yalan söylüyormuşsun bana."

Yeniden omuz silkerek artık gitmesi gerektiğini söyledim ona.

"Zelda..." diyerek bir kez daha denedi; öyle öfkeli ve şaşkındı ki...

Orada durup bunu seyredemezdim. Biraz daha dursam ağlamaya başlayacaktım; o zaman ne olacaktı? Ayağa kalktım ve başım dik, çenem yukarıda, yumruklarım ve dişlerim sıkılı halde yürüyerek oradan uzaklaştım – ta ki eve girip, odamın güvenli ortamına kavuşana dek.

Oradan saatlerce çıkmadım ve yanlış şeyi yaptığımdan emin bir halde hüngür hüngür ağlayarak odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaştım. Kapıya gelip yumruklasın, onunla kaçmam için yalvarsın istiyordum, ama böyle bir şey yapar diye de ödüm kopuyordu.

Geri dönmedi. Gözyaşlarım yerini önce hıçkırıklara, sonra da iç çekişlere bırakınca gidip bir banyo yaptım ve kırık kalpli, bekâr ve neredeyse on dokuz yaşında bir Montgomery'li kız ne yaparsa onu yapmaya devam ettim.

72

Ta ki ekim ayında bir gün eve dönüp şu telgrafı bulana kadar:

BAYAN ZELDA SAYRE
PLEASANT CADDESİ NO: 6, MONTGOMERY, ALABAMA
SEVGİLİM SCRIBNER ROMANIMI BASIYOR
SENİ GÖRMELİYİM PERŞ. ORADAYIM. SCOTT.

Onu gördüğümde, bana o yaz nasıl işini bırakıp St. Paul'e, ailesinin yanına döndüğünü ve bütün gayretiyle romanı bir kez daha elden geçirdiğini anlattı. Metni Scribner'a eylülde gönderdiğini söyledi. Baharda, *Cennetin Bu Yanı* adıyla yayımlanacaktı ve her şeyi başlatan kitap olacaktı.

7

Scott ocak ayında ziyarete geldiğinde şehrin bize uzak yakasındaki bir handa bir oda tuttu. Bu tercihi açıklamasına gerek yoktu; aklındakini gayet iyi anlamıştım. Anlamıştım ve onun kadar hevesliydim.

O kış öğleden sonrasının alacakaranlığında yün elbisemi çıkarıp, yerine on sekizinci yaş günümde giydiğim yeşil elbiseyi giydim. Elbisemin altında sadece tek bir çamaşır vardı: o gün satın aldığım fildişi renkli ipek bir kombinezon.

Nişanımız kaya gibi sağlam artık, diyordum kendime. Neden atmayalım ki bir sonraki adımı?

Scott'ın roman metnini iyice parlatmaya ve satmayı umduğu birkaç öyküyü bitirmeye zamanı olsun diye evlilik işini bahara bırakmaya karar vermiştik. Kitap için aldığı avans bizi geçindirmeye yetecek bir meblağ değildi, hem de hiç. Ama bir temsilci edinmişti. İtibar kazanmıştı. Babama bir mektup yazarak artık bütün kapıların ona açıldığını, evlendiğimizde konserve balık ve fasulyeye talim etmek zorunda kalmayacağımızı ve başımızın üstünde münasip bir çatımız olacağını ona temin etmişti.

Bir şey olmaz. Beni seviyor. Ciddi bir risk yok.

Karanlığın ve bol kesimli, kalın bir manto ile babaannem Musidora'dan kalma bir başörtüsünün gizleyiciliğine sığınarak hana, onu görmeye gittim.

Beni ön kapıda karşıladı. "Myrna Teyze!" dedi resepsiyon-

daki görevlinin duyacağı şekilde. "Ne iyi ettin de geldin. Akşam yemeği için bir şeyler almıştım; odamda yiyebiliriz. Hadi gel, eminim acıkmışsındır."

Başım önümde, yüzüm saklı, aksayarak yürüdüm Scott'ın yanı sıra. "İhtiyar Myrna Teyze'nin arzularını ne iyi öngörmüşsün" dedim; Scott öksürdü.

"Göreceksin" dedi merdivenlere ulaştığımız sırada. "Yukarıda seni bekleyen ne güzel şeyler var."

Scott beni içeri alınca, oda büyükannemin de olabilirmiş, diye düşündüm. Pencerelerde fırfırlı perdeler çekiliydi. Koltuk ve kanepenin üstlerinde tığ işi koltuk örtüleri vardı. Daracık yatağın üstündeki örtü güzeldi, ama eski modaydı. Bütün mobilyalarda, sanki eski konaklardan alınıp getirilerek burada yeni birer hayat bahşedilmiş gibi görmüş geçirmiş bir hava vardı.

Scott beni kendisine çekti. Beni öptüğünde burbon tadı aldım.

"Kız arkadaşına bir içki ikram etmeye ne dersin?" dedim.

"Gergin misin?"

"Hayır. Evet. Hayır." Karar verdim. "Gergin değilim. Sadece... O kadar önemli bir şey ki. Sanki sen ve ben... dünyaya gelmiş eşi benzeri olmayan yeni bir yaratık gibiyiz ve en küçük şeyi bile sıfırdan keşfetmemiz gerekiyor. Ama bu aptalca değil mi? İnsanlar bizden önce de, ta ezelden beri âşık oluyorlar ve sonraki doğal şeyi yapıyorlardı."

Scott alnını alnıma yasladı. "Hiç de aptalca değil. Kendi yolumuzu açıyoruz biz de. Tabii ki önemli." Bir kez daha öptü beni. "Dur şu içkiyi vereyim sana."

Burbon marifetini gösterdi; çok geçmeden Scott yeni kombinezonuma olan beğenisini önce gözleriyle sonra elleriyle ifade etmeye, en sonunda da ağzıyla beğenmek istediği yerlerde kombinezonu aradan çıkarmaya kadar getirdi işi. Ben de onu beğeniyordum, bu arada.

Başta biraz beceriksizce, benim kıkırtılarım, Scott'ın şşşleri, sonra onun da kahkahaları eşliğinde ağır ağır ilerledik. Çıplak teni çıplak tenime, birbirimize dolandık ve nihayetinde tam da doğanın öngördüğü şekilde iç içe geçtik. Scott yüzünü boynuma gömüp bedenini bedenimin üstünde hareket ettirince bütün düşünceler aklımdan uçup gitti. Sadece duyular vardı; beklemediğim, olabileceğini bile bilmediğim bu ilkel ve derin his vardı.

Ve her ne kadar o ilk sefer sadece birkaç yoğun dakika sürse de Scott'la aramızda ikimiz için de karşı konulmaz, sıra dışı bir şey olduğunu kesin olarak ispatlamıştı. Öyle ya da böyle, o eylem ve o duygular hayatımın ondan sonra alacağı şekli tümüyle tanımlamıştı.

Scott şubatta bir daha geldi ziyarete. Yine kılık değiştirerek gittim odasına hevesle. Birbirimizin giysilerini çıkarmaya başlayıp yatağa devrilmeden önce bir "Merhaba"dan fazlasını konuştuğumuzu hatırlamıyorum.

Sonrasında ona hamile olabileceğimi söyledim.

"Hemen olduğu an anlayamazsın herhalde." Güldü.

"Önceki seferden demek istiyorum."

Bir an yüzüme baktıktan sonra "Sanırım ikimizin de şaşırmaya hakkı yok. Ama baba olmak..." Başını iki yana salladı. "Bu kadar kolay olabileceğini hiç düşünmemiştim, yoksa çocuk istemediğimden değil."

"Ben de."

"Sadece müthiş hızlı oldu sanki." Doğrulup bir sigara yaktı.

Ben de kalkıp oturdum ve çarşafı her ikimizi de örtecek şekilde çektim. "Farkındayım."

"Fazla hızlı oldu. Bu durumu... idare etmenin yolları var. Bu şeylerden, eee... tedavilerden haberdar mısın? Haplardan filan?"

"Tabii ki."

Tallu'nun ablası Eugenia –Gene– ona defalarca tekrar ettirdiğimiz bin türlü müstehcen şeyin yanında bu konuda da bilgilendirmişti biz kızları. Bazı önemli şeyleri de öğrenmiştim ondan. Hamileliği önlemek için birtakım aletler, bitkisel çaylar ve özel yıkama karışımları vardı, ama hiçbiri garantili değildi, zaten hiçbirini denemeyi düşünmemiştim. Scott gibi, ben de bir seferde hamile kalınmayacağını sanıyordum. Marjorie'nin yıllarını almıştı sonuçta, Tootsie de aynı yolda gibi görünüyordu.

Yine Gene'in söylediğine göre, hamileliği sonlandırmak için de başka birtakım bitkisel çaylar ve özel yıkama karışımlarının yanı sıra "kadınların derdine derman" diye reklamlarını gördüğüm bazı haplar vardı. Tanıdığım kızların hiçbiri bunlardan kullanmamıştı ama hep muhabbetini yapardık. Böyle şeylerden faydalanacak türden bazı kadınlar ve bazı durumlar olduğu konusunda hemfikirdik. Mesela çok çocuğu olan gerçekten yoksul kadınlar. Ve elbette fahişeler.

"O halde yapacağın şey belli."

"Dur bir dakika. Bir kere, doktora bile gitmedim daha..."

"Kendimize bir iki yıl izin versek daha iyi olur. Kendimi kabul ettirmek için zamana ihtiyacım var gerçekten. Evde bir bebekle... Herhangi bir şeye odaklanabileceğimi hiç sanmıyorum."

"Evet, haklısın, ama sonuçta günün birinde nasıl olsa çocuk yapacağımıza göre..."

"O gün geldiğinde, bir hemşire, bir dadı ya da istediğin başka ne tür yardımcı varsa onu tutabilecek param olacağını umuyorum. Ama daha fazla yazmadan ve yazdıklarımı satmadan mümkün değil bu. Anlıyorsun, değil mi?"

"Bebeğin gelmesine daha yedi-sekiz ay var" dedim. "Zaten yeni doğduklarında da neredeyse sürekli uyuyorlar. Yani bu da en azından bir yıl eder."

Scott başını iki yana sallıyordu. "Eğer yazamazsam daha fazla para kazanamam, daha fazla kazanamazsam da planlarımızın hepsi suya düşer ve kazandığım bütün para bebeğe gider. Bulunduğum yere gelmenin bedelini kanımla ödedim ben, Zelda. Bu işi halletmek zorundasın. Şu anda istediğimiz şey bu değil."

"Ödedin, biliyorum. Ama koca bir yıl yeter..."

"Zelda." Karşıma geçti. Bakışları sert ama aynı zamanda korku doluydu. "Çok yakınım. Hayatta istediğim her şey hemen şuracıkta." Sanki edebi başarı elma gibi, bir dalın ucunda sallanıyormuşçasına uzattı kolunu ileriye.

"Babam tam bir fiyaskoydu" diyerek yataktan kalktı ve iç çamaşırını giyip her ikimize de içki koydu. "Buffalo'daki işini kaybettiğinde St. Paul'e geri dönmek zorunda kaldık ve sadece annemin ailesinin yardımlarıyla ayakta kalabildik. O ihtişamlı evde, sanki zengin komşularımız kadar halimiz vaktimiz yerindeymiş gibi yaparak yaşıyorduk ama hepsi bir oyundu."

İçkimi verdi. "Neredeyse başarılı olmak gibi bir şansım yok. Kibritçi Kız gibi burnumu cama dayayarak izlediğim bu hayata böylesine yaklaşmışken onun bir serap gibi yok olup gitmesine izin veremem. New York'a döndüğümde neler yapılabileceğini araştıracağım ve bu işi halledeceğiz. Anlıyorsun, değil mi?"

"Sanırım anlıyorum."

Bir hafta sonra, hâlâ gerçekleşmemiş âdetimin çaresi bir zarfın içine saklanmış kâğıt bir pakette geldi. Küçük, soluk sarı renkli haplar Aspirin kadar masum görünüyordu. Onları hemen yutup bu konuyu bir daha hiç düşünmemek kolaydı – etkileri ortaya çıkana kadar tabii, ama o zaman da pişmanlıktan başka her şey için çok geç olacaktı. Hapları bir an avucumda tuttuktan sonra tekrar paketin içine koyarak yatağımın altına sakladım ve aşağıya indim.

Piyanonun başında, nota yığınını elden geçirdim; üzerinde çalışmakta olduğum caz parçasını istemedim, babamın dikkatini çekmek ve onu gülümsetebilmek için sık sık çaldığım "Dixie" ve "On to the Battle" gibi babamın favori parçalarını da geçtim. Derken "Dance of the Hours" çarptı gözüme. Nota rafına koyarak çalmaya başladım.

Bu şarkıyla dans ettiğim o gece her şey ne kadar basit görünüyordu. Ne kadar kolay. Kahkahalardan ve tiril tiril üniforması içindeki yakışıklı subayın büyüsünden başka hiçbir şey yoktu. Şimdiyse umut, teferruat ve birbirine geçmiş yazgılardan oluşan bir düğüm olmuştu her şey.

Scott'ın mutluluğu benim mutluluğum demektir diye düşündüm. *Sonsuza dek, amin.*

Ama... şayet hapları alırsam ve hamileliğimi sadece işimize gelmediği için bitirirsem, yaptığımız şeyin pis ve yanlış bir şey olduğunu ilan etmek olmayacak mıydı bu? Bir fahişeden farkım olmadığını ilan etmek?

Öte yandan, bu bebeği doğurursam ve ondan sonraki hayatımız bize bedbahtlıktan başka bir şey getirmezse, Scott beni sonsuza dek affetmezdi; peki, o zaman neye benzeyecekti hayatımız?

Ama bedbaht olmazdık, bundan emindim. Fazlasıyla dramatize ediyordu...

"Zelda, Tanrı aşkına" diye seslendi annem kütüphaneden. "Tuşlara öyle vurman gerekmiyor!"

"Affedersin anne!"

Lanet olsun, önemli olan hiçbir konuda taviz vermemiştim. Piyano çalmayı bırakıp yukarıya koştum, hapları alıp oturma odasına döndüm ve paketi ateşe attım.

Şansa bakın ki, birkaç gün içinde sorun kendi kendine çözüldü. *İşler bir şekilde kendi kendine yoluna giriyor bizim için ve bu da bir başka emare*, yazdım Scott'a.

Öyle olduğuna inanıyordum da. Scott'ın bir önceki yıl yaz-

dığı hemen her şeyin aşağı yukarı o vakitlerden itibaren altına dönüşmeye başladığı düşünülürse kim inanmazdı ki?

"Demek yakında çıkıyor şu roman?" dedi babam. Oturma odasındaydık ve annemle çeyizimi konuşuyorduk. "Aferin ama bu bir iş değil. Bir roman daha satıncaya kadar nasıl geçineceksiniz?"

Scott'ın kısa öykülerini satmaya başladığını anlattım ona. "*Saturday Evening Post* gazetesi 'Baş ve Omuzlar' adlı öyküsünü dört yüz dolara almış. O kadar beğenmişler ki iki tane daha isteyip dokuz yüz dolar daha ödemişler." Babam hâlâ pek etkilenmiş görünmediği için "Buna bir de roman için aldığı parayı ekleyince daha şimdiden eski işinden iki yılda kazanacağı kadar kazanmış oluyor. Ayrıca yazılmış bir yığın öyküsü daha var" dedim.

"Hoşuma gitmiyor" dedi babam. "Bu bir plan değil, şans. Ve şansı döndüğünde..."

Kapının tıklatılması sözünü kesmişti. Oturma odasına giren Katy bana bir telgraf verdi.

Çabucak açıp kısacık mesajı okudum ve bir sevinç çığlığı attım! "Peki buna ne diyeceksin babacığım: Metro şirketi 'Baş ve Omuzlar'ın film hakları için iki bin beş yüz dolar ödüyormuş!"

Babasının yanlış düşündüğü hususunda tartışılmaz bir kanıta ihtiyacı olan bir kız için bundan iyisi düşünülemezdi. Telgrafı havada sallayarak oturma odasında dans etmeye başladım ve babamın odayı hiddetle terk etmesini zerre kadar umursamadım.

O haftanın sonraki günlerinden birinde, odamda oturmuş, kendi yazmakta olduğum bir öykü üstünde çalıştığım sırada

annem elinde küçük bir paketle içeri girdi. İşimin bu şekilde bölünmesi hoşuma gitmişti; Scott'ın beni yazmam konusunda desteklediği hikâye olduğu yerde sayıyordu. Karakterlerimi en küçük detayına kadar anlatabiliyordum ama sonra onlara bir türlü enteresan şeyler yaptıramıyordum.

"Bu sana geldi az önce" dedi annem.

Sade, kahverengi kâğıdın içinde kısa, kare şeklinde bir kutu, onun içinde de kapaklı, kadife bir kutu vardı. Kapağı açınca soluğum kesildi.

"Tanrım!" dedi annem.

Daha önce benzerini görmediğim bir kol saatiydi bu. Dar, dikdörtgen şekilli yüzü, kare kesimli pırlantalardan oluşan ışıl ışıl bir çerçevenin içine yerleştirilmişti, kayışı ise karmaşık, neredeyse çiçekli denebilecek bir tasarımla dizilmiş pırlantalardan oluşuyordu.

Saati kutudan çıkardım. Altına, üzerinde *Düğünümüzde takman için "yeni bir şey"* yazan bir kart sıkıştırmıştı Scott.

"Ağırmış!"

"Platin herhalde" dedi annem.

Saatin arkasına *Scott'tan Zelda'ya* yazısı işlenmişti. Elimde çevirip duruyordum saati; tasarımı, ışıltısı, hatta sadece varlığıyla şaşkına çevirmişti beni.

"Bebeğim, bunun ne kadar büyük bir müsriflik olduğunun farkında mısın? Yüzlerce dolara mal olmuştur bu. Gerçekten böyle sorumsuzca para harcamamalı. Şimdi para biriktirme zamanı."

Saati bileğime taktım. "Sana nasıl göründüğünü biliyorum. Ama artık çok kazanıyor ve daha kitabı çıkmadı bile. Dünyadaki yerini sağlamlaştırıyor anne. Bundan sonrası hep daha da iyi olacak." Vaat ettiği her şey gerçek oluyordu.

Annem iç geçirdi. Birden, sanki bir yılda on yaş yaşlanmış gibi dehşetle yaşlı göründü gözüme. Saçları çelik grisine dönmüştü. Cildi bürümcük kumaş gibi kırışık ve çok solgun-

du – mevsimin kış olmasıyla açıklanamayacak kadar solgundu. Hasta görünmüyordu, sadece yaşlı ve yorgundu. Söylediği hiçbir şeye kulak asmama gerek yokmuş gibi geldi o an; bu kadar yaşlı bir kadın modern aşk ve hayat hakkında ne bilebilirdi ki?

"Biz farklıyız anne" dedim. "Biz hiçbir şeyi eski usul yapmayacağız."

Annem bir kez daha iç geçirdi. "Dürüst olmak gerekirse, senin bu iyimserliğine gıpta mı edeyim, acıyayım mı bilemiyorum."

Saati çıkarıp önce ithafı görmek için bir kez daha arkasını çevirdim, sonra da pırlantalara bakmak için önyüzünü çevirdim. O sırada kapıda duran babamı fark ettim.

"Hevesini alınca" dedi –sanırım saatten fazlasından bahsediyordu– "onu satıp bir evin peşinatını ödeyebilirsin."

8

"Bir düşünsene" dedi Eleanor, evden ayrılmamdan önceki gece, "New York! Hiç aklına gelir miydi?"

Tarih 1 Nisan 1920'ydi; düğünüm 3 Nisan'da olacaktı, Paskalya'dan üç gün önce ve *Cennetin Bu Yanı*'nın basılmasından bir hafta sonra. Eleanor'la ikimiz yatak odamdaki halının üstüne bağdaş kurup oturmuştuk. Sigara içerken nasıl daha havalı görünebileceğim üzerinde çalışıyordum. Duvarın dibinde duran üç yeni sandık, evlilik hayatıma başlarken yanımda götüreceğim az sayıda eşyayla doluydu: giysiler, çarşaflar, ayakkabılar, kitaplar, bir avuç fotoğraf, bir kutu dolusu hatırası olan eşya, günlüklerim ve eski oyuncak bebeğim Alice. "Çeneni bir parça daha kaldır" dedi Eleanor.

Dediğini yaptım ve "New York şahane olacak. Scott balayımız için bize Biltmore Oteli'nde yer ayırttı" dedim. Scott'ın bir dergiden yırtıp bana gönderdiği reklamı Eleanor'a uzattım.

"Biltmore, New York'taki uluslararası sosyal hayatın merkezidir" diye okudu. "Tam senlik, desene."

"Montgomery'de böyle bir şey olmadığını söyledi Scott. Milyonerler kalıyormuş Biltmore'da."

"Oda servisini kullanabilirsin."

"Ve kapalı yüzme havuzunda yüzebilirim!" dedim. "Ve, Scott'ın dediğine göre, yirmi ikinci katta –yirmi iki, üstelik en yüksek bina filan da değil!– büyük bir balo salonu varmış,

hava güzel olduğunda yıldızların altında yemek yenebilsin diye çatısı açılıyormuş."

Eleanor'un dili tutulmuştu.

"Ve *Follies*'i izlemeye gideceğim." Havalı bir nefes çektim sigaramdan.

"Ve Özgürlük Anıtı'nı."

"Ve gökdelenleri!"

"Ve ünlü bir adamın karısı olacaksın."

"O kadar ünlü değil, en azından henüz değil; kitabı çıkalı birkaç gün oldu daha."

"Peki, yakışıklı diyelim, ama insanların adını öğrenmesi için yeterince zaman geçtiğinde ünlü de olacak. Sonra bir de bakmışsın, sıfat listeme zengini de eklemişim ve herkes 'Nihayet Zelda'mıza layık bir adam oldu' demeye başlamış. Hadi şu saati bir kez daha göstersene."

Bizimkilerle girişteki holde vedalaştık. Bu seyahate neden benimle gelmedikleri konusunda kimse konuşmadı. Annemle babam, "İyi yolculuklar" ve "Hemen yaz bize"den öte pek bir şey söylemediler aslında, çünkü babam zaten "Bunun kötü bir tercih olduğunu düşünüyor ve tasvip etmiyoruz. Eğer gerçekten bunu istiyorsan evlen onunla – sana engel olamayız. Ama orada bulunup seyredecek de değiliz" demişti. Annemse, gözlerinde biriken yaşlarla sadece bir kenarda oturup soğukkanlı görünmeye gayret etmişti.

Bütün hazırlıklar, o sıralar yakınlarda yaşayan Tootsie ve Newman'ın da yardımıyla, Scott tarafından yapılmıştı. Ebeveynlerimize düşen bir şey yoktu ve aslına bakılırsa kardeşlerimize düşen rol de sınırlıydı –bu nedenle Scott anne babasına ve kız kardeşine gelmemelerini söylemişti. Sadece ablalarım katılıyorlardı, çünkü Marjorie için trende bana eşlik et-

mek, zaten New York eyaletine taşınan Tootsie ve Tilde için-se Manhattan'a gelmek kolaydı. Hem üçü için nadir bir buluşma olacaktı bu hem de Marjorie şehri görmüş olacaktı; daha fazlası ne gerekliydi ne de isteniyordu. Benim bundan fazla birilerinin nezaretini istemediğim kesindi. Gitmenin heyecanı içinde evden ayrılma düşüncesini aklıma bile getirmiyordum pek. Resmen veda filan etmeden alelacele çıkacaktım neredeyse kapıdan.

Bütün arkadaşlarım sürpriz bir uğurlama için istasyonda toplanmışlardı. Beni öpücükler, gözyaşları ve çiçeklerle trene bindirirlerken ortam daha duygusaldı burada. Durmaksızın gözyaşlarımı silerek herkese sarıldım, şakalar yapıp öğütler verdim ve bunun ebedi bir ayrılış olmayacağına söz verdim – yoksa Eleanor ve iki Sara gitmeme izin vermeyeceklerdi.

Trene binip pulman vagonumuza yerleşince rahatlamaya başladım. Tren istasyondan ayrılır, Montgomery ardımızda gözden kaybolurken derin bir nefes alarak başımı geriye atıp koltuğa yasladım. Vagon, savaş yüzünden bütün trenler askeriyenin emrine verilmeden önce bindiğimiz eski, lüks vagonlara kıyasla daha yeni, şık ve modern görünüyordu. Sinek telleri ve toz tutucular vardı camlarda şimdi. Halı desensiz ve sadeydi; eski, düğmeli koltukların yerini düz koltuklar almıştı. *Eskiye elveda* diye düşündüm, *yeninin yolu açık olsun.*

"Bu senin için de bir tür macera olacak galiba" dedim, istasyondaki bütün o patırtı yüzünden hâlâ biraz ürkmüş görünen Marjorie'ye. Sanki küçük ve sade evine kapanıp dikiş dikmek, kitap okumak, yemek yapmak ve kızı Noonie'yle ilgilenmek onun için en rahatıymış gibi dışarıda hep ürkmüş görünürdü Marjorie.

"Evet, New York'u görmeye can atıyorum. Tootsie çok muhteşem olduğunu düşünüyor."

"Eminim, Scott'la beni mazur görürsünüz şehir turu programlarınızdan."

Marjorie gülümsedi. "Balayı yapanlar mazur görülür." Sonra ekledi, "Bak bebeğim, benim senin yaşındaki halime göre oğlanlar konusunda çok daha deneyimli olduğunu biliyorum..."

"Senin her yaştaki haline göre hatta" diye takıldım ona. "Babam sana 'Şu Minor Brinson denen düzgün çocukla evlen' dedi, sen de 'Emredersiniz' deyiverdin."

"Biraz fazla basitleştirdin. Ama her neyse, muhtemelen bilmediğin ama düğün gecenden önce öğrenmen gereken bazı şeyler var."

"Annem mi görevlendirdi seni bu iş için?"

"Ben gönüllü oldum ama o da planımı akıllıca buldu."

"Tabii, kendisi bir kızın düğün gecesinde neler olduğunu unutmuştur muhtemelen."

"Senin damarlarında acı biber dolaşıyor, değil mi? Sence bunu nereden almışsındır?"

"Kesin Machen tarafındandır. Sayre'lar çok tuhaf tipler. Babam ona tasma takana kadar annem hayat doluymuş."

"Babaların kızlarına göz kulak olmaları gerekir. Onların görevi bu."

Düşündüm bunu. Babam görevine son derece sadıktı, tıpkı arkadaşlarımın babaları gibi. Bazıları diğerlerine göre daha yumuşak olsalar da hepsi tartışmasız evlerinin reisiydi. Aklıma gelen tek bir istisna vardı: Gördüğüm kadarıyla Eleanor Browder'ın evinde her iki ebeveynin sözü geçiyordu. Bayan Browder annem dahil diğer kız annelerinin yaptığı gibi küçük dolaplar çevirmeye tenezzül etmezdi. Buna ihtiyacı yoktu.

Hatta Bayan Browder'ın davranışları zaman zaman bayağı rahatsız edici olabiliyordu. Bir keresinde ben Eleanor'lardayken Bayan Browder, Eleanor ve benimle yer değiştirebilmeyi istediğini söylemişti –eğer mevcut görevleri ve yaşının ağırlığı altında ezilmeseymiş, kadınları oy verme konusun-

da yüreklendirir, orta ve üst sınıf haneler hayatın esas gerçeklerinden haberdar olsun diye oralara Margaret Sanger'ın kitapçıklarını dağıtırmış. "Bu kadınlar sanıyorlar ki zührevi hastalıklar sadece yoksul kadınları etkiler. Halbuki, kadın 'rahatsızlıkları' adı altında aslında kocalarının genelevden kapıp onlara bulaştırdığı belsoğukluğu için tedavi olan yarım düzine komşumuzu sayabilirim size."

"Anne, Tanrı aşkına!"

Biz kızlar bu tip gelişmelerin karşısında değildik esasında. Sadece bunların bizi ilgilendirdiğini düşünmüyorduk. Politik değildik; gençtik, güzeldik, popülerdik. Bayan Browder'ın olmak istediği türden feministler olmaya ikimizin de hiç niyeti yoktu; zavallı kadıncağız da bu tutumumuzu müsrif ve nahoş buluyordu.

Ablama, "Yargıç Bey seni hiç sıkboğaz etmedi, değil mi? Tilde senin örnek bir çocuk olduğunu söyler."

"Benim damarlarımda soğuk su dolaşır. Hatta bazen fazla soğuktur." Bu düşünce suratının asılmasına neden oldu. Marjorie'nin "huysuzlukları" olduğunu söylerdi annem ve bu huysuzluklar onu günlerce yatırırdı bazen. Benimse genellikle birkaç dakika, bazen birkaç saat süren "öfke ataklarım" olurdu. Tootsie "burnunun dikine giderdi ama sonunda aklı başına gelirdi." Tony "hassastı." Sadece Tilde'nin etiketi övgü niteliğindeydi –"yardıma hazır çocuktu" o.

"Her neyse, ne diyordun sen? Düğün gecesi hakkında?"

"Belki biliyorsundur, 'karı-koca ilişkisi' denen ve düğün gecesi ilk kez yaşanan, sonra da erkeğe bağlı olarak evlilik boyunca az ya da çok sıklıkla tekrarlanan bir olay var. Amacı üreme olsa da birçok çift bunun... zevk veren bir şey olduğuna inanır." Yüzü kızardı. "Erkekler özellikle zevkli bulurlar, çünkü onların bedenleri... daha elverişli yaratılmıştır bu açıdan."

Marjorie, erkek cinsel organını ve onun uyarılmaya gös-

terdiği tepkiyi anlattıktan sonra erkeğin o uyarılmış cinsel organla ne yaptığını ve karısının buna ne şekilde karşılık vermesi gerektiğini özetleyerek derse devam ederken ben de gözlerimi kocaman açarak büyülenmiş gibi yaptım. Nihayet duraklayarak yüzüme baktı.

"Vay gerçekten büyüleyiciymiş bütün bunlar" dedim içtenlikle ve gülümsememek için dudaklarımı sıkıca birbirine bastırdım.

Marjorie'nin olayı anladığı yüzüne yayılan ifadeden belliydi. "Seni şeytan. Zaten biliyordun bunların hepsini, değil mi?"

"Daha önce hiç tam bu şekilde açıklandığını duymamıştım ama."

"Acı biber" dedi Marjorie, başını iki yana sallayarak.

İkinci bölüm

9

Hiçbir şey, konuya yabancı birini New York gerçeğine hazırlayamaz. Scott her ne kadar Manhattan hakkında hülyalı hülyalı konuşmuş, bana Broadway'i, Hipodrom'u, Woolworth Binası'nın –dünyanın en yüksek binasının! – gotik ihtişamını anlatmış, şehrin bir ruhu ve kendine has yasaları olduğunu ne kadar söylemiş olsa da Pennsylvania İstasyonu'nda trenden indikten sonra karşılaşacaklarıma hazır değildim.

Marjorie'yle yolculuğun son ayağını gece yapmıştık. Kompartımanımız geniş, yataklarımız rahat olsa da uykum tuhaf rüyalarla bölünmüştü. Rüyaların en canlı olanında uçabiliyordum. Botanik sınavını kaçıracağım endişesiyle, tekrar tekrar "*Lobelia inflata*" diye bağırarak, açık leylak rengi Hint tütünü tarlalarının üzerinde süzülüyordum. Uçları, çıplak karnıma ve göğüslerime yumuşacık dokunuşlarla değen, inanılmaz uzunluktaki çam ağaçları boyunca yükseliyordum. Havalanmak için tek yapmam gereken, her seferinde parmak uçlarımda durup kollarımı iki yana açmak ve dizlerimi kırarak yukarı doğru sıçramaktı. Küçücük bir zıplama ve sonrasında özgürdüm. Hava, küvette alınan bir banyo kadar ılık ve sakinleştirici bir etkiyle akıyordu etrafımda.

Sabah uyandığımda nerede olduğumu bilemedim. Bu kafa karışıklığı hissi geçecek gibi değildi.

New Jersey'de bir yerlerdeki üç saatlik rötar yüzünden,

tren Hudson Nehri'nin altındaki bir tünelden geçerek Penn İstasyonu'nda durduğunda düğüne sadece bir saatimiz vardı; Scott ve rahiple olan randevumuza geç kalmıştık bile.

Pırıl pırıl güneş ışığı içinde yüzen, üstü camla kaplı, devasa bir platforma indik ve huşu içinde, dilimiz tutulmuş halde öylece kalakaldık. Yolcular akın akın etrafımızdan dolanıyor, yanımızdan geçip gidiyorlardı. Geniş cam panellere, oradan da masmavi göğe uzanan yüksek çelik kirişler karşısında şaşkınlıktan donup kalmıştım. En aşağı 30 metre yükseklikte olan cam tavan göze son derece hoş görünen çelik kemerler ve dikdörtgen şekilli cam panellerle düzgünce bölümlendirilmişti. Montgomery'de de bazı etkileyici binalar vardı ama hiçbiri bununla boy ölçüşemezdi.

Hâlâ yukarı bakarak Marjorie'nin kolunu çekiştirdim. "Kahvaltıda, üzerinde 'Beni iç' yazan bir şişe görmüş müydün?"

"Hiç şişe çarpmadı gözüme... Ah, *Alis Harikalar Diyarında*'daki gibi mi demek istiyorsun?"

"Hıhı" dedim etrafımıza bakınarak. "Kesin beyaz bir tavşan vardır buralarda bir yerde."

"Dev bir seraya benziyor."

İç geçirdim. "Sanki cennet istasyonu. Böyle bir yer ancak melekler tarafından inşa edilmiş olabilir, sence de öyle değil mi?"

Trenden inen son yolcuların peşine takılarak bir merdivenden çıkıp büyük yolcu salonuna ulaştık. Burada alan genişleyerek –patlayarak, diye düşündüm hatta– hayatımda gördüğüm en büyük iç avluya dönüşüyordu, böyle bir şeyi hayal bile edemezdim. Nereye baksam çelik, camlar ve kemerler vardı... Sonsuz gibi görünen tavan, küçük bir kasabanın üstünü örtebilecek büyüklükteydi. Muhteşemdi ve baş döndürücüydü.

"Kafamın içindeki bütün zemberekler döne döne darmadağın oldu" dedim.

Marjorie başıyla onaylamakla yetindi. Biraz sonra kendini toplayarak elimden tuttu. "Tootsie'yle Newman'ın bizi karşılamalarına izin vermeliymişiz."

Ben de kaygılıydım ama işleri daha da içinden çıkılmaz hale getirmenin en garantili yolunun Marjorie'nin kaygılarına teslim olmak olduğunu biliyordum. "Scott taksi bulmanın kolay olduğunu söylemişti; o kadar çok turist geliyormuş ki taksiler gün boyu sırada bekliyormuş dışarıda."

"İnsan kendini harikalar diyarındaymış gibi hissetmese kolay olabilirdi. Burası kendi başına bir şehir gibi."

Marjorie, şık giyimli bir kadın buldu ve taksilerin beklediği yere giden en kestirme yolu sordu.

"Şuradan ana bekleme salonuna" dedi kadın, Marjorie'nin arkasındaki devasa saate bakıp zamanı kontrol ederek. "Çıkışları görürsünüz –işaretler de var– hangisinden çıkarsanız çıkın bir taksi kuyruğu olacaktır. Buraya ilk gelişiniz sanırım, öyle mi?"

"Evet. Kız kardeşim öğlende Saint Patrick Katedrali'nde evlenecek."

Kadının kaşları neredeyse saç çizgisine kadar kalkınca acaba benim Katolik olmadığımı mı anladı, diye düşündüm. "Müstakbel kocam bu konuyla ilgili izin aldı rahipten" dedim.

Kadın bana soran gözlerle bakıp Marjorie'ye döndü ve "Evet, şimdi" dedi, "büyük bekleme salonuna girer girmez sağa ya da sola gidin –bütün günü buradan Yedinci Cadde'ye kadar dolanarak geçirmeyin. Ve şunu unutmayın: Adresi taksi şoförüne verirken bunu daha evvel elli kere yapmış ve çok sıkılıyormuş gibi bir tavırla konuşun. Adam acemi olduğunuzu anlarsa size bütün şehri dolaştırır."

Kadının tarif ettiği gibi iç avluyu geçip bekleme salonuna giden bir koridora girdik. Eni on metre, yüksekliği on beş metre olan bu taştan yapılmış, kemerli koridorun bile ölçeğini idrak etmek zordu. Gece gördüklerimden bile daha tuhaf

bir rüyanın içine dalmış gibiydik. Sanki Alice'tim veya devin inine varmak için fasulyeye tırmanmaktan yorulup onun yerine trenle gelmiş olan Jack'tim. Bekleme salonuna inen merdivenlere vardığımızda bu his iyice arttı.

İç avlunun alt duvarlarında da kullanılan aynı pembe renkli dev taş bloklarla yapılmış, geniş, güneşli salonun kubbeli tavanının yüksekliğinin ne kadar olduğunu kestiremiyordum. Ama alanı, rahatlıkla bir Amerikan futbolu sahası kadar vardı. Her tarafa yerleştirilmiş olan lamba direklerinin boyutları, mekânın büyüklüğü yanında gülünç kalıyordu. Salonun uzak tarafındaki kemerli devasa pencereler, küçük çerçeveler kullanılarak, karelerden oluşan kulelere bölünmüştü. Dört taraftan da merdivenler çıkıyordu.

"Ne kadar hayal etsem de..." diye söze başladım.

"Saat on biri geçti" dedi Marjorie. "Hareket etmeliyiz. Sol mu, sağ mı, ne dersin?"

"Nasıl bu kadar pratik düşünebiliyorsun?"

"Uyman gereken bir program var."

"Eğer bu yüzden geç kalırsak Scott anlayacaktır – bunlar da beni Montgomery'den çıkarmak için sunduğu paketin bir parçası ne de olsa."

Salonda bizi çıkışa götürecek olan merdivenlere doğru ilerlerken yeniden durdum.

Başımı geriye atarak tavana bir de bu açıdan baktım. Bütün tavanı süsleyen o sekizgenleri –daha doğrusu sekizgen içinde sekizgen içinde sekizgenleri– kim oymuştu? Kimin konki becerileri süslemişti bu muazzam sütunları? Nasıl yapılmıştı bunlar? Sütunların tepesindeki Korint tarzı kıvrımları ve yaprakları yontmak için yeterli büyüklükte bir çalışma alanını nerede bulmuştu bu sanatçılar?

O sırada Marjorie koluma girip "Bir saat sonra nikâhın var, farkındasın değil mi?" demese doya doya seyretmek için orada öyle uzanabilirdim.

Ah, sonra da dışarısı! Binalar, insanlar, çalışan motorların sesleri, ıslıklar, insan sesleri, gelip geçen arabaların gürültüsü! Dönüp ablama baktım; ürkmüş görünüyordu. Bir kahkaha atarak "Ben buradan hiç ayrılmayabilirim" dedim.

Yol boyunca bütün yüksek binalara, bütün o cazip vitrinlere aval aval baktıktan sonra, Saint Patrick Katedrali'nin bulunduğu bloğa geldiğimizde de bu kez ağzım bir karış açık, onun kemerli, vitraylı pencerelerine bakakaldım. Her biri bir sanat eseriydi.

Ama Saint Patrick Katedrali'nin girişi ve ön taraftaki kulelerinin görünmesiyle birlikte gözlerim yaşlarla doldu. Aynı anda hem bu kadar süslü hem bu kadar dingin olan başka bir bina görmemiştim. Manzara –mimarinin karmaşıklığı, her biri daha küçük oymalı kuleciklerle süslenmiş, karmaşık tasarımlı, zarif kulelerin caddenin üzerinde yükselişi– gerçekten soluğumu kesmişti. İstasyondaki kadının neden o kadar etkilenmiş göründüğü şimdi anlaşılmıştı.

Bu kilisede evlenecek olmak fikri ezici gelse de yakışmıyor da değildi; bizimkisinin sıradan bir nikâh olmadığına inanmıştım. Scott sıradan bir nişanlı değildi. Ama bu kadarını nasıl ayarlamıştı?

Kaldırım, kilisenin etrafında dolanan turistlerle doluydu. Marjorie, "Acaba burası hep mi böyle yoksa yarın Paskalya olmasının bir etkisi var mı?" diye sordu.

Geniş basamakların tepesinde Tootsie, Newman ve tanımadığım iki adamla birlikte bekleyen Scott'ı görür görmez Marjorie daha taksi parasını ödemek için çantasını bile açamadan arabadan fırladım. Scott koşarak yolun kenarına gelip beni kucakladı.

"Canım benim, güzel gelinim! Başardık, oldu! İnanabiliyor musun? Ne diyorsun?"

"Harika." Geriye çekilip gülümsedim ona. Gözleri en ye-

şil hallerine bürünmüş, keyif ve gururla parlıyordu. "Şu yakışıklılığa bak. Yazar kocam benim."

Yüzü ışıldadı. "Daha şimdiden neredeyse on bin tane satılmış diyorlar. Şu ana kadar yapılan eleştiriler de bayağı iyi. Bazı eleştirmenler dâhice olduğunu bile söylüyorlar. Byron'la, Kipling'le bir tutuyorlar beni!" Sesi titreyerek "Bu" dedi, "şu anda, burada, seninle olmak; fevkalade bir şey."

"Senin adına öyle mutluyum ki sevgilim."

"Hepsi senin sayende." Ellerimi öptü. "Çünkü sana sahip olmak zorundaydım."

Diğerleri kaldırıma inerken Marjorie de katıldı bize. Scott rahibe dönerek "Sizi Bayan Zelda Sayre ve ablası Bayan Marjorie Brinson'la tanıştırmak isterim, Peder. Hanımlar, bu Peder Martin. Nikâhımızı kıyarak bizi şereflendirecek."

"Memnun oldum, hanımlar."

"Tanıştığımıza sevindim" dedim, gözlerimi kısıp kemerli girişe bakarak. Girişin üstündeki taş zirve, daha da ihtişamlı bir başka zirvenin altındaydı. Her yandan göğe doğru sivri uçlar ve kuleler yükseliyordu – sanırım verilmek istenen fikir de buydu zaten.

"Bugüne dek gördüğüm en olağanüstü kilise bu" dedim, hâlâ yukarıya bakarak. "Bunun üstünde kaç tane haç vardır sizce?" Tekrar rahibe baktım gülümseyerek. "Harika. Birden Katolik olma arzusu doldu içime."

"Bunu halledebiliriz sanırım."

"Söylendiğine göre kulelerin en yüksek olanı yüz metreye ulaşıyormuş" dedi Newman.

"Neredeyse cennetin kapısına yani" dedi Tootsie muzipçe. "Mutluluktan ışıldıyorsun, kardeşim."

Gece mavisi renginde bir döpiyes giymiş, yakama Scott'ın benim için Montgomery'deki bir çiçekçiden ısmarladığı orkideyi takmıştım. Ertesi güne kadar dayanacağını söylemişti çiçekçi; dayanmıştı da. Şapkam giysimle aynı kumaştandı ve

gri deri kurdelesi ile gümüş rengi tokası vardı. Ayakkabılarım da uyumluydu. Kıyafetimi Eleanor'a göstermek için giydiğimde söylediğim gibi, "gerçek bir hanımefendi" olduğumu hissediyordum – hayatımda o ana dek giydiğim en şık kıyafet olabilirdi bu.

Scott sonra yanındaki adama dönerek "Bu delikanlı da, Ludlow Fowler" dedi.

Ludlow, Marjorie'yi başıyla selamlayıp elimi sıktı. "Fitz sürekli senden bahsediyor biliyor musun? Neyse ki geldin; belki artık bizi bunaltmayı bırakıp biraz da senin başını şişirir Princeton delikanlılarının hikâyeleriyle."

"Sanki sizin için boğazımı patlatmama değermiş gibi" dedi Scott.

Tootsie, "Yalnızca Tilde ve John'ı bekliyoruz" dedi. "Bütün bu son dakika düzenlemelerinden sonra dua edelim de Tilde pazartesi yerine bugünde karar kıldığınızı unutmamış olsun."

Scott saatine baktı. "Aslında en doğrusu onları bir arabayla aldırmaktı." Bana döndü. Başlama çizgisinde çan sesini bekleyen bir ata benziyordu. "Scribner'ın satış mağazası iki blok aşağıda. Kitabı sana göstermek için sabırsızlanıyorum; hemen sonrasında gidebiliriz istersen."

"Evet. Tabii ki sabırsızlanıyorum görmek için, evet."

"Şunlara bak" dedi Tootsie. "Bugün düğün gününüz yahu!"

"Bugün bizim her şey günümüz" dedim ona.

Saat on ikiye on vardı. Scott, "İçeriye girip yerleşmeliyiz artık" dedi.

Newman, "Ben burada kalıp onları bekleyeyim" diye teklif etti.

"Onlar geç kalırsa sen de kaçırırsın. Çok saçma. Gel hadi" dedi Tootsie.

Peder Martin bizi yüksek ahşap kapılardan geçirerek içeri aldı. Kilisenin içi çok genişti ve mimarisiyle, süslemeleriyle öyle güzeldi ki önce nereye bakacağımı bilemedim.

Vanilya renkli mermerden, uzun, düz bir hat önümüz sıra uzanarak muhteşem bir mihraba ulaşıyordu. Yükseklikleri en az otuz metre olan muazzam taş sütunlardan açan çiçekler gibi görünen, soluk renkli, zarif kemerli taş kirişlerden oluşan tavan üzerimizde yükseliyordu. Yer hizasında, sütunların arasında yer alan sayısız ahşap sıranın hemen hepsi doluydu.

"Bu insanların hepsi bizim için gelmedi herhalde buraya?" diye fısıldadım.

"Hayır" dedi Scott. "Biz toplantı odasına gidiyoruz; sen Katolik olmadığın için ancak bunda anlaşabildik. Öğlen ayini başlamak üzere."

Tavanın çizdiği yaylar, kilisenin ön tarafına doğru düzgün aralıklı noktalarda birleşiyor, bir sıra yılbaşı çiçeğine benzeyen bir görüntü yaratıyorlardı. Duvarların yüksek kısımlarında, yay çizen kirişlerin arasına serpiştirilmiş, vitraylı pencerelerde Kutsal Kitap'tan sahneler tasvir ediliyordu. Aşağıda, odanın –bu mekân için oda demek doğruysa, tabii– her iki yanında daha da büyük pencere sahneleri vardı ve hepsi de öğlen güneşinde ışıldıyordu. Muhtemelen Roma figürleri olan heykeller, klasik bezgin pozlarıyla, sütunların tepelerinden ve köşelerden ziyaretçilere bakıyor, sanki ölümlüleri etkileyen türde şeyleri aştıklarını ve esas görülecek şeyin cennet olduğunu anlatıyorlardı.

İster taş bir duvar veya tavan olsun, ister tahta bir balkon veya bank, her bir yüzey oyularak veya yontularak artistik bir şekle sokulmuştu. Bütün bunlar dinle mi ilgiliydi – Tanrı'da olduğu varsayılan ihtişamın bir ifadesi miydi mesela? New York'ta Katolik olmakla bir ilgisi vardı mıydı bütün bunların? Belki de dünyanın bütün büyük şehirlerinde böyle katedraller vardı...

Hayatımda ilk kez, dünyanın büyüklüğüne ve herhangi bir anda aynı benimki kadar rutin ya da canlı şekilde yaşa-

nan bütün o hayatlara dair bir fikir belirdi kafamda. Dünyada kim bilir kaç tane Pennsylvania İstasyonu, kaç tane Saint Patrick Katedrali vardı. New York bu iki şaheseri bana daha gelişimin ilk saati içinde sunduğuna göre acaba daha neler keşfedecektim burada? Ne müzikler? Ne danslar? Ne kitaplar? Ne oyunlar? Daha önce hiç düşünmediğim türden güzellikler ve sanat vardı bu şehrin her yerinde, belki de dünyanın dört bir yanında ve ben, burada bunların bu muhteşem örneğinin içinde, daha yakın zamanda kendi çalışmasını da bu koleksiyona ekleyen bir adamla evlenmek üzereydim.

Kilisenin ön tarafına giden yolu yarılamıştık ki durup ağır ağır kendi etrafımda dönerek bütün bunları içime sindirmeye çalıştım. Marjorie de aynı şeyi yaptı ve "Ah" dedi, "keşke annem de gelmiş olsaydı."

"Annemizle babamız bu kadar uzun bir seyahat için fazla yaşlı olduklarını söylüyorlar" diye açıkladı Tootsie, Peder Martin'e. "Scott'ın anne babası da burada olmak isterlerdi eminim."

"Muhakkak" dedi rahip.

Bense "Buraya uçak bile iner!" dedim.

"Öyle" diye yanıtladı Peder Martin. "O olasılığı –bakım masraflarını karşılamak için hükümete alan kiralamayı– düşünmedik değil."

"Bugün burası kapalı gişe ama" dedi Scott.

Tootsie başıyla onayladı. "Bay F. Scott Fitzgerald'ın burada evleneceğini duymuş olmalılar." Bana göz kırptı. Ben de onun kolunu çimdikledim.

Toplantı odası, nispeten daha küçük olsa da ince ahşap oymalarla ve kurşunlu vitraylarla süslenmişti. Burada daha kolay soluk alabiliyordum. Bu mekânda bulunmamızın esas nedenine bir kez daha odaklanabilmiştim. Scott'a odaklanabilmiştim. Daha evvel gördüğüm takımlarından daha iyi kesim-

li koyu gri takımıyla ne kadar yakışıklı ve seçkin duruyordu. Bir vakitler olacağını söylediği adam gibi görünüyordu; *bir daha asla ondan şüphe etmeyeceğim* diye geçirdim içimden.

"Neredeyse vakit geldi" dedi rahip ve bizi önüne davet etti.

Tootsie'ye bakarak sordum: "Tilde'den haber var mı?" Tootsie başını iki yana salladı.

Scott, "Peder Martin'in bütün programı dolu bugün" dedi. "Hadi başlayalım."

"Ama kaçırdığına çok üzülecek" dedi Marjorie.

"Bütün öğleden sonra beklemek durumunda kalabiliriz." Scott bana baktı; ben başımla onaylayınca, "Haydi Peder" dedi. "Biz hazırız."

Benim yanımda Tootsie, Scott'ın yanında Ludlow Fowler olduğu halde, kilisenin ve devletin gözünde yasal olarak evli sayılmamız için ne söylenmesi gerekiyorsa hepsini söyledi rahip. O konuşurken sözcüklerinin üzerimden akıp gitmesine izin verdim. Scott'ın gözlerinde neredeyse iki yıl önceki o temmuz gecesinden beri yakalamak için beraberce gayret ettiğimiz bütün o mutluluğu, gururu, aşkı, vaatleri görüyordum.

"Hadi." Tootsie dürttü beni.

"Ay... evet, evet, ediyorum."

Birbirimize sade alyanslar takıp, sonra da küçük seyirci grubumuzun alkışları eşliğinde tatlı tatlı öpüştük. O sırada kapı açıldı ve genç bir adam Tilde ile John'ı içer aldı.

"Kaçırdınız" dedim ve üzerine oturmayan elbisesi ve bol mantosu sayesinde ilerleyen hamileliğini başarıyla gizleyen kız kardeşime doğru ilerledim. Aslında giyim tarzı bile, hamileliğini ele veriyordu.

Elimi Tilde'nin karnına koyup bebeğe sordum: "Sen mi geciktirdin bakayım onları?"

"Tren." Tilde elini elimin üstüne koydu. "Ama işin iyi tarafı hareket bebeğe ninni gibi geliyor. Bu çocuk akrobat filan olacak herhalde."

John omzumu sıktı. "Demek bu adam seni namuslu bir kadın yaptı?"

"İnanabiliyor musun buna?" dedim Scott yanımıza gelirken. "Asla olmayacak diyorlardı ama oldu işte, evli ve mutlu bir kadın olarak karşınızdayım."

"Scribner'da bir randevusu olan evli bir kadın" dedi Scott. Kulağıma eğilerek "Sonra da Biltmore'da" diye ekledi.

"Terbiyesiz" diye fısıldadım.

Tilde toplantı odasına şöyle bir bakındı. "Tören güzel oldu mu?"

"Hızlı oldu. Şöyle..." Sesimi rahibin sesine benzetmek için kalınlaştırdım: "Bu güzel günde, bu iki çılgın çocuğu şeytana kaptırmamak için Tanrı'nın huzurunda bir araya geldik." Sonra Scott'ı tıpkı törenin sonunda öptüğüm gibi öptüm ve ekledim: "Tanrı'nın birleştirdiğini hiçbir abla güruhu ayırmasın." Kendi sesimle, "Artık gitmemiz gerekiyor" dedim.

"Nasıl?" dedi Marjorie. "Böyle çıkıp gidiyor musunuz şimdi?"

"Ben de kitabı görmeyi isterdim" dedi Newman. "Hatta bir tane satın almayı."

Tootsie "Daha sonra" dedi. "İzin ver de bu onların macerası olsun. Hem bizim Tilde'yi doyurmamız gerekiyor; eminim açlıktan ölüyordur zavallıcık."

Tootsie'ye sarıldım. "Teşekkür ederim."

Tilde çok mahzun duruyordu. "Siz de bize katılsanız çok daha hoş olurdu. Tootsie, neden bir şeyler organize etmelerine yardımcı olmadın?"

"Hiç tantana istemediler ki."

"Balayından sonra sizi ziyarete geliriz" dedi Scott.

Başımla onayladım. "Biz kaçtık o zaman. Size iyi hasret gidermeler. Marjorie, Yargıç Bey için kitaptan bir tane alıp eve götür, olur mu? Hepinize yazacağım; hoşça kalın!"

Scott'la ben, iki blok ötedeki Scribner'a kadar el ele yürü-

dük. Etrafımızdaki her şeye bakmakla öyle meşguldüm ki, Scott beni bir vitrinin önüne çekene kadar dükkâna geldiğimizi fark etmemiştim.

"İşte burada."

Vitrinde tek tek sergilenen birtakım kitaplar vardı. Ama Scott'ınkinin çok sayıda kopyası bütün alana hükmeden koca bir piramit şeklinde dizilmişti. Piramidin önündeki tabelada şöyle yazıyordu:

> Daha yirmi üç yaşında olan Bay F. Scott Fitzgerald, bugüne dek Scribner'dan romanı çıkan en genç yazardır.

"Doğru mu bu?" dedim.

Scott evet anlamında başını salladı.

Vitrini göstererek "Bu benim kocamın kitabı!" diye bağırdım. Gelip geçenler gülümsediler. Scott'a döndüm ve sadece onun duyacağı şekilde "Ve bu da benim kocam" dedim.

10

Biltmore Oteli'nde, süitimize giderken karşıma çıkan her cilalı pirinç tırabzanı, her yaldızlı masayı, sırmalı iskemle sırtını okşamaktan kendimi alamadım. Kristal avizelerin altında fırıl fırıl döndüm, saatin önünde poz verdim. Asansör görevlisinin üniformasındaki pirinç düğmelere hayranlıkla baktım. Asansöre hayran oldum. Otelin lüks yemek salonundaki hafif akşam yemeğinden sonra süitimizde bizi bekleyen üç şişe kaçak şampanyayı da hayranlıkla karşıladım – Scott'ın perşembe günü tanışacağım Princeton'lı arkadaşları göndermişti bunları.

Şampanyaya (ve köpüklerine ve tadına) hayran kaldıktan kısa süre sonra yatağın genişliğini ve sevişirken nasıl uzanırsak uzanalım ya da nasıl hareket edersek edelim sığabiliyor oluşumuzu da hayranlıkla karşıladım. Bütün bunlar Scott'ın bana hayalini kurdurduğu hayattan çok daha muhteşemdi; bizi iyi şeylerin beklediğini hissetmiştim ama bu bambaşkaydı.

"Biz zengin miyiz?" diye sordum.

"Biz durdurulamayız."

Pazar günü geç saate kadar uyuduk, oda servisinin getirdiği meyve, krema ve minik keklerden oluşan kahvaltımızı yaparak yatakta tembellik ettik, öğleden sonra mermer küvette birlikte banyo yaptık, sonra da akşamı Broadway'de geçirdik. Önce 41. Sokak'taki küçük bir restoranda yemek yedik, ardın-

dan da, vaat edildiği gibi, New Amsterdam Tiyatrosu'nda bir Zigfield *Follies* performansı izledik. Yerlerimize oturduktan sonra perde açıldı ve olağanüstü dekorlar, daha da olağanüstü icracılar ve hepsinden daha olağanüstü olan Follies kızlarının pullu, taşlı, tüylü, ışıltılı, pırıltılı kostümleri ortaya çıktı; artık sadece aval aval bakıp sırıtıyor ve Scott'ı karşıma çıkararak bizi buraya getiren çılgın kadere şaşıyordum.

Pazartesi günü, öğleden sonra soğuk kızarmış tavuktan oluşan öğle yemeğimizi alıp Central Park'a piknik yapmaya gittik. Heykeller, sanatçı elinden çıkmış gibi duran köprüler ya da renkli seramiklerle süslenmiş tüneller görmeyi beklemiyordum. Gezinti yollarından, köprülerin üstünden ve göllerin yanından geçerken "Parklarını bile böyle mi yapıyorlar?" cümlesini tekrar tekrar söyleyerek komik bir nakarata dönüştürdüm. Yemeğimizi Bethesda Terasının merdivenlerinde, geniş ve sığ bir fıskiyeli havuzun ortasında yükselen *Angel of the Waters*[9] heykeline yakın, güneşli bir noktada yedik. Scott, meleğin ayaklarının dibindeki dört çocuk heykelinin sağlık, huzur, itidal ve iffeti temsil ettiğini söyledi. "Eğer son ikisine dikkat etmen gerekiyorsa ilk ikisi olsa ne yazar?"

"Yaşa be, kızım" dedi Scott.



Salı günü, F. Scott Fitzgerald ile evli olmanın nasıl bir şey olacağını ilk kez gerçekten anlamaya başladım.

Otel odamızın kapısı çaldığında daha yeni giyinmiştik. Scott cumartesi öğleden sonra ilk dergi röportajı için saat bire randevu vereceğinden bahsettiğinde akla yatkın gelmişti bu bana. Neredeyse her gece şafak sökene kadar ayakta olacağımızı bilmiyorduk o zaman. New York'un eğlence hayatı karşı konulmazdı; hiç uyumadan yaşansa yaşardık.

9. Suların Meleği. (ç.n.)

Scott, "İyi görünüyor muyum?" diye sorarken kapı yeniden çaldı. "Geliyorum!" diye seslendi Scott.

Kravatını düzeltip öptüm onu. "Heyecanlanma."

"Zerre kadar heyecanlı değilim. Adam Princeton'dan."

Scott'ın kapıyı açtığında karşısında bulduğu Jim Ellis, Spaniel cinsi bir köpeğinkini andıran gözleri ve yuvarlak yüzüyle, otuz yaşlarında, kelleşmeye başlamış bir adamdı. Kahverengi takımının ceketi omuzlarına ve beline dar geliyordu sanki, kollarıysa gömleğinin yıpranmış manşetlerini örtemeyecek kadar kısaydı. Genel izlenim, ya takımın çektiği ya da sahibinin genişlediği şeklindeydi ama giysinin son anda bir ev veya iş arkadaşından ödünç alınmış olması ihtimali de vardı. Ellis, adını daha önce hiç duymadığım bir dergi için uzun makaleler hazırlıyordu. Magazin haberleri yapan yeni, küçük bir dergi olduğunu söylemişti Scott.

Ellis, Scott'ın elini sıktı. "Benimle görüşmeyi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Okuyucularımız romanın arkasındaki adamı tanımaya can atıyorlar."

"Memnuniyetle."

Scott, adamı oturma odasına doğru yönlendirip benim soluma düşen bir koltuğu gösterdi, o da gösterilen yere usulca oturdu. Sanki bu adam Scott'ın kariyeri için Bay Charles Scribner kadar önemliymiş gibi gülümsedim ona.

"Jim Ellis, sizi üç günlük güzel eşim, Zelda Fitzgerald'la tanıştırayım."

Zelda Fitzgerald. Ne kadar yabancı geliyordu kulağıma!

Dizimin görünmesine izin verecek şekilde bacak bacak üstüne atarak öne doğru eğilip elimi uzattım. "Memnun oldum."

Ellis'in yüzü kızardı, yeniden Scott'a dönmeden önce utangaç bir şekilde, alelacele tokalaştı benimle. "Tebrikler."

Ellis gibilerini tanıyordum. Deneyimlerime göre erkekler iki gruba ayrılıyordu. İlk gruptakiler, tipsiz ya da fakir de olsalar çekici bir kız görünce mutlaka şanslarını denerlerdi.

İkinci gruptakiler ise ilk gruptakilerin hepsine kıskançlıkla bakardı. Ellis ikinci gruptandı. Muhtemelen evli değildir veya evliyse bile kesin kendinden bile daha pısırık bir kız bulmuştur, diye düşündüm acımasızca. Böyle bir çiftin çocukları da insanın ancak acıyıp o berbat hallerinden kurtarmak için partilere çağıracağı türden, sıkılgan ve sıkıcı insanlar olurdu kesin.

Scott otururken Ellis bir defter çıkarıp daha önceden birtakım notlar aldığı sayfayı açtı. Kendi koltuğuyla Scott'ınkinin arasındaki sehpanın üzerinde duran *Cennetin Bu Yanı* kitabına işaret etti. "Şunu söylemeliyim ki romanı okudum ve *Times*'da yazılan 'Kabaca üniversiteli adamlar diye adlandırdığımız insanların günlük varoluşlarının bir tasviri olan bu kitap, mükemmelliğe bu tarz bir eserin olabileceği kadar yakın' yorumuna tamamen katılıyorum. Ben de aynen böyle hissediyorum."

Scott başını sallayarak teşekkür etti. "Aynı okulda okuduğum insanların izlenimlerini özellikle merak ederim."

"Keşke benim orada geçirdiğim zaman da sizinkine benzeseydi biraz. Ben münzevi gibiydim bir parça."

"Ah, hayatta inanmam" dedim. "Bahse girerim, sadece aklı başında bir delikanlıydınız."

Dönüp bana baktı. Şimdi kulakları da kızarmıştı. Scott'a "*Times*'ın altın mührünü[10] almak müthiş bir sevinç olmalı, hem de sadece yirmi üç yaşında, ilk kitapla..." Ellis bariz bir kıskançlıkla salladı kafasını.

"Çok etkileyici, değil mi?" dedim.

"Teşekkür ederim, sevgilim."

Sonra Ellis, Scott'a ana karakteri Amory Blaine'in deneyimlerinin Scott'ın kendi hayatını ne derece yansıttığını sordu.

"Sadece genel hatlarıyla" dedi Scott. "Kendi şahsi tarihi-

10. Amerika'da otorite kabul edilen bir merciin (mesela *NY Times* gazetesinin) onayı ya da tavsiyesi, kitapların kapaklarına basılan altın renkli bir mühürle belirtilir. (ç.n.)

min bir uyarlamasının içine bir karakter yerleştirdim, hepsi bu."

"Yani Blaine bir alter ego."

"Bir parça saf bir alter ego, evet."

"Evet, elbette, öyle olması mantıklı tabii; o olsaydınız onu bu kadar bilgece anlatamazdınız."

Scott'ın yüzü sevinçle ışıldadı.

"Peki" diye devam etti Ellis, "bu kitaptaki kadınlar..."

"Bu roman uçarı kızlar hakkında; anlıyorsunuz değil mi? Şu modern ahlak anlayışına sahip, bağımsız kızlar var ya hani? Felsefeciler için yazılmış bir uçarı kızlar hikâyesi bu."

Ellis başıyla onaylayarak bir şeyler not aldı. "Ya Amory'nin kalbini kıran bencil kız – Rosalind? Peki o..." Yeniden dönüp bana baktı.

"Beni biraz andırıyor" dedim, "doğru. Ama görüyorsunuz, ben kendi Amory'mle evlendim."

"Ama" dedi Scott, "ancak Amory'si ona buradaki zavallı kahramanımıza göre çok daha iyi bir geleceği olduğunu kanıtladıktan sonra." Kitaba küt diye vurdu. "Zelda iyi yaşamaya alışıktı, benim şimdiye dek ona sağlayamayacağım tarzda bir hayatı vardı. Kendimi kanıtlayana ve hesabıma üç beş dolar koyana dek istemedi beni."

"Aslında" dedim, "tam olarak öyle değil..."

"Hayatım" dedi Scott, sigara tabakasını açıp hemen kapatarak, "inanılır gibi değil ama sigaram bitmiş. Rica etsem görevliye telefon edip ister misin? Ben de bu arada Bay Ellis'le olan işimi bitireyim."

"Pardon?" dedim, sözümü kesmesine şaşırmıştım.

"Sigara. Sen de bir şey ister misin, Ellis?"

"Eğer jambonlu sandviç varsa. Öğle yemeğini kaçırdım da..."

"Elbette" dedim, "ama diyordum ki aslında ben hiç de öyle..."

"Kimse beni beklettiğin için seni ayıplamıyor hayatım. Kadınların gerçekçi olmalı."

Ayağa kalkıp bana yakıştırılan kişiliğe uygun düşecek bir ses tonuyla, "En iyisi ben gidip bulayım şu görevliyi" dedim soğuk soğuk.

İki adam da yanıt vermedi ama odayı bir uçtan bir uca kat ederken gözlerini üzerimde hissettim. Kapıyı açtığım sırada Scott'ın "Bu uçarı kızlar" dediğini duydum, "yarış atı gibiler." Kapıyı çarparak kapattım arkamdan. *Canları cehenneme* diye düşündüm. İstediklerini koşup getirecek başka birini bulsunlar kendilerine.

Doksan dakika sonra geri döndüğümde Ellis gitmiş, Scott ise yere oturmuş, gazetelerden kesilmiş yarım düzine kadar yazıyı önüne sermişti. Neredeyse tamamen dolu olan sigara tabakası, yakınlardaki bir sehpanın üzerinde, açık duruyordu.

"Hani sigaran bitmişti!"

Ayağa kalkıp bana doğru geldi. "Hikâyeyi düzeltmeye çalışmaktan vazgeçmen için yaptığım bir numaraydı o. Ellis'in hevesini kırmanı istemedim. Sana nasıl baktığını gördün mü? Onun için *Rosalind*'din sen. İlerde birileri Rosalind'in sana benzediği konusunu ortaya atacak olursa kılı kırk yarmaya kalkışma; sularına git. Rosalind oluver. Onlar öyle olacağını umuyorlar."

Bir sigara alıp onun sigarasıyla yaktım ve dumanı içime çektim, sonra da ağır ağır verdim nefesimi. "Ama ben o değilim. Birincisi, Rosalind Güneyli değil, hem de hiç. O New York sosyetesinden, bense kesinlikle öyle değilim."

Elini sallayarak geçiştirdi itirazımı. "O kadar çarpıtma hakkı vardır sanatçının."

"Ayrıca şekilci züppenin teki, sence de öyle değil mi?"

"Ne yani? Ailesinin isteklerine boyun eğip Amory'nin yerine zengin bir adamı tercih etti diye mi? Gerçekçi davranıyor sadece. 'Serinkanlı' diyebiliriz ona. Bunlar kötü nitelikler ol-

mak zorunda değil. Bağlamla ilgili bir şey bu, niteliklerin nasıl kullanıldığıyla ilgili."

"İnsanların beni öyle görmelerini mi istiyorsun? Bencil? 'Serinkanlı'?"

"Seni tanıyan herkes ne kadar sıcak, cömert ve akıllı olduğunu bilir. Sidney Lanier Lisesi'nin 'en popüler' kızıydın – orası su götürmez. Gazeteler ve dergiler için senin gerçekten kim olduğunun ne önemi var ki, hatta benim gerçekten kim olduğumun? Tıpkı reklamcılıkta olduğu gibi: İnsanlara istediğini sandıkları şeyi verirsen kesenin ağzını açarlar."

"Bizim hakkımızda gazetenin dert köşesine yazılanlara benzer itiraflar okuduklarını sanarak, elbette. Kitabının kendi nitelikleriyle değerlendirilmesini istediğini sanıyordum."

"Değerlendirildi bile; önemi olanların hemen hepsi tarafından; baksana şunlara." Gazetelerden kesilmiş yazıları işaret etti. Temsilcim göndermiş bunları; çok da iyiler." Sesi çatallaştı; boğazını temizleyip ekledi: "Max Perkins müthiş öngörülüydü, bu onu haklı çıkarıyor."

"Seni haklı çıkarıyor" dedim, yumuşayarak. "Sen ta başından beri neden söz ettiğini biliyordun. Zekice yazılmış, komik, bilgelik dolu bir kitap bu, Scott ve sen bütün bunları hak ediyorsun."

"Biz hak ediyoruz. Oradaki diyalogların büyük kısmı doğruca senin güncenden geldi."

"Benim sözlerimi alıp benim asla olmayacağım gibi birine vermen bayağı zekice olmuş. Bir tür sihirbazlık gibi, değil mi? İşe yaradığı kesin ama."

"Yaradı; bak işte buradayız."

Pencereye gittim. "Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Böylesi gelmezdi." Ona doğru döndüm. "Sen bayağı etkileyicisin, ya."

İltifatımı omuz silkerek karşıladı ama memnuniyeti gülümsemesinden anlaşılıyordu. "Şimdi sıra satışta. Popüler ol-

mak, bazı şeyleri yapmaya devam edebilmemiz anlamına gelir; mesela şampanya içmek gibi" dedi, elindeki şişenin mantarını patlatırken, "ve pırlantalı kol saatleri takabilmek gibi ve" masanın üzerinde duran zarfın üstüne eliyle vurarak, "gelecek cuma akşamı George Jean Nathan'ın evinde olacak türden partilere gidebilmek gibi" diye ekledi.

"Yine genç bir Princeton'lı mirasyedi mi?"

"Yok yahu. Şehrin en seçkin simalarından biri; *The Smart Set* dergisinin editörü, artı yazar ve gerçekten birinci sınıf bir tiyatro eleştirmeni. Herkesi tanır. Herrrr-kesi. Ve bizi istiyor."

The Smart Set'i hatırlıyordum; Scott'ın kısa hikâyelerini yayımlayan saygın dergilerin ilkiydi. O zaman bu satışın ne büyük bir olay olduğunu anlamamıştım; o hikâyeyi satmış olmak Scott'a çok da yaramış gibi görünmemişti, çünkü romanını satmaya odaklanmıştı o sıralar, bir de daha iyi bir iş bulmaya. Ama işte o ilk esinti ona şu anda sahip olduğu her şeyi getirecek olan güçlü bir rüzgâra dönüşmüştü: ülkenin her yanındaki gazetelerden tanıtım yazıları. Yok satan kitaplar. Yeni yerlere satılan yeni hikâyeler. Düzenli para akışı. Saint Patrick Katedrali'nde nikâh. Biltmore'da lüks bir süit. Onunla söyleşi yapmak isteyen gazeteciler...

"Bu Nathan denen adamın asıl istediği sensin" dedim.

"Davetiye Bay ve Bayan Fitzgerald için. Ve sanırım bu davet yeni bir elbise almayı gerektirecek."

"Rosalind'in için bir elbise demek istiyorsun" dedim, kanepenin üstüne çıkıp bir ucundan bir ucuna yürüyerek; sonra da arkalığının üstüne çıktım. Dengemi sağlamak için kollarımı kaldırdım ve kumaş kaplı daracık iskeletin üzerinde dikkatlice yürümeye başladım. "Montgomery'de işler daha kolaydı. Tek yapmam gereken kendim olmaya devam etmekti."

"Kendin olmak, aynı zamanda sahnede hangi karakteri canlandırıyorsan o olmak demekti ama, değil mi?"

Kanepenin minderinin üstüne atladım. "Haklısın herhalde."

"Yani..."

"Yani, şayet bu oyuna razı olursam rol yapıyor olacağız, söylemek istediğin bu. Tıpkı bu sene Montgomery'deki balo-da yaptığımız gibi."

Scott, bana bir kadeh şampanya verdi. "Yalnız bu sefer rollerimizi kendimiz yazacağız."

11

O gece, Biltmore'un en üst katındaki Cascades'de yemek yedik. Hava, çatının açılamayacağı kadar soğuk olsa da açılabiliyor olmasının bile çok heyecan verici olduğunda hemfikirdik. İnanılmaz bir binaydı. New York'taki her şey inanılmazdı, bana bir zamanlar olduğumu hayal ettiğim prensesmişim gibi davranan Scott da buna dahildi. Sabah, oda servisinden meyve ve krema. Gün içinde alışveriş ve kuaför. Büyük bir otelin tepesinde akşam yemeği. Sonra, birinci sınıf bir orkestranın müziği eşliğinde dans. Ve şampanya. Su gibi içiyorduk şampanyayı. Önceki gece Scott'a, "Bahse girerim, çok geçmeden köpük işemeye başlayacağız!" demiştim.

Ve her fırsatta sevişiyorduk. Aktivitelerin arasında hız ve enerjiyle; zamanımız olduğunda ağır ağır, tadını çıkararak. Geceleri dişlerimizi birlikte fırçalıyorduk lavabo başında. Tuvalette birbirimizle konuşuyorduk. Evlilik bize göreydi, buna hiç şüphe yoktu.

Garson tabaklarımızı alırken Scott, Ellis'le yaptığı söyleşinin aklına bir fikir getirdiğini söyledi bana; yayıncısının ne diyeceğini merak ediyordu.

"Kurmaca bir söyleşi yazıp *Times* veya *Tribune* gazetelerinden birine göndermek istiyorum. Böylece gazetelerin bu işi birine yaptırmaya karar vermelerini beklememiz gerekmez."

"Kurmaca söyleşi mi? Yine bir parça alter egoculuk yani."

"Bir tür. Daha tam şekillendirmedim... ama bazı fikirlerim var."

Kafasında dolaşan fikirleri neredeyse görebiliyordum; defterini çıkarıp bir şeyleri not edişini keyifle seyrettim.

"Benim de bazı fikirlerim var" dedim imalı bir şekilde, garsonun elinde crème brûlée'mizle yeniden belirmesinden hemen önce.

Scott başını kaldırıp bana baktı, ne demek istediğimi anlayarak sırıttı. Garsona dönüp "Çok hoş bir çift değil miyiz sence?" diye sordu.

"Kesinlikle efendim. Aslına bakarsanız, yakınlardaki bir masada oturan bir çift de sizin ünlü olup olmadığınızı soruyordu, sinemadan ya da Broadway'den filan."

"Demek öyle?" dedi Scott. "Hangi çiftmiş bu?"

"Şurada, gözlüklü olanlar." Birkaç masa ötedeki orta yaşlı adamla kadını işaret ediyordu garson.

Scott ayağa kalkıp garsonla benim bakışlarımız altında, doğruca çiftin yanına gitti. Eğilip canlı bir tavırla konuşmaya başladı. Onlar güldüler, Scott güldü, sonra göğüs cebinden bir kalem çıkardı. Kalemin kapağını açarken bir şey söylemiş olmalı ki kadınla adam dönüp takdir dolu tebessümlerle bana baktılar. Sanki böyle şeyler her zaman oluyormuş gibi bir tavırla kibarca el salladım onlara.

Scott, kadının kucağındaki peçeteyi alıp masanın üstüne serdi, sonra da üzerine bir şeyler yazdı. Bitirince adama başıyla selam verdi, kadının elini öpüp masamıza geri göndü.

"Oyuncu olduğumuzu sanıyorlarmış ama herkesin dilindeki şu 'edepsiz' yeni kitabın yakışıklı genç yazarından bir imza almaya da hayır demediler doğrusu."

Garson hızla etrafına bakındı. "Rica etsem..." Scott'ın peçetesini alıp masanın üstüne serdi. "Bir de söylesenize, kitabınızın adı neydi?"

❖

Ertesi sabah, Scott, Scribner'da editörü Maxwell Perkins ve yayınevinin tanıtım işleri sorumlusuyla bir toplantı ayarladı. Kendime ayıracak zaman bulunca, ihmal ettiğim yazışmalarımı yapmaya karar verdim. Sara'lara, Livye'ye ve annemlere mektup yazmalıydım ve Tallu'nun New York'a dönüp dönmediğini öğrenmeliydim, yoksa şöhrete giden yolun daha kolay göründüğü Londra'da mı çalışıyordu hâlâ?

New York'ta herkes meşhur, yazmıştı bana birkaç hafta evvel. *Herkes güzel. Oysa İngiltere çekici kızlar gelsin diye can atıyor. Yakında görüşürüz umarım, ama bu arada sen Gene'e bir bak. Onu bulmak kolaydır – erkeklerin izlerini takip etsen yeter.*

Scott yürüyüşünde bir coşku, elindeki torbada sandviçlerle döndü.

"İyi gitti galiba?"

"Kafadan çatlak olduğumu düşünüyorlar ama yine de suyuma gidecekler. Şuna ne diyorsun?" Cebinden katlanmış bir kâğıt çıkarıp açtı. "Söyleşimi yapan adamın adı Carleton R. Davis. Ben burada boş boş dururken geliyor. Her şey darmadağınık, tıpkı şimdi olduğu gibi." Etraftaki karışıklığa şöyle bir baktı. Bavulla yaşayınca insan pek düzenli olamıyordu. "Ve ben şapkamı arıyorum, bir de şu kravatı" dedi, boynundaki beyaz puanlı mavi kravata dokunarak, "ve sigaralarımı vesaire, ama ona sorularını sormaya başlamasını söylüyorum. Her zamanki 'Kitabı ne kadar zamanda yazdınız?' tipi soruları hallediyoruz, sonra ben biraz detay veriyorum..."

"Detay mı veriyorsun?"

Sırıttı. "Beni çok iyi tanıdığını sanıyorsun, değil mi?" Beni öpüp notlarını okumaya devam etti: "Bana bir sonraki planımın ne olduğunu soruyor."

"Sahi, nedir planın?"

Sayfanın üzerinden bana baktı. "Edebiyatla ilgili planımı soruyorsun sanırım."

"Hayır, onu Carleton R. Davis bilmek istiyor."

"Evet, evet, haklısın." Yeniden sayfaya baktı. "Ve ben omuz silkiyorum. 'En ufak bir fikrim yok' diyorum. 'Yazdıklarımın kapsamı, derinliği ve çapı tamamen tanrıların elinde.'"

"Eminim onlar da şimdi *Cennetin Bu Yanı*'nı okuyorlardır, seni gelecek konusunda doğru yönlendirebilmek için."

"Ona hiç şüphe yok. Derken biraz daha detay veriyorum, ta ki bizim Bay Davis'i bana büyük edebiyat geleneğinin bir parçası olmayı hedefleyip hedeflemediğimi soracak kadar etkileyene kadar."

"Ki hedefliyorsun."

"Hayır! Hayır, işte bu tam da insanların benim yerimdeki birinin söyleyeceğini düşündükleri şey! Ama ben öyle söylemiyorum. 'Öyle bir şey yok' diyorum. 'Tek gerçek gelenek önceki geleneklerin ölümüdür.'"

Aklına bir fikir geldi ve durup ceplerini arayarak bir kurşunkalem çıkardı. "Dur bir dakika." Kâğıdı masanın üstüne koyup üzerine bir şeyler yazdı. Sonra okudu: "'Edebiyatta akıllı oğul babasını öldürür.' Ne diyorsun?"

"Bir Yunan havası var gibi, değil mi?"

"Edebiyatın beşiği, hayatım. Bütün yazarlar o kaynaktan beslenir – nasıl birleştiriyorum metaforlarımı ama?" Yanıma oturup "Bana bir kahraman ver, sana bir tragedya anlatayım" dedi.

Tam yanıt veriyordum ki Scott yeniden konuştu: "Bekle – Bana bir kahraman ver... Bana bir kahraman ver, sana... hayır... sana bir tragedya göstereyim..."

Kaleme uzanıp kâğıdın kenarına bir şeyler yazmaya başladı, ben de bitirmesini bekledim. Düşüncelerini yazılı sözcüklere dönüştürmesini seyretmek çok komikti; sanki sözünü ettiği tanrılardan dikte alıyormuş gibi bir hali vardı.

"Shakespeare değil mi o?"

Scott bir an düşündükten sonra omuz silkti. "Kim bilir?"

12

Arkadaşları Scott'ın eşiyle tanışabilsinler diye onları Biltmore'un palmiyeli iç avlusuna davet etmiştik. Bu davet için hazırlanmak, herhangi bir parti ya da dans için hazırlanmaktan farksızdı ama ben kaygılıydım. Montgomery'nin rutubeti olmayınca saçlarım nasıl davranacağını pek bilemiyordu. Montgomery'nin ortamı olmayınca ben de nasıl davranacağımı pek bilemiyordum.

Ludlow Fowler dışında bu adamların hepsi beni yalnızca Scott'ın onlara anlattıklarından ya da yazdıklarından tanıyorlardı. Ben sadece kendi gerçek eylemlerime göre değerlendirilmeye alışmıştım – kiminle ne yaptığım konusunda kontrol bendeydi; bir kez ne yapacağıma karar verdim mi, kimin ne dediği umurumda olmazdı. Oysa Scott kim bilir neler söylemişti onlara ayrılmamızdan sonra; içlerinden bazılarının, hatta belki hepsinin gözünde ben Scott'ı önce ayartıp sonra umutlarını kıran ve sonra yeniden tuzağa düşürüp sonunda da avlayan, vefasız, oynak kızın tekiydim. Erkeğin başından büyük işlere kalkışıp sonunda perişan olduğu bu tip çiftleri bilirdi herkes. Eğer Princeton ekibinin benimle ilgili izlenimi buysa, bunun devam etmesine izin veremezdim. Ne de onların beni Rosalind olarak görmesine tahammül edebilirdim. Yabancılar için sorun değildi bu, ama bu adamlar Scott için kardeş gibiydiler.

Onların yanında en cazibeli hallerimi takınacaktım, Scott'a karşı sevgi dolu davranacaktım ve onun hak ettiği şekilde ilgi odağı olmasına izin verecektim. O zaman göreceklerdi işte –daha önce neler söylemiş olursa olsun– Scott'la aramızda olan şeyin gerçek aşk ve karşılıklı saygı olduğunu. Sara Haardt görse gurur duyardı benimle.

Üzerimde, Scott'ın bir vitrinde gördüğü lacivert bir şifon elbise vardı. Evden getirdiğim her şeyin New York'lu kadınların giydiklerinin yanında çok taşralı durduğunu söylüyordu – ben bile görebiliyordum bunu. Bu nedenle, her ne kadar bir erkekten moda tavsiyesi almak tuhaf olsa da, şayet meşhur bir yazarın karısı –hem de besbelli adı çıkmış karısı– olacaksam, rolüme uygun giyinmem gerekiyordu. Günlük giysilerim olan sade pamuklu bluzlar ve rahat etekler gitmişti. Şimdi daha kaliteli pamuklularım ve ipeklilerim vardı! Eteklerim ve elbiselerim baldırlarımın alt kısımlarını açıkta bırakıyordu. Şık şapkalarım, yumuşak deri eldivenlerim ve dört değişik renkte ayakkabım vardı.

Aslına bakılırsa bir dükkâna girip karar verdiğim şeyi satın alıvermek inanılmaz hoş bir şeydi. Ne renk, tarz ya da etek boyu konusunda annemle tartışmak, ne dil dökmek, ne de babamın bütçesine sadık kalmak için münakaşa etmek gerekmişti. Scott, bir yandan çıkardığı on dolarlık banknotları tezgâhtar kıza uzatırken bir yandan da beni başka şeyler de almaya teşvik etmişti.

Şimdi, aynanın karşısında ruj sürüp şapkamı takarken Scott arkamda durmuş, "Harika bir şey misin, bana mı öyle geliyor?" diyordu.

Aynadaki yansımasına gülümsedim. Gözlerine gümüşi yeşillik veren yeni bir çizgili kravat takmıştı. Central Park'taki gezintimizin etkisiyle yanakları hâlâ al aldı. Saçlarını ortadan ayırıp düzgünce arkaya taraması ona özenli ve özgüvenli bir hava vermişti. "Sen de pek fena sayılmazsın" dedim.

"Bu gece bu ekipten çıkacak bütün saçmalıklar arasında –ki muhtemelen Amerikan futbolu, şiir, edebiyat dergileri, yayıncılık, burbon, savaş ve kadınlar hakkında anlaşılmaz bir karışım olacak konuşulanlar– bilmeni isterim ki sen, benim bir tanecik, sevgili karım, sen benim evrenimin merkezisin."

"Şayet öyleyse" dedim, ona doğru dönerek, "o zaman kalmana izin verebilirim."

Başta birbirlerinden ayıramayacağım kadar kalabalıktılar. O ilk gece bunun için pek çabalamadım bile. Her biriyle yeni rolüm dahilinde tanışmak, sonra da sanki tuhaf bir kabileye gönderilmiş bir antropolog gibi aralarında oturmak yetip artmıştı.

Nikâhta da bulunduğu için Ludlow Fowler'ı hatırlamak kolaydı. "Bayan Fitzgerald" dedi, her iki elimi tutup yanağımdan öperken. Terzi elinden çıkma takımı ve yeni kesilmiş hoş sarı saçlarıyla etrafına aileden zengin havası ve her nasılsa gardenya kokuları yayıyordu – sanki annesi ona hâlâ el yapımı Fransız sabunları gönderiyormuş da, o da hâlâ onları kullanıyormuş gibi. Ludlow, doğuştan zengin olan adamlara özgü o açık sözlü ve kendine güvenli haliyle, memleketteki bazı varlıklı delikanlıları hatırlatıyordu bana.

Diğer beşini –sonra onları Bunny, Biggs, Townsend, Alec ve Bishop olarak tanıyacaktım– bir miktar incelemem gerekecekti; bir tek, hakkında çok fazla şey duyduğum *Bunny* gibi saçma bir takma adı olan Edmund Wilson hariç. Biraz muhabir Ellis'e benziyordu Bunny, ama giysileri üzerine daha iyi oturmuştu ve belli ki kendi de dünyaya daha iyi oturmuştu. Birinci türden, yani akıllarını çelen her kızda şanslarını denemeyi kendilerine hak gören erkeklerdendi muhtemelen; gerçi Bunny'nin bu konuda çok spesifik tercihleri olduğundan emindim.

Adamlar, besbelli Scott'ın yeni şöhretiyle birlikte edindiği tuhaf bir tür uzantı gibi görüyorlardı beni; kibarca yöneltilen birkaç sorunun hemen ardından beni bırakıp *Cennetin Bu Yanı* üstüne coşkulu bir tartışmaya giriştiler. Çoğu, kitabı okumuş, eleştiri ve övgülerini Scott'a iletmişti zaten. Şimdi bilmek istedikleri, böyle herkesin gözü önünde dikkatle incelenmenin ve en son edebiyat sansasyonu olmanın nasıl bir şey olduğuydu.

"Öyle meşhur bir halin yok" dedi biri.

Uzun boylu, mavi gözlü, sarışın olan, "Bir tek Fowler'ın takımını giymiş gibi duruyorsun, o kadar" dedi dostça gülümseyerek.

"İnsan öyküsünün film haklarını satınca oluyor böyle şeyler; kitapla alakası yok."

"Kitap sayesinde baktılar o öyküye."

"George Nathan sayesinde baktılar o öyküye."

Atışmayı keyifle izliyordum.

"Hayır" dedi Scott, "o öykü, 'Baş ve Omuzlar', *The Saturday Evening Post* gazetesinde çıktı, *The Smart Set* dergisinde değil. Sinemacılara da temsilcim, Harold Ober ulaştırdı."

"Temsilcimmiş. Tanrım. Duyan da adam konakta büyümüş sanır."

"Ben hâlâ Nathan diyorum. Bence o adam sana abayı yakmış, Fitz." Genç görünen, koyu renk saçlı adamdan gelmişti bu.

Ludlow Fowler bana doğru işaret etti başıyla. "Ama artık çocuğun erkekliğinden şüphe etmemize gerek yok."

"Bildiğimiz başka nonoş var mı?"

Yine koyu renk saçlı olan, "Kısa zaman önce Greenwich'teydim ve bir çift nonoşa rastladım; çift değillerdi de iki kişiydiler yani. Edna Millay ve Djuna Barnes."

"Lezbiyenler nonoş sayılmaz" dedi Bunny Wilson. "Tanrım, bir de kendine sözcük ustası mı diyorsun?"

"Nathan nonoş değil" dedi Scott.

"Edna Millay lezbiyen mi?"

"Ben erkeklerle gördüm onu."

"Ben de bir kadınla gördüm."

"Boş versenize" dedi Ludlow. "Nathan ve Mencken senden kaç tane öykü aldı şimdi Fitz?"

"Altı. *The Saturday Evening Post* da dört tane aldı."

"Karşılığında?.." diye sordu koyu renk saçlı olan.

"*The Post* mu?" dedi Scott. "Birine dört yüz, sonraki ikisine dört yüz elli ödediler, yeniler için de beş yüze çıkardı temsilcim onları."

Bunun üzerine konuşma durdu, çünkü Bunny ile Ludlow dışındaki herkes heyecanla bakakalmıştı Scott'a.

"Peki *The Smart Set* ne ödüyor?"

"Otuz" dedi Bunny, sesi üç yeni on dolarlık banknot kadar gıcır ve kesindi. "Bu ancak buradaki odasının bu geceki parasını karşılar, ama sağladığı edebi prestij paha biçilmez, öyle değil mi Fitz?"

Scott bir elini saçlarında gezdirerek gülümsedi.

Tartışma bir süre daha devam etti. Adamlardan birkaçı, o aralar ortalarda daha sık görülmeye başlayan cep mataralarından getirmişlerdi yanlarında; bu, geçen ekimde çıkan Volstead Yasası[11] ve akıllı bir toplumda alkolün yeriyle ilgili bir tartışma başlattı. Düşünen bir insanın alkole ihtiyacı var mıydı? Alkol bir yazarın performansını olumlu yönde mi, olumsuz yönde mi etkilerdi?

Bunny bana döndü. "Zelda, sen ne düşünüyorsun?"

"Bence çoğu erkeği daha iyi dansçılara dönüştürüyor" dedim ve elimi matarasına uzattım.

Gülerek boyun eğdi talebime. "Korkarım içki bile yardımcı olamıyor bana o konuda."

11. 1919 Ekimi'nde çıkan ve alkollü içkilerin üretimi, satışı, ihracat, ithalat ve taşınmasını yasaklayan yasa. (ç.n.)

Scott ilişti gözüme. Gülümsemesinde minnettarlık vardı. Bir şeyi –belki de her şeyi– doğru yapmıştım.

Bu grup ve bir yandan yaşayıp bir yandan yarattıkları bu kitapsever dünya, New York dergileri ve gazeteleri tarafından iyice şişirilmiş bir üniversite edebiyat çevresiydi; bunun böyle olduğunu çok geçmeden görecektim.

Onların saltanatından önce, Dorothy Parker adındaki zeki, genç yazarın çok iyi ve çok fazla konuştuğu için kovulmasından önce, Scott'ın başarısından önce, savaş ve grip her yerde herkesi kırıp geçirmeden önce, edebiyat dünyası pek de ışıltılı sayılmazdı. O vakitler yazar olmak demek, büyük şeyler düşünüp onları düzenli bir şekilde kâğıda geçiren, yayımlanmayı uman ama bunun için uğraşmayan ve biraz daha düşünmek için ikide birde yeniden deliğine kaçan, küçük, ruhsuz bir köstebek olmak demekti.

Oysa bir yandan bu grup ve onların Yale'li mukabilleri, bir yandan da hayata, eğlenceye ve Scott'la benim hem arayıp hem de kendimizde somutlaştırdığımız diğer şeylere karşı savaş sonrasında başlayan yönelim sayesinde, edebiyat dünyası eğlence dünyasının ışıltılı sahnesine adım atmıştı. Çok büyük bir adım değildi bu; ama halkın o boyalı, şık ayakkabıyı göremeyeceği ve kime ait olduğunu merak edemeyeceği kadar da küçük değildi.

Ayakkabı, bir zamanların ultra-ciddi Princeton dergisi *Nassau Lit*'i neşeli bir sirke çevirmiş olan Princeton'lı oğlanlara aitti. Scott'a aitti.

Nüfuzlarının bir kısmı tamamen şans eseri ortaya çıkıyordu. Mesela, Bunny aslında Dorothy Parker'ın sivri dilli olması (Dorothy'nin oradan kovulmasına bu neden olmuştu) sayesinde *Vanity Fair*'deydi ve arkadaşları John Peale Bishop da

Bunny sayesinde oradaydı. *Vanity Fair* denen edebiyat yuvası ve onunla bağlantılı benzer çevreler kısa zamanda kollarını dört bir yana uzatarak Manhattan'ın orta yerine kurulmuş bir dönme dolap gibi dönmeye başlayacaktı – bilet alabilen için iyi bir eğlenceydi bu. Ve şu Princeton'lı delikanlıların hepsinin bileti vardı. Dönme dolaptan indiğin yerde seni öne çıkan bir kitap eleştirisi ya da yazılacak önemli bir makale bekliyor olabilirdi; Florenz Ziegfield ya da George Cohan'la aynı partiye düşebilirdin; dönme dolap seni yeni Hollywood tiplerine doğru savurabilirdi ve çok geçmeden sinema endüstrisi için yazmaya başlayabilir ve haftada yüzlerce dolar, belki de daha fazlasını kazanabilirdin.

Nüfuzlarının diğer bir kısmı kendi tasarımlarıydı; tıpkı Scott'ın neredeyse tamamen kendi geliştirdiği ve ikimizin beraber oynamasını istediği şu reklam oyununu bana açıkladığında olduğu gibi. Ve bir diğer kısmı da sabahın ikisinde, üçünde Biltmore'un lobisinden yükselen uçarı kahkahalarımızdan, süitimizdeki partilerden dışarı taşan şarkılardan, koridorlarda dans etmemizden, otel yönetiminin balayımıza yakınlardaki Commodore Oteli'ndeki yeni bir süitte devam etmemiz yönündeki kibar ama kesin ricasından kaynaklanıyordu. Gelecek, hepimizin düşündüğünden daha muhteşem, daha tuhaf ve daha riskli olacaktı.

Ama o sıralarda, o nüfuzlu, küçük grup, sadece bir avuç hırslı ve zeki genç adam ile böyle bir karnaval olacağından habersiz, hatta dönme dolaba binmek istediğinden bile emin olmayan, ama denemeye hevesli, çok genç bir kadından ibaretti hâlâ.

13

Banyodan çıktığım sırada Scott'ın kapıyı açtığını duydum, ardından da arkadaşı Alec'in sesini.

"İkiniz hakkında ne yazdıklarını gördünüz mü?"

"Elbette gördük; Zelda kesip koleksiyon defterine yapıştırdı bile."

Sözünü ettikleri "şey" önceki akşam, *George White's Scandals*[12] gösterisi sırasında olanlardı. Müzikli revü, *Follies*'te seyrettiğimizin bir benzeriydi ama *Scandals*'da Ann Pennington oynuyor, üstelik *shimmy* dansı yapıyordu. Ben de *shimmy* yapabilirdim ve kimi Montgomery partilerinde azıcık teşvik ve azıcık içkiden sonra yapmışlığım vardı. Ama koyu renk saçlı ve kocaman gözlü, ufacık tefecik Bayan Pennington, bunu sahnede, üstüne odaklanmış bir ışığın altında ve üzerinde stratejik şekilde yerleştirilmiş gümüşi püsküller varken yapıyordu. Bunun seyirci üzerindeki etkisi dramatik oluyor, bağırışlar, alkışlar, ıslıklar ve tezahüratlarla karşılanıyordu.

Bütün bunların ortasında, akşama portakal çiçeği kokteylleriyle başlamış ve oraya gelene kadar kafayı bir güzel bulmuş olan Scott'la ben altıncı sırada, sahneye yakın bir yerde oturmuş, birbirimizin kulağına eğilerek her bir numarayı ve dansçıların yeteneklerini değerlendiriyor, alçak sesle

12. George White'ın Skandalları. (ç.n.)

ikimizden birinin bu numaraları daha iyi becerip becerememeyeceğini konuşuyorduk. Sıra Ann Penningtonʼa ve *shimmy* dansına gelince başımı iki yana sallayarak "Tanrım, ben de bayağı iyiyim ama bu kadarını yapamam" demiştim.

"Bence ben yaparım" dedi Scott.

"Hadi be. Sen mi? İyi kıvırtıyorsun, orası kesin, ama böyle de değil."

Dans biterken Scott ayağa kalktı ve ağır ağır ceketini çıkardı. Etraftakiler tezahürata başladı. Bu sırada Scott yeleğinin düğmelerini açtı ve bir striptizci gibi sıyırıp attı. Laf atmalar ve ıslıklar geldi arkasından; sahnedeki bütün hareket durmuştu. Kravatını gevşetti ve gömleğinin düğmelerini açmaya başladı. Tezahürat daha da arttı ve birden üzerimize bir spot çevrildi. Scott, daha çok seyirci görebilsin diye koltuğunun üstüne çıktı ve kravatını kafasının üstünden aşırtarak kucağıma attı. Ardından gömleğini çıkarınca kalabalık çıldırdı. Scott eğilip herkesi selamlarken üç yer gösterici yanımıza yaklaşıp ikimizi –ve Scottʼın giysilerini– lobiye çıkardı ve beklemekte olan bir taksiye bindirdi.

Alecʼin sözünü ettiği haberde *Meşhur Yeni Romancı Fitzgerald, Scandalsʼda Skandal Yarattı* deniyordu. Oradaki seyircilerden kimileri Scottʼa daimi bir rol ya da en azından bir miktar ücret verileceğini umduklarını belirtiyor ve bir yazarın gömleksiz bu kadar hoş görünmesi karşısındaki şaşkınlıklarını dile getiriyordu. Kimileriyse New Yorkʼun ülkenin standartlarının dibe vurduğu yer olduğunu söylüyordu; bu tip hareketlerin bir revüde, sahnede yapılması bir şeydi, ama halkın kalkıp gösteriye katılması içki yasağının zamane gençliğinin çılgınlıklarını dizginlemek hususunda yetersiz kaldığını gösteriyordu. Haberi kahve ve kızarmış ekmek eşliğinde okumuştuk; sonrasında Scott öğle yemeğinden önce bir skandal daha yaratmak niyetiyle üzerime yuvarlanmıştı.

"Ah bayım" demiştim, "üzerinizde gömleğiniz yokken hoş

görünüyor olabilirsiniz, ama bir hanımefendinin dikkate alması gereken standartları vardır."

Scott kendini içime doğru bastırmıştı. "Sana dikkate alman gereken bir standart vereceğim şimdi."

Sonrasında, hâlâ biraz soluk soluğa, "Bu işte giderek daha iyi olmaya başladın sen" demiştim ona.

"Ben de öyle olduğunu ve Tanrı'ya seslenişlerinin yardım çağrısı olmadığını umuyordum" demişti.

"Fikrimi sorarsan, Tanrı gibi bir halin vardı zaten. Herkes sana Fitz diyor ama bence senin takma adın Deo olmalı, Tanrı'nın Latincesinden. Bundan böyle Deo diyeceğim sana."

Scott bir kahkaha atmıştı. "Ve ben de bunu yapmana izin vereceğim."

Ve şimdi Alec, "Bozulmadınız mı?" diye soruyordu.

"Bu bir oyun" dedi Scott ona. "Basının hikâyelere ihtiyacı var; ne kadar sansasyonel olursa o kadar iyi."

Alec'in sesi hâlâ sıkıntılı geliyordu. "Şöhretin söz konusu ama."

Onlara katıldığım sırada "Sadece biraz eğleniyoruz" diyordu Scott. "Onlar bizi belli bir şekilde resmetmek istiyorlar, çünkü okuyucu böyle şeylere tepki veriyor; o halde onlara bir parça malzeme vermenin ne sakıncası var ki?"

"Sen ne diyorsun Zelda?"

"Düğmelerimi ilikle" dedim, sırtımı Alec'e dönerek.

Scott Alec'i başıyla onaylayıp bana göz kırptı. "Kitap yok satıyor; matbaa zor yetişiyor talebe. Herkes bizlerden biri olmanın nasıl bir şey olduğunu merak ediyor." Scott yaptığı hareketle Alec'i de dahil etmişti "biz"in içine. "Kitap ve hakkımızda çıkan haberler, ilerleme treninde yerini alamayan ya da almayan herkese bu heyecanı bizimle birlikte yaşama şansı veriyor."

Alec'in beşi düğmelerimle dertteydi. Ellerinin titrediğini hissedebiliyordum; bu çok tatlıydı, ama biraz da üzücüydü.

Scott'ın geçen yıl yaptığı gibi reklam sektöründe çalışan Alec, muhafazakâr olduğu söylenen annesiyle birlikte yaşıyordu. Kendisini "biz"den biri gibi görmediğine emindim, ama Scott'ın yerinde olmak isterdi muhtemelen.

"Sanki kendi yazdıklarına kendin inanıyormuşsun gibi geldi bana" dedi Alec.

"Ben bir romancıyım" dedi Scott, pardösüsünü giyerken. "Tanım gereği, kurmaca bir dünyada yaşıyorum."

"Peki sen ne diyorsun, Zelda?"

Ayakkabımı bağlamak için eğildim. "Hayatım, bana Rosalind de."

Hiçbirimizin tanımadığı biri tarafından verilen bir parti için Greenwich Village semtindeki gizli bir bara gidiyorduk.

Taksimiz 42. Sokak'ın yoğun trafiğine karışırken 3. Cadde'nin üstündeki yüksek hattın üzerinden gümbürtüyle bir tren geçti. Trenlerin bütün şehri kat etmesi –sadece buradan, muhteşem Grand Central İstasyonu'nun yanından değil, aynı zamanda bütün 2., 6. ve 9. caddelerden de geçmesi– hâlâ biraz tuhaf geliyordu bana. Metro sistemi, IRT ve BMT adı verilen hatları ve şehrin her yanında eşekarısı kovanları gibi sokakların altına oyulmuş istasyonlarıyla daha da tuhaftı gerçi. Ama iki milyon Manhattan sakininin adanın bir tarafından diğer tarafına çabucak gitmesi için son derece pratik bir yoldu.

Scott'la bir keresinde, sırf eğlencesine, adanın en güneyindeki istasyondan binmiş, ta Bronx'a kadar gitmiştik metroyla. Scott bir dönem –onun deyimiyle "kalbini kırdığım sıralarda"– Claremont'da oturduğu binayı göstermişti bana. Bence o binanın kendisi yeterdi insanın kalbini kırmaya; öyle sade ve kasvetliydi ki Scott'ın depresyona girmesi hiç şa-

şırtıcı değildi. Şu on ayda ne müthiş değişiklikler olmuştu hayatımızda.

Aşağı Manhattan hâlâ yeniydi benim için. Burada binalar adanın orta kesimlerindekilere göre daha eski, daha dar ve daha alçaktı; ileride neye dönüşeceğini henüz bilmediğim bir New York şehriydi bu. Buraların alacakaranlıkta romantikleşen sokakları, bizim kaldığımız otellerin etrafındaki hareketli bloklara göre daha sessizdi.

Bodrum kattaki küçük barın içinde, sigara dumanından oluşan mavi sis, dar mekânın arka tarafındaki küçük sahnenin bir köşesine sıkıştırılmış dörtlünün çaldığı alçak sesli yumuşak müzikle uyumluydu. Cazdı bu müzik ama daha önce duyduklarım gibi değildi. *Follies* ve *Scandals*'daki neşeli melodiler insanda ayağıyla tempo tutma, *shimmy* yapma isteği uyandırırken, bu ağır müzik, müzisyenlerin yakınında duran siyahi kadının söylediği sözleriyle insanda oturup sigara içme, çoğunlukla yeşil bir sıvıyla dolu kısa bardaklardan bir şeyler yudumlama ve bunları yaparken birileriyle sarmaş dolaş olma isteği uyandırıyordu. Gözler yarı kapanıyor, dudaklar aralanıyor, dans eden çiftler arasındaki mesafe yok oluyordu.

"Vaay!" dedim Alec'e dirsek atarak. "Annen böyle bir yere geleceğini bilse evden çıkmana asla izin vermezdi."

"Ve şayet öğrenirse" dedi Scott, "muhtemelen tutuklatır seni."

"Bu durumda" dedim "bir yandan kimliğini saklarken bir yandan da şu kızla tanışman için seni yüreklendireceğiz. Şununla..." Mekânı gözlerimle taradıktan sonra "İşte şu kızla" dedim. "Şuradaki, koyu mavi elbiseli olanla."

Alec işaret ettiğim tarafa baktı. "Hepsinin üstünde koyu mavi elbise var."

"Siyah giymiş olanlar hariç" dedi Scott. "Ev sahibimizi bulsak iyi olur. Daha doğrusu ev sahibemizi."

Burnuma otsu, topraksı ve tatlı bir koku geldi. "Bu koku nedir sizce?" diye sordum.

"Parfüm" dedi Scott; bir kadın ağzı kulaklarında sırıtarak Alec'le ikisinin arasından geçiyordu o sırada.

"Onu kast etmedim. Şu tütsüye benzeyen topraksı koku."

Scott havayı kokladı. "Cigaralıktır, kesin."

"Cigaralık mı?"

"Tütün gibi içilen bir bitki ama birtakım artıları var."

"Hoşuma gitti sanki."

"Kimin partisi bu yahu?" diye sordu Alec Scott'a.

"Dorothy Parker'ın şair bir arkadaşının."

"Parker'la tanıştın mı sen?"

"Henüz değil."

"O halde?.."

"Herifin biri telefon etti" dedi Scott. "Bizi Fowler'dan duyduğunu söyledi sanırım. Ya da belki de Bishop'tan. Her neyse, dedi ki 'Dorothy'nin arkadaşının' –kadının adını söyledi ama ben unuttum– 'işte o arkadaşının yeni bir şiir kitabı çıktı. Eğer gelip şiirlerini kendisinden dinlerseniz çok mutlu olur.'"

"Yapma be" dedi Alec. "Demek şiir dinletisi, ha?"

Scott üzüntüyle salladı başını. "Sende ruh yok be."

"Bir içkiye ihtiyacım var."

"Asıl benim var" dedim Scott'ın elini tutarak. "Şiir yüzünden değil ama; onun ne kadar kötü olduğunu henüz bilmediğimiz için imdat içkilerimizi o yargıyı verdikten sonrasına saklamalıyız, sizce de öyle değil mi?"

Scott Alec'in omzuna bir şaplak attı. "Şahane de olabilir."

"Eğer öyleyse" dedim, "alkolle daha da güzelleşir."

Kalabalığın arasından derme çatma bir şey gibi görünen bara doğru ilerledik. Kalın ve geniş bir kalas, üst üste dizilmiş tahta kutuları andıran bir şeylerin üzerine yerleştirilmişti sanki, ama tam olarak görmek zordu. Bütün hepsi siya-

ha boyanmıştı. Belki de sanat eseri filandır, diye düşündüm.

Yeşil bir içki gibi görünen şeyi incelediğim sırada birisi "Zelda Sayre! Aman Tanrım!" dedi ve iki el omuzlarımı kavradı. Kafamı kaldırınca Gene Bankhead'in mutlu suratını gördüm.

"Gene!" dedim. Sadece eski bir arkadaşı gördüğüm için değil, tanıdık birini, memleketlimi gördüğüm için de sevinmiştim; ama memleketi, annemi ve bütün arkadaşlarımı düşününce keşke Gene hiç görmeseydim, diye geçirdim içimden.

"Azıcık hedonistlik etmek için buralara geleceğini söylemişti Tallu, ama neden önce evlendiğini hiç anlayamadım doğrusu. Bu yakışıklı adam kurbanın mı yoksa?" diye sordu Gene, Scott'a doğru bakarak.

Scott elini uzattı. "Scott Fitzgerald; emrinize amadeyim."

"Ooo? Benim emrime de mi amade?" Gene ustalıkla boyanmış kaşlarından birini kaldırarak Scott'la tokalaştı. Sesi de, yüzü ve bedeni kadar şehvetliydi.

"Seni Gene Bankhead'le tanıştırayım" dedim Scott'a, başımı iki yana sallayarak. Sadece Gene'e bakmak bile bir erkeğin saçlarını ateşe vermeye yetebilirdi. "Ne kadar kişilik bozukluğum varsa hepsi onun suçudur."

"Evet, evet" dedi Gene, konuşurken sigarasını havada sallayarak, "o zavallı kızların ahlakını elimden geldiğince bozdum." Eğilerek Scott'a biraz daha yaklaştı. "Ne dersin? İyi bir iş çıkarmış mıyım?"

"Buralarda millet ne içiyor?" dedi Scott, bara biraz daha yaklaşarak.

Gene uzanıp Alec'in yanağını okşadı. "Canlarım, ben şimdi size bir şeyler ayarlarım." Sonra arkasındaki kadına döndü. "Edie, şu herkesin konuştuğu kitap var ya? Hani şu, bütün morukları öfkeden köpürten oynaşma partilerinin olduğu? Arkamdaki sarışın yakışıklı onun yazarı."

Edie, Scott'ın yanına gidince Edie'ye benzeyen başka ka-

dınlar da aynısını yaptı, derken saçları marsel dalgalı Gene'ler ve Edie'lerden oluşan kalabalık, Scott'tan her şeyi anlatmasını istiyordu – sanki onun yazdığı herhangi bir şey bu kadınların sahip olduğu deneyimlerle boy ölçüşebilirmiş gibi. Scott böylece bir anda bir gizli bar güneşinin tuhaf, küçük gezegenine dönüşürken Alec'le bana ancak geride durup seyretmek düşmüştü.

Ah, ve sonrasında, aman Tanrım, Union Meydanı.

Birileri, "Hey, Union Meydanı'nı görmelisiniz" demişti ve sonra, nasıl olduysa oradaydım işte. Oradaydık, Scott, ben ve yüzleri tanıdık gelmeyen, adlarını bilemediğim beş altı kişi daha; aralarından sadece uzun boylu bir kadını, *Picture-Play* dergisinde gördüğüm birine benzetmiştim sanki ya da belki kısa bir süre önce sahnede görmüştüm. Gene o yeşil içkiyi önermişti; onu hatırlıyordum. Biraz daha şeker koyana kadar berbat gelmişti tadı, ama buna rağmen öyle güçlü bir yeşildi ki karşı koyamamıştım. Nisanda New York pek yeşil olmuyordu. Birkaç yeşil araba. Bir iki yeşil elbise. Etraftaki bütün o kahverengi ve grinin içinde öyle azdı ki yeşil. Bu yeşil içki iyi gelmişti griliğe.

"Yeşil içki!" dedim.

"Ne diyorsun hayatım?" diye sordu Gene.

Derken birden bir fıskiyeli havuz çıktı ortaya.

"Fıskiyeli havuz!" dedim. Ayakkabılarımı çıkardım, jartiyerimin klipslerini açtım, çoraplarımı çıkardım ve havuza koştum. Sonra diğerleri de koştu.

Eteklerimi toplayıp geniş, yuvarlak havuzun kenarına çıktım. Çıplak ayaklarımın altında soğuktu taş. Ayak parmaklarım solgun ışıkta taştan parmaklar gibi görünüyordu.

"Zelda şahane bir yüzücüdür" dedi Scott diğerlerine. "Montgomery, Alabama'da verilen bütün madalyaları kazanmış."

"Avrupa'da mı orası?" dedi biri, sonra bir "Ah!" sesi geldi.

Serin bir geceydi ama soğuk değildi. Derede yüzdüğüm bazı bahar günlerinin soğuğuyla alakası yoktu.

Ya da belki onlardan daha soğuktu. Sahiden zordu karar vermek, umursamaksa daha da zordu.

Orta kısımda, fıskiyenin suyu yukarı çekip yağmur gibi yağdırdığı pırıldayan daire dışında siyah ve derin görünüyordu su. Sesi de yağmura benziyordu. En son ne zaman yağmur yağmıştı? Başımı kaldırıp gökyüzüne baktım. Parlak bir ay ince bulutları aydınlatıyordu. Demek New York'un da üstünde gökyüzü vardı. Sürpriz olmuştu bu.

Herkes konuşuyor, gülüyordu. Gene de havuzun kenarına çıkmış, Scott'ın elini tutarak kenar boyunca yürüyordu. *İple bağlanmış bir midilli* diye düşündüm, uzun siyah saçları sırtından aşağı bir yele gibi akan ve bir vakitler arkadaşım olan kadına bakarken. Scott başını kaldırmış, sadece bana saklaması gereken bir tarzda gülümsüyordu Gene'e.

Bir an daha baktım onlara – fazla uzun, Gene'in eğilip Scott'ı öptüğünü görecek kadar uzun baktım. Öptüğünü! Basbayağı. Ağızlar, dudaklar. Scott'ın eli Gene'in uyluğunda...

Çömelip ellerimi taşın üstüne koydum, ayaklarımın yanlarına. Bir an sonra soğuk suya dalmıştım ve dizlerim havuzun dibine sürtüyordu. *O kadar derin değilmiş demek* diye düşündüm; iyi ki beynimin aklı başında olan kısmı alçak bir atlayış emretmişti.

Ayağa kalkıp saçlarımdaki suyu savurdum. Grup tezahürat ediyordu, Scott'sa bir yandan ceketini çıkartırken, bir yandan gülerek beni yanına çağırıyordu.

Evet, diye düşündüm, Gene'i ararken. *Evet*, beni.

Gözlerime saplanan güneş ışığıyla uyandım ve saate baktım; neredeyse bir oluyordu. Scott uyanarak bana doğru uzandı.

Önceki gecenin görüntüleri gözümde yavaş yavaş can-

lanırken başım zonkluyordu. Scott'ın kollarından kurtulup kalktım ve "Bekle" dedim. "Gene'i arayayım senin için."

"Neden bahsediyorsun sen?" Karışmış saçları ve uykulu gözleriyle küçük bir oğlan çocuğuna benziyordu.

"Hatırlamıyor musun?"

Sırtını yastıklara vererek oturup sigaraya uzandı. Düşünceli düşünceli yaktı bir tane. "Bazı kötü şiirler hatırlıyorum, ama onun Gene olmadığına eminim."

"Hayır, Gene havuzda yanında olandı."

Şimdi gerçekten şaşkın görünüyordu. "Ne havuzu?"

Şimdi ben şaşkındım. Bir havuz var mıydı gerçekten?

Banyoya gittim; elbisem orada, küvetin yakınında ıslak bir öbek olarak duruyordu. "Yağmur mu yağdı?" diye sordum umutla, şişeden aspirin almaya çalışırken. "Onu hatırlıyor musun?"

"Yatağa geri gel Zelda."

Kapıya gittim. "Sence Gene güzel mi?"

"Elbette."

"Onu benden daha mı çok istiyorsun?"

Scott örtüyü yatağın ayak ucuna doğru tekmeleyerek çıplaklığını ve arzusunu gözler önüne serdi. "Sen söyle; başka bir kadın için yanıp tutuşan bir erkeğe benziyor mu bu?"

"Kuvvetli bir hayal gücün var. Belki onu kullanıyorsundur."

"Asıl sen seninkini kullanıyorsun gibi geliyor bana. Hadi." Eliyle yatağa, hafifçe vurdu.

"Başımın ağrısı öldürüyor beni." Banyoya geri dönerek bir bardağa su doldurdum ve aspirini içtim. "O yeşil içki neydi?"

"Apsent. Abartmış mıyız biraz?"

Banyodan çıkarak "Herkes seni istiyor" dedim. "Ne zaman dışarı çıksak, koskoca bir... koskoca bir şekerci dükkânına düşmüş gibi oluyorsun. Bir kez senin kim olduğunu anladılar mı ben ha buradaymışım, ha Alabama'da, hiç fark etmiyor."

"Alabama'da olmayı mı isterdin yoksa burada, şu aralar, evet, bir parça ekstra ilgiye mazhar olsa da, seni bariz bir şekilde arzulayan ve seven kocanın yanında mı?"

Ona doğru gidip yatağın kenarına oturdum. "Hayır, geri dönmek istemiyorum. Sadece eski repliklerini unutma."

"Hangi repliklerimi?"

"Hani bütün bunları beni elde etmek için yaptığını söylüyordun ya, onu..."

14

Güney'de olduğu gibi, New York şehrinde de binaların isimleri vardır. Ve sosyetede olduğu gibi, bazı isimler diğerlerinden daha önemlidir. George Jean Nathan'ın verdiği parti için gittiğimiz hem otel hem de konut olan, sosyetik binanın adı The Royalton'dı.

The Royalton'ın mermer sütunları, en basit tabiriyle etkileyiciydi, ama bütün o ağırbaşlılığı bastıran, perçinli, aşıboyalı devasa kapı bir dulun yakasındaki yakut broş gibi duruyordu. Kaldırımda durup baktık bu penceresiz kapıya. Oteli bir tür egzotik kaleye benzetmişlerdi ya da bir bankaya veya...

"Bir Yunan hapishanesi filan gibi" dedim. "Burada mı yaşıyor sahi? Kimse böyle bir yeri kendi isteğiyle seçmezmiş gibi geliyor insana."

"New York'lular senin Güney'de karşılaştığın hiç kimseye benzemeyen, farklı bir türdür; Nathan'ın da türünün tek örneği olduğu söyleniyor."

Kapı görevlisi tarafından içeri alınıp yukarı yönlendirilince göreceğim gibi, gerçekten de öyleydi. George Jean Nathan'ın koyu, ifade yüklü kaşları ve bilmiş bir havası vardı. Yaşı kırka yakındı. Şık siyah takım elbisesi ve parlak siyah ayakkabılarıyla, panter gibi ince uzun bir adamdı. Saçları neredeyse ayakkabıları kadar koyu ve parlaktı. Onu öyle açık kapının ağzında görmek bu adamın neden bu binada yaşadığı konusunda daha iyi bir fikir oluşturmuştu kafamda.

Elini sallayarak "Hoş geldiniz!" dedi ve bizi içeri aldı.

Scott adamın elini sıktı. "Scott Fitzgerald. Beni keşfettiğini söyleme hakkına sahip olan adamla nihayet tanışmak ne büyük mutluluk. Sizi karımla tanıştırayım. Zelda."

"Bu gece beni de davet etmiş olmanız ne büyük incelik" dedim.

"Aman Tanrım, Fitzgerald" dedi Nathan; elimi tuttu, ama hâlâ Scott'a bakıyordu? "İyi yazarsın ama bu kadar iyi olduğun aklımın ucundan geçmemişti." Elimi öptü ve "Bu yeni harika çocukla ne kadardır evlisiniz?" diye sordu bana.

"Yarın üç hafta olacak."

"Üç hafta! Balayınızda seni bu berbat yere mi sürükledi bu adam?" Koluma girdi. "Çok üzgünüm hayatım. Gel, bariz düş kırıklığınla baş edebilmen için bir kokteyl bulalım sana."

George beni uzaklaştırırken omzumun üstünden Scott'a baktım. Şaşkın görünüyordu ama aynı zamanda memnundu da. Bir omzumu kaldırdım, *Kimin aklına gelirdi?* ve ardından parmaklarımı oynattım. *Sonra görüşürüz.*

"Zelda, Zelda" dedi George. "Akça pakça bir kız için çok egzotik bir isim. Buralardan değilsin."

"Değilim" dedim. O bana yeşil limonlu cin tonik hazırlarken ben de diğer konukları süzüyordum. Scott'la ben muhtemelen partinin en genç çiftiydik ve neredeyse bir tek biz siyah giymemiştik. Fildişi renkli jorjet elbisemin olabilecek en büyük zıtlığı yaratması beni mutlu etmişti. "Alabama doğumluyum, yani yeniyim buralarda; ama sanırım kök salmak hoşuma gidebilir."

"Demek gördüğün kadarıyla sevdin Manhattan'ı?"

"Yetişkinler için bir oyun parkı burası, öyle değil mi?"

"Şimdilerde öyle. Savaştan önce, daha doğrusu şu on sekiz numaralı yasa değişikliğiyle getirilen içki yasağından önce, oyun parkının büyük kısmı Broadway'le sınırlıydı. Oranın dışına çıkıp adanın yukarılarına doğru gittiğinde bütün buldu-

ğun, geveze köpekleri ve yerleri süpüren kürkleriyle asilzadeler, yetişkinlerin, nasıl desem... cümbüş yapmasına burun kıvıran kadınlar ve erkeler olurdu."

"Yukarı taraflara pek gitmedim. Ama Greenwich'e ve Broadway'e birkaç kez gittim."

"Öyleymiş, okudum. Kocan giysilerini üzerinde tutamazken, sen kendininkilerle Union Meydanı'nda yüzüyormuşsun..."

"Şu dedikodu yazarlarından da bir şey kaçmıyor, değil mi?" Güldüm. "Scott'ın önceki gece Plaza Oteli'nin havuzunda kürek çektiğini de yazmışlar."

"O kadar dikkat çekicisiniz ki peşinize adam takmış olabilirler. Hatta bu partideki birileri yarın bir yerlerde sizin dedikodunuzu yazabilir."

"O halde insanlara okumaya değecek malzeme versem iyi olur. "

George bir elini bana uzatırken diğeriyle salonun ortasını işaret ederek "Başlayalım mı?" diye sordu.

Akşam yeni yüzler, kahkahalar, kur yapmalar, danslar ve içkiden oluşan bir bulanıklık içinde geçip gitti. Elimde kadeh olmayan yegâne zamanlar, Ben Selvin'in veya Art Hickman Orkestrası'nın caz müziği eşliğinde bir erkeğin kollarında dans ettiğim anlardı. Müzik, hayatımda gördüğüm ya da duyduğum en muhteşem gramofondan geliyordu. Görünür bir borusu yoktu ve zarif oymalı, elle boyanmış bir dolabın içine yerleştirilmişti. George Jean Nathan, bütün özel zevklerini ciddiye alıyordu, bu yeterince açıktı.

Partinin sonlarına doğru gelip beni tek dertleri yüz kremleri ve bit olan iki sahne sanatçısı kadınla muhabbet ederken bulana dek Scott'ı neredeyse hiç görmedim. Elimden tutup, "ülkedeki en âlâ edebi zihin" dediği adamla tanıştırmaya götürdü beni.

"Şu ikisinden daha mı âlâ?" diye sordum salonu bir uçtan

bir uca kat ederken. "Bunun mümkün olduğundan emin değilim."

"Senin solunda olan haftada üç yüz kazanıyor."

"Dolar mı?"

"Evet... ve muhtemelen aşk mektupları da alıyordur."

"Bekle" dedim, sanki geri dönecekmiş gibi yaparak. "Kullandığı yüz kreminin adını almam lazım."

"En âlâ edebi zihin", özenle taranarak ortadan çok kesin bir çizgiyle ayrılmış koyu saçların çevrelediği, ağırbaşlı, karamsar, yuvarlak yüzlü bir adama aitti. Kafa derisi gerçekten beyazmış diye düşündüm, onu mutlu bir cin sisinin arkasından incelerken.

Yaşça George'a yakın görünüyordu ama *joie de vivre*[13] açısından dünyalar kadar fark vardı aralarında. Gramofondan uzak bir köşede, bir koltukta sakince oturan bu adam, artık erkeklerin çoğunun saçlarının karıştığı, ceketlerin çıktığı ve kravatların gevşediği o saatte hâlâ evinden çıkmadan önce, aynanın önünde olduğu kadar tertipli görünüyordu. Ciddi bir ağzı ve ciddi gözleri vardı. Hayatında bir kadın olup olmadığını merak ettim. Hiç olmuş muydu acaba, merak ettim.

"Zelda, bu Bay Henry Mencken. Kendisi, Bay Nathan'la birlikte *The Smart Set* dergisinin editörlüğünü yapıyor."

Adamın koltuğunun kolçağına oturdum. "Scott'ın öykülerine öyle birden ısınıverdiğiniz için minnettarım. Müthiş iyi yazıyor, değil mi? İnsanların bunu nihayet fark edip bütün emeklerinin karşılığında ona bu kadar iyi para vermeleri ne kadar hoş. Sanatçıların tanınması ve para kazanması önemli; sizce de öyle değil mi? Yoksa Scott gibi biri karısına nasıl üzerimdeki gibi bir elbise alabilir ki?"

"Size katılmıyor değilim" dedi Mencken, eğleniyor görünüyordu. "Sanatçının en büyük derdi, halkın tercihlerini ve dolayısıyla parasını gerçek değerin ölçütü sanmasıdır."

13. Fransızca yaşama sevinci. (yay.n.)

"O halde önemli olan kimin tercihi?" diye sordum. Scott elini omzuma koydu.

"Entelektüellerin. Sanattan –onun tarihinden ve insanlık için anlamından– anlayanların."

" 'İnsanlık' derken entelektüelleri kast ediyorsunuz" dedim. Scott daha sıkı kavradı omzumu.

Mencken başıyla onayladı. "Züppenin biri gibi konuşuyorum, farkındayım. Kötü bir alışkanlık" dedi. "Şu delikanlının sahip olduğu gibi düzgün bir eğitimim de yok halbuki" diye ekledi Scott'ı işaret ederek.

"Princeton pek de bir şey kazandırmadı bana..."

"Romanın için malzeme ve şöhretin dışında" diyerek takıldı ona Mencken.

"Bir şey hem popüler hem de iyi olabilir. Scott'ın kitabı bunu kanıtlıyor" dedim.

Mencken "Kaç yaşındasın?" diye sordu bana.

"Neredeyse yirmi."

"Bu konuyu otuz yaşına geldiğinde tartışalım" dedi Mencken.

Scott kolumdan tutarak ayağa kaldırdı beni. "Bay Nathan sayesinde bu gece çok kaliteli cin içtik, değil mi? Gel, hayatım, kocanla dans et."

❖

"Mencken'i nasıl buldun?" diye sordu Scott bana sabahleyin. Ya da belki de öğleden sonraydı; emin değilim.

Kalkıp ayaklarımı sürüyerek banyoya gittim. Ağzım kurumuştu. Gözbebeklerim kurumuştu. Ağır ve uyuşuk bir ağrı dolanıyordu kafamda.

"Bana sorarsan biraz ürkütücü bir hali var" dedim tuvaletten. "George'u çok daha fazla sevdim."

"George da seni sevdi. Herkes sevdi seni" diye seslendi Scott. "Bana aspirin getirir misin?"

"Sen sevdiğin sürece benim için hiç kimsenin bir önemi yok."

Geri döndüğümde Scott yatakta oturmuştu. Bir elinde sigara, bir elinde kurşunkalem vardı. Kucağında açık bir defter duruyordu. "Mencken'den daha âlâsı yok şu dünyada, ciddiyim. Edebiyat dünyasının en keskin gözü onunki; doğuştan gelen bir şey. Bildiği her şeyi kendi kendine öğrenmiş."

Aspirin şişesini Scott'a verdim. "Bunların hepsi iyi hoş da adam aşırı derecede ciddi. Partide olmak yerine herhangi bir yerde olmayı tercih edermiş gibi bir hali yok muydu?"

"Nathan, Mencken'in New York karşıtı olduğunu ve sadece o yalvardığı için şehre geldiğini söylüyor. Mencken'e Baltimore'daki evinden buranın nabzını tutmasının mümkün olmadığını söylüyormuş. Mencken'e, kendisine bir kitap yollayacağımı söyledim, o da zaten elinde bir kopyasının olduğunu söyledi, müthiş değil mi?"

"Ve?"

"Daha okumamış. Ama yakın zamanda bir bakacağını düşünüyor ve gelecek kış *Roketin Uçuşu* değerlendirmeye hazır hale gelince onu da göndermemi istiyor."

"Bu seni korkutmuyor mu?"

"Korkutmak mı? Mencken'den bir eleştiri... yazarların hayattaki yegâne amacıdır bu. Onun tarafından delik deşik edilmek bile bir şeref..."

"Sana öyle bir şey yapmaz. Karını değil belki ama yazdıklarını çok beğeniyor."

"Bence seni de beğendi – en azından cesaretini. Ama sanat hakkında söyledikleri doğru. Önemli eserler halka fazla âlimane geliyor."

"Âlimanenin ne demek olduğunu bilmediğime bakarsan besbelli bana da öyle geliyor."

"Bunun hiç mahsuru yok." Scott elimden tutup yatağa çekti beni. "Başka maharetlerin var senin."

15

27 Nisan 1920

Çok Sevgili İkinci Sara,

Liseden mezun olduğunu öğrenince çok mutlu oldum. Yakında kuşlar kadar özgür olacaksın! John Sellers'ın senden hoşlanmasına da hiç şaşırmadım – belli ki bizim sende ta başından beri gördüğümüz şeyleri görmüş o da: akıllı ve tatlısın; ayrıca sendeki masum seksapel tam üç Lillian Gish'e yeter. Yalnız, acele etmene gerek yok. Sen de benim gibi yap: Gerçek aşkını bulduğundan emin olana kadar bekle.

New York, dünyanın en şaşırtıcı yeri. Scott'ın popülaritesi de günden güne artıyor – bunu izlemek gerçekten çok etkileyici. Çok şaşkınım ve onunla gurur duyuyorum. Her hafta hayranlarından ve ülkenin dört bir yanındaki okurlardan en az bir düzine mektup alıyor. Gazeteciler artık benimle de konuşmak istiyor, inanabiliyor musun? Montgomery'de Tallu ile benim meşhur olmamıza ne diyecekler acaba? Bunu bana senin anlatman gerekecek, çünkü eminim annem böbürleneceğim hiçbir şeyi bana anlatmayacaktır.

Bu yaz bizi görmeye gelsene. Scott yeni kitabını bitirebilsin diye şehir dışında bir yer tutacağız sanırım.

Sevgiler,

Z ~

Önce Scott gördü onu: "Ah, sevgilim, işte orada: işte bu."

Eğer şehir dışında yaşayacaksak bir arabaya ihtiyacımız olacaktı. Scott'ın, burada, şehir merkezindeki satış alanında gözüne çarpan güzellik, 1917 model, üstü açılabilen, kırmızı, havalı bir Marmon'du. Satıcılardan birine el sallayarak arabaya bindi.

O, şoför mahallinde oturmuş, satıcıyla konuşurken, ben de arabanın telli tekerleklerini, geniş marşpiyelerini ve şık, yaprak desenli kaput amblemini inceledim. Sonra arabanın kırmızı deri kaplamalı içine, Scott'ın yanına geçtim. Bir eliyle ahşap direksiyonu tutuyor, diğeriyle de ahşap gösterge panelini okşuyordu. Nikel kaplı ölçü cihazları, manivelalar ve düğmelerle doluydu panel.

"İlk sahibi Manhattan'lı bir zampara" dedi satıcı. "1920 model, yeni, uslu bir sedan fiyatına bırakırım size; ne dersiniz?"

"Hanımla bir konuşayım bunu."

Satıcı başıyla onaylayarak bizi yalnız bıraktı.

"Olay malzemede bitiyor" dedi Scott. "Zenginler bunu bilir. Aynı fiyata daha yeni bir araba da alabiliriz tabii, ama ne bunun gibi görünür ne de bunun gibi gider."

"Paramız yetiyor, değil mi?"

"Sevgili dostumuz Myra Harper ödeyecek parasını" dedi; film haklarını yeni sattığı, "Myra Aileyle Tanışıyor" adlı hikâyeden kazandığı parayı kast ediyordu.

Elimi güneşte ısınmış koltukların üzerinde gezdirdim. "Vay canına, ilk arabamız. Neredeyse yetişkin olduk sayılır."

Bir hafta boyunca arabayla şehir dışında dolaşıp, Rye ile Bridgeport arasındaki yarım düzine kasabadaki kiralık evlere baktıktan sonra New York'tan yaklaşık altmış beş kilometre uzakta, Westport, Connecticut'ta, gri kiremitli bir eve âşık olduk.

Geniş ve derin verandasıyla bana memleketteki evimi hatırlatan bu ev, okyanustan yüz metre kadar uzaktaki bir yolun üstündeydi – okyanusa bu kadar yakın olması büyülemişti beni. Daha önce okyanus görmemiştim, hatta gölden daha büyük bir su kütlesi görmemiştim. Yaz üyeliği edineceğimiz Kumsal ve Yat Kulübü de ondan pek uzak sayılmazdı. Scott çalışmak için gereken zaman ve mekâna, ben de kumsala, kulübe, okyanusa ve ister yürüyerek ister bisikletle keşfedebileceğim kilometrelerce kır yoluna sahip olacaktım. Bunun her ikimiz için de mükemmel bir düzen olduğunu düşündük. Emlakçıya evi eylül sonuna kadar tutacağımızı söyleyip bavullarımızı toplamak için Manhattan'a döndük.

Evdeki ilk gecemizde iki yıpranmış sallanan sandalyeyi birbirine yaklaştırdık ve battaniyelere sarınarak verandada oturup mum ışığında şampanya içtik. Havada tuz ile serin ve nemli toprak kokusu vardı. Dalgaların ritmik gümbürtüsünü duyabiliyorduk.

"Hep savaşın sesinin böyle bir şey olacağını düşünmüşümdür" dedi Scott. "Uzakta ateşlenen ağır silahların sesi gibi. O zamanlar, savaşa gideceğimden emin olduğum halde, kendimi hiç aktif çarpışmanın içinde hayal etmedim – zaten sonunda hiç olmadım da."

"İyi de oldu."

"Belki, ama Bunny geri geldi. Bishop ve Biggs de."

"Evet, orası öyle, ama adında hiç B olmadığı için senin başın derde girerdi."

"Hah işte, bir kez daha hatırlattın bana seni neden sevdiğimi" dedi Scott.

"Bu ses bana da annemin Kentucky'deki evlerinin Kuzeyli birliklerce kurşunlanmasıyla ilgili anlattıklarını hatırlatıyor. Annem beş yaşındaymış ve savaş neredeyse bitmek üzereymiş ama daha tam bitmemişmiş. Taşrada bir yerlere sıvışmak zorunda kalmışlar, sonra da Güney'deki faaliyetlerin-

den dolayı tutuklanmamak için o sıralar Kanada'da yaşayan babasının yanına gitmişler."

"Ailesini orada, Kentucky'de mi bırakmış deden?"

"Çok büyük tütün tarlaları, birkaç tane de demir fırınları varmış ve anneannemin kalıp bütün bu işlere göz kulak olması gerekiyormuş."

"Köleleri var mıymış?"

"Elbette varmış. Çiftlikte altı tane köle evi olduğunu söylerdi annem, ama ne onun ne de diğer çocukların oralara girmesine izin verilmezmiş. Komik, çünkü ben sürekli yaşlı Julia Teyze'nin evindeydim ve aradaki tek fark, bizim ona çalışması karşılığında maaş ödememizdi."

"Öyle deyince aklıma geldi: Fowler sana telefon edip buralarda hizmetçi ayarlayabilecek bir ajansın adını verecekmiş."

"Tanrım, çok şükür!"

"Bu işin en iyisini o bilir – Fowler'ların serveti Tanrı'nınkine yakındır."

"Ailesi ne iş yapıyor?"

"Yatırım işleri." Scott bana bonolar, hisse senetleri, borsa işlemleri ve faizle ilgili bir sürü şey anlattı, ben de samimi bir ilgiyle dinledim ve derhal unuttum; aklımda kalan tek şey bütün bunların beni asla zerre kadar ilgilendirmeyeceğiydi.

"Her neyse" dedi bir önceki konuya bıraktığımız yerden dönerek. "Dedene saygısızlık etmek istemem ama ailemi onun yaptığı gibi bırakıp gidebileceğimi hiç sanmıyorum."

"Sonunda her şey düzelmiş ama. Başkan Grant dedemi affedince..."

"Başkan mı affetmiş?"

"Ee... evet. Başka kim yapabilirdi ki? Geri döndüklerinde neredeyse başkan adayı olacakmış dedem, sonra Senato'ya girmiş, büyük amcamla da orada tanışmışlar ve annemle babamı da o ikisi bir araya getirmiş. Yani eğer dedem gittiğinde anneannem işleri idare etmeseymiş ben olmayacaktım."

"Öyle mi geliyor sana?" Scott bir kahkaha attı. "Arada gerçek bir bağlantı olduğundan emin değilim."

"Tabii ki de var. Her şey birbiriyle bağlantılıdır."

"Bütün bunlar deden Kanada'ya giderken ailesini yanında götürseydi de olabilirdi."

"Kuzeyliler topraklarının filan kontrolünü ele geçirselerdi olmazdı. O zaman fakir olurdu, ama politika yapmak için insanın parası olması lazım. Babam o yüzden sadece yargıç."

"Sadece" dedi Scott. "Adam eyaletteki en yüksek makamın bir altında."

"Ve bu da yeterince iyi bana sorarsan. Biraz daha büyük ve güçlü olsaydı, sakal bırakıp Zeus'u kenara iterek yerine geçmeye kalkabilirdi."

"Günü gelince bizim çocuklarımız bizim hakkımızda nasıl hikâyeler anlatacaklar sence?"

"İki senatörün çöpçatanlığından çok daha romantik olacak anlatacakları" dedim. "Ne olursa olsun birlikte olmak için yaratılmış olduğumuzu söyleyecekler. Bizim için yıldızlar dizildi, tanrılar gülümsedi – muhtemelen bir yerlerde tsunami filan da olmuştur ama biz duymamışızdır."

"Homeros'un epik hikâyeleri gibi geliyor kulağa. Bir kadeh daha şampanya iç de biraz daha anlat bana."



Ludlow o hafta telefon edip ajansın adını verdi gerçekten ama minnettarlığıma ve ihtiyaç duymama rağmen birilerini tutma konusunda hiç acelem yoktu; en azından temiz giysilerimiz bitene, bütün tabaklar kullanılana ve kileri yeniden doldurmak gerekene kadar. O sıralar hâlâ balayındaydık; orada, Compo Yolu'nda olmaktan ne kadar memnun olsak da, iki aydır içinde yüzdüğümüz o mükemmel mutluluk köpüğünü patlatmak istemiyorduk ikimiz de.

O kaçınılmaz an nihayet geldiğinde, bütün normal –yani kadın– hizmetçiler yaz planlarını kıştan yapan kadınların evlerine yerleştiğinden ben de kendimize Tana adında Japon bir uşak tuttum. Ben asla o şekilde planlı bir insan olamadım. Sessiz ve becerikli bir adam olan Tana'yı çok sevmiştim ama Scott ve George, *Tana*'nın *Tannenbaum*'un kısaltması olduğunu ve onun gizli bir Alman ajanı olduğunu söyleyerek sataşıp duruyorlardı adamcağıza.

Zamanım tahmin ettiğim gibi dolu geçiyordu: Kulüpte ve plajda yüzüyordum; etrafı keşfe çıkıyordum; bütün arkadaşlarıma, annemle babama, kardeşlerime, Scott'ın artık benim de arkadaşım olan arkadaşlarına mektuplar yazıyordum. Kim ne önerirse okuyor, Scott'la kendime ve Scott'ın giderek artan sayıdaki davetlilerine yeni kokteyller yaratma konusuna kafa yoruyordum. Yaz sonu geldiğinde Ludlow ile Alec oranın sakinleri olmuşlardı düpedüz ve George'u da epey sık görmüştük.

Scott'ın, yeni çıkacak olan *Uçarı Kızlar ve Filozoflar* adlı öykü kitabının sayfalarını elden geçirmesi ve düzeltmesi gerekiyordu; başta "Roketin Uçuşu" adını verdiği ama sonunda *Güzel ve Lanetli* olarak çıkacak olan kitabın bölümlerinin müsveddelerini art arda kaleme alıyordu; Scribner'ın satış temsilcileriyle ve sinema dünyasından insanlarla öğle yemekleri yemek için New York'a gidiyordu. Daha şimdiden üç öyküsünün sinema haklarını satmıştı –esas para oradaydı– ve bu işle ilgili daha da kârlı bağlantılar kurmanın yollarını arıyordu.

Hayat ne kadar güzeldi! Parti vermek ya da bir partiye katılmak için her zaman bahane bulunuyordu. Her ay, *Cennet*'in beş binlik yeni bir baskısının çıkacağı haberi geliyordu. Üç yeni hikâye yazıp satan Scott, görüştüğümüz her aktörle, sanatçıyla, yazarla, dansçıyla ve içki kaçakçısıyla dost oluyordu. Sonuç olarak ev tuhaf, hayat dolu –ve, evet, sarhoş– in-

sanlarla dolup taşıyordu hafta sonları, ama çoğunlukla hoşça vakit geçiriyorduk. Arada bir Scott ve benim limitimizi aşıp fazladan bir iki içki içtiğimiz, ve diyelim paganlık mı Hıristiyanlık mı diye başladığımız tartışmayı, nezaket sınırlarının dışına taşırıp çirkin bir münakaşanın çamuruna yatırdığımız oluyordu, ama bu münakaşalardan bir şey çıkmıyordu; ertesi gün, bütün yemekler ve içkilerle birlikte onlar da bitip gitmiş oluyordu, biz de her şeye yeniden başlıyorduk.

Bu parlak resimdeki tek kara nokta annemle babamın ağustostaki ziyaretiydi. Onların tepki göstereceğini bildiğimiz için her zamanki eğlencelerimizi azaltmıştık; ama Scott'ın Princeton'dan daha az samimi olduğu sınıf arkadaşlarından ikisi bir akşam yemek saatinde davetsiz ve sarhoş bir halde kapıda belirdiler. Açık saçık bir okul kulübü şarkısını söyleyerek içeri daldılar ve sonra da biz daha sandalyelerimizden bile kalkamadan biri gidip mutfak lavabomuza kustu. Özellikle babam dehşete kapılmıştı; Scott savunmaya geçti; ben arkadaşlarından kurtulmaya çalıştım ama bu sadece Scott'ı kızdırmaya yaradı. Yemekten sonra çok fazla içti ve annemler yatmaya gittikten sonra gerçekten çirkin bir kavgaya tutuştuk ve sonunda benim gözüm morardı. Bana sorulsa ben başıma geleni hak etmiştim; adil bir kavga gibi gelmişti bana, erkek kardeşimle veya beraber büyüdüğüm çocuklardan biriyle yaptıklarımdan bir farkı yoktu sanki. Oysa annemler sabah beni gördüklerinde dehşete düştüler.

Sadece moraran gözüm değildi sorun; hayatımla ilgili hiçbir şey makul gelmiyordu onlara. Bunun sadece bizi ilgilendirdiğini söyleyerek savundum Scott'la olan hayatımı. O zamanlar aşkımızdan emindim ve seçtiğimiz yolun yanlış değil, sadece farklı olduğunu annemle babama kanıtlamaya kesinlikle kararlıydım. Böyle şeylerden emin olmanın da bir gün bir lüks haline geleceğini bilmek imkânsızdı.

16

O sonbahar –1920 sonbaharı– için yazla hemen hemen aynı senaryoyu hayal edin (çirkin kavga hariç), ama bu kez Manhattan'da, 59. Sokak'ta, Central Park'ın hemen dibindeki küçük dairemizde düşünün bizi. En şık giysilerimizi giyip hoş Japon Bahçesi'nde kokteyllerimizi içtiğimiz Plaza Oteli'ne iki adımlık mesafede olduğumuzu düşünün. Artık ne Tana var ne de başka bir yardımcımız; onun yerine yemekleri dışarıdan –çoğunlukla Plaza'nın mutfağından– getirtiyoruz, çamaşırlarımızı da yıkamaya gönderiyoruz.

Scott hâlâ *Güzel ve Lanetli*'nin üzerinde çalışıyor. *Uçarı Kızlar ve Filozoflar* çıkmış ve bir öykü kitabı için oldukça iyi satıyor ama *Cennet*'in satışları gibi de değil. Scott genel olarak aldığı tepkilerden memnun ama Mencken, eleştiri yazısında birkaç öyküyü göklere çıkarsa da diğerlerinin "felaket derecede kötü" olduğunu yazıyor ve Scott'ın popüler mi yoksa ciddi mi olacağı konusunda retorik bir soru soruyordu. Mencken bu sorunun Scott için retorik olmaktan uzak olduğunu bilmiyor.

O aralar Scott'ın sık sık göz altlarında koyu halkalar oluyordu ve benim pek anlayamadığım bir huzursuzluğu vardı. Şimdi Mencken ve Bunny'ye ve diğer eleştirmenlere hak verip, kitaptaki *Post* hikâyelerinin –yani geçimimizi sağlayanların– şişirme, hatta beş para etmez olduklarını söylüyor, bir

an sonra eleştirmenlerin katı ve eski kafalı olduklarından ve kurmaca yazının ne olması gerektiğine dair önceden belirlenmiş parametrelerine uymayan hiçbir şeye hak ettiği değeri vermediklerinden yakınıyordu. "Bazen ciddi, bazen popüler olamaz mıyım sanki?" diyordu. Her ikisini de gerçek bir ustalıkla yapabiliyor olmak daha iyi –daha fevkalade, diyordu– değil miydi? Öyle zamanlarda kendisinin haklı, diğer herkesin haksız olduğundan öyle emindi ki.

Ekim sonlarına doğru bir cuma sabahı bana bir tomar para verip "Bu gece 'Baş ve Omuzlar'ı kutlamak için Palais Royale'e gidiyoruz" dedi. "Elbise, ayakkabı, saç ve daha ne istersen; hepsi mükemmel olsun."

"Baş ve Omuzlar" adlı öyküde geçen Palais Royale gece kulübüne daha önce hiç gitmemiştim. New York'un iyi tarafı buydu; aylarca kalabilir, hatta orada yaşayabilirdiniz ve yine de her dışarı çıktığınızda gidecek yeni bir yer bulurdunuz.

Bu fikirden çok hoşlansam da paraya şüpheyle baktım. "Bunu zaten birkaç kere kutlamamış mıydık sence?"

Scott, geliriyle ilgili önemli konuları benimle paylaşıyordu ama daha küçük detaylardan habersizdim. Öyle de olsa, kazancının pek öngörülemez olduğu aşikârdı, ayrıca bizim müthiş iyi yaşadığımız da bir o kadar aşikârdı. Böyle aklımıza esti diye daha da fazla para harcamak artık rahat düşkünlüğünü de aşıp lükse giriyordu, ki o kadarına gücümüzün yetmeyeceği muhakkaktı. Ama işte karşımda elinde parayla duruyordu Scott, yani belki de ben durumu yanlış anlıyordum. Belki iyi yatırımlar yapmıştı; belki Ludlow, Fowler'ları bu derece varlıklı yapan o bilginin bir kısmını onunla paylaşmıştı. Finans işlerinin nasıl yürüdüğü konusunda ne biliyordum ki ben? Ne yaptığını bildiği konusunda Scott'a güveniyordum.

"Kutlamanın fazlası olmaz" dedi, "sen hiç duymadın mı bu sözü? Sanırım Ben Franklin söylemişti; yoksa Mary Pickford

mıydı?" Göz kırptı. "Gerçekten efsanevi bir şey al; herkesin başını döndürecek bir şey olsun."

"Daha bir kez bile giymediğim güzel şeylerim var..."

"Böyle bir alışveriş fırsatını geri çevirecek değilsin herhalde? Hadi git." Arkama hafifçe vurdu. "Kitabın birkaç bölümü üzerinde yeniden çalışmam gerekiyor – Max'e söz verdim; sonra da bizim çocuklardan bazılarıyla öğle yemeği yiyeceğim. Bütün gün meşgul olacağım."

Scott beni koluna takıp hava atmaktan hoşlanıyordu, ben de o şekilde gösterilmekten. "Pekâlâ" dedim, "nasıl istersen öyle olsun."

İlk durağım, Scott'ın arkadaşı Marie Hersey'nin önceki hafta bize uğradığında sözünü ettiği 5. Cadde'deki küçük bir butik oldu. Marie, butiğin mallarını "zengin Amerikalılar için Paris modası" diye tarif etmiş, sonra da St. Paul'deki çocukluk yıllarından beri tanıdığı Scott'a göz kırparak "Karın her şeyin en iyisine layık, bunu sen söylemiştin" demişti.

Butik her türden lüks ve abartılı giysiyle doluydu. Zarif danteller veya kürkle süslenmiş incecik iç çamaşırları; yumuşacık kadifeden opera pelerinleri; işlemeler, kurdeleler ve tokalarla donatılmış kalın ipekten döpiyesler; dar etollerden tam boy mantolara kadar, samur, mink, tavşan, sincap ve tilkiden yapılmış çeşit çeşit kürk – o dükkâna adım atana dek ne bir kürküm olmuştu ne de kürküm olsun istemiştim.

Bir yandan samur bir ceketi okşayarak eşyaları gözden geçiriyordum. Montgomery'deki hiçbir şey bunun yanından bile geçemezdi. *Kız arkadaşlarım şu anda burada benimle olmak için neler vermezlerdi* diye düşündüm.

Memleketimin cennet benzeri ortamını özlüyordum, ama karşılığında altı aydır tadını çıkardığım bütün bu şeyler hasretin bedelini fazlasıyla ödüyordu. Ve işte orada, duvardaki bir askıda karşılıkların en güzeli duruyordu: daha önce hiç görmediğim kadar güzel bir elbise. Siyah ve kolsuzdu, kesi-

mi basitti – sadece çok hafif bir bel oyuntusuyla, neredeyse dümdüzdü. Ama esas dikkate değer olan, dekoratif süslemeleriydi. Gümüşi pullardan oluşan tek bir ince hat yaka çizgisi boyunca devam ediyor, sonra küçük, uçuk gümüşi boncuklardan oluşan bir nehir sağ omuzdan başlayıp, bir seri karmaşık çiçek ve dala ayrılarak elbisenin üzerinden ta etek ucuna kadar akıyordu.

Uzun boylu, ince, özenle makyaj yapmış bir tezgâhtar yanıma geldi. "Şahane, değil mi? Tamamen ipek, en iyisinden. Ama durun" dedi. "Bunu görünce düşüp bayılacaksınız."

Arkasını görebileyim diye elbiseyi alıp çevirdi. Elbisenin sırtı, duman rengi, incecik bir tüldendi; tülü çevreleyen U şeklindeki pullu panelin kesimi ise giyenin kuyruksokumunu ortada bırakacak kadar derindi neredeyse. Panel tam o noktada, yanlardan gelen siyah ipek parçalarla ve boncuklu çiçekler ve dallarla süslü olan eteğin arkasıyla birleşiyordu.

"Babam görse kırbaçlatır beni" dedim.

"Bunun için mükemmel vücuda sahipsiniz – mutlaka denemelisiniz. Paris'ten yeni geldi, bir Patou tasarımı, tıpkı Parisli kadınlar gibi müthiş seksi. Gerçekten bir benzeri yok."

Askıyı aldım. "Beni ikna etmek için çok uğraşmanız gerekmeyecek."

On dakika sonra elbise kutulanmış olarak gönderiliyordu ve ben de kuaföre doğru yola düşmüştüm.

"Bugün size nasıl bir hizmet verebiliriz Bayan Fitzgerald?" diye sordu görevli.

Çantamdan katlanmış bir kâğıt çıkarıp açtım ve tezgâhın üstüne koydum. "Hayat sanatın arkasından gitmeli, öyle değil mi?"

Kadın, Scott'ın *Post* için yazdığı mayıs ayı öyküsünün adı olan manşeti okudu: "Bernice Saçını Kestiriyor." Sonra, "Kesinlikle öyle" dedi, "Carmen bu konuda size yardımcı olmaktan mutluluk duyacaktır."

"Haydi çabuk o zaman, cesaretim kırılmadan. İnsanın her yaptığı bir suçmuş gibi hissetmekten kurtulması için burada ne kadar zaman yaşaması gerekiyor?"

Scott gelmeden eve döndüm. Onun içeri girdiğini banyodan duydum. Pek de neşeli diyemeyeceğim bir şeyler mırıldanıyordu ama mırıldanması bile iyiye işaretti.

"Nerede kaldın?" diye seslendim küvetten.

"Biliyorsun işte. İş, güç."

"Buraya gelme. Sürpriz yapmak istiyorum sana. Plaza'dan hafif bir akşam yemeği getirttim. Patatesli, pancarlı bir şeyler. Acıkmıştım. Ama istersen sonra da yiyebiliriz."

"Küvette misin?" diye sordu kapının arkasından.

"Sakın gelme buraya. Çok ciddiyim."

"Peki, ben de sana kendi sürprizimi söylemem o zaman."

"Ne sürprizi?" dedim, ama o sadece bir kahkaha attı karşılığında.

Küvetten çıkıp kurulandım, sonra güzellik salonundan aldığım leylak kokulu vücut kremini hiç acele etmeden süründüm – o gün saçımı kestirmenin yanında aynı yerde hayatımın ilk profesyonel manikürünü de yaptırmıştım. Sürmeye ikna ettikleri koyu kırmızı oje, saçım kadar olmasa da hâlâ irkiltiyordu beni ama aynı tondaki rujumla birlikte çok çarpıcı görünecekti.

Güzellik salonundaki kızın söylediği gibi göz kalemine ekstra özen göstererek makyajımı yaptım. Azıcık allık, hafif pudra, maskara, ruj. *Aman Tanrım* diye düşündüm sonucu değerlendirirken.

"Ne sürprizi?" diyerek bir daha denedim şansımı.

"Korkarım seni duyamıyorum hayatım. Şu buzlar..." Scott bir bardağı salladı "çok gürültü yapıyorlar."

"Sen çok kötü bir adamsın, Scott Fitzgerald, bunu bilmeni isterim" diyerek kaderime razı olup beklemeye karar verdim.

İnce, siyah, ipek jartiyer çorapları ve yeni jartiyer vardı

sırada. İç çamaşırı olarak olup olacağı buydu; elbise bundan fazlasına izin vermiyordu. Destek gerektirmeyecek kadar küçük göğüslerim olduğu için gerçekten müteşekkirdim. Ama içimde bir kombinezon bile olmadan insan içine çıkacak olmak çok tuhaf geliyordu. Aynı anda hem ürkütücü hem de heyecan vericiydi. *Şu Parisli kızlar da pek cesurmuş* diye düşündüm. Ama ben de cesurdum; New York cesuru, hatta *Paris* cesuruydum; bütün bunlar kanıtıydı.

Elbiseyi üstüme geçirdim, aynada kendime bir kez daha baktım, yeni siyah yüksek topuklularımı giyerek kapıyı ardına kadar açtım.

Scott çalışma masasında oturuyordu. Başını kaldırınca, kendi etrafımda ağır ağır döndüm. Karısının bu kısa saçlı, boncuklarla bezeli, Parizyen haline bakakaldı ve bir ıslık koyuverdi.

"Ah, mükemmel" dedi.

George dışarıda bir takside, camı indirmiş bekliyordu. Beni görünce tıpkı Scott'ın yaptığı gibi ıslık çaldı. "Ah bebeğim, New York sana ne yapmış böyle?"

"Pardon ama o hâlâ evli bir kadın" dedi Scott, önce beni taksiye bindirip arkamdan kendisi binerken.

"Bir şey demek istiyorsan" dedi George, "uzatmadan söylemeni tercih ederim."

"Ve daha arkasını görmedin bile" dedim ve öne eğilip kadife şalımın omuzlarımdan aşağı kaymasına izin verdim.

"Fitz" dedi George, "seni nerede indirebiliriz?"

"Bu saç kesimini nasıl buldun?" diye sordum George'a. "Bana Scott'ın Bernice'inden daha çok yakışmıştır umarım."

"Hayatım" diye başladı Scott, "George şeyi görmemiş olabilir."

"*The Post*'u mu?" diye sordu Nathan. "İç kısmında 'Bernice Saçını Kestiriyor' olan ve ilk sayfasında senin adın olanı mı?"

"Ve bir ruh çağırma tahtası kullanan hoş bir çift vardı" dedim. "Hoşuma gitti o illüstrasyon."

Scott neredeyse özür diler gibi, "Tam da o" dedi George'a. "Aslında size teklif ederdim o parçayı ama *Smart Set* tipi bir öykü olduğunu düşünmedim."

"Çok iyi bir kapak illüstrasyonu değil miydi?" dedim. "Bence o çizeri sizin dergiye almalısınız. Bir keresinde Scott ve kendim hakkında bir falcıyla konuşmuştum; ruh çağırma tahtası işin kökenine inebilecek gibi görünmemişti."

George güldü. "Ama bahse girerim kapak modeli olarak birçok okuyucuyu beş sentinden etmiştir."

"Umarım öyledir" dedi Scott. "Bana ödedikleri beş yüzlükleri haklı göstermek için çok fazla beş sentlik lazım."

" 'Bernice' çok eğlenceli ama" dedim. "İnsanlar gerekirse sadece o tek öykü için bile verirler beş senti. F. Scott Fitzgerald öyküleri her zaman iyi bir yatırımdır."

"İşte günümüze uygun, sağlam bir ekonomik teori" dedi George başını sallayarak. "Üstelik, belki biraz acıklı bir saflığı var ama yine de son derece hoş bir kocaya bağlılık ifadesi. Sana yanımda böyle şeyler söylemen için para mı veriyor bu adam? Öykü başına elli dolara çıkarabilirim seni Fitz – bütçemizde ancak bu kadar var."

"Aman bütün bunları boş ver" dedim George'un koluna vurarak. "Babam para konusunu böyle uzattığımı görse çatardı kaşlarını. Ya da bu saçlarımı görse! Bütün edebimin serbest bırakılan bir av köpeği gibi alıp başını gittiğini söylerdi."

"Fitz" dedi George, "umarım bunları bir kenara yazıyorsundur."

Onu duymazdan geldim. "Scott beğenmiş gibi görünüyor ama ben emin değilim, kendimi oğlan çocuğu gibi hissetmeme neden oluyor sanki."

George alaycı bir sesle gülerek "Oğlan çocuğu mu?" dedi. "Tanrı'ya şükür, gördüğüm hiçbir oğlan çocuğuna benzemi-

yorsun. Bebeğim, bence bu model mantar gibi yayılacak."

47. Sokak'la Broadway'in köşesindeki Palais Royale öyle parlak şekilde aydınlatılmıştı ki gören, gösterinin dışarıdaki kalabalık kaldırımda ve sokakta olacağını sanırdı. Her bir pırıltılı harfin ışıklardan oluşan bir halkanın içine yerleştirildiği tabelası, kulübün bulunduğu ikinci kata asılmıştı ve cadde bloğunun yarısını kapılıyordu. Tabelanın yukarısında, çatıya tünemiş, Broadway'e bakan atmacaları andıran iki sıra dikdörtgen biçimli, dev reklam panosu ise kulüpten bile daha fazla aydınlatılmıştı.

Pepsodent ve Camel'ın, Listerine ve Lucky Strike'ın, Gillette'in, Bayer'in, Cremo'nun, Coca-Cola'nın, Wrigley's'in ve romatizma ile guta karşı "hanımeli harmanı sek elma şırası" sunan Whiteway'in reklamları vardı.

"*Lonicera sempervirens*" dedim. Adamlar bana boş boş bakınca, reklama işaret ederek açıkladım: "Hanımelinin Latincesi."

Reklam panosunu görmek için eğildiler. George, "Alkol yasaklandığından beri ne kadar çok insanda gut çıktığına şaşırmamak elde değil" dedi.

"Ya, gerçekten, değil mi?" dedi Scott, teatral bir havayla dirseğini ovalayarak. "Sanırım gece sona ermeden benim de biraz ilaca ihtiyacım olacak."

Hemen içeri gireceğimizi sanmıştım ama George arkadaşlarını beklemek istediği için köşedeki girişin yakınlarında kaldırımda durup gelip geçen turistleri seyrettik. Kapının her açılışında içeriden müzik yayılıyordu geceye. Caz havalı şarkıya ayağımla tempo tutuyor, Haiti ve Eugene O'Neill adında biri hakkında konuşup duran iki adamı yarım kulak dinliyordum – ilgim tamamen dağılana kadar duyduklarımdan O'Neill'ın oyun yazarı olduğunu çıkarmıştım.

New York'ta insanın dikkatini dağıtacak ne çok şey vardı, hele Times Meydanı'nda. Otomobiller, tramvaylar ve bi-

zim küçük üçlü grubumuz gibi cuma gecesi buluşmaları için iki dirhem bir çekirdek giyinmiş insanlar. Nathan gibi melon şapka ve Scott gibi fötr takmış adamlar olduğu gibi, silindir şapkalılar –ki gerçek züppelerdi bunlar– ve birkaç tane de yazdan kalma hasır şapkalı ve keten kasketli adam vardı. Yanlarındaki kadınların üstlerinde, aklıma annemi getiren eski moda parçalı eteklerden, benzerlerini butiklerde gördüğüm ipek tayyörlere, şık bluzlara ve tül, saten ya da dantelle süslenmiş eteklere kadar gece kıyafetinin her türlüsü vardı. Ama kimsede benimki gibi bir elbise yoktu; yeni bir akım yaratacağım konusunda haklıydı tezgâhtar kız.

Scott'tan sürprizinin ne olduğunu söylemesini isteyecektim ki bir kadın, "George!" diye seslendi.

Sesi hepimizin dönüp bakmasına neden oldu. Sesin sahibi olan uzun boylu, biçimli vücutlu kız –gerçekten bir kızdı– hayatımda gördüğüm en sarışın insandı. *Sahte sarışın* diye düşündüm, art niyetsizce. Yanında neredeyse onun kadar sarışın ve neredeyse onun kadar çekici başka bir kız vardı. Her ikisi de dekolte kadife elbiseler ve kuştüyü süslü, uyumlu şapkalar giymişlerdi; birininki yakut kırmızısı, diğerininki zümrüt yeşiliydi. Kesinlikle kardeş, hatta muhtemelen ikizdiler ve bu vücutlarla rahatlıkla bir yerlerde dansçı olabilirlerdi. Kişiliklerinin de uyumlu olduğunu tahmin ettim.

"İyi akşamlar hanımlar" dedi George. "Çok hoş görünüyorsunuz bu akşam."

Yakut rengi giyinmiş olan kız, "Mary'ye hımbıllığın sırası olmadığını söyledim, biliyor musun? George Nathan bu, dedim. Belki bir arkadaşını da getirir dedim."

"Dedi gerçekten" dedi Mary.

"Sen de birini getirmişsin gerçekten" dedi ilki, Scott'ı işaret ederek. Sonra bana bakarak, "Ama görünüşe göre o da yanında bir kız getirmiş" diye ekledi.

"Hem de ne kız" dedi Mary. Dosdoğru bana bakan gözlerinde hayranlık hatta kıskançlık vardı sanki.

"Aynen öyle. Scott ve Zelda Fitzgerald, sizi Suzanne ve Mary Walsh ile tanıştırayım."

Suzanne'in yüzü aydınlandı. "Ah, kız kardeşinizmiş demek."

"Hayır, hayatım" dedi George, kolunu kızın omuzuna atıp onu kapıya doğru yönlendirerek. "Aslında Bay ve Bayan Scott Fitzgerald demem gerekirdi."

"Ama birbirlerine çok benziyorlar!" diye isyan etti Suzanne.

"Akşamımıza neden şu aşağıdaki eczanede başlamıyoruz?"

"Eczane mi var?" dedi Mary. "Ben burayı hep bir gece kulübü sanmışımdır."

"İçeride izah ederim."

George kızları önüne kattı ve dönüp omzunun üstünden bana hem şeytani hem sevimli gelen bir tebessümle baktı.

"Eczane" diye bahsettikleri yer bodrum katta bulunan Moulin Rouge adlı bir kabareydi. Karanlık, gürültülü ve duman kaplı salonun kırmızı kadife perdelerle çevrili küçük bir sahnesi vardı. Sahnenin arka planını Paris'e benzetmeye çalışmışlardı. Eiffel Kulesi'ni ve meşhur köprüleri tanımıştım; bunun önünde ise altı tane fırfırlı etekli kız, silindir şapkalı, al yanaklı, bıyıklı bir adamın etrafında dans ediyordu. Akordeondan çıkan gürültülü müzik daha önce duyduğum hiçbir şeye benzemiyordu.

Scott'a, sesimi duyurabilmek için neredeyse bağırarak "Fransız müziği mi bu şimdi?" diye sordum.

Başını evet anlamında salladı. "Yüzyıl başından, yani modern sayılmaz ama kızlar böyle kıvırtınca..." dedi çenesiyle işaret ederek "kimin umurunda!"

Minik bir kokteyl masası bulup etrafına sığıştık. George, kız kardeşlerin arasına, Scott ile ben de onun sağına oturduk.

Scott'a yanaşarak "Artık söyleyecek misin sürprizi?" dedim.

"Yakında."

"Senin 'yakında'nı iyi bilirim ben, bayım."

"Sonunda hep beklediğine değdi ama, değil mi?"

Revü bittiğinde hepimiz birkaç kokteyl içmiştik. Tatlı bir çakırkeyiflik vardı üzerimde. Akşamın o ana kadarki gidişatından gayet memnundum, hatta öyle ki, bunun arkasından başka şeylerin geleceğini unutmuştum.

Scott saatine baktı. "Neredeyse dokuz olmuş; haydi yukarı çıkalım."

"Onlarla buluşuyor muyuz?" dedi George.

Scott başını evet anlamında salladı. "Bir masa ayırttım."

"Kiminle buluşuyoruz?" diye sordum.

"Nathan'ın birkaç arkadaşıyla."

George'a dönüp güldüm. "Dört kız mı?"

"Teveccühünüz, bebeğim."

Scott bana, "Yalnız önce seni biraz hazırlamalıyım" dedi.

"Kesin" diyerek katıldı George. "Sindire sindire anlatmak baklayı bir anda çıkarmaktan iyidir." Kız kardeşler kıkırdadılar buna.

"Peki o zaman" dedi Scott, bana dönerek, "sinema sektöründe çalışan birileriyle temas kurdum..."

"Kiminle?" dedi Mary. "Beni tanıştırır mısın?"

"Beni de!" dedi Suzanne.

Scott gözlerini devirdi. "Hadi yukarıya" dedi kulağıma yaklaşarak ve beni tutup ayağa kaldırdı.

George sırıtarak kolunu hem Mary'ye hem Suzanne'e doladı. "Biz sizi daha sonra buluruz" dedi ama nedense pek inanmadım buna.

Yukarıda, Palais Royale'in sahnesinde, açık mavi, ışıltılı bir elbise giymiş bir kadın duygusal bir parça mırıldanıyordu. Sanki bütün mekân yumuşak orkestra nağmeleriyle sarılıp sarmalanmıştı. Burası tıpkı dergilerde gördüğüm gece ku-

lüplerine benziyordu. Scott'ın öyküsünde neden buraya yer verdiğini hemen anlamıştım. Geniş ve uzun salonun koyu kahverengi duvarları, yerden ışıklarla aydınlatılmış büyük bir sahnesi, bir orkestra çukuru ve elliden fazla kişinin sığabileceği bir dans pisti vardı. Salonun kademelendirilmiş olan geri kalan kısmında ise sekiz on sıra halinde loş ve konforlu oturma bölümü yer alıyordu. Buralara kim otursa, sırf bu ihtişamın yansımasıyla, olduğundan daha güzel ya da yakışıklı görünür, diye düşündüm. Moulin Rouge'un canlılığını da sevmiştim; ama burada, kendimi anında daha sofistike, daha çekici hissetmiş, hem erkeklerin hem de kadınların bana çevrilen bakışlarını kesinlikle hak ettiğim hissine kapılmıştım.

Şef garson bizi dans pistinin kenarındaki U biçimli bir oturma bölümüne doğru götürdü. Orada oturan bir adamla bir kadın biz yaklaşınca ayağa kalktılar. Scott onları John Emerson ve eşi Anita Loos olarak takdim etti. Bu isimleri hiç duymamıştım, daha fazla bilgi beklentisiyle baktım Scott'a. Ama o hiçbir şey söylemeden, elleri ceplerinde, topuklarının üstünde öne arkaya sallanarak öylece durdu orada.

Orta yaşlı, seyrek saçlı, köşeli yüzlü ve köşeli vücutlu bir adam olan John Emerson bana bakarak başını iki yana salladı. "İnanılmaz."

"Pardon?" dedim.

"Scott senin perdeye hazır olduğunu söylemişti, fotoğrafta da hiç fena değildin. Ama şimdi görüyorum ki gerçekten biçimlisin ve gözlerinde hoş bir şey var, kırılgan ama gizemli bir şey." Karısına dönüp "Sen ne dersin?" diye sordu.

Anita, John'dan biraz daha gençti –otuz filan diye tahmin ettim– ve hoştu ama karanlık ve üzerinde fazlaca çalışılmış bir havası vardı bu hoşluğun. "Katılmadan edemeyeceğim." Neredeyse pişman veya kederli gibiydi sesi.

"Teşekkür ederim... herhalde..."

"Oturalım mı?" dedi Scott.

Yerleştiğimizde John Emerson, "Ve lütfen bir bakar mısın şu ikisine birlikte" dedi çaresizce. "Haklıymışsın Scott, sanırım buradan bir şey çıkarabiliriz."

Scott, "Şahane!" dedi.

"Affedersiniz ama" dedim, "ne numaralar dönüyor burada?"

John Emerson bir kahkaha attı. "Bayan Fitzgerald..."

"Zelda."

"Zelda, söylesene, sinema yıldızı olmak hoşuna gider mi?"

"Ne? Ben mi? Aman Tanrım" dedim. "Hiç aklımdan bile geçirmediğim bir şey bu. Benim geldiğim yerde oyuncular bayağı hor görülür, yani iyi ailelerden gelmedikleri, iyi yetişmedikleri düşünülür; bunun tek istisnası Tallulah Bankhead'dir. Tabii, Tallu büyürken babası pek başında değildi, annesi ise onu doğururken ölmüştü. Bu yüzden Tallu'yu teyzesi Gene büyüttü ve bütün bunlar onun biraz aşağı tabakadan görünmesine neden oldu..."

O sırada masamızda bir adam belirdi ve hepimiz başımızı kaldırıp ona baktık. Oval yüzlüydü, yapı olarak fena değildi aslında ama yüz hatları bir araya gelince ortaya çirkin bir adam çıkıyordu. Onun, küçüklüğünde diğer çocukların bile uzak durduğu, zavallı, sevimsiz çocuklardan olduğunu düşünüyordu insan – hani şu annesinden çok fazla ilgi görüp babasından hiç görmeyen ve bir gün herkesten saygı görmek arzusuyla yanıp tutuşarak büyüyen çocuk türünden.

Adam iyi giyimliydi, ses tonu ise kadife gibi yumuşacıktı. "John, Anita, sizi burada görmek ne büyük keyif" dedi. "Rahatsız ettiğim için affedebilecek misiniz beni? Bay Fitzgerald bu akşam hep birlikte burada olacağınızı sekreterime bildirmişti."

Scott ayağa fırlayarak elini uzattı. "Siz Griffith'siniz!"

"Evet. Ben sizi dergilerden gördüğüm için tanıyabildim tabii. Yalnız hakkınız yeniyormuş o dergilerde; hatta şu en son *Vanity Fair* dergisinde bile. Bence senaryo yazmak yerine filmlerde oynamalısınız siz."

"Neden her ikisi de olmasın?" dedim, önümüze serilen bu duruma ısınmaya başlayarak. Elimi uzatarak "Bay Griffith" dedim, "ben Zelda, Scott'ın karısı."

"Tabii ya!"

Birazdan, bu Bay Griffith'in kısa süre önce Charlie Chaplin, Douglas Fairbanks ve Mary Pickford'la birlikte United Artists isimli bir şirket kuran D.W. Griffith olduğunu öğrenecektim. Adam Scott'ın yanına oturdu ve çok geçmeden beşimiz, edebiyatla hiç ilgisi olmayan bir muhabbete dalıp gittik – bu konu değişikliğinin bana iyi geldiğini inkâr etmeyeceğim.

Daha çok kokteyl ve daha çok müziğin ardından dans başladı. Anita yorgun olduğunu iddia ederek John'ı benimle dans etmeye teşvik etti. O da razı oldu. Biz masaya döndüğümüzde Scott ile Bay Griffith yoklardı.

Bir saat sonra Scott yalnız döndü. Gözleri çakmak çakmaktı. Elime doğru uzanarak "Gitmemiz gerek" dedi. "İyi geceler Anita, John; Zelda'ya göz kulak olduğunuz için teşekkürler."

John, "Haftaya konuşuruz" dedi. Scott ise sadece başını sallayarak beni kapıya doğru yönlendirdi.

"Ne oluyor?" dedim, ona yetişmek için neredeyse koşmak zorunda kalarak.

Scott kapıdaki görevliye, "Taksi" dedikten sonra bana dönüp "Ne mi oluyor? Dorothy Gish oluyor. Yeni bir filme ihtiyacı varmış" dedi.

"Ve Bay Griffith de..."

"Eğer uygun bir senaryo yazarsam bana on bin dolar ödeyecek."

Scott geç saate kadar oturup birtakım taslaklar çıkarırken, ben de kafamda her şeyin mümkün olduğuna, insanın başına her şeyin gelebileceğine ve koşulların Montgomery'de yaşayanların inanamayacağı bir hız ve dramla değişebi-

leceğine dair mutlu düşüncelerle uyuyakaldım. İçimdeki Montgomery'li kız durup etrafa aval aval bakınmak, olanlara doya doya şaşırmak istiyordu. Dönüşmeye başladığım New York'lu kadınınsa ona ayıracak zamanı yoktu. Taşralı, toy ve havaiydi o kız; onu geride bırakmak için sabırsızlanıyordum.

Scott, senaryoyu her zamanki gibi hevesle yazıp iki hafta içinde bitirmişti.

Dışarıya bakmak için perdeyi kenara çekerek "Öğle yemeğini dışarıda yiyelim" dedi. Central Park, solgun sarılara ve koyu kahverengilere bürünmüş, yarı çıplak bir ormandı artık. Gökyüzü çelik grisiydi yukarıda. "Bakalım kimler katılabilecek bize. Mantonu al da Broadway'deki şu İrlanda restoranına gidip bir şeyler yiyelim."

Onca zaman içeride hapis kaldığı için temiz havaya ve harekete ihtiyacı olduğunu söyleyerek yürümek istedi. "Biliyorsun, ciğerlerim hassas."

Bilmiyordum. Bildiğim tek şey, dışarı çıktığımızda insanı ısıran bir rüzgârın soluğumu kestiği, eteğimin altından ve yün mantomdan içeri estiği ve burnumun akıp gözlerimin sulanmasına neden olduğuydu. Rimelimin akmasını önlemeyi umarak eldivenli ellerimle gözlerimi sık sık kuruluyordum.

Restoranın girişine vardığımızda, "Tanrı'ya şükür!" dedim. "Dışarıda bir dakika daha kalsaydık gözbebeklerim donacaktı."

Ludlow içeride, barın sonunda bekliyordu. Yanakları al aldı, atkısı hâlâ boynundaydı. "Merhaba Ludlow! Hans Brinker'a benzemişsin."

"Sense perişan görünüyorsun ama yine de güzelsin – Fitz seni dövüyor, değil mi?"

"Hatta bana işkence ediyor. Buraya yürüyerek gelmekte ısrar etti!"

"Seni zalim!" dedi Ludlow.

Scott şef garsonu takip etmemi işaret ederek "Belli ki Güneyliler çıtkırıldım oluyor" dedi. "Kuzey'de direnci artar insanın."

"Benim dirence değil, Karayipler'de bir villaya ihtiyacım var. Değil mi, Lud? Bir villam olmalı benim."

"Ve yeni bir kocan."

"Senin ihtiyacın olan şey" dedi Scott yerimize oturduğumuz sırada, "bir kürk manto. Ayak bileklerine kadar inen türden bir şey kürkü... Samur?"

"Aaah, evet, tam da ona ihtiyacım var!"

"Yine ne sattı bu?" dedi Ludlow.

"Henüz hiçbir şey" dedim kederle.

Scott kaşlarını çattı. "Bu kadının bana hiç inancı yok."

"Bu kadının sana fazlasıyla inancı var" dedi Ludlow.

"Bu kadının bir kürk mantoya ihtiyacı var" dedim.

Siparişlerimizi verdikten sonra, "Her daim kürklere bürünerek yaşamak çok güzel olmalı" dedim. "Hayvanların işi iyi bu açıdan, değil mi? Böyle bir gün bile vız gelir onlara; doğa onlara tam da çevrelerine uygun olacak yalıtımı sağlamış. Sizce insan neden başka bir hayvanın deri ve tüylerine bürünmesini gerektirecek kadar soğuk yerlerde yaşamakta ısrar eder ki? Biraz tuhaf aslında, değil mi?"

Ludlow başıyla onayladı. "Üstelik pahalı."

Scott'ın yanında getirdiği bir şişe brendiyi üçümüz paylaştık. Birinci bardağı devirip ikinciye geçtiğim sırada gerçekten bir kürk sahibi olma fikri sanki kendi iradesiyle gelip takıldı aklıma; bu konuda konuşmaktan alamıyordum kendimi: bütün çeşitleri, kimlerin hangisini giydiği, benim hangisini sevdiğim, erkeklerin de giymesinin uygun olup olmadığı üzerine konuştukça konuşuyordum; Scott'la Ludlow da beni teşvik ediyorlardı.

Yemeklerimiz geldiği sırada Ludlow, Scott'a dönüp "Söy-

lesene" dedi, "*Main Street*'i, hani şu ses getiren yeni romanı okuma şansın oldu mu? Sinclair Lewis de senin gibi, dergilere popüler şeyler yazarak başlamış diyorlar; o şekilde epey bir hayran kitlesi toplamış."

Scott'ın dudakları gerildi. "Yok, daha okumadım."

"Çok meşguldü bir süredir" dedim neşeyle. "Bana kürk manto alabilmek için çalışıyordu."

Yemek bitene kadar her anlamda bir güzel ısınmıştım, artık dışarıdaki hava koşullarıyla yüzleşmeye hazırdım. Ludlow, bir yatırım danışmanıyla olan randevusuna gitmek için kalktı, biz de 59. Sokak'a doğru yola çıktık. Eve hangi yoldan gittiğimize dikkat etmiyordum. Rüzgâra karşı yürüyorduk ve ben bir yandan hangi filmleri beğenip hangilerini beğenmediğim, aslında oyuncu olmaktan hoşlanabileceğim, Tallu'nun neler yaptığı, bana neler yazdığı, memlekette nasıl herkesin onu gizliden gizliye egzotik ve harika bulduğu halde iş konuşmaya gelince nasıl onun yoldan çıktığını –*ah nasıl da üzücüydü, ah*– söyledikleri üzerine gevezelik ediyordum.

"Montgomery'liler benim hakkımda ne der sence? Sadece New York'a kapağı atmak ve burada birileri tarafından keşfedilmek için seninle evlendiğim dedikoduları çıkar kesin."

"Bayağı beğendim bu senaryoyu; bana anlayışlı adam rolü biçiyor."

"Ah, oradakilerin hepsi seviyor zaten seni, özellikle de şimdi. Onların sevmediği şey değişiklik. Bir de kadın oyuncular."

"İşte geldik." Scott'ın köşeye on beş metre kala kolumdan tutarak beni durdurması kafamı karıştırmıştı. Derken beni bir kapıya doğru çekti ve bir anda kürkçüde olduğumuzu fark ettim.

"Ne yapıyoruz bura..."

"Bir kürk mantoya ihtiyacın var."

"Vay, Deo, bu müthiş hoş bir düşünce ve biliyorum, bu konuda konuşup durdum, ama esasında sadece biraz brendiye ihtiyacım vardı."

"Pekâlâ, o halde benim senin bir kürk manton olmasına ihtiyacım var" dedi ve beni içeri soktu.

Ah, bin bir çeşit ve renkteki kürklerin birini bırakıp birine sarınmak nasıl da eğlenceliydi! Kimileri zarif etollerden az büyüktü; kimileri bele kadar iniyordu; kimileri de dizüstü hareketli modellerdi. Ama bizimle eve gelen, her açıdan bambaşkaydı. Gri sincap postlarından yapılmıştı, yakası ve manşetleri genişti, bel hizasında yuvarlak düğmeleri vardı ve dizlerime kadar iniyordu. Üzerime geçirdiğim an birbirimiz için yaratıldığımızı anlamıştım. Scott, sanki haftanın her günü kürk manto alırmış gibi çıkarıp yedi yüz dolarlık bir çek yazdı, dükkândan çıktık ve mantomu "deneyip" biraz da gösteriş yapayım diye yolumuzu altı blok kadar uzattık.

Dairemize geldiğimizde mantoyu şöminenin önünde yere serdik ve hemen oracıkta, öğleden sonranın ortasında seviştik.

Hayatta istediğim her şeye sahip olduğumdan emindim; keyfime diyecek yoktu.

17

6 Kasım 1920

Sevgili Sara,

Anlattığın Kadın Hareketi toplantısı neredeyse mahcup etti beni, çünkü son zamanlarda bütün yaptığım, kocamın romanının ekim ayında nasıl bütün Amerika Birleşik Devletleri'nde liste başı olduğu hakkında böbürlenip durmaktan ibaret! Şayet bugün ölecek olsam mezar taşıma "Kocasıyla iftihar ederdi" yazılırdı, ölümüm de öfkeli feministlerin elinden olurdu muhtemelen.

Zamanımı daha farklı bir şeyler yaparak değerlendirmem gerektiğinin farkındayım ama elimde değil, Scott'la gerçekten gurur duyuyorum; günlerimi, giyinip süslenip arkadaşlarla buluşmakla ve onlara Scott'ın muazzam haberlerini vermekle geçirebilirim.

Ayrıca çok eğlenmek çok da eğlenceli – burada karşılaştığım tek tük feministlerin yüzleri hep asık, giysileri hırpani ve saçlarının acilen boyaya ihtiyacı var. Kim bilir belki bir kasa boya alıp o zavallı muhtaç kadınlara dağıtırım. Çabalarını desteklemek için payıma düşeni yapmak istiyorum.

Sen onların en iyisisin, her açıdan bir istisnasın ve seninle gurur duyuyorum. Hatta bu akşamki davette şe-

refine kadeh kaldıracağım; ev sahibesi, kozmetikçi bir ailenin mirasyedi kızı ve orada böyle bir şey yapmamdaki ironiyi kesinlikle anlamayacak biri.

Lütfen, bir kerecik olsun başını derde sokma.

Bütün sevgimle,

Z ~

Tilde ve John bizi Tarrytown'daki evlerine davet ettiler. Onları en son yazın, bebeklerinin doğumundan kısa süre sonra görmüştüm. O sırada Tilde yorgun ve sinirliydi, ve Scott'la benim hakkımda da hâlâ biraz tereddütleri vardı. Bunu o dikkatli ve delici bakışlarından görebiliyorduk; sanki her sözü ve her hareketi değerlendiriyordu. Pek uzun kalmamıştık. Gerçi yeterince uzunmuş ki şimdi Scott tekrar oraya gitmeden önce kendine takviye yapma ihtiyacı hissetmişti.

O takviye, öğle yemeğinde şarapla başladı ve Scott'ın çeşitli Noel şarkılarını yeni sözler uydurarak söylediği yol boyunca kesintisiz bir cin akışıyla devam etti.

"Bunları bir kenara yazmalıydın benim için" dedi, Tilde'lerin garaj yoluna park ettiğimiz sırada. "'O Little Town of Bethlehem'deki o mısra nasıldı?" Hatırlamak için bir an durakladı, sonra söylemeye başladı: 'Noel hediyeleri nasıl da şen şakrak verilir / Kâfirler dışında kimsenin kalbini kırmamaya özen gösterilir.' Ne diyorsun? Bir bayram şarkıları revüsü? Bu tam George Cohan'lık bir iş olurdu bak." Defterini alıp mısraları yazmaya başladı.

Tilde ön taraftaki pencereden bizi görüp el salladı. "Bunu daha sonra yapamaz mıyız?" diye sordum.

Scott beni duymazdan gelerek yazmaya devam etti, ben de arabadan inip eve onsuz girdim.

Tilde'yle John'ın altı aylık olan bebekleri hayal edilebile-

cek en tatlı şeydi. "Ver onu bana" dedim küçük tuğla evlerinden içeri adım atar atmaz. Serin bir gündü, hava açık ve bulutsuzdu; ocakta hafif hafif pişen elma ve tarçının kokusu eve olduğundan sıcak ve davetkâr bir hava veriyordu. Bebeğin de ılık süt ve gül kokulu sabunu çağrıştıran, kendine has, sıcacık bir kokusu vardı. Onu doğrudan göğsüme bastırabilmek için sincap kürkü mantomun önünü açtım. Teni ipek kadife gibiydi. Burnumu onun yumuşak boynuna bastırıp kokusunu içime çektim.

Tilde'nin büyük oğlu, küçük John, annesinin eteğine yapışmış, dibinden ayrılmıyordu – Tilde'nin eteği de her zamanki gibi upuzun ve hiç olmadığı kadar ağırbaşlıydı. Daha otuzunda bile değildi ama şimdiden orta yaşlı biri gibi görünüyordu.

Tilde "Zelda Teyze'yi hatırladın mı?" dedi. Oğlan başını iki yana sallayıp annesinin eteğini perde gibi önüne çekti. "Bakıcımızın izin günü" dedi Tilde özür dilercesine.

"Bizim için hiç sakıncası yok, öyle değil mi?" dedim, yanıt olarak mutlu bir gurultu çıkaran bebeğe.

O sırada Scott içeri girdi; hâlâ şarkıyı mırıldanıyordu. "Selamlar, Palmer Ailesi" dedi, John'ın elini hararetle sıkarak.

"Söylesenize" dedi eniştem, "bizimkilere ne zaman bir Fitzgerald kuzen gelecek acaba?"

Bebeği başımın üzerinde tutup göbeğini öptüm, o da kıkırdadı. "Bu yakınlarda değil" dedim. "Bu vücut hatlarımı bir süre daha korumalıyım. Yönetmen ve yapımcı John Emerson beni bir filminde oynatmayı düşünüyor."

"Ne?" dedi Tilde. "Sen, sinemada, ha?"

"Neden olmasın? Montgomery'de herkes benim yetenek ve görünüş olarak hiçbir yıldızdan aşağı kalmadığımı söylerdi hep. Scott da kısa süre önce Dorothy Gish için bir senaryo teslim etti – Dorothy, Lillian'ın kız kardeşi, biliyorsunuz. Ayrıca bugünlerde pek çok sinemacıyla takılıyoruz."

John paltolarımızı almayı teklif etti ve biz verirken de "Peki ya kitaplar?" dedi. "Ben senin esas işinin o olduğunu sanıyordum, Scott."

"Başka kaynaktan bir zenginliğim olsaydı, belki. Ama kitaplar fatura ödemiyor."

"Şayet Sinclair Lewis'in kitabı değilse" dedim; düşünmeden söyleyiverdiğim bir şeydi ve hatamı çok geç fark ettim.

Scott öfkeyle baktı bana. Scott'ın edebiyat çevresindeki arkadaşlarının hemen hepsinden duymuştuk artık *Main Street* isimli o yeni kitabın satış hızına matbaaların yetişemediğini. Daha da kötüsü, Lewis de Scott gibi Minnesota'lıydı. Scott'ın nihayet birkaç gün önce okuyup bitirdiğinde kasvetli ve sıkıcı olarak nitelediği bu kitap, onun kitabının yerini –daha doğrusu onun yerini– gasp etmişti. Oysa o her zaman ailenin en sevilen çocuğu olmak isterdi.

John'a dönüp "Çok güçlü bir yapımcıdan, United Artists'in başındaki adamdan yanıt bekliyorum" dedi, sanki Tilde ve John bundan etkilenirmiş gibi. "O zaman borçlarımızı ödemek ve bir kenara bir şeyler koymaya başlamak için on bin dolarımız olacak."

"Başlamak mı?" dedi Tilde, küçük John'ı oyun bloklarının olduğu yere doğru gönderirken. "O öyküleri filan satarak kazandığın bütün o paraya ne oldu? Annemin yazdığına göre Zelda senin çok para kazandığını söylüyormuş. Eminim o kürk mantoya da epey para vermişsindir..."

"Hadi ama Tilde'ciğim" dedi John, "bu bizi ilgilendirmez..."

"Sorun değil" dedi Scott, abartılı bir içtenlikle. "Biz bir aileyiz. Müthiş para kazandım, doğru. Ve bununla müthiş güzel eğlendik."

"Para biraz düzensiz geliyor sadece" der demez Tilde'den *hem de ne düzensiz!* dercesine bir bakış yedim.

"Tahvil almalısınız" dedi Tilde. Sanki birden benim sorumsuz olduğumu hatırlamış gibi gelip bebeği aldı benden,

halbuki ne bebeğin ne de benim böyle bir talebimiz olmamıştı. "Çocuklar güvenli, istikrarlı bir yuvaya ihtiyaç duyar; Tanrı biliyor ya, masrafları da hiç az değil. İyi bir bakıcı ya da dadıya ağırlığınca altın ödeniyor."

"Söyledim sana, henüz çocuk yapmıyoruz."

"Yapacaksınız ama..."

Scott omzuma hafifçe vurup "Ablan müthiş önemli bir şey söylüyor" dedi. "Bizim de yetişkinler gibi davranma zamanımız geldi. Böyle hesapsızca harcamak yok artık. John Emerson'ın baştan çıkarıcı sahneleri de. Müthiş münasebetsiz şeyler bunlar; bunu biliyoruz" dedi Scott, asık yüzünde son derece samimi bir ifadeyle.

Tilde telaşlanmış görünüyordu. "Baştan çıkarıcı sahneler mi?"

"Yok aslında tam olarak öyle değil" dedim. Scott'a öfkeyle baktım. Oynuyordu; bu gösteriyi Tilde ve John için değil, benim için sahneliyor, beni Sinclair'in adını ağzıma almaya cüret ettiğim için cezalandırıyordu.

"St. Paul'deki arkadaşlarıma karımın bir oyuncu olduğunu söylemeyi tahayyül bile edemiyorum" diye devam etti. "Gerçi, eminim iyi dostun Nathan'ın hiç itirazı olmaz buna." Konuşmaya başladığımda elini kaldırdı. "Hayır, hayır, bu sefer kesinlikle kararlıyım. Geri döner dönmez Emerson'ı arıyorum."

Scott, "Bir düşün!" diye devam etti, sonra sanki bir şey itiraf edecekmiş gibi John'a doğru eğildi. "Bu fikrin neredeyse Zelda kadar benim de ayaklarımı yerden kestiğini düşünmek çok utanç verici."

"Neredeyse mi? Bunu ayarlayan sendin!"

"Canımın içi" derken matarasını cebinden çıkardı ve içinde ne kadar olduğunu anlamak için şöyle bir çalkaladıktan sonra kapağını açarak ablamla John'ın şaşkın bakışları altında, kalan bütün cini yuvarlayıverdi. "Söylesene John" de-

di sonra, az önce başladığı cümlesini yarım bırakarak, "elinde ne var? Dönüş yolu için şunu doldurmak isterim."

Tilde burnundan soluyarak "Biz kanunları çiğnemeyiz!" diye yanıt verdi ama John'ın yüzündeki ifade o kadar kesin değildi.

John yine de bir şey demedi ve Scott devam etti: "Canımın içi, sevgili karıcığım, ablanın kollarındaki şu muhteşem yaratığa bak. Sen de istemez misin bunlardan bir tane? Ben baba olmak için sabırsızlanıyorum."

Yol boyunca kavga ettik. Eve varır varmaz Scott derhal John Emerson'a telefon edip benim fikrimi değiştirdiğimi ve anne olmak için yanıp tutuştuğumu söyledi; yani bir sinema kariyerim olmayacaktı. Bu kendi başına bir sorun değildi aslında, çünkü söyledikleri çoğu açıdan doğruydu. Gerçekten oyunculuk kariyerim olsun istemiyordum ve gerçekten bebek sahibi olmak istiyordum. Sadece Scott'ın hayatımla böyle oynaması canımı sıkmıştı.

Zaten küçük olan dairemizin küçülüp küçülüp bir asansör boyutuna inmiş gibi geldiği sessiz geceyi sessiz bir sabah izledi. Oturup George ve Mencken'in yeni çıkardıkları polisiye edebiyatı dergisi *Black Mask*'i okuyabileceğim bir köşe kaptım kanepede kendime; şahane bir kaçıştı bu. Scott bir müddet çalışırmış gibi yaptıktan sonra göstere göstere paltosunu, şapkasını ve eldivenlerini giydi; besbelli nereye gittiğini sormamı bekliyordu. Ben sormayınca oflayıp puflayarak çıktı evden.

Bir süre sonra telefon çaldı ve santral Griffith'in sekreterini bağladı. Lütfen Bay Fitzgerald'a, Bay Griffith ve Bayan Gish'in senaryonun tam aradıkları gibi bir şey olmadığını düşündüklerini iletir misiniz?" dedi kadın. "Emekleri için teşekkür ediyorlar. Bay Griffith de daha sonra arayacak kendisini."

"Söylerim tabii. Çok teşekkürler."

Telefonu kapattığım sırada Scott içeri girdi.

"Griffith sekreterine aratıp senin bu iş için uygun olmadığını söyletti. Görünüşe bakılırsa şansın yaver gitmiyor" dedim.

Kayıtsız bir tavırla önce eldivenlerini, sonra paltosunu çıkardı ve hepsini ardı sıra yere bırakıp ilerledi. Şapkası başında kalmıştı. "İyelik eklerini daha dikkatle seçmelisin" dedi. Sesi titrekti. "Şansımız yaver gitmiyor. Hatta mahvolduk."

"Ne diyorsun? Sarhoşsun sen."

"Ben sarhoşum ve biz parasızız... Zamirler çok eğlenceli değil mi?" Sonra vurgu olsun diye pantolon ceplerini dışarı çıkarttı. "Öğle yemeğimizi bile alamayacak durumdayım."

"Bankaya git o halde."

"Hayır, demek istediğim hiç param yok. Cebimde yok, cüzdanımda yok, bankada yok. Aslına bakarsan mantonu almak için borçlanmam gerekti."

"Kime borçlandın?"

"Bu sefer Scribner Bankası'na, ama bazen de Ober Bankası'nı kullanıyorum."

Kafam karışmıştı. "Max ve Harold sana borç mu veriyorlar?"

"Telif ücretlerine ya da gelecekteki kazancıma karşılık – benim eninde sonunda kazanacağım paralar hepsi; sadece 'eni' ve 'sonu' ihtiyacım olduğu kadar hızlı gelmiyor, hepsi bu.

Dolaba gittim, mantoyu askısından çekip aldım ve ona fırlattım. "Geri gönder!"

"Gülünç olma." Kanepeye çöktü. "Bu mantonun içinde şahane görünüyorsun. Hatta bence üzerindeki her şeyi çıkarıp öyle giymelisin onu." Konuşurken gözkapakları düşüyordu, sonra da kapandılar.

Uyuyakaldığını sanarak bir an seyrettim onu. Derken, gözlerini açmadan, "Benden nefret etme" dedi. "Üzgünüm. Hepsi senin içindi."

172

Scott bir süre içkiyi bırakarak uyuşuklukları ve aşırı sefa düşkünlükleri yüzünden kendi kendilerini mahveden genç, sosyetik bir çifti anlatan *Güzel ve Lanetli* adlı romanını bitirdi. Gösterdiği özdisiplininden o kadar etkilenmiştim ki şubat geldiğinde hamileydim.

18

Ana baba olmanın hayatımızı nasıl değiştireceğini üç aşağı beş yukarı bildiğimizden, Scott *Güzel ve Lanetli*'nin tefrikası için *Metropolitan* dergisiyle yedi bin dolara anlaşma yapınca yurtdışına gitmeye ve çoğu arkadaşımızın gördüğü ve bize anlattığı bütün o yerlerin bir kısmını görmeye karar verdik. Hazır Amerika kurtuluşu için bu kadar yatırım yapmışken, bize de gidip Avrupa'yı turlamak düşerdi herhalde. Aquitania gemisinde birinci sınıf yerimizi ayırttık ve 3 Mayıs'ta yola çıktık.

Hayatında sandaldan büyük bir su taşıtına binmemiş biri olarak, gemiden de Manhattan'daki kimi şeylerden etkilendiğim kadar etkilenmiştim. Cilalı ahşap ve ferforjeden, vitray ve mermere, savurgan bir çiftin arzu edebileceği her türlü yaldızlı şaşaayla döşenen büyük balo salonu da dahil olmak üzere tam dokuz güvertesi vardı geminin.

Kamaramıza yürürken "Kesin Titanic de buna benziyordu" dedim.

Bir kadın kolumdan tutup "Şşşş!" dedi. "Uğursuzluk getireceksiniz."

"Titanic, Titanic, Titanic" dedim kolumu çekerek. "Filikalardan birinde yerinizi ayırtsanız iyi olur."

Zamanımızın çoğunu, kadife kaplı koltukların ve geniş, süslü şöminenin Atlantik'in soğuğunu kırdığı Palladi-

um Salonu'nda geçirdik. Bir hafta boyunca geminin orkestrası eşliğinde dans ettik, akla gelebilecek her çeşit balık, karides ve sülün yemeğinden yedik, güzel şampanyalar içtik ve bizim de bir gün olabileceğimiz kadar sefahat düşkünü olan bir insan türüyle haşır neşir olduk. Bir keresinde, adamın biri masamıza *Shadowland* dergisinin açık bir nüshasını getirdi. Dergiyi Scott'ın önüne bırakıp bir paragrafı işaret ederek "Burada sizin 'genç kuşağın –dans eden, flört eden, eğlenen, hafiften felsefe yapan Amerika'nın– tanınmış sözcüsü' olduğunuz yazıyor" dedi. Sonra da sanki Scott'ın ağzı açılırsa çil çil altın dökülecekmiş gibi kuvvetle sıktı elini. Deniz sertleştiği zamanlarda, tıpkı insanların mezarlıktayken hayalet hikâyeleri anlatması gibi hepimiz gemi kazası hikâyeleri anlatıyorduk – insan hazırlıklı olmak istiyor herhalde.

Londra'da, Scott'ın arkadaşı Shane Leslie ile buluştuk. Shane'in teyzesi Leydi Randolf Churchill'di ve oğlu Winston, öğle yemeğini annesiyle ve bizimle birlikte yedikten sonra o sıralar hangi önemli görevdeyse oradaki işlerine geri döndü. Gençliğimden olacak, Londra'dan ve oradaki meşhurlardan pek etkilenmedim – kibirli ve resmi geldiler bana; eminim onlar da beni görgüsüz ve şapşal bulmuşlardır.

Paris'i gördük, Venedik'i gördük, Floransa'yı ve Roma'yı gördük. Alkolün açıktan açığa servis edildiğini görmek tuhaftı; halbuki Avrupa'da içki yasağı olmadığı için böyle olması son derece mantıklıydı. İlk yüz etkileyici heykel, katedral, çeşme, ara sokak ve villadan sonra beyinlerimiz nasır tuttu. Olabilecek en cahil turistlerdik; bu yüzden de bu deneyimden fazla bir şey anlamadık.

Temmuzda Amerika'ya döndüğümüzde cehaletimiz olduğu gibi duruyordu sanırım, çünkü ailemin yakınında olalım da bebek doğduğunda bana destek olabilsinler diye kalkıp Montgomery'ye taşındık. Merak ettiğim şey, acaba Scott ve ben anlık hayatımızın detaylarına o kadar mı dalmıştık ki

onun orada yaşamasının tıpkı ilk sefer olduğu gibi imkânsız olacağını ikimiz de düşünememiştik?

Ailemi ziyaret edip bazı arkadaşlarımla görüştüğümüz ilk birkaç günden sonra, geride kalan iki yılın deneyimleriyle dopdolu olduğumdan olacak, ben bile kendimi oraya ait değilmiş gibi hissetmeye başladım. Güney öyle geri kafalı, öyle yavaştı ki... Ayrıca o sürekli genişleyen halimle bana dayanılmaz derecede sıcak geliyordu. Bunlara babamın bitmek bilmeyen tasvip etmez tavırları da eklenince rota değiştirmemiz kolaylaştı: Temmuz sonunda St. Paul'de ev arıyorduk.



Asla uzun süre yerleşip kalmadan oradan oraya taşınıp duran insanlar için bir söz vardır: *peripatetik.* Başı asla dertten kurtulmayanlar için de bir sözcük vardır –aslında öyleleri için birçok sözcük vardır: *dengesiz, sorumsuz* ve *akılsız* bunlardan birkaçı.

Derdin bin bir şekli vardır. Maddi dertler ve evlilik dertleri vardır, arkadaşlarla ve ev sahipleriyle ilgili dertler vardır, içkiyle ve kanunlarla ilgili dertler vardır. Biz aklıma gelebilen her türlü derdi denedik, hatta bazılarında uzman olduk; o kadar ki, tıpkı çiçeklerin yüzlerini güneşe çevirdiği gibi acaba sanatçılar da özellikle sıkıntılı zamanların peşine mi düşüyorlar, diye merak ederim.

Ama hayatımın bana asla ciddi şekilde dert çıkarmayan bir yanı varsa, o da kızım, kusursuz bebeğim, tatlı Scottie'mdi. Her açıdan sıradan geçen bir hamileliğin ardından, o yılın –1921'in– 26 Ekimi'nde doğdu Scottie.

Doğum sancılarım uzun ve berbattı, yani hamileliğim gibi o da sıradandı. Öksürüp gözlerimi kırpıştırarak anestezinin etkisinden çıkmaya çalıştığım sırada Scott yatağımın yanındaydı, hemşireyse bebeği getiriyordu. Scott'ın elinde bir def-

ter, yüzünde sanki dünyanın ilk babası oymuş, hatta çocuğu da kendisi doğurmuş gibi bir *Bakın ben ne yaptım!* ifadesi vardı.

Bebeği sardıkları beyaz battaniye hiç ipucu vermiyordu. "Kız mı, oğlan mı?"

"Hatırlamıyor musun? Dalıp gidiyordun zaman zaman" dedi. "Bir kızımız oldu! Kız olursa 'küçük güzel bir aptal' olmasını umduğunu söylemiştin, istersen fikir değiştirebilirsin."

Hemşire sarılıp sarmalanmış küçük bebeği kucağıma verince gözlerim yaşlarla doldu. "Merhaba Patricia bebek" dedim yumuşak çenesini parmağımla okşayarak.

Scott üzerimize eğilip bebeğin tüy gibi saçlarını okşadı. "Aslına bakarsan, bana pek Patricia gibi görünmedi. Adını Frances koymaya ne dersin sevgilim? Frances, yani benim adım gibi ama 'i' yerine 'e' ile: Frances Scott Fitzgerald."

"Ama... Patricia o. Bunca zamandır hep öyle seslendim ben ona."

"Frances Scott – uygun sanki, sence de öyle değil mi? Hem benimle aynı şehirde doğdu, biliyorsun. Onun geleceğini düşünmeliyiz. *Patricia Fitzgerald* olmanın hiçbir özelliği yok; gerçekten sevgilim, fazlasıyla sıradan. İrlandalılar ezelden beridir kızlarına ve oğullarına Pat'le başlayan isimler koyuyorlar."

O sırada içeri giren hemşireye Scott "Ne dersiniz?" dedi. "Frances –e ile– Scott Fitzgerald ve ona Scottie diyeceğiz."

"Çok akıllıca! Adı, meşhur babasıyla aynı olacak –bayılacak buna; ne büyük ayrıcalık!"

"Yalnız, onun adı Patricia" dedim; hâlâ kendimi sersem gibi hissediyordum. Bu konuşma fazla hızlı ilerliyordu. "Patricia'da karar kılmıştık."

"Tamam, o da gayet hoş bir isim. Hiçbir özelliği yok ama hoş. Yalnız, bunun herhangi bir çocuk olmadığını da dikkate almalısınız, değil mi?"

"Nasıl bir miras devraldığını" dedi Scott.

"Kesinlikle." Hemşire, bebeği kucağımdan aldı. "Artık annenin dinlenmesi gerek. Haydi bakalım, dışarı" dedi Scott'a işaret ederek. "Sen de, küçük Frances."

"Scottie." Bebeğin minik burnuna dokundu Scott.

"Patricia" dedim.

Scott'ın bu sahneyi karşısına çıkan herkese anlatacağını ve hepsinin de onun tarafında olacağını biliyordum gerçi. Şehrin karizmatik kahramanıyla hemfikir olacaktı herkes. Ben yine de, umudun akla baskın çıkmasına izin vererek kendi tercihimi haftalarca inatla savunacaktım, ancak sonunda mücadeleden yorgun düşecektim ve Scott kazanacaktı.

19

Sıra dışı, hatta gülünç derecede soğuk geçen ve bir türlü bitmek bilmeyen 1921-22 kışını Scott'ın birtakım eski arkadaşlarıyla geçirdik. New York'ta hiç sorun olmayan yayvan Güneyli aksanım burada dert olmuştu. "Bir daha söyler misin canım?" daimi bir nakarattı. Ve tutup da "Bundan sonra hayatım boyunca tek bir kar tanesi daha görmesem de gam yemem, inan olsun yemem!" filan diyecek olsam, mutlaka birisi çıkıp "Güney'e özgü bir söz mü bu?" diyordu. "Bizim buralarda kullanıldığını sanmıyorum."

Kadınlar beni briç gruplarına alıyor, komitelerine katılmaya davet ediyorlardı gerçi – Tanrım, o kadar az kadının o kadar çok komite kurduğu görülmemiştir! Karısı maalesef bir yabancı olsa da *F. Scott Fitzgerald*'la bağlantılarını koparmaya niyetleri olmadığından ister istemez her türlü nezaketi gösteriyorlardı bana.

Ama Scott'ın annesi bana oturma odasında açıveren bir orkideymişim gibi davrandı her zaman. Yazık ki Scott annesinin bana düşkün olduğu kadar düşkün değildi kadıncağıza. Onu eski kafalı, tuhaf ve unutkan buluyordu, ki bence tam da bu özelliklerdi onu bu kadar tatlı kılan. Babası da eski kafalıydı ama Scott onu tıpkı pek kıymetli olmasa da doğru çalışan, havalı ama eski bir saat gibi zararsız buluyordu.

Dışarıda atla çekilen kızaklarla dolaşıp sonra da kendimizi

sıcak alkollü içeceklerle ödüllendirmek filan gibi şeyler yapmadığımız zamanlarda Scott'la birlikte, Kadın Cemiyeti'nin nisan ayındaki bağış gecesi için *Gecenin Uçarı Kızları* adlı bir müzikal revü üzerinde çalışıyorduk. Scott hem senarist, hem de yönetmendi; bense koreograftım ve elbette uçarı kızlardan biri olacaktım – Scottie'yi emzirdiğim halde sanki ısınmak için o yağa muhtaçmışım gibi üzerime yapışıp kalan yuvarlaklığımdan kurtulabilirsem tabii. Scott'la o kadar iyi çalışıyor ve o kadar da eğleniyorduk ki bebeğin adıyla ilgili ona karşı hissettiğim öfke hafifleyip yok olmuştu. Kızımız Scottie'ydi işte; çok geçmeden apaçık ortaya çıktı bu gerçek ve ben de ona Patricia demediğime memnun oldum.

Sevilen, şımartılan, mutlu bir bebekti Scottie. Ona bakmak yorucu olduğu kadar çoğunlukla tatmin ediciydi de. Scott'ın benim misafir isteyip istemediğimi sormadan arkadaşlarını eve davet etmek gibi kötü bir huyu vardı. Gürültü patırtıdan –ki Scott, eski düşmanı Sinclair Lewis ve onların üçüncü silahşörü Sherwood Anderson bir araya geldi mi mutlaka oluyordu gürültü patırtı– bebek uyanıyordu. Ve Scott'ın tuttuğu dadıyı değil beni istiyordu, ben de gidip onu yeniden uyutmak zorunda kalıyordum. Diğerlerinin içeride konuşup gülüştüklerini, beni ve bir bebek ağlamasıyla nasıl gamsız sosyetikten süt üreticisine dönüşüverdiğimi hiç düşünmeden muhabbete devam ettiklerini duyuyordum. Bebeğime duyduğum sevgi ne kadar güçlü olsa da hissettiğim burukluğa çare olamıyordu.

Ocak ayında başlar gibi olan âdetlerim yeniden kesildiğinde Scottie daha dört aylık bile değildi. Hamile olamazdım; ablalarım emzirdiğim sürece güvende olduğumu söylemişlerdi! Oysa doktor, korktuğumun başıma geldiğini teyit ettikten sonra omuzlarını silkerek bana, "Korunmanın tek kesin yolu ilişkiden kaçınmaktır ama tabii ki hiçbir kocanın buna uzun süre razı olması beklenemez. Tebrikler Bayan Fitzgerald; Scott'a selam söyleyin" demişti.

Arkadaşlarımızı görmek ve *Güzel ve Lanetli*'nin 4 Mart'taki çıkışını kutlamak için yapacağımız New York seyahatini planladığımız birkaç hafta boyunca bu havadisi kendime saklayarak kara kara düşünüp durdum; hamile olduğuma bir türlü sevinemiyordum ve bu durum beni daha da mutsuz ediyordu. Scottie'nin sekiz ay sonraki ilk doğum gününü ona bir kardeş vererek kutlamayı hayal bile edemiyordum. Yeniden o kadar kilo alma fikrine tahammül edemiyordum. Sütle dolup şişen memeler ve uykusuzluktan ne önümü görebiliyordum ne de harika oldukları kadar âciz ve talepkâr olan bu küçük yaratıklardan ikisinin ihtiyaçlarını idare ettiğimi düşünebiliyordum, hem de dadı olmasına rağmen. Hamilelik öncesi formumu hasretle anıyordum ve iki hafta sonraki New York seyahatime hazırlık olsun diye Scottie'yi sütten kesmeye daha yeni başlamıştım.

Belki hakkımda yanlış yargılara varacaksınız –Tanrı biliyor ya, ben de aradan geçen yıllar boyunca kendimi hep öyle yargılayıp durdum– ama, tıpkı Margaret Sanger'ın söylediği gibi, kendi doğurganlığımın denetimini kendi elime almaya karar verdim ve Scott'a ne yapmamız gerektiğini söyledim.

"Yapamam, Deo; zamanlama çok yanlış. Yaparsam herkese karşı berbat bir insan olurum, bunu biliyorum. Hepimizin hayatını berbat ederim. Daha her şeyin başındayız, bebek üretme fabrikasına dönüşmek istemiyorum; bunu yapamam."

O da böyle bir hayat istemiyordu; "Evet, tamam, anlıyorum" dedi ve "Hamileyim" dediğim gün yüzüne yerleşen panik ifadesi rahatlamaya dönüştü.

New York'ta olduğumuz sırada, Scott *New York World* gazetesinden bir muhabire röportaj verdi. Muhabir, Scott'ın uçarı kız hikâyelerini okumuştu ve şimdi de romanı okumakta olan biri olarak onun içki yasağı döneminin kadınları hakkındaki görüşlerini merak ediyordu.

"Bence âşık olmak ve bunu hakkıyla yapmak bir kadına

yeter de artar bile; başka bir iş yapmasa da olur" dedi Scott. "Evini derli toplu tutmak, kocası işten geldiğinde ona hoş görünmek, onu sevmek ve ona yardım edip yüreklendirmek, bence kadının kurtuluşu böyle işlerdedir."

Ben tam o sırada dışarı sıvışarak her türlü "kadın dertleri" konusunda güvenilir ve sıkı ağızlı olduğunu duyduğum bir doktorla olan randevuma gittim. Bir zamanlar o kadar karşı olduğum o sarı haplardan verdi adam bana.



"Buldum!"

Sarsarak uykumdan uyandırdı Scott beni bir hafta sonra. "İnanılır gibi değil Zelda. Rüyamda geliverdi aklıma." Lambayı açıp komodinin üzerinden defterini ve kurşunkalemini aldı. "Harika bir fikir. Postacı olmak isteyen bir memur, Amerika başkanı olduğuna dair hezeyanlara kapılır..."

Sanki esas hezeyan içinde olan Scott'mış gibi geldi bana.

"Üç perde" dedi bir yandan not alırken. "Broadway bayılacak buna."

Ben hâlâ uykulu gözlerimi ovalarken "Bir servet getirecek bu bize" dedi. "Bir daha asla boyalı basına yazmak zorunda kalmayacağım." Defteri komodinin üstüne fırlattı. "Elveda *Saturday Evening Post*! Elveda *Hearst's*! Başarılı bir Broadway oyunu yıllarca para getirir; bunun sayesinde daha otuzuma varmadan milyoner olacağım Zelda."

Yataktan fırlayıp defteri aldı. "New York'a geri taşınmamız gerekecek elbette... Hadi uyu sen sevgilim, sabah görüşürüz."

Martın sonlarına doğru bir gün St. Paul Güzelleştirme Kadın Komitesi'nin bir toplantısından döndüğümde dadıyı –

ki ona Dadı diye hitap etmemizi ısrarla o istiyordu– kucağında Scottie'yle kapıda beni beklerken buldum. Bebeği almak için uzandım ama Dadı onu bırakmayarak o sert Norveçli aksanıyla, "Bay Harold Ober size mesaj bıraktı" dedi.

"Bana mı? Bay Fitzgerald'a olmasın?"

"Hayır" dedi puflayarak. "Ben öyle hata yapmam. Numara not defterinde yazılı." Benden taş çatlasa bir yaş büyüktü ama oturma odasını işaret ederken sanki beni odama yolluyormuş gibi bir hali vardı.

Bu tip bir kız tutmamız konusunda Scott ısrarcı olmuştu. "Ludlow bir keresinde dadısının sadece kaş çatarak önündeki eti kesebildiğini söylemişti. Bütün Fowler çocuklarının ödü koparmış kadından, bu sayede hizaya gelirlermiş."

"Bebeğin rüyalarına girer."

"Bebeğe kurallar ve düzen getirecek, yani seninle benim çuvallayıp durduğumuz her şeyi."

"Peki teşekkürler" dedim Dadı'ya. "Bebeği alayım da..."

"Bezi kirli" dedi Dadı; koridorda uzaklaşmaya başlamıştı bile. "Onu bu haldeyken kucağınıza almanıza hayatta izin veremeyiz."

Hayır, diye düşündüm, o kocaman gözleriyle Dadı'nın omzunun üstünden bakarak uzaklaşan Scottie'yi seyrederken, *kesinlikle olmaz. Bu Torpido Dadı'ya kesinlikle daha fazla tahammül edemeyiz.*

Çalışma odasına gidip Harold'ı aradım; benden ne istediğini merak ediyordum. Scott'la ilgili bir şeydi muhakkak, ama ne? Scott Harold'la sık sık görüşürdü, son zamanlarda da adını *Zerzevat* koyduğu oyunu tartışıyordu onunla.

Harold telefona geldi. "Bana bu kadar çabuk döndüğün için teşekkür ederim. *New York Tribune* gazetesinden Barton Rascoe diye bir editör bu sabah beni arayıp senin onlara *Güzel ve Lanetli* için bir eleştirisi yazıp yazamayacağını sordu."

"Pardon, doğru mu duyuyorum sizi Bay Ober? Scott'ın ka-

rısının kitabı için eleştiri yazmasını mı istiyorlar? Hiç böyle bir şey duymamıştım."

"Aynen öyle, evet. Hakkında duydukları onca şeyden sonra okurların senden gelecek kişisel bir şeye bayılacağını düşünüyor."

"Sanırım ona benim yazar olmadığımı söylemişsinizdir."

"Bunu çok dert ettiğini sanmıyorum. Çok iyi olmasa da onlar temizlerler nasılsa. Sana çaban için on beş dolar ödeyecekler –ben de kendi yüzde onumdan feragat ederim. Kendine yeni bir çift ayakkabı, çanta filan alırsın. Karım olsa bayılır yeni bir şapka alacak bahane çıktı diye. Ne dersin?"

"Olur!"

"Ya? Pekâlâ. İyi."

"Yapmayacağımı mı düşünmüştünüz?"

"Önce bir kocana sormak istersin sanmıştım."

"O bayılır bu fikre, hiç merak etmeyin. Siz bu Rascoe denen adamın ne istediğini ve ne zaman istediğini söyleyin de derhal işe koyulayım."

St. Paul'de olduğumuz zamanlarda sık sık olduğu gibi Scott yine gününü Tom Boyd'un meşhur kitapçısı Kilmarnock'ta geçiriyordu. Tom'la karısı Peggy iyi arkadaş olmuşlardı bize – bir yanda Tom gibi kitap düşkünü bir adam, diğer yanda benim Scottie'ye hamile olduğum dönemde kendi ilk çocuğuna hamile olan Peggy olunca bayağı iyi anlaşmıştık. Tanıştığımızda her iki Boyd da genç yazar adayıydılar. Peggy'nin Scott'tan aldığı bir sürü iyi öneriyi de dikkate alarak yazdığı *Aşk Efsanesi* adlı romanı, yine Scott'ın tavsiyesiyle Max Perkins'e ulaşmış ve Max de kitabı basmaya karar vermişti.

Tom, Scott'ın kitabının tanıtımı konusunda çok iyi işler çıkarıyordu: gazete reklamları, posterler ve hatta sinema salonlarında döndürülen kısa bir film. Neyin, nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda söz söylemeye her daim kararlı olan Scott, Max'e mektup yazarak Scribner'ın reklam ko-

nusunda geçmişte yaptığından daha fazlasını yapması gerektiğini söyledi. *Güzel ve Lanetli*'nin eleştirileri iyiydi, hatta Mencken bile beğenmişti, ama satışların öngördüğü gibi altmış bine ulaşmayacağından endişeleniyordu Scott.

İşte, gayriresmi yazarlık eğitimimi kullanmak için bir fırsat, diye düşündüm, üstelik bu hem Scott'a hem bana yarayacaktı. Ona yardım edebileceğim için sevinçten uçuyordum.

Elimde kâğıtlarla Dadı'yı bularak "Ben küçük odada olacağım" dedim. "Kimse rahatsız etmesin."

"Kesinlikle" dedi. "Asla böyle bir şey yapmayı düşünmeyiz."

Scottie'nin yavru bir kuşun tüylerini andıran sarı saçlarından öptüm ve çalışmaya gittim.

Sözcükler beynimden boynuma, oradan kollarıma ve parmaklarıma, sonra da kalemden geçerek dosdoğru önümdeki sayfaya akıyordu sanki. Çok eğlenceliydi! Çok kolaydı! Kim yazar olmak istemezdi ki? Scott gelene kadar yazının ilk taslağını yazıp bitirmiştim bile.

"Deo, şuna baksana" dedim gelip beni küçük odada bulduğunda. "*Tribune* gazetesi için kitabına eleştiri yazıyorum –New York'taki *Tribune* için. Harold Ober aradı. Bana para ödeyecekler. Oku ve fikrini söyle."

"Sanırım önce paltomu ve botlarımı çıkarmak istiyorum."

"Peki, tamam" dedim suratımı asarak ve Scott'ın peşi sıra girişe doğru gittim. Eşyalarını kaldırdığında sayfaları eline tutuşturdum. "Komik oldu; siz birbirinizin kitaplarını eleştirirken ne yapıyorsanız aynısını yaptım; biraz eleştirel olmaktan çekinmedim, çünkü sadece övüp göklere çıkarsam kimse ciddiye almazdı. Değil mi? Sen her zaman insanları kendi kararlarını vermek isteyecek kadar meraklandırmanın sırrının övgü ile düşünceli bir eleştiri dozunun dengesini tutturmak olduğunu söylersin."

Scott sayfaları almıştı ama gözü hâlâ benim üstümdeydi, yüzünde müstehzi bir gülümseme vardı.

"Ne? Neden öyle bakıyorsun bana?"

"Şu haline bak. Bıraksak Dorothy Parker kesileceksin başımıza."

"Yok ya, o yeterince eğlenmiyor. Okusana! Berbat olduğuna eminim ama biraz da zekice oldu sanki."

Scott çalışma masasına oturup yazıyı okurken ben de odada bir aşağı bir yukarı yürüdüm. Yüzünden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Bitirdiğinde defteri önüne bıraktı. "Pekâlâ: bazı akış sorunları var, ayrıca noktalamayla biraz ilgilenmemiz gerekecek ama bayağı hatırı sayılır bir şey olmuş – yazıdaki sesin, konuşma sesinle neredeyse aynı, makale yazarken bile. Ne kadar çalıştın bunun üzerinde?"

"Sadece bugün. Bu öğleden sonra. Yaklaşık saat üçten beri."

Scott, yüzünde karmakarışık bir ifadeyle arkasına yaslandı. "Ya? O halde kendine yeni bir hobi buldun sanırım. Yarın Harold'ı arayıp senin için başka neler uydurabileceğimizi sorarım."

Eleştiri yazım iki hafta sonra çıktı, hemen ardından *Metropolitan* dergisi benden bir uçarı kız makalesi istedi, sonra da *McCall's* dergisinden bir başka talep geldi.

"'Dostum Kocamın Son Yapıtı' yazan Zelda Fitzgerald, F. Scott Fitzgerald'ın eşi" başlığı altında benim yazdığım iki bin kelimeyi, benim yaptığım gözlemleri, benim düşündüğüm esprileri, benim tespit edip Scott'ın yardımıyla incelttiğim eleştiri noktalarını görmekten devasa bir keyif aldığımı itiraf etmeliyim. Scott da benimle gurur duyuyordu; gazeteden iki düzine satın alıp yazının kupürünü bütün arkadaşlarımıza yolladık.

Artık Baltimore'da yaşayan Sara Haardt yanıt olarak şunları yazdı:

Canım Zelda,

Bunun beni ne kadar memnun ettiğini anlatamam! Sevgili arkadaşım, nihayet sayısız yeteneklerinden birini daha kullanıyor ve bununla haklı bir beğeni toplu-yorsun. Ayrıca sen ve Scott'ı böyle bir uyum içinde gördüğüm için çok mutluyum. Bana bir gün kendi hayatımda da benzer bir şeyi yakalama umudu veriyorsun. Bu arada, ben de Richmond'da çıkan The Reveiwer *adlı dergiye bir öykümü yolladım, yayımlanır yayımlanmaz büyük bir keyifle göndereceğim sana. Ben her zaman bu erkek dünyasında kendi yolumuzu bulabileceğimizi söylerdim... Sana, Scott'a ve bebeğe sevgilerimle...*

Sara

On beş dolarlık çekim geldiğinde alıp bankaya götürdüm ve veznedeki memurdan parayı birer dolarlık banknotlar halinde ödemesini istedim –daha çok para gibi görünsün diye değil de sayması azıcık daha uzun sürsün diye. Bir çikolatalı turta dilimini beş lokmada bitirebilecekken on beş küçük parçaya bölüp yemek gibi yani.

"Ne alacaksın?" diye sordu Scott, dışarıya, çamurlu kaldırıma çıktığımızda. "Benim ilk satışım otuz dolardı, hatırlıyor musun? Sana bir kazak göndermiştim."

"Hayır, kuştüyünden bir yelpazeydi. Kendine de beyaz flanel bir pantolon almıştın."

"Emin misin?"

Sokağın köşesine gelmiştik. "Evet" dedim, etraftaki dükkânlara bakınarak.

"Sen ne yapacaksın o halde? Bir örnek beyaz flanel pantolon ister misin?"

Ona dönüp gülümsedim. "Tabii, kendimizi golf kulübünden kovdurmak istiyorsak neden olmasın?"

"Yapmalıyız bunu." Eldivenli elimi eline aldı ve bu, sava-

şın hemen sonrasında Montgomery'deki günlere alıp götürdü beni. Scott'ın yüzü soğuktan kızarmıştı ve gözleri son zamanlarda görmediğim kadar parlaktı. "Hadi, eminim pantolon yakışır sana; hem zaten New York'a geri dönüyoruz değil mi? Gel şu St. Paul'e ne mal olduğumuzu gösterelim."

20

1922'nin sonbaharında Great Neck, Manhattan'ın cazibelerinden daha fazla uzaklaşmayı akıl edemeyen birtakım yeni zenginlerin rağbet ettiği, giderek büyüyen bir New York banliyösüydü. Manhattan'ın yaklaşık 25 kilometre doğusunda, Long Island'ın, olağanüstü zenginlerin zaten Aquitania'ya ya da Buckingham Sarayı'na taş çıkartacak kâşaneler yaptırdıkları kuzey kıyısı üzerindeydi kasaba.

Hoş bir evimiz vardı, geniş, güzel ama nispeten sıradan bir evdi ve aslında bizim bile değildi; ayda üç yüz dolar kira ödüyorduk. Gerçek zenginlerinse kredi bile ödemeleri gerekmeyen malikâneleri vardı; onlar ayda üç yüz doları puralarına harcıyorlardı.

Tenis kortları, kapalı ve açık yüzme havuzları vardı onların. Bakımları Japon bahçıvanlardan oluşan ekipler tarafından yapılan ithal bitkilerin Long Island Boğazı'nın insanı canlandıran manzarasını seyrettikleri teraslanmış bahçeleri vardı. Ev sahiplerinin rıhtıma bağlanmış yatlarına da bahçelerin manzarasının tadını çıkarmak düşüyordu. Bu zengin insanların uşakları, aşçıları, oda hizmetçileri ve beslemeleri, atlarla dolu ahırları vardı ve kocanız böyle bir yer yaptırdıktan sonra gidip hayatını Londra, Kahire ve San Francisco'daki otellerde yaşayarak geçiren tiplerdense size ata binmeyi öğretmekle kalmayıp başka tür servisler de verebileceklerini bildiğiniz seyisleri vardı.

1922 iyi gidiyordu bizim için. Scott, "Benjamin Button'ın Tuhaf Hikâyesi" adlı garip, uçuk bir öykü yazmış ve karşılığında bin dolar kazanmıştı; bense toplamda sekiz yüz dolardan fazla para getiren üç yeni makale yazmış ve bu parayla Scottie'yle ikimizin yeni favorisi haline gelen bir radyo satın almıştım –benim favorimdi çünkü artık dans edecek her türlü müziğim vardı; Scottie'nin favorisiydi, çünkü onu kucağıma alıp oturma odasında dönüp duruyordum ve buna ikimiz de kıkır kıkır gülüyorduk.

O güne dek Scott'ın dört yapıtının –üç öykü ile *Güzel ve Lanetli*'nin– sinemaya uyarlanışına tanık olmuştuk. Scott'ın ikinci öykü kitabı, *Caz Çağı Hikâyeleri* eylülde iyi bir çıkış yapmıştı. Scott'ın dediğine göre o yılki telif getirisi on beş bin dolar civarında olacaktı. *Zerzevat*, ön-prodüksiyon aşamasındaydı. En büyüğü Scott'ın David O. Selznick için yazdığı bir başka film senaryosu olmak üzere, sonuç vermeyen fırsatlar da olmuştu. Ama onca iyi şeyin arasında kötüleri dert etmiyorduk.

Harcamalarımız ve var olan borçlarımızla ilgili benim yalnızca belli belirsiz bir fikrim varken Scott yeni fikirlerle dolup taşıyordu ve her gününü telefon görüşmeleri yapıp toplantılar ayarlamakla geçiriyordu, ki bu çok şey anlatıyordu. Geceleriyse romantik, tutkulu ve kendinden emindi, ki bu da gerisini anlatıyordu.

Her ne kadar Scott'la ben kimi komşularımızın yanında maddi olarak her şekilde yaya kalsak da kendimizi şanslı hissediyorduk, çünkü bir yandan Scott'ın büyük Broadway başarısını beklerken elimizde de harika kapı komşularımız Ring ve Ellis Lardner'ın dostluk ve desteği vardı.

Scott ve Ring daha en başından sıkı dost olmuşlardı, vişneyle çikolata gibi birbirleri için yaratılmışlardı sanki. Ekimde bir hafta sonu sabahı, evin içinde bir yerlerden gelen seslerle uyandım. "Scott" dedim. "Scott, kalk. Sanırım Dadı birileriyle tartışıyor."

Bu yeni bir dadıydı elbette; St. Paul'dekinden daha az sert ama daha sahipleniciydi; Scottie'yi gözünün önünden asla ayırmak istemiyordu. Bebeğimizle biraz baş başa kalabilmek için onu izin almaya zorlamamız gerekiyordu. Acaba daha önce daha mı iyiydi halimiz, diye düşünmüyor değildim.

"Muhtemelen Albert'tir" dedi Scott. "Senin komodininde aspirin var mıydı?"

"Albert değil; bugün pazar." Bize uşak-aşçı-kâhya-oda hizmetçisi servisleri veren yatılı çiftimiz Albert ile Angela'ya ayda yüz altmış dolar veriyorduk. Pazar günleri çalışmıyorlardı.

"Pazar mı? Ne? Olamaz. Daha yeni perşembeydi. Kâbus görmüşsün sen. Yat uyu."

Tenisteyken içmeye başlayarak, Ring'le ve John Dos Passos ile Carl Van Vechten isimli yazarlarla birlikte, içkiler bitene kadar partiye devam eden Scott için daha yeni perşembeydi hakikaten. Ellis'le ben cuma akşamı erkeklerimizden umudu kesmiş, cumartesiyi çocuklarla beraber kumsalda geçirmiştik. Ellis'in dört oğlu vardı. Neredeyse bir yaşında olan Scottie, sarhoş gibi kumların üstünde sallana sallana yürüyor, keşfettiği her yeni şeyi sanki ilk kez görüyormuş gibi parmağıyla gösteriyor ve her seferinde, "Anne!" diyordu. Dadı ise inatçı bir atsineği gibi çocuğun dibinden ayrılmıyordu tabii.

O pazar sabahı duyduğum bir sonraki şey, yatak odasının tam altından gelen dolu dolu bir tenor haykırış oldu.

"Fitzgerald, hu-uu! Uyan kom-şu-uu! Güneş yükseliyo-oo. Golf sopaları, çayırlar ve toplar bizi çağırıyo-oo!"

"Ne dedim ben sana?" dedim üzerimdeki örtüleri atıp sabahlığıma uzanarak. Ring söz konusu oldu mu tutup da aniden yatak odasına dalmayacağından ve yatağınızın ayakucuna oturup komşulardan biriyle beraber tuttuğu altı balığı ya da tutmayı planladığı altı balığı ya da Scott'ın golf oynama vaadi yüzünden yakalayamayacağı altı balığı –canı sağ

olsundu ama Scott'ın; olurdu böyle şeyler– anlatmaya başlamayacağından asla emin olamazdınız.

"Tanrım" dedi Scott. "Bunu nasıl beceriyor yahu?"

Scott'tan farklı bir şekilde beceriyordu, tek bildiğim buydu.

1924 yılının yılbaşı günü, cılız bir öğleden sonra güneşinin altında mutfak masamızda, önümde yepyeni bir hesap defteriyle oturuyordum; Great Neck'e taşınalı bir yıldan biraz fazla olmuştu. Yeşil deri kaplı bir defterdi ve Scott'ın bana Noel hediyesiydi. "Şayet işleri daha iyi takip etmeye başlamazsan, her şeyi unutacaksın" demişti. "Benimki olmasa kesinlikle mahvolmuştum."

Scottie öğleden sonra uykusundaydı. Scott da uyuyarak bir önceki gecenin yorgunluğunu üzerinden atmaya çalışıyordu hâlâ. Ziegfield'in dört katlı malikânesinde devasa bir kıyafet balosuna gitmiştik; ben gayet abartılı bir şekilde Madame du Barry kılığına girmiştim. Yardımcılarımızın çoğu o öğleden sonra izinli olduğu için ev sessiz ve sakindi –Gateway Yolu 6 Numara'da geçirdiğimiz zamana odaklanabilmem için ortam mükemmeldi.

Tarihi ve adresimizi yazdıktan sonra izlenimlerimin ve hatırladıklarımın bir listesini çıkarmaya koyuldum.

BURADA, GREAT NECK'TE...

- ✔ *Hava her zaman tuzlu.*
- ✔ *Her şey çılgınca pahalı. Scott'ın birden fazla kez paramızın bittiğini söyleyişi.*
- ✔ *Manhattan'a trenle gidiş, Plaza Oteli'nde ve Ritz-Carlton'da içki ve partiler.*
- ✔ *Hızlı ve güzel arabalarla Long Island boyunca bir aşağı bir yukarı yarışmak, sonrasında saçlardan böcek ayıklamak.*

- ✔ *Benim Union Meydanı'ndaki havuza dalışımın bir siluet halinde Greenwich Follies'in perdesine işlenerek ölümsüzleştirilmesi – Gene Bankhead'den eser yok ama, hem de hiçbir yerde.*
- ✔ *Scottie'nin ilk sözcükleri: Anne, benim, hayır*
- ✔ Cennetin Bu Yanı*'nın sinemaya satılması.*

"On bin dolarımızı nihayet alıyoruz!" demişti Scott, anlaşma yapıldığında; sonra da muhtemelen bir zam beklentisi içine giren Albert ve Angela'nın bakışları altında, benimle oturma odasında vals yapmıştı. Ya da zaten yürüttükleri yiyecek ve malların miktarını artırmak için yeni ve daha iyi yollar bulacakları yönündeydi beklentileri belki. Scott'la ben olup bitenin farkındaydık, ama onları kaybetmekten korktuğumuz için sesimizi çıkarmıyorduk.

Bu satış beni mutlu ettiği kadar rahatlatmıştı da, çünkü her ne kadar para işlerimize karışmasam da ne zaman paralı ne zaman parasız olduğumuzu Scott'ın ruh halinden anlıyor, onun bizi ne zaman borca soktuğunu da hissedebiliyordum.

- ✔ *Akıl durduran malikânelerde akıl durduran partiler: tanışmadığımız film yıldızı, yapımcı –Cohan, Ziegfield– ve kaçak içki milyoneri kalmadı ve Ziegfield'in bir numaralı iş ortağı olan Gene Buck ve eşi Helen'le yakınlaştık. Gene inanılmaz yetenekli bir besteci ve dolayısıyla da milyoner.*
- ✔ *Scott'ın Helen Buck'la fazla yakınlaşması; ikisinin de aralarında bir şey geçtiğini inkâr etmesi.*
- ✔ *O ilk yılbaşı partisinde herkesin şapkalarını alıp oyun olsun diye hayatımda gördüğüm en büyük kâse biçimli avizenin içine atışım. Herkesin hoşlandığını söyleyemem ama o sırada müthiş eğlenceli gelmişti bana.*

- ✔ *Scott'ın filmler için senaryolar ve başlık kartları yazması –Grit senaryosu 2000 dolara satıldı.*
- ✔ *Scott'ın oyunu* Zerzevat *ve onun ezici başarısızlığı.*

Oyun 1922 Kasımı'nda Atlantic City'de sahnelenmişti, ama o kadar berbattı ki seyircilerin bir kısmı ikinci perdenin ortasında kalkıp gitmişti. *Zerzevat*'ın başarısına Scott kadar ben de inanmıştım ve provalarda oluyor gibi görünen bir şeyin deneme açılışında nasıl bu kadar kötü olabildiğini bir türlü anlayamamıştım. Oyunu yazarken Scott'a ben yardım etmiştim. Bunny okumuş ve bayılmıştı. Max bayılmıştı –hatta yeniden elden geçirilmiş halini roman olarak yayımlamıştı bir sonraki yıl. Evet, bir yapımcı bulmak biraz zor olmuştu belki ama sonunda yapımı da gerçekleşmişti. Peki nerede yanılmıştık acaba?

- ✔ *Scott'ın oyunun bitişinden az sonra ortadan kaybolup iki gün boyunca görünmeyişi; eve akşamdan kalma bir halde gelmişti; ne nerede olduğundan emindi, ne kiminle. Gömleği parfüm kokuyordu.*
- ✔ *Scott'ın bütün ocak, şubat ve mart boyunca içkiden uzak durması ve bu sayede bize geçen yılı (1923'ü) çıkarttıracak kadar öykü yazması –toplam on tane– ve boyalı basına satması –böylece yılın geri kalanında oyunun başarılı olacağı beklentisiyle erteleyip durduğu romanı yazabilmekti niyeti. Roman hâlâ bitmedi.*
- ✔ *İlk gerçek tereddütlerim, şüphelerim.*
- ✔ *Herbert Swope'un bakımlı çimenleri üzerinde, akşam karanlığında, sahayı otomobil farlarıyla aydınlatarak düzenlenen, oyunu 2000 dolara kroket turnuvaları.*
- ✔ *Geniş bir kanvas dans pistinin üzerinde, meşalelerin aydınlattığı bir gecede Scott'la dans edişimiz; benim tuvaletim, onun smokini. Şampanya, orkestra, kanepeler, öpüşmeler.*

- ✔ *Evimizde her zaman misafir olması: Tootsie, Eleanor, Scott'ın teyzesi Annabel, Max Perkins. John Dos Passos ve Archie MacLeish (yazarlar), Don Stewart (mizahçı), Gilbert Seldes (eleştirmen) –Scott'ı çok sever. Alec ve yeni aşkı Esther Murphy.*
- ✔ *Mutfak tezgâhlarımızın üstünde yorgun askerler gibi sıra sıra dizilen etiketsiz, boş içki şişeleri.*
- ✔ Hearst *dergisinin teklifi: Scott'ın öykülerini ilk gören olma hakkı karşılığında beğendiklerine 1500 dolar garantisi;* Hearst International'ın *kapağında Scott'la benim fotoğrafımız. Yıldız olduk!*
- ✔ *İlk kısa hikâyem,* "Kendi Sinema Kraliçemiz"; *Scott'la Harold öyküyü Scott'ın adıyla göndermenin daha iyi olacağını söylediler; öyle daha fazla para alırmışım. Harold öyküyü* Chicago Sunday Tribune *gazetesine 1000 dolara sattı.*
- ✔ *Scottie'nin, elleri babasının ellerinde, o tombik bacaklarıyla Scott'ın omzunda duruşu, Scott'ın çimenlerin üstünde at gibi koşturması ve ikisinin çılgınca kıkırdayışları.*
- ✔ *Röportajlar – Scott'la, benle, Scott ve benle. "Fitzgerald'lar film yıldızları kadar popüler oldular" deniyor; herkes bizim dünyayı nasıl gördüğümüzü merak ediyormuş. Bizi görmek istiyorlarmış; bu yüzden sayısız yayın için fotoğraflanıyoruz Scottie'yle birlikte ve artık gerçekten yıldız gibi hissediyoruz kendimizi.*
- ✔ *Scott'ın* "Popüler Kız" *öyküsü* Post *gazetesinden 1500 dolar getiriyor; bugüne dek aldığı en yüksek ücret.*
- ✔ *Helen Buck'la ikimizin kafamız güzelken golf oynayışımız; sahanın içinde alıp başımı gittiğim söyleniyor ama ben orasını hatırlamıyorum.*
- ✔ *Eleanor'un ziyareti, Scott'la Plaza Oteli'nde buluşmamız. Scott yanında Anita Loos ve elinde şampan-*

yayla gelmişti. Dişçiden nefret ettiği için içmeye başlamış, sonrasında da kurtuluşunu kutlamak için devam etmişti. O gece evde: kapıya bir kadın gelip Scott'ı sordu. Benim suçlamalarım karşısında Scott masa örtüsünü tutup çekiverdi, tabaklar havalara uçup etrafa saçıldı. El, Anita ve benim kafalarımız o kadar güzeldi ki olanlara sadece gülebildik.

✔ *Scott'ın* Post *gazetesi için yazdığı "Yılda 36000 Dolarla Nasıl Yaşanır" başlıklı yazı, bu kadar çok parayla geçinmeyi başaramayışımızı komik bir dille anlatıyordu.*

Tamamen düzmeceydi o yazı –gerçek hayatımızdaki "biz"in aksine, öyküdeki "biz" paralarını beraber idare eden (ya da edemeyen) bir çiftti. Babam yazıyı görmüş ve bana "İşte annenle benim korktuğumuz şey buydu" diye yazmıştı. "Dostlarımız dehşet içindeler. Ama buradaki gençler sizin ikinizi tanrı olarak görüyorlar; şayet bu da sana dert olmuyorsa korkarım artık senden umut kalmadı."

✔ *Sürekli bir his var içimde, sanki bir uçurumun kenarında duruyormuşuz ve arkamızdan sert bir rüzgâr esiyormuş gibi. Ve tutunacak hiçbir şey yok.*

Defter gerçekten o dönemin detaylarını unutmamamı sağladı. Yalnız bunu yaparken esas fark ettiğim, sandığımız kadar çok şey bilmediğimiz oldu –hem de hiçbir konuda.

Ve korktum.

21

1924 Mayıs başı: Kış boyunca yağan azıcık kar da çoktan eriyip gitmiş, Long Island'ın her yanında bahar patlak vermişti. Bütün ağaçların dallarına kendilerinden emin olmasalar da ne olursa olsun oldukları yerde kalmaya kararlı minik yapraklar tutunmuştu; kiraz ağaçları çiçek açmıştı; laleler, güneyli rüzgârlarla ağır ağır sallanan o sarı, kırmızı, pembe ve beyaz başlarıyla ön verandaların etraflarına doluşmuşlar ya da çimenlikleri tamamen kaplamışlardı.

Eşya topluyorduk; bu kez, paramızın orada daha fazla idare edeceği ve Scott'ın da nihayet bir sonraki kitabını yazabileceği ümidiyle Fransa'ya taşınıyorduk. Herkes Amerikalıların orada krallar gibi yaşadığını söylüyordu, tabii biz de gitmek istiyorduk. Great Neck'teki son sabahımızda Ring ve Ellis son kez vedalaşmak için geldiler. Küçük bir işçi ekibi eşyalarımız, kamyona yüklerken biz de dışarıda çimenlerin üstünde duruyorduk. Ne kadar mobilyamız varsa hepsi depoya gidiyordu; sahip olduğumuz diğer her şey çeşitli boylardaki on yedi sandığa tıkıştırılmıştı ve onların da yarısı kitap doluydu.

Deri ve kanvastan oluşan bu dağa ek olarak bir de otuz metrelik bakır sinek teli topu vardı. Adamın biri kamyona koymak üzere topu yüklendiğinde Ring onu işaret ederek sordu: "Bu da ne yahu..."

"Fransız sivrisinekleri Amerikan kanına bayılıyormuş" dedi Scott. "Pis nankörler."

"Peki ne yapacaksınız? Zırh gibi sarınacak mısınız buna?"

"Pencerelere takacağız."

"Onlarda sinek teli yok muymuş ki?"

"Risk alamam" dedi Scott.

"Şey... yaşayacağınız yer Fransa" dedi Ring.

"Evet, ve orada, günde toplam iki dolara üç kişi üç öğün yemek yiyebileceğiz. Artık şu kahrolası kitabı yazıp bitirmek zorundayım ve şu boyalı basına muhtaç olduğum sürece bunu yapamayacağım."

Pırıl pırıl, sarı bir araba garaj yolumuza girip kamyonun arkasına park etti ve içinden Alec vasıtasıyla tanıştığımız sanatçı, mirasyedi ve çılgın kadın Esther Murphy çıktı. Onu, üzerinde paçalarını çizmelerinin içine soktuğu dar bir pantolonla görünce irkildim.

"Bu da ne?" dedi, el sallayarak. "Korkuttuk mu yoksa sizi?"

"Hayır, burası harikaydı ama aramızdan bazıları geçinmek için çalışıyor hâlâ" dedi Scott, yaklaşan kadına. "Ya da çalışması gerekiyor. Bir süre Fransa'da kalacağız."

"Dikkat dağıtacak daha az şey olacak" dedim. "Scott da kitabını bitirebilecek sonunda."

"Mutlaka erkek kardeşimi arayıp bulmalısınız orada. Bayılırsınız ona" dedi Esther. "Bana benzer ama benden çok çok daha tatlı, akıllı ve yeteneklidir. Ve karısı Sara da rüya gibidir."

"Bir Sara daha mı?" dedim. "Sanki bir tür kozmik çekim var gibi – iki Sara'm var benim zaten."

"Çıkabilecek bütün karışıklıklara değecek biridir, göreceksin bak."

Taşınacak her şeyi paketleyip, yola çıkmadan önceki son gecemiz için Plaza Oteli'ne gittik. Sadece bebek ve Scott'la

geçireceğim sakin bir akşam olacağını ummuştum; ama onun yerine, önce Biggs ve Alec birer içki için uğradılar, arkasından Bunny ve yeni karısı –Mary Blair adlı bir sinema oyuncusu– akşam yemeği getirdiler, sonra Townsend geldi ve son olarak da Ludlow gelip meyveli krep ve kahve söyledi. Scottie, Amerika'daki son gecesini yoğun, tatlı krema yiyerek geçirdi –ki elbette bu ona hiç yaramadı ve ben böylece son gecemi onun kusmuk olan giysileri ile onun ve benim saçlarımızı yıkayarak uykusuz geçirmiş oldum.

Ama bir kez gemiye binip yola çıkınca dünya, bizim bildiğimiz haliyle tamamen yok oluverdi. *Elveda New York. Elveda Amerika.* Üzerimde sıkıca sarındığım sincap kürküm, kucağımda Scottie'yle korkuluğun arkasında durdum ve sanki Scottie'nin minyatür eli ve benim daha büyük elim sallandıkça Manhattan geri çekilip uzaklaştı. Dönme dolap durmuştu işte sonunda. Evet, isteyerek binmiştim –bunu inkâr etmiyorum– ama bu, bir süre sonra inmeye ihtiyacım olmadığı ve inmek istemediğim anlamına gelmez.

Atlantik'i geçtiğimiz o bir hafta boyunca Scott'ı canı ne isterse onu yapması konusunda teşvik ettim. "Git muhabbet et insanlarla" dedim, poşe somon ve haşlanmış patatesten oluşan öğle yemeğimizi yerken. Sürahiler kristaldendi, beyaz ketenden masa örtüleri ise Minnesota karları kadar temiz ve parlaktı. Yazmasını, okumasını söyledim ona – bütün bir *Encyclopaedia Britannica* setini getirmişti yanında ve hepsini yolda okuyacağını iddia ediyordu. Ben de o sırada artık iki buçuk yaşında olan tatlı kızımla hiç rahatsız edilmeyeceğimiz bir beraberliğin tadını çıkaracaktım.

"Git baba" dedi, patateslerinden bir piramit yapan Scottie.

"Gemide tanışmayı umduğum biri var aslında, bir Fransız dergisinin editörü; Fowler onu bulmamı söyledi."

Scottie ve ben Scott'ı yemeklerde görsek de günlerimizin geri kalanı, halıların karmaşık desenleri, pencerelerin renkli

vitraylı camları, merdivenlerin filigranlı ferforje korkulukları, labirent gibi karmaşık lambri kaplı koridorlar, yemek salonları, solaryumlar ve güvertelerin masa ve sandalye tarlaları gibi her türden mucizevi şeyi keşfetmekle geçiyordu.

Scottie'ye zebralar, filler, zürafalar ve aslanlar çiziyor, onlarla ilgili uyduruk hikâyeler anlatıyordum. Geceleri, kıvrık dudaklarının altına koyduğu minik başparmağıyla yanımda yatıyor, dizlerini ve alnını bana yaslıyordu.

22

Paris'teki otel odamızdan Murphy'lerin evine telefon ederek konuştuğum Üçüncü Sara'nın kültürlü sesinden tam da Esther'in anlattığı gibi biri olduğu anlaşılıyordu. "Yarın gelin, kokteyl içer, akşam yemeği yeriz" dedi. "İkinizle de tanışmak isteyeceklerine emin olduğum, gerçekten harika insanlardan oluşan bir topluluğumuz var."

"Yanımızda iki yaşındaki kızımız var" dedim. "Ve henüz bir dadısı yok."

"Ay, getirin onu da! Bizim de üç ufaklığımız ve bir de harika dadımız var. İstersen kullandığımız ajansın adını verebilirim sana. Öncelikle iyi İngilizcesi ve tabii iyi referansları olan birini bulmalısın."

"Teşekkür ederim! Daha şimdiden çok memnun oldum seninle tanıştığıma. Esther iyi ki tanışmamıza yardımcı olmuş."

Buna rağmen, Paris şehir merkezinin hemen dışındaki mahallelerden Saint Cloud'da bulunan Gounod Sokağı 3 numaranın kemerli, bahçe kapılı girişine geldiğimizde evin hali ilk bakışta endişelendirdi beni. Esther ve Gerald Murphy'nin varlıklarını babalarının Mark Cross markasıyla lüks deri eşyalar üreten firmasına borçlu olduklarını zaten biliyorduk. Gemideki dedikodulardan da Gerald'ın karısı Sara'nın ailesinin Ohio'da bir mürekkep fabrikası olduğunu ve Sara'nın da bu sayede küçük bir serveti olduğunu öğrenmiştik. Belki

Long Island'da gördüklerimiz gibi bir malikâne değildi ama duvarlarla çevrili küçük bir parkın içinde, taş ve ferforjeden yapılmış, üç katlı, ihtişamlı bir evdi burası da. Fransa'daki hayatımızın Great Neck'tekinden bir farkı olmayacağını düşündüm. Yine her şeyden çok fazla olacaktı ve hiçbir şey yetmeyecekti; peki bizim halimiz ne olacaktı?

Derken daha fazla endişelenmeye fırsat kalmadan bir uşak bizi ana salona aldı ve hoş bir kadın "Ben Sara" dedi. "Ve siz de Manhattan ve Long Island'ın meşhur ahlaksızları olmalısınız." Sonra eğilip Scottie'nin elini sıkarak "Sen değil tabii" dedi.

Dönüp Scott'a bakarak sessizce, "Meşhur ahlaksızlar" dedim. Scott göz kırptı.

Anne ve babasının arkadaşlarıyla tanışmaya gayet alışık olan Scottie, kollarını Sara'nın boynuna dolayarak "Annem *bon suar* dememi söyledi" dedi.

"Ve sen de çok güzel dedin" dedi Sara.

Ev geniş ve lükstü; şık mobilya ve perdeler ile klasik nülerden renkli çizgiler, şekiller ve noktalardan oluşan tanımsız kompozisyonlara kadar her türden, ağır çerçeveli tabloyla donatılmıştı. Çok sayıda şık giyimli insan, ellerinde içkileriyle muhabbete başlamıştı bile – şıktılar ama hiçbiri benim New York'tan aldığım Parisli elbiseye benzer şeyler giymemişti. Bunun öyle bir ortam olmadığını çabucak anlayarak üzerimdeki siyah ve metalik yeşil desenli elbiseyi seçtiğime sevindim. Sabahlık gibi giyilerek sol kalçanın üstüne gelen toka ve kuşakla bağlanan şifon kollu elbise, bacaklarım dışında her şeyi örtüyordu. Dar kesimli bir smokin giyen ince yapılı bir adam piyanoda oturmuş, otuzlarında olduklarını tahmin ettiğim siyah saçlı iki kadına neşeli melodiler çalıyordu. Etraf para kokuyordu, görgülü parà.

Sara'yla ilgili ilk izlenimim, becerikli ve zarif bir kadın olduğu yönündeydi, ölçülü bir güzelliği vardı. Narin, yuvarlak

yüzü bir taş bebeğinki gibi solgun ve pürüzsüz, kestane rengi şahane saçları çok gürdü. Siyah süsleri olan, gri ipek ve şifondan yapılmış bir elbise ile yüksek topuklu gri ayakkabılar giymiş, boynuna da iki uzun sıra beyaz inci takmıştı. Ablam Marjorie'nin yaşlarında olduğunu tahmin ettim – daha kırk yoktu muhtemelen. Scottie'nin yanağına düşen bir bukleyi parmağıyla düzelttikten sonra doğrularak misafir odasına dönerek seslendi: "Millet, sizi Scott ve Zelda'yla tanıştırayım."

"Millet" dediklerinin arasında Gerald Murphy (haliyle); şarkıcı-besteci Cole Porter ile eskiden sosyetik bir dul olan karısı Linda; ressam Pablo Picasso ve balerin karısı Olga Khokhlova; sanatçı, şair ve romancı Jean Cocteau, gelecek vaat eden müzisyen Dick Myers ve karısı Alice Lee ile ortama renk katsınlar diye çağırılmış gibi görünen birkaç kadın vardı o akşam. Bu isimlerin hiçbiri o akşamdan önce bir şey ifade etmiyordu bize, çünkü çoğunun çalışmalarını pek duymamıştık, bir kısmı da henüz en önemli eserlerini vermemişti daha.

Köşeli suratlı, köşeli omuzlu, uzun boylu ve yumuşak bakışlı bir adam olan Gerald bize doğru yürüyüp Scott'ın elini sıktı. "Esther telgraf çekti. Sana 'Altın Çocuk' diyor. Eskiden Princeton'da şarkı sözleri yazıyormuşsun. Bizim Cole da aynı şeyi Yale'de yaparak başlamıştı."

"Doğru" dedi Cole. Oturduğu yerde dönmüş, sırtını piyanoya vermişti şimdi. " 'Bulldog! Bulldog!' Futbol takımının marşı, bilirsin" dedi, kendisi gibi zayıf bir sesle. "Bana hayatım boyunca kötü ün getiren on dakikalık bir işti o."

Scott başını sallayarak "Fay! Fay! Fi! Fi!" dedi. "Ben sadece söz yazdım ama. Bahse girerim siz müzikleri de yazmışsınızdır."

Bunun ardından, bizim alışık olduğumuz partiler gibi aşırı içkinin bozmadığı, neşeli muhabbet, müzik ve kahkahalarla dolu çok hoş bir gece geçirdik. Murphy'ler görgüsüz ayyaş-

lar gibi davranmadıkları gibi, öyle davranılabileceğinden bile habersizdiler sanki.

Sergei Diaghilev'in eşsiz Ballets Russes'ünde dans eden Rus Olga ilgimi çekmişti. Pablo'yla, Jean'ın yazdığı *Parade* adlı balenin kostüm ve sahne tasarımlarını yaptığı sırada tanışmışlardı. "Dostumuz Gerald da Sergei için tasarımlar yapmıştır" dedi Jean, Fransız aksanlı melodik İngilizcesiyle.

"Onlar, nasıl diyorsunuz, bir kulüp zaten" dedi Olga. Bu durumdan pek hoşnut değil gibiydi sesi.

"Hâlâ Diaghilev'le çalışıyor musun?"

"Hayır. Beş yıl çalıştım ama Pablo'yla tanışınca bıraktım. Yokluğum fark edilecek kadar iyi değildim."

"Yine de o ekiple çalışmak müthiş olmuş olmalı" dedim, bu grubun yanında tane tane konuşmaya dikkat ederek. "Ballets Russes'ü hep duyardım New York'ta. Orada bale yok biliyorsunuz. Bu yüzden gerçekten güzel danslar seyretmek ya da gerçek bir dansçı olmak için herkesin Avrupa'ya gelmesi gerekiyor, ne saçma değil mi? Baleye bayılırım ben."

Scott'la ben bütün bu insanların ne kadar kültürlü göründüklerine ve hepsinin nasıl düzgün tipler olduklarına şaşıp kalmıştık. Scott bir seferlik olsun, konuştuğundan fazlasını dinlemişti. Resimlerden, müzikten ve danstan –kendi çalışmalarından olduğu kadar başka sanatçılarınkilerden de– bahsederken bilgi, içtenlik ve tutkuyla konuşuyorlardı. Şayet rekabet gibi şeyler hissedecek olurlarsa, bunları kıskançlık olarak değil meydan okuma olarak ifade ediyorlardı. Ne bir üniversite kulübü partisine benziyordu bu, ne kabarede geçirilen bir akşama, ne de münasebetsiz bir zenginlik yarışmasına; kaygılarım biraz yatışmıştı. Murphy'lerin üç çocuğu ile Myers'lerin kızı Scottie'yi sanki en gözde kuzenleriymiş gibi sevmişlerdi; Gerald ile Sara ise sanki varlıklarını bir nedenle unutmuş olduğum büyük kardeşlerimdi benim.

Ertesi gün, Murphy'lerle beraber sarmaşık kaplı duvar-

larla çevrili küçük, güneşli bir avluda öğle yemeği yedik. "Cole bizi yaz için Riviera'yı denemeye ikna etti" dedi Gerald. "Antibes'i düşünüyoruz; muhakkak gelip ziyaret etmelisiniz bizi orada."

Scott'la birbirimize baktık; onun da benimle aynı şeyi hissettiğini anladım: Önemli bir ilk sınavı geçmiştik. Neticede kurtulmuş olabilir miydik acaba?

Sara'nın önerdiği ajanstaki dadılarla görüştükten sonra Scott'ın kafasındaki dadı idealine en uygun bulduğu kişiyi seçtik yine. Yeni dadımız Lillian işe başlar başlamaz bu kez bize bir ev bulabilecek birilerini aramak için Hyères'e gittik.

Rahibeler tarafından yetiştirilmiş sade görünüşlü genç bir kadın olan Lillian görevini derhal üstlenerek ona verdiğimiz paranın hakkını verecek bir otorite ve disiplin ortaya koydu, bu da beni biraz üzmüştü. Ama hayat hızla akıyordu ve şayet bir şeylerin gönlüme göre olmasını istiyorsam, olaylara müdahil olmam, ev bakmaya çıkmam, yerleşme işleriyle uğraşmam gerekecekti. Bütün bunları yapıp bir yandan da Scottie'yle layıkıyla ilgilenemezdim.

Tıpkı dört yıl önceki ev aramamızda olduğu gibi kararımızı vermeden önce Scott'la bütün olası şehirleri ve kiralık yerleri gezip görmemiz gerekti. Nice'e, Monte Carlo'ya, Cap d'Antibes'e, Cannes'a ve Saint-Raphael'e gittik; Saint-Raphael tam da "aradığımız şey" çıktı, en azından o an için. Zaten yaşadığımız herhangi bir yerin daimi olabileceğini hayal bile edemiyordum artık. Tek soru, orada ne kadar kalacağımızdı.

Fransa'nın Akdeniz kıyısında, Cannes'dan pek uzak olmayan sakin ve güzel bir noktaydı Saint-Raphael. Orada tanıdığımız hiç kimse yoktu; zaten biz de tam olarak bu nedenle seçmiştik orayı – Scott oturup çalışabilsin diye. Saint-Rap-

hael 1924'te moda olan bir yer değildi, hem de hiç. Kayalık, yemyeşil ve yavaş yavaş ufalanıp dağılan güzelliğiyle bende yeniden resim yapma isteği uyandıran huzurlu bir yerdi. O akşam yemeğinde Pablo'yla –Gerald'ı esprili bir çevirmen olarak kullanarak– sanatı hakkında konuştuktan ve Gerald'ın kendi resimlerinde yaptıklarını gördükten sonra henüz öğrenmediğim ve öğrenmeyi istediğim ne çok şey olduğunu fark etmiştim birden. Ben de biraz daha uğraşıp neler yapabileceğimi görsem ne kadar hoş olurdu.

Bir komisyoncunun yardımıyla bulduk Villa Marie'yi: Denizin üstünde, yüksek bir yamacın kenarında, bahçe duvarlarıyla çevrili küçük bir arazi ve güzelim pembe begonvillerle kaplı, büyük, taş bir ev – üstelik bütün bunlar ayda yalnızca yetmiş dokuz dolardı!

Scott'ın *Post*'ta çıkan parayla ilgili yazısının ardından ona nasıl bir bütçeyle çalıştığımızı bana anlattırmayı başarmıştım: Yedi bin dolarımız vardı ve hiç borcumuz yoktu. Bir araba alacaktık. Villayla birlikte bir dadı, bir aşçı ve bir de kâhyaya ayda toplam yüz elli dolar verecektik. Scott tamamen ayık kalmak suretiyle içki parasından ciddi olarak tasarruf etmemizi sağlayacaktı. Roman detaylıca taslaklandırılmış bir fikir olmaktan çıkıp basılı ve ciltli bir gerçeğe dönüşene kadar yetecekti bize o yedi bin dolar. Planımız buydu.

Hizmetçileri tuttuktan sonra villayı bir tür yuvaya dönüştürdüm. Gündemimizdeki ilk şeylerden biri sosyal ortamı, kafeleri, restoranları keşfetmekti. Scott, her zamanki gibi karşısına çıkan herkesi sorguya çekiyor, her şeyle ilgili bol bol notlar alıyor, bütün yemekleri deniyor, kokteylleri tadıyor ve barmenlere eleştirilerini bildiriyordu. Gitmeyi sevdiğimiz bir kumsal gazinosunun şen müdavimleri arasında yakınlardaki Fréjus Havaalanı'nda konuşlanmış pilotlar vardı. O dönemde Fransızcam *"Je souhaite à danser avec vous, si votre mari ne sera pas l'esprit"* Eğer kocanız için bir sakıncası

yoksa sizinle dans etmek isterim cümlesini anlayacak ve *Mais oui, dansons!* diye yanıt verecek kadardı aşağı yukarı.

Scott, önündeki işe hazırlık için olduğunu söyleyerek bıyık bırakmış ve Byron, Shelley ve Keats okumaya girişmişti. Bıyığın yazmasına ne kadar yardımcı olacağını bilemiyordum, onun da bildiğini sanmıyordum. Henüz pek hızını alamamıştı –haziranın başlarıydı ve Scott ne fazla bir şey yazmış ne de alkolü bırakabilmişti– ama belki de bu işlerin böyle olması gerekiyordu. Yabancı bir ülkeye yerleşmek büyük bir alışma sürecinden geçmek demekti.

Bir akşam terasta otururken Scott yanıma geldi. Scottie'yi yatırdıktan sonra terasımızda oturup gökyüzünün kararmasını ve yıldızların belirmesini seyretmekten ve aya bakmaktan hoşlanıyordum. Günbatımının hiç değişmeyen zamansızlığı huzur veriyordu bana. Daha yirmi dört yaşımı doldurmamıştım bile. Görüp geçirdiğim onca şeye rağmen, ortalık yatıştığında ben yine eski bendim, ay ışığında derede yüzmeyi de sabaha kadar dans etmek kadar seven o Alabamalı kızdım hâlâ.

"Selam" dedim Scott otururken. "Sara Mayfield'dan mektup geldi bugün – John Sellers'la evlenecekmiş. John'ı hatırlarsın, seninle tanışmadan önce çıktığım çocuklardan biriydi. Bizimkisi ciddi bir şey değildi elbette; bir türlü tam ısınamadığım bir gerginliği vardı, ama Sara alıp kabul ettiğine göre çoktan aşılmış olmalı o gerginlik."

"Hazırım" dedi Scott. "Yarın yeniden başlıyorum kitaba. Taslağa baktım, neyin değişmesi gerektiğini anladım –tümünü gözümün önüne getirebiliyorum." Sandalyelerimizin arasındaki demir masaya bir çift kadeh ile bir sürahi şarap koydu. "Ne kadar harikulade olacağını anlatamam."

"Bu gece içip yarın yazmaya mı başlayacaksın? Sence bu iyi bir fikir mi?"

"Şarap içki sayılmaz hayatım. Restoranlar bunu yemekle birlikte servis ediyor."

"Tabii ki de sayılır. İçinde alkol var, bu gerçeği inkâr edemezsin."

"Burada çocuklar bile şarap içiyor" dedi.

"Olabilir. Ama bu seni haklı çıkarmaz."

"Babanın mahkemedeki yerini devralmayı mı planlıyorsun?" dedi, iki kadehi de doldurup birini bana verirken.

"Haklı olduğumu bildiğinde hep böyle davranıyorsun işte."

"Sen de çalışmamı sabote etmeye kararlı olduğunda böyle davranıyorsun."

Bu laf şaşırtmıştı beni. "Haklısın" dedim. "Ben senin her şeyde başarısız olmanı istiyorum. Bu yüzden geldim peşinden New York'a, Westport'a, St. Paul'e, Great Neck'e ve şimdi de Fransa'ya –hepsi de kaç yılda? Dört! Evet, Montgomery'deki ailemden ve arkadaşlarımdan, Great Neck'teki güzelim hayatımızdan hep bu yüzden vazgeçtim, peşin sıra dünyanın bir ucuna geleyim de seni sabote edeyim diye."

Gözlerini kısarak bana baktı, kafasını kaşıdı, başparmağının tırnağını kemirdi. "Sözcük seçimim iyi olmamış. Affedersin. Şarabı tadarken ipin ucunu biraz kaçırdım herhalde."

"Bence de."

"Yalnız acayip bir başyapıt olacak, biliyor musun?"

"Şarap mı?"

"Kitap."

"Bayağı iddialı bir kehanet bu."

"Şu ana dek taslağını çıkardığım her şeyin yeniden yazılması gerekecek, ama Zelda, bununla benden bekleneni vermeyi başarabileceğim sonunda. Beklentileri aşacağım. Bu kitap benim zamanımın en büyük yazarı olduğumun ispatı olacak."

"Öyle mi?" dedim; hâlâ bozuktum.

"Öyle. Kendi kuşağımın en büyüğü ve tüm zamanların en iyi ikinci sınıf yazarı."

En iyi ikinci sınıf. Buna gülmek zorundaydım; öfkem bir

anda uçup gitmişti. "Her şeyi doğru bir perspektife yerleştirmen pek hoş" dedim.

Şarabı denedim; böğürtlen, vanilya ve çok eskilerden kalma yamaç yosunu kokularını çağrıştıran, koyu, kadifemsi bir tadı vardı. Zeytin ağaçlarının üstünden yarasalar uçup geçti – o kana susamış sivrisinekleri uzak tutuyorlardı varlıklarıyla. Uzaklarda bir kilise çanı çaldı. Denizin kenarındaki kayaların arasında yetişen lavantaların kokusu yamaçtan yukarı süzüldü.

"Burası bu işi başaracağımız yer" dedi Scott. "Bunu hissedebiliyorum."

"Kabul etmeliyim ki seni yeniden bu kadar kendinden emin görmek çok hoş."

"Kendimden emin hissetmek de hoş. Şu son birkaç yıl zordu bayağı."

"Yine de fena değildik ama" dedim. "Çok iyi zamanlarımız da oldu."

"Biraz fazla oldu hatta. Berbat haldeyim. Pelte gibiyim." Artık biraz yağlanmış olan göbeğini çimdikleyerek "Tembelleştim ve üretimim de çok çok azaldı. İki yıldır hatta iki yıldan da fazla zamandır neredeyse hiçbir şey üretmediğimin farkında mısın? Başarısız bir oyun, yarım düzine öykü, birkaç eleştiri ve birkaç da makale. Kış boyunca kapanıp o öyküleri yazmadan önce olup olacağı bu kadardı. Bir yıl önce bitmiş olmalıydı bu roman. Yirmi yedi yaşındayım artık, zaman daralıyor."

"Nasıl daralıyor yani?" Yıldızlar belirmişti ve ay da uzaktaki dağların ardından çıkmak üzereydi.

"Söylemiştim ya, otuzuma varmadan olması gerek bunun."

"Neyin olması gerek?" Kitabın bitmesini kast etmediğini biliyordum; onun paralar bitmeden olması gerekiyordu.

"Ölümsüzlüğün. Otuzuna geldiğinde bir yazarın yaşam

gücü biter ve kendine has vizyonu kaybolur. Dünya hakkında söyleyeceği ne varsa gençliğin bezgin olmayan –ya da daha az bezgin olan– gözleriyle görülmüş olmalı. "Yirmi Beşimde Ne Düşünüp Ne Hissediyorum?" başlıklı yazımı hatırlıyor musun? *Cennet*'i yazan ben için artık yaşlı bir adam oldum bile."

"George gibi insanları unutuyorsun. Bir sürü keskin fikri ve gözlemi var; yaşı da kırk iki."

"Kurmaca yazmıyor o."

"Madem o kadar endişeleniyorsun, ne yapıyorsun burada benimle oturup zaman harcayarak? Git çalış."

Ayağa kalkınca söylediğim şeyi yapacak sandım. Ama o ellerimden tutup beni sandalyemden kaldırdı.

"Burada ne yaptığımı söyleyeyim." Kollarını belime dolayıp beni kendisine çekti. "Kendime bu güzel ve etkileyici kadını neden ardım sıra tüm o yerlere –neler vardı sahi listende?– sürüklediğimi hatırlatıyorum ve ona bütün bunlar için içtenlikle teşekkür ediyorum."

23

Kendimi ilk kez kaybedişim, gerçekten tamamen kaybedişim, eskiden olduğum kızı da, dönüşmekte olduğumu sandığım kadını da kaybedişim, orada, Saint-Raphael'de, bir Akdeniz yazının şefkatli sıcaklığıyla sarılıp sarmalanmış haldeyken olacaktı.

Terastaki akşamımızın romantik sonu, bir romantik sonlanış dönemi olmuştu. Scott bütün günü aslında Villa Marie'nin hizmetçi evi olması gereken kulübesinde çalışarak geçirince, Scottie'yle Lillian ilgilenince ve yapmam gereken ev ya da mutfak işi de olmayınca –ki zaten her ikisini de iyi yaptığım söylenemezdi– günümün içinde kocaman bir boşluk oluyordu, hem de her gün. Bu rutinimizin süresiz olarak devam edeceği ve elimin altında hiç arkadaşımın olmadığı düşünülürse boşluk, günümün değil, hayatımın içindeydi aslında. Aylardan uzun gibi gelen günler ağır ağır geçiyordu. Biraz okuyup biraz resim yapsam da huzursuzluk, kafamın etrafında vızıldayan bir sivrisinek gibiydi.

Küçük bir çocuğun gününün nelerden oluşması gerektiği hakkında kesin fikirleri vardı Lillian'ın. Anneme şöyle yazmıştım:

Scottie'ye meyve ve sebzelerini yediriyor. Ona alfabeyi öğretmeye başladı, baştan sona ve sondan başa hem

de. Sabah sporları, öğleden sonra sporları, banyo ve çay saatleri ile bir de Lillian'ın "ders saati" dediği bir şeyleri var. Eğer araya girecek olursam kaşlarını çatıyor bana. Ben Lillian'ı göndermek istiyorum ama Scott'ın dediğine göre –ki bu konuda haklı da sanırım– yemek yeme şeklim ve günün nasıl geçirileceği konusundaki vurdumduymaz yaklaşımımla küçük bir çocuğa öğretmenlik yapmaya hiç uygun değilmişim. Diyor ki, Scottie'nin düzen ve disipline ihtiyacı varmış, yoksa benim gibi olup çıkarmış, biz de bunu istemezmişiz, değil mi?

Annem de şöyle yanıtlamıştı:

Dadı hususunda Scott'a katılmak durumundayım. Biz sana ilk yıllarında hiç disiplin vermedik, bu da ergenlik döneminin bizim için çok yorucu geçmesine sebep oldu. Sanırım Yargıç Bey hâlâ üzerinden atamadı seni yetiştirmenin yorgunluğunu. İngilizlerin çok iyi dadı olduğu söylenir –gerçi bizim Julia Teyzemiz de kendi tarzında şahaneydi– o nedenle benden sana tavsiye, kendine zamanını geçirecek yapıcı bir şeyler bul. Ablalarına yaz; merak ediyorlar seni; babanla ben de öyle. Gerçi, çocuğunun hayatı nasıl olursa olsun ana babayı terk etmiyor bu alışkanlık.

Zamanımı geçirmek için, serin sabahlar boyunca çevrede doğa yürüyüşleri yapmak ve öğleden sonraları kumsalda denize girmek gibi Westport alışkanlıklarıma geri döndüm. Küçük kumsalımızda ılık ve masmavi sulara dalmak ve yorgun düşene kadar yüzmek bulunmaz bir saadetti. Bebekten kalmış olan son inatçı yağlarım da denizde eriyip gitti, tenim güneşi özümseyip daha fazlası için yalvarır oldu. Arada sırada Lillian'ı Scottie'nin spor saatlerine kumsal zamanını dahil etmeye ikna ettiğim oluyordu, arada sırada da Scott işinden kopup bize ka-

tılıyordu; bazen de öğleden sonra için ya da yatılı misafirlerimiz oluyordu. Ama çoğunlukla tek başıma oluyordum.

Kumsala giderken yanımda çizim defteri, kurşunkalemler ve kitaplar götürmekten hoşlanıyordum. Denizden çıkıp geniş bir hasır yaygının üstüne parlak bir susamuru gibi uzanıyor ve günü kâh anemon çiçekleri çizerek, kâh James, Kipling ya da Ford Madox Ford okuyarak geçiriyordum. Collette'in kışkırtıcı aşk romanı *Chéri*'yi de Fransızcamın ilerlemesine yardımcı olsun diye seçmiştim ama sonradan başıma iş açacak düşünceler de yerleştirmiş olabilir beynime. Arada aklıma gelen öykü fikirlerini not ediyor, ablalarıma veya arkadaşlarıma mektuplar yazıyordum. Koskoca günler ortadan kaybolabilirdi bu şekilde, oluyordu da.

Gazinodan tanıdığımız pilotlar da kumsala gelmeye başladılar, özellikle üçü: Édouard, René, ve Bobbé. Programları gereği geceleri eğitim alıyorlardı. Bembeyaz kumsal giysileri içinde gelip yaygılarını benimkinin yakınına seriyorlardı ve onlar kırık dökük İngilizceleriyle, ben yavaş yavaş düzelen Fransızcamla konuşuyorduk. Scott'la beni nasıl kozmopolit, hayatımızı nasıl göz kamaştırıcı buluyorlardı; New York'la ve ünlü edebiyatçıların dünyasıyla ilgili her şeyi bilmek istiyorlardı.

Adamların hepsi de ince yapılı, yakışıklı, meraklı ve iyi huyluydu. Ama Édouard Jozan, en keskin zekâlı ve en yumuşak tavırlı olanlarıydı. Onu gazinoda gördüğümüz zamanlarda, o, Scott ve ben milliyetçilik, kahramanlık gibi konuları konuşur, sanat mı yoksa eylem mi sorusunu tartışırdık.

"Kitap, ee... roman yazmak iyi hoş. *Mais* genç adamın gerçeği göstermesi gerekir, kelimelerle temsil etmesi değil. Eğer bunu yapmazsa ne değişim olur, ne de direniş. Anarşi alır yürür."

"Peki ama eylem yapan adama ne yapacağına ve nasıl yapacağına dair talimatı ne verir?" demişti Scott. "Kitaplar ve-

rir! Bunu en iyi romanlar yapar üstelik. Okuyucuya durumu sunar ve kahramanı senin ve arkadaşlarının örnek alacağı ya da belki öykünün akışına bağlı olarak örnek almayacağı şekilde modeller."

"Bu sonuca tartışarak da ulaşabiliriz ama."

"Konuşulan kelimeler uçar gider. İşte bu nedenle romancılar o kadar elzemdir: Gördüğümüz her şeyi kaydederiz biz, parçalarına ayırıp inceleriz ve olayların ruhunu yeniden yaratırız gelecek kuşaklar için."

"Çok fazla zaman!" demişti Édouard, başını iki yana sallayarak. "Bir şeyleri yapıp halletmek varken böyle yazmak, okumak filan zaman kaybı. Zelda, şu kafası karışık kocandan korkma da söyle, sen neye inanıyorsun?"

"Düşüncenin gereğinden fazla, eylemin gereğinden az olduğu zamanlar kesinlikle vardır ama yeterince düşünmeden yapılan çok fazla eylemin olduğu zamanlar da oluyor. Ama benim gerçekten ne düşündüğümü merak ediyorsanız" diye devam etmiştim, "o da şu ki, eğer burada biri bir an evvel eyleme geçip beni dansa kaldırmazsa birazdan kaçıp bunu yapacak birini bulacağım kendime!"

O sonu gelmeyen haftalar boyunca Scott'ı çok az gördüm, hele yalnız olarak daha da az. Eğer kitabı yazmıyorsa, onun hakkında düşünüyor veya onun hakkında konuşuyordu veya yanımızda Scottie ya da bir arkadaşımız oluyordu veya dışarıda oluyorduk. Geceleri yatakta sevgi gösterilerimi geçiştiriyordu: "Bitkinim. Sevişmek beni mahveder Zelda. Ona harcayacağım enerjiyi kitaba saklamalıyım."

❖

Édouard benden bir yaş büyüktü ve beni dikkatle dinleyişindeki bir şey beni sadece eğlenceli bir Amerikalı olarak görmediğini düşündürüyordu. Haziran Temmuz'a dönerken

yanında René ve Bobbé olmadan da gelmeye başladı kumsala. Yaygısını benimkinin hemen yanına koyup sonra ona Güney'i ve çocukluğumu anlatmamı istiyordu. "Her şeyi anlat, *s'il vous plaît*; sesin bana keyif veriyor."

Aramızdaki çekimi hissetmiştim zaten –daha tanıştığımız andan beri belliydi bu– ama o türden çekimler öyle sıradandı ki kaygılanmak bir yana, ciddiye almayı bile gerektirmiyordu. Ancak o çekim elle tutulur gözle görülür bir şeye dönüşmeye başlayınca, işte o zaman işler karıştı.

Evli bir kadın, uygunsuz bir şeylerin döndüğünü kendine inkâr edecektir başta. Söz konusu adamı görme hevesini mazur gösterecek bahaneler bulacaktır. Onun keskin zekâsını beğenmektedir mesela, ya da değişik görüşlerini, ya da kendisininkinden çok farklı olan deneyimleriyle ilgili anlattığı hikâyeleri. Aklının onun nerede olduğunu, ne yaptığını ve acaba kendisini düşünüyor olup olmadığını merak etme eğilimini basit bir eğlence olarak geçiştirecektir. Kendini sınamak için adamdan bir iki gün uzak durmayı bile deneyebilir: Onu görmezse ve buna canı sıkılmazsa endişelenecek bir şey olmadığını düşünür. Oysa sınav hatalıdır, çünkü geçmek için kendine yalan söyler kadın ve sonra da nasılsa geçtim diye onu yine görür, hem de sık sık.

Hiçbir sorumluluğun olmadığı uyuşuk günler hayal edin. Yalnızlık ve can sıkıntısı daimi yoldaşlarınız olsun ama yumuşak kumlar, güneşli gök ve ılık, mavi suların sizi sarhoş eden manzarası ve hissi tarafından susturulmuş olsunlar. Bedeninizin genç ve sıkı olduğunu ve onun içinde yaşamaktan mutluluk duyduğunuzu hayal edin; ama bunun, bu bedenin ve onun bu halinin gelip geçici olduğunu bilecek kadar bilge olun şimdiden. Kalmayacak bunlar. Hiçbiri kalmayacak. Ve bunlar kalmayacağı için de, gelip sizi arayıp bulan o güzel insanın gününüzün bir parçası olmasına, tıpkı sizi oraya getiren taşlı patikaların yanında biten gelincikler gi-

bi oraların bir parçası olmasına izin veriyorsunuz. Sevgi gösterilerinin gelişip büyümesine, sanki onlar da birer gelincikmiş gibi izin veriyorsunuz. Bunun olmasına razı oluyorsunuz, çünkü hepsi hayali nasılsa; öyle geliyor size ve öyle olduğuna inanmak istiyorsunuz.

Ancak fırsat verilirse bu hoş hayal, bu romantik fantezi gerçek gibi görünmeye başlayacak, tıpkı çöküntü içindeki bir insan için sanrıların gerçek olması gibi.

Temmuzun ilk haftasının sonunda, âşık olduğumdan kuşkum kalmamıştı.

Scott, kumsala bakan açık hava kafesinde karşımda oturuyordu. Gerald benim solumdaydı, Sara da onun. Çocuklar, Lillian'ın ve Murphy'lerin dadısının gözetiminde kumsalda koşuşturuyorlardı. Lillian Scottie'ye açık yeşil bir jile ile minik bir hasır şapka giydirmişti; şapka kurdelelerinin ucunda, Scottie'nin sırtında duruyordu; kurdelelerin uçları rüzgârda uçuşuyordu. Scottie ve onunla neredeyse gününe kadar aynı yaşta olan Patrick koşarken bile birbirlerinin elini bırakmıyorlardı. *Onun da küçük bir kumsal aşkı var* diye düşündüm.

"Venedik konusunda ne düşünüyorsun Zelda?"

"Pardon, ne?"

"Son zamanlarda dikkati fena halde dağınık" dedi Scott.

Tencereme dibi kara diyene bak...

"Venedik'e bir gezi yapsak mı diye düşünüyoruz" diye tekrarladı Gerald. "Cole, Linda'yla buldukları şu aşırı lüks villada bir çeşit devasa gala düzenliyor. Aşırı lüks saray demek daha doğru aslında. Bunu söyleyecek kadar münasebetsiz olduğum için beni affedin ama ayda dört bin Amerikan doları ödüyorlarmış oraya. Ben bu davranışı desteklemekte zorlanıyorum."

"Linda'nın varlıklı olduğunu biliyorsunuz" dedi Sara, benle Scott'a. "Boşandıklarında ilk kocası yüklü miktarda tazminat ödemek zorunda kalmış ona. Ama Cole de çok büyük paraya kondu geçen yıl ve bunu su gibi harcamaya kararlı görünüyor."

"Dedesi, servetini madencilik ve kereste işlerinde yapmış olan Indiana'lı J. O. Cole'dü" dedi Gerald. "Aslında borsada spekülasyon yaparak kazandığını söyler gerçi Cole. O malum tarzıyla 'Indiana'nın en zengin adamı!' der dedesine."

"Zengin derken, ne kadar zengin yani?" dedi Scott.

"Bir rakam vermedi, ben de sormadım elbette ama şuna ne dersin: Sergei Diaghilev'i ve bütün Ballets Russes'ü tutmuş eğlence için."

Bale sözcüğü nihayet konuşmaya odaklanmamı sağladı. "Nedir bu Diaghilev muhabbeti?"

"Hepimiz yıllardır yakın olageldik Sergei ile" dedi Sara. "Yorulmak nedir bilmez, çok da yeteneklidir. Geçen yıl, Gerald'la Cole'ün yapımı olan *Within the Quota*'yı[14] sahneledi. Bütün kostüm ve sahne tasarımlarını Gerald yaptı. Olağanüstü bir deneyimdi."

"Keşke görebilseydim" dedim. "Eskiden ben de dans ederdim."

"Adam, partide gösteri yapsınlar diye bütün bir bale topluluğunu mu tutmuş,?" dedi Scott. "Hepsini mi?"

Long Island'da yeterince zenginlik gösterisi gördüğümüz için Scott'ın bunu da normal karşılayacağını sanmıştım. Belli ki öyle değildi. Bu da, Édouard'ın bana Scott'ın dönüştüğü adamdan çok daha iyi geleceğine dair yeni bir işaretti. Cole'ün yaptığı şey karşısında ağzı bir karış açık kalmazdı Édouard'ın. Édouard, sadece bir performans sanatını böyle sıra dışı sunma fikrinden duyduğu memnuniyeti belirtirdi, gerisi de umurunda olmazdı. "Hayatın en gerçek ıstırapları

14. Kota Dahilinde. (ç.n.)

ve güzelliğinin ifadesi konusunda" demişti bana, "hiçbir şey dansın önüne geçemez."

Scott ne derse sinirime dokunuyor, Édouard ne derse harika geliyordu. Saplantılı bir kadın olmuştum.

Gerald Scott'a surat asıyordu. "Hepsini, evet."

"Demek oradaki yeri o kadar büyük, öyle mi?"

"Oldukça geniş olduğunu söylüyor."

"Dört bin diyorsun, ha?"

"Scott" dedim, "Gerald'ı bunlarla bunaltmayı bırak."

"Sadece merak ettim. Kitapta şu zengin karakterin detayları üzerinde çalışıyorum, biliyorsun..."

"Gerald'ın açtığı konuda kalalım, olur mu?"

Scott uzanıp Sara ve Gerald'ın ellerini tuttu. "Affedin beni. Hevesim ve merakım yüzünden izansızlık edebiliyorum."

"Hiç de öyle değil" dedi Gerald. "Her neyse, gitsek mi gitmesek mi emin değiliz. Yeni villanın tadilatı başlayınca çok işimiz olacak; fırsat bulamayız gibi geliyor bana."

"Böyle bir bale gösterisi için mi?" dedim. "Elbette bulabilirsiniz!"

"Dans ettiğini mi söylemiştin sen?" diye sordu Gerald.

"Birinci sınıf bir dansçıydı" dedi Scott. "Aslına bakarsanız, onu ilk gördüğümde bir solo bale gösterisi yapıyordu."

O çok eskilerde kalmış geceyi, o gecenin romantikliğini, anılarımda bir zamanlar tuttuğu çok özel yeri hatırlatması, böğrüme saplanan ince ve sivri bir bıçak etkisi yaratmıştı, ama bu o kadar çabuk geçti ki neredeyse hiç olmadığına karar verebilirdim. Scott görmemişti; Sara ve Gerald da anlayamazlardı.

"Zelda'yla gidebilirsin" dedi Gerald karısına.

"Bak bu iyi fikir işte!" diye yanıt verdi Sara neşeyle. "Planlayalım mı bunu?"

"Neden olmasın?" dedim.

❖

Ertesi sabah Scott davet edilmediği için somurtuyordu. "Venedik'i bir daha görmek istiyorum. İlk seferinde değerini tam anlamamıştım. Bütün o tarih! Bu senin umurunda bile değil; sen sadece parti için gidiyorsun."

"Umurumda. Ve gösteri için gidiyorum. Ayrıca senin de bitirmen gereken bir kitabın var."

"Sanırım Dos Passos'u bulup Monte Carlo'ya gitmek isteyip istemediğini soracağım."

"Kitap" dedim.

"Ya da Dick Myers'i."

"Kitap."

"Birkaç günden bir şey olmaz."

"İçki ve kumarla geçirilen birkaç gün – çok iyi bir fikir değil."

"Biraz ara vermeyi hak ettim. Eğlenmeyi tek hak eden sen değilsin. Aslına bakılırsa, sen hiç hak etmiyorsun; yaz boyunca o uçan delikanlılarla flört edip güneşte yatmaktan başka ne yaptın ki?"

Hiçbir şey demedim.

"Bir de benim hayatımı yaşamayı denemelisin. Bütün gün kapanıp kan ter içinde şu kahrolası öykü akışını nasıl çalıştıracağıma kafa yoruyorum. Karısına, çocuğuna ve ev ahalisine bakan kişi olmayı denemelisin bir de – o kahrolası aşçı göz göre göre soyuyor bizi, biliyorsun. Bakkal faturasını gördün mü?"

Masadan kalktım.

"Nereye gidiyorsun?"

"Yüzmeye. Seni düş kırıklığına uğratmak istemem."

Bulutlu bir sabahtı, su serindi. Daha soğuk olmasını isterdim; keşke duyularımı şoke etseydi, neler olduğunu anlamama, ne yapacağımı bilmeme yardım etseydi.

Hislerimi Édouard'a itiraf etmemiştim, ama zaten onun bildiğine emindim. Biliyordu ve karşılık veriyordu; yoksa ne-

den ben yalnızken yanıma gelsin ve yaygısını gittikçe daha yakına sererek yanıma uzanıp tutkudan, hayattan ve aşktan söz etsindi ki? Daha az emin olduğum şeyse, bundan sonra ne olacağıydı. Nereye kadar gitmeye niyetim vardı?

O öğleden sonra Édouard'ın yanında uzanmış yatarken, teninin sıcak, erkeksi kokusunu duyuyor ve sadece Scott'ın çıplak vücuduna bu denli yakın olduğum beş yıldan sonra bu kokuyu çok egzotik buluyordum. Gözlerimizi güneşe kapamış yatarken o ve ben aynı şeyleri mi hayal ediyorduk? Öyle olduğunu umuyordum. Dudaklarımı öpmeyi, karnımı okşamayı, ısrarcı bir arzuyla üzerime doğru yuvarlanmayı düşünüyor muydu? Bu soruları kafamdan atmayı başaramıyordum.

Istırap dolu uzun dakikalar boyunca kararsızlık içinde, kaskatı yattım; soluğum hızlanmıştı, kalbim çarpıyordu. Dönüp baktığımda Édouard bronzlaşmış bir tanrı gibi göründü gözüme ve duyularım bu görüntüyle başa çıkamadı. "La voiture de bain'e gidiyorum ben" dedim. "Sen de gelmek ister misin?"

Adını "banyo arabası" diye çevirebileceğim küçük, tekerlekli, tahta yapı daimi olarak park edilmişti ve artık sadece mayo değiştirme ihtiyacı duyan turistler tarafından kullanılıyordu arada sırada. Ama o zamanlar Antibes plajlarına az turist gelirdi yazın, o gün ise hiç yoktu. Ne kimse rahatsız ederdi bizi orada, ne de kimse görürdü.

Édouard gözlerini açtı, sonra kalkıp oturdu ve başını yana eğdi. Gözbebekleri öyle koyuydu ki neredeyse siyah gibi görünüyorlardı. "Evet."

"Ben teklif etmezdim" diye söze başladı Édouard, loş ve serin sığınağa girdiğimizde. İçerisi tuz, sedir ağacı ve talk pudrası kokuyordu.

"Hayır. Biliyorum. Namuslu bir adamsın sen."

"O kadar da namuslu değilim; seni düşünüyorum... bunu düşünüyorum." Nazikçe öptü beni – bir deneme öpücüğü.

"Ya daha fazlasını?" diye fısıldadım.

Beni duvara yasladı, bütün bedeni, boylu boyunca değiyordu bedenime. "Hem de ne kadar fazlasını."

Orada fazla kalmadık; bunun tek nedeni, orada kalma arzusunun çok kuvvetli olmasıydı. Ama orada olduğumuz süre boyunca dudaklarının, ellerinin ve üst bacaklarının tahrik ettiği hislerin tadını çıkardım. Beni istiyordu. Ben de onu istiyordum ya da en azından yaptıklarını istiyordum, ki o anda bunların ikisi aynı şeydi benim için.

"Onu terk edebilirim, biliyor musun?"

"Bir pilotun karısı olmak için mi? Şimdiki hayatına benzemez yalnız."

"Evet, aynen."

Sonraki hafta boyunca o sahneyi birkaç kez daha yineledik – sadece *voiture*'de değil, bir kere de hava kararıktan sonra gazinonun dışında, Scott her şeyden habersiz içeride otururken. Édouard'la geçen o anlar, içinde artık *Bayan F. Scott Fitzgerald* olmadığım ama Bayan Édouard Jozan da olmadığım, yeniden Zelda Sayre'a dönüştüğüm, kendine özgü, capcanlı ve renkli bir hayal dünyası yaratıyor, mükemmel bir sonsuzluk hissi veriyordu. Ama uçağıyla evimin üstünde turlar atan yakışıklı bir adam tarafından ayakları yerden kesilmiş, o popüler Montgomery güzeli değildim o dünyada – hayır. Bütün sınırlamalardan kurtulmuş, deniz, güneş ve tutkunun zamansız ritmiyle sarhoş olmuş, kendini hiç olmadığı kadar cesur ve gözü pek hisseden, tuhaf, yeni bir Zelda Sayer'dım.

Dediğim gibi, bir hayaldi işte.

O hayalin içinde, perdeleri gün ortasının sıcağına karşı kapatılmış, küçük bir bekâr evi vardı. Evin içindeyse bir adam vardı, alçak bir yatakta, serin çarşafın üstüne çıplak uzanmış, elini uzatıyordu davetkârca.

24

Bu işi bir çözüme kavuşturmak için daha fazla bekleyemeyecektim.

Scottie çoktan uyumuştu. Lillian odasındaydı – muhtemelen bir yandan George du Maurier'in iç gıdıklayan *Trilby*'sini okuyor, bir yandan da bir set daha çömelip kalkma egzersizi yapıyordu. Aşçı ve hizmetçi de evlerine gitmişlerdi.

"Terasa gelir misin benimle?" diye sordum Scott'a; saçı başı darmadağın bir halde, kütüphane dediğimiz odada, küçük bir masanın başında oturuyordu, önünde kitaplar ve kâğıtlar yayılıydı. Buz ve bir tür renksiz sıvıyla dolu bir bardak Scott'ın sol dirseğine yakın bir yerlerde buğulanmaktaydı.

Yazmakta olduğu şeyi bitirdi ve başını kaldırıp bana baktı. "Çalışıyorum. Kulübe çok sıcak bu akşam."

"Ne kadar sürer?"

"Aklıma Tom'la Myrtle'ı –ve bir de köpeği, sanırım– Plaza Oteli'ne götürecek bir fikir geldi az önce. Düşüncelerimi düzenlemeye çalışıyorum, yani biraz zaman alır daha. Seni uyandırmam." Yeniden yazmaya başladı.

"Şimdi olsa daha iyi olur."

"Ne şimdi olursa daha iyi olur?" diye sordu kafasını kaldırmadan.

"Scott. Seninle konuşmam lazım."

Kurşunkalemini bırakıp bana baktı. "Eğer konu Venedik'se boş ver. Git, eğlen, hem bak bakalım Diaghilev'i biraz cezbe-

debiliyor musun; aklımda ileride yapmayı düşündüğüm bir işle ilgili fikirler var, bale de olabilir içinde."

Arkasına yaslanarak "Gözünün önüne getirmeye çalış" diye devam etti. "Kahramanımız bir gösteri dansçısıdır, berbat bir şekilde yetişmiştir ve hep bir balerin olmaya özenmiştir. Ve..."

"Artık istemiyorum bunu" dedim başımı iki yana sallayarak. "Oyun, kitap, hikâye filan istemiyorum. Boşanmak istiyorum."

Sözlerim kurmakta olduğu öykünün yerini alırken bana bakakaldı Scott. "Ne dedin? Doğru duyamadım herhalde."

"Hayır, duydun."

Bir panik alevi yanıp geçti gözlerinde. "Ne içtin sen?"

"Zencefil gazozu. Hadi terasa gel."

"Zelda..."

Yürüyüp gittim; ardım sıra dışarı çıkmaktan başka seçenek bırakmamıştım ona.

"Bu da ne şimdi?" diye sordu, dışarı çıkıp kapıları arkamızdan kapattığımızda. Hizmetçilerin önünde tartışmaktan çekinmezdik genelde. Ama bu kez Lillian'ın duymasını istemiyordum.

Gidip korkulukların önünde durdum, yüzüm aşağıdaki denize dönüktü. Ağzımı açıp konuşmaya başlayana kadar bilmiyordum ne demek istediğimi.

"Hepsi bir hataydı. Ta en başında evlenmemeliydik biz. Bekleyip işlerin nasıl gideceğini görmeliydim. Sanki... sanki büyük bir maceraya atılıyoruz gibi gelmişti ama o macera karşı koyamadığımız bir partiye dönüştü, herkesin ışıltılı tuvaletler ve saten yakalı smokinler giydiği, ellerdeki şampanya kadehlerinin hiç boşalmadığı, beş yıl süren bir partiye... Ama evlilik bu değildir, böyle yaşanmaz. Bir noktada gerçek hayatın yaşanması gerekiyor."

"Sen ne zamandır 'gerçek hayat' dediğin şeyi istiyorsun?

Bir prenses hayatı yaşadın, hem de her anına bayılarak. Ayakkabılar, elbiseler, kürkler, bu..." Evi, tepeleri, manzarayı işaret edecek şekilde savurdu kolunu. "Kimin hayatı seninkinden daha güzel?"

"Beni her şeyden, belki bir tek çocukları hariç her şeyden, daha çok önemseyen bir koca istiyorum. Oysa senin için her zaman bir sonraki öykü, oyun, roman, film var, salak bir eleştirmenin peşinde koşmak, satışların bir sihirli sayıya ulaşıp ulaşmadığına takmak var, gezegenin yaşayan en iyi yazarı olduğundan ve kafası çalışan herkesin senin kitaplarına sonsuza dek tapınacağından emin olmaya duyduğun o korkunç ihtiyaç var!"

Scott ağzı açık bakakalmıştı bana. "Anlamın peşinde koşmak!" diye bağırdı sonra. "Mükemmelliğin peşinde koşmak! İşte bununla ilgiliyim ben. Bu şeylerin benimle hiç alakası yok. Sen... Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin? Ne kadar bencil olduğunu duyuyor musun? Tapınılmayı isteyen bir varsa o da sensin."

Başımı iki yana salladım. "Tapınılmak değil, sadece sevilmek. Sürekli yalnızım. Seninleyken hayatımda hiçbir şey yok." *Hayatımda ben yokum* sözleri boğazıma takılıp kaldı... Bunları söylemeyip yuttum ve anında midem bulandı.

"Ha, başka bir koca olsa, sana yaraşır bir koca, bütün gününü sadece seninle geçirirdi çünkü, seni ilgiye boğardı, öyle mi? Zengin bir adam olması gerekecekti herhalde – büyük bir sanayici filan belki; yok, sanayicinin çapkın oğlu. Bir prens! İşte bu mükemmel olur senin için; bir prenses olarak sana böylesi yakışır."

"Hiç de değil" dedim, sakin, alçak bir sesle; mide bulantımı bastırabileceğimi umuyordum. "Édouard sadece bir subay ama önemli olan şu ki beni her şeyin üstünde tutuyor. Ve sürekli çabalayıp durmuyor. Güzel, sıradan bir hayatı var ve yaşıyor."

"Jozan mı?" Scott inanamamıştı. "Édouard Jozan'a mı âşık oldun? Olay bu mu yani?"

"Evet."

"Evet mi? İnkâr bile etmiyorsun, ha?"

"Hayır, elbette etmiyorum. Neden edeyim ki? Âşık oldum."

Bu onu bir an için susturdu, çünkü beni ne kadar bencillikle suçlarsa suçlasın, o da benim gibi yüreğimiz bir kez bir şeye karar verdi mi buna karşı koyma gücümüzün olmadığına inanırdı.

"Bunu bana yapamazsın şimdi Zelda. Çekip gidemezsin. Tanrı aşkına, hiç acıman yok mu senin? Bir kitap yazmaya çalışıyorum – hayatımın en önemli kitabını!" Terasta bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. "Nasıl bu kadar... nasıl bu kadar sadakatsiz olabilirsin? Mümkün değil bu. Seni seviyorum yahu, tabii ki seviyorum. Seni o kadar çok seviyorum ki bazen gözüm kararıyor, nefes alamıyorum. Sana ya da Scottie'ye bir şey olacak diye ödüm kopuyor. Neden bu kadar çok çalıştığımı sanıyorsun?"

"Söylediklerini duyuyorum ama bir de yaptıklarını –ve yapmadıklarını– görüyorum."

"Yapmadıklarım mı? Daha ne yapabilirim acaba? Sıfırdan başladım Zelda ve bak neler verdim sana!"

"Sen de bak, o uçarı kız hikâyelerini anlata anlata nasıl karıştırdın beni kendi icadın olan o bencil kızlarla! Ben seninle evlenmeyi kabul ettiğimde maddi olarak bana sunacak tek bir şeyin yoktu."

Ağzı açıldı, kapandı, sonra birkaç kez gözlerini kırptı hızlı hızlı. "Ben... orası doğru. Peki neden evlendin benimle? Değişiklik olsun diye mi? Yoksa... babana başkaldırmak için mi? Sen beni hiç sevdin mi gerçekten, yoksa hepsi bir yalan mıydı?"

"Hayır! Tabii ki sevdim. Seviyorum hatta. Artık farklı ama. Biz hiç... Manhattan bir balayı olacaktı, ama sonra

beklemediğimiz şeyler oldu, evet, ve bütün o kapılar açılıverdi önümüzde... Bebek olduktan sonra bile bir türlü karşı koyamadık. Partiler ve işin, senin önceliklerin bunlar gibi görünüyor." Derin bir nefes alıp bıraktım. "Biz birbirimize iyi gelmiyoruz Scott. Annem ve Tilde birbirimizi yıpratacağımızı söylediklerinde haklılarmış."

Elleri korkulukları kavradı, parmak eklemleri solgun ve yumru yumru görünüyordu ayın ölgün ışığında. Yıllar yılı kurşunkalem tutmaktan sağ elinde oluşan nasırları düşündüm; nefret ediyorum onlardan.

"O kadar uğraşıyorum" dedi Scott, alçak, boğuk bir sesle. "Sana ve Scottie'ye her şeyin en iyisini vermek istiyorum. Benimle gurur duyabilesin diye, yaptığım her şeyde başarılı olmak istiyorum. İnsanlar bize bakıp, 'Şu Fitzgerald'lar da her şeyi çözüp halletmişler. Kim istemez ki onlar gibi olmayı?' desinler istiyorum. Bir hokkabazın top çevirmesi gibi bir şey bu, biliyorum, ama bugüne dek bayağı iyi çevirdim topları. Öyle olduğunu sanıyordum."

Bayağı iyi çevirmişti topları. Orada, kurtarmaya değecek hiçbir şeyin kalmadığına olan inancımın orta yerinde bile hissedebiliyordum sözlerinin doğruluğunu. Dört yıl önce Biltmore Oteli'nde başlayan sirk gösterimiz çoğunlukla başarılı olmuştu.

Ama bunu bu şekilde kabul etmek, tartışmadaki pozisyonumu zayıflatırdı. Scott benim o kabulümü alır öyle bir evirip çevirirdi ki sonunda o kurban, ben suçlu olur çıkardık. Bildiğim şeyi –benim de suçlu olduğumu– söyleyemezdim.

Sessiz geçen bir dakikanın ardından devam etti: "Ama bazı günler... Bilmiyorum bunu anlayabilir misin ama bazı günler, değil masama oturup sözcüklerden altın eğirmek, aynada kendi yüzüme bakmak bile neredeyse imkânsız oluyor. Öyle günler var ki, herkesin benden tiksindiğinden, bir daha asla beş para edecek bir şey yazamayacağımdan kuşkum ol-

muyor. Öyle zamanlar var ki, o özgüveninle, korkusuzluğunla, disiplininle ve güzelliğinle sana bakıyorum ve her şeyin sonunun... işte böyle olacağından korkuyorum."

Söyleyecek hiçbir şeyim yoktu.

"Lütfen Zelda, bana bir fırsat daha ver."

Édouard'ı, kendi fırsatımı düşündüm.

"Hep aşkımızın senin için her şey demek olduğunu, bensiz bir hayat düşünemediğini, bunu istemeyeceğini, onun yerine ölmeyi tercih edeceğini söylerdin. Eğer beni azıcık olsun seviyorsan..."

"Bir düşüneyim" dedim; eğer devam etmesine izin verirsem sonsuza dek kaybolacağımı biliyordum.

Ara faslı

Scott'la tanıştığımda, fiziksel görünümünün ötesinde onun hakkında öğrendiğim ilk şey subay olduğuydu. Sonra bir Kuzeyli ve yazar olduğunu öğrenmiştim. Başta, o ilk iki husus bizi batırabilecek gibi görünmüştü. Tıpkı Scott gibi ben de bütün umudumu üçüncüsüne, yani yazar oluşuna bağlamıştım; gelgelelim şimdi tam da o üçüncü husus vardı ufalanan dünyamızın orta yerinde ama dünyamızın çarpan kalbi değildi o, bir top güllesiydi.

Scott benim tanıdığım ilk ciddi yazardı. Ama yıl 1924 olduğunda bir sürüsünü tanıyordum artık. Bunny ve Princeton'lı çocuklar – belki hepsi başarılı değildi ama hepsi de ciddiydi: Edna Millay, George Nathan, Shane Leslie, Dorothy Parker, Sinclair Lewis, Don Stewart, Sherwood Anderson, Tom Boyd, Peggy Boyd, Anita Loos, Carl van Vechten, Ring Lardner, John Dos Passos, Archie MacLeish, Jean Cocteau ve elbette benim kendi sevgili Sara Haardt'ım. Ben de yazar olmuştum, az çok.

Yazar olmanın bir sürü yolu vardır ama ben genel olarak

yazarları anladığımı düşünürdüm; onların anlaşılabildiği ölçüde tabii. Hepimizin söyleyecek bir şeyi vardır ve bunu söylemek için bize yazılı sözcükler gerekir – müzik enstrümanları, boya ve tuval, kil, mermer ya da herhangi başka bir şey değil. Bütün yazarlar çok derin şeyler yazmak peşinde değildir (ama birçoğu da öyledir); kimisi eğlendirmek, kimisi bilgilendirmek ister; kimisi, bugünün çılgın dünyasında insan olmanın nasıl bir şey olduğunu göstermek için minimum sayıda sözcük kullanarak en temel ve evrensel duyguları kışkırtmak ister – Emily Dickinson geliyor mesela aklıma.

Yine de duyduğum, karşılaştığım ya da tanıdığım bütün yazarlar içinde (ki liste '24'ten beri daha da uzadı), Scott gibi tek bir kişiye bile rastlamadım.

Benim perendelerimi mükemmelleştirdiğim, geri geri paten yapmayı öğrendiğim ve sigara içmenin nasıl bir şey olduğunu görmek için abimin sigaralarını çaldığım yaşta, Scott tek perdelik oyunlar yazıyordu. Şiirler, şarkı sözleri yazıyordu. Çok geçmeden üç perdelik, reji yönergeleri de olan oyunlar yazmaya başladı. Dedektif hikâyeleri, macera hikâyeleri ve dramatik hikâyeler yazdı. Derken oyunları sahnelenmeye başladı. Her şeyden yazmaya devam etti, sonra romanını yazdı, sonra yine yazdı ve yine yazdı; şimdi yazılmış üç romanı daha var, bir oyunu, bir müzikal revüsü, her türden film senaryoları ve artık hesabını tutamadığım kadar çok öyküsü var. Kurmaca yazmadığı zamanlarda denemeler, makaleler, kitap eleştirileri ve mektuplar yazıyor. Notlar alıyor ve kendininkiler gibi benim çalışmalarımın da kayıtlarını tutuyor.

Ah... Bunu unutmuştum, şimdi hatırladım:

Yeni evliydik – hâlâ Commodore'da kalıyorduk, sanırım. Bir gece o kadar geç vakte kadar dışarıda kalmıştık ki Manhattan'ın doğu kıyısına gidip gündoğumunu seyretmeye karar verdik. George'un arkadaşlarından birinin dairesinde verdiği partiden geldiğimiz için üzerimizde şık kıyafetler var-

dı – partide tanıdığımız kimse yoktu ama davetleri geri çevirmek aklımızın ucundan geçmezdi, zaten oradaki herkes de bizi tanıyor gibiydi.

Kafamız hâlâ güzel ve neşemiz yerindeyken, ev sahibinin Doğu Yakası'ndaki dairesinden –70. Cadde'nin oralarda filandı yanılmıyorsam– kıyıya kadar yürüdük şafak öncesinin griliğinde. Alışık olmadığım kadar yüksek topuklular giydiğim için zaman zaman sendeliyordum. Ben Scott'ın ceketini giymiştim, o da benim boncuklu şapkamı takmıştı.

Şafak vakti nehrin kokusu, Venedik'in ağustos ayındaki kokusu kadar kötü olmasa da rutubetli ve yağlıydı; dört bir yanında, hemen görüş alanının dışında, çürüyen balıkların olduğu hissini uyandırıyordu insanda. Yine de kendimize boş bir platform bulup orada hiçbir şeyi umursamadan el ele oturduk. Genç olmanın, âşık olmanın ve sırf Scott aklına gelen birtakım düşünceleri kâğıda geçirdi diye bu kadar revaçta olmanın harikalığından dem vurup mutlu mesut iç geçirdik.

"Bunu herkes yapabilir sanıyor insan" dedi Scott. "Yazmak çok kolay geliyor kulağa. Bana bile kolaymış gibi geliyor, halbuki öyle olmadığını ispatlayacak tam yüz yirmi iki tane ret var elimde."

"Peki ama yazar olduğunu nereden biliyorsun? Demek istediğim, benim de aklıma fikirler gelmişliği ve benim de onları yazmışlığım var..."

"Günlüğünden bahsediyorsun..."

"Günlüğümden, evet. Ayrıca her ay ağırlığımca mektup yazıyorum neredeyse. Söylediğim gibi, birkaç öykü yazmayı da denedim, ama bu işte kötüyüm..."

"Zamanla daha iyi olursun."

"Belki. Ama demek istediğim şey şu: Asla 'Ben bir yazarım' diye düşünmedim ben. Oysa sen düşündün. Neden? Nereden bildin?"

"Çok kolaydı; yazmazsam var olmuyordum."

İşte o gece, Villa Marie'de, Scott'a düşünmek için zamana ihtiyacım olduğunu söyledikten sonra içeri gidip bir yastık ve birkaç battaniye alarak bahçedeki şezlonglardan birinin üstünde kendime yatak yaptım. Orada, o temmuz gecesinde, limon ağaçlarının altında, doğru ile gerçek ve dilekler ile hakikat üzerine bir nevi muhabbet tutturdum kendimle.

Édouard iyi ve tatlı bir adamdı. Aramızda bir elektrik de vardı, evet. İnsana zamanın dışındaymış hissi veren o Akdeniz günlerini birlikte geçirmiş, sıra dışı ve yanlış bir şeyler yapmanın heyecanını yaşamıştık, ki sırf bu bile cazip gelirdi bizim gibilerine, yani risk severlere. Başka neyimiz vardı peki? Benim Fransızcam hâlâ başlangıç düzeyindeydi, onun İngilizcesi ise sadece biraz daha iyiydi; enine boyuna düşününce konuşmalarımızın bayağı basit olduğunu fark ettim. Her ne kadar bir sürü insan çok daha az ortak şeyle evlenmiş olsa da, öyle bir evliliğin bana göre olmadığını anlamıştım.

Vardığım sonuç şuydu: Édouard, bir erkekten çok bir semboldü benim için, henüz adını koyamadığım bir şeye duyduğum özlemin sembolü. Eğer o zamanlar Amelia Earhart'ı duysaydım, Édouard'ın peşinden gitmeye heves ettiğim kadar Earhart'ın izinden gitmeye de heves edebilirdim.

Ona âşık değildim, hayır. Édouard bir semboldü. Édouard bir semptomdu. Scott ise bütün eksiklerine rağmen kalbimin sahibiydi.



İçeri girdiğimde çiğ inmişti; ıslak ayaklarımla yerde izler bırakarak yatak odasına gittim. Scott yatakta oturuyordu. Sigarasının ucu parlıyordu.

Nemli giysilerimi çıkardım, sonra sigarayı alıp kenara koydum.

"Kalacak mısın?"

"Evet."

"Artık kumsal yok, öğle yemekleri yok, o burada olduğu sürece bensiz hiçbir yere gitmeyeceksin."

"Tamam."

Gecenin geri kalanı boyunca ikimiz de tek kelime etmedik – bu bile kendi başına inanılmaz bir şeydi. O gece sessiz durduk ki birbirimizin tenine dokunuşlarımızda, iç çekişlerimiz ve nefes nefese kalışlarımızda, çekingen bakışlarımızda, alnımı onunkine bastırışımda hakikatimiz duyulsun, görülsün ve hissedilsin.

Bir hafta boyunca ne kumsala inip ne bir mesaj gönderip ne de telefon edince Édouard da beni orada aramaktan vazgeçmiş. Gazinoda "Fitzgerald'ları" sorup soruşturmuş ama bir omuz silkmesinden öte bir yanıt alamamış. Scott bütün bunları René'den öğrenmişti. Söylediğine göre, aslında Scott'a herhangi bir şeyi ifşa etmek istememekle birlikte, o aylar boyunca geliştirdikleri dostluğa hürmeten Scott'ın neredeyse yaşanacak olan şeyden haberdar olmasının doğru olacağını düşünmüş René.

"Jozan'ın kalbinin kırık olduğunu söylüyor René" dedi Scott. "Kafası karışıkmış, seni hiç unutamayabilirmiş."

"Unutur."

"Belki. Ama unutamazsa şaşırmam. René'ye 'Arkadaşına söyle, o artık çok prestijli bir kulübün üyesi oldu' dedim."

25

Ekim: Scott gelip beni Villa Marie'nin bahçesinde Akdeniz'in büyüleyici manzarasını o yıl belki de son kez içime çekerken buldu. "İşte." Elime bir kâğıt parçası sıkıştırdı; üzerinde şunlar yazıyordu:

Trimalchio
Yükseğe Sıçrayan Aşkım
Kül Yığınları ve Milyonerler Arasında
West Egg'li Trimalchio
Altın Şapkalı Gatsby
West Egg Yolunda
Kırmızı Beyaz Mavi Bayrağın Altında
Muhteşem Gatsby

Kira kontratımız ay sonunda bitiyordu, başka bir yere göç edecektik, tıpkı kuşların ve arkadaşlarımızın yaptığı gibi – çoğu Paris'e, kimi de Venedik, Londra veya Berlin'e gidiyordu. Ben, beraber olduğumuz zamanlarda adlarını Murphy'lerden duyduğum sanat eserlerinin çoğunu ve sanatçıların da bazılarını görebilmek için Scott'ı bir Roma ve Capri gezisine ikna etmiştim. Geziden sonra Paris'te bir ev tutacaktık ve partiler, içki ve evliliğimiz konusunda burada olduğumuzdan bile daha sorumlu davranacaktık – birbirimize söz vermiştik.

Paris'te, Scott'ın üçüncü romanının basımını bekleyecek, sonra da kutlayacaktık; yapmak istediği her şeyi bu kitapla başardığından hem daha önce hiç olmadığı kadar emindi, hem de ya başaramadıysa diye ödü kopuyordu.

"Ne diyorsun?" diye sordu bana. "Ben kararsızım. Başta *Trimalchio*'lulardan birini seçmeye meyilliydim ama Max çağrışımın fazla örtük olduğunu düşünüyor. Kitapta bunun üstünde daha çok durabilirdim muhtemelen, ama okuyucularıma fikirleri kaşık kaşık yedirmekten nefret ediyorum. Zaten boyalı basına yazdıklarımda fazlasıyla yapıyorum bunu. Yine de *West Egg'li Trimalchio* şahane bir isim; belki de Nick'e bunun arka planını okuyucuyla paylaşması için küçük bir anlatı turu yaptırmaya değebilir."

Bu benim Scott'la geçirdiğim üçüncü roman basımı öncesi delilik dönemi olduğundan bizi bu kaygılardan kurtaracak kestirme bir yol olmadığını biliyordum; tıpkı baş ağrısına, mide bulantısına ya da akşamdan kalmışlığa dayanırcasına dayanmak zorundaydık buna.

Geleneğimiz olduğu üzere, müsveddelerini okumuştum, yenisini henüz bitirmiştim hatta; orada oturmuş kafamdaki düşünceleri toparlamaya çalışıyordum. "İsim hususuna girmeden evvel" dedim, "Gatsby hakkında hâlâ net olmayan bir şeyler var. Tom'u ve Daisy'yi gözümde canlandırabiliyorum, Myrtle'ın zavallı kocasını da! Hatta Nick bile yeterince net... Belki de Gatsby'nin tarihi karanlık olduğu içindir. İnsanlar onun hakkında hiçbir şey mi bilmezler? Ya da bildiklerini sanmazlar?"

Scott kollarını kavuşturdu. "Bu insanlar adamın parayı nereden kazandığını umursamıyorlar, onların umurlarında olan tek şey onun zengin olması ve çılgınca büyük partiler vermesi."

"Fikrimi sormuştun."

"Sordum, biliyorum." Kollarını indirdi. "Teşekkür ederim."

"İsimlere gelince, ben Muhteşem Gatsby'yi sevdim."

"Hadi ya?" Düş kırıklığına uğramış gibi görünüyordu. "Gerçekten mi?"

"Gerçekten."

"Max'in de istediği o."

"*Güzel ve Lanetli*'nin sonunu yeniden yazdığın zamanı hatırlıyor musun?"

Scott iç geçirdi. "İşe fazla yakından bakıyorum, onu söylüyorsun."

"Onu söylüyorum. Dinle bak, Murphy'ler neredeyse toparlanıp Saint-Cloud'a geri dönmek üzereler. Sen düzeltmelere, isimlere filan dertlenip dururken, gel Scottie'yi Patrick'i görmeye götürelim –ne zamandır isteyip duruyordu– hem doğum gününü de kutlarız erkenden. Ona bir sirk seti yapmayı düşünüyordum; kâğıttan bebekler gibi ama bebekler yerine hayvanlarla. Develer, atlar, kaplanlar, filler, aslanlar ve tıpkı Scottie'ye benzeyen bir de takdimci. Belki bir de tekboynuzlu at eklerim."

"Bütün bunlar kulağa şahane geliyor, eminim harika bir iş çıkaracaksın. Ama ben ona bir erkek kardeş vermenin de hoş olabileceğini düşünüyordum."

"Demek öyle düşünüyordun? Tek başına mı yapacaktın bunu?"

"Leylekten azıcık yardım alarak elbette."

"Leyleğin yedi haftadan daha uzun bir zamana ihtiyacı olacaktır, biliyorsun."

"Hmm" dedi. "Galiba haklısın."

"Ama sanırım leylekle görüşebilirim. Siparişi verebilirim yani."

"Buna hazır mısın?"

"Öyle olduğumu düşünüyorum."

Başımı onun omzuna yasladım ve tıpkı filmlerde olduğu gibi güneşin batışını seyrettik. Yuvamızdaki bu hoş, yeni sa-

adeti yaratmak için çok çalışmıştık ve *Gatsby*'nin basımından önceki dönemde, hatta ta kitap matbaadan çıkıp okuyucuların ve eleştirmenlerin eline geçene kadar, sanki bu işi gerçekten başarabilecekmişiz gibi görünüyordu.

Ama durun; lafı eğer orada bırakırsam sanki hayatımızı mahvetmemizin müsebbibi, romanın düş kırıklığı yaratan performansıymış gibi olacak. Halbuki gerçekte öyle değil. Gerçek suçlu Ernest Hemingway.

26

Sara Murphy, sezonun son Yemek-ve-Çiçekler-Galası (bu daha resmi davetlere bu adı veriyordu Sara) için hep birlikte yemek odasına geçtiğimiz sırada üzgün görünüyordu. Erkekler smokin, kadınlarsa bir Akdeniz yazı gibi renk renk, ayak bileklerine kadar inen, ince yazlık gece elbiseleri giymişlerdi. Sara sandalyesinin yanında ayakta durup iç geçirdi. "Son bir toplantı..."

"Bir sonrakine kadar son." Gerald onu alnından öptü ve masanın diğer ucundaki yerine geçti.

Antibes'deki kiralık evlerindeki bu davette Scott ve ben; Dick ve Alice Lee; yanında Olga olmaksızın Pablo –araları limoniydi–; Sara'nın *Vogue* dergisi için yazarlık yapan arkadaşı Pauline Pfeiffer, Dottie Parker, yanında Cole olmaksızın Linda vardı. Cole'ün "seyahat ettiğini" söylemişti Linda; bu şekilde, ses tonunda böyle tırnak işaretleri vardı ve kimse ne demek istediğini sormamıştı.

Hava bütün hafta mükemmeldi: açık gökyüzü, sıcak öğleden sonraları ve hâlâ çocukların bütün günü şapır şupur oynayarak geçirebilecekleri kadar sıcak bir deniz. Murphy'lerin, adını Villa America koyacakları büyük malikâneye yavaş yavaş dönüşmekte olan evi ve bahçesini gezmiştik. Akşamları, yetişkinler olarak, sessiz sinema, briç veya Scott'ın uydurduğu yeni bir oyunu oynamak üzere toplanıyorduk. Oyun şöyleydi: Ben piyanonun başına geçiyordum, Scott ortaya bir te-

ma atıyordu, sonra her birimizin doğaçlama bir hikâye anlatması ve bunu benim ezbere çalabildiğim yarım düzine melodiden biri eşliğinde şarkı olarak söylemesi gerekiyordu. Klavyeyi her açtığımda baştan özür diliyordum: "Bir Cole olmadığım için mazur göreceksiniz artık beni."

"Beni de" diyordu Scott ama ben onun böylesini tercih ettiğini biliyordum. Cole olmayınca bütün ilgi onda toplanıyordu.

Gerald'ın uydurduğu kokteyllerin, Linda'nın "Manidar Maniler" adını verdiği oyunumuza çok yardımı oluyordu. Gerald içkileri koyarken Scott da herkesi giderek daha yaratıcı tekerlemeler bulmaya teşvik ediyordu. Derken, tam hayal güçlerimiz bu meydan okumaya daha fazla ayak uyduramaz hale gelmişken, Scott bu kez gruptan herhangi birini seçerek Yirmi Soru oynatmaya kalkardı. Scott'ın ne kadar içtiğine bağlı olarak sorular yirmiyi bayağı geçebilir, hatta oyun gecenin ilerleyen saatlerine kadar sürebilirdi. Kulları her zaman ayak uydurmaya çalışırdı ona; her daim enteresan bulunmayı kim sevmez ki?

Şimdi Sara masada Gerald'ın karşısında oturmuş, "Bu dostları bir daha ancak aylar sonra görebileceğiz" diyordu.

Onun sağında oturan Dick Myers, yanındaki Scott'a doğru uzanıp omzuna vurdu yavaşça. "Umarız."

"Yeteneklerinizi mi tükettim?" diye sordu Scott.

"Muhtemelen sabırlarını" dedim sevecenlikle.

"Seninkini tükettiğinde" dedi Pablo ağır aksanlı bir İngilizceyle, "kalkıp *mi estudio en* Paris'e gelmelisin, *sí*? Ben de sanat konusunda tüketirim seni."

Sara elini elimin üstüne koydu. "Bunu yapmalısın. Gerald'ın stüdyosunu da ziyaret et. Ama önce Roma'daki sanat eserlerini gör, sonra aklına gelen bütün soruları onlara getir. Bu ikiliden daha iyi akıl hocası bulamazsın."

Ağrıyı, basenimin aşağısına doğru, sağ tarafa vuran o tuhaf sancıyı, ilk hissettiğimde Vesta Tapınağı'nın önünde duruyordum. Kadınların sık sık bu türden ağrıları olduğundan pek umursamadım, o da geldiği gibi gitti – bir süre için. O gece yine oldu, bu sefer daha kötüydü. Derken hafifledi ve birkaç gün ortadan kayboldu, ama sonra yine geri geldi.

Rahatsızlık bu şekilde beş hafta boyunca devam etti. Bazen kırıklığım olsa da idare edebiliyordum ve dışarı çıkıyorduk. *Ben Hur* filminin oyuncuları ve set ekibinden kimi insanlarla bir araya geldik o aralar – kim bilir Scott nasıl tanışmıştı onlarla? Sürekli olarak, kocasının veya abisinin veya çok yakın bir dostunun mutlaka görmemiz gereken biri ya da bir şeyle bir bağlantısı olduğu söylenen birileriyle tanıştırılıyorduk. Bu o kadar sık oluyordu ki, artık bağlantılara dikkat etmeyi bir yana bırakmış, sadece sonuçlarla ilgilenir olmuştum.

Bir sıcak su şişesini sanki âşığımmış gibi kucaklayarak günün yarısını yatakta geçirdiğim oluyordu sık sık. Eğer bunun altında hamileliğin olduğunu düşünüyorsanız, o halde bu yanılgıya düşme konusunda bana katılabilirsiniz: Aralık ayında bir gece, Scottie'yi yatakta benimle kitap okusun diye içeri getiren Scott beni iki büklüm olmuş halde buldu; o kadar çok ıstırabım vardı ki bunun yerine doğum sancısı çekeceksin veya bir uzvunu keseceğiz filan deseler razı olurdum, çünkü her şey karnımdaki o sancıyan ve yanan toptan daha iyiydi. Etrafımdaki her şeyin –bütün görüş alanımın– kenarları beyazla çevrilmiş gibiydi. "Scottie'yi al ve bir doktor çağır" dedim soluk soluğa.

Scott onu orta yerinden tutup kaldırdığında alınıp götürülüyor diye isyan etmedi Scottie. Bunun yeni bir oyun olduğunu sandı. "Hoşça kal anne!" diye bağırdı. Scott onu uzaklaştırırken kahkahalarını duyabiliyordum. "Uçur beni baba, uçmak istiyorum!"

Bir saat sonra gelen İtalyan doktor hiç İngilizce bilmiyordu, Fransızcası da ancak benimki kadardı. Ağzıma, burnuma ve gözlerime baktı, stetoskopunu karnıma koydu, "Ici? Ici?" diyerek bastırdı, dürtükledi, bense yanıt olarak ya acıyla irkiliyordum ya da irkilmiyordum. İşini bitirip, teşhisini Fransızca olarak açıkladığı sırada ifadesi karamsar, sözcükleri ciddiydi.

Yatağın diğer tarafında duran Scott paniğe kapılmış görünüyordu. "Ne diyor?"

"Evet. *Oui*" dedim doktora. "Tamam, ne yapmanız gerektiği umurumda değil, sadece bunu durdurun."

"L'hopital Murphy" dedi adam Scott'a, bir yandan çantasından bir şırınga ve iğne çıkarırken. *"Maintenant. Comprenez-vous?"*

"Zelda, Tanrı aşkına ne diyor bu adam? Ne olmuş Murphy'lere?"

İğne kalçama battığında yüzümü buruşturdum; biraz canım yanmıştı ama buna dünden razıydım, çünkü çok kısa bir süre içinde sıkılı dişlerimi çeviri yapabilecek kadar aralamama imkân veren mucizevi bir şey zerk etmişti bana. "Yumurta kanalımda su dolu bir top olduğunu düşünüyor; halletmek için cerrah gerekecekmiş. Murphy Hastanesi'nde iyi cerrahlar varmış; hemen oraya gitmemiz gerekiyor."

"Ne varmış dedin?" Scott'ın gözleri ürkmüş bir atınkiler kadar yabaniydi.

"Kist" dedim, ilaç ağrıyı hafiflettikçe çevirmeye devam ederek. Görüşümdeki beyazlıklar azalmaya başlamıştı. "Yumurtalığımda sanırım." Ağrı azaldı, azaldı ve sonunda yeniden soluk alabildim.

İyimserlikle, *"Mais c'est bon un peu; est que l'hopital necessaire vrai?"* diye sordum doktora – artık daha iyiyim; gerçekten hastaneye gitmem gerekli mi demek istedim yani.

Doktor kaşlarını çatarak bir dizi İtalyanca küfür sıraladı

ya da bana öyle geldi. Sonra Fransızca olarak *"Allez ou mourir"* dedi. Ya git ya da öl.

Ameliyata maruz kalmak ölmekten sadece birazcık daha az korkutucu ve fenaydı; ben de gittim.

Sonrasında ağrı tam olarak geçmedi ama değişti ve azaldı. Önce hastanede, sonra da otelimizde geçirdiğim iyileşme döneminde kendimi de değişmiş ve azalmış hissettim. Hayatında neredeyse hiç hasta olmamış biri için böyle aniden hastalanmak ihanet gibi bir şeydi.

Yumurtalıklarımdan biri alındığı için yeniden hamile kalıp kalamayacağım konusunda garanti verememişti doktor bize; hem de ne İtalyanca, ne Fransızca ne de İngilizce olarak. Bunu Scott'a çevirdiğimde, bana suçlayan gözlerle baktı ve doktora dönüp "'Kadın dertleri' için kullanılan şu ilaçlar neden olmuş olabilir mi bu soruna?" diye sordu.

"Ha? *Médicaments*?"

Scott'ın neden bahsettiğini doktor bilmese de ben biliyordum.

"Evet... âdetleri düzenlemek için filan."

Doktor çeviri için bana baktı. *"C'est rien'* dedim. *"Il ne c'est pas ce qu'il dit, il est inquiet."* Boş verin. Ne dediğini bilmiyor, sadece endişeli.

"Ce médicament permettra de remédier à la douleur" dedi doktor başını sallayarak ve ağrı kesici için bir reçete yazdı.

"Hayır diyor" dedim Scott'a. "O haplardan olmazmış. İşe yararsa bu ilaç yararmış."

Sonraki birkaç hafta boyunca yorgun, rahatsız ve huysuz, dolayısıyla antisosyaldim. İstediğim tek şey evde olmak-

tı. Ama onun yerine, yakında Roma'dan ayrılıp güneşli ve yumuşak iklimli Capri'ye gideceğimiz söyleniyordu. Bu arada Scott üç yeni öykü yazmış, *Gatsby*'nin prova baskılarını gözden geçirip düzeltmiş ve New York'a geri göndermişti. Bunu da bitirince sıkılmaya başlamıştı. Sık sık dışarı çıkıyor, sonra gecenin bir vakti, donuk gözler ve pembe yanaklarla çıkageliyordu; çoğunlukla neşesi yerinde oluyordu ama bazen kavgacı olabiliyordu.

"Hamile kalamazsın artık herhalde" dedi o gecelerden birinde. "O yaptığın kürtajla" –tükürür gibi söylemişti sözcüğü– "oğlumdan kurtuldun. Gatsby sayesinde bir Amerikan edebiyat efsanesi olduğumda kim taşıyacak benim mirasımı, adımı?"

"Ne yani, bir kız evladın yeterli olmadığına mı karar verdin şimdi de? Bir oğlun olsaydı adını Francis Scott Fitzgerald II koyardın sen kesin. Peki ona nasıl seslenirdin acaba? Junior mı? Yoksa Scottie'nin adını ona verip Scottie'ye de Fran filan mı derdin?"

"Başka çocuk istemiyorsun" diye suçladı beni.

"Asıl sen ilkini istememiştin hamile olduğumu sandığımızda."

Yatak odasının köşesindeki koltuğa yığıldı. "Kadınlar bunu asla anlamazlar" dedi, söylediğim şeyi duymazdan gelerek. "Sizin için bebek bebektir, cinsiyeti fark etmez. Erkeklerinse oğullara ihtiyaçları vardır; yapımız böyle, kaçınılmaz bir şey bu."

Scott'ın *Gatsby* konusunda kaygılandığının ve üstelik başımıza gelen bütün bu şeyler yüzünden güçten düşüp kendini içkiye verdiğinin farkındaydım. Ama ben de yorulmuştum. "Erkeklerin ihtiyacı olan şey büyümek" dedim.

27

Capri Adası, İtalya'nın güneybatı kıyısından kopup Tiren Denizi'ne yerleşmiş gibi gözüken, büyük, muhteşem, kayalık bir toprak ve kireçtaşı kitlesidir. Antikçağ'dan kalma bu güneşli ada, genç, sıra dışı, güzel ve zengin insanlara özgü bir yerdir. Bu insanlar, tamamen hırslı atalarınca yaratılıp, muhasebeci ve danışman ekiplerince yönetilen servetlerin mirasçılarıdır. Keten ve ipek kıyafetlere bürünmüş bu mirasyediler, çizgili tentelerin altında oturup polodan, gezmekten ve o günlerde hizmetçi bulmanın zorluğundan bahsederlerdi. Ancak, 1924-1925 kışında, burası bir sanatçı sığınağıydı aynı zamanda – ben de sanatçı olmaya kararlıydım.

Yaram epeyce iyileşmiş, ameliyattan sonraki haftalarda çektiğim sıkıntı da normale dönmemize engel olmayacak kadar azalmıştı artık. Scott'ın, eski kahramanı (ve benim de kahramanım) olan Compton Mackenzie'yi ve başka yazarları ziyaret etmek için dışarıda olduğu zamanlarda, ben de Esther Murphy'nin önerisine uyarak Natalie Barney adında bir kadınla iletişime geçtim ve onun sayesinde buradaki sanatçılar topluluğuyla tanıştım. Esther, Natalie hakkında bana pek fazla bir şey yazmamıştı. "Onunla tanış" demişti sadece. "O herkesi tanır."

Marinaya yakın bir açık hava kafesinde buluştuk. Koyu renk gözlü, genç bir kadın bize masamızı gösterirken, martı-

lar çığlıklarla üstümüzden uçuyordu. Kadın, Natalie'ye mahcup bakışlar atıp durdu ama hiçbir şey demedi. "Zelda Fitzgerald" dedi Natalie oturduğumuzda, "edebiyat dünyasının meşhur çiftinin en güzel yarısı. Seninle sonunda tanıştığıma çok memnun oldum."

Mavi ketenden uzun bir pantolon-eteğin üstüne giydiği şık, beyaz gömlekle uzun, ince ve güzel görünüyordu. İhtiyacı varmış gibi görünmese de makyaj yapmaması beni şaşırtmıştı. Gözlerinin yanındaki hafif çizgiler ve ışıltılı cildi, kırk küsur yaşında olmaktan gurur duyan bu yüze karakter katıyordu.

"Ben de çok memnun oldum gerçekten" dedim, "ama doğruyu söylemek gerekirse, kim olduğunuz veya ne işle uğraştığınız hakkında en ufak bir fikrim yok. Tek bildiğim, Esther'in sizi burada bulmam konusunda ısrar etmiş olduğu."

"Burada arkadaşlarımla zaman geçirip eğlenmediğim zamanlarda, şiir ve oyunlar yazıyorum, ayrıca Paris'te, Quartier Latin'de bir salona ev sahipliği yapıyorum."

"Salon mu?"

"Salonları bilmiyor musun? Sanatçılar, yazarlar ve düşünürlerin uğrak yeri, onlar için daimi bir buluşma mekânıdır salonlar, kapıları herkese açıktır. T. S. Eliot'ı tanır mısın? Peki ya Mina Loy, Djuna Barnes ve Ezra Pound'u?"

"İsimlerin bazıları tanıdık geliyor" diye yalan söyledim. Aslında sadece Eliot'ın ismi tanıdık geliyordu, o da Scott'la beraber Roma'ya giderken bana Eliot'ın tuhaf "Prufrock"unu okumam konusunda ısrar ettiği için. "Bütün bu insanlar her gün evinize mi uğruyorlar?"

Güldü. "Bazen öyle gibi geliyor ama hayır, aslında sadece cumartesi akşamları. Paris'e gelirsen, kesinlikle uğramalısın."

"Önümüzdeki bahar gidiyoruz aslında."

"Harika! Şimdi, beni aradığında biraz resim yaptığını söylemiştin; bana çalışmalarından bahsetsene."

"Çoğunlukla yağlıboya yapıyorum, suluboyayı da sadece

bir kere denedim; fazla riskli geliyor, tek bir hata yaptığınız an, bitti, bütün resmi baştan yapmanız gerekiyor."

"Kimlerden etkileniyorsun?"

"Bunu sormanızdan korkuyordum. Size de Gerald'a söylediklerimi söyleyeceğim. Büyüdüğüm yerde neredeyse bütün sanat eserlerinin tasvir ettiği tek şey Muhteşem Güneyli İttifakı'ydı. Doğayı severim, esin kaynağımın o olduğunu söyleyebiliriz şimdilik."

"Hiç ders aldın mı?"

"Sayılır. Yıllar önce, Amerika'dayken, Michelangelo'nun modern olduğunu düşünen huysuz, ihtiyar bir adamdan ders almıştım."

"O zaman kesinlikle burada biriyle çalışmalısın. Bu arada, sanat dünyasının insana neler sunabileceği konusunda ufkunu genişleteceğiz. Bana şimdiye kadar nereleri gezdiğini söyle, sana neleri gördüğünü söyleyeyim."

Sonraki hafta, Natalie beni Romaine Brooks adında ressam bir arkadaşıyla tanıştırmaya götürdü. Romaine'in stüdyosu, bir yamaca yerleşmiş, parlak beyaz boyalı, kare biçimli bir binaydı ve pencerelerinden sadece deniz görünüyordu. Stüdyodaki doğal ışık inanılmazdı. Daha inanılmaz olansa, stüdyonun köşesinde gördüğüm şeydi; ciddi kaşları ve kısa, koyu saçlarıyla tazıyı andıran bir kadın olan Romaine'in o ışıkta yarattığı bir portreydi bu – sade güzelliğiyle, insanda onunla konuşma ve o bilgili gözlerinin arkasında ne olduğunu öğrenme isteği uyandıran bir kadının portresi.

Bunu söylediğimde "Ah evet" dedi Romaine. "Belki cevapları biliyor olsaydım, beni terk etmezdi." Natalie, kafasıyla portreyi işaret ederek, "Bu kadın onun sevgililerinden biriydi. Yeni ayrıldılar."

Portredeki kadın Romaine'in sevgilisi miydi yani? Gerçekten doğru mu duymuştum? Montgomery halkının fısıltıyla bile konuşmayacağı bir konudan açık açık bahsedilmesinin bende yarattığı şaşkınlığı gizlemeye çalışarak, "Ya? Tanrım. Çok üzüldüm" dedim.

Ama yeterince gizleyememiş olmalıyım ki iki kadın birbirlerine baktılar, sonra Romaine konuyu değiştirdi: "Bana yaptığın resimleri anlatsana. Hangi konuyu işlemekten hoşlanırsın?"

O gece yatakta, bu olanları Scott'a anlattığımda, "Mackenzie'nin arkadaş grubu bayağı enteresanmış" dedi. "Beyaz keten pantolon ve pastel renkli süveterler giymiş birtakım adamlar... yastıklardan bahsediyorlar, kumaşlardan, ipek örgülerden, biblolardan filan. Ve nasıl bakımlılar biliyor musun? Bıyıklarının gölgesi bile yok... favorileri çok düzgün, enseleri yeni tıraş edilmiş..." Konuşurken kendi dağınık saçlarını karıştırdı. "Hareketleri ve ifade tarzlarıyla bana Cole'ü hatırlattılar bir bakıma. Yalnız bu adamlar, nonoş olduklarını açıkça söylediler neredeyse."

"Ama Mackenzie evli, değil mi?"

"Evet. Hatta karısı Faith, daha az evvel bana Fowler'larla ortak bir uzak kuzen aracılığıyla filan akraba olduklarını anlatıyordu. İddiaya girerim, bu adadakilerin yarısı tanıyordur Fowler'ları. Milyonlarca dolarlık mirasın sahibi olduğunu düşünsene... Üstelik çoğu, ellerindekinin değerini bilmiyor. Servetler ziyan oluyor bu zengin çocukların elinde..."

Defter ve kalemine uzandı, sonra cümleyi kendi kendine tekrar ederek not etti. Defteri komodinin üstüne geri koyduktan sonra, "Zenginler, bizlerden tamamen farklı bir hayat yaşıyorlar, biliyor musun? Şu hak etmişlik hissi... her şe-

yi değiştiriyor. Eğer Ludlow'u bu kadar sevmeseydim, nefret ederdim pezevenkten."

Scott günler boyunca "Zengin Çocuk" isimli bir hikâyenin taslağı üzerinde çalıştı ama sonra hikâyeyi bırakıp tam da öyle tiplerle kokteyl içmekten ibaret olan hayatına geri döndü.

O kış Capri'de yaşamanın, ılıman havadan ve bizi paraları ve cinsellikleriyle şaşırtan –ama ne yalan söyleyeyim, bir o kadar da ilgimizi çeken– birtakım insanlarla tanışmaktan başka bir getirisi daha oldu: Nicola Matthews. Bana biçim, kompozisyon, teknik ve stil öğretmek için –hatta hayatı kendi anladığınca bir bütün olarak anlatmak için– zamanı ve sabrı olan, kır saçlı, ufak tefek, inanılmaz bilgili bir sanatçıydı Nicola.

Limanın üstündeki tepelere konuşlanmış minik stüdyosunda ben çizim, fırça vuruşları ve boya karıştırma üzerine çalışırken, Nicola da kadınların geleneksel evliliklerdense, başka kadınlar ve çocuklardan oluşan gruplar içinde yaşamaya olan doğal eğilimlerini geliştirmek fikrinden hareket eden bir feminizm türünden bahsediyordu. Böyle bir sistemde erkekler sadece üreme için gerekliydi, onun dışında onlara ihtiyaç yoktu. Sappho ve Lesbos'dan bahsediyor, cinsel çekiciliğin bazı insanlar için değişken, bazıları içinse değişmez olduğunu anlatıyordu.

"Kadınlar aşk için yaratılmıştır, evet. Ancak bir amaç için de vardırlar. Bir kadın –hatta bütün insanlar– en yüksek noktaya, nihai amacını keşfedip, ona ulaştığında varır."

"İlginç" dedim, bütün bunların ne kadar da güzel bir entelektüel egzersiz olduğunu düşünerek. Yirmi dört yaşındaydım ve yolumu bulmaya daha yeni başlıyordum; nihai amaç zerre kadar ilgilendirmiyordu beni.

28

İnsan olan Hemingway'i tanımadan önce, yazar olan Hemingway'i tanıdık. Londra'dayken tanışıp, sonra Capri'de yeniden karşılaştığımız girişken yazar ve yayıncı Bob McAlmon, önceki sene Hemingway'in eserlerini az sayıda basmış ve Scott'a ondan bahsetmişti. McAlmon, Hemingway'in gerçek bir yetenek olduğunu söyledi ve ekledi: "Gerçi *Post*'un ilgisini çekemiyor bir türlü."

"Öyle mi?" dedi Scott. "Ben de bir okuyayım bakalım, belki destek olabilirim ona. Oralarda biraz sözüm geçer."

Capri'den Paris'e giderken tekrar Roma'ya uğradığımızda, Scott, bir yavru kuşu daha kanadının altına almak niyetiyle her iki derlemenin kopyalarını buldu. Lillian'ın izin alıp evine gittiği bir öğleden sonra, ben Scottie'yi önce resim dersi, ardından da manikürle oyalarken, Scott da oteldeki süitimizin kanepesine uzanmış, kitapların ilki olan ve gerçeği söylemek gerekirse bir ortaokul şiir kulübünden çıkma gibi duran ince, karton kapaklı *Üç Hikâye ve On Şiir*'i okuyordu.

Kısa bir süre sonra bitirince, ayağa kalkıp gerindi ve kitabı yanımdaki masaya bırakıp "Bak bakalım, sence gelecek vaat ediyor mu?" dedi yalnızca.

Tırnakları olağanüstü parlak bir pembeye boyanmış olan Scottie, "Gelecekvade demek ne demek?" diye sordu.

"Gelecekvade diyen kişi, babanın yetenekli bulduğu ama

asla onun kadar yetenekli olamayacak kişidir." Scott'a göz kırptım, o da güldü.

Birkaç gece sonra, bir yerden bir yere taşınmakta olduğumuz için yerini yadırgayan, ben odada olmadan uyuyamayan Scottie'nin başucunda otururken Hemingway'in *Üç Hikâye ve On Şiir*'ini ve McAlmon'ın baskısıyla *Zamanımızda*'yı okudum.

"'Mitraigliatrice'" dedim, ilk şiirin başlığını okuyarak. "Böyle bir sözcük mü varmış? Bunları anlamak için bir sözlüğe mi ihtiyacım olacak yoksa?" Scottie uykulu gözlerini kırpıştırarak bana baktı, sonra ben kısa şiiri okurken uyuyakaldı.

Son dize, yine zor bir kelime –Fransızca olduğunu tahmin ettiğim *mitrailleuse*[15]– ile bitti. Fakat bu kelimenin anlamını bilmemek benim için –ve sanırım başka bir sürü kişi için de– şiirin mesajını anlamamak demekti. Sinir olmuştum. "Niye böyle bir şey yapar ki insan?" diye homurdandım. "Gösteriş budalası."

Onu bulmaya gittiğimde Scott, etrafında dergi sayfaları düzgünce serili, yatak odasında yere oturmuş, *Güzel ve Lanetli*'den beri basılan bütün hikâyelerinin kopyaları arasından on tanesini yeni bir derleme için seçmeye uğraşıyordu. Beni gördüğünde, "Eğer 'Zengin Çocuk'u hızlıca bitirip onu da koyabilirsem, kitabın şansını epeyce artırabileceğimi düşünüyorum" dedi.

"Ben bu Ernest Hemingway parçalarını bitirdim" dedim, kitapları yatağın üstüne koyarak.

"Ve?"

"Arkadaşın Sherwood'a çok benziyor, fakat onun kadar sıcak değil. Evet, düzyazı tarzı temiz ve kesin, ama saldırmadan önce dans ederek kurbanının dikkatini dağıtan bir kobra gibi insanın dikkatini dağıtıyor. Göz boyamadan başka bir şey değil. İçerik ve duygudan yoksun."

15. Mitralyöz. (ç.n.)

Scott başını iki yana salladı. "Biraz zayıf, evet. Ama sanırım özünü, karakterini göremiyorsun–belki de görmek için bir şair olmak gerekiyordur."

"Hadi ama. İkiniz de benim olduğumdan daha gerçek şair değilsiniz. Sen –ve hatta bugünlerde Avrupa'daki her üç yazardan biri diyeceğim– kendinizi şair ilan ediyorsunuz, oysa ki yaptığınız tek şey sayfaya güzelce yerleştirilmiş sözcüklerden küçük kuleler yapmak. Hemingway'in şiirlerinin berbat olduğunu söylemiyorum sadece derin veya etkileyici değiller. Kesinlikle bir Robert Frost, Coleridge, hatta bir Blake bile değil."

"Hayatım... yanlış anlama ama bir şiirin usta işi veya derin olup olmadığına karar verecek en doğru kişi olduğun söylenemez. Çok okuyor olabilirsin, hatta biraz yazmış da olabilirsin ve benim hikâyelerime çok yardımcı oluyorsun ama edebiyatla ciddi olarak ilgilenmiyorsun."

"Ne yani, sırf her boş anımı şu kitabı okuyup, bu yazardan bahsederek veya filanca şiir ya da öyküdeki falanca imgenin bağlamı, önemi, ilgisi ve temsili zarafetinden bahsederek geçirmiyorum diye mi bunu söylüyorsun?"

Scott kahkahalarla gülmeye başladı. "Peki tamam, sen kazandın. Ama sırf coşkulu olduğun zaman bu kadar güzel olduğun için." Scott kitapları çantasına koydu. "Bu Hemingway denen adamın düzyazısı çok güçlü ama. Onu kabul etmelisin."

"Çekiçler de çok güçlüdür" dedim. "Ama yaradıkları işler çok sınırlıdır."



10 Nisan'da –*Muhteşem Gatsby*'nin basıldığı gün– arkadaşlarımızla Roma'nın Centro Storico'sunda bir kafede öğle yemeği yiyerek kutlama yaptık. Scottie, masanın altındaki çakıl kaplı zeminde köpek taklidi yaparak eğleniyordu, biz

de ona yiyecek lokmalar uzatıyorduk. Annem bu yaptığımızı görse ne derdi, diye düşünmemeye çalıştım.

Sürekli yurtdışında, seyahatte olmak, kitabın kendi ülkemizde nasıl algılandığı konusunda bilgisiz olmak demekti. Oranın gazetelerinin elimize geçmesi en az iki hafta alırdı, hem bırakın hangi eleştirinin hangi gün çıkacağını, hangi gazetelerin eleştiri yayımlayacağını bile kesin olarak bilemezdik. Üç gün anca geçmişti ki Scott, "Dayanamıyorum artık" dedi. "Max'e telgraf çekeceğim."

Küçük elma parçalarını suya atarak at heykellerini "besleyen" Scottie'yle birlikte Trevi Çeşmesi'ndeydik. "Bir şey anlamak için çok erken daha Deo."

"Hayır, değil. Bu işler nasıl başlarsa öyle gider."

Karnıma kramplar girmeye başlamıştı; acıyı hafifletmesini umarak Scottie'yi diğer tarafıma aldım. "Daha sadece birkaç gün olmuşken bir şey anlaşılmaz yine de. Vatikan'ın orada bir falcıya fal baktırsan daha çok şey öğrenebilirsin bu noktada."

"Anlamıyorsun Zelda, hiçbir zaman da anlamayacaksın, çünkü senin hayatın düşük riskli eğlencelerden ibaret. Alışveriş yapmak, kuaföre gitmek, resim dersi almak, partiler... Ben varoluşumla, kaderimle ilgili bilgi almaya çalışıyorum, üstelik sadece boş bir meraktan değil, geleceğimiz bu kitabın satışına bağlı olduğu için. Ameliyatının bedava mı olduğunu sanıyorsun?" Scottie bir elinin parmaklarını saçlarıma doladı, sonra başparmağı ağzında, kafasını omzuma yasladı.

Scott o halde olmasaydı, hayatımla ilgili söylediği şeyler hakkında onunla tartışırdım belki. Hele hayatımı tehlikeye atan o duruma kendi seçimimle düştüğüm iddiasına karşı kendimi kesinlikle savunurdum. Ama "o haldeydi" işte, bu demek oluyordu ki söylediğim her şey bir kulağından girip öbüründen çıkacaktı. O yüzden, "Özür dilerim, kaygılı olmanı anlıyorum" dedim. "Sen git telgrafını çek, sonra otelde buluşuruz."

Scott, Max'in sonunda bize Marsilya'da ulaşacak olan cevabını tam on gün bekledi. Aradaki zamanda çok az yemek yedi ve daha az uyudu. Her saat, özgüven, umut ve korku arasında gidip gelen duyguların savaşıyla geçiyordu. Haklı mıydı? Geçmişte aldığı bütün eleştirileri sentezleyip bir ders çıkarmış ve inkâr edilemeyecek kadar mükemmel ve tatmin edici bir roman mı üretmişti? *Gatsby* kısaydı –elli bin kelime kadar– ama bu kısalığa karşın birçok detay barındırıyordu. Eleştirmenlerin, önceki kitaplarında eksik olduğunu iddia ettikleri inceliklerin bu kitaptaki varlığını görecek kadar zeki olduklarını düşünüyordu Scott. Onlar anladıklarında da, yazacakları parıltılı övgüler sayesinde halk, *Cennetin Bu Yanı*'na gösterdiği kadar büyük bir hevesle kitapçılara koşacaktı – bu konuda halka pek güvenilemezdi, söylediğine göre, ama onların işin entelektüel kısmına kafa yormalarına gerek yoktu zaten.

Scott, titrek bir ihtiyarınkine benzeyen eliyle açtı Max'ten gelen telgrafı. Omzunun üstünden bakarak okudum:

SATIŞ DURUMU ŞÜPHELİ. ELEŞTİRİLER MÜKEMMEL

Scott telgrafı buruşturup yere attı.

Max'in ilk söylediği doğruydu, fakat ikinci cümlesi abartılıydı: Gazete kupürleri ofisinden gelen ilk paket Lyon'da elimize ulaştığında gördük ki övgüler gayet ölçülüydü ve daha çok "Fitzgerald bu kitabıyla korktuğumuz kadar felaket olmadığını ve hatta biraz olgunlaşmış olabileceğini gösterdi" ayarındaydı.

Scott'a özelden övgü dolu bir mektup yazan kahramanı Henry Mencken bile yayımlanan eleştirisinde kitap için "irice bir hikâye" demeye getiriyordu lafı. Scott o eleştiriyi içinden okumuştu, ama ben daha içeriğini bilmeden, Scott'ın açılmış ağzında, çatılmış kaşlarında ve yaralanmış gözlerin-

de görmüştüm içine düştüğü o şaşkınlıkla karışık dehşeti ve inanamama hissini. Mesele, Mencken'in ne söylediğinden çok ne söylemediğiydi: "Bu kitabı okumalısınız!" anlamına gelecek hiçbir şey yoktu yazıda.

Bir şey demedim. Biraz sonra Scott azıcık toparlanır gibi oldu. Eleştiriyi bana uzatırken, "Scribner bastığı yirmi bini bile satabilirse şanslı sayılır" dedi.

Sonraki hafta, Max ve Harold'dan gelen mektuplardaki çok olumlu eleştirileri okuyunca tahminlerini biraz iyileştirecekti. Lyon'dan Paris'e geçtiğimiz sırada Scott, neyi yanlış yaptığı ve durumu düzeltmek için ne yapılması gerektiği hakkındaki fikirlerini analiz eden, özetleyen ve bir stratejiye dönüştüren listeler yapıyor, mektuplar yazıyordu.

Scott böyleydi işte. Scott hâlâ böyle; ileriye –mutluluğun ve refahın beklediği yere– nasıl gidileceğini çözmek için her zaman geriye bakar.

Üçüncü bölüm

29

1925 yılında Paris, her çeşit Amerikalı yazar, sanatçı, dansçı, şarkıcı ve müzisyenle dolup taşıyordu. Lise öğrencileri nasıl kendi aralarında takımlar, kulüpler ve gruplara ayrılırsa, oradaki yabancılar da kafa dengi buldukları insanlarla gruplaşıp kendi belirledikleri mekânlarda toplanıyorlardı. Bazıları nehrin daha Amerikanvari mekânların bulunduğu Sağ Yakası'ndaki restoran ve kafelere giderken, bazıları Sol Yaka'nın kabare, kafe ve barlarında solunan o daha cesur ve daha hakiki Paris havasını tercih ediyorlardı.

Scott'ın gönlünde gerçek bir Sağ Yakalı yatıyordu aslında, ama vagonumuzu hangi sirk treninin arkasına taktığımıza veya arkamızdan kimleri sürüklediğimize bağlı olarak Sol Yaka'da da bolca zaman geçiriyorduk. Gece boyunca bir mekândan öbürüne geçerken, sokaklar, köprüler, pembe sokak lambalarının parlak ışığı, hepsi kolayca birbirine giriyor; gezintilerimiz, en iyi insanları, en iyi içkiyi, en iyi şarkıcıyı veya şarkıları bulmak uğruna dur durak bilmeden oradan oraya taşınan bir kokteyl partisine dönüşüyordu.

Dairemiz Sağ Yaka'da, hemen Champs-Élysées'ye açılan sokaklardan olan Rue de Tilsitt üzerinde, 14 numarada bulunan, görkemli ve zarif kireçtaşı apartmandaydı. Beşinci kattaki bu daireyi ilk gördüğümüzde Scott'a da söylediğim gibi "anneanne dönemi"nden kalma bir duvar kâğıdı ve mobilya seçkisiyle sarmalanmış haldeydik.

Dekorasyon demode ve bir tabak dolusu kaz ciğerli börek kadar ağır olsa da hiç değilse ev genişti: Scottie, Lillian ve bir aşçıya yetecek kadar odaya ek olarak benimle Scott için küçük bir de süit vardı. Ama hepsinden önemlisi, evin tesisat sistemi vardı. Ben bunun için normal koşullarda bile epeyce para ödemeye hazırdım zaten ama ileriki aylarda, yeni sağlık sorunlarım ortaya çıkınca kıymeti daha da iyi anlaşılacaktı. Evdeki bir köşe penceresinden Arc de Triomphe'un görünmesi ise ablalarımı müthiş etkilemişti.

New York'taki bütün güzel ve eğlenceli şeylerin tadını bol bol çıkarmış bir kız için bile olağanüstü bir yerdi Paris. Arnavutkaldırımı sokakların, kavrulmuş kuruyemiş ve yanan kömür kokularının, Napolyon'un ünlü yürüyüşüne, 1870 Kuşatması'na ve Büyük Savaş'ın Marne'daki mucizesine tanıklık etmiş oymalı ve süslemeli taş bina cephelerinin arasında insan kendini kendinden çok daha yüce bir şeyin, çok daha yüce bir yerin parçası gibi hissediyordu. Roma'da da benzer bir hisse kapılmıştım ama Paris'teki daha kişisel bir şeydi sanki. Eski uygarlıkları ve tarihi sadece görmüyordu insan, hâlâ sürüp gitmekte olduğunu hissediyordu. Sen orada yaşıyordun, orası da senin içinde yaşıyordu.

Dönüşümüzden kısa bir süre sonra, Gerald ve Sara'nın Saint-Cloud'daki evlerinde bir akşam geçirdik. Sara'yla ikimiz, çocuklara Scott için, aşağı yukarı *Gatsby*'nin kapak renginde bir kremayla kaplayacakları bir gecikmiş "kitap günü pastası" yapma görevi verdik. Scottie, "Benim babamın kitabı" diyerek pastanın kenarlarına düğün çiçeklerini koyma işini kapınca, Murphy ailesinin çocukları –Honoria, Patrick ve Baoth– hiçbir zaman bencil olmalarına fırsat verilmemiş çocukların büyülenmiş gözleriyle onu izlediler.

Pastamızı ve çayımızı alıp oturma odasına geçtik. Duvarlarda asılı olan tablolara şimdi baktığımda, Sara'nın Renoir'ın eserlerindeki göz alıcı ve narin insanlığa olan hay-

ranlığını anlıyordum. Gerald'ın seçtiği eserler –Fernand Léger'ler, Georgé Braque'lar, Juan Gris'ler– ise onun modern bakış açısını ve zevkini yansıtıyordu. Sanatçıların eserlerindeki her detayın üzerinde ne kadar uzun süre düşündüklerinin farkına varıyordum. Odak noktası neydi? Işık kaynağı neredeydi? Küçük kızın saç rengi karışımında ne kadar siyah vardı? Gökyüzünde ne kadar sarı vardı?

Scott, belki biraz da depresyonu nedeniyle, kitabıyla ilgili olarak alçakgönüllü ve sessizdi bu ortamda. Murphy'lerle arkadaşlığımızın henüz hâlâ başlarıydı. Scott hem Gerald'a hem de Sara'ya büyük hayranlık besliyordu; her zaman onları etkilemenin ve saygılarını kazanmanın yollarını arıyordu. Murphy'lerin, onları tanıyan herkes üzerinde böyle bir etkisi vardı. Onlar o kadar mükemmel ve samimi olunca, biz de en iyi halimize bürünmeye çabalıyorduk.



Günlük rutinimiz, önceden tanıdığımız, Murphy'ler, Porter'lar, Myers'ler, Dos Passos ve Sherwood ile yeni tanıştığımız Ezra Pound'la beraber sosyal toplantılara gitmekten ibaret hale geldi çabucak. Önce New York'ta, ardından St. Paul'de ve sonra da Great Neck'te olduğu gibi, gittiğimiz her partiyle çevremiz biraz daha genişledi; her zaman tanışacak yeni birileri oluyordu.

Ortama ısınmak filan söz konusu değildi; Scott'la benim bir şeye yavaş yavaş ısındığımız ne zaman görülmüştü ki? Ben işleri yavaşlatmak istemiş olsaydım bile, Scott sürekli her yerde ve herkesle birlikte olmak istiyor, Amerikan edebiyatının zirvesine tırmanışına şen şakraklığıyla destek veriyordu. Burada bir gündeki saatler dünyanın başka yerlerine göre iki katına çıkmış gibiydi sanki ama ben bütün o saatleri nasıl kullandığımın bile farkında değildim artık; Paris'in

havası bütün duyularımı keskinleştirirken zaman algımı köreltmişti sanki.

İlk başta günlerim öğlen yemeği randevularıyla, alışveriş akınlarıyla ve boncuklara hayranlık duymaya başlayan Scottie'yle elişi yapmakla dolu dolu geçiyordu. Gecelerse barlar ve kabarelerden, içki, müzik ve danstan ibaret bitmez bir akıştı. Cole'ün partilerinden birinde tanıştığım Ada "Bricktop" Smith adlı, saçlarını parlak kırmızıya boyamış, zenci kadına hayranlık duymaya başlamıştım; artık Charleston diye anılan Black Bottom dansını bize öğretmesi için çağırılmıştı partiye.

Bizi sıraya dizip dansın adını söyledi. Bir zamanlar olduğum o şamatacı öğrencinin ruh haline bürünerek "Ben bunu gençken öğrenmiştim" dedim, elimi sallayarak.

Ada beni şöyle bir süzüp, "Nasıl yani, beş dakika önce mi?" dedi.

"Daha çok beş asır gibi geliyor bazen."

Cıkcıklayarak "O zaman rahat bırak biraz kendini kızım!" dedi. Ben de bıraktım.

Nisan sonlarına doğru bir akşam, Le Select adında bir bara gitmeden önce, Scottie'yle beraber yemek yiyorduk. Scottie'nin o sıralar en sevdiği yiyeceklerden –yani tavuk budu, yanında haşlanmış havuç dilimleri ve küp küp Fransız peynirleri gibi üç buçuk yaşında bir çocuğun yiyeceği şeylerden– oluşan hafif akşam yemeğini yemek için üçümüz de kürdan kullanıyorduk. Scott, Lillian'a Scottie'ye Fransızca öğretmeye başlamasını söylemişti. Bu demek oluyordu ki Fransa'da kalacaktık, demek ki Scott burada New York'ta olduğundan daha gerçek bir şekilde zirvede olabileceğine inanıyordu. Scottie'yle yemek yerken bir yandan yiyeceklerin

isimlerini söyleyip komik cümleler içinde kullanarak Fransızca çalışıyorduk.

"Les carottes ne veulent pas être mangées ce soir" dedim. Havuçlar bu akşam yenmek istemiyorlar. Scottie, *"Les carottes mangent le soir"* diye cevap verdi.

Güldüm. "Havuçlar akşamı yiyor – kendi dediğimden daha çok sevdim bunu."

"Bir tane daha söyle!"

"Les petits fromages sont prêts pour leur bain." Küçük peynirler banyo yapmaya hazırlar.

"Les petits fromages mangent leur bain" dedi Scottie kıkırdayarak.

"Ay şimdi de peynirler banyoyu yiyor! Pek zeki bir kuzucukmuşsun sen."

"Bunu yapman hiçbir işe yaramıyor biliyorsun değil mi?" dedi Scott. "Çok fazla Alabama aksanı var sesinde, doğru telaffuzu böyle öğrenemez."

"Haklı olabilirsin. Ama bizim umurumuzda değil, öyle değil mi *ma petite quinte-feuille?"*

Scottie bir kürdana havuçları dizmeye kendini kaptırdığı için bizi duymuyordu.

"Bir de sen dene istersen" dedim. "Benim Fransızcam orta seviyedeyse, seninki de felaket durumda. Bu çalışma Scottie'den bile daha çok yarayabilir senin işine."

Önerimi elini sallayarak reddetti. "Mönüleri anlayıp hesabı verecek kadar biliyorum, bu bana yeter."

Select'te, geçerken Paris'e uğrayan çok sevdiğimiz dostumuz Alec McCaig'in de içinde olduğu bir gruba katıldık. Hepsi de Scott'ın yeni edindiği arkadaşları olan dört adam ve bir kadınla beraber, toplam sekiz kişiydik. Kadın hiç İngilizce bilmiyordu. Dördü de yazar olan adamların bazısı hâlâ bir umutla bir şeylerini bastırabilecekleri günü bekliyordu, bazısı ise Paris'teki küçük Amerikan dergilerinde hikâyelerini

yayımlamışlardı bile. Hepsi de savaştan sonra Paris'e sürüklenmiş, edebiyat çevresinin sağına soluna yapışıp kalmış sülüklerdi. İyi birer yazar olup olmadıkları bile belli değildi.

Bara geleli daha iki saat olmadan dördüncü kokteyline geçen Scott, ellerini masaya dayamış, anlattığı şeye duyduğu tutkulu hevesle ışıldayan yüzüyle öne doğru eğilmişti.

"Bana bir adam söyleyin" diyordu, "bir adam ki Amerikan deneyiminin çarpan kalbini anlamış ve benim *Gatsby*'de yaptığımdan daha iyi dile getirmiş olsun. Lewis veya Boyd demeyin bana, çünkü bozkır hayatı, küçük kasabalar ve fabrikalar Amerika'nın orta yerinde olabilir ama Amerika'nın kalbi değiller! Onlar, bizi iç karartıcı ve cansız sözleriyle sıkan, ardımızca sürüklenen uykulu ayaklar olabilir ancak."

Bu sözleriyle biraz haddini aştığını fark eden tek kişi ben miydim? Herkes mest olmuş, hayranlıkla Scott'ı izliyordu; acaba gerçekten ona şimdiden hayranlar mıydı, yoksa apsentin etkisi miydi bu?

Scott devam etti: "İç karartıcı bir savaş dramı da olmasın; Amerikan askerleri ve onların sefil, kanlı öyküleri geçmişte kaldı artık. Zelda, hayatım, sen okudun *Muhteşem Gatsby*'yi –kendisi genel olarak da çok kitap okur– sen söyle, en üstün Amerikan romanını yazmamış mıyım, edebiyatın tepesinde duran ışıl ışıl şehri kurmamış mıyım?"

Bu noktada, onu durduran biri olmazsa Scott'ın uçurumdan aşağı yuvarlanacağını gösteren uyarı sinyallerini iyi tanıyordum artık. O yüzden, zaten onu destekleyecekken biraz da abartıp "Hiç şüphesiz" dedim. "Büyüleyici bir şey, millet. Şimdiye kadarki en iyi eseri ve herkesinkinden daha başarılı. Şimdi, bu akşam burada biraz müzik çalması ihtimali yok mu acaba?" En azından bir caz kuarteti var mı diye bakındım. "Çünkü, eğer etrafta şansıma bir tane varsa, üstün bir Amerikan romancısıyla dans edesim var."

30

Bir iki gün sonra Dingo diye bir Sol Yaka barında bir masaya oturduğumuz sırada Ezra Pound bizi görüp yanımıza geldi. Çılgın ve gür saçları, İspanyol bıyığı ve gözlerindeki deli ışıltısıyla Pound, Paris'teki güruh içinde en sevdiklerimden biriydi. Bir kadınla evliyken, bir başkasıyla olan ilişkisini açık açık yaşıyor olmasıyla ve politikaya, sanata ve kadınlara olan tutkusuyla hem hayatında hem de şiirlerinde kuralsız, derin ve samimiydi. Bu yüzden onu olduğu gibi kabul etmiştim, aslında herkes onu öyle kabul etmişti.

"Şu şansıma bakın!" dedi. "Sizi tanıştırmam gereken biri var."

"Kimmiş o?" dedi Scott.

Pound bizi bara doğru götürdü. Üst üste iki tane kalın, gri kazak giymiş gibi görünen koyu saçlı, bıyıklı bir adam, daha sonra isimlerinin Duff ve Kitty olduğunu öğreneceğim iki kadına veda ediyordu. Benim gibi yirmilerinin ortasında görünüyordu ve bronzlaşmış suratı –ki bunun kayak yapmaktan olduğunu daha sonra öğrenecektik–, alnına dökülen dağınık saçları, keskin ve derin bakışlı koyu renk gözleriyle çarpıcı bir cazibeye sahipti.

"Wem, seni Scott Fitzgerald'la tanıştırayım" dedi Pound. "Scott, bu yavrunun adı Ernest Hemingway. Nasıl isim ama? Şaka gibi. Ona Wem, Hem, Wemedge, Ernie ya da uygun bulduğun herhangi bir isimle hitap edebilirsin."

Pound konuşurken, adamın yüzü, bir kıza yöneltilse onu kesin kendinden geçirecek bir gülümsemeyle aydınlanıverdi. Scott'ı omuzlarından tuttu. "Tanıştığıma nasıl sevindim bilemezsin. *American Mercury*'deki hikâyeni okudum; çok iyiydi, gerçek ve etkileyici, çok güzel bir dil kullanımı."

Scott hafifçe başını eğdi, sonra adamdan uzaklaşarak bana döndü. "Seni karım Zelda'yla tanıştırayım."

"Memnun olurum" dedi Hemingway, bana olabilecek en çapkın ve çekici bakışı atarak. Sonra Scott'a dönerek, "Kazananlar ganimeti alırmış, ha?" dedi.

"Öyle derler."

Ellerimi belime koyup "Şey, affedersiniz ama" dedim şakadan bir sitemle, "ben bir ödül değilim."

"Bu söylediğinize katılamayacağım maalesef." Bir sandalye çekti Hemingway. "Oturun lütfen. Biz de Pound'la birbirimizden sıkılmaya başlamıştık."

"Ben senden sıkılmaya başlamıştım. Nasılsın Fitz?"

"Nasıl olacak?" diye söze girdim. "Buradaki hava kadar kararsız, vahşi bir kedi kadar hassas..."

"Kitapla ilgili son çıkan eleştirileri okuyordum" diye açıkladı Scott. "Satış miktarıyla paralel gidiyor da."

"İkisi de sandığın kadar kötü değil" dedim. "Müthiş bir kitap, herkesin onar tane alması lazım."

Bu inançlı sözlere gülümsedi Scott. "Öncelikle bir içki almakla başlayalım derim."

"Eleştirmenlerin hepsi lanet olası korkaklar. Hangi kitap?" diye sordu Hemingway.

"*Muhteşem Gatsby*. Üçüncü romanım."

"Ben sadece iyi yorumlar duydum" dedi Pound. "Her şeyiyle mükemmel. Dört dörtlük."

"Sen, arkadaşım, hiç yalan söyleyemiyorsun. Hayır, şöyle" dedi Scott Hemingway'e, "eleştiriler karışık... ama bir dakika" dedi, bir an duraksayarak. "Hemingway! Bunny Wilson

ve Bob McAlmon senin hakkında o kadar iyi şeyler söylediler ki gidip kitaplarını arayıp buldum. Bayağı iyisin!"

Hemingway kafasını kaşıyarak "Öyle mi?" dedi çarpık bir gülümsemeyle. "Teşekkür ederim. McAlmon'ı bırakıp Boni ve Liveright'a geçtim; romanımı alacaklarına söz verdiler, tabii eğer onlara verecek bir roman çıkarabilirsem. Paris'e de bunun üzerinde çalışmak için geldim."

"Ah, üzüldüm senin için. Ne kadar yetenekli olsan da çok zor bir meslek."

"Nasıl böyle konuşabilirsin? Nereden bakarsan bak, çok ünlü birisin. Kitaplarını okumadım daha ama kesinlikle onlar hakkında konuşulduğunu duydum."

"Çok ilgi görüyorum, şüphesiz. Ama bu kahrolası meslekte kalacak olursan, sadece söylenen kötü şeylere inanmaya başlayacağını görürsün."

"Çünkü senin korkularına hitap ediyorlar" dedi Hemingway, Scott'ın göğsünü dürterek. "Ama sen bütün şeytanları bastırıp, korkunun üstesinden gelerek yazmaya devam ettin. Bence bu, insanı güçlü, cesur ve hakiki yapan şeydir."

"Garson!" dedi Scott, eliyle Hemingway'i göstererek. "Bu delikanlının içkilerini benim hesabıma yazın."

Scott, Hemingway'e nereli olduğunu sordu, Hemingway de Chicago ve Michigan deyince Amerika'nın orta batı kısmında büyümenin erdemlerini övmeye başladılar. Scott'ın coşkusu tamamen St. Paul gibi, mütevazı müzeleri, kütüphaneleri, konserleri ve tiyatro oyunları olan bir şehirde büyümekle ilgiliydi; oysa Hemingway, hikâyelerinde anlattığı ortamlarla ilgili detaylara giriyor, baskıcı ailesinden kaçabildikçe gittiği nehirlerden ve ormanlardan bahsediyordu. "Doğa seni sınar ve uygun bulursa, bir gün daha yaşamana izin verir."

Avcılık, donanım ve hayatta kalma teknikleriyle ilgili detaylı bir konuşmaya geçildi. Hemingway kendi konularından bahsederken çok coşkulu ve bilgiliydi, buna şüphe yok-

tu. Çok kişilikliydi de. İnsanı o kadar etkiliyordu ki, aslında bence yazılarında apaçık ortada olan bir şeyi kaçırabilirdiniz kolayca: Erkek gibi erkek olmak için fazla çabalıyordu. Yine de sempatik sayılırdı, ayrıca Scott gibi merakta sınır tanımayan bir adamı böyle büyüleyebildiğine göre yeterince ilginç ve farklıydı da.

İkisini yalnız bırakarak bara geçen Pound'u bulmaya gittim.

"Haydi, dans et benimle."

Güldü. "Müzik çalmıyor ki."

"Ben kulağına bir şeyler mırıldanırım. Vals ister misin, yoksa tango ya var mısın?"

"Sen mırıldan ben takip ederim" dedi neşeyle.

"Ben mırıldanırım mırıldanmasına da eğer bu şehirde erkeksi namını kaybetmek istemiyorsan, dansı idare etsen daha iyi olur."

Daha sonra Scott'la, Georges Guiborg'u dinlemek için Les Folies Bobino'ya doğru yürürken Montparnasse'dan geçtik. Bu bölge bütün dağınık, neşeli, trajik, korkulu, cesaret verici ve cesaret kırıcı yanlarıyla Paris hayatının çarpan kalbiydi. Hâlâ tartışan, gülen veya memleketlerinin şarkılarını söyleyen adamlarla dolu olan kaldırım kafelerinin yanından yürüdük. Gece için üstleri örtülmekte olan, mis kokulu çiçek ve tütün arabalarıyla pek de mis kokulu olmayan –ve bu nedenle de üzülerek de olsa biraz uzak durduğumuz– paçavralar içindeki dilencilerin yanından geçtik.

Kısa pantolonlu, pislik içinde iki oğlan ellerini açarak bize doğru koştular. Onları görünce fena oldum; neden evlerinde uyumuyorlardı? Evleri var mıydı? Çocuklukları var mıydı? Bundan daha iyisini hak ediyorlardı – benim veya Scott'ınki gibi, hatta bütün o aşırı erkeklik vurgusuna rağmen Hemingway'inki gibi bir çocukluk onların da hakkıydı. Hepsi, sokakta yaşamaktan daha iyiydi.

Çocukların ellerine birkaç bozuk para bırakırken Scott'a dönüp "Şu Hemingway'den de resmen erkeklik akıyor değil mi? Bütün o balık tutma, avlanma, avın derisini yüzme muhabbetleri..."

"Doğada olmayı seven biri o; böyleleri öyle şeyler yaparlar."

"Merci, Madame! Merci, merci beaucoup, belle dame!"

"De rien. Rentrer à la maison, aller au lit!" dedim çocuklara. Scott'la yürümeye devam ettik. "Biliyorum ama..." dedim, "ben bunların hepsini yapan adamların arasında büyüdüm ve hiçbiri de Wem veya Hem veya adı her neyse onun orada yaptığı gibi bütün gün oturup bunlar hakkında konuşmazlardı, hele öyle romantik ayrıntılara filan hiç girmezlerdi. Yani, sonuçta o da, diğer herkes gibi, senin gibi, Paris'te yaşayan bir yazar."

"Ben hiç balık tutmadım biliyor musun? Ama bunu ona söyleyemedim..."

"Balık tutsan nefret ederdin zaten. Küçük, sıkışık bir teknede veya bir kütüğün, taşın üstünde saatlerce oturmak gerekiyor. Ayrıca balıklar çok kötü kokar, bir de sonra yem işi var..."

"Balık tutmaktan esas sen nefret ediyorsun gibi geliyor kulağa. Bence haklı ama... doğayla kapışmanın onurlu ve gerçek bir yanı var."

"Ben Pound'la dans ederken Hemingway sana bir karısı olup olmadığından bahsetti mi?"

"Dikkat et ona" dedi Scott.

"Kime, Hemingway'e mi?"

"Pound'a."

Scott'ın elini bırakıp tek ayağımın üstünde birkaç kere döndüm. "Onun elleri yeterince dolu zaten. Ayrıca, ben paylaşmayı pek sevmem."

"Ernest'in karısının adı Hadley'ymiş ve St. Louis'tenmiş. On sekiz aylık bir oğulları varmış. Scottie'nin o yaşını hatırlıyor musun? Bütün o tombulluğu? Ring ve Ellis ne diyorlar-

dı onun için, hatırlayamadım. Minik..."

"Küçük Bayan Gamze." Dönmeyi bırakıp yanında yürümeye devam ettim.

"Ne? Hayır. Öyle bir şey hatırlamıyorum."

"Great Neck'le ilgili herhangi bir şey hatırlamana şaşıyorum zaten. Nasıl hatırlıyorum diye kendime de şaşıyorum ayrıca. Benim bilmek istediğim, nasıl bir kadının hayatını Wem gibi biriyle birleştirmek istediği."

"Benimle tanıştıktan veya benimle ilgili bir şeyler duyduktan sonra seninle ilgili de aynı şeyi merak eden insanlar vardır, biliyorsun herhalde."

"Belki öyle" dedim koluna girerek. "Ama fark şu ki sende sahtelikten eser yok."

"Onda var mı sence?"

"Gerçek kelimesini bu kadar sık kullanan biri ancak bunun tersi olabilir."

Scott başını hayır anlamında salladı. "Yanlış düşünüyorsun. Rol yapıyor olmak için fazla genç ve içten. Ona bir şans ver Zelda, hakiki olduğunu göreceksin."

O gece yatakta çok enerjikti Scott; sonrasında da "Önümüzdeki yaza kadar hamile kalmazsan seni bir uzmana göstermemiz gerekecek" dedi. "Belki bir tür tedavi veya yöntem..."

"Biraz zaman vermeliyiz, Deo. Ameliyat olalı altı ay bile olmadı daha. "

"Uyduruk doktorlar, ne dedikleri hakkında gerçek bir fikirleri olduğundan şüpheliyim. Burada birine görünmen lazım; Fransızlar tıp alanında İtalyanlardan çok daha ileriler."

Yastığını kabartıp kendi tarafına döndü ve bir kolunu belimin üstüne koyarak gözlerini kapadı. "Alanında en iyisi olan birinden sana bir randevu almaya çalışacağım. Gerçekten çok istiyorum bir oğlum olmasını."

31

Yakında öğreneceğimiz üzere, salonu Natalie'ninkine rakip olan Amerikalı Gertrude Stein, kendi kurallarına göre yaşıyordu. Hiçbir zaman genç olmamıştı sanki; hem fiziksel olarak hem de şöhret açısından tamamen olgun, orta yaşlı bir kadın olarak getirilip 27 Rue de Fleurus'a yerleştirilmiş gibiydi. Bayan Stein'ı herkes biliyor ve ona hayranlık duyuyordu, en çok da Ernest – en azından o zamanlar.

"İnsan onun yanında olmayı istiyor işte" demişti Hemingway, mayıs sonlarında bir cumartesi akşamı; onun evinde akşam yemeğindeydik.

Hemingway'in karısı Hadley'yle tanıştığımız akşamdı. Kapıyı açtığında, görünüşü beni neredeyse apartmanın korkunç, pis kokulu merdivenleri kadar şaşırtmıştı. Ben, ya mahalle arkadaşım Sara Mayfield gibi laubali ve sevimli biri ya da Tallu gibi tutkulu ve ateşli bir tip olacağını düşünmüştüm. Hadley bunların hiçbiri olmadığı gibi, yakışıklı, enerjik ve erkeksi bir kocaya sahip olmasını sağlayacak başka hiçbir özelliği de yoktu.

Aslına bakılırsa neredeyse çirkin denebilirdi. Saçları koyu renk ve biçimsizdi; bir zamanlar benimki gibi kısa ve küt kesilmiş olabileceğini tahmin ettim. Gri bir gömlek ile daha koyu gri, uzun, yün bir etek giymiş, üzerine de önlük takmıştı; ayağındaysa daha önce arnavutkaldırımı arka sokaklar-

da, sırtlarında kocaman bohçalarla yürüyen köylü kadınlarda gördüklerime benzer ayakkabılar vardı. Yüzü yuvarlaktı ve bir oğlan çocuğununkini andırıyordu, ama gülümsemesi içten ve bakışları sıcaktı; onu hemen sevmiştim.

Hadley, Gertrude Stein'la ilgili olarak "Bumby'nin vaftiz annesi yaptık onu" dedi. Geldiğimizden beri Tatie'ye çok iyi davranıyor. Eleştirileri çok yüreklendirici."

"Eserlerini okumasına izin mi veriyorsun?" dedi Scott, şaşırarak. Beni şaşırtansa Hadley'nin Hemingway'e *Tatie* demesiydi. Benim de Scott için bir takma adım vardı ama belki garipsenir diye topluluk içinde hiç kullanmıyordum. *Tatie* diye düşündüm. *Garip*.

Patates, bezelye ve soslu biftek dilimleriyle dolu sade porselen kâseleri elden ele dolaştırırken Hemingway, "Tabii ki okumasına izin veriyorum" dedi. "Gertrude'unkinden daha iyi ne bir göz bulabilirsin, ne de akıl."

Scott şüpheli görünüyordu. "Altı üstü, elli yaşında, hiç evlenmemiş bir kadın değil mi yahu, üstelik Yahudi? Modern edebiyatla ilgili otorite olacak biriymiş gibi gelmedi bana. Ama sen öyle diyorsan öyledir herhalde."

"Öyle" dedi Hadley. "Ezelden beri her cumartesi sanatçıları ve entelektüelleri ağırlar salonunda. Hem de gerçek bir sanat galerisi olan kendi evinde yapıyor bunu. Mutlaka görmelisiniz."

"Henüz gitmemiş olmanıza şaşırdım" dedi Hemingway. "O halde, tamam... bu akşam götürürüz sizi. Eminim Gertrude da ister bunu; hem bugünün işini yarına bırakmayalım, değil mi Fitzgerald?"

"Ben her şeye varım."

"Evet, öyleymiş, duydum" dedi Hemingway. "Peki ya boks? Ringe çıktın mı hiç?" Gözlerimi devirmemek için kendimi zor tuttum.

❖

Gertrude Stein, dolgunca diyebileceğiniz biriydi. Cildi pürüzsüzdü ve yüz hatları, küçük bir kızken tanıdığım Julia Teyze'nin ihtiyar annesi Clio Ana'nınkilerde gördüğüm berraklık, mizah ve bilgeliğe sahip olan gözleri dışında sıradandı. Yarı Haitili, yarı Afrikalı olan Clio Ana hayatımda gördüğüm en buruşuk cilde sahipti; öldüğünde neredeyse yüz yaşındaydı. Hayat ve dünya hakkında her şeyi bilirdi; bunu gözlerinden anlardınız, bütün o bildiklerini anlatabilirdi de. Gertrude Stein'da da aynı gözler vardı.

Hemingway antrede bizi tanıştırınca Scott'a "Senin hakkında çok şey duydum" dedi kadın. "Arkadaşımız Sherwood Anderson kitabını çok tatmin edici bulmuş, okumam için bana gönderdi; ben de birçok açıdan okumaya değer buldum."

Scott gülümsedi – kendilerini ondan üstün gören diğer yazarlara yaptığını gördüğüm türde, kibar ama içten içe küçümseyen bir gülümseme değildi bu; gerçekten bir memnuniyet gülümsemeseydi. "Bunu duyduğuma çok sevindim" dedi.

Kadının peşinden, beyaz badanalı, yüksek tavanlı salona girdik. Bütün duvarlar çerçevesiz resimlerle doluydu; Pablo'nun, Sara Murphy'nin de övmüş olduğu, huzurlu ve hoş tablosu, *Uyuyan Bir Kadının Kafası*'nı ve ev sahibimizi resmettiği, sağımızdaki köşede, uzun masanın baş tarafında asılı olan çarpıcı porteyi gördüm. Odanın her tarafındaki büfe ve sehpalar, mermer, alçı ve oyulmuş tahtadan yapılmış küçük heykellerle kaplıydı.

Şömineye yakın bir koltuğu gösterip "Şuraya otur" dedi Scott'a. "Hemingway, sen de kendine bir iskemle çek ve hanımlar, Alice size çay getirecek."

Ya daha önceden tanıyor olmamız ya da hiç ilgilenmememiz gerektiğini tahmin ettiğim bu Alice sessizce yanımızda duruyordu.

Bize "Gelin" dedi.

Biz "hanımların" da şöminenin etrafında toplanmayacağı aklıma gelmemişti, oysa Alice bizi odanın uzak bir köşesine götürdü. Köşe, yumuşak yün halısı, kumaş kaplı kanepe ve koltukları, üzerlerinde elle boyanmış Çin lambaları olan ince bacaklı zarif sehpalarıyla hoştu hoş olmasına ama merkezde değildi, oysa ben olayların orta yerinde olmaya alışıktım.

Alice, "Lütfen rahatınıza bakın. Birazdan geliyorum" diyerek bizi bıraktı.

Rahatsızlığım yüzümden okunmuş olmalı ki, "Seni uyarmam gerekirdi" diye fısıldadı Hadley. "Eşler bu tarafta oturur."

"Bu seni rahatsız etmiyor mu?"

Omuzlarını silkti. "Yazar veya sanatçı değilim. Çok fazla bir katkım olmazdı nasılsa."

Ben bunların ikisi birdendim ama burada, pek saygıdeğer Bayan Stein'ın dairesinde bunu ne Scott ne de ben belirtebilecek gibi görünüyorduk. Ben de "Alice kardeşi mi oluyor?" diye sordum.

"Şey... partneri" dedi Hadley alçak sesle.

"Ya." Bayan Stein'a bakıp, bırakın bir başka kadının, herhangi birinin arzulayacağı bir yanı var mı diye anlamaya çalıştım.

Tam o sırada karnıma bir kramp girdi ve birden bu konu, Bayan Stein'ın aşk hayatından veya benim onunla konuşmaya layık olup olmadığımdan çok daha fazla kaygılandırdı beni. Bunu Hadley'ye söyleyip, kadıncağızın kendi yaptığı yemeği suçlamasına sebebiyet vermektense ayağa kalkıp "O zaman müsaadeni isteyeceğim. Seninle vakit geçirmek çok keyifliydi ama ilgilenmem gereken başka şeyler var" dedim.

Scott'ın yanında durup "Bayan Stein, sizinle tanıştığıma çok memnun oldum" dedim. "Ama korkarım başka bir sözüm var."

Scott şaşkınlık ve endişeyle bana bakarken Hemingway, "Pound'la randevusu varmış" diye dalga geçti.

"Bir cumartesi akşamı dans etmek – neden olmasın?" Sonra Scott'ın kulağına eğilip, "Karnım ağrıdı. İstediğin kadar kal sen" dedim. "Hepinize iyi geceler" diyerek hızlıca çıktım ve kendimi büyük bir utançtan son anda kurtararak eve ulaştım.

32

O yaz Paris'te sıradan bir gün aşağı yukarı şöyle geçerdi: Sabah Scottie dersteyken ve Scott uyurken resim yapardım – o zamanlar kâğıt üzerine suluboya ve guaj boya çalışıyordum, çünkü dairemizdeki sınırlı alanda en kolayı bunlardı. Ya Scottie'yle öğlen yemeği yerdim ya da Natalie Barney'nin salonunda tanıştığım kadınlardan biriyle Deux Magots'da buluşurdum – Bayan Stein'ın salonunda geçirilecek bir akşama tercih ediyordum bunu. İlk ziyaretimi, Scott ve Hemingway, Marsilya'dan getirilirken zarar gören arabamızı almak için Lyon'a gittiklerinde gerçekleştirmiştim. "Bana iyi bir yol arkadaşı olur" demişti Scott, gerekenden çok daha fazla kıyafet ve kitabı bir çantaya doldururken. "Hem o da benim tavsiyelerimden faydalanır biraz."

Bu öğle yemeklerini stüdyo veya galeri gezmeleriyle dolu bir öğleden sonra izlerdi bazen; ben "sünger zamanı" derdim bu gezmelere, çünkü empresyonizm, realizm, rayonizm, postempresyonizm, kübizm, modernizm, noktacılık, sentetizm, art nouveau ve daha ötesi hakkında görüp duyduğum ne varsa hepsini bir sünger gibi emerdim öyle zamanlarda. Saint-Germain-des-Prés semtinde sanatla karşılaşmadan adım atmak mümkün değildi. Galerilerin yanı sıra Quai Malaquai ve Quai de Conti'de nehir kenarına dizilmiş sanatçılar, şövaleler ve hakikati söylemek gerekirse bir sürü de gerçekten kötü resim vardı.

Scott genelde sabah on bir sularında uyanır, sonra kendisi gibi, başkalarının eserleri hakkında konuşmaktan kendi eserleri üzerinde çalışmaya fırsat bulamayan birtakım yazarları bulmak için kafelere giderdi – bazen benimle, bazen bensiz. *Bütün Üzgün Genç Adamlar* adıyla şubatta çıkacak olan yeni hikâye derlemesi için eserleri seçmişti ve sanki bitmiş bir metni sadece tartışarak yoktan var edebilirmiş gibi sürekli henüz yazılmamış yeni romanından bahsediyordu. Öğleden sonraya epeyce sarkan bu öğle yemeklerinde şarap içilir, ardından akşama doğru kokteyller gelirdi. Sonra da akşamki faaliyetlerden önce üstünü değiştirmek için eve dönerdi. Bütün bunlar sırasında, kendisinin de hissettiğini düşündüğüm hoş bir his yayardı etrafına.

Scott'a göre ideal bir akşama, Champs-Elysées'nin atkestanesi ağaçlarının altında bir gezintiyle başlanır, sonra Ritz'de kokteyller içilir ve ondan sonra Quartier Latin'e gidilip herhangi bir *bal-musettes*'de akşam yemeği, dans ve içki için Hemingway'lerle buluşulurdu.

Bunların güzel zamanlar olma potansiyeli vardı ve itiraf etmeliyim ki müzik başlayınca bütün düşüncelerimi bir kenara bırakıp melodilerin beni tepeden tırnağa sarmasına izin vererek keyifli zaman geçiriyordum. Dans eden, terleyen, gülen insanlarla dolu bir mekân çok güzel bir şeydir. Scott da benimle dans ederdi bazen, ama daha sıklıkla Hemingway'le ikisi ortadan kaybolurlardı; daha sonra onları dışarıdaki bir masada bulduğumdaysa cümle yapısı veya edebi teorinin durumundan filan değil, ya maçlarını izlemek istedikleri çeşitli boksörlerin üstün veya zayıf yanlarından ya da yazar arkadaşlarının özel hayatlarından bahsediyor olurlardı.

Giderek daha sarhoş olarak ve peşimize arkadaşlarımızı takarak bir mekândan öbürüne geçerdik ve parti bazen gündoğumuna kadar devam ederdi. Scott ancak o zaman fark ederdi, ertesi gün yazabilecek kadar açık kafalı uyanabilmek

için erkenden eve dönecek iradeye sahip olan Ernest'i ve karısını çoktan kaybettiğimizi. Eve geldiğimizde Scott sevişmek isterdi; ancak bazen beyni bedeninden daha hevesli olurdu ve ne yapsam işe yaramazdı. O zaman beni kendinden uzaklaştırıp "Boş ver" derdi ve uyuyup unuturduk ikimiz de.

Kimi geceler onun gezmelerine ayak uydurursam diğer gecelerde de kendi istediğimi yapabileceğimi fark etmiştim. "Kendi" gecelerimde Murphy'lerle veya bazen sadece Sara'yla, bazen de tek başıma bir Ballets Russes gösterisine ya da bir La Cigale tiyatrosu yapımına giderdim. Burada, orkestra müziği nağmeleri ve dansçıların zarafet ve güzelliklerinin arasında çocukken hayallerimi süsleyen hayatı bulurdum.

Bu dans ve drama gösterilerine bayıldığım kadar, gösteri sonrası dekorları görmeyi, Gerald'ın hayranlıkla övüp durduğu sanatçılarla tanışmayı da seviyordum. Gerald'ın tanıştırdıklarından biri, Ballets Russes'ün o sezonki dudak uçuklatan tasarımlarını yapan Mikhail Larionov'du. Larionov, renkleri parçalayarak ince zevki ve mizahı aynı anda barındırabilen kaleidoskopik sahneler tasarlıyordu. Onun çılgın sahne ve kostüm tasarımlarını sadece görmüyordu insan, hissediyor ve tepki gösteriyordu. En azından bana öyle oluyordu.

Daha sonra birçok kez tekrarlayacağımız gösteri sonrası kahve buluşmalarının ilkinde, Murphy'ler, Larionov ve ben, Sara'nın arkadaşı Pauline Pfeiffer ile onun *Vogue*'dan iki arkadaşına rastladık Deux Magot'da.

"Seni tekrar görmek ne güzel Zelda" dedi Pauline. Her zamanki gibi son moda bir elbise giymişti; bu seferki gül ve kuş desenliydi, kolları da metalik altın rengi danteldendi. "Geçen yaz Antibes'de çok eğlendik, değil mi?" diye devam etti. "Sara, ne olur bu sene hep beraber Villa America'ya gelelim – bitmiş halini görmeye can atıyorum. Zelda da oynadığımız o oyunda ne kadar iyiydi."

"Herkesi görebilmek için büyük planlar yapıyoruz" dedi

Sara. "Olağanüstü sanatçı Mikhail Larionov'la tanışmış mıydın? Bütün muhteşem sırlarını bizimle paylaşmaya söz verdi. Sen de katılmaz mısın bize?"

"Çok tatlısın" dedi Pauline, Larionov'a elini uzatarak. "Pauline Pfeiffer, sanatçı değilim. Teşekkür ederim Sara, ama katılamam. Birkaç delikanlıyla buluşmaya Dingo'ya gidiyoruz." Sonra gösterişli bir şekilde Gerald'ı, Sara'yı ve beni Fransızların yaptığı gibi öpüp, parmaklarını sallayarak arkadaşlarının peşinden dışarı çıktı.

Larionov'un koluna girip "Boş verin bu gösteriş meraklılarını" dedim. "Bir masa bulalım, sonra da siz bana her şeyi anlatın."

Larionov yaptığı işe sonsuz bir heves duyuyordu. İki saat süren bir sohbetin ardından, "Daha anlatacak çok şeyim var ama gitmem lazım" dedi. "Lütfen, ne zaman gösteriye gelirseniz yanıma uğrayın."

Ben de uğradım.

"Söyleyin bana, bir sanatçı nasıl isim yapar?" diye sıkıştırdım onu bir sonraki buluşmamızda – bu sefer sadece ikimizdik. "Bileyim de, masaldaki ağustosböceği gibi olmasın sonum."

Sorgulayan gözlerle bana baktı, ben de "Hani şu kış geldiğinde hazırlıksız yakalanan" diye açıkladım.

"Hangi kıştan bahsediyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Tam açıklayamıyorum. İçimde bir his var sadece, sanki her şey olabilirmiş ve hazırlıklı olmam gerekiyormuş gibi."

İçtenlikle gülümsedi. "Sizin kadar güzel biri kendini hiçbir zaman yalnız bulmaz. Kış gelse de siz hep sıcak kalırsınız kanımca."

"Teşekkür ederim" dedim. "Yine de anlatın siz: Ballets Russes'le çalışmaya nasıl başladınız? Diaghilev sahneye konacak yeni bir balesi olduğunu söylediğinde onu gözünüzde nasıl canlandırmaya başlıyorsunuz? Prova sırasında dansçı-

ları görmeniz gerekiyor mu yoksa sadece müziği duymak yetiyor mu, ya da..."

Her hafta buluşmaya başladık; bu platonik, gösteri sonrası buluşmalarından Scott'a bahsetmemem, tam olarak onu kandırmak sayılmazdı. Eve geldiğimde o hep dışarıda oluyordu, ertesi gün uyanıp ayıldığında ise kafası gelecekle meşgul oluyordu. Bu durumda, neden bundan bahsedip, gereksiz bir tepki göstermesine neden olacaktım ki? Sessizliğim, dikkat dağınıklığını önlemek içindi, ben öyle görüyordum.

Bir haziran akşamı, Cole'ün otuz dördüncü yaş gününü kutlamak için küçük bir partiye katılana kadar her şey yolunda gitti. Parti, Ritz'in gösterişli özel salonlarından birindeydi. Yalnız içeri girmeden önce, Scott, hızla sevilen bir müdavimi haline geldiği Ritz barına uğramak istedi.

Her zamanki gibi, şef garson, üniformalı çalışanlar ve sırıtışı neredeyse yağcılığa kaymak üzere olan barmen tarafından sıcak bir şekilde karşılandık. Ritz'de, *le suprême Américain*'di Scott, tam kendine uygun roldeydi.

"Şampanya alalım, dostum" dedi garsona. Şık giyinmiştik: Scott smokin giyip papyon takmıştı, benim de üzerimde camgöbeği ipekten kolsuz ve saçaklı bir elbise vardı.

"Mösyö için önemli bir gece mi?"

"Ben de onu merak ediyorum" dedim. "Cole'ün doğum günü bu, hayatım. Kadeh kaldırma pratiği mi yapacağız?"

"Au contraire" dedi Scott; "kutlama yapıyoruz." Garsonu yanımızdan gönderip masanın ortasına kadife kaplı bir kutu koydu. "Buna ek olarak bir de bu var" diyerek, ceketinin cebinden katlanmış bir gazete parçası çıkardı ve masanın üstüne, kutunun yanına yerleştirdi.

Gazete kupürünün manşetinde "F. Scott Fitzgerald'dan *Our Own Movie Queen*"[16] yazıyordu. Altında ise hikâye, benim hikâyem, Great Neck'te yazdığım hikâye vardı.

16. *Bizim Kendi Film Yıldızımız.* (ç.n.)

"Ne oldu?" diye sordu Scott, tepki vermediğimi görünce. "Epey uzun sürdüğünün farkındayım ama çok sevineceğini düşünmüştüm."

"Şey... harika" dedim, üzerinde o kadar çalıştığım kelimelere bakarak. Gracie Axelrod'ım olabileceği en canlı haliyle *Chicago Sunday Tribune*'deydi işte. Hemen Scott'ın adının altında.

"Gerçekten çok heyecanlı" diye ekledim, sesime neşe katmaya çalışarak.

"Öyle!" Kutuyu bana doğru itti. "Açsana."

Açtım; içinde, bir santimden biraz büyük boyutta, pırlantalarla süslenmiş, siyah sırlı, altın bir film bobini şeklinde bir broş vardı. "Özel olarak yaptırdım" dedi Scott neşeyle.

O hediyeyi nezaket ve minnettarlıkla kabul etseydim, akşam çok daha iyi sonlanabilirdi. Fakat o anda o duyguların ikisini de hissetmiyordum. Hikâyemin başlığının yanında Scott'ın adını görmenin verdiği hayal kırıklığı yüzünden beynim kalbimle savaş halindeydi.

Benim suçumdu bu. Sonucun beni bu kadar üzeceğini düşünemeden Harold'ın hikâyemi Scott'ın adıyla satmasına izin vermiştim. Bin dolar kazanmıştık, ama nereye gitmişti o bin dolar? Ne kadar güzel ve anlamlı olsa da yeteneğim, hayal gücüm, becerim hakkında hiçbir şey söylemeyen şu broş dışında, gösterebileceğim ne vardı elimde buna dair?

"İstemiyorum" dedim. "Çok hoş, ama kıştan beri hiçbir şey satmadın. Böyle bir şeye şu anda paramız yetmez."

Scott gözlerini belli belirsiz kıstı ve bizi duyan olmuş mudur diye etrafına bakındı.

"Bırak da onu ben düşüneyim hayatım" dedi coşkuyla; sesinde sahte bir neşe vardı artık. Bir dolandırıcıyla karşı karşıyaymış gibi temkinle izliyordu beni; onun bildiği karısı hediyelere bayılırdı ve yayın yaptığında sevinçten delirirdi.

Uyarıyı dikkate alarak, "Evet, tabii ki" dedim. "Teşekkür

ederim." Kutuyu kapatıp el çantama koydum, sonra da kadehimde kalanı bir dikişte içtim. "Garson" diye seslenip kadehimi göstererek "Bize bir şişe getirin" dedim.

Partiye katıldığımızda Cole piyanonun başındaydı. Oda yaldız ve kristallerle alev alev; parlak gümüşler ve beyaz masa örtüleriyle kaplı; müzik, pullar, boncuklar ve tüylerle kıpır kıpırdı. Cole, daha önce duymadığım bir caz melodisi çalıyordu:

No one knows what a glimpse of paradise
Someone who's naughty showed to someone who's nice...[17]

Pullu, pudra mavisi, zarif bir takım giyen Linda piyanonun oradan bize selam vererek "Bu yeni parçayı deniyor..." dedi.

"Beğenmezseniz de bana söylemeyin" dedi Cole, çalmaya devam ederek. "Bu ileri yaşımda hayal kırıklığını kaldıramam."

Söylemeye devam etti, *"I'm in love again..."*[18]

Scott, "Bu sana Jozan'ı hatırlattı mı, hayatım?" deyince biraz paniğe kapıldım ama o devam etti: "Linda, Zelda sana hiç geçen sene Riviera'dayken ona âşık olan adamdan bahsetti mi? Zavallı çocuk, Zelda benim için onu reddedince canına kıydı."

"Aman Tanrım!" dedi Linda. "Ne kadar üzücü."

Jozan hiç de öyle bir şey yapmamıştı, ama sıkılmış ifadeyle oyunu devam ettirdim ben de. "Evet öyle, ama ne yaparsın? Erkekler aşk konusunda çok mantıksız."

Scott, az önceki karakterime uymayan tepkime aldırmamış gözüküyordu, o yüzden rahatlamaya ve partinin keyfini çıkarmaya çalıştım. İçmek, insanların arasına karışmak, dans etmek... o kadar tanıdık bir rutin haline gelmişti ki

17. Yaramaz birinin uslu birine sunduğu cenneti kimseler bilemez. (ç.n.)

18. Yeniden âşık oldum. (ç.n.)

bunlar, otomatik olarak yapabiliyor olmalıydım. Ancak bu sefer yapabildiğim tek şeyin elimde aksesuvar olarak taşıdığım bir içkiyle insanları kibarca dinlemekten ibaret olduğunu fark ettim; şampanya ve önceki olay midemi rahatsız etmiş, keyfimi kaçırmıştı.

Mikhail Larionov beni görüp yanıma geldiğinde biraz moralim düzeldi. Eski bir dost gibi içtenlikle kucakladı beni. "Sanat çalışmaların nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Kaplumbağa hızıyla" dedim; Scott'ın yanımda belirdiğini fark ettim. Elinde burbon gibi görünen bir içkiyle yarıya kadar dolu bir kokteyl bardağı vardı ve Larionov'a bela olmaya geldiğine emindim.

"Paris, benim bir şey üretebilmem için fazla dikkat dağıtıcı bir şehir" diye devam ettim. "Mikhail Larionov, kocamla tanışın, Scott Fitzgerald."

"Hangi alanda çalışıyorsunuz?" dedi Scott; boştaki elini cebinden çıkarmayınca kafamda bir uyarı çanı daha çaldı. "Yazıyor musunuz? Resim mi yapıyorsunuz? Yoksa donanma için uçuyor musunuz?"

Cole'ün yerine bir yaylı çalgılar üçlüsü geçmişti ve Linda'yla ikisi dans pistinde abartılı bir valsle şov yapıyorlardı. İdeal bir çifttiler, her zaman sevgi dolu, destekleyici, komik ve tatlı. *Neden,* diye geçirdim içimden, *neden biz de öyle olamıyoruz?*

"Resim ve heykel yapıyorum, bir de Ballets Russes için sahne ve kostüm tasarlıyorum" dedi Larionov, Sara'yla vals yapmakta olan Diaghilev'i kafasıyla işaret ederek.

"Zelda'nın küçük hobisini böyle ciddiye almanız çok hoşmuş o halde."

Larionov tek kaşını kaldırdı. "Onda sanatçı kafası var" dedi. "Henüz eserlerini görmemiş olsam da, gösteri sonralarındaki sohbetlerimizden keyif alıyorum."

"Ah, öyle mi?" Bu sefer Scott'ın kaşı kalktı ve sesi tizleşerek yükseldi. "Bu keyifli, *tête-à-tête* buluşmalar için nereye gi-

diliyor acaba?" Cevap vermeye çalıştım ama Scott devam etti, "Paris inanılmaz bir şehir değil mi? Çok romantik. Samimi konuşmalara, Seine kenarında yürüyüşlere, kapı görevlilerinin ayak takımını içeri almadığı, hoş, küçük otel lobilerinde ya da apartman dairelerinde buluşmalara filan çok uygun."

"Gerçekten de öyle değil mi?" dedim neşeli bir sesle ve kollarımı Scott'a doladım. Vücudu da sesi kadar katıydı ama ben ısrar ettim: "Çok da güzel söyledin hayatım. Mikhail de senin büyük hayranın, bir sürü şey anlatmıştım seni..."

Scott kollarımı üzerinden çekip beni kendinden uzaklaştırarak "Tek başına çıkıp kocan olmayan adamlarla ortalıkta düşüp kalkman nasıl görünüyor sence?" dedi.

Yüzüm yanmaya başladı. "Kimsenin düşüp kalktığı yoktu, sadece birkaç kişi oturup birer kahve içiyor, sonra da ayrılıyorduk."

Şarkı bitmişti ve Sara, "Nedir bu? Kavga etmiyorsunuz herhalde değil mi?" diyerek yanımıza geldi.

"Kahve tabii" dedi Scott. "Eminim onun da anlatacağı budur." Ağlamaklı görünüyordu. "Senin de öyle Sara; hepiniz bu rollere çalıştınız önceden değil mi?"

Sara bana "Ne saçmalıyor bu?" diye sorarken, Larionov da Scott'a, "Hiç önemli bir şey değil, sadece masum bir..." diye açıklama yapıyordu.

Şimdi Gerald da katılmıştı bize; onun Larionov'dan sessizce özür dilemeye çalıştığını duyabiliyordum. O sırada Scott, "Öyle her saat Paris sokaklarında canının istediği gibi dolaşamazsın. Kabul etmiyorum Zelda" dedi. Müzik durmuştu ve artık sadece onun sesi duyuluyordu.

"Bunu sen mi söylüyorsun?" dedi Gerald sabırsızlıkla. "Sen ne zaman evde oluyorsun ki?"

Scott dumura uğramıştı. Gerald onunla ilk kez bu kadar sert konuşmuştu. "Ben kocayım!" diye bağırıp, kendi göğsünü dürttü ve geriye doğru sendeledi.

Odadaki herkes onu izliyordu, bizi izliyordu. Yüzüm ve boynum o kadar kızarmıştı ki alev alacak sandım.

Bir anda Scott, öfke nöbetinden yorulmuş bir çocuk gibi, altın rengi ve siyah desenli halıya oturdu. Neredeyse sızlanan bir ses tonuyla, "Ben kocayım" diyerek ağlamaya başladı.

Sonraki gün, bana karşı duyduğu şüphe dışında her şeyi unutmuş gibiydi. Scottie'yle benim yanıma sofraya geldiğinde ilk söylediği şey, "Artık bensiz dışarı çıkmayı unutabilirsin" oldu.

"Diyorsun" dedim, odada hem aşçı hem de bakıcının olduğunu umursamayarak. Önceki akşam, ben başımı zar zor dik tutarken, Gerald ile başka iki adam da Scott'ı taksiye kadar taşırken bütün sabrım tükenmişti. "Sadece sen fazla içiyorsun ve anlamsız kıskançlık krizlerine giriyorsun diye ilgilerimden vazgeçmeyeceğim. Tek başıma gitmemi istemiyorsan sen de gel."

"Bale izlemeye dayanamadığımı biliyorsun."

"Bense bayılıyorum ve gideceğim."

"O zaman sonrasında hemen eve gelirsin" dedi Scott.

Scottie ağzına çilek atıp çiğneyerek karşılıklı atışmamızı izliyordu.

"Babam olmaya ne zaman kadar verdin?" dedim.

"Baban seni daha sıkı kontrol altında büyütseydi, davranışlarına benim dikkat etmem gerekmezdi."

"Dikkat etmen gerektiğini kim söylüyor ki?"

"Édouard Jozan adındaki arkadaşımızı unuttun galiba."

Buna karşı ne diyebilirdim? Şah-mat.

Ama Scott devam etti: "Hepsi seni istiyor Zelda. Dışarıdaki her adam. Diyelim ki bir iki kadeh bir şeyler içtin ve adamın biri de tutup..."

"Sen yanımdayken olmuyor mu sanıyorsun? Oluyor. Her zaman nasıl yapıyorsam öyle hallediyorum. Aşırı derecede korumacı, deli bir canavar gibi davranmana gerek yok." Kollarımı kaldırıp parmaklarımı bükerek canavar taklidi yaptım, Scottie kıkırdadı.

"Canavar olmak istemiyorum zaten" dedi Scott. "Ama ne yapabilirim? Seni deliler gibi seviyorum ve kendime engel olamıyorum."

Scottie babasının kolunu çekiştirdi. "Baba, sen canavar taklidi yap. Kükreyen canavar ol" dedi sandalyeden inerek. "Ben de ormandaki prensesmişim, sen beni kovalıyormuşsun."

"Gerçekten, suç bende mi Zelda?" dedi Scott, Scottie'nin peşinden koşmaya başlamadan önce.

Ben de bıraktım konuyu. Kötü davranışlarını özürlerle, iyi niyet ve umutsuz aşk beyanlarıyla geçiştirmesine izin vermek çok akıllıca değildi. Kendini böyle affettirdiği her seferle, tekrar kötü davranma ihtimalinin arttığını biliyordum. Biliyordum, ama kötü tercihlere karşı durma konusunda onun kadar başarısız biri olarak, aynı şekilde devam ediyordum.

33

Bir sonraki sefer bale izlemeye gittiğimde, tartışmayı tekrar başlatmadık; sadece sonrasında benim onunla buluşmama karar verdik. O yüzden, gösteri bitince Sara'dan ayrılıp taksiyle Dingo'ya, Scott'ın kart oynayacağını söylediği yere gittim.

Ilık bir akşamdı, havada közlenmiş kestane kokusu vardı. Kafamda Flore ve Zéphire'den görüntüler ve sesler dönüyordu. Taksi beni Rue Delambre'ın köşesinde bıraktı; parayı ödemek için pencereden içeri uzandım, sonra geri adım attığımda benim tarafıma, Boulevard du Montparnasse'a doğru yürüyen Hemingway'i gördüm.

"Eşi benzeri olmayan Zelda Fitzgerald" dedi bana sarılarak, sonra iki yanağımdan öptü. Sabun, ter ve viski kokuyordu. "Harika bir akşam, değil mi?"

"Senin için öyle olmuş galiba. Pek neşeli görünüyorsun."

"Evet, kocan kibarlık edip bana bir yüzlük ödünç verdiğine göre, boğaları izlemeye Pamplona'ya gidebilirim artık. Birkaç raunt çevirdik içeride" dedi yumruklarını kaldırıp kafasını bardan tarafa doğru eğerek. "Az daha kazanmasına izin veriyordum."

"Ha, burada demek. Güzel." Scott'ın ne kadar dağıldığını merak ettim. *Erkekler de bir acayip* diye geçirdim içimden. *Nasıl oluyor da böyle aptal oyunları kendileri asla başlatmayacak olanlar bile bir karşılaşma davetine hayır diyemiyor?*

"Kocan gerçek bir sporcu. Yetenekli. Şanslı. Ayrıca sarhoş.

Şu anda barın üstünde herkesi eğlendiriyor – fark ettiysen üstünde diyorum, barda veya barın içinde filan değil."

"Dilbilgisi öğretmenim yer ve yön edatlarının öneminden hep bahsederdi."

Bir an için Scott'ı barın üstünde oturup ayaklarını sarkıtmış, çevresinde bar taburelerinde oturan kendi gibi sarhoş insanlarla hayal ettim. "Hadley nerede bu akşam? Ona selamımı ilet."

"Yalnız kendine güveni yok, değil mi?" diye devam etti Hemingway, sanki ben hiç konuşmamışım gibi. Elini duvara koyup yaslandı, ileri gitmemi engelleyerek. "Saplantılı. *Gatsby*'nin satışları endişelenmeyi bırakıp yeni kitabında ilerleyemiyor bir türlü. Bir yazarın hayatı zordur. Bunu kabul etmesi ve sahiplenmesi lazım. Başarısızlık ve fedakârlık olmadan büyük iş çıkarılmaz."

"Onun yaşadığı bu yazar hayatı için birçok şeyi feda ettik zaten, özellikle de uykuyu" diye dalga geçtim.

Hemingway boştaki elini omzuma koydu, sonra kolumdan aşağı kaydırarak bileğimi sıkıca tuttu. "Bütün erkekler seni istiyor, biliyorsun."

"Uyku demişken" dedim rahatsızlığımı belli etmemeye çalışarak, "senin de biraz ihtiyacın var gibi gözüküyor."

"Ama sen seçicisin. Çoğu erkeğin ahmak olduğunu düşünüyorsun, gözlerinde görüyorum bunu. Scott'a sadık olduğunu biliyor ve takdir ediyorum, bu seni birçok kadından üstün kılıyor. Ama Scott'ın pek erkeksi olmadığı ortada; senin tutkulu doğanı görüyorum ve acaba hiç tam anlamıyla tatmin oldun mu diye merak ediyorum."

Çok içmişti, bu yüzden davranışlarını biraz olsun mazur görebilirdim – sarhoş erkeklerin kötü davranışlarını mazur görmeye alışıktım zaten. Ama bu adam, bana karşı daha önce kimsenin aşmadığı bir çizgiyi aşmıştı. Burada iyi niyet filan yoktu.

Karısını nasıl böyle yok sayabilirdi? Peki ya kocam olan, sözde çok iyi yeni arkadaşını? Bana böyle yakınlaşabileceğini nereden çıkarmıştı? Onu bu konuda hiç cesaretlendirmemiştim – gerçi buna ihtiyacı yoktu. Bir an için durup gözlerinin içine baktım. Alaycı bir parıltı, bana bunun bir başkasının karısına karşı ilk kez böyle davrandığını anlattı ve bu beni daha da sinirlendirdi.

"Taktiğin bu mu? Kadınlarla boks yapamıyorsun, o yüzden onları baştan çıkarmaya çalışıyorsun öyle mi?"

"Ben erkeğim." Sırtım kapıya, o da bana dayanacak şekilde döndürdü bizi. Bana karşı ilgisi veya en azından sevişmeye olan ilgisi barizdi. Avuçlarını duvara dayayıp, beni kollarının arasına hapsetti. "Erkekliğin doğasında vardır kendini kanıtlaması, arzuladığını elde etmesi."

Harika bir müzik, dans ve sanat akşamını mahvetmiş olması yeterince kötüydü; bir de onun zaferlerinden biri olmaya niyetim yoktu. Sinirlenirsem bunun onun hoşuna gideceğini düşünerek durumu tersine çevirmeye karar verdim. Elimi aramızdan aşağı doğru indirip pantolonunun içine soktum ve sertleşmiş penisini tuttum. Hiç acele etmeden, uzunluğunca sıvazladım; bu gece her iki Fitzgerald'ı da istismar edebileceğini sanmasına izin vermekti niyetim.

"Fena değil" dedim, ağzımı kulağına iyice yaklaştırarak; pis pis güldü. "Ama" diye ekledim, başımı eğip kolunun altından çıkarak, "Scott'ın seni yendiği bir diğer konu da bu işte." Gülerek Dingo'nun kapısına doğru yürüdüm hızla; onu alt ettiğimden emindim.

"Kaltak" derken o kadar sakin ve kendinden emindi ki tüylerim diken diken oldu; o an hata yaptığımı anladım. "Git hadi. Git de o yarı iktidarsız kahramanına karısının nasıl gösterip de vermeyen cinsten olduğunu anlat. Nasıl tepki vereceğini merakla bekliyorum."

Hemingway'in ne kadar zeki olduğunu ve bizi daha şim-

diden ne kadar iyi tanıdığını tahmin edememiştim: Scott'ın yufka yüreğini çoktan okumuştu ve eğer saldırmaya kalkarsa ne kadar bahtsız bir kurban olacağını biliyordu. Ayrıca, yanlış anlaşılmadan doğan bir kıskançlık olayına daha sebebiyet vermemek için aramızda geçenleri Scott'a söylemeyeceğimi de biliyordu. Cole'ün partisinde olanları Scott ona anlatmış mıydı bilmiyorum, ama o her halükârda biliyordu.

Arkama dönmeden, cevap vermeden Dingo'ya doğru devam ettim. Ayaklarım hiç bocalamadı ama midem, sanki ne kadar aptalca davrandığımı ve bunun bana nelere mal olacağını benden iyi anlamış gibi altüst olmuştu.

34

"Villa America'nın bitmiş halini çok merak ediyorum" dedi Scott, Antibes'e doğru uzanan sahil yolunda giderken. "Benim babamın da Gerald ve Sara'nınkiler gibi başarılı olmaması gerçekten çok yazık; burada yaptırdıkları gibi bir evimiz, üstüne de Paris'te iki muhteşem dairemiz olduğunu düşünsene. Hepsi, ihtiyar Murphy'nin kemer ve ayakkabı üretiminin de en az eyer gibi şeylerinki kadar kârlı olduğunu tahmin ettiği ve Sara'nın babasının da –neydi adı? Wiborg mu?– kimyasal maddeleri karıştırmayı sevdiği için. Adam daha kırk yaşına gelmeden milyoner olmuş, biliyor muydun?"

Ağustos başındaki bu seyahatte uzun zamandır ilk kez Scott'la tamamen yalnızdık. Fransa'nın güneyine yaptığımız, bu tam gün süren yolculuk, kocama bakmam için, onu inceleyip değerlendirmem için bana fırsat olmuştu ve gördüklerim beni biraz endişelendirmişti. Yüz, boyun ve göbek kısımları yumuşamıştı ve bu sanki onu bulanıklaştırıyordu. Elleri nikotinden sarı-kahve bir renk almıştı, saçları parıltısını yitiriyordu; neredeyse yirmi dokuz yaşındaydı ama on yaş büyük gösteriyordu.

Seyahatten bir hafta önce yirmi beşinci yaşımı doldurmuştum. Yirmi beş önemli bir dönüm noktası olmadığı için bir beklentim yoktu – gerçi her doğum günümde olduğu gibi Scott'ın on sekizinci yaşım için verdiği partiyi hatırlamadan

edememiştim. O zamanlar bana iyice takmıştı kafayı; şimdiyse kafayı taktığı kişi Ernest Hemingway'di.

"Öğle yemeği için Ernest'le buluşuyorum."

"Ernest'le boks maçına gidiyoruz."

"Sen beni beklemeden yat; Ernest'e yarın buluşmadan önce hikâyelerinden bazılarını okuyacağımı söylemiştim."

"Gertrude, Ernest'le benim uğramamızı istiyor bu akşam."

"Ernest'e göre..."

"Ernest diyor ki..."

"Ernest'in istediği..."

Hemingway'i her gördüğümüzde sanki onunla kötü bir sırrı paylaşıyormuşuz gibi sırıtıyordu bana, sanki onun erkeksi cazibesine yenik düşmüş olsam bundan iyiymiş gibi. Aklım *Scott'a söylesene!* derken, içimden bir ses, Bir dakika diyordu, *ya Hemingway'in tarafını tutarsa?* En iyisi böyle bırakmaktı.

Hayatımda ilk kez yüzleşmeden kaçmayı seçmiştim. Haziran ve temmuz boyunca dışarı çok çıkmamıştım; kendi kendime bunun Hemingway'le karşılaşmaktan çekindiğimden değil, mide sorunlarım yüzünden olduğunu söylüyordum.

Arabayla giderken, Scott, Mark Cross marka deri ürünlerinden, Wiborg'un Ohio'daki mürekkep imparatorluğundan ve Scottie'yi bakıcısıyla birlikte Antibes'e giden trene bindirmenin ne kadar akıllıca olduğundan bahsediyordu.

"Ernest, İspanya yolculuğunu bu şekilde yapmak istediğini söyledi: tek adam, tek araba, tek yol."

"Sence hangi hızda giderken atlamak tehlikeli olmaz?"

"Ne? Ay! Pardon sevgilim. Kaptırıp gitmişim, hepsi bu. Kumsala gideceğimiz için heyecanlı mısın? Geçen yazdan ve Jozan'dan beri yıllar geçmiş gibi değil mi? Tanrım, Paris'teyken zamanın akışı gizemli bir hal alıyor kesinlikle. Bu arada, Jozan demişken; Ernest'e, Jozan'ın sana trajik bir şekilde âşık olduğu hikâyemizi anlattım. Bu sefer, onun reddedil-

meyi kaldıramayıp uçağını denize düşürerek intihar ettiğini söyledim."

"Hemingway ne dedi?"

"Bir adamın senin için kendini öldürmek istemesini anlayabileceğini söyledi. Müthiş bir hikâye olurdu ama değil mi? Bir tiyatro oyunu olarak tahayyül edebiliyorum, hatta daha iyisi, bir film olarak..."

Paris'in nesi vardı, bize ne olmuştu da, yenilenmiş ilişkimizi tam olarak bir kenara koymasak da pek üstüne de düşmeden, geçen yazın krizini sırf eğlence için böyle kolayca yeniden konu edebiliyorduk?

Scott daha sonra not defterine o yıl için "1000 parti, sıfır çalışma" diye yazacaktı; güzel bir özetti kuşkusuz, ama hiçbir şey açıklamıyordu.

❖

Riviera'dayken karın ağrılarım her zamanki sıklıktaydı – yani, bir iki haftada bir– ama daha çok acıtmaya başlamıştı. Mesela hep beraber, Murphy'ler, Dottie Parker, Esther, Archie MacLeish ve karısı (o ay orada çok fazla kişi vardı), Villa America'nın üç hektarlık yemyeşil, teraslı korularında, bahçelerinde dolanırken veya *la plage de la Garoupe*'da, herkesin Gerald'ın Plajı dediği yerde otururken hiç sezdirmeden gelip haber vermeden saldırırdı kramp. Birkaç dakika içinde acıdan sendelemeye başlar veya hemen tuvalete gitmem gerektiği için gruptan ayrılmak zorunda kalırdım. Konuk evine geri dönmek inanılmaz uzun sürerdi ya da bana öyle gelirdi.

Odama vardığımda, ameliyat sonrası verdikleri haplardan birini yutarak yatağa kıvrılıp ilacın etkisini yavaş yavaş göstermesini beklerdim. Her seferinde kendi kendime *Geçecek, geçecek...* derdim ve geçerdi de. Sonrasında bir iki saat uyurdum, uyandığımda ise sanki hiçbir şey olmamış gibi kendi-

mi iyi hissederdim. Fakat arada, ilacın hiç işe yaramadığı da olurdu. Öyle zamanlarda Scott bir doktor, elinde içi morfin dolu şırıngasıyla bir kurtarıcı, bir melek bulup getirirdi.

Dikkatli beslenip, içki içmekten kaçındığımda semptomları en aza indirebildiğimi fark etmiştim. Grubun aktivitelerinin hepsine katılmak istemiyordum ama "Fitz'in hasta karısı" olmaya da niyetim yoktu; o yüzden en azından terastaki öğle yemeklerinde, öğleden sonraları kumsalda, akşamları, Gerald hangi manzaralı mekânı uygun bulduysa orada geçirilen kokteyl saatlerinde hazır bulunmak için çok çaba gösteriyordum.

Akşam yemeğinden sonra sıra kâğıt oynamaya ve sessiz sinemaya gelirdi; Cole ile Linda da geldikten sonra ise uzun geceler boyunca geçen yazın en sevilen oyunu oynandı – tek fark, piyano başında benim yerime Cole'ün olmasıydı. Scott bazen gözlerimde ve ağzımın kenarlarında acılı bir ifade gördüğünü, Sara da durağanlaşmam ve sessizleşmemden rahatsız olduğumu anladığını söylüyordu. Bana dikkat edip benimle ilgilendiklerini bilmek hoşuma gidiyordu.

Tabii, ilgi denen şey birçok farklı şekilde somutlaşabilir ya da somutlaşmayabilir. Scott'la Antibes'e geldiğimizden beri sevişmemiştik. Hatta gelmeden önce de epey bir süredir sevişmiyorduk; en son ne zaman birlikte olduğumuzu hatırlayamıyordum bile. Ne kadar sıklıkla kendimi kötü hissettiğime bakılırsa, Scott'ın buna yanaşmamasına sevinmeliydim aslında; o sormayınca ben de reddetmek zorunda kalmıyordum. Oysa sevinmek yerine kendimi reddedilmiş ve çekiciliğimi yitirmiş hissediyordum. Ne bana olan ilgisini gösteren tatlı sevgi gösterilerinden, ne de evli çiftlerin geliştirdiği o kendine has işaretlerden –flörtleşmelerden, anlamlı bakışmalardan– eser vardı; kendimi iyi hissettiğim an beni yine isteyeceğini hissettirecek hiçbir şey yoktu.

Saint-Paul-de-Vence'de bir akşam, kayalık bir tepeye gö-

mülmüş, denize doğru bakan bir restoranda akşam yemeğine oturduğumuz sırada içinde bulunduğum ruh hali *acınası ve özgüvensiz* olarak tanımlanabilir sanırım. Ağustos olduğu için, güneş akşamın geç saatlerine kadar gökyüzünü onurlandırıyordu. Biz dışarıdaki verandada oturmuş balık ve zeytin yiyip Gerald'ın hevesle tavsiye ettiği yerli bir şarabı içerken, güneş kayalığı önce turuncuya, ardından pembeye ve son olarak eflatuna boyadı.

Garson kadehlerimizi doldururken Gerald, "Harikulade bir şey" dedi. "Öyle her yerde bulunan sofra şaraplarından değil; Sol Yaka'da servis etmeyi sevdikleri, neredeyse çiğnenecek kadar yoğun köylü şaraplarından da değil. İnsanı keyiften uçurur bu." Gerald böyle dediği için ve Gerald asla boş yere heyecanlanmayacağı için, daha sonra bedelini ödeyeceğimi bile bile, daha güneş batmadan bir değil, iki değil, tam üç kadeh şarap içmiştim.

Üçüncü kadehi boşalttığım sırada biri –kim bilir kimdi?– idollerimden olan büyüleyici ve şahane Isadora Duncan'ın verandanın öbür tarafında yemek yediğini fark edip, bunu bize söyledi.

Scott, "Ne? Gerçekten mi?" diyerek yerinden fırladı ve birkaç saniye içinde Isadora'nın ayaklarının dibine ya düştü ya yıkıldı ya da kendini attı; böyle ince detayları anlayacak durumda değildim o sırada.

Bayan Duncan ona doğru uzanarak yüzünü okşayıp saçlarını düzeltirken, Scott da ışıltılı bir gülümsemeyle ona bakıyordu. "Ne kadar güzel ve altın sarısısın, benim sadakatli Romalı komutanım!"

"Hayatım sadece size hizmet etmekten ibarettir" dedi Scott.

N'oluyor be? diye geçirdim içimden. Isadora benimdi. Scott da benimdi. Sandalyemden kalktım ve verandadan uzaklaşarak tepeden aşağı inen basamaklara giden en kısa yolun

masanın üzerinden olduğunu fark ederek, sandalyemin üstüne çıktım, masanın üstünden yürüdüm, taş duvara çıktım ve merdivene atladım.

Keşke basamakların yerinde Union Meydanı'ndaki gibi bir havuz olsaydı, ama yoktu. Basamaklar eski ve sert taşlardan yapılmıştı ve topuklu ayakkabılarımla yere düz inmeme imkân yoktu. Bir baktım ki, zonklayan ellerim ve dizlerimin üstündeyim ve Sara yanımda, bana sarılmış, ayağa kalkmama yardım ediyor. Dizlerimden kanlar akıyordu; çorap giymediğime sevindiğimi hatırlıyorum.

"Böyle boktan şeyler yapmasından gerçekten nefret ediyorum" dedim.

Hatırladığım diğer şey de, benim bu hareketlerimin Scott'ı Murphy'ler ile MacLeish'lere göre çok daha az endişelendirmiş olmasıydı. Hatta sanırım bu gösteriyi takdir etmişti; hatta belki ben de zaten bu yüzden yapmıştım.

Orada kalışımızın sonlarına doğru bir gece, herkes uyuduktan sonra, keskin bir acı, beni Alice'in Deli Şapkacısı ile kloş şapkaların hâlâ moda olup olmadığını tartıştığım bir rüyadan uyandırdı. (*Kuştüyü!* diye bağırıyordu Şapkacı. *Şapka siperi!*) Bir an nerede olduğumu bilemedim, sonra kendimi toparlayıp yana dönerek acımı hafifletmeye çalıştım. İşe yaramayınca kalkıp tuvalete gittim.

Bir avluyu çevreleyen konuk evi gevşek bir U şeklini andırıyordu. Tuvalete ulaşmak için dışarı çıkıp, üstü kapalı bir geçitten mutfağın yanındaki kapıya gidiliyordu. Oraya henüz varamadan acı keskinleşti ve dizlerim çözüldü. Sanki birisi geniş bir kasap bıçağını bana saplamış, karnımın derinliklerine doğru itiyor, kesip döndürüyordu... Öleceğimi sandım, hatta neredeyse istedim ölmeyi. Ne hareket edebiliyor-

dum, ne de konuşabiliyordum, hatta bıçak biraz daha da batmadan nefes bile alamıyordum.

Tek hapın işe yaramadığı belli olunca ikinciyi alıp iki büklüm beklemeye başladım, nefes al, nefes al, bekle, nefes al... Bu sefer sürekli "Tanrım lütfen" diyordum. Sonsuz zaman geçmiş gibi hissedip hâlâ rahatlamadığımı fark edince lanet şeylerin işe yaraması için çaresizlik içinde birkaç tane daha hap attım ağzıma. Birazcık iyi olsam gidip Scott'ı uyandıracak, doktor çağırmasını söyleyecektim.

Daha sonra anlattığına göre, Scott uyanıp nereye gittiğimi merak etmiş. Uzun süre geri dönmediğimi görünce aramaya çıkmış, sonunda beni banyoda, yerde, duvara yaslanmış bir halde bulmuş. Yardım aramaya koşmuş. Gerald'la Sara kâhyalarından birini doktor bulmaya göndermişler, sonra, dediklerine göre üçü beni kaldırıp saatlerce yürütmüşler. O sırada güneş doğuyor ve kuşlar bütün bahçede daldan dala uçuşuyormuş.

Yakınlardaki Le Ponteil'e bir doğuma giden doktor öğlene kadar gelmeyince, bahçelerde dolanmaya devam etmişiz. Ancak sordukları sorulara tutarlı cevaplar vermeye başladığımda uzanmama ve ilacın etkisi tamamen geçene kadar uyumama izin vermişler. Bunların hiçbirini hatırlamıyorum; tek anımsadığım, her şeyi kuşatan bir boşluk ve bir de, *Tanrı'ya şükür*, şu acı dindi, dağıldı ya, artık bana hiçbir şey zarar vermez diye hissettiğim uhrevi haz.

35

5 Şubat 1926

Sevgili İkinci Sara,

Sorbonne'da okumak için Paris'e gelmen beni müthiş sevindirdi, ama John'ın sana daha iyi bir koca olamadığına da üzüldüm. Boşanmak felaket zordur eminim.

Mektubunu, doktorumun kolit olduğunu söylediği hastalığımı tedavi ettirmek için geldiğimiz Pireneler'deki Salies-de-Béarn kasabasında aldım. Sıcak tuzlu su kaynaklarında her gün banyo yapmak her şeyi iyileştirecekmiş anladığım kadarıyla ama bu demek oluyor ki martta Paris'e dönene kadar seni göremeyeceğim!

Hotel Bellevue'deyiz ve koca mekânda bizden başka sadece beş kişi var. Kolitin modası ne yazık ki geçmiş olmalı; kimse niye uyarmamış beni? Kasaba hoş, sessiz, huzurlu bir yer, bu da Scott'ın buradan nefret ettiği anlamına geliyor elbette. Asıl nefret ettiği, sana sözünü ettiğim şu Hemingway denen adamla beraber işlerin tam ortasında olmamak. Hemingway'i Scribner'dan Max Perkins'le tanıştırmayı kutsal görev edindi kendine. Bense bıraktım artık; Hemingway, iyi arkadaşımız (kendisinin de ilk akıl hocası olur, bu arada!) Sherwood Anderson'ın kitabıyla ilgili küçük çirkin bir "eleş-

tiri" yazdı. Şimdi de boğa dövüşü denen saçmalıkla ilgili yazmakta olduğu "çok ciddi" romanı basmak isteyen yayıncının onun yanında Torrents of Spring[19] *diye başka bir kitabını da basması için ısrar ediyor.*

Karısı bile yanlış yaptığını düşünüyor. Tam bir kabadayı ama Scott bunu göremiyor. Hem göremiyor hem de en yakın arkadaşına gösterdiği bu ilgiyi kıskandığımı sanıyor. Bu arada, başta Scott da kitaba itiraz etmişti ama Hemingway diretince ikna oldu. İkisi arasında yaşça büyük olanın Scott olduğuna kimse inanmaz.

Bu tuzlu sular bağırsak sorunlarımın yanında karamsarlığıma da iyi gelir mi sence?

Birkaç iyi haber: Muhteşem Gatsby *artık Broadway'de oynuyor. Eleştiriler sağlam ve bir de film anlaşması geliyor, yani Scott yine bulutların üstünde.*

Scottie'yi bakıcısıyla bıraktık; onu görmeye git lütfen, dört yaşında bir tombalak ve burada neredeyse bir sene geçirdikten sonra Fransızcayı admirablement *konuşuyor, ondan ders bile alabiliriz.*

Bu kadar yakında olman ne güzel ya. Görüyor musun? Tuzlu su işe yaramaya başladı bile!

Tüm kalbimle,
Z ~

Ben Bellevue'de dinlenir, banyo yapar, resim yapar, kitap okur ve mektup yazarken Scott da her türden insanla mektuplaşmakla meşguldü. Hemingway'in yayıncıları ziyaret etmek için New York'a yaptığı seyahati adım adım takip etti ve önce Max'in, ardından da Hemingway'in Scott'ın Scribner Yazarları Kulübü'ne yeni eklenen ismi bildiren mektuplarını sevinçle karşıladı. Kimse öyle bir isim kullanmıyordu onlar için elbette, ama ben öyle diyordum onlara. Scott bu tanış-

19. Bahar Sağanakları. (ç.n.)

tırmayı sağladığı için kendini kahraman görüyordu –hem de Hemingway'in de kendisinin de Sherwood'un dostluğunu kaybettiklerini ve *Torrents*'in acınası olduğunu düşünen Gertrude Stein'la aralarının limoni olduğunu bilmesine rağmen.

Paris'e döndüğümüzde, dinleyen herkese, "Bu romanı çok sağlam olacak. İlk sayfalarına göz attım; çok iyi. Yayıncım Scribner ona bin beş yüz dolar avans verdi" diye anlattı. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de "*Güneş de Doğar*'ın elli bin basacağını düşünüyorum" diye ekledi – Scott'ın ilk iki romanının da nihai satış rakamıydı bu. Scott'ın Hemingway'i övmesini izlerken, her şeyi açıklayan ve ödümü patlatan bir şey fark ettim: Hemingway, Scott'ın alter egosu olmuştu.

Bir mart günü öğle saatinde Sara Mayfield'la Rotonde'da buluştuk. "Hemingway'in karakteriyle ilgili ne demek istediğini anladım" dedi; kocaman mavi gözleri ciddi ve kararlıydı.

"Anlat."

"Bir öğrenci arkadaşımla geçen hafta burada öğle yemeği yiyordum, arkamızda da kemerli elbiseler giymiş birtakım kadınlar vardı – seninki gibi ama daha süslü, ipekli filandı elbiseleri. Hepsinde son moda şapkalar ve ayakkabılar, yüzlerinde özenli makyaj. Neyse, onlarla hiç ilgilenmiyordum ama aralarından biri 'Zelda' deyince, o zaman dinlemeye başladım; sonuçta buralarda kaç tane Zelda olabilir ki?"

"Benim bildiğim yok."

"Aynen. Her neyse, kadın şöyle dedi: 'Drum kocasının fena olmadığını olduğunu düşünüyor – gerçi Gilbert Seldes adlı eleştirmenin romanı hakkında fazla kibar davrandığını da düşünüyor. Ama kendisi bir garip, kendi gözlerimle gördüm; Drum onun deli, hatta belki tehlikeli olduğunu söylüyor, ki o, onları iyi tanır.' Sonra aynen şöyle söyledi: 'Drum onun çok

büyük bir yük olduğuna inanıyor –Scott'a da söylemiş bunu.' Tabii ki arkadaşları Scott'ın ne cevap verdiğini merak etti; kız da 'O da hemfikir ama kadını kontrol altına almaya çalışıyor.'"

Drum. Bu ancak Hemingway olabilirdi. Sara'ya "Akli durumum ve evliliğim konusundaki bu sözde yetkili şahsiyetin tipi nasıldı?" diye sordum. Grubu anlatışından kim olduğunu anlamıştım, ama yanıldığımı umuyordum.

"Pek şaşırmış gözükmüyorsun."

"Kadına iyice bakabildin mi?"

"Hayır, yani, içeri girerken hepsini gördüm ama hangisinin sana çamur attığını bilmiyorum."

"Ben biliyorum sanırım."

Hikâyeyi Scott'a anlattığımda, "Tek bir kelimesine bile inanmıyorum" dedi. "Pauline buna benzer bir şey anlatmış olabilir, ama Ernest'ten gelmediği kesin."

"Yani benim bir yük olduğumu hiç söylemedi mi?"

Scott gözlerini kaçırdı. "Seni ne kadar çok sevdiğimi ve bunun bazen dikkatimi dağıttığını biliyor."

"Çünkü sürekli kendimi şu ya da bu herifin üstüne atıyorum, ondan mı?"

"Hayır, tabii ki değil; ama bazen çok sosyal olabiliyorsun. Meraklanmamı da mazur gör, şeyden sonra..."

"Jozan olayı dersen yemin ediyorum çakarım bir tane."

Scott gülmeye başladı ve bana sarılıp, kollarımı iki yanıma sıkıştırdı.

"Bırak beni."

"Yapamam, üzgünüm. Seni kontrol altına almaya çalışıyorum."

İki gün sonra, ısrarla iştahım olmadığını ve bütün günümü Theodore Dreiser'in *Bir Amerikan Faciası*'nı okuyarak

geçirmek istediğimi söylememe rağmen, Scott öğlen yemeği için beni zorla Deux Magots'ya götürdü. Önceki yaz, bir Hotel du Cap suaresinde tanıştığım Dreiser'in ilk romanı *Kız Kardeşim Carrie*'yi kısa bir süre önce okumuştum ve yeni kitabında ne skandallar anlattığını merak ediyordum. Kendi dertlerini unutmak için başkasının dertlerinde kaybolmak gibisi yoktu.

Scott kitabı elimden aldı. "*Gatsby*'yi okudun zaten, ana fikri anlamışsındır. Haydi gel, biraz dışarı çıkmam lazım."

Biz daha masamıza oturmadan, salonun öbür ucundaki bir masadan Hemingway'in kalktığını gördüm. Masanın diğer tarafında Pauline Pfeiffer vardı ve bence üzerindeki o kırmızı, ipek şifon elbiseyle, herkesin onun olduğunu sandığı kişi –şık, akıllı ve bağımsız kadın– olmak için fazla çabalıyor gibi görünüyordu.

Scott, "Aa bak, Pauline ile Ernest buradalar. Demek Ernest New York'tan dönmüş." Şaşkınlığında bana tuhaf gelen bir şey vardı; aynı anda burada bulunmamızın tesadüf olmadığını derhal anladım.

Hemingway masadan ayrılmaya yeltenince Pauline uzanıp onun elini yakaladı. Kıyafetinden anlaşılmasa beden dilinden anlaşılıyordu Pauline'in isteksizliği. Hemingway onun çenesini okşadı, sonra da orada yalnız bıraktı. Gidip Pauline'e bir tokat atıp onu bencilliğinden ve aptallığından uyandırmak geçti içimden – Sara Mayfield'ın kulak misafiri olduklarını bilmeseydim yapabilirdim de.

"Scott, dostum, aslanım benim" dedi Hemingway, salonun öbür ucundan gelerek. Sırıtıyordu. "Bakıyorum küçükhanımı da getirmişsin yanında. Nasılsın Zelda? Sinirlerin daha iyi mi?"

"Mide rahatsızlığıydı o."

"Kaygıdan olur öyle. Babamın sinirleri bozulur arada ve ne zaman o nöbetlerinden birini geçirse, aman Tanrım, ne

tuvaleti kullanmak ister insan, ne de hatta aynı evde olmak! Büyük bir masaya geçelim mi?"

Salamura etli sandviçimi parçalara ayırıp tekrar birleştirirken, Scott Hemingway'den New York seyahatini anlatmasını istedi. Hemingway'in hangi editörlerle görüştüğü, çalışanların ona nasıl davrandığı, Max'in ne dediği, Scribner'da çalışanların kendisinden, Scott'tan, bahsedip bahsetmediği ve bütün olaya Hadley'nin ne dediği hakkında bütün detayları istiyordu – her şeyi bilmesi lazımdı. "Hadley heyecanlanmış olmalı. Kariyerin için çok önemli bir adım" dedi.

"Memnun, evet" dedi Hemingway düz bir sesle. Sonra gülümseyip "Ama esas Pfife" dedi. Kafasını, birkaç dakika masasında oturduktan sonra kalkmış, şimdi de kapıya doğru giden Pauline'e doğru eğdi. "*Torrents*'i anladı, anlaşmanın olacağını tahmin etti, her şeye çok destek oldu. Gerçekten müthişti." Gözleri ve sesi onun üzerinde bir süre oyalandı, sonra yüzünü tekrar bize dönerek "Hadley'yle de çok iyi arkadaşlar" dedi.

"Ford'u düşünüyorsun anladığım kadarıyla" dedi Scott. "Onu mu deniyorsun?"

Scott, hem ikinci karısı Stella'yla, hem de akıllı, düşünceli bir yazar olan Jean Rhys'le beraber çokeşli bir hayat yaşadığını duyduğumuz yazar Ford Madox Ford'dan bahsediyordu. *Aynı temanın çeşitlemeleri*, hepsi buydu, herkes öyle söylüyordu.

Tekeşlilik eski modaydı ve gereksizdi; hem bu alternatif ilişkiler açık bir şekilde yaşansa daha iyi değil miydi? Dürüstlük ve kabullenme, önemli olan bunlardı; o zaman sır tutmaya gerek kalmazdı ve herkes mutlu mesut geçinirdi. İşin teorisi buydu ve Ezra Pound dahil bazı insanlar uygulamada da başarılı oluyor gibiydi. Ortalıkta dolaşan dedikodulara bakılırsa, Pound'un metresi Olga, onunla geçirdiği süreler içinde dikkat dağıtacak hiçbir şey istemediği için, Pound karısının peşinden İtalya'ya gittikten sonra yeni doğmuş be-

beğini köydeki bir kadına bırakmış, Pound da çocuğu büyütmesi için kadına maaş veriyormuş. Bence bu "modernlik" değil, rezillikti; Pound'u da Olga'yı da eskiden severdim, ama şimdi hangisinden daha çok nefret ettiğimi bilmiyordum.

Belki de sadece ben nahoş buluyordum böyle şeyleri. Belki Hadley de, Stella ve Dorothy Pound kadar kolay kabul edecekti durumu. Belki fazla erkeksi erkeğini paylaşmak umurunda olmayacaktı. Bundan ne çıkacağını kesinlikle tahmin edemezdim; zaten bir kadının Hemingway'i koca olarak istemesi bile bir muammaydı benim için.

Hemingway omuz silkerek "Tek bildiğim bu sene Antibes'in enteresan olacağı."

Scott öne eğildi. "Sana söyledim mi? Biz de orada bir yer tuttuk, haftaya gidiyoruz. Juan-les-Pins'de küçük, harika bir villa, Villa America'ya da bir kilometre uzakta."

Scott'a bakakaldım. Benim bildiğim kadarıyla, geçen sene yaptığımız gibi Paris'te kalacak, sadece yazın sonuna doğru bir iki haftalığına Murphy'leri ziyarete gidecektik. Artık Salies-de-Béarn'dan döndüğümüze göre oturup romanını bitireceğine dair hem Harold'a hem de Max'e garanti verdiğini söylememiş miydi? Hatta yaz için bir çatı katı kiralamış, "Ernest'inki gibi" demişti ve romanı bitirene kadar içkiyi kestiğini söylemişti. Planlarını –bizim planlarımızı– bana sormadan, hatta sözünü bile etmeden, değiştirmiş olamazdı herhalde. Öyle bir koca değildi o.

Değildi ama...

"Muhteşem" dedi Hemingway bana doğru gülümseyerek. Oysa ben ağzımı bile açamıyordum.

Scott neşeyle devam etti: "Yani ne zaman yazdıklarını okuyacak bir çift göz gerekirse, bana güvenebilirsin. Ve tabii ki Pauline işi için de desteğimiz eksik olmaz."

"Ben de öyle umuyordum" diye Scott'a cevap verdi Hemingway ama hâlâ beni izliyordu.

Hemingway gittikten sonra, "Kalkıp plan yapmadan önce karınla konuşman çok iyi olmuş" dedim.

"Sürpriz olmasını istemiştim. Çok zor bir yıl geçirdin; birkaç ay güneş ve deniz havası seni sevindirir diye düşündüm."

"Sürpriz olduğu kesin. Olaya yaklaşımın komikti ama, sanki daha çok sevgili arkadaşına sürpriz yapıyormuşsun gibi oldu. Ayrıca, ne zaman iki eşlilik furyasına katıldın sen? Yoksa bana söylemeye çalıştığın bir şey mi var?"

Kinayeli konuşmam sinirlerine dokunmaya başlamıştı. "Madem benimkileri bu kadar kıskanıyorsun, o zaman belki senin de kendine bir iki arkadaş bulman gerekiyor."

Ekmeği sandviçin üstüne sertçe çarptım. "Villayı iptal et; ben burada kalmak istiyorum. Bir tablonun üzerinde çalışıyorum, üstelik Scottie'yi de baleye yazdırdım –sonbahara kadar bekletirsen, kalbi kırılır."

"Villa America'da Honoria'yla beraber dans eder" dedi. "Beş yaşında çocuk için ne fark edecek?"

"Benim için fark ediyor."

"Hep seninle ilgili değil mi? Ernest'i sevmiyorsun, Gertrude'u sevmiyorsun, Pound'u sevmiyorsun, kendini iyi hissetmiyorsun ve ben hep anlıyorum, duygularına uyum sağlıyorum, elimden geldiği kadar yardım ediyorum. Şimdi de benim bir şeye ihtiyacım var, Paris'ten uzak biraz zaman geçirmek istiyorum. Ev için parayı verdim bile. Gidiyoruz."

36

Riviera'ya varmamızdan kısa bir süre sonra, Alexander Woollcott için verilen bir veda partisine davet edildik. Scott'a göre bu, sezonun iyi başladığına bir kanıttı. Ben hiç neşeli değildim, çünkü Scott'ın beni nasıl bu kadar kolayca ve hiç pişmanlık duymadan kandırabildiğine takmıştım kafamı. O ise, öğleden sonralarını plajda geçirmekten hafifçe bronzlaşmış teniyle rahatlamış görünüyordu. İtiraf etmeliydim ki orada olmak ona iyi gelmeye başlamıştı bile.

Parti, Antibes'in gazinolarından birindeydi. Bay Woollcott'ı Manhattan ve Great Neck'ten biraz tanıyorduk. George Nathan gibi tiyatro eleştirmeniydi o da. George'un aksine, pelte gibi bir adamdı ve seksle alakası yoktu, ama hoş ve kibardı, zengin bir espri anlayışı vardı.

Böyle partilerde büyük masaların etrafında oturulur, yemek yenir, içki içilir ve sırayla onur konuğu hakkında duygusal veya müstehcen konuşmalar yapılırdı. Bay Woollcott George olmadığı için, bu partideki konuşmalar daha çok duygusal türdendi. Sadece oyun yazarı Noël Coward'ın söyleyecek esprili sözleri vardı ama konuşması kısaydı ve akşamın erken saatlerinde konuştuğu için çok etkili olamadı.

Scott ikram edilen şaraptan bolca içmişti. Bense hiç içmiyordum ve huzursuzlanıp sıkılmaya başlamıştım. Parti devam ediyordu: *Alexander büyüleyiciydi, Alexander muhte-*

şemdi, Alexander komik ve zekiydi, Alexander çok özlenecekti –güzel konuşmalardı, gerçekten çok güzel, ama büyüleyici değillerdi, oysa benim büyülenmeye ihtiyacım vardı, çünkü aklım sürekli Paris'teki yaşamımdan koparılıp buraya getirilmiş olmama ne kadar sinirlendiğime kayıyordu.

Sinirime hâkim olmaya çalışırken annemin son mektubunu hatırladım. Şöyle yazmıştı:

Bebeğim, böyle kararlar verirken kocanın –veya herhangi bir kadının kocasının– karısının düşüncelerini değerlendirmesi gerektiği fikrini nereden çıkarıyorsun anlamıyorum. Benden bu kadar uzakta sürdüğün yaşamını anlamakta güçlük çekiyorum... Yoksa o korkunç feministlerden mi oldun? Eğer kadınların erkekler kadar söz hakkına sahip olduğunu düşünüyorsan, yaşamın her açıdan yabancılaşmış demektir bana göre. Bizim görevimiz, evi derli toplu tutmak, kocalarımızı ve çocuklarımızı sevmektir ve buna karşılık kocalarımız bize bakarlar. Fransa'daki kadınlar için durum farklı mı? Tabii ki kadınların hobilere filan zaman ayırmaya hakları vardır ve ilgilendikleri şeylerde tatmin hissi de bulabilirler, ama bunları kocalarımızın öncelik ve isteklerinin önüne koymaya hakkımız yok. Belki bunu kabullersen, sağlığın iyileşir ve nihayetinde daha mutlu olursun.

Bir yanım annemin eski kafa fikirlerine gıcık oluyordu. Modern zamanlarda yaşıyorduk ve kadınlar artık köle değildi. Bir yanımsa haklı olabileceğinden endişeleniyordu; belki de modern kadınların evliliğe yaklaşımının bu yönünü reddedip geleneksel zihniyeti kabul etsem gerçekten daha mutlu olurdum. Uyumlu bir eş olduğun için kocanın seni idare etmesi, seni şımartması, senin nazını çekmesi çok daha kolay bir hayattı.

Daha kolay, diye düşündüm, ama sıkıcı. Hatta sadece sıkıcı değil, tamamen yanlış. Erkeklerin hep doğru olanı yaptığına kim inanıyordu gerçekten?

Su bardağımdaki buzları karıştırarak öbür kadınları izledim. Onlar da sıkılmışlardı ama belli etmemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bütün bu şık giyimli, taranmış saçlı, jöleli bıyıklı ve sıkı yakalı adamlar... ve biz kadınlar da bu adamları memnun etmek için burada bulunuyorduk, ama neden? Bizi yarın ve sonraki gün ve ondan sonraki gün yine sıkıcı bir kutlama yemeğine sürüklemeleri için mi? Bize baktıkları için onlarlaydık.

Bekâr kadınlar istedikleri kadar çalışabilirlerdi; evli kadınlarsa kendilerini altın varaklı bir kafese kapatıyorlardı. Bütün bunlar doğalmış gibi gelirdi önceleri. Şimdi sinirlendiriyordu beni. Şimdi, bir kadının cici bir köpek gibi sürekli kocasının peşinden koşmaktansa ara sıra kendi yolunu çizmek isteyebileceğini görüyordum.

Bütün övgü dolu sözler bitmiş, Woollcott'a iyi dileklerini sunanlar çevreleriyle ilgilenmeye, yiyip içmeye başlamışlardı.

"Bekleyin" dedim; yapacağım şeyin yanlış olduğunu bilsem de harekete geçme ihtiyacı duydum. Sandalyeme çıktım. "Herkes beklesin. Hepiniz burada Bay Woollcott'a eminim çok hak ettiği övgü dolu sözler söylediniz, ama sanki biraz eksik kalmadı mı? Benim geldiğim yerde, ki bu, Amerika'nın pek geleneksel bir yeri olan Alabama eyaletidir, biz arkadaşlarımıza hediye vermeden onları asla göndermeyiz. Ben başlarım" dedim. Sonra ellerimi elbisemin altına sokup, siyah ipek dantelli külotumu çıkardım ve Scott'ın yanına düşecek şekilde masaya fırlattım. "İyi yolculuklar Bay Woollcott – önceden haberim olmadığı için bunu verebildim ancak."

❖

İnsanları kesinlikle şaşırttı bu, gerçi o bahar nelere şaşırtmadık ki?

Herkes Hemingway'in o sırada Madrid'de Pauline'le işi pişirdiğini bilirken Hadley'nin kalkıp yanında sadece Bumby'yle Villa America'ya gelmesine şaşırmıştık mesela – gerçi Hadley'nin konuyu bilip bilmediğinden emin değildik.

Daha kötüsü, Bumby'nin geldiğinde zaten olan öksürüğü zamanla boğmacaya çevirince, öbür çocuklara da bulaşacak diye korkudan beti benzi attı Sara'nın. Murphy'lerin zeytin bahçesinde kahve içtiğimiz sırada konuk evinden çıkıp gelen doktor, Bumby'nin hastalığın en kötü kısmını atlattığını ama yine de bize bulaşmasın diye iki hafta boyunca karantinaya alınacağını söyledi.

"Burada kalamazlar o zaman" diyen Sara, o sırada Hadley doktorun arkasında belirince ona dönüp "Hadley, çok üzgünüm" dedi. "Size bir otel buluruz ve ihtiyacınız olan her şeyi yollarız. Çok çok üzgünüm" diye tekrarladı. Ayarlama işleri için eve doğru gitmeye başlamıştı bile. "Risk alamayız."

"Sara, bekle" diye seslendim. "Hadley'yle yer değişelim biz. Altı hafta daha var nasılsa kontratımızda."

"Yeni bir yer tutarız biz" diye düzeltti Scott. "Villa Paquita benim için biraz nemli, ama Bumby'nin öksürüğüne iyi gelir – fazla kuru hava iyi gelmez, ciğerleri rahatsız eder, bilirsiniz."

Niye yalan söylüyordu? Villa nemli filan değildi, müthiş ve kusursuzdu, kendi söylemişti bunu.

"Ben yapamam..." Hadley dağılmış görünüyordu, sanki bütün bunlar ona fazla gelmiş gibi.

"Tabii ki sen yapamazsın" dedi Scott, "ama bizim yapmamız lazım. Bize çok büyük iyilik etmiş olursun. Zaten gözüme denizin hemen dibinde Villa St. Louis diye bir yer kestirmiştim, orayı tutmam için bahane olur hem bu."

Ona bakakalmıştım. Villa St. Louis adını ilk kez duyuyordum. Şu kısacık iki hafta için konuk evinde kalacağımıza ne-

den tekrar masrafa giriyorduk? Derken anlayıverdim olayı: *Konuk evini Hemingway ve Pauline'e bırakıyordu.*

"Evin kırk odası var, iyi mi?" diye devam etti Scott. "Yaz sonunda ailenin dönüşüne kadar yarım düzinesini filan tutarak asıl onlara iyilik etmiş oluyoruz –zavallı Bumby'nin hastalanması büyük şans oldu denebilir."

"Peki o zaman" dedi Hadley, başıyla onaylayarak. "Öyle yaparız. Bumby için de çok iyi olur."

"Benim için daha da iyi olur" dedi Scott. "Kendimi düşünmesem hepiniz benim hastalandığımı sanacaktınız."

"Mükemmel bir çözüm oldu" dedi Sara, daha sonra Scott'a teşekkür ederken. "Onu ne kapı dışarı edebilirdim, ne de burada tutabilirdim ve konuk evinde siz olsaydınız da Ernest'i nereye koyacaktık?"

Karısının ve çocuğunun yanına, diye geçirdim içimden. Bu çözüm niye Hadley dahil herkesin ilk aklına gelen olmamıştı? Özellikle Hadley'nin.

Hemingway birkaç gün sonra geldi; geçici olarak yalnızdı. "Ne yaptığını duydum" dedi Scott'a o akşam yemekte. "Daha iyi, daha gerçek bir dost bulamazdım. Hepiniz öylesiniz" dedi koluyla çevresini göstererek. "Eşiniz benzeriniz yok. İnsan zenginliğini hakiki ve cömert arkadaşlarının sayısıyla belirler, bu yüzden elimde iki frank bile olmasa da esasında çok varlıklı biriyim."

Hemingway'in yeni kitaplarını –yeni basılan *Torrents ile* yakında çıkacak olan *Güneş*'i– kutlamak için Sara ile Gerald gazinoda bir parti verdiler. O yaz Riviera'da tanıdığımız herkes partiye geldi tabii ki. Konu ne olursa olsun bir Murphy organizasyonunu kim kaçırırdı ki? Muhteşem yemekler, kaliteli müzik ve muhabbetli insanlar olacağı kesindi. Pablo ile

Olga oradaydı, ayrıca bir süredir tanışmak istediğim Coco Chanel de gelmişti. MacLeishe'ler, Myers'ler, Man Ray, Diaghilev, Dottie Parker, Dos Passos ve yeni biri: Hemingway'in arkadaşı olan Kanadalı yazar Morley Callaghan. Bana göre Manhattan'daki ilk günlerimize geri dönmüş gibiydik, ama bu sefer Princeton'lı çocuklar yerine bu etkili grup vardı.

Böyle bir partinin Hemingway için yapılmasından çok hoşlanmamıştı Scott; zaten Büyük Savaş sırasında kendi fedakârlık hamlesi ateşkes nedeniyle yarım kalmışken üçü de savaşın en civcivli noktalarında bulunmuş olan Hemingway, Dos Passos ve MacLeish'den oluşan "savaş çocukları kulübü" konusunda da homurdanıyordu bir süredir.

Parti için hazırlanıyorduk, Scott, ağzı sımsıkı bir çizgi halinde, aynanın karşısında durmuş kravatını düzeltiyordu. En şık takımlarından birini –güzel kesimli, kahverengi yazlık ince yünlüden olanı– giymiş, gözlerinin rengiyle uyumlu çizgili bir kravat takmıştı. Yüz ifadesi dışında, son zamanlarda hiç görmediğim kadar iyi görünüyordu.

"İlgiyi Hemingway'den kendi üstüme çekmek için söylemiyorum ama bu bahar ben de kitap çıkardım; kimin umurundaysa sanki" dedi.

"Öykü kitabı farklı bir şey." Tamamen destekleyen bir tavır takınmaya çalışmıştım ama tam o sırada rujlarımdan birini göz farı olarak kullanmaya çalışan Scottie dikkatimi dağıttı. "Gel şekerim, onu anneye ver. Nereye sürüleceğini göstereyim sana."

Omzumun üstünden Scott'a baktım. "Daha önce yayımladığın şeylerin bir derlemesi sadece."

"*Torrents*'in yazılmasından daha zorlu bir işti ama!" Aynadan bize döndü. "Tanrım, Zelda, gerçekten ruj sürmesi gerekiyor mu? Dadı!" diye bağırdı, sonra "*Saturday Evening Post*'ta bir hikâye yayımlatmanın ne kadar zor olduğunu kimse anlamıyor" dedi. "Hayret bir şey, hepsi Ernest'in

bin beş yüz dolarlık avansı için çıldırıyor, oysa ben onun iki katını bir kısa öykü için aldım."

Lillian kapıda belirdi ve durumu anlayarak Scottie'yi taze limonlu parfe sözüyle odadan götürdü.

"Belki sen değerini biraz daha bilsen, onlar da görecekler; boyalı basını sürekli küçümseyip onlar için yazmaktan ne kadar nefret ettiğini söylüyorsun; sanırsın birisi ayaklarını ateşe tutmuş, yeni bir uçarı kız öyküsü çıkarana kadar sana işkence çektiriyor."

"Ayaklarımı ateşe tutuyorlar zaten. Hem, bu dergilere yazmaktan şikâyet etmesem insanlar ciddi işleri bıraktığımı, artık önemli olmak istemediğimi sanırlar. Romanlarımın ciddiye alınması lazım, ama para da lazım."

"Cidden Scott, ikisini birden nasıl elde edeceğini bilmiyorum ve niye bu konuda ısrarlı olduğunu da anlamıyorum. Kalite yüksek olduğu sürece sadece popüler olmanın ne zararı var? Ziegfeld'e baksana; sence eleştirmenlerin dediklerini çok önemsiyor mu?"

"Önemsemesine gerek yok, adam milyoner."

"Evet; dansçı kızlar, açık saçık şarkılar ve ağlatan, duygusal, seyirciye yönelik hareketler sayesinde. Ama yine de herkes çok iyi olduğunu düşünüyor."

Scott yakasına bakıp kravatını bir kez daha düzeltti. "Edebiyat standartları daha farklı."

"Ama öyle olmalarına gerek yok – aslında gayet keyfi şeyler bunlar ama siz sanki öyle değilmiş gibi davranıp sorunu devam ettiriyorsunuz. Bir iki tane eleştirmen neyin önemli ve değerli olduğuna kadar veriyor, sonra hepiniz Tanrı'dan inmiş vahiymiş gibi ona göre hareket ediyorsunuz!"

"Olayı fazla basitleştiriyorsun. Edebiyat sanattır, etkisi vardır – önemi vardır."

"Ben de bunun tersini söylemiyorum zaten. Ama bir şey iyiyse iyidir." Topuklarımla mermer zeminde ses çıkararak,

Scott'ın peşinden ön odaya gittim. "Değerin de bin değişik türü var ve hepsi de tamamen meşru. Güzel sanatlarla uğraşanlar bunu anlıyor da yazarlar neden anlamıyor? Ayrıca bu ciddi edebi beğeni olayına neden taktın ki? Popülersin, seviliyorsun, Deo; *Post* okuyucularından her hafta mektuplar alıyorsun hâlâ!"

Scott iç geçirdi. "Hadi gidelim artık, olur mu?" dedi.

Gazinoda Hemingway, onu son gördüğümden beri değişmiş gözüküyordu. Bir yandan kendinden çok memnun, öte yandan huzursuz ve tetikte gibiydi. Büyük oranda Scott'ın yardımları sayesinde kariyerinde çok önemli bir atılım yapmıştı ve işlerin daha da iyiye gideceğini hissediyordu büyük ihtimalle; ama aynı zamanda bu gelişmesine arkadaşlıkları, kılavuzları ve nüfuzlarıyla yardım eden insanları da bir bir terk etmeye başlamıştı. *Hanginiz bana yapışacaksınız? Hanginiz bir sonraki aşamada işime yarayacaksınız? Amaçlarımı gerçekleştirmek için hanginize güvenebilirim?* Etrafında iyi adaylar ve sadık destekleyiciler görüyordu – ta ki beni görene kadar.

Bir elinde şampanya, öbüründe havyarlı ekmek, kadehini kaldırıp, "Siz ne müthiş arkadaşlarsınız ve ben de burada, aranızda olduğum için ne şanslıyım" dedi. "Murphy'lere sevgimi ve saygımı göstermek istiyorum, çünkü gezegende onlar kadar güzel insanlar yok."

Gerald başıyla selam verdi. "Seninle daha fazla gurur duyamazdık. Çoğunuzun bildiği gibi, Ernest Madrid'de boğa güreşlerini izliyordu. Bize *corrida*'yı anlat hadi!"

Anlattıkça anlattı ve o her daim sadık karısı Hadley de yanında durarak yavaş yavaş sarhoş oldu.

Coco Chanel'le konuşarak onu duymamaya çalıştım. Sara, Coco'nun Westminster Dükü'yle ilişkisinin olduğunu, Dottie Parker ise Coco'nun Galler Prensi Edward'la da görüştüğünü söylemişti. Sade, beyaz, dar elbisesinin üstüne taktığı çarpıcı elmas, inci ve safir gerdanlığın arkasında hangi adamın ol-

duğunu merak etmiştim. Ve kaşları, çok usta işi ve etkileyiciydi; acaba kendisi mi almıştı?

Ben dikkatimi başka yerlere vermeye çalışırken Scott, pek sevgili arkadaşının topladığı ilgiden uzaklaşamıyor gibiydi. Ne zaman odanın öbür tarafına baksam Hemingway'in dirseğinin dibindeydi.

O gecenin kralı Hemingway'se, Scott da saray soytarısıydı veya öyle olmaya çalışıyordu en azından. Partinin ortalarına doğru Coco elleri boynunda, tam "Bu inanılmaz takıyı bana..." derken Sara beni bulup bir kenara çekti.

"Öbür misafirlere garip garip şeyler soruyor. Acaba karnım ağrıyor filan deyip onu eve mi götürsen?"

"Öyle yapsam kapıdan kovulup bacadan dönmüş gibi geri gelir" dedim. "Nasıl olduğunu biliyorsun. Gitmeyi kendisi istemeli, yoksa işe yaramaz."

"Ama onun şu anki isteği, kadınların ne renk iç çamaşırı giydiğini, erkeklerin evlilik dışı ilişkiler konusunda ne düşündüğünü ve Dottie'nin –alıntılayacak olursam– 'o kocaman ağzına rağmen yatakta iyi olup olmadığını' öğrenmek."

"Aman Tanrım, özür dilerim. Yeni romanını teslim etme konusunda üzerinde çok baskı hissediyor, üstelik daha bitecek gibi de değil. Hemingway'e gösterilen bütün bu ilgi..." Omuz silktim. "Gerald'a söyle, onunla konuşsun; benden daha iyi sonuç alacaktır."

Bütün bu saçmalıktan kaçmak için tuvalete gittim. Ama hiçbir şeyden kaçamadım, çünkü orada da Hadley köşede bir sandalyeye oturmuş ağlıyordu.

"Ah, Zelda" dedi beni görünce, "dünyanın en büyük aptalıyım ben. Ernest kim bilir kaç zamandır Pauline'le işi pişiriyormuş; inkâr bile etmiyor. Ne yapacağım ben şimdi?"

Ona verecek cevabım yoktu. Belki de onu Coco'yla konuşturmalıydım, bizi insanın bütün benliğini tek bir adama vermesinin kullanışsız ve istenmeyen bir şey olduğu konusun-

da aydınlatabilirdi – ne işe yararsa artık.

Scott'ı sonra gördüğümde üç tane cam küllükle hokkabazlık yapmaya çalışıyordu ve aslında iyi de gidiyordu, ta ki tanımadığım bir adam, "Söylesene Fitzgerald, sen ne zaman yeni bir kitap yazacaksın?" diye seslenene ve Scott da küllüklerden birini adama fırlatarak adamın kafasını kıl payı ıskalayana kadar.

"Yeter!" diye bağırdı Gerald. Scott'ı kolundan tutup kapıya doğru sürükledi. "Onu öldürebilirdin. Tanrım, Scott eve git ve uyuyup kendine gel."

Scott'ın gözleri yaşlarla doluydu. "Özür dilerim." Gerald arkasını dönünce Scott elinden yakaladı. "Özür dilerim. Lütfen gitmek zorunda bırakma beni."

Araya girmem gerekti. "Scott, hayatım" dedim teselli etmeye çalışarak, "atışın çok iyi değildi. Gel eve dönüp denize taş atarak çalışalım biraz. Sonra geri geliriz."

Yaşlı gözleri bir anda parladı. "Evet! Çok güzel. Tam da bunu yapalım" dedi ve ben o yazı nasıl atlatacağımı düşünerek onu gazinodan çıkardım.

O sene Riviera'da çok fazla insan vardı ve Scott her biriyle arkadaş olmayı görev haline getirmişti. Murphy'lerin arkadaşlarının yanı sıra, Nice'teki stüdyosu ikinci bir Hollywood gibi görülen Rex Ingram ve oyun yazarı Charlie MacArthur gibi tiyatro ve sinemacılar, ilk olarak New York'taki balayımız sırasında bir müzikalde gördüğümüz Grace Moore gibi oyuncular ve kadın oyuncuların yanında dolanmayı seven zampara tipli adamlar vardı.

Scott dur durak bilmeden gazinolarda ve kafelerde insanlarla tanışıp hepsini eve getiriyordu; birlikte gece geç saatlere kadar ayakta kaldıktan sonra hepsi de alkole nerede ye-

nilirlerse orada sızıyorlardı. Sabahları Scottie'yle bazen bir sandalyeden sarkmış horlayan bir adamın yanından geçerdik veya akmış göz makyajıyla gözleri bir rakununkilere dönmüş, ruju bir palyaçonunki gibi ağzının kenarına taşmış bir kadın oyuncunun, sabah su içmeye gelmiş kılkuyruklu bağırtlak kuşlarının gürültülü *gak-gak!* seslerini umursamadan bahçedeki şezlongda uyuduğunu görürdük.

Akıl sağlığımı korumak için kendimi resim yapmaya veriyordum. Aklım hâlâ Larionov'da ve onun soyut eserlerinde, ifade eden eserler uğruna geleneği ve gerçekçiliği reddetme tutkusundaydı. Sonraki yağlıboya eserim, dalgalanan turuncu bir elbise giymiş bir kız ve ona eşlik eden neşeli küçük köpeğinin bende yarattığı izlenim olacaktı –tabii eğer başarabilirsem. Yeni öğrendiklerimle birlikte, amaçlarım yeteneğimin başarabildiğinden çok daha iddialı olmaya başlamıştı.

Bir başka sorun da şuydu ki, gayet güzel ve sakin olmasına rağmen Villa St. Louis benim olmak istediğim son yerdi. Hemingway neredeyse her gün oradaydı ve tam emin olamasam da, Scott'a sürekli benim gibi "deli" bir eşle nasıl başa çıkılacağına dair tavsiyeler verdiğinden şüpheleniyordum. Bir akşam, kokteyl saati sırasında, herkesin ortasında, "Kocasının işine ve kariyerine yönelttiği dikkati dağıtmamayı bilen kadın iyi, güzel ve saygıdeğer bir kadındır" dedi. Anlaşılan onun böyle iki kadını vardı ve eğer Scott onun sözünü dinlerse o da birini bulabilirdi.



Kolitim Salies-de-Béarn'daki tedaviden sonra epeyce iyileşmişti ama yeni sancılar, yakında nüksedebileceğinden korkmama neden oluyordu. Korku moralimi çok bozuyor ve iştahımı kaçırıyordu. Neredeyse her gün bir dehşet sisi içinde uyanıyordum ve ancak bir iki saatte kendime gelebiliyor-

dum. Her şey kötüydü, diye düşünüyordum ve giderek de kötüleşiyordu. Sara Mayfield'ın yaz tatili için Antibes'e geleceğini öğrendiğimde mutluluktan ağladım resmen.

Şehrin tarihi kısmında, satıcıların taze fasulye, maydanoz, havuç, çeşitli meyveler, birtakım baharatlar, yüzlerce çeşit peynir, kurutulmuş biber ve sarmısak sattıkları Marché Provençal isimli kapalı pazarın karşısında minik bir kafede buluştuk. Lavanta demetleri, gül kovaları, turp, patates, kabak dolu sepetler vardı. Bütün bunların yanı sıra, ipe bağlanmış, deniz havasında uçuşan gemi bayrakları gibi, gökkuşağının bile düşünemediği çeşitte renklerde ipek eşarplar vardı.

Karides kokteyllerimizi daha yeni ısmarlamıştık ki Hemingway'in son hakaretini anlatmaya başladım. "Sonrasında Scott'ın her anlamda dağılacağını bile bile neredeyse her akşam içmeye götürüyor onu. Scott'ın kötü alışkanlıklarını teşvik edip sonra da sonuçlarından dolayı beni suçluyor."

"Onunla ilgili tatsız bir şey var" dedi Sara. Sonra birkaç saniye sustu. "Bob McAlmon'ın söylediklerini bilmiyorsun herhalde. Sana söylemeyecektim ama..."

"Neyle ilgili söyledikleri?"

"Kimle ilgili diye soracaksın; Scott ve Hemingway'le ilgili, kimle olacak? McAlmon, bir vakitler Hem'le kendisinin arasında rezil bir şeyler yaşandığını söylüyor. Güya şimdi de Hemingway Scott'ı kestirmiş gözüne, bilmem anlatabildim mi?"

Kuşkulu bir şekilde başımı iki yana salladım. "Hiç duymamıştım bunu."

"Sana –benim dışımda– kim söyleyecekti ki bunu?"

"Hemingway'in nonoş olduğunu mu düşünüyor?"

"Eğer 'kişi kendinden olanı bilirmiş' sözüne bakılırsa, öyle olduğunu düşünmüyor, biliyor bence."

"O da mı nonoş?"

"İki yola da geldiğini söylüyorlar. Büyük Hem'imiz de öyle olabilir."

"Bilemedim..." dedim, o gece Dingo barının dışında olanları hatırlayarak. "Bana sarkmıştı bir kere – şimdi de iki farklı kadınla beraber. Sana Hadley ve Pauline'den bahsetmiştim mektupta değil mi?"

Kafasını evet anlamında salladı. "O sefil çemberine seni de mi çekmeye çalıştı? Sen ne dedin?"

"Hiçbir şeyin Scott'tan üstün olmadığını. Bunu duymaktan hoşlanmadığına emin olabilirsin." Olayı hatırlayınca ürperdim. "Scott bilmiyor ama. Kimse bilmiyor, o yüzden anlatma sakın."

Sara elime uzandı. "Boktan bir herif o, Zelda. Scott'a ültimatom vermelisin: ya arkadaşı Ernest ya da sen. Seçsin."

"Ve beni seçmezse, o zaman ne yapacağım? Kuyruğumu kıstırıp Montgomery'ye mi döneceğim?" Hayal bile edemiyordum. Paris varken Montgomery?

"Tabii ki seni seçecek. Sana deli gibi âşık. Çocuğunuz var. Sen onun ilham kaynağısın."

"Evet, ama, bütün zamanını bir başkasının kitabı üzerinde çalışarak geçirdiğine göre bir ilham kaynağına ihtiyacı yok."

Yemeğimiz geldi. Tabağımdakilerle oynayarak, "Onu neden bu kadar seviyor anlamıyorum; o kadar alakasızlar ki aslında" dedim.

"Belki olay şudur" dedi Sara. "Scott, kahramanlık yaptığını düşünürken Hemingway Scott'ın bir kahramana taptığını düşünüyordur."

Kafamla onaylayıp iç çektim. "Kulağa mantıklı geliyor. McAlmon'ın doğruyu söylediğine gerçekten inanıyor musun?"

Sara bir karidesi çatalına taktı. "Niye böyle bir şey uydursun ki?"

"Herkes bütün o garip şeyleri neden yapıyor?"

"Asıl soru, sen n'apacaksın?"

"Geçmesini bekleyeceğim herhalde."

37

Mide sorunlarımla ilgili doktora ilk gittiğimde semptomları tarif etmekten biraz çekinmiştim. Bu tarz rahatsızlıkları bir erkekle konuşmak, mesela bir kız arkadaşla konuşmaktan çok daha utanç vericiydi; kısırlık sorunlarını tartışmaktan, hatta bütün *o hangi sıklıkla, hangi pozisyon, sen şöyle yapar mısın/kocan böyle yapar mı* tarzı sorulara yanıt vermekten bile daha utanç vericiydi bu konu. Ama anlatmayı başarmıştım ve o ihtiyar, sevimli, sempatik doktor da olabildiğince kolaylaştırmıştı bu işi benim için.

Karın ağrılarım geri geldiğinde birine görünme konusunda isteksiz olmamın nedeni bütün bunların, bu sefer bir yabancıyla tekrarlanacak olması ihtimaliydi. Ben günlerce yataktan çıkmayarak harekete geçmeyi ertelerken Scott kendi maceralarını yaşamak için çıkıp gidiyor; Lillian da Scottie'yi onunkileri yaşamaya götürüyordu. Penceremden görünen masmavi gökyüzü ve deniz beni kışkırtıyordu, *Buradayız, buradayız* diyorlardı, o yüzden gözlerimi kapatıp uyudum... ta ki bir öğleden sonra uyandığımda ayak ucumda Scott'ın yanında dikilen yabancı bir adam bulana kadar.

Boncuk gözlü ve ince, sıkı dudaklı bu adama, sorunumla çok sıradan bir şeymiş gibi, soğukkanlı bir tavırla ilgilendiği için müteşekkirdim. Ama yine de bütün süreç boyunca utançtan yerin dibine geçtim.

"Sancılar tam nerede?.. Her seferinde mi kan görüyorsun yoksa sadece bazen mi?.. Dışkının yoğunluğunu tarif edin..."

En azından İngilizcesi iyiydi.

Muayeneden sonra ilaç olarak morfin yazdı ve "Açıp bakmadığımız sürece sorunun yumurtalık, rahim, kalınbağırsak veya apandisitten hangisinde olduğunu anlayamayız. Bir ameliyat zamanı ayarlayıp sizi rahatsız eden şeyi alıp alamayacağımıza bakalım. Ama bu mümkün olmayabilir de, anlıyorsunuz değil mi?"

Gayet iyi anlıyordum.

Scott, Antibes'deki hastanenin teknolojik olarak geri olduğundan endişelendiği için Paris'teki Amerikan Hastanesi'nde ameliyat olmamı istiyordu. Bıraktım, gönlünce endişelensin, bütün planlamayı yapsın, koruyucum olarak görevine geri dönsün; gizli gizli ilgisini Hemingway'den kendi üstüme çektiğim için seviniyordum. Kader, kısa süreli de olsa, kocamı geri almamı sağlamıştı. Paris'e doğru yola çıkmadan önce Sara'ya, "İşler yine sarpa sararsa, bu sefer de bademciklerimi aldırırım" dedim.

Paris'teki doktorlar, yara dokusunun bir kısmını ve apandisitimi ameliyatla alıp, tamamen tedavi olduğumu ilan ettiler; zaten ben de bunu sorgulamadan kabul etmeye hazırdım. Göbeğimin alt kısmının sonsuza kadar yara izlerinden oluşan bir haritaya dönmüş olması umurumda değildi; her gün ziyaret saatlerinde başucumda ilgiyle bekleyen Scott'ın varlığının tadını çıkarmakla meşguldüm. Bana kitap okuyordu, beraber kâğıt oynuyorduk, mektuplar yazıyor ve konuşuyorduk...

Ama sonradan, benim bu kadar hülyalı ve mesut olmamın sebebinin ağrı kesiciler olduğu anlaşıldı, çünkü son günüme yaklaşırken ona Scottie'yi de getirtip Paris'te kalmayı teklif ettiğimde Scott, "Kalmak mı?" dedi. "Tabii ki hayır. Ernest'in elyazmasıyla ilgili kapsamlı değerlendirmemi daha yeni bi-

tirdim. Metni Max'e göstermeden önce üzerinde konuşmamız gereken bazı şeyler olduğunu düşünüyorum."

Ernest. Yine.

"Neden seni rahat bırakmıyor?" dedim. "Bob McAlmon'ın ikiniz hakkında söylediklerini duydun mu?"

"McAlmon, Ernest'i Boni ve Liveright'a kaptırdığı için kuduruyor hâlâ, onlar da şimdi Scribner'a kaptırdıkları için çok üzgünler."

O sırada doktor içeri girince Scott, "Onu Antibes'e geri götürmek istiyorum. Sizce de bu haliyle şehir hayatının mikrobundan, pisliğinden filan uzaklaşması daha iyi olmaz mı?"

"Çok haklısınız" dedi doktor. "Deniz kenarında bir tatile ben de hayır demezdim doğrusu."

Böylece Riviera'ya gittik ve Scott da en rahat ettiği ortama, bütün olayların ortasındaki yerine geri döndü. Onu geri çağıran, Hemingway değil, buydu hiç şüphesiz.

Temmuz ayında bir gece geç saatte Scott başucu ışığını açıp omzumu sarsarak uyandırdı beni.

"Ne? Ne oldu?" dedim, anında uyanarak; birinin ölmüş olduğuna emindim, derken Scott'ın yüzünü gördüm.

Muzip bir ifadesi vardı. "Üç farklı alkoliği birbirine karıştırırsan ne elde edersin?"

Hemingway ve diğerleri önceki hafta Pamplona'ya gitmişti. Ben yeni ameliyat olduğumu belirterek gitmek istememiştim, bu da Scott'ın ben hasta olmasaydım kesin gidermiş gibi davranmasını kolaylaştırmıştı. Gerçek şuydu ki, Scott boğa güreşini, hatta zorlu ve acımasız herhangi bir şeyi bir kitap sayfası veya fotoğrafta görmek dışında, kaldıramıyordu. O yüzden Charlie MacArthur ve zampara Ben Finney'yle takılmaya başlamıştı.

Scott, yeni arkadaşlarıyla beraber talihsiz garsonlara ve müzisyenlere eşek şakaları yapıyordu. Bir keresinde iki garsonu onlarla bir yere gitmeye ikna edip, bir uçurum kenarında durmuşlar ve genç adamları öldürmeye çalışıyormuş gibi davranmışlar. O kadar inandırıcılarmış ki şaka olduğunu söyleyemeden delikanlılardan biri korkudan altını ıslatmış. Sonra da sebep oldukları bu sorundan dolayı özür dilemek için çocukları akşam yemeğine çıkarıp onlara bonfile ve kaliteli burbon ısmarlamışlar.

O an Scott'a yumruk atmak istedim. "Uyuyordum. Gecenin bu saatinde insanlar uyur. Işığı kapat hadi."

"Bu kadar aksi olmasana. Haydi, söyle, üç alkoliği karıştırınca ne olur?"

"Üç alkolü demek istiyorsun herhalde?"

"Hayır, alkoliği. Kelime ustasıyım ben biliyorsun. Her zaman, her zaman *le mot juste*'ü seçerim."

"Cevap verirsem yatağa girmeden önce banyo yapacağına söz verir misin?"

"Üzgünüm hanımefendi, geç kaldınız. Cevap *Love's Betrayal, or A Simple Story of Incest*[20] olacaktı." Yataktan atlayıp kemerini çıkarmaya başladı.

"Senaryoyu şimdi bitirdim; çekimi de Grace Moore'un villasında yapmaya başlayacağız yarından itibaren."

"Doğru duymadığımı söyle. Ensestle ilgili bir film mi yapıyorsunuz sahi?"

"Kaşlarını çatma öyle, alnında oluşan kırışıklar hiç çekici olmuyor." Hâlâ yarı giyinik bir halde yatağa geri yatıp kafasını yastığına dayadı. "Ah, çok komik olacak. Grace, Prenses Alluria'yı oynayacak, Avrupa'daki en hain kadın..."

"Daha fazla duymama gerek yok. Işığı kapat da biraz uyuyabileyim."

"Ve filme sonradan eklemekle uğraşmamak için bütün ya-

20. Aşkın İhaneti veya Basit Bir Ensest Öyküsü. (ç.n.)

zı kartonlarını doğrudan duvara boyayla yazacağız."

Gözünde bir sahne canlandırmaya çalışan yönetmen gibi kollarını öne uzatmıştı. "'Memeleri kusursuz şeftali yarıları gibi sıkı, olgun ve altın rengiydiler güneşte.'"

"Daha fazla duymak istemiyorum dedim. Kendine sakla."

"'Bunları her isteyene sergiliyordu. Ama sularını sadece en çok sevdiklerine saklıyordu.'"

Yataktan kalktım, yastığımı alıp odadan çıktım.

Ağustos ortalarında bir gün Scott, Villa America'da bir öğle yemeğinden döndü. "Hadley pes etmiş." Bunu, suçlamamız gereken Hadley'ymiş gibi söylemişti; kızcağızın bariz bir yetersizliği vardı sanki. "Boşanacaklarını söylüyorlar. Ernest altüst olmuş durumda."

"Altüst mü olmuş? Kıyamam." Terasta şövalemin karşısına oturmuş, dans eden kızımın eteğinin turuncu tonlarını tamamlamaya çalışıyordum.

"Sesin hiç üzülmüş gelmiyor."

"Çok üzüldüm, ama Hadley için. Onu benden önce görürsen 'Gözün aydın' dediğimi söyle."

Evlilik henüz bitmemişti ama. Hem, Hem olduğu için büyük ihtimalle Paris'e döndüklerinde ıstırabı uzatacak, bir yandan masumu oynarken, öbür yandan evliliğinin aylarca kan kaybetmesine müsaade edecek ve sonunda Hadley kılıcı boğanın kürekkemiklerinin arasına kendi saplayana kadar ona işkence çektirecekti.

❖

O yılın, 1926'nın, Ekim ayında Scribner *Güneş de Doğar*'ı bastı. Satışlar hatırı sayılırdı ama inanılmaz değildi ve eleştiriler de genel olarak iyiydi ama övgü yağmuru da değildi.

Bu sonuç Scott'ın hoşuna gitti – Hemingway'in sonraki kitabının performansından olacağına oranla çok daha memnundu. Scott'a göre şimdilik ikisi arasında hâlâ daha önemli, daha deneyimli ve daha başarılı olan kendisiydi.

Riviera sezonunun bitmesine rağmen orada sonbahar boyunca kaldık. Yeni arkadaşları ve hayranlarının onun üzerinde o kadar etkisi vardı ki Scott her partiye gidiyor, her gazinoya ve bara uğruyordu. Sıklıkla çok içip kaba, tartışmacı bir tavır takınarak hem beni hem kendini rezil ediyordu. Ara sıra kavgalar da oluyordu. Bir kere bir tutuklanma olayı oldu. Bazı sabahlar uyandığımda onu mutfak masasında sızmış halde buluyordum; hizmetçiler gözlerini benden kaçırarak onun etrafından işlerini görüyorlardı. Şikâyet ediyordum, özür diliyordu ve ikimizde *İşte, tamam artık durum düzelir* gibi bir tavır takınıyorduk. Bir sonraki sefere kadar.

Geceleri onunla çıkmayı reddettiğim zamanlar –ki bunu sıklıkla yapıyordum, çoğunlukla hasta olmasam da hastalığımı bahane ediyordum. bütün gece dışarılarda kalıyor ve sonunda eve geldiği zaman geceyi nerede geçirdiğini söylemiyordu. Onu tek başına bıraktığım için bana ceza vermek istiyordu. Başka zamanlar da "Benim gibi bir işe yaramazdan çok daha fazlasını hak ediyorsun Zelda. Sana kötü davranmak istemiyorum... eskiden olduğumuz gibi olsak keşke. Birbirimizin benzeri. 'Altın çift.' O zamanlar herkes seviyordu bizi değil mi?"

Ve o daha mutlu zamanları ben de özlediğim için, onu bağışlıyordum.

Her şeyin bir sınırı vardı ama. Kasımda bir gün Scottie avluda seksek oynar, ben de mutfakta onun için mango dilimlerken, Scott ölü gibi bir halde belirdi.

Yüzü bembeyaz ve tıraşsızdı. Dolap kapağına uzanırken eli titriyordu. "Bu ülke beni mahvetmeden önce kalkıp gitmemiz lazım."

Bu sefer ıstırabını anlamaya ve hoş davranmaya çalıştım, ama başarısız oldum. "Bu kasabadan kalkıp Paris'e dönmeye ne dersin?"

"Max Amerika'ya ne zaman döneceğimizi soruyor, annemler bizi evde istiyor... Bu kadar çok dikkat dağıtıcı unsurun olmadığı bir yerde olmam lazım benim."

"Sürekli bir yerleri senin dikkatini dağıttığı için terk edip duruyoruz. Farkında mısın?"

"Ve artık içki yok." Alnını ovuşturdu. "Sadece su bundan sonra. Amerika'ya dönersek yapabilirdim bunu."

"Neden öyle düşünüyorsun? İçki yasağı seni hiçbir zaman durdurmadı."

"Zaten çok kötü hissediyorum, Zelda; biraz destek versen, biraz güvensen? Yeni bir sayfa açmaya çalışıyorum."

"Paris'te yeteri kadar sayfa var. Hadi ama Deo; kıta değiştirmektense oraya gitmek çok daha kolay olur – kiraladığın o odayı kullanabilirsin" dedim, bunun ikimiz için de iyi olacağını düşünerek. "Ve çalıştığın zamanlarda şehirde tanıdığın kimse yokmuş gibi davranırsın."

"O odayı kiralamak bir hataydı. Çatı katında çalışamam ben." Bu demek oluyordu ki çok sevgili arkadaşı Ernest'in alışkanlıklarını taklit ederek ona olan üstünlüğünü koruyamayacağına karar vermişti.

"Senin de oralarda bütün o lezbiyenlerle, Esther ve Natalie takımıyla ve o erkeksi ablalarla takılmanı istemiyorum. Yeni, âlâ bir yere, yeni bir başlangıca ihtiyacımız var. Paris zararlı bir yer."

"Bütün bunları sen mi söylüyorsun? Hem nereden kaptın sen o sözcüğü, erkeksi ablaymış? Sevmedim, çok kaba."

"Nereden kaptım bilmiyorum. Etrafta dolanıyor. Pantolonlu takım elbiseler giyen, erkek gibi görünen şu kadınlar, Tanrı aşkına..."

"Hemingway'dendir kesin."

"Evet, hemen Ernest'i suçla, her şey Ernest'in suçu." Gerçekten şaşkın bir ifadeyle, "Ona niye bu kadar karşısın ki?" diye sordu.

"İçi çürük onun. Bunu hâlâ görememene çok şaş..."

"Gayet âlâ bir insan bence, sadece biraz rehberliğe ihtiyacı var. Biliyor musun, bu kolitin veya seni bu sene bu kadar cadaloz yapan her neyse onun bir an önce geçeceğini umuyorum gerçekten. Ben de örnek bir koca olmadım ama bu seni eskiden rahatsız etmezdi. Eskiden âlâ bir espri anlayışın vardı."

Bıçağı ona doğru tuttum. "Bir daha âlâ sözcüğünü kullandığını duyarsam bununla dilini keseceğim."

Lillian'ı ve diğer çalışanları işten çıkarıp Conte Biancamano'yla aralık ayında okyanusa açıldık. Avrupa'yı terk etmek beni bir yandan rahatlatmış, öbür yandan hayal kırıklığına uğratmıştı. Rahatlatan şey, Scott'ın oyun arkadaşlarından ayrılmasıydı. Fakat ben bir kez daha bana bir denge hissi sağlayan insanlar ve mekânlardan koparılıyordum. Natalie Barney'nin salonunda geçirilen bir akşam, Saint-Germain galerilerinde geçirilen bir gün, Louvre'da geçen bir başka gün, amatör bir orkestrayla sergilenen tek kişilik bir doğaçlama dans gösterisi; bütün bunlar beni bir amaca bağlıyor, bana mutluluk veriyordu. Nereye yerleşeceğimiz henüz belli değildi ama uzak ve ıssız bir yer olacaktı; bütün gün ne yapacaktım ben oralarda?

Gemideki ilk akşamımızda, korkuluğa yaslanmış, güneşin denizin içinde yok olmasını izlerken neden kocamın kendi hayatını sürdürdüğü –saygıdeğer bir şekilde değilse bile hiç olmazsa benden ayrı bir şekilde– benim de kendi hayatıma bakmama izin verdiği bir evliliğimin olamadığını düşü-

nüyordum. Bir zamanlar onun hayatının merkezindeyken, şimdi kendimi sonradan akla gelen bir düşünce gibi hissediyordum. Ve buna razıydım; merkezde olmama gerek yoktu artık. Ama ailemizi hayatının merkezi haline getiremeyecekse, o zaman en azından rahat bırakılmaya hakkım vardı. Paris'te bırakılmak daha da iyi olurdu. Ama bunun için, istemeye niyet etsem bile –ki etmiyordum– ailemde kimsenin veremeyeceği kadar çok paraya ihtiyacım vardı.

"Zelda!"

Dönüp baktığımda Ludlow Fowler'ın bana doğru gelmekte olduğunu gördüm. "Ne hoş bir sürpriz!" dedi. Herhalde kaşlarım çatıktı ki "Ya da belki bunu hoş bulan tek benim" diye ekledi.

Ona sarıldım. "O kadar kötü mü görünüyorum?"

"Her zamanki gibi harika görünüyorsun ama halinden pek memnun olmadığın açık, hem de ben burada olduğum halde."

"Hayır hayır, burada olmana kesinlikle çok sevindim. Yeni gelin nerelerde?"

"Elsie odamızda – daha gemiye alışamadı zavallım. Ama daha sonra salona çıkacak kadar iyi olacağını umuyorum." Gözleri ve sesi, sevgi ve endişeyle ışıldıyordu.

"Size, her şeyin başında olmanıza gıpta ediyorum... Hep beraber St. Patrick Katedrali'nde olduğumuz o günden beri sadece altı yıl geçmiş, inanabiliyor musun? Sanki iki katı zaman geçmiş gibi geliyor, hem de sırf boşa kürek çekerek."

Ludlow anlayışla gülümsedi. "Gelip geçici bir fırtınadır eminim..."

"... geçse de yolculuk anlamsız. Bana bak, eğer evliliğinin iyi devam etmesini istiyorsan içkinin seni Scott'ı getirdiği hale getirmesine sakın izin verme."

"Scott demişken, gidip onu bulayım; –ne yapayım?– yumruk mu atayım?"

"Bir işe yarayacak olsaydı keşke."

"Seni seviyor, Zelda. Umarım bundan hiç kuşkulanmıyorsundur."

"Ama bütün istediği aslında sen olmuş olmakken bunun ne faydası var ki? Yanlış bir hayata doğmuş Scott ve bunun cezasını Scottie'yle ben çekiyoruz."

"O nasıl bu arada? O gönderdiğin, üçünüzün kanoda olduğu fotoğrafa bayılmıştım."

"İyi." Beş yaşındaki Scottie, Fransa'dan önceki yaşamından hiçbir şey hatırlamadığı için babasının söylediklerine tamamen inanmıştı: şimdiye kadarki en büyük, en iyi, en inanılmaz maceramıza atılıyorduk ona göre. "Hâlâ anne babasının aptallıklarını anlamayacak kadar küçük" diye ekledim minnettar bir iç çekişle. "Asıl soru, onu kurtarmak için kendimize zamanında çekidüzen verip veremeyeceğimiz."

Dördüncü bölüm

38

"Şunu dinle!" dedi Scott. "Avans olarak üç bin beş yüz... senaryo kabul edilirse de on iki bin beş yüz dolar; California'ya gidiyoruz!"

Bir önceki gün gemiden inmiştik ve New York'taki Plaza Oteli'ndeydik. Scott buradaki bankasına gönderilmiş olan bir öbek posta teslim almıştı; bizim gibi yersiz yurtsuz insanlar için genelde yapılan uygulamaydı bu. Bu mektupların arasında, az önce duyurduğu, United Artists'deki Douglas Fairbanks'ten gelen teklif de vardı. Yeni bir filmin prodüksiyonunu yapıyordu ve senaryoyu Scott'ın yazmasını istiyordu.

"Kitabın ne olacak?" dedim yanıt olarak. "Max'e demiştin ki..."

"Gerçek yeteneğimin sahne ve film konusunda olduğunu düşünmüşümdür ben hep" dedi Scott, paltosunu tekrar giyerek. "Sadece sektörün bunu anlaması gerekiyordu."

"Nereye gidiyorsun?"

"Fairbanks'e telgraf çekmeye. Tren biletlerine de ihtiyacımız olacak. Hah, annemi arayıp onu planlarımızdaki değişiklikten haberdar eder misin? Senden duyarsa daha iyi tepki verir."

Scott'ın annesiyle babası Washington D.C.'ye taşınmışlardı ve oraya bayılacağımızı söylüyorlardı. *Buraya gelin* yazmıştı annesi. *Sana ve Zelda'ya çok yardımımız dokunabilir. Ayrıca Scottie babaannesiyle dedesini tanımayı hak etmiyor*

mu? Scott için en iyisi bu olacaktı, o yüzden tabii ki yakınlarında kiralanacak sakin bir yer bulup bir süreliğine yerleşmeyi ve normal insanlar gibi yaşamayı kabul etmiştik.

"Yani Maryland'e taşınmayacak mıyız?"

Scott şapkasını taktı. "Anneme biz yokken Scottie'ye bakabilir mi diye sor. Ne kadar süreceğinden emin değilim – bir iki ay belki."

Kafamı iki yana salladım. "Onu da götürürüz."

"Bakıcı bulacak zaman yok."

"O zaman ben burada kalırım."

"Yanımda olmana ihtiyacım var Zelda, hem de boş olarak. Bu benim için şimdiye kadarki en önemli dönüm noktası olabilir ve biliyorsun ki sosyalleşme bu işin çok büyük bir kısmı. Merak etme, babaannesinin onu şımartmasından çok memnun olacaktır" deyip kapıdan fırladı.



Sonunda vardığımızda Hollywood'un nesini sevmedim ki? İlk başlarda her şey olağanüstüydü.

Ambassador Oteli'ndeki bungalovumuzun penceresinin dışında kokulu güllerle sarılı bir parmaklık vardı; bizi muhteşem su yeşili havuza davet eden su yeşili bir papağan; sıcak hava, okaliptüsler, palmiyeler ve yılbaşı çiçekleri; giderken ya yeni siyah takımımı, ya yeşil elbisemi ya da kaleydoskop etek üstüne krem rengi ipek bir bluz giydiğim şaşırtıcı derecede gösterişten uzak partiler. Tekrar ünlü olmamız hoşuma gidiyordu ve Douglas Fairbanks'in adımıza düzenlediği öğle yemeğine gitmeyi dört gözle bekliyordum. Scott'ın daha trenden inmeden pek sevgili arkadaşından bahsetmeyi bırakmış olması beni sevindiriyordu.

United Artists'deki ofisine gitmeye bayılıyordu Scott. Kendini senaryo yazarı olarak düşünmeye, bir ihtimal kaza-

nabileceği paranın miktarına, filmin müstakbel yıldızı Constance Talmadge'ın gösterdiği ilgiye ve ünlülerin şehrin yukarılarındaki tepelere yayılan evlerini görmeye de bayılıyordu. Fairbanks'in öğle yemeğinde onu genç bir hanıma – bir davetlinin yeniyetme kızı olabileceğini düşünmüştüm– Hollywood'un buluşlar ve yeniden buluşlardan ibaret olduğunu söylüyor, birazcık yetenekle bolca çaba bir araya gelince neredeyse herkesin o tepedeki evlerden birine sahip olma ihtimaline nasıl da bayıldığını anlatıyordu.

Kız meğer Lois Moran adında genç bir yıldızmış ve söylendiğine göre çok gelecek vaat ediyormuş. Pek de güzel değildi. Yüzü fazla yuvarlak, burnu fazla sivri ve saçları –tıpkı benimkiler gibi– bir Elizabeth Arden salonundan filan ciddi ilgi görmedikçe fazla kıvırcıktı. Bir şey vardı ama kızda; Hollywood'da, eğer bir Mary Pickford veya Greta Garbo değilseniz böyle deniyordu sizin için. Tatlı ve akıllıydı ve *Stella Dallas* filminde başrolü kapmıştı – filmin sessiz film döneminin sonuna denk gelmesi talihsizlik olmuştu ama Lois için: küçücük bir sesi vardı, bu yüzden de sesli filmlere uygun değildi.

İlk başta Scott, Lois'e bütün hayran ve hevesli yeni arkadaşlarına yaptığını yapıyor gibiydi: Onunla ilgileniyor, bildiklerini paylaşıyor, bağlantılar kuruyor ve önerilerde bulunuyordu. Bazen benimle birlikte, bazen tek olarak, Lois ve annesiyle kahvaltı veya çay için buluşur ya da bir restoranda karşılaşıp bütün akşamı beraber geçirirdi. Bunlar birçok başka oyuncularla yapılan benzer kahvaltılar, çay saatleri, akşam yemeklerinin arasına karışıyordu. Lois'in annesi de kıza eşlik etmek için hep onlarlaydı o yüzden Scott'ın onunla zaman geçirmesinden hiç endişe duymuyordum. Kız daha on sekiz yaşında bile değildi.

Bir öğleden sonra, havuz kenarında Scottie'ye daha evvel yaptığım bir hayvanat bahçesi gezisini anlatan bir mek-

tup yazıyordum ki Scott belirdi. İşgünü bittiği için gelmesini bekliyordum; Great Neck'ten beri tanıdığımız bir çiftle akşam yemeği için hazırlanacaktık.

Scott yanımdaki şezlonga oturdu. "Planlar değişti" dedi. "Van Vechten'lerle buluşmuyoruz bu akşam, bir işim çıktı. Bir koşu gömleğimi değiştirmem lazım. Sen de burada ye akşam yemeğini, çok güzel burası." Sonra yerinden fırlayıp bungalovlara doğru aceleyle gitti. Omzunun üstünden, "On bir gibi dönerim" diye seslendi.

Onun gidişini izleyip mektubuma döndüm.

Baban burada çok meşgul, zıplayan bir kangurudan daha çok enerjisi var gibi. Bir gün Avustralya'yı ziyarete gitsek ne güzel olur, ister misin? Bütün koalalar ve kangurular benim küçük kuzumu çok severler eminim. Seni çok fena özlüyorum ve bana yakında cevap yazmanı diliyorum.

Saat on bir civarında Scott beklendiği gibi çıkageldi; ama kravatı gevşemiş, yakasının düğmeleri açılmış, saçları dağılmıştı ve dudakları da kendi kendine olamayacakları kadar kırmızıydı. O daha bir şey demeden, küçük Lois'in bir şekilde annesini ekmiş olduğunu anladım.

"Ne kadar ileri gittiniz?" dedim kısaca.

"Nasıl yani hayatım?"

"Sen ve şu yeniyetme – umarım onu istismar etmemişsindir."

"Delisin sen" dedi yatak odasına doğru giderken. "Stüdyodan birkaç arkadaşla beraberdim."

Peşinden gidip, Scott ceketini dolaba asarken odanın kapısına yaslandım. Bütün bunlar boyunca kalbim deli gibi çarpıyordu. "Kadın kılığına girdiniz o zaman?"

"Neden bahsediyorsun sen? Musso ve Frank'le akşam yemeği yedik."

"Öyle mi? O zaman yarın oraya gidip Bay F. Scott Fitzgerald'ın UA'dan arkadaşlarla yediği yemekten çok memnun kaldığını söylersem bilirler mi?"

Scott dolap kapısını kapatıp, suçlu bir adamın yapacağı gibi göğsünün üstünde birleştirdiği kollarıyla bana döndü. "Güvenden bahsedene de bakın."

"Ben hiçbir zaman inkâr etmedim."

"Hayır, sadece beni terk etmeye hazır olana kadar gerçeği sakladın."

"Senin taktiğin de şimdi gizleyip sonra itiraf etmek mi?"

"Peki tamam, gerçekten bilmek istiyorsan, Lois onunla akşam yemeği için buluşmamı istedi; onun için bir şey yazmamı istiyor. Baştan vereceği bir avans yok tabii, çok para kazanmıyor henüz. Ama Fairbanks'e satılacak bir şey çıkarsa ikimiz için de mükemmel bir adım olur."

Baştan niye yalan söylediğini veya kızın annesinin de onlarla beraber olup olmadığını sorabilirdim, ama cevapları zaten biliyordum. Soracağım şeyin de cevabını biliyordum fakat, isterseniz bana mazoşist deyin, nasıl bir şey uyduracağını merak ediyordum.

"Peki dudakların neden bu kadar kırmızı?"

İki parmağıyla onlara dokunup aynanın karşısına geçti. "Ha. Şaraptan olmalı."

"Bu kadar özel olan nesi var bu kızın? Niye bu kadar uğraşıyorsun?"

"Yetenekli ve parlak biri, ayrıca bir şeyler başarmaya çalışıyor. Bu yanını takdir ediyorum. Potansiyeline erişmesine yardım etmek istiyorum."

"Herkesin kahramanı olmak istiyorsun." *Ben hariç.*

"İnsanlara yardım etmeyi seviyorum, bunun nesi kötü? Kız çok organize ve iyi odaklanmış. Ondan bir şeyler öğrenebilirsin" dedi.

Giderek zorlaşan iki ay boyunca Hollywood'da kalacak-

tık. Scott yazmak için işe alındığı senaryoyu bitirmekte zorlanacak, benimle Lois hakkında tartışacak, filmin yıldızıyla senaryo hakkında tartışacak, kazandığı bütün parayı (hatta fazlasını) harcayacak, Lois'le daha sık görüşmeye başlayacaktı ve bütün bunların sonunda... Evet, işin sonu şöyle olacaktı:

Scott kim bilir nerelerde sürttükten sonra geç saatte sarhoş, darmadağınık ve perişan bir halde bungalova döndü. Kapıda dururken sallanıyordu. "O şıllık benden nefret ediyor."

Kitap okuyordum ama şimdi kenara koymuştum. "Kim nefret ediyor? Minik Lois'in değil herhalde?"

"Yok yok –değerli yıldızımız" dedi küçümseyerek, "Fairbanks'in senaryoyu reddetmesine neden oldu."

"Onu kızdırıp durursan olacağı buydu."

Benimle tartışmaya enerjisi kalmamıştı. Sadece somurtup durdu. "Eşyalarını topla, yarın gidiyoruz."

"İyi." Yatak odasına gidip arkamdan kapıyı kilitledim.

Sabah uyandığımda salondaki bütün mobilyaları odanın ortasına yığmış olduğunu gördüm. Yığının en tepesinde ters dönmüş bir sandalyenin bacağına, kaldığımız süre boyunca yaptığımız bütün harcamaların yazılı olduğu Ambassador faturası yapıştırılmıştı. Kırmızı büyük harflerle UNITED ARTISTS'in DİKKATİNE yazmıştı Scott.

Önceki gece üstünde olan takımla duruyordu hâlâ. Beni görünce gayet sakin bir sesle, "Hadi bakalım. Giyin de gidelim" dedi.

39

Delaware'in küçük Edgemoor köyünde, Ellerslie adlı, sütunlu, dev bir evde, hatta neredeyse çiftlikte yaşıyoruz artık. Üç koca kata yayılan, yüksek tavanlı, büyük kare odaları bir türlü yeterince döşeyemiyorum. Bir tepenin üstüne yerleşmiş, Delaware Nehri'ne bakan, Yunan Uyanışı tarzında yapılmış bu yirmi yedi odalı evi kiralamak için ayda sadece 150 ödüyoruz, ama kışın her ay neredeyse bir o kadar parayı da evi ısıtmak için harcayacağız.

Çimenli asil bahçemizin ötesinde, Mayıs'ın bu yirmi birinci gününün öğleden sonrasında, kıyısında toplanmış olan küçük gruba aldırmadan, geniş, kahverengi ve sessiz akıyor nehir. Yıl 1927, ama yüz yıl önce de olabilirdi ya da bin hatta sadece üç; nehir bunu bilmiyor ve umurunda da değil. Ne şu piknik yapan grubun arasındaki olaylar umurunda, ne de gökyüzünde, kuzeydoğuya doğru uzak bir yerlerde, Charles Lindbergh'in tek motorlu bir uçakla tek uçuşta Atlantik Okyanusu'nu geçerek Paris'e ulaşmaya çalışıyor olması.

Eğer nehrin bir ruhu varsa, huzurlu bir ruhtur o. Eğer vereceği bir ders varsa, sabırlı olmaktır. Kuraklık olacak diyor; seller olacak; buzlar oluşacak, buzlar eriyecek; su akacak ve nehrin tuzlu ağzıyla birleşecek, sonra Lewes ile May Burnu'nun arasından okyanusa katılacak, ebediyen, sonsuza kadar, amin.

Ama kim dinliyor bunları? Nehrin kıyısındaki yoncaların

üstünde, piknik örtülerimizi sermiş oturuyoruz. İşte, Scott'ın annesiyle babası, Molly ve Edward, oğullarının sahip olduklarına hayran hayran bakıyorlar; işte Carl ve Fania Van Vechten; işte benim gibi Güneyli olan eleştirmen ve romancı James Boyd; işte Lois Moran ve annesi – onlar özel misafirler, çünkü tam iki aydır Hollywood'dan ayrıyız ve Scott'ın durumu çok kötü: Ona karşı "tamamen platonik hisler" besleyen bir doz kıza olan ihtiyacı tavan yapmış durumda. Durumun böyle olduğunu ikisi ve benim dışımda bilen var mıydı acaba? Nehir, *Kimin umurunda?* diyor ama dikkatim onu dinleyemeyecek kadar dağınık.

Örtünün deseni, tam pikniğe uygun olan kırmızı beyaz ekoseydi. Buz kovası, Edward'ın merak ve şüpheyle bakıp durduğu bir çift siyahi kadın tarafından dolu tutuluyor. Onun dünyası hep beyaz olmuş. Sandviç-sonrası ve akşamyemeği-öncesi aralığındayız, o yüzden zamanımızı cin martiniler ve kroketle geçiriyoruz.

Lois, kareli elbise giymiş, masumu oynuyor; sanki odasının dışındaki döşemeler geceleri benim boş bir yatakta uyanmamdan sadece bir iki dakika sonra gıcırdamıyormuş gibi.

Scott, içindeki adamdan, daha birkaç gün önce, temsilcisine henüz sadece iki bölüm uzunluğunda olan romanını temmuza kadar bitireceğini yazmış olan adamdan çok daha şık bir Brooks Brothers poplin takımı giymiş. Aynı adam, temmuz geldiğinde, karısını onun itirazlarına karşın yaptırdığı bale barının önünde bulup çalışmasını bölecek ve panikten titreyerek başına korkunç bir şeyin –ya sinir krizi ya ölüm– gelmek üzere olduğunu söyleyecek. Ağustosun sonuna kadar bunu üç defa daha yapacak ve sonunda bu paniklerden kurtulmak için düşük nikotinli sigaraya geçip, kareli elbiseli kızı da tövbeler ederek bırakacak. İçkiyi bırakmaya çalışıp, iki gün başarılı olacak ama sonra oturup çalışabilmesi için dünyanın fazla çiğ ve parlak olduğunu –onu yumuşatıp kendi-

ni sakinleştirecek bir şeye ihtiyacı olduğunu söyleyecek. Boyalı basına yazılan öykü serilerinin ve çok sevgili arkadaşı Ernest'e yollanan mektupların yanında yeni bir kötü alışkanlık doğmuş olacak, ama roman ortada olmayacak. Kışın, Princeton'da bir konuşma yapmaya çalışacak ama podyuma sarhoş çıkıp konuşamayacak; rezil olmuş olmaktan hâlâ ağlayarak baldızı Tootsie'nin misafir olduğu evlerine geri dönecek, likör dolabının kilidini kırdı diye karısıyla kavga ederken onun burnunu kanatacak.

Piknik için giydiğim elbise nehir kadar kahverengi. Görünüş olarak onu taklit etmeme rağmen, henüz nehrin bilgeliğini özümseyemedim ve bunu daha yıllarca yapamayacağım. Şu anda, kocasının hayatından kaçma çabası içinde, haftada üç gün bale dersi alan bir kadınım. Evde ona ihtiyaç yok; kocası hizmetçileri, aşçıyı ve hem onun hem de kızının nefret ettiği dadıyı idare ediyor. Bu yüzden kadın, dans derslerinin aralarında sanat kitapları okuyup resim yapıyor, sonra ressam gözü yorulduğunda denemeler ve öyküler yazıyor; bütün bu aktivitelerin ve uyumanın dışında kalan zamanı da sızıp kalmadan yakalanabilecek en yoğun alkol bulanıklığının içinde geçiriyor. Misafirler gelip gidecek, gelip gidecek. Kocası da öyle. O ise dans edecek, resim yapacak ve yazı yazacak; çabalarının sonunda da birçok kayda değer şey ortaya çıkacak: Kızının hoşuna giden güzel boyalı mobilyalar ve abajurlar; yayınlar, röportajlar, fırsatlar ve beğeni. Daha sonra kötünün yoğun bataklığındayken tutunacağı iyi şeyler bunlar.

Terastan bize bulaşık bezini sallayan hizmetçi dikkatimizi çekiyor. "Radyo söyledi!" diye sesleniyor. "Bay Lindbergh'in uçağı az önce Paris'e inmiş!"

Akılsızca ağaçların ötesindeki gökyüzüne bakıyoruz, sanki uçağı giderek alçalıp gözden kayboluşunu görebilirmişiz gibi. Hayret verici bir yolculuğun sonu bu bence. Artık her şey bitti, görecek bir şey kalmadı.

40

Carmel Myers, hoş, esmer, ateşli bir kadındı; düşük gözkapakları ve ağzını hep hafif açıkmış gibi gösteren dudaklarıyla gerçek bir güzellikti. 1928 yılında Mart sonlarına doğru Cenova'daki otelimizin lobisinde onunla karşılaştığımızda bize, "Akşam yemeği için Fred'le bana katılmanız lazım" demişti. Onu kim reddedebilirdi?

Fred dediği, Carmel'in oynadığı *Ben Hur*'un yönetmeni olan Fred Niblo'ydu. Bir önemi olduğundan değil ama adam Carmel'in iki katı yaşta ve evliydi. Bizim bildiğimiz kadarıyla, ikisinin Cenova'da beraber olması, bizim Paris'e giderken yolda onlarla karşılaşmamız kadar tesadüfiydi.

Otelin restoranında onlara katıldığımız sırada Fred, "Sizi tekrar görmek mükemmel bir şey!" dedi. Mönüde bir isim gösterdi parmağıyla. "Bu brendiyi hiç denediniz mi? Gerçek bir deneyim, benden söylemesi. Dört kadeh" dedi garsona İngilizce, sonra hepimizi tek tek göstererek eliyle dört gösterdi. "Dört kadeh, iki şişe" brendiyi mönüde gösterdi ve parmaklarıyla V yaptı. "*Duu-e*. Başlangıç olarak."

Carmel, "Avrupa'ya ziyaret için dönüşünüze kadeh kaldırırız –yazı Paris'te geçirmeniz ne kadar heyecanlı! Yolculuk nasıldı? Gemiyle seyahate bayılmıyor musunuz? Çok samimi, çok romantik değil mi?"

Scott'la bakıştık. Söylemesek de, her ikimizin de cevabı

Kesinlikle hayır'dı. Hava çok kötüydü –dalgalı deniz ve soğuk yağmur– ve ilk iki gün boyunca yaptığımız tek şey, Paris'e döner dönmez dans derslerime devam etme isteğimle ilgili tartışmaktı. Ondan yorulunca, sonraki yedi gün boyunca birbirimizi tamamen görmezden geldik ve ancak son gün kara görününce ortak rahatlama hissiyle biraz olsun aramızı düzelttik.

Küçük bir orkestra çocukluğumdan hatırladığım dans müzikleri çalıyordu. Yemekte bir tür balık ve bir tür sebze vardı –özel bir şey değildi, ben de çok yemedim. Ama brendi hatırlanmaya değerdi; iyi bir içkinin sağladığı o küçük kaçamağın keyfini çıkararak yudumluyordum. Fred ile Scott, daha tatlı gelmeden bir koca şişeyi bitirdiler.

Scott'ın tatlısı, midemin nezaketle kaldırabileceğinden çok daha ağır görünen bir tarttı, o yüzden Scott, "Harika bir şey; al, bir parça dene" dediğinde kabul etmedim.

"Sen ye. Ben doydum."

Çok kırılmış gözüküyordu. "Ama bunu kaçıramazsın, gerçekten inanılmaz lezzetli."

"Ben denerim" dedi Carmel, o dudaklarını normalde olduğundan biraz daha açık tutarak.

Scott, sanki büyülenmiş, paralize olmuş gibi, sanki o kırmızı O şekli hayatın bütün sorunlarına veya sadece Scott'ın dualarına bir cevapmış gibi bakakaldı kadının ağzına. Onu büyüden kurtarmak için bacağına tekme attım, işe de yaradı; gözlerini kırpıp çataldaki parçayı kimseye ikram etmemiş gibi kendisi yedi. Dik dik baktım Carmel'e; masumca eğlenen bir ifade vardı yüzünde.

Bütün benlikleriyle herkese ait bir meta olan kadınlar vardır; Carmel de bunlardan biriydi. Her hareketi, her sözü, kahkahasındaki pırıltı, elbise kumaşının göğüslerinin üstündeki duruşu, bunların hepsi kadınlarda hayranlık, erkeklerde ihtiras yaratmak amacıyla özel olarak tasarlanmış bilinçli ve kasıtlı şeylerdi. Bunlar yüzünden onu suçladığım sanılma-

sın. Asla. Hatta onu seviyordum. Bana göre o bir tür canlı sanat eseriydi, ayrıca komik ve düşünceliydi. Benim de başıma geldiği gibi, bazen erkeklerin en adi duygularını canlandırıyor olması kadının suçu muydu?

Carmel'le ben hâlâ ilk kadehlerimizi içerken Scott'la Fred bir çırpıda ikinci şişe brendiyi bitirdiler. Ben herhangi bir içkiden fazlaca içmenin hâlâ mideme iyi gelmediğini fark etmiştim. Carmel ise bunun güvenliğine iyi gelmediğini fark etmiş olabilir; ben onun gibi görünseydim, tedbiri asla elden bırakmazdım.

Fred, eğlence dünyasında –kendisi ve Carmel gibi– Yahudilerin neden bu kadar fazla olduğuna dair kendiyle dalga geçen espriler silsilesiyle bizi eğlendiriyordu. Carmel sık sık gözlerini devirip, o mükemmel O şekilli ağzını açarak şakadan ayıplıyormuş gibi yapıyordu. Scott brendi içtikçe o kırmızı O'dan gözlerini ayırmaya gücü veya isteği azalıyordu; sonunda elimi masaya vurup "Tamam, yeter artık!" dedim.

Herkes yerinden sıçradı ve ben devam ettim: "Erkekler neden kadınların ağzına bu kadar takıyorlar? Sadece... bilirsiniz ya işte, o ağzın onlara yapmasını arzu ettikleri şey için mi?"

Scott, "Zelda!" dedi.

"Ne var? Kafayı takan sensin."

Fred, "Hayır hayır" dedi. "Sandığından çok daha karmaşık. Şöyle düşün: giyinmiş bir kadında görünen tek erotik manzara ağızdır. Bir kadının sahip olduğu ve bizim de erkekler olarak elimizde olmaksızın peşine düştüğümüz her nemli mağaranın sembolü o."

Scott kolunu Fred'in omzuna atıp, "Görüyor musun? Sen gerçekten bir sanatçısın!" dedi.

"Bundan kim şüphe etmişti ki?"

Böylece üçü, yönetmenliğin gerçek bir sanat türü olup olmadığına, buna kimin katılıp kimin katılmadığına ve ge-

çen sonbaharda çıkan *Caz Şarkıcısı* gibi sesli filmlerin Hollywood'u sonsuza kadar değiştirip değiştirmeyeceğine dair bir konuşmaya daldılar.

Ben kendi köşeme çekilmiş, gecenin bitmesini beklerken bir yandan da Natalie'nin salonu; Avrupalı, ciddi bir hocayla bale yapmak; en sevdiğim *boulangerie*'nin tatlı çörekleri gibi beni daha çok ilgilendiren konuları düşünüyordum ki Scott'ın bana baktığını fark ettim.

"Ne? Niye bana öyle bakıyorsun?"

Ayağa kalkıp elini uzattı. "Dans et benimle. Vals çalıyor."

Orkestrayı dinledim; gerçekten de radyoda duyup bayıldığım "Kiss Me Again" çalıyordu.

"Hadi kalk" dedi Carmel beni dürterek. "Kocanla dans et. Yoksa ben edeceğim."

Ama ben eline uzanırken Scott kafasını iki yana sallayıp "Zelda'dan başkasıyla olmaz" dedi.

41

27 Haziran 1928

Çok Sevgili İkinci Sara'm,

Tam üç aydır Paris'teyiz. 58 Rue de Vaugirard'da kalıyoruz – Sol Yaka bu sefer. Sana daha önce yazmak istedim, ama her zamanki gibi iki ayağım bir pabuca girmiş durumda.

Scott, ismi-lazım-değil'e yakın olmamızı istemişti; büyük adamın yeni karısının hamile olduğunu ve ABD toprağında doğum yapmak istediğini öğrendiğinde hayal kırıklığına uğradı; söylendiğine göre, bugün yarınmış doğum. Böylece karısı onları Key West, Florida'ya yerleştirdi, ki bu bence yerleşmek için gözden ırak, harika bir yer. Scott'a yazdığı son mektubunda insan boyunda balıklar yakalamaktan bahsediyordu.

Murphy'lerin tavsiye ettiği yeni bale hocam Lubov Egorova'nın yardımıyla yaşlanmaya ve yerçekimine karşı koyuyorum. Honoria onun stüdyosunda ders alıyordu, şimdi Scottie de gidiyor. Egorova aynı zamanda Prenses Nikita Troubetska'ymış, müthiş değil mi? Ayrıca muhteşem bir öğretmen ve balerinlerin en hoşu, en liriği. Büyüdüğümde onun gibi olmak istiyorum.

Bunun dışında her şey aynı gibi; bir tek Paris değil –

neredeyse hiç Fransız kalmamış burada. Bütün bulvarlar, kötü aksanlarının yanında benim buralı gibi kaldığım Amerikalılarla dolu. Scott'la geçen hafta sonu bir ağız dalaşına girdik ve o zamandan beri konuşmuyoruz; ama bu akşam Sylvia Beach'in James Joyce için verdiği yemeğe gittiğimize göre, yine Bayan F. Scott kılığıma bürünüp onunla ve öbür çocuklarla güzel güzel oynamam gerekecek. Kimin hayatı ki bu zaten? Ancak bale stüdyosunda deli gibi terleyerek pliyelerimi mükemmelleştirmeye çalışırken tam ve gerçek bir insan olduğumu hissediyorum. John'dan ayrılmaya yaklaştığın zamanlarda sen de böyle mi hissediyordun?

Neyse yeter bu kadar. Söyle lütfen, ne zaman döneceksin Paris'e? Biz eylüle kadar burada, sonra kış boyu Ellerslie'de olacağız; bu süre boyunca Scott romanını bitirebilir ya da bitirmeyebilir.

Her zamanki gibi sevgiyle,
Z ~

Plus!
Etire!
Plus haute!
Plus grande!

Bir balerinin eğitimi, sonuçta ortaya çıkana, gösteriye hiç benzemez. Eğitim sırasında, bir odun gibi, hatta belki daha da sert kelimelerle sürekli dayak yer bir balerin. Bir tutsaktır, kendi isteğiyle köle olmuştur. Kendisine işkence edilmesini ister; kendi kendine işkence eder. Daha fazla! Uzan! Daha yüksek! Daha uzun! Ve bütün bu komutlar serisinin sonunda da en korkuncu gelir: *"Encore!"*

Tekrar yap!

Madame Egorova'nın stüdyosunda, hepsi de yirmi yaşın

doruğunda olan diğer on dört kadınla beraber bara dizilip saatlerimi geçiriyordum. Yirmi sekizinci doğum günüm geldiğinde, hareketlerime eşlik eden oflar, puflar ve iç geçirmeler dışında ses çıkarmadan sessizce geçiştirdim. Bütün kızlar onlardan büyük olduğumu, bir kocam ve çocuğum olduğunu biliyorlardı. Ama arabesklerim onlarınkine benzedikten, jötelerimi onlarınki kadar canlı olduktan ve dönebildikten, dönebildikten, dönebildikten, dönebildikten, dönebildikten, dönebildikten sonra diğerleriyle geçildiğinden daha fazla dalga geçilmezdi benimle ve kalmama izin verilirdi.

Rejim çok acımasızdı; eğer profesyonel olmak istiyorsak, vücudumuza herhangi bir zehir (yani alkol) veya kirletici (yani uyuşturucu) giremezdi. Bayılıyordum buna. Katı kurallara, katı diyete, ağrıyan kaslara, kanayan ayak tırnaklarına, hepsine bayılıyordum, çünkü Madame, *"Puis-je devenir une professionnelle?"* diye sorduğumda bana, *"Mais oui"* diye cevap vermişti. Eğer profesyonel dansçı olma potansiyelini göstermemiş olsaydım, beni ileri seviye sınıfa asla sokmayacağını söylemişti.

Bu katı rejimi çok seviyordum, çünkü apandisit ameliyatının yapamadığı şeyi yapmıştı: Beni iyileştirmişti. Kolitim artık tamamen yok olmuştu.

Scott ise bu katı kurallara uymamı sırf onunla dışarı çıkıp sosyalleşmemek için bencil bir bahane olarak görüyordu. Mesela:

O doğum günümün öğleden sonrasında, eve ondan yirmi dakika önce varıp, hâlâ nemli kıyafetlerim ve dersler için zar zor yaptığım sıkı topuzdan fışkıran saçlarımla kendimi yüzüstü yatağa attım. Scott, sabah ben çıkarken hâlâ uyuyordu ve bildiğim kadarıyla öğleden sonrasını arkadaşlarla American Club'da dövüş izleyerek geçirmişti. O yaz, oyun yazarı Thornton Wilder sayesinde keşfettiği boksör Gene Tunney'e kafayı takmıştı; öyle olurdu bu işler.

"Merhaba doğum günü kızı" diye seslendi içeri girdiğinde. "La Tour d'Argent'da akşam yemeği rezervasyonu yaptırdım bize, ne dersin? Asiller gibi yemek yer, Seine'e doğru günbatımını izleriz, Notre Dame'ı alacakaranlıkta görürüz... Sonrasında Murphy'ler onlara gitmemizi istiyor – Sara sana pasta hazırlamış, ayrıca yarın da tekrar Antibes'e gidiyorlar."

Bu kadar küçük bir ödül için çok fazla çaba, diye düşündüm içimden Sara'dan özür dileyerek. Sırtüstü döndüm. "Doğum günüm için gerçekten istediğim şey banyo yapmak."

"Çabuk ol o zaman." Kravatını çıkarıp dolaba doğru gitti. "Fowler'la saat altıda Ritz'de buluşacağız."

Gömleğini çıkarmasını izledim. Atleti, aynaya baktığımda gördüğüm ince vücudumun yanında iyice kötü duran şişmanlığını pek kapatamıyordu.

"Bunu hafta sonu yapalım" dedim. "Ders çok yorucuydu bugün. Çok ortada çalıştık –bardan uzakta yani, destekleyici bir şey olmadan. Çoğunlukla fueteler yaptık –pliyeyle başlayan bir tür kırbaç dönüşü gibi..."

"Doğum günün şimdi ama. Dışarı çıkmaya ihtiyacın var; bahane kabul etmiyorum."

"Bitkinlik bir bahane değil, bir neden."

"Her neyse, hayatımıza çok müdahale ediyor. Dans etmeyi sevmene seviniyorum. Hâlâ iyi yapıyor olman da güzel. Ama her şeyin önüne geçiyor. Bunu görmüyorsun belki de. Bu yüzden" dedi kolumu çekiştirerek, "kocanı dinleyip kendini bir doğum günü kutlamasına hazırlaman lazım."

Kolumu elinden çekip yatakta oturdum. "Benim doğum günüm olduğuna göre dediğimin bir önemi olmalı ve ben de diyorum ki bir banyo yapıp burada Scottie ve seninle yemek yemek istiyorum."

"Bak işte!" Ayağını yere vuracak sandım bir an. "Bu yüzden işte..."

Durdu, o yüzden "Ne? Bu yüzden ne?" dedim.

"Bu gibi şeyler yüzünden Pound ve Ernest gibi adamların başka kadınlarla ilişkileri oluyor."

"Onların karıları benim tam tersim! Ben bir şey yapıyorum..."

"Evet, sadece kendinle ilgili bir şey. Pauline neyle ilgilenmesi gerektiğini biliyor."

"Hadley onun kölesiydi resmen! Bu olayı kadıncağızın suçu gibi göstermeye çalışma sakın."

"Ne olursa olsun. Neyse. Söylemeye çalıştığım, erkekler her gün karşılaştıkları baskılara karşılık bir mükâfata ihtiyaç duyarlar. Bütün bu çabalarının hayatlarındaki kadın için önem taşıdığını görmeleri lazım. Özgürlüğümüzü bırakıp kendimizi tamamen tek bir kadına vakfediyoruz..."

"...tek tek kadınlara, belki..."

"...buna karşılık o kadının bizi en sevdiği aktivitesi yapmasını istemek çok mu? İlgimizi ve sunduklarımızı zevkle kabul etmesini?"

"Lois'e ne demeli?" dedim.

Kafası karışmış gibiydi.

"Hatırlamıyor musun? 'Kız çok organize ve iyi odaklanmış' demiştin. 'Ondan bir şeyler kapabilirsin, Zelda' demiştin."

"Tamamen farklı bir durum. Kendine bir kariyer yapmanı söylemiyordum."

"Neydi o zaman?"

"Onda... Bir şeylik vardı... tazelik. Neşesi hoşuma gidiyordu." Sesi özlem doluydu. "Seninki hoşuma gitsin isterdim, ama sen beni veya hizmetçileri sürekli eleştiriyordun. O ise bana hayrandı, tıpkı senin de eskiden olduğun gibi."

O seninle yaşamak zorunda kalmadı hiç.

Tartışmadan sıkılıp ayağa kalktım ve Scott'ın yanından geçerek banyoya doğru giderken, "Ludlow ve Elise'e selamlarımı ilet ve üzgün olduğumu söyle. Sara'yı ben arayıp açıklama yaparım" dedim.

"Hayır, iletmeyeceğim ve hayır, açıklama yapmayacaksın. Sıkıldım artık bundan Zelda. Sen balerin değilsin, anlıyor musun; benim karımsın. Zamanını gerçek görevlerine ayırmaya başlaman lazım."

Banyoda suyu açıp, kapıya doğru döndüm. Olabilecek en saf ifademle, "Gerçek görevler, evet" dedim. "Hepimiz gerçek görevlerimizle ilgilenmeliyiz, doğru bir düşünce biçimi. Söyle hayatım, bugün ne kadar yazı yazdın?"

Önce kırılmış, sonra kızgın göründü. "Biliyor musun, Ernest ne zaman senin bu kıskançlığın ve yıkıcılığının beni mahvettiğini söylese seni hep savunuyorum. Ama haklı. Tanrım, başından beri haklıymış."

Arkasını dönüp kapıyı çarparak odayı terk etti.

Kıyafetlerimi çıkarmadan küvete girdim, ellerim ve dizlerimin üstünde durup kafamı musluğun altına soktum ve akan suyun sesinin kafamdan geçen her şeyi bastırmasına izin verdim.

42

Aralık 1928, tekrar Ellerslie. Desenli kumaşla bezenmiş güney oturma odasında oturmuş, Sara Haardt'ın, ona yeni şeyler yazmaya başladığımı söylemem üzerine gönderdiği, Virginia Woolf'un yakın zamanda Cambridge'de yaptığı konuşmalarla ilgili bir yazıyı okuyordum:

> *Kadınlar, babalar ve kocalar tarafından boyun eğdirilmiş ve deneyimleriyle ilgili hikâyeler üretmek için gerekli araçlardan mahrum bırakılmış değil midir? Bayan Woolf da der ki, kadınların deneyimlerindeki birinci ses erkeklere ait olduğu sürece, kadın kendi toplumunda güçsüz kalacaktır. "Yanlış kısıtlamalar insanın yeteneğinin icrasını engeller" diyor Woolf, "ve bunun yüzünden dünya daha kötü bir haldedir."*

Sara sürekli beni feminist olmaya zorluyordu. Ama ben neredeyse her istediğimi yazabiliyordum; bu yarışta atım yoktu.

Scott'sa... yani, belki de üst katta bir şeyler yazıyor olabilirdi. Şu Basil Duke Lee hikâyelerinden büyük ihtimalle; romanı ise Amerika'ya gelmek için yola çıktığımızdan neredeyse orada kalmıştı, yani dördüncü veya beşinci bölümde.

Scottie oturma odasının yerinde oturmuş, ona kâğıttan yaptığım Kırmızı Başlıklı Kız bebekleriyle oynarken kapı ça-

lınca hemen yerinden fırladı. Kapıyı açmaya koştu. Yedi yaşına gelince, o çok sevdiğim küçük kız tombikliğini yitirmişti; uzun bacaklı, her konuyla ilgilenmek isteyen minik bir taya dönüşüyordu.

"Babacığım!" diye bağırdı antreden. "Sana telgraf var!"

Scott merdivenlerden inerken ben de merak edip antreye gittim.

Telgrafı açıp okudu. "Kahretsin" dedi ve bana uzatarak paltosunu almaya gitti.

PHILADELPHIA 6 ARALIK 1928
BAY SCOTT FITZGERALD ELLERSLIE, EDGEMOOR
MAALESEF BUNU İSTEMEK ZORUNDAYIM. BABAM ÖLDÜ
PHILLY'DE BUMBY'YLE KALDIM
ONU FL'YA GÖNDERMEK VE KENDİM
OAKPARK'A GİTMEK İÇİN PARA LAZIM. KUZEY PHILLY ISTASYONU VASITASIYLA YOLLA SAĞ OL ERNEST

Scott palto ve şapkasını giyerken "Philadelphia'ya arabayla gideceğim; gece orada kalırım herhalde" dedi.

"Ne? Philly en az iki saat mesafede, neden gidiyorsun ki? Söylediği gibi parayı göndersene."

"Tanrı aşkına Zelda, kalpsiz misin? Adamın babası ölmüş."

Evin arka tarafına, mutfak ve hizmetçi odalarının olduğu yere gitti ve Paris'te tanışıp buraya getirdiği sözde uşağı, eski boksör ve taksici Philippe'e seslendi: "Arabayı hazırla! Allons-y! Arkadaşımız Ernest'e yardım etmemiz lazım!"

Scottie kolumu çekiştirip, kulağıma, "Anne, buraya ölü bir adam mı getirecekler?" diye fısıldadı.

"Hayır, kuzucuğum. Baban, Bay Hemingway'e borç vermeye gidecek sadece." *Para sıkıntısı çektiğinde kimden isteyeceğini hep çok iyi bilen Bay Hemingway'e.*

Philippe'ten neredeyse Hemingway'den ettiğim kadar nefret ediyordum.

Suratsız bir adamdı ve Scott'ın uşağı/şoförü/her şeyle ilgilenen adamı olmanın yanı sıra içki arkadaşıydı da. Bazen evde bale çalıştığımda kapının orada dolanırdı, anlaşılmaz bir yüz ifadesiyle. Hizmetçi kızlar, May ve Ella, onları da seyrettiğini söylemişlerdi; hatta odalarında silah bulundurmaya başlamışlar. Onların yerinde olsam ben de aynısını yapardım, ama zaten Philippe evde olduğunda Scott da olduğu için benim için ciddi bir tehlike yoktu. Aslında, bildiğimiz kadarıyla, kızlar için de yoktu, ama en kötüsünü varsaydıkları için onları kim suçlayabilirdi ki?

Philippe ve Scott'ın yeni işe aldığı dadı, Matmazel Delplangue yüzünden kendi evimde istenmeyen misafir gibi hissediyordum kendimi. Scottie bile Bayan Del'i sevmediğini söylemişti ve bu yüzden de büyüklere duyması gereken saygıyla ilgili Scott'tan uzun bir konuşma dinlemek zorunda kalmıştı.

Daha sonra Scott'a, Philippe'i geri yollayıp Delplangue'ı da zorba olmayan biriyle değiştirmesini istediğimi söylediğimde bana, "Madem dans etmekten kendi evini idare etmeye fırsat bulamıyorsun, o halde benim yaptığım seçimlere katlanacaksın artık" demişti.

Scott'tan da nefret ettiğimden endişelenmeye başlamıştım.

43

30 Ocak 1929

Sevgili Zelda,

Harper's Bazaar*'ın yeni sayısına Scott'la beraber yazdığınız yazıyı az evvel okuduk. "The Changing Beauty of Park Avenue"*[21] *muhteşem bir deneme yazısı, çok güzel yazılmış! Yeterince kullanılmayan edebi bir yeteneğinin olduğunu hep düşünürdük, bununla kanıtlamış oldun. Yazmaya devam edeceğini umuyoruz. İkinize de tebrikler!*

Biz, Murphy'ler olarak hepimiz öksürük, ateş ve keyifsizliği değişik seviyelerde çekmekteyiz son zamanlarda. Patrick bir süre iyileşemedi, ama şimdi iyi. Sana, Scottie'yi özlediğini söylememi istedi – ve bu yaz Villa America'da olacak mıymış?

Olacak mı gerçekten? Duyduğumuza göre Scott'ın romanı Paris'te geçiyormuş ve detayları doğru yakalaması için bu bahar dönecekmişsiniz. Scott kendine çekidüzen vermiş gibi göründüğüne göre, hepinizi nerede ve ne zaman olursa olsun görmek bizi çok mutlu eder.

Sana, Scott'a ve Scottie'ye çok sevgiler,
Sara

21. Park Caddesi'nin Değişen Güzelliği. (ç.n.)

3 Şubat 1929

Sevgili Sara,

Övgülerin için çok teşekkürler – künye öyle yazmasa da bütün yazı benim aslında, biliyor musun? Haziranda bir tane de College Humor*'da çıkacak ve onlara yeni bir tane daha sattım. Scott'la temsilcisi ortak imza sayesinde böyle ulusal dergilerde yazılarımın çıkabildiğini düşünüyorlar –ben de buna razı oluyorum, çünkü gelen parayla bale derslerimi ödüyorum. Biraz zor bir taviz ama gerekli.*

Evet, nereden geldiğimize bağlı olarak ya martta ya da nisanda Paris'te olacağız. Dans derslerimi burada da devam ettiriyorum ve Madame Egorova'ya bana yine sınıflarından birinde yer vermesi için mektup yazıyorum. Yine bir hovardalık sezonunun çalışmalarımın önüne geçmesine izin veremem. Patrick'e söyle, Scottie onu görmek için sabırsızlanıyor –tıpkı bizim de annesiyle babasını görmeye can attığımız gibi.

Herkese sevgiler,
Z ~

Sanırım bize Nice'teki Beau Rivage hotelinden bahseden, ressam Henri Matisse'ti. Scott, aslında Matisse'in eserleriyle alakasız olmasına rağmen, gösterişli olan hiçbir şeyi kaçırmayı sevmediğinden, Amerika'dan varış noktası olarak orayı belirledi ve martta iki hafta için rezervasyon yaptırdı bize. Paris'e oradan gidecektik.

Bu iki hafta boyunca Scott'ın kiminle zaman geçirdiğini anlatmaya nereden başlasam bilmiyorum. Polisin Mösyö'yü saldırganlık ve toplum içinde sarhoşluktan dolayı gözaltına aldıklarını söylemek ve Madam'ın onun kefaletini ödemek is-

teyip istemediğini sormak için aradığı gece dışında onu günbatımından gündoğumuna kadar neredeyse hiç görmüyordum. *Non*, Madam bunu yapmak istemiyordu; Madame onu, kendine hâkim olmayı ve biraz da kendine saygı duymayı başarana kadar orada bırakmak istiyordu; ayrıca süitinde uyuyan yedi yaşında bir kızı vardı. Madame sevimli genç bir komiyi taksiye bindirdi, eline de frankları tutuşturup kurtarma göreviyle karakola gönderdi.

"Yeter artık" dedim, iki saat sonra Scott'ı odaya alırken. Sağ gözü şişip yarıya kadar kapanmıştı ve morardıkça moralıyordu. Kan, saç çizgisi boyunca pıhtılaşmış ve gömleğine damlamıştı. Neyse ki Scottie onu bu halde görmüyordu.

"Çok özür dilerim" dediğinde gerçekten samimi görünüyordu. "Ama orospu çocuğu yazdıklarımı kesinlikle okumayacağını söyledi. Nonoşların yazdıklarıyla işi olmazmış. Kahrolası McAlmon."

Scott'ın üzüntüsünü gerçekten anladım. "Ah, Deo, çok fena." Scott için, birinin yaptıklarını doğrudan reddetmesi kadar kötü bir şey yoktu, hele de böyle asılsız bir suçlamayla. "Onun ağzının payını verdiğin için seni suçlamıyorum."

Scott'ın yüzü şaşırmış bir ifade aldı. "Teşekkür ederim." Minnettar gülümsemesi, hırpalanmış yüzüyle komik bir zıtlık oluşturdu.

"Tabii ki. Hadi gel şimdi seni bir temizleyelim. Yarın da doğru Paris'e, tamam mı?"

Evet anlamında kafasını salladı; sabah kalktığında morali yerine gelmişti. Scottie'ye, "Şuna bak – dün gece sigara almaya çıktığımda bir orangutanla birbirimize girdik" dedi.

"Babacığım" diye payladı Scottie. "Orangutanlar Asya'da yaşar."

"Evet öyle, ama çok da uzun kolları var."

Paris'te Rue Palantine'de bir daire tuttuk; geçen seferki evle aynı mahallede olduğu için hiç yabancılık çekmedik. Parislilerin çok güzel yaptığı türden, taş ve demirden inşa edilmiş, hoş Gotik tarzı apartmanımız, olağanüstü Eglise Saint-Sulpice'in hemen yanındaydı – St. Patrick's'i ilk kez gördüğümde bir yerlerde var olabileceğini hayal ettiğim kiliselerden biriydi bu.

Buradan beş dakikada Rue Jacob'daki Natalie'ye, beş dakikada Seine Nehri'ne ve kısa bir taksi yolculuğuyla Madame Egorova'nın yıllanmış, güzelim stüdyosuna gidilebiliyordu. Koşullar değilse de, coğrafya mükemmeldi.

Hemingway'lerin de Paris'te olması şaşırtmadı bizi. Şaşırtan şey –en azından Scott'ı şaşırtan– Ernest'e adres sormak için attığı mektuba bir cevap almamasıydı. Sonra Max'e yazdı; Max de kibar bir adam olduğu için, nazik bir dille Ernest'in yerini gizli tutmak istediğini açıkladı. Mesele, gecenin bir yarısı kopacak ve küçük Patrick'i uyandıracak ya da daha kötüsü Hemingway'i evden attıracak türden gürültüleri önlemek miymiş, neymiş.

Bunu bildiği halde, ilk iş olarak Ernest'i ziyaret etmek istedi Scott. Dolayısıyla ben bir kez daha evi yerleştirme ve Scott'ın daha sonra onaylayacağı veya reddedeceği ev yardımcıları için ajanslarla konuşma işleriyle boğuşurken, Scott, Hemingway'i veya onu Hem'e götürecek birilerini bulmaya çıktı. Ona, büyük adamın kendini bulmasını beklemenin daha iyi olup olmadığını sorduğumda, "Bir şey olmaz" dedi. "Bu yaptığıyla ciddi bir şey kast etmiyor, sadece bir şeye parmak basıyor."

"Zaten" diye ekledi tam çıkarken, "bence adresi söylettirmeyen Pauline'di. Ernest hâlâ babasının intiharını atlatamadı biliyorsun. Pauline ne derse yapıyordur muhtemelen."

44

Eminim, Hemingway babasının kafaya silahı dayayıp kendi canına kıyması konusunda üzüntülüydü gerçekten. Kim olmazdı ki? Hadley de kendi babası aynısını yaptığı zaman öyle olmuş – gerçi o çok küçükmüş, o yüzden bana ne kadar korkunç olduğunu anlatırken sessiz bir kopukluk ve sakin bir kederle konuşmuştu. Söylenenlere göre, sakin keder boşanmaya karşı olan tavrını da tanımlıyormuş aynı zamanda. Kadın hiçbir şekilde heyecanlanmıyordu. Eski kocası ise tam aksine, kendini bin bir şekilde ifade etmek istiyordu –bunlardan biri de yeni kitabıydı.

"Ernest kederinin büyük kısmını hikâyeye aktarmış" dedi Scott, bir mayıs akşamı *Scribner's Magazine*'in bir kopyasını yanıma koyarken. "Adı *Silahlara Veda* olacakmış ama ben çok da sevmedim bu ismi."

Elimde bir defter, *College Humor* dergisinde çıkan üçüncü kısa öyküm olacak olan "Southern Girl"ü[22] yazıyordum. Onlara sattığım denemelerden sonra serinin ilk öyküsünü de martta satmıştık ve temmuzda yayımlanmasını bekliyordum.

Dergiye bakış atıp, "Biliyor musun, bu ortak imza işi canımı sıkmaya başladı. Harold'a söyleyeceğim, ilk iki öykü çıktıktan sonra sadece benim adım yazacak şekilde değiştirsinler" dedim.

22. Güneyli Kız. (ç.n.)

"Ama bunlar ortak çalışmayla ortaya çıkıyor zaten. Onları yayımlanabilir hale getirmek ve yayımlamak için benim eleştirilerimden ve çevremden yararlanıyorsun."

"Öyleyse neden Hemingway'in ilk kitabı aynı zamanda senin eserin değil? Ya da Peggy Boyd'unki?"

"Biz bir takımız." Scott bu cevabı bilmediğime şaşırmış gibi bakıyordu. "Bizim ortak deneyimlerimizi ve esasında benim olan fikirleri –en azından temaları– kullanıyorsun."

Onun çalışmalarına yardımcı olduğum sayısız zamanı düşünerek, "O zaman neden benim adım da senin öykü ve kitaplarında yazmıyor?" dedim.

"Aynı şey değil ki."

"Değil mi? Ne farkı varmış söyle o zaman, çünkü ben göremiyorum."

"Bir amatör ile bir profesyonel arasındaki fark bu. Ben bir yazarım, işim bu, bundan para kazanıyorum. Oysa sen amatörce uğraşıyorsun, tıpkı dans ve resimle uğraştığın gibi."

"Peki, bir senaryo tasarlamaya çalışırken benden yardım istediğin o zamanlar..."

"Fikirlerimi senin üzerinde deniyordum. Sesli düşünüyor veya fikir araştırması yapıyordum. Yardımına muhtaç değildim."

Kendi görüşünden o kadar emindi ki söyleyeceğim hiçbir şey kâr etmeyecekti. Ve tek başıma gidebileceğim kimse de yoktu; hangi temsilci bir kadının kocasıyla çatışmak isterdi ki – hele bir de kocası F. Scott Fitzgerald ise? Bundan hoşlansam da hoşlanmasam da, öykülerimi dünyaya sunmak istiyorsam, onlara Scott'ın kıyafetlerini giydirmem lazımdı.

Kapağında Hemingway'in adı yazılı olan Scribner kopyasını elime aldım. Kitabı basmadan önce tefrika ediyorlardı. "Benim gördüğüm kadarıyla Hemingway enerjisini boksa, içkiye ve en sevdiği içki arkadaşını Sol Yaka'da oradan oraya sürüklemeye harcamış."

"Artık eğlenmeye hakkı var çünkü..."

romanı bitti.

Scott bunu diyemiyordu tabii, çünkü cevabımın *O zaman senin bahanen ne?* olacağını biliyordu. Bu yüzden, "İlk bölüm bu dergide. Oku da gör" dedi. Gidip camdan dışarı, kiliseye uzanan yola doğru baktı. "Kabul etmeli ki tefrika edilince her şey tam istendiği gibi olmuyor. Bana elyazmasını vermesini söyledim ki basıma gitmeden biraz düzenlemesine yardım edeyim."

Kendi romanıyla ilgili çalışmalarından kaçmak için uyguladığı yöntemlerden biri de akıl hocalığı görevini ortaya sürmekti ve bence Hemingway de buna kızmaya başlamıştı. Bu açıdan Hemingway'le ortak bir noktamız vardı artık.

Kızgınlığıma rağmen Scott'ın romanı konusunda zorlanması beni endişelendiriyordu. Bir açmazdaydı: Sürekli içmesi, bir veya iki günden fazla dikkatini vermesini gerektiren herhangi bir şeyle ilgilenmesini engelliyordu; bunun sonucunda da kısa öykülerden başka bir şey üretememesi kendi gözündeki değerini düşürüyordu; bu da daha çok içmesine neden oluyordu. İçmek, Hemingway'in çok hızlı ve çok iyi tespit etmiş olduğu özgüven eksikliklerini biraz olsun azaltıyordu Scott'ın; ama fazla içtiğinde de hemen geri geliyorlardı. Bir anlamda Scott'a acıyordum, ama başka bir sürü anlamda da artık sabrım kalmamıştı. Evlendiğim adama ne olmuştu?

"Bunu bitirdiğimde okurum belki" dedim. *Yalnız, daha çok beklersin.*

Scott döndü. "Ben bir banyo yapacağım. Bu akşam Callaghan'larla buluşuyoruz, unutma."

"Unutmuştum ve tekrar unutmayı düşünüyorum. Yorgunum Deo ve bu öyküyü bitirmem lazım. Harold en geç haftaya bitmesini bekliyor."

Scott tutmam için elini uzattı. "Hep çalışıp hiç oynamamak Zelda'yı sıkıcı bir eş yapıyor."

Sıkıcı bir eş. Tıpkı Hadley gibi. O artık boşanmış bir eşti, yerini başkasına kaptırmış bir eşti, belki daha mutlu ama muhtemelen muhtaç durumda, üstelik de küçük oğlunu kendi yerine geçen kadınla paylaşmak zorunda olan bir eski eşti.

"Sıkıcı, öyle mi? Tamam gideceğim ama sadece o sıfattan hoşlanmadığım için." Elini tuttum ve beni ayağa kaldırmasına izin verdim.

Morley ve güzel yeni karısı Loretta'yla Deux Magots'da akşam yemeği yedik. Daha baharda evlenmişlerdi ve üzerlerinde bir yeni evli ışıltısı vardı hâlâ – sürekli el ele tutuşmalar, tatlı gülümsemeler ve anlamlı bakışlar. Kısa boylu ve toplu olmasına, küçük dişlerine ve açılan alnına rağmen Morley'nin kendisinden daha çekici olan karısının gözünde bir Adonis olduğu su götürmezdi. Onları izlerken Scott'la kaybettiklerimize üzüldüm. *Kaybedilmedi; sadece yanlış bir yere kondu* diye karar verdim. *Eğer gerçekse hâlâ* bir yerlerde olmalıydı.

"Yemeğini beğenmedin mi?" diye sordu Loretta.

"Ne? Yok, gayet iyi. Sorduğun için teşekkür ederim. Çok aç değilim galiba bu akşam."

Tabaklar masadan alındıktan sonra Scott, Scribner kopyasını cebinden çıkarıp, "Morley, bunu duyman lazım – Hemingway'in son yazdıklarından" dedi ve çok teatral bir edayla okumaya başladı:

> *Kaldığımız evin bulunduğu kasaba çok güzeldi. Irmak yanımızdan akıyordu; kasaba kolayca ele geçirilmişti ama dağlar...*

Scott okudu durdu ve bitirdikten sonra Morley'ye, "Epey etkileyici değil mi? Bahse girerim Toronto'daki günlerinde tanıdığın Ernest'in böyle bir şey çıkaracağını düşünmezdin. Onunla, vay canına, '25'ten beri çalışıyorum –dört senedir yani– ve bence bu, onun ne kadar geliştiğini gösteriyor."

Morley omuzlarını silkti. "Öyle düşünenler olabilir."

"Scribner yayımlıyor" dedi Scott, genelde çakırkeyifliği bir iki kadeh geçtikten sonra ama münasebetsizlik noktasına da gelmeden epeyce önce takındığı o üstünlük havasıyla. "Sadece en iyi işleri basarlar onlar."

Gözlerimi devirdim. Oradaki herkes de aynı şeyi yaptı büyük ihtimalle.

Morley, "Neyin 'en iyi' olduğu bir kanaat meselesidir; senin bunu bilmen lazım."

Morley, Scott'tan yedi yaş küçüktü ve o sırada basılmış sadece bir romanı vardı; o yüzden Scott ona önemsemez bir bakış attı. "Öğreneceksin."

"'Öğrenmeme' gerek yok, zaten biliyorum. Fazla planlanmış, fazla zorlama yazıyor. Olmadığı biri gibi davranmaya çalışıyor."

Bunun üstüne "Görüyor musun?" dedim. "Başından beri söylediğim şey! Hemingway'in asıl yapması gereken şey oyunculuk. Yani, bence zaten oyuncu ve Bob McAlmon da..."

"Bu kadar yeter Zelda" dedi Scott, sonra onlara dönüp "Alkolü pek kaldıramıyor" diye ekledi.

"Saçmalama" dedim. "Ben sarhoş değilim, ayrıca olsaydım da fikrim aynı olurdu."

"Bunu yargılayacak kadar kalifiye olduğun söylenemez..."

"Neredeyse onun kadar basılmış şeyim var, ayrıca yazmaktan bahsetmeden duramayan biriyle dokuz senedir evliyim, nasıl kalifiye olmam?" Callaghan'lara dönüp "Şu anda *College Humor* için bir öykü üzerinde çalışıyorum –toplam altı tane basacaklar; kendilerini sıra dışı durumlarda bulan farklı farklı kızların doğru ve iyi olanın ne olduğunu bulmaya çalışmalarıyla ilgili bir seri olacak – her zaman doğru olanı bulamıyorlar tabii ama..."

Scott elini elimin üstüne koydu. "Böyle hep kendinden bahsetmen sence de biraz sıkıcı olmuyor mu?"

"Benim sıkıldığım şeyse senin bana sürekli sıkıcıymışım gibi davranman" dedim; elimi onunkinin altından çekip Callaghan'lara döndüm. "Ne yaparsanız yapın, sakın Fitzgerald'ları kendinize rol modeli olarak almayın. Eskiden biz de size benziyorduk biraz, ama sonra kontrolü kaybettik; bir kasırgada uçurtma uçurmak gibiydi. Bunu kendinize ders olarak alın. Şimdi, ne dersiniz, çıkıp hep beraber paten kaymaya gidelim..."

"Bence bu gecelik yeter sana." Scott bileğimden tuttu. "Çok yorgunsun, belli."

"Yorgun değil..." diye başladım ama sonra bana aslında kaçış yolu açtığını fark edince, "Aslında evet, evet yorgunum, çok bitkinim. Yorulduğumda böyle durmadan konuşurum, sizi de görmek çok güzeldi –ve seninle tanışmak Loretta– çok sevgili kocam haklı sanırım."

"Sana bir taksi bulayım" dedi Scott ve hesap için işaret etti. "Morley, Ernest American Club'da birkaç herifle boks yapıyormuş. Sevgili karını eve yolla da, biz de onlara katılalım, ne dersin?"

"Başka zaman" dedi Morley.

Hep beraber yolun kenarında taksilerimizi bekliyorduk ki hafiften yağmur yağmaya başladı. Biz şemsiyelerimizi açarken on beş metre ötede Scottie'den daha büyük olmayan bir oğlan, satmaya çalıştığı gazete destesinden bir tane çıkarıp başının üstüne koydu. Yağmur hızlandı ve kısa sürede bir tufana dönüşerek gazeteyi ıslak bir şapka haline getirdi.

Scott, "Bir dakika" dedi ve beni yağmurun altında bırakarak şemsiyeyle uzaklaştı.

Loretta ve Morley'nin yanına sokuldum ve hep birlikte Scott'ın şemsiyesini çocuğa tutturarak cebinden cüzdanını çıkarmasını, birkaç kâğıt para çekip çocuğa vermesini izledik. Sonra Scott bütün ıslanmış desteyi alıp çocuğa, "İşte, bu akşam çok iyi iş yaptın, eve git şimdi" dedi. Çocuk İngilizce bil-

mese de azat edilmiş olduğunu anlamıştı. Islak Paris gecesinde koşarak uzaklaştı.

Scott bize doğru gelirken Morley bana, "Bu yaptığı çocuğun yararına mı oldu, bizim mi?" diye sordu.

"Hayatım" diye kızdı Loretta, "söylenecek şey mi bu!"

Morley bana baktı.

"Keşke bilseydim" dedim.

Birkaç saat sonra bir kırılma sesiyle uyanıp hemen kalkıp oturdum ve karanlığın içinde kulak kesildim.

"Hay sıçayım!" diye homurdandı Scott, salonun bir yerlerinden. Ardından, koridorun ucundan Scottie'nin "Anne?" diyen sesi ile Delplangue'ın kapısının açılma sesi duyuldu ve nihayet koridora doğru aceleyle çıkarken bir kırılma sesi daha geldi.

Holü aydınlatmak için ışık düğmesine bastım. Sağımda, Scottie'nin kapısında duran Delplangue vardı. Ona kafamla işaret edip sola, bir sehpaya takılarak yerdeki Şark halısının üstüne yüzüstü düşmüş olan Scott'a yöneldim. Yanında artık parçalar halinde olan seramik bir lamba duruyordu.

"İyi misin? Kalk."

İnleyip kafasını biraz kaldırdı, sonra alın üstü geri bıraktı halıya. "Lamvaya çaptmh" diye geveledi. "Kahrolası lamva."

Lamva? Hah – lamba. "Evet, kahrolmuş, merak etme. Haydi kalk."

"Ernest." Yana doğru yuvarlandığında koridordan gelen ışıktan gözleri kamaştı. Bana gözlerini kısarak baktı. "Aa. 'vde miyim?"

"Buraya nasıl geldiğini Tanrı bilir ama, evet, evdesin ve kızın seni bu halde görmeden yatağa girmen lazım."

"Lamva nden orda?" dedi kederli bir biçimde.

"Boş ver. Kalk."

Önce dizlerinin, sonra ayaklarının üstünde doğrulacak ka-

dar kendini toparlaması bir ömür sürdü sanki. Bir kere kalktığında da önce bir yana sonra öbür yana sallandı ve dizleri çözülmeye başladı. Kendimi düşeceği yöne koyarak son anda yakaladım onu. "Tanrı aşkına Scott, ne kadar içtin?"

Kollarını iki yana açıp ikimizi de duvara çarptırarak "Bkadar" dedi.

Güç almak için dişlerimi sıkarak doğrulttum onu. "Ne zaman öğreneceksin yahu?"

"Bi' şey olmas dedi."

"Ne?"

Scott uzun uzun yüzüme baktı ve cevap vermedi.

Onu odaya götürürken, Delplangue'a sessizce, eğer Scottie'yi ikna edecek bir hikâye uydurursa ona fazladan para vereceğimi söyledim.

Daha sonra yatağa girdiğimde uyuyamadım. Scott'ı ilk kez bu kadar fena halde görmüştüm ve alkol zehirlenmesinden endişeleniyordum. Kendilerini resmen içe içe öldüren serserilerin hendeklerde bulunan cesetlerini hepimiz duymuştuk. Galler'den gelen genç bir sanatçının da başına gelmişti. Adamın sonu, kendinden iki kat büyük bir Fransız'la içme yarışması yapmaktan olmuştu. Benzer bir yarışmayı Scott ile Hemingway arasında da kolaylıkla düşünebiliyordum.

Yüzüstü yatan Scott bir horlayıp bir duruyordu, horluyor, bir şeyler geveliyor, tekrar horluyordu. Uzun bir süreden sonra endişelenmekten çok sinir olmaya başladım ve dürtükledim onu.

"Hadi, sırtüstü dön."

"Mmmmm" diye inledi bir kolunu kafasının üstüne kaldırarak. "Daha fazla olmaz bebeğim, yapamam..." Hem itiraz eden hem de zevk duyan bir ses tonuyla konuşuyordu. "Çk güzel ama yanlış" diye geveledi. Sonra gırtlaktan gelen o alçak kahkahasını atıp tekrar inledi, biraz daha alçak sesle... sonra hiçbir şey, sadece uyku ritminde nefesler.

Kalbim deli gibi atıyordu. Hiç kuşku yoktu: O gece her ne yaptıysa işin içinde seks vardı. Bir şeyler daha söylemesini bekledim. Bekledim. Ve bekledim. Sonra beklemekten sıkıldım ve düşüncelerim, gecenin kör karanlığında yatağında olup da tam da uyuyamadığın zamanlarda olduğu gibi kaçışmaya başladı.

Tam, uçmakla ilgili rüyalarımdan birine dalmak üzereyken Scott'ın biraz hareket edip inlemesiyle uyandım. Sonra "Hadi ama Ern, hayır..." diye mırıldandı ve zevkle iç geçirdi.

Bütün duyularım harekete geçmişti, kalbim dörtnala, gözlerim açık. Hadi ama Ern?

Ya, böyle bir şey oldu işte. Birkaç gece sonra da şu oldu:

Prunier'nin barında beraber akşam yemeği yedikten sonra Scott ile Hemingway kalkıp, Morley ile Hemingway'in karşılaşacağı American Club'a gittiler. Scott'a bir kronometre verip tur sürelerini tutmasını söylemişler: Üç dakikalık turlar ve bir dakikalık aralar. Dövüşçüler soyunup eldivenlerini giymiş ve ringe çıkıp başlamışlar.

İlk raunt alıştırma gibiymiş daha çok, ikisi de üstün gelmemiş ve Scott tam üç dakika olunca durdurmuş maçı.

Bir dakika dinlenme.

İkinci raunt: Hemingway saldırganlaşmaya başlamış – Morley'nin daha sonra Loretta'ya söylediğine göre daha önceki karşılaşmalarındakine nazaran daha saldırganmış; acaba Scott orada olduğu için mi, diye düşünmüş Morley.

Morley eskiden gerçek boks dersleri almış. Hemingway ise, gururla belirttiği gibi, daha çok kendi kendine öğrenmiş. Morley blok yapar, dürter, çevresinden dönüp sıyrılırken Hemingway küfredip tükürüyormuş. Böyle devam etmiş, ta ki Morley gerilip Hemingway'e bir tane geçirinceye kadar. Ka-

fasına o hızlı ve sert yumruğu yiyince Hem yere yığılmış.

"Aman Tanrım" diye bağırmış Scott, kronometreye bakınca. "Raundun dört dakika devam etmesine izin vermişim!"

Hemingway de, "Eşek sudan gelinceye kadar dövülmemi izlemek istiyorsan öyle söyle Scott. Ama hata yaptığını söylemeye kalkma." Sonra kendini yerden kaldırıp öfkeyle duşlara doğru gitmiş.

"Morley, iki sevgilinin tartışması gibiydi dedi" diye anlattı Loretta bana.

Kırk yılda bir daire boştu ve ben de bundan en iyi şekilde yararlanmaya kararlıydım. Altı gün beklemiştim bu fırsat için, Scott'ın gizli sandığının kilidini açıp Bob McAlmon'ın iddiasının delilleri var mı diye bakma şansı için.

Elimde iki firkete, abimin yirmi yıl önce anlattığı yöntemden hatırladıklarımla çalışmaya başladım minik çelik kilit üzerinde. Dışarıdan taksilerin korna sesi, seyyar satıcıların bağırışları duyuluyordu; rüzgâr yön değiştirmiş, yatak odasının uzun tül perdelerini üzerimde hayaletler gibi dolaştırarak içeri uçuruyordu ama ben gerçeği öğrenmeye kararlıydım. Bir anda kilitten çıt sesi geldi ve sırtüstü yığıldım.

Toparlanarak sandığın kapağını açtım ve ilk başta beklediğim sıradan şeyleri gördüm; ne de olsa yıllardır Scott'ı bu sandığı kullanırken görmüştüm: günce yığınları, karton kutular, klasörler, defterler ve dosyalar. Kullanılmamış sefer kepi, fotoğraf albümleriyle ve çocukken başladığı koleksiyon defterleriyle beraber oradaydı.

En yeni günce tepede duruyordu. Kapağının içine Scott şöyle yazmıştı:

14 Kasım 1928-
F. Scott Fitzgerald

Kasımda Ellerslie'deydik. Sayfayı çevirdim ve karalamaların arasında Hemingway'in adını aramaya başladım.

Yazılanların çoğu Scott'ın üzerinde çalıştığı eserlerle ilgili düşünceleri filandı; ayrıca *John'a Scribner dergisini denemesini hatırlat* veya *Harold: 400$ ama baskı uygulamaya devam* gibi hatırlatmalar ve *İki hafta grip* gibi notlar da yazılmıştı. Gerçekten derin bir şey yoktu ve dostundan da *E'nin babasının intiharı 100$*; Zamanımızda*'yı tekrar okuyorum*; *E 50$ iddia için, kaybetti, Tunney* gibi notlar dışında pek bahsetmiyordu. *E*'ye borç vermekle ilgili bir sürü başka not daha vardı. Scott'ın Max veya Harold'dan birtakım hesaplara yatırmasını istediği paralarla ilgili notlarsa daha da fazlaydı. Hesaplamakla uğraşmadan şaşkın şaşkın baktım bütün bunlara.

Sandığın yan tarafına sıkıştırılmış, Hemingway'den gelen mektupların olduğu bir klasör vardı. İşte deliller burada olacaktı. Halıya oturup sırtımı yatağa yasladım ve okumaya başladım. Onlarca mektup vardı ve tarihler ta 1925'in Temmuzu'na, Hemingway'in Pamplona'ya gittiği zamana kadar uzanıyordu. Scott'ın bunları saklamış olması şaşırtıcı değildi; sandığın içindeki başka klasörlerde de benim ona yazdığım bütün mektuplar, annesi ve babasından gelen bütün mektuplar; Max'le, Harold'la, Princeton'lı çocuklarla, hatta dünyadaki İngilizce konuşan bütün yazarlarla olan yazışmalar vardı. Beni şaşırtan şey, Hemingway'in bu kadar çok yazmış olmasıydı.

İlkinde şöyle demişti:

> *İddiaya varım ki, senin için cennet, oradaki en iyi ve güçlü ailelerin en iyi ve güçlü üyeleriyle beraber bitmeyen bir kokteyl partisi olurdu. Varlıklı ve vefalı bir grup olurlardı bunlar. Cehennemin de sadakatsiz vefasız kocaların bir içki için sonsuza dek bekledikleri, içkisi kalmamış pis bir bar olurdu.*

Benim cennetimdeyse boğa güreşi ve alabalıkla dolu kendime ait bir akarsu olurdu; yakınında iki evim olurdu, birinde ailem ve en sevecen karım, öbüründeyse ihtiyaçlarımı karşılayacak bir sürü güzel kadın; ayrıca bütün değersiz edebiyat dergilerini yumuşak peçetelere bastırır ve tuvaletlerde bulundururdum.

Çoğu mektup buna benziyordu. Hepsi günlük, komik ve şaşırtıcı derecede özel şeylerle doluydu. Aslına bakılırsa, iyi bir arkadaşın mektuplarıydı işte. Fakat yakın tarihli olanlar daha gergin, eleştirel ve tersti sanki. Kanıt namına bulduğum tek şey, belli bir gözle bakılırsa belki biraz fazla samimi bulunabilecek sevgi ifadeleriydi, ama onlar da besbelli gırgırına yazılmış şeylerdi, tıpkı ara sıra rastladığım *Müstehcen samimiyetimle, Ernestine* benzeri kapanış cümleleri gibi. Birkaç kere Hemingway *Seni görebilmeyi nasıl istiyorum* gibi şeyler demişti, ama benim de arkadaşlarıma böyle şeyler yazmışlığım vardı ve bu beni lezbiyen yapmıyordu. Öte yandan, *Seni gerçekten özlüyorum. Ne zamandır oraya gelip seni görmeye çalışıyorum* biraz endişelendirmişti beni. Nonoş olmayan adamlar birbirlerine böyle şeyler yazarlar mıydı?

Kendimi o kadar kaptırmıştım ki, ne değişen gün ışığını fark ettim, ne de dairenin kapısının açılıp kapandığını duydum. Ancak ayak sesleri bulunduğum odaya gelince farkına varıp kafamı etrafıma yayılmış mektuplardan kaldırdım.

"Aradığını buldun mu?" diye sordu Scott.

Herhalde kafam Hemingway'in sözleriyle o kadar doluydu ki ürkmedim bile; tek yaptığım, kafamı kaldırıp Scott'a, "Siz birbirinize âşık mısınız?" diye sormak oldu.

Eğilip bütün mektupları aldı ve klasöre geri koydu. "İyi bir arkadaşım o, Zelda. Tanrı aşkına şimdi de bize mi taktın?" Konuşurken elleri titriyor ve nefesi şarap kokuyordu.

"Geçen gece..."

"Ne olmuş geçen gece?" Deneyimli kulağım sesindeki savunmacı tınıyı yakalamıştı.

"Uykunda konuşuyordun. Onun hakkında. Ve sanki... aşkla konuşuyordun."

"Saçmalık." Sandığı kapatıp kilitleyerek odadan çıkmak için döndü.

Peşinden koridora çıktım. "Sarhoştun; eve gelip lambayı kırdığını hatırlıyor musun? Sarhoştun ve darmadağınıktın." Boğazım düğümlenmişti; gözyaşlarıma hâkim olmaya çalıştım. "Belki de içinden geldiği gibi, dürüstçe konuşacak kadar sarhoş."

Scott döndü. "Ne dedin sen?"

Artık gözyaşlarımı tutamıyordum. "Dedim ki belki de McAlmon sizin dediğiniz gibi 'kahrolası yalancı' değildir." Scott'ın gözleri büyüdü. "Belki ikiniz de... nonoşsunuzdur ve, ve" Scott'ın gözleri daha da büyürken derin bir nefes aldım, "ve sen de çoğu nonoşun yaptığı gibi gerçeği göz göre göre saklıyorsundur."

Scott kafasını boşaltmaya çalışıyormuş gibi iki yana salladı. "Gerçekten delisin sen. Bir parça bile kanıtın yok..."

"Birkaç kere adını söyledin, 'Daha fazla olmaz bebeğim' dedin, inliyordun ve zaten son zamanlarda aklın fikrin onda ve onun kariyerindeydi..."

"Kes şunu." Kolumu tuttu. "Beni duyuyor musun? Ben nonoş değilim. Ernest de nonoş değil. Eğer..." Durdu, yutkunup devam etti: "Bırak birilerine böyle bir şey söylemeyi, bu suçlamayı bize düşüncelerinde bile yaparsan, yemin ediyorum kızımı alırım ve bir daha ne onu ne de beni görebilirsin."

"Özür dilerim" dedim ağlayarak. "Sadece sanki... sanki artık beni istemiyor gibisin."

Kolumu bıraktı. "Kocasının gizli bir eşcinsel olduğunu düşünen bir kadını hangi erkek ister ki? Ayrıca tek bahsettiğin konu da bale ve sanatçılar ve –Tanrım, Zelda..."

"Ne?"

"Yok bir şey" dedi, sesi iğreniyormuş gibiydi. "Ben dışarı çıkıyorum."

Beni orada, koridorun ortasında, bütün konuşma kafamda dönüp durur halde bıraktı. Duvara tutunmam gerekti, koltuğa kadar zar zor yürüyebildim.

Fakat duygularım nihayet biraz yatışınca, işin aslının ne olabileceğini anladığımı düşündüm: Scott'ın sevgisi açısından, belki yerimi bir başkasına kaptırmamıştım ama kesinlikle kaybetmiştim ve bunları onun yüzüne vurarak da durumu iyice kötüleştirmişim. Büyük ihtimalle, Scott gerçekten Hemingway'e âşıktı ama platonik olarak. Yine büyük ihtimalle, Hemingway'in duygularının o kadar saf olmadığını göremiyordu. Scott'ın olayı buydu zaten: Birini gerçekten seviyorsa, onun kusurlarını görmekte zorlanırdı. *Ne güzel bir yetenek*, diye düşündüm. *Ne fena bir lanet.*

Büyük ihtimalle cevaplarımı almıştım. Fakat daha önce olduğumdan daha mutlu değildim.

45

Temmuz başında bir cumartesi: Baleden üç arkadaşımla bir kafede otururken Pauline bebek arabasını bizim masanın yanından geçirip geniş, sarmaşıklı bir kemerin yanına park etti. Patou döpiyesinin içinde bile bezgin görünüyordu Pauline. Bunun dışında değiştirmemişti annelik onu, en azından görünürde bir değişiklik yoktu; muhtemelen, Hadley, annelik ile Hemingway'in gözünün dışarıda olması arasında bir bağlantı kurmuştu. Şimdi bakınca tahmin edilebilir görünse de o sırada ne kendisi ne de biz, o gözü kendi üzerinde tutmak için ne yaparsa yapsın işe yaramayacağını bilmiyorduk. Tıpkı hepimize öğretilmiş olduğu gibi, onun en iyi karısı olmaya çalışıyordu Pauline. Ama bu onu daha çok sevdiğim anlamına gelmiyordu.

"Selam" dedi. "Seni görünce, gelip Scott'la ikinizin Sara'nın haftaya, herkes yaz için bir yerlere gitmeden önce vereceği son Yemek-ve-Çiçekler-Galası'na gelip gelmeyeceğinizi sorayım dedim."

"Öyle planlıyoruz."

"Ne giyeceksin? Küçük, şirin, düz bir elbise aldım; Drum üzerimde güzel durduğunu söyledi, ama bilmiyorum – gül rengi ketenden ve güzel kontrast yapan bir de..."

"Kulağa mükemmel geliyor. Ben ne giyeceğimi bilmiyorum; herhalde o gün karar veririm."

"Tabii, biliyorum, bu aralar dans derslerin çok yoğun" dedi. "Harika görünüyorsun; eminim üzerine giyeceğin her şey muhteşem duracaktır. Ve tabii ki Sara da *très élégant* bir şeyler giyer, evin de her tarafını çiçeklerle bezer, güzel bir müzik grubu da olur; yani biliyorsun Sara hiçbir şeyi yarım yamalak yapmaz."

Başımı salladım. "Evet."

Bebek mızıldanmaya başladı. Pauline ayağa kalkarak, "Tıpkı babası gibi, yerinde durmayı sevmiyor" dedi. "Ben de pazara gideyim o zaman" dedi.

Sesindeki çağrıyı, benim –veya herhangi birinin– ona katılması isteğini duymazlıktan geldim. Kendini yalnız hissediyor olabilirdi, ama bunu, "*Vogue*'daki bekâr kız" hayatına son verip başkasının kocasını çalarken düşünmeliydi.

O akşam Natalie'nin salonunda, Tom Eliot ve Jean Cocteau'yla birlikte, evlendikten sonra da işlerine devam edeceklerini söyleyen iki kadın gazetecinin de olduğu bir grupla muhabbet ediyorduk.

"Yapılmayacak şey değil" diyordu biri. Uzun boylu ve sağlamdı; bana karşısındakini kendisiyle tartışmaya –hangi konuda olursa olsun– davet ediyormuş gibi gelen kahverengi gözleri vardı. "Sadece temel kuralları baştan belirlemek lazım."

"Kadın çiftler yapıyor" dedi öbürü. Minyondu ve Sara Haardt kadar zayıf ve beyazdı. "Onlar birbirlerinin işlerine sınırlandırma getirmiyorlar."

"Ve bir dolu evli kadın var, fabrikalarda çalışan veya evlere hizmetçi olarak giden" dedi ilki. "Tabii, ailenin paraya ihtiyacı olduğu için yapıyorlar, ama ne fark eder? Kocaları bunu kabul ediyor. Benimki de edecek."

"Şimdi evleniyor olmanızı kıskanıyorum" dedim. "On yıl önce ben nişanlandığımda –tabii ben Amerika'nın güneyindeydim, o da var– ama yine de böyle idealist fikirleri daha yeni yeni duyuyorduk."

Onların yanından ayrılıp Natalie'yi bulmaya giderken *Kadın çiftler* diye düşündüm. *Sanki her şeyin cevabını bulmuş gibiler.*

Ne enteresan, diye geçirdim aklımdan, Natalie lezbiyendi; Romaine, Djuna Barnes ve Sylvia Beach de öyleydi ve bu beni hiç rahatsız etmiyordu. Halbuki Scott'la Hemingway'e kafayı takmıştım ve eğer sevgililerse bunun ne kadar iğrenç ve korkunç bir şey olacağını düşünüp duruyordum. Nasıl olur da kadınlar için bir ölçüt, erkekler için başka bir ölçüt kullanabilirdim? Ya da belki bütün erkekler için farklı değildi; Bob McAlmon'la bir derdim yoktu, Cole'e ise bayılıyordum; gerçi Sara bize, biraz da gönülsüzce, "Evet, dedikodular doğruymuş, yatakta erkekleri tercih ediyormuş" dediğinde şaşırmıştık. O sırada, genç bir adamla olan yeni ilişkisini pek de saklayamıyor, hatta herkesin bilmesi umurunda değilmiş gibi davranıyordu.

Eşcinsellik doğaya aykırı ve kafa karıştırıcı geliyordu bana, ama aynı zamanda herkesin seçimi kendineydi; ben öyle düşünüyordum. Belki ölçütüm, benim olması gereken adam için farklıydı sadece.

Bütün bunları bir kenara bırakarak Natalie'nin peşinden mutfağa girdim ve günün erken saatlerinde Pauline'i gördüğümü söyledim. "Sıkışıp kalmış gibi görünüyor, bana sorarsan. Sıkışmış ve biraz da çaresiz."

Natalie içkisini tazelerken, "Mesele, insanın hayatını tamamen bir şeye adaması meselesi –ve eğer benden nefret etmeyeceksen dürüst değerlendirmemi söyleyeceğim sana– bence sen de, tatlım, sıkışıp kalmış gibi görünüyorsun" dedi.

"Ben mi?"

"Dansçı mısın? Yazar mısın? Bir ressam, bir anne, bir eş misin?"

"Evet."

Gülümsedi. "Pauline de şu an bir sürü şey birden. Ama etrafımıza bir bak: bu insanlardan herhangi birini gördüğünde, onları tek bir etiketle tanımlamıyor musun – kendileri için seçtikleri etiketle? Ben: şair. Djuna: gazeteci. Sylvia: kitap satıcısı. Hepimiz aynı zamanda başka şeyleriz, ama bunlar başta gelen tanımlamalar."

"Sanırım söylemeye çalıştığın şeyi anlıyorum. Ama sizin hiçbirinizin bir koca için kaygılanmanız gerekmiyor."

"Belki artık senin de kendininki için kaygılanmayı bırakma zamanın gelmiştir. Kendini geliştirmek için ne yapıyorsun?"

"Gittiğim dans topluluğunun geçen hafta küçük bir resitali vardı ve Madam bana önemli bir rol verdi. Bütün Avrupalı balelerin temsilcileri oradaydı.."

"Evli olmana rağmen profesyonel olarak dans etmek istiyorsun demek? Bu iyi bir şey. Öbür eşler için bir örnek ol. Önderlik et."

"Önderlik etmek için fazla bencil olduğumu düşünmüyor musun? Scott izin vermez zaten ve onu bırakmaya da ekonomik durumum elvermiyor. Onu bırakmak zorunda kalmak istemiyorum. Sadece bu kadar inatçı olmayı bıraksın istiyorum."

Natalie göz kırptı. "Ha onu istemişsin ha erkek olmayı bırakmasını."

O gece yatakta tek başıma, uykusuz ve huzursuz yatıyordum. Scott kim bilir nerede, kim bilir kiminle, kim bilir ne yapıyordu. O düşünceyi uzaklara ittim ve onun yerini önceki konuşmalarımdan bölümler almaya başladı:

Biliyorsun Sara, yarım yamalak yapmaz.

Oysa ben hayatımdaki her şeyi yarım yamalak veya kötü yapıyordum.

Sen de, tatlım, sıkışıp kalmış gibi görünüyorsun.

Öyleydim de. Kendimi tam olarak adadığım ne vardı? Kalbimi tamamen Scottie'ye adamıştım elbette ama günümün en fazla yüzde onunu adıyordum. Geri kalan her şey –Scott, resim yapmak, yazmak, dans etmek, arkadaşlar, aile– kalbimin çok daha küçük bir kısmını alıyordu, ama daha çok zaman ayırıyordum. Nasıl oluyordu da Sara hiçbir şeyi yarım yamalak yapmıyordu? Karakteriyle mi ilgiliydi? Veya küçükken özendiği bir şey miydi acaba bu? Çalışıp çalışıp da başardığı bir şey miydi? Benim ne kadar şansım vardı? Sara mükemmel olmak için doğmuştu muhakkak.

Günlerce, sabah ve öğleden sonra dans derslerimde, yemek yerken, banyo yaparken, uyumaya çalışıp da uyuyamazken, sürekli, saygı ve hayranlık duyduğum o kadınlar gibi olmak için ne yapabileceğimi düşündüm. Bu kadar hırslı ve başarılı kadınlarla çevriliyken, belki de artık yarım yamalağı bırakıp kayda değer bir şey yapmam gerektiğini söyleyen kafamdaki o küçük sesi duymazlıktan gelemiyordum. Bir katkıda bulun. Bir şey başar. Seç. Ol.

Ben bir Sayre'dım, sonuçta; bir kadın evet, ama yine de bir Sayre; hayatım, kız-anne-eş olmaktan öte bir anlama sahip olmak için tasarlanmıştı. Değil mi?

Ay, bırak işte diyordu başka bir ses. *Senin cılız başarıların nasıl bir fark yaratacak ki?*

Çok fark yaratır diye cevap veriyordu öbür ses.

Olası bir sürü hayattan hangisinin beni tanımlamasını istiyordum? Hangisine sahip olabilirdim?

Ve beni en çok endişelendiren soru da şuydu: Gerçekten benim elimde miydi bunlar?

46

Eylül, Cannes – Scott romanı için araştırma yapsın ve yazmayı bir kez daha denesin diye. Eriyen özgüvenini, artık her biri dört bin dolar gibi akıl almaz bir meblağ getiren öyküleriyle toparlıyordu, ama yine de roman hep oradaydı, o romanı yazması lazımdı. Üstelik olağanüstü derecede iyi olmalıydı, öyle diyordu; *Gatsby*'den beri dört yıl geçtiği için eleştirmenler bir başyapıt bekliyor olacaklardı.

Cannes'a temmuzda gelmiştik. Çalışmalarımı aksatmamak için Nice Operası'nda çalışmış olan usta balerin Andre Nevalskaya'dan ders alıyordum. Cannes ve Nice'te üç resital vermiş, para değil ama bol bol hayranlık ve övgü kazanmıştım. Her performansın sonunda alkışlayan seyircinin karşısına geçip, *Ben bir dansçıyım* diye düşünüyordum.

O gün, dersten çıkıp, kiraladığımız güzelim Villa Fleur des Bois'ya geldiğimde beni bekleyen enteresan bir zarf buldum. Riviera'da daha önce kiraladığımız villalar gibi Villa Fleur de güzel ahşap ve demir işleriyle süslenmiş, Fransız balkonlu ve mermer zeminli odalarıyla, ferah bir yerdi. İhtiyacımız olanın iki katı sayıdaki odaların çoğu boştu. Asla ekonomi yapmazdık biz; hatta ekonomi sözcüğü bile iğrenç bir şeydi Scott'a göre. Bir keresinde, Gerald'a, "Gerçekten büyük adamlar özgürce para harcar" dediğini duymuştum. "Para hırsından nefret ediyorum ama temkinden daha çok nefret ediyorum."

Mektubun posta mühründe Napoli, İtalya yazıyordu ama asıl dikkatimi çeken gönderenin adıydı: Julie Sedowa.

23 Eylül 1929

Bayan Fitzgerald,

Temmuzda Paris'teki resitalinizi ve geçen ay da Nice'tekini izledikten sonra, sizi San Carlo Opera Bale Topluluğu'na baş dansçı ve solist olarak davet eden bu mektubu büyük bir memnuniyetle yazıyorum bu sabah. Size öncelikle Aïda*'da son derece kayda değer bir solo teklif etmek istiyoruz ve düzenli performans mekânı olarak tiyatromuzu muhteşem bulacağınızı düşünüyoruz.*

Eğer sezon boyunca bize katılmayı düşünecek olursanız, birlikte belirleyeceğimiz bir aylık maaş teklif edebiliriz size. Maalesef çok muazzam bir miktar olamayacaktır bu, çünkü bizim Ballets Russes'ünki kadar bir bütçemiz yok ama bu deneyimin kendisi sizin için çok kıymetli olacaktır ve ayrıca Napoli'de yaşam pahalı değildir. Kalacak iyi bir yer ve yemekler için günlük 35 liret yetecektir.

Bu konudaki kararınızı lütfen en çabuk şekilde bize bildirin. Sizi aramızda görmeyi çok isteriz.

Saygılarımla,
Julie Sedowa
Direktör, San Carlo Opera Bale Topluluğu

Destek almak için yakındaki bir sandalyeye çöküp satırları tekrar okudum. İşte gelmişti, getirilip elime verilmişti, profesyonel dansçı olma şansı ayağıma gelmişti. Bu teklif kader olmalıydı.

Fakat Scott'a nasıl söylemeli? Cannes'a geldiğimizden beri sürdürdüğü rutin, uzunca bir süredir olagelenden çok fark-

lı değildi; yalnız, artık votkayı, öğleden sonra villanın minik hizmetçi odasına kapanarak gece on bire kadar sürdürdüğü çalışmasının öncesinde, sırasında ve sonrasında içiyordu. Ondan sonra da dışarı çıkıyor ve bir, bazen iki gün boyunca dönmüyordu. Birbirimizi neredeyse hiç görmüyorduk – aynı odada olduğumuz zamanlarda bile.

Scottie ve dadısı içeri girdiklerinde hâlâ antrede oturuyordum. Kızım "Anne!" deyip kollarını bana doladı. Burnunu kırıştırıp benim burnuma yasladı. "Tuz ve elma kokuyorsun."

"Karnımı acıktırıyorsun."

Kucağıma oturdu. "Matmazele yelken dersleri almak istediğimi söyledim, o da babama sormam gerektiğini söyledi. Evde mi?"

"Emin değilim, ben de yeni geldim. Yelken dersleri mi?"

"Bir de *un petit bateau.*"

"Mais oui."

"Ona sen sorar mısın?" dedi.

"Senden duyarsa daha çok şansın olur."

Onunla kendim konuşmadan önce, Scottie'nin onu bulup şirinliği ve sevimli isteğiyle onu yumuşatmasını bekledim. Onunla daha iyi bir ruh halindeyken konuşmanın avantajının yanında, kendi daha sıra dışı isteğimi nasıl söyleyeceğimi tasarlamak için de zamana ihtiyacım vardı; olayı, San Carlo balesine gitmemin daha önce aklına bile gelmemiş olabilecek çeşitli açılardan onun iyiliğine olacağına ikna olacağı şekilde anlatmanın bir yolunu bulabilir miydim acaba? Mesela, *Hem senin karın, hem de bir dansçı olabilirim. Önder oluruz, Deo, güncel ve modern oluruz ve yine trendleri belirleriz.*

Scott, limonluktaki kanepeye oturmuş, ayaklarını mindere uzatmıştı; kucağında el yazısıyla yazılmış sayfalardan oluşan tertipli bir deste vardı. Kırmızı begonvillerle hanımelleri ve mor klematislerin yer ve beğeni için yarıştığı taş döşeli avluya bakan kapılar açıktı.

Elinde şeffaf bir şeyle dolu bir bardak, yüzünde sevecen bir gülümseme vardı. "Dersleri alabileceğini söyledim" dedi beni görünce, "ama o tekne için azmini kanıtlayana kadar beklemesi lazım."

"Hem cömert hem de adil olmuş." Ayaklarını kaldırıp kanepeye oturdum ve onları da kucağıma koydum. Aylardır ilk kez bu kadar yakınlaşmıştık. "Şimdi de benim soracağım bir şey var. Hani hep ilgi duyduğum şeylerle amatörce ilgilendiğimi söylüyorsun ya? Artık amatör olmayacağım: Napoli'den bir topluluktan dans etmek için teklif aldım ve kabul etmek istiyorum."

Scott'a mektubu uzattım. Okurken dudakları gerildi. Sonra içini çekip mektubu geri verdi. "Çok onur verici olmalı, eminim, ama dansçı olmak için İtalya'ya kaçamazsın."

"Beraber gideriz diye düşünmüştüm – bak yazmış ya, orada hayat da ucuzmuş. Sadece bir seneliğine. Hatta tam bir sene bile değil. Sekiz ay, sanırım bir sezon."

Kafasını iki yana sallıyordu. "Hayatımız Fransa'da. Ve İtalyanlardan da nefret ediyorum; hatırlasana, Roma'ya ilk yolculuğumuzda bisiklet çaldım diye tutuklamaya kalkmışlardı beni."

"İzinsiz almıştın sen de. Ama o kimin umurunda ki? O sekiz sene önce Roma'ydı, bu şu an Napoli'de."

"Bitirmem gereken bir kitap var. Sen ayda en fazla birkaç bin lirete balerincilik oyna diye yeni bir daire, yeni hizmetçiler, hatta Delplangue gelmezse yeni bir dadı bulacak vaktim yok benim."

" 'Balerincilik oynamak' mı? Profesyonel bir pozisyon bu – bana bir solo teklif ediyorlar. İyi dans ediyorum, Scott ve bu" vücudumu gösterdim "hâlâ elimdeyken ve işe yararken şu hayatta bir şey yapmak istiyorum. Ayrıca bunu yaparsak trend belirleyenler olacağız yine. Beraber..."

Scott ayaklarını kucağımdan çekip ayağa kalktı. "Şu ha-

yatta 'bir şey yapmak' istiyorsun öyle mi? Scottie'yle ben, Fitzgerald ailesi, bütün bunlar senin için bir hiç – anlıyorum. Profesyonel bale hayatına giden yolda amatörce ilgilendiğin bir şeyler sadece."

"Senin derdin ne ya?" dedim öfkelenerek. "Sırf sen bir yandan kendini alkole boğarken bir yandan da film yıldızlarının ve sarhoş arkadaşlarının peşinde koşabilesin, üzücü durumundan şikâyet edebilesin ve yeni bir kitap yazıyormuş gibi yapabilesin diye bütün bu kıta boyunca, okyanusun bir o yanına bir bu yanına ve ayrıca başka bir kıta boyunca daha peşinden geldim senin. Şimdiyse benim için önemi olan tek şey için, benim tutkularımla ilgili olan ve ayrıca seni de yeniden ön plana çıkartabilecek tek bir şey için senden bir ricada bulunuyorum ve aldığım cevap bu mu? Sen böyle... böyle içten içe çürürken benim başarılı olma ihtimalimden nefret ediyorsun!"

Scott kendine işaret etti. "Bu ailenin başında ben varım, Zelda. Benim kanım, benim terim, benim –benim– benim kararlılığım olmasaydı sen hiç de özel biri olmayacaktın; yıllarını Alabama'nın bir yerlerinde harcayan, çörek ve reçel yiyerek şişmanlayan, yaşı ilerleyen bir herhangi bir sosyete kadını olacaktın. Seninkini kıymetli kılan benim hayatım! Buna rağmen bütün gördüğüm bencil bir nankörlük."

Birbirimize ters ters baktık, bir vakitler seni tutkuyla sevmiş olan biri tarafından en yumuşak ve savunmasız yerlerinden kasten yaralanmış olmanın doğurduğu türden bir nefretle baktık.

"Demek kararın bu." Ayağa kalktım. Kafasıyla evet işareti yapınca ben de, "Tamam" dedim. "Napoli'ye sen gelme, ama ben gidiyorum. Eminim benim, Scottie ve Delplangue için güzel bir yer..."

"Scottie gitmiyor. Hem beni terk edip hem de kızımı beraberinde götüremezsin."

"Terk etmek mi? Sadece birkaç aylığına ayrı kalacağız, ki bu sayede ben, bugünlerde kafası çalışan her kadının F. Scott Fitzgerald'ın 'İlk Uçarı Kızı'nın olmasını beklediği gibi biri olayım."

"O zaman onlar da senin kadar yanlış düşünüyorlar. Bütün o uçarılık muhabbeti kitabı satmak içindi. Benim tek isteğimin önceliklerini doğru belirlemen olduğunu ne zaman anlayacaksın?"

Çeviri: *Bana tapmak tek arzun olmalı.*

"Peki sen ne zaman benim önceliğim olmayı hak edecek biri olacaksın?" dedim.

Gizlice biraz sorup soruşturunca öğrendim ki kanunlar Scott'tan bile geri kafalı oldukları için Scottie'nin vesayetiyle ilgili bütün konularda söz hakkını ona veriyormuş. Evliliği kadın bıraktığı zaman, çocuklar babada kalırmış – baba tersini istemediği sürece ve Scott da bunu asla istemezdi.

Julie Sedowa'ya üzüntümü dile getiren bir cevap yazdım.

47

"The Girl with Talent"[23] isimli kısa öyküm, ekimde, Cannes'dan ayrılmadan az önce yazılmıştı –ülkemizde borsanın çöktüğünü öğrenmemizden hemen önce. Dahası, Bunny, ruhsal çöküntü nedeniyle New York eyaletinin kuzeyindeki Clifton Springs Sanatoryumu'na yatmıştı.

Bunny'den gelen mektubu bıraktığında Scott'ın yüzündeki tüm kan çekilmişti. "'Alkol, panik atak ve hiçbir şekilde çalışamama' olduğunu söylüyor. Tanrım."

"Bunny mi? Gerçekten mi?" dedim. Hiç karakterine uygun bir şey gibi gelmiyordu bu; üstelik önceki kış gördüğümüzde gayet Bunny-vari'ydi hali; fakat onunla ve hayatıyla ilgili ne biliyorduk ki cidden? Kendimizinkini zor anlıyorduk.

Borsa konusuna gelince, insan hiç yatırım yapamadıysa kaybedecek parası da olmuyordu.

Harold hikâyemi sekiz yüz dolara satmıştı, ben de bu parayı kışın yine Paris'te pek sevdiğim Madam Egorova'yla dans dersleri için harcıyordum. Dans artık benim için farklı, daha takıntılı bir kaçış haline gelmişti. Üst düzey bir profesyonel olma umutlarım devam ediyordu hâlâ – Paris'teki bir topluluğa katılabilirdim mesela; o zaman Scott'ın itiraz etmesi daha zor olurdu. Bir de zaten yerimde durmaya dayanamıyordum.

23. Yetenekli Kız. (ç.n.)

Sabahlarım, bir poşe yumurta ve bir küçük fincan kahveyle başlardı. Kilotlu çorabımı, dans mayomu, taytımı, kazaklarımı, eteğimi ve botlarımı giyerdim. Saçlarımı yukarıda toplar, sonra kendimi bir palto ve atkıyla sarardım. Taksi tutmak yerine kış sabahları Paris sokaklarında yürür, hayatımı aydınlatan ışık haline gelmiş olan Madam'a bir atkı veya kitap almak için bir yerlerde dururdum bazen. Madam beni anlıyordu, bana cesaret veriyordu ve mükemmelliğe ulaşmak için çabalamaya devam etmek için haklı nedenlerim olduğuna inandırıyordu beni.

Her gün sekiz-dokuz saat boyunca, öbür kızlarla beraber, vücudumu zamana, yerçekimine ve metabolik ihtiyaçlara karşı zorlayarak çalışıyordum. Kaslarımı yırtıyor, sonra geri yapıştırıyor ve aynalı duvardaki yansımama hayranlık ve tiksinmeyle bakarak kendimi eskimiş ahşap zemine fırlatmaya devam ediyordum. Daha yükseğe zıplamalıydım. Daha zayıf olmalıydım. Vücut çizgilerim hâlâ tam düzgün değildi. *Failli, cabriole, cabriole, failli...* otuz kere. Elli. Sonrasında eve gider, bir tatlı çörek yer, banyo yapıp yatardım. Uykum derindi ve karanlık, dipsiz, boş ve soğuktu. Ertesi gün uyanır ve aynı rutini tekrarlardım.

Hafta sonları, stüdyoda tek başıma çalışıp eve öğleden sonra döndüğümde de resim yapıp yazı yazardım.

Milyonerin Sevgilisi[24]

Savaştan hemen sonra alacakaranlıklar harikaydı. Kendilerini asfalt tozundan ve saçak altlarındaki gölgelerden yaratıp New York'un üstüne çivit rengi bir çarşaf gibi serilirlerdi.

Scott da yazıyor, romanında ilerlediğini iddia ediyordu. Hayat mesutlaşmasa da sakinleşmişti. Durgun daha iyi bir

24. "A Millionaire's Girl" 1930 Mayısı'nda *The Saturday Evening Post* gazetesinde F. Scott Fitzgerald imzasıyla çıkmış olan kısa öykü; esas yazarının Zelda olduğu kabul edilir. (ç.n.)

sözcük; aralıkta bir cumartesi günü Scott'ın peşinden Gertrude Stein'ın evinde "önemli bir toplantı"ya gidip, Scott, Hemingway, Ford Madox Ford gibi önemli insanlar Bayan Stein'la sanat konuşurken, ben Alice ve Pauline'le birlikle çay masasında oturduğumda öyle hissetmiştim mesela. Yirmi yaşındaki halim olsa ortalığı biraz karıştırmak isterdi; halbuki şimdiki, yirmi dokuz yaşındaki halim uyuşuktu.

"Bitmiş, tükenmiş gözüküyorsun" dedi bana Pauline. "Öyle değil mi Alice? Drum'ın dediğine göre bütün zamanını derslerde geçiriyormuşsun ve Scott da hiç hoşlanmıyormuş bundan – kocanı kaybetmek istemiyorsan evde biraz daha zaman geçirmelisin." Biraz yakına gelip ekledi: "Zelda bunu bir arkadaş olarak söylüyorum: Biraz da kilo almalısın. Kıyafetlerin, şey, üstünden sarkıyor. Hiç hoş görünmüyor."

"Scott veya benim hakkımızda, azim veya amaç hakkında ne biliyorsun ki?" dedim. "Sadece Hemingway'in fahişesi olmak için hayatını çöpe attın."

Ona tokat atmışım gibi geri çekildi Pauline. "Canın isterse."

Aldırmamaya çalıştığım müzmin öksürük şubatta ateşle seyreden kuru bir öksürüğe çevirdi. Sabah rutinimi, sonra derslerimi, akşamı ve geceyi öksüre öksüre geçirdim. Etrafımdaki herkes doktora gitmemi, yatmamı, en azından bir şey yapmamı söylüyordu; bir taraftan söylenenleri yapmam gerektiğini anlasam da sersemlemiş bir halde iki hafta bu şekilde devam ettim, sanki zorlamazsam bu dünyada var olamayacakmışım gibi.

Bir sabah Scott beni kapıda durdurdu. "Afrika'ya gidiyoruz. Sadece ikimiz. Derhal bir ara verip bu iklimden uzaklaşman lazım, yoksa bir gün Egrova'dan öldüğüne dair bir telefon alacağım bu gidişle."

"Afrika mı?"

"Yeni topraklar. Bize iyi gelir, sence de öyle değil mi?"

Sadece gözlerimi kırpıştırarak baktım ona. Belli ki, hayır,

öyle değildi bence; öyle düşünmüyordum, en azından pek net ve pek iyi düşünmüyordum.

Cezayir, Biskra, develer, beyaz çarşaflı dilenciler; siyah karıncalar, Araplar, çöl, gecenin ortasında garip çığlıklar. Bütün bunlar siyah bir pus içinde deneyimlenmişti. Muhabbet yok. Sevgi yok. Seks bile yok. Niye gitmiştik? Hiçbir fikrim yoktu.

Afrika sonrasında ben: Yine dans ediyor, biraz yemek yiyor, bazen de *"Millionaire's Girl"*ü bitirmeme yardımcı olsun diye votka içiyorum. Votka, Scott'tan ödünç aldığım bir yazı yazma tekniği.

Harold bir şekilde hikâyeyi Scott'ın sanarak *Post*'a gönderiyor. *Bayıldılar!* diye telgraf çekiyor ve artık mutat olduğu üzere dört bin dolar teklif ettiklerini söylüyor. Scott'a onu aratıp hatayı düzelttiriyorum ama bu sefer de Harold, "Yalnız, sadece Scott'ın adıyla basılırsa" diyor. Scott da "Paraya ihtiyacımız var, Zelda ve zaten ne fark eder?" diyor. "Öykünün harikulade olduğunu biliyorsun, yoksa hayatta almazlardı. Önemli olan o."

"Önemli olan o mu?" diye soruyorum bir sinema salonunda yanımda oturan Gerald'a. Öbür tarafımda da Sara var. Nisanda bir öğleden sonra, sürekli tedirgin ve etrafımdaki her şeyin ritminden biraz kopuk hissettiğim bir ayın bir haftasının bir günü. Dağınığım. Korkuluyum. Huzursuzum.

Buna aldırmadım, olmasına izin verdim; uykusuzluğuma, Scott'a olan kızgınlığıma ve bana yeni bir iş teklifi getirebilecek ve istediğimi elde etme şansı yaratabilecek olan yeni resitallerimin baskısına verdim.

"Dün akşam çok güzel dans ettim" diyorum Gerald'a. "O şekilde geçinebilirim, biliyor musun?"

Filme dikkatini vermeye çalışan Gerald, "Pardon, ne?" diye soruyor.

"Para. Kendi paramı kazanabilirim."

"Neden bahsediyorsun?" Bana kaşlarını çatarak bakıyordu, uzun süren, garip ve abartılı bir somurtma.

"Özür dilerim. Bir şey düşünüyordum."

"İçinden düşünebilir misin?" diye soruyor kibarca.

Seni seviyorum Gerald, diye düşünüyorum. Ona bakarken kendimi garip hissediyorum, gözlerim doluyor. Ağzının şekli mi bozulmuş? Yüzüne bir şey oluyor, yoksa sadece salonun karanlığı ve ekrandan gelen garip ışıktan mı öyle geliyor?

Ekrana geri döndüğümde odaklanmakta zorlanıyorum. Ekrandaki şekillere bakıyorum gözlerimi kırpıştırarak, uzun bacakları olan –dokunaç belki?– büyük, katı bir şeylere dönüşüyorlar sanki. *Ahtapot, bir ahtapot bu ve ekrandan dışarı fırlıyor!* Yaratığın bana doğru geldiğinden ve beni alıp götüreceğinden emin, kendimi yere atıyorum. "Yardım edin" diye fısıldıyorum.

Uzaktan Sara'nın sesini duyuyorum: "Zelda, hayatım, Zelda, bir şey yok tamam. İlaç alıyor mu acaba?"

"Ben nereden bileyim?"

Başka sesler:

– *Neler oluyor?*

– *Doktor çağıralım mı?*

– *Kadın sarhoş mu?*

– *Onu eve götürsek iyi olacak.*

Zemin soğuk, ellerim ve dizlerimin altında. Titriyorum. Güvende miyim diye etrafa bakınırken Gerald'ın kalkmama yardım etmesine izin veriyorum. "Ahtapot..."

"Ne ahtapotu?" diyor.

Ekrana kaçamak bir bakış atıyorum. Bir adamla kadın konuşuyor. *Hold Everything* isimli filmin afişinden tanıyorum onları.

Kendimi sersemlemiş ve şaşkın hissederek, *"Hold Everything"* diyorum.

Sara kolumdan tutuyor. "Evet, aynen öyle, ama gerisini yarın izlemeye geliriz artık. Terlisin biraz hayatım; seni eve götürüp bir şeye yakalanmış olmadığına emin olacağız."

"Evet, tamam, teşekkürler."

Dışarı çıktığımızda akşam trafiği arasında sersemliğim dağılıyor hafifçe ve eve gelene kadar korkudan çok yorgunluk kalıyor üstümde. Veya daha ziyade korku içime sızmış ve artık kafamda olup bitenleri tamamen kontrol edemediğim bilgisiyle bütün vücudumu titretiyor.

"İyiyim, gerçekten" diyorum Murphy'lere. "Yorgunum ama iyiyim. Herhalde yarı uyur bir haldeydim, o kadar."

"Kötü bir rüya" diyor Sara kafasıyla evet diyerek. "Biraz dinlen."

Oysa gerçekten bir şeye yakalandım, hakkında konuşamayacak kadar korktuğum ve eğer sıçramalarımı biraz daha yükseltir, dönüşlerimi az daha keskinleştirir ve çizgilerimi daha temiz yaparsam geçeceğine inandığım bir şeye.

Sabahları dans ediyor, öğleden sonraları dans ediyor ve sokaklarda dolaşarak arıyorum... bir hiçi. Renkler gözüme hep yanlış görünüyor, fazla parlak. Müzik, tekerlekte dönen bir gelincik gibi kafamın içinde dolaşıyor. Rüyalarımda bale hareketleri görüyorum: Subrösolar, su süler, ron dö jamblar, rölöveler; hiçbir mantıksal akışa bağlı olmaması, anlamsız olması önemli değil. Bunu artık fark etmiyorum bile. Hepsi bir artık; uyanıkken gördüğüm kâbus da, çiçekçi tezgâhlarından yankılanarak yükselen sesler de, ayaklarımın altında ve etrafımda dalgalanan kaldırım da, Madam'ın ilgisi, sevgisi, şefkatine duyduğum çaresiz arzu da *–Lütfen, birinin beni sevmesi lazım–* ve bayılmadan hemen önce gelen o korkunç his, dünyadaki oksijen bitiyormuş hissi.

Nefes alamıyorum, nefes, alamıyorum...

Beşinci bölüm

48

"Şi-zof-re-ni" dedi Scott, sanki sözsel olarak kırık cam parçalarının etrafında dolanıyormuş gibi yumuşak, dikkatli bir sesle.

Cenevre Gölü'nün kıyısında bir İsviçre hastanesi olan Les Rives de Prangins'in güneşli salonunda, minik tahta bir masada karşımda oturuyordu. Aramızda, fildişinden oyulmuş taşları savaş komutu bekliyor gibi duran bir satranç tahtası vardı. Benim burada kaldığım süre boyunca Lozan'da oturmayı düşündüğü dairesinden getirmişti onu. Scottie, dadısıyla beraber Paris'teydi.

Paris'teki, adıyla müsemma Malmaison kliniğinde kısa bir müddet kaldıktan sonra mayısta buraya gelmiştim. Oradaki doktorlar dinlenmemi ve yemek yememi söylemişlerdi; ben de öyle yaptım ve enerjimi toplar toplamaz ayağa fırladım. Kaybettiğim zamanı telafi etmek arzusuyla tekrar dans stüdyosuna koştum. Maalesef korkularımı da beraberimde getirmiştim ama ve çok geçmeden yeniden gerçek bir sinir çöküntüsü yaşadım –sinir felaketi, hatta; resmen *Titanic* gibi bir şey. Kafası karışmış, kızgın, yorgun, zayıf, hasta, korkmuş ve harap bir halde kabul ettim Prangins'e gelmeyi. Rahatlama vaat eden her şeye evet diyebilirdim.

"Evet, karar kıldıkları teşhis o" dedim. "'Ayrık akıl' anlamına geliyormuş."

Scott parmaklarını bir kalenin üstüne koyarak onun dişe benzer yüzeyiyle oynadı. "Evet, biliyorum Dr. Forel söyledi." Dr. Oscar Forel'di bu; ünlü bir psikiyatr ve Pragins'in hastalar arasında –hepsi varlıklı ve hepsi de benim gibi "sinir vakaları" olan iki düzine kadın– Gardiyan diye bilinen kurucusuydu.

"Ve dans etmeme izin vermiyorlar, hem de hiç, egzersizlere bile. Bale tetikleyiciymiş, öyle dediler." Kırgınlığımı yutkunarak geçiştirmeye, hâlâ en fena alışkanlık yapan uyuşturucununki kadar güçlü olan arzunun çekimine aldırmamaya çalıştım. "Sen nasılsın? Paris nasıldı? Scottie nasıl?"

"Oldukça iyi. Arkadaşlarıyla meşgul."

Kalbim sıkıştı. "Beni özlüyor mu? Yaptığım resmi verdin mi ona?"

"Evet, prensese bayıldı; eğer yapabilirsen onu kâğıt bebek olarak yapmanı istiyor. Ve şöyle harika bir şey oldu: Max'in temsilciliğini üstlendiği yeni bir yazarla buluştum –Kuzey Carolina'dan, Thomas Wolfe. *Bu Melek Satılık Değil* adında bir romanı var. Sana getirdim." Scott kitabı çantasından çıkarmak için eğildi. "Tarzı Ernest'e benziyor ama tatlı bir canlılığı var... çok etkileyici, bayılacağını düşünüyorum."

Heyecansızca baktım kitaba. "Belki, eğer konsantrasyonum geri gelecek olursa."

"Gelecek. Gelecek." Elime uzandı. "Dr. Forel'in dediğine göre, seni kırılma noktasına iten şey hırslarınmış, ama bak şimdi buradasın. İyi olacağına inanmak için çok neden var."

"Şu son cümleyi tekrar oynasan iyi olur çünkü hiç inandırıcı gelmedi kulağa."

"İnanmak istiyorum, ama bu kaçmaya çalışmak veya ilaçlarını almamak gibi şeyleri kesmen lazım –biraz daha yardımcı olman lazım. Burada kalman için ayda bin dolar ödüyorum Zelda ve..."

"Sana bunu yapmış olduğum için çok özür dilerim." Ondan uzaklaştım. "Ne büyük düşüncesizlik bu yaptığım –anla-

dın mı? Düşünce-siz? Yani kafasız, boş kafalı, bön ve en fenası da masraflı."

"Hayatım hadi ama, öyle demek istemedi..."

"Burası korkunç. Çok güzel görünüyor elbette, sanki göl kenarında bir otel gibi ama o tedaviler... yaşayan bir ölü gibi hissediyorum kendimi" dedim. "Zaten çoğu zaman midem bulanıyor, sersemlemiş ve şişmiş bir haldeyim... ayrıca burada kimse düzgün İngilizce konuşmuyor ve biliyorsun, Fransızcam da ortalamanın altında ve Tanrım, gitmeye kalkıştığımda bana sakinleştirici verip beni yatağıma bağladılar..."

"İyileşmek istemiyor musun Zelda? İşbirliği yap. Benimle yarışmaya çalışmanın sana ne kadar zarar verdiğini kabul et. Dansı bırakmaya razı ol. İyileşmen için bütün bunları yapman gerektiğini söylediler."

Söylemişlerdi. Ve ben de güzel güzel sepetler örmeyi öğrenmeye başlamıştım.

"Scottie çok fena özlüyor seni" dedi Scott. "Evde olmanı istiyoruz sadece. Profesyonel dansçı, yazar, hiçbir şey olmana gerek yok. Anne ol. Eş ol. Sana güzel bir hayat kurdum Zelda; onu reddetmeyi bırak."

"Sonra ne olacak?"

"Sonra aklın kendi kendini tamir edecek. Ayrık kapanacak. Eğer onlara izin verirsen, buradaki doktorlar dengeni geri getirecekler."

Üç ay boyunca bana burada uygulanan tedaviler korkuları, sanrıları azaltmıştı –psikoz diyorlardı buna– ve bundan dolayı onlara müteşekkirdim. Ama azalan şeyler yerine böyle yapışkan, sulanmış bir tatsızlık gelmişti. Nasıl hissettiğimi şöyle tarif etmeye çalışmıştım: *"Pas de couleur"* demiştim doktorlardan birine, *Renk yok.* Onun çözümü: Bir suluboya kutusu, bir şövale ve kâğıt; bütün bunlara minnettar olmuştum ama anlatmaya çalıştığımı tam olarak anlayıp anlamadığından emin değildim.

"Demeye çalıştığım, sonra ne yapacağım?"

Scott bana boş boş bakıyordu.

"Bütün zamanımla" dedim.

Parmaklarıyla saçını taradı. "Keyif yapacaksın, hayret bir şey."

❖

Azap veren lekelerden ilki, kırmızı bir nokta olarak boynumun sağ tarafında belirdi. Sivrisinek ısırığı diye düşündüm. Ama nokta gittikçe yayılarak bir lezyona dönüştü. Pul pul oldu. Kaşınmaya başladı. İltihaplandı. Zonklamaya başladı. Tenimde yayılmaya devam ederek bütün boynumu kapladı ve yüzüm sürekli kaşınmaktan kabuk tutup, işe yaramayan kremlerden yağlanarak bir ejderhanın yüzüne dönüştü. Ateş püskürüyor, hemşire ve doktorlarımdan bir çare talep ediyordum.

Sanki birileri kafamı ve boynumu una bulayıp sürekli kızgın yağda kızartıyormuş gibi hissediyordum. Dante, bu azap veren cilt döküntüsünü bilse –ki masum adı egzamaydı– seve seve eklerdi *Cehennem*'ine; zaten Dr. Forel de benim gibi reedükasyonu[25] reddeden kadınlar için özel bir cehennem katı oluşturacaktı.

Merhemler ve sargı bezleriyle kaplı halde, eski kurtarıcım morfinin bir sonraki dozunu beklerken Tootsie'ye şöyle yazdım: *Emma Bovary bunu çekse o kadar beklemezdi.*

25. Sakatlık bırakan bir hastalığa yakalanmış birine fiziksel ya da mental yeteneklerini tekrar kazandırmak için yapılan tıbbi girişimlere verilen ad. (ç.n.)

49

İsviçreli doktorlardan biri defterine İngilizce olarak "Ağır çekimde bir Caz Çağı tren kazası" yazmıştı. Parmağımla gösterip sordum, *"Est-ce le vôtre?"* Bunu siz mi yazdınız?

Göremeyeceğim şekilde eğdi defterini. *"Madame Fitzgerald, veuillez répondre à la question."* Soruya cevap verin lütfen.

"Bu sabah yorgunum; bunu İngilizce yapsak olmaz mı? Ve bana Zelda deyin olur mu? Neredeyse bir yıl oluyor resmen. Artık bir tanışıklığımız var sayılır."

Doktorla karşılıklı, kalın, kahverengi ipekle kaplanmış koltuklarda oturuyorduk. Bulunduğumuz odada cilalı akçaağaçtan, tıbbi ciltlerle dolu raflar; Wordsworth, Coleridge ve Shelley'nin çok etkili bir şekilde anlattığı türden pastoral bir manzarayı çerçeveleyen damasko perdeler; üzerinde el yapımı deri bir not defteri, gümüş bir mürekkep hokkası, gümüş çerçeveler içinde üç mükemmel sarışın çocuğun ve mükemmelen muhafazakâr görünen sarışın bir eşin fotoğrafları bulunan oymalı bir masa vardı. Muhafazakârdan öte, sıkıcı görünüyordu hatta karısı. Ne uçarıydı, ne parti kızıydı, ne de dans sanatçısıydı, otuz dört yaşındaki Scott'tan sadece biraz büyük görünen bu doktorun eşi. Tartışmasız, aklı başında bir adamdı bu doktor.

"Madam Fitzgerald, gelişiminizin değerlendirmesi konusunda..."

"Çünkü Scott'ınmış gibi geldi bana o cümle" dedim uzanıp deftere hafifçe vurarak. "Bu onun terimidir, biliyorsunuz. *Caz Çağı*. 1922'de çıkardığı ikinci öykü derlemesi *Caz Çağı Öyküleri*'nden. Onun kitaplarını okudunuz mu?"

Doktorun bakışı sakin ve ifadesizdi. Beni yargılıyorsa bile bunu belli etmiyordu. Ama yine de, Scott'ın tıpkı mektuplarında bana yaptığı gibi, onları da hayatımızı yoldan çıkaranın ben olduğuma ikna etmeye çalışıp çalışmadığı sorusu geliyordu aklıma. Geçtiğimiz yıl boyunca ikimiz de tomar tomar ithamlar yazıp kendimizi içimizde tutmuş olduğumuz duygulardan arındırmıştık.

"Devam edelim" dedi doktor. Adı Brandt'dı ve onu daha önce üç-dört kez görmüştüm. "Evet, on bir aydır bizimlesiniz, o yüzden gelişiminizi tekrar değerlendireceğiz" dedi Dr. Brandt. Defterine göz attı. "Kendi başarısız denemelerinizin yanında Bay Fitzgerald'ın başarısı hususunda ne hissediyorsunuz şu anda?"

"Af buyurun?"

"Hım, pişmanlık duyuyorsunuz demek." Doktor defterine bir şeyler karaladı. "Artık, bir hanımın önce ailevi meselelerle ilgilenmesi gerektiğini anlıyorsunuz. Güzel. Bu durum her kadının mutluluğu için vazgeçilmezdir."

"Hayır, soruyu anlamadım demek istemiştim ben. Başarısız deneme mi? Devam ettirecek gücümün olmaması dışında hangi konuda başarısız olmuşum?"

Bana boş gözlerle baktı. "Pişman değil misiniz? Yanlış mı anlıyorum? *Préféreriez-vous de parler en français?*"

"Tanrım, hayır – İngilizce yapmak bile yeterince zor. Demeye çalıştığım, başarısız olduğumu düşünmüyorum, sizin söylediğinizi anlamda değil en azından. Ve Scott da, eh, o da son birkaç yıldır çok bir başarı göstermedi aslında. Ayrıca ailevi meselelerle onun da ilgilenmediği kesin ve bana sorarsanız bir kadının mutluluğu için esas vazgeçilmez olan durum budur."

Doktor cevap vermeyince gözümü bile kırpmadan ekledim: "Belki hikâyelerim ve denemelerim Scott'ınkiler kadar güzel olmayabilir, ama ona benzemem gerektiğini kim söylemiş? Ben o değilim. Hiçbir yazar bir başkasıyla aynı olmamalıdır, o zaman sanat olmaz. Benim yazılarım ve öykülerim birçok yerde yayımlandı. Scott'a da sorun isterseniz, benim tek başıma başarı gösterdiğimi söyleyecektir."

"Ona sorduk, evet" dedi Dr. Brandt. Çenesini kaşıyıp ekledi: "Dr. Forel diyor ki hipnoz egzamanıza iyi geldiğine ve siz de kendinizi daha güçlü hissettiğinize göre, anılarınızı ve fikirlerinizi yazıya dökmeniz iyi olabilir, sonra da bunları kocanızınkilerle karşılaştırırız. Mösyö Fitzgerald bizimle son derece açık sözlü bir işbirliği içinde."

"Eminim öyledir. Demek şimdi düşüncelerimi yazıyorum, peki sonra? Babamın yaptığı gibi nihai bir karar mı vereceksiniz?"

Babamı düşününce yüreğim sızlayıp, pır pır etti. Bu sızı tam olarak babamla değil, ev fikriyle ilgiliydi. Bir ev. Herhangi bir ev. Artık iyileşmiştim, hatta bir süredir iyiydim. Birkaç bin dolarlık bir süredir iyiydim aslında; sadece marangozluk ve voleybol becerilerimi geliştirmek için burada kalmaya devam etmek saçmalığın daniskasıydı.

Bunları geçenlerde Cenevre'ye gezmeye gittiğimizde Scott'a da söylemiştim; "Deo, onlara yaptıklarının yeterli olduğunu ve Paris'e döneceğimizi söyle artık" diye yalvarmıştım.

Klinikten uzakta olmak bana gerçek insanmışım hissi vermiş, bir zamanlar, şu iskelede yanından geçtiğimiz insanlar kadar normal bir hayatım olduğunu hatırlatmıştı.

Scott elimi tuttu. "Bu doktorlar psikiyatri dünyasının en iyileri. Onların bilgeliğini sorgulayamayız."

"Ama ya masraf..."

"Ben hallediyorum onu. Beni daha çok endişelendiren, Dr. Forel'in onların bazı önerilerini hâlâ reddettiğini söylemesi.

Daha iyi hissediyor olabilirsin ama tamamen iyileşmemişsin daha."

"Forel Tanrı değil. Ve öyle olsaydı bile bütün bu masrafları nasıl karşıladığımızı anlamıy..."

"*Post*, yazdığım her şeyi alıyor son zamanlarda" dedi Scott kendinden memnun bir şekilde. "Verimliliğim çok uzun zamandır bu kadar iyi olmamıştı."

Sadece memnun değildi, mutluydu. Bir anda şüphelendim. "Biriyle mi berabersin sen?"

"Ne? Hayır!"

"O zaman neden buradan çıkmamı istemiyorsun?" Sonra bana cevabı zaten vermiş olduğunu fark ettim. "Boş ver" dedim. "Anlıyorum."

Şimdiyse Dr. Brandt, "Bir karara varacağız, evet" diyordu.

"Tamam o zaman. Yapıp bitirelim bunu. Yalnız, yazdıklarımı Scott'ın okumayacağına dair bana güvence vermelisiniz. Kocamın editörlüğünden geçmeyecek. Ona danışılmayacak. Ona hatta söyleyemezsiniz bile. Bunu yaptığımı duyarsa bakmak için ısrar edecektir. Öyle olursa da hiçbir anlamı kalmaz."

"Evet, size katılıyoruz." Dr. Brandt kafasını salladı. "Tarafsız bir değerlendirme yapmak istiyoruz."

Bunun imkânsız olduğunu bile bile, "Çok isterim öyle olmasını" dedim.

Bana birkaç boş sayfa ve bir kalem vererek işe koyulmam için yalnız bıraktı. Şununla başladım.

Zelda Sayre Fitzgerald Adında Birinin Anıları,
Dr. Forel'in önerisiyle, 21 Mart 1931'de başlanmıştır

Herhangi bir yerden başla dediniz, o yüzden, işte size pek sevdiğim bir Emily Dickinson şiiri:

Ben İmkânın içinde yaşarım—
Düzyazıdan daha şirin bir Ev—
Çok daha fazladır Pencereleri—
Üstün—Kapıdan yana—

Odaları Sedirler gibi—
Uzak Göz eriminden—
Ve Kalıcı bir Dam olmuş ona
Gökyüzünün Çatısı—

Misafirleri—en nazikleri—
Meşgale olarak—işte Bu—
Kocaman açılan küçük Ellerim
Toplamak için Cenneti—[26]

Bugün burada, Prangins'de bile –hem de kızımı üç aydır görmemiş olmama ve kimsenin tam olarak iyi olup olmadığımı veya burada daha ne kadar kalacağımı söylemeye yanaşmamasına rağmen– penceremden giren güneş ışınlarının altında otururken bir umut, bir olasılık hissi içindeyim. Bahar mevsimi önceleri de bana böyle hissettirirdi. O yüzden bunun ilerlemeye bir işaret olduğunu düşünüyorum.

Bana neler olduğunu sordunuz, o yüzden anlatacağım. Scott aynı şeyleri farklı anlatabilir size – zaten hep öyle yapmadı mı?

1918'de Scott'la tanıştığımda, hâlâ devam eden Büyük Savaş ve her kıtayı kırıp geçirerek 1919'a kadar elli milyondan fazla insanın ölümüne sebep olacak olan grip salgını nedeniyle dünya tuhaf ve tehlikeli bir yerdi. On beş milyon asker ve sivilin savaşta öldüğü bilgisine eklenen bu dehşet, vücuduna olmasa da ruhuna bulaş-

26. Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar. (yay.n.)

mıştı herkesin. Hayat her zamankinden daha narin geliyordu. Ama Scott'la ben canlı ve hevesliydik, geleneksel düşünceleri umursamıyorduk. Bir fırtınanın ön cephesinde denize açılmıştık.

Belki en başından itibaren herkesten ve her şeyden çok fazla şey istedik. Anne babalarımız Amerikan İç Savaşı'nın çocuklarıydı sonuçta; onlarınki bölünmüş bir dünyaydı. Scott'la bırakın âşık olmayı, haşır neşir bile olmamamız gerekiyordu. Ve üstüne üstlük Scott romancı olmak istiyordu ki bu da pek meslekten sayılmıyordu. Umurumuzda değildi. Her şeyi baştan yaratma, tanıdık olmayan malzemelerle ve denenmemiş yöntemlerle hayatımızı sıfırdan oluşturma zamanıydı bizim için – ki bu da bizi şu anki, daha önceden tahmin edilemeyen sonuca getirecekti.

Bizimle, "Fitzgerald'larla" ilgili hikâyeler yabani morsalkım gibi her yere yayılıp, kokteyl partisi dedikodusu boyutunu aşarak edebiyat efsanelerine dönüşmeye başladığı için, bazı arkadaşlarımın Scott'ın böyle bir yazar oluşunu bana borçlu olduğunu söylemeye başladıklarını duyuyorum – onun bunu nasıl karşıladığını tahmin edebilirsiniz. Onun arkadaşlarıysa –özellikle biri– benim Scott'a köstek olduğumu, yeteneğine ve çalışma etiğine ket vurduğumu söylüyorlar – tabii ki kendisi de söylemiştir bunu.

Kime sorduğunuza bağlı olarak, Scott'ın ya yanlış anlaşılmış bir dâhi olduğunu ya da karşısına çıkan her içkiyle sıkı fıkı olmadan duramayan, acınası bir orospu çocuğu olduğunu duyarsınız. Fazla içtiği doğrudur ve bana da kendine de iyi davranmadığı zamanlar da olmuştur, ama bence onun içinde bir yerleri kırık ve o kırıkları doldurmak için içiyor.

En sevdiğim, en eski arkadaşlarımdan biri olan Sa-

ra Haardt'tan, eski arkadaşımız Henry Mencken'le evleneceğini söyleyen bir mektup aldım. Sara uzun zamandır veremden güçsüz düşmüş durumda, ama bu Henry'nin kararlılığını zerre kadar sarsmamış.

"Bu zamana kadar evlenmeden yaşadıktan sonra evliliği becerebilir miyim, bilemiyorum" yazmış Sara. "Senin yıllar boyunca attığın mektuplar iyi bir el kitabı olabilir gerçi; bütün sorunlara rağmen senin ve Scott'ınki gibi bir bağlılık hiç görmedim."

Sara'nın herhalde Annecy'den bildiren ajanları var, çünkü Scott, biricik tatlı kızım ve ben orada geçirdiğimiz iki mükemmel haftadan daha yeni döndük. Danslar ettik, yemekler yedik, üstelik elimin içindeki yumuşacık eliyle her an yanımda olan Scottie ve geceleri o güven veren bedeniyle bana arkamdan sarılan Scott'la eskisinden bile güzeldi her şey. Ah, o günleri bir şişeye koyup kendim de o şişenin içine girmeyi ne çok istiyorum bilemezsiniz.

Bakın, yazarken aklıma ne geldi: 1921'de Avrupa'ya ilk gelişimizde, okyanusu Aquitania'yla geçmiştik. Çok içiliyordu ve dalgalar sertleştiğinde geminin batması ihtimali üzerine bir sürü gergin espri yapılıyordu. Bu hepimizin sonu olur diyordu herkes.

"Benim için olmaz" diye ilan etmiştim. Bunun üzerinde Scott, "Doğru" demişti. "Benim karım sadece güzel değil, aynı zamanda çok iyi bir yüzücüdür. İkimizi de kurtarırsın, değil mi hayatım?"

İşte burada da onu yapıyorum, yüzüyorum.

Dr. Forel, üç aydır tuttuğum günlüğü gözden geçirdikten sonra beni görmeye geldi. Kalkıp giyinmiş, her zamanki gibi

meyvemi ve yoğurdumu yemiştim ama uyku ilacının etkilerini üzerimden tam olarak atamamıştım.

"Bonjour" dedi neşeli ve canlı bir şekilde. Kahverengi tüvitten yelekli bir takım giymiş, kravat takmıştı ve sanki o da tüvittenmiş gibi duran sakalı yeni düzeltilmişti.

"Pek *bon* değil. Uyku ilaçlarını bırakmayı denemek isterdim."

"Ya? Beklenmedik bir şey bu. Rejimin çok etkili oldu; onu şimdi değiştirmek çok akıllıca olmaz."

"Sürekli kafamın içi pamukla doluymuş ve bütün sabahımı kulaklarımdan onları temizlemekle geçirmem gerekiyormuş gibi hissediyorum."

"Öyle mi?" Suratını astı, sonra tekrar gülümsedi. "Ha, gerçek anlamıyla söylediğiniz bir cümle değil bu yine. Ne demiştiniz daha önce –mecaz anlamda söylüyordunuz böyle şeyleri, değil mi? Sanrılar hariç tabii. Ama onları atlattınız artık."

"Sanrıları geçtim ama metaforlara takıldım. Ee, ne diyorsunuz?"

"Dr. Brandt ile görüşeceğim. Uyku kalitenizin önemi büyük, bildiğiniz gibi."

Pencereye dönük duran, arkası barlı sandalyelerden ikisine işaret etti, gidip oturduk. "İlgi çekici birçok şey buluyoruz" dedi defteri bana uzatarak. "Anılarınızda memnuniyet verici miktarda özlem görüyoruz. Kocanıza karşı hâlâ sevgi duyuyorsunuz anlaşılan – siz de böyle olduğunu düşünüyor musunuz?"

"Tabii ki öyle. Her şeyi beraber atlattık biz."

Dışarıdaki bulutlar –tıpkı kafamdaki mecazi pamuk gibi– dolduruyordu eflatun ve mavi gökyüzünü. Geniş kenarlı bir şapka takmış ince, uzun bir kadın, kolunu sıkıca tutan genç bir hemşireyle beraber bahçe patikasında yürüyordu ağır ağır.

"Ama bize gelmeden önce bu sevgi çok azalmıştı" dedi Dr. Forel. "Kızgınlığınızın gölgesinde kalmıştı. Öyle miydi?"

"Zor bir zamandı diyelim. Ben altüst olmuştum. Kızgın? Tabii ki, çöküntümden önce ona çok kızgındım. Sürekli sarhoştu. Beni hayal kırıklığına uğratmıştı."

"Siz de onu hayal kırıklığına uğrattınız; bunu saptamıştık değil mi? Bir hanım her türlü sadakati borçludur kocasına. Kocası, ailesi, bunlar her zaman kadının aklındaki birincil şeyler olmalı. Böyle olmadığı zaman çöküntüler oluyor. Bazıları da şiddetli olabiliyor – tıpkı sizinki gibi, kadının tek gerçek mutluluğun bulunabildiği aile çemberinden çok uzaklaştığı durumlarda."

Bahçedeki uzun boylu kadın aniden durdu. Hemşirenin onunla konuştuğunu görüyordum ama o cevap vermiyor, doğru önündeki çalılara bakıyordu. *Zavallıcık*, diye düşündüm, ne kadın ne de hastalığı hakkında hiçbir şey bilmesem de halini çok iyi anlıyordum.

"Olabilecekler konusunda size katılmıyor değilim –çünkü uzun bir süre korkunç derecede mutsuzdum– ama biliyor musunuz, bazen de Scott'tan uzakta olmak, Madam'la ve diğerleriyle birlikte ders yapmak, bazen mutlu olduğum tek yer orasıydı."

Dr. Forel kafasını salladı. "Evet, sanrının yarattığı saplantıların bir parçası bu. Şizofreni aklı bölüyor, onu kandırıyor. Ancak sizin, tercihlerinizin sonuçlarını kavrama becerinizi geri kazanmakta olduğunuzu görüyoruz. Sağlam bir yuva kurma ve devam ettirme konusundaki başarısızlığınızın etkilerini artık görmeye başladığınızı düşünüyorum; bunları yapabilmiş olsaydınız kocanızı eve bağlar, onun yaşadığı zorluklara da engel olabilirdiniz."

Anlayacağım bir dilde, gayet net bir şekilde söylenmişti işte: benim temel başarısızlığım ve bütün sorunlarımızın nedeni, sağlam bir yuva kurup kocamı bağlayamamış olmamdı. Scott'ı bağlamanın mümkün olup olmadığını merak ettim ama bir şey demedim.

"Evet" dedi Dr. Forel ayağa kalkarak, "memnunuz."

"E o zaman buradaki bütün oyunlarda ustalaştığıma ve iyice öğrendiğime ve Mısır'daki çekirge sayısından daha çok sepet ördüğüme göre, beni buradan çıkartmayı düşünür müsünüz?"

Sorumu tuhaf bulmuş gibi gülümsedi. "Henüz değil. Ama günlüğü bırakabilirsiniz. Sepetleri de." Bir an eğilerek selam verecekmiş gibiydi ama kendini durdurdu. "Fakat belki bir sonraki buluşmamıza kadar, dilerseniz yanıtını günlüğünüze yazabileceğiniz bir soru yöneltmek isterim size: Felsefi açıdan bakıldığında, bir kadının kocasına karşı vazifesi nedir? Gerçekten zeki bir insansınız; düşüncelerinizi öğrenmek isterim."

Bir Kadının Evlilikteki Vazifesi

Bir kadının kocasına karşı olan vazifesini nasıl yerine getirdiğine dair özgül detaylar birçok farklı şarta bağlıdır. Çiftin sosyal konumu nedir? Kocanın mesleği nedir? Çiftin çocukları var mıdır? Paraları var mıdır? Kocanın kişiliği nasıldır – bağımsız ruhlu? Çok ilgi bekleyen? Talepkâr? Bir kadın, birinin karısı olarak ondan beklenen role bürünmeden önce etrafındaki şartları iyice düşünerek ve derinlemesine incelemelidir. Ne gerektiğini anladıktan sonra da kocasının her konudaki arzularını öngörmek için çabalamalıdır. İstikrarlı ve rahat bir yuva oluşturmayı ilk işi saymalı ve bu onun kendi durumunda ne anlama geliyorsa ona göre davranmalıdır.

Doğa, dişi ve erkekler için roller belirlemiştir ve insan gibi üstün türlerde bunun ahlaki bir bileşeni de vardır. Çoğu kadının geçimi tamamen kocası tarafından sağlandığı için, onlar da buna karşılık olarak eşdeğer türde bir destek sunmak zorundadırlar. Bu, işbirlikçi bir düzendir ve doğru olandır.

Denemeyi bitirdiğimde içimden, *İşte, bu kesin işe yarayacak* diye geçirip yapmacık –ama besbelli inandırıcı– bir içtenlikle Dr. Forel'e sundum. Scott'la ikisi, on altı ayın sonunda, reedükasyonum konusunda nihayet başarıya ulaştıklarına ve benim eve gitme zamanımın geldiğine karar verdiler. Şayet bu reedükasyon gerçekten başarılı olsaydı olaylar belki de orada bitecekti. Oysa her zaman olduğu gibi, en kötüsü daha gelmemişti.

50

Avrupa'nın zehirlendiğini –en azından bizim için zehirli olduğunu– düşünerek, ailemin de kendime gelmeme yardımcı olabileceği Montgomery'de, küçük, şirin bir eve taşındık.

Uzaklarda olduğumuz on bir senede çok az şey değişmişti, ama benim için her şey farklıydı. Ben farklıydım. Prangins'den kurtulmak en büyük arzumdu ama şimdi, tıpkı azat edilen bir köle gibi, bu sessiz, sakin, açık uçlu dünyada nasıl var olacağımı, tedbirli kızıma nasıl annelik, herhangi bir erkeğe –hele Scott kadar dikkatli ve müşkülpesent birine– nasıl eşlik yapacağımı tam olarak bilemiyordum. Hollywood'da MGM için yapacağı altı haftalık beklenmedik iş için beni ve Scottie'yi bıraktığında fırtınalı bir deniz gibi allak bullak olan duygularım ve özgüvenim beni zaman zaman bulantılar ve korkular içine düşürmüştü. Baleye devam etmem yasaklanmıştı –zaten formumdan o kadar düşmüştüm ki böyle bir arzu hissetmemiştim bile neredeyse– o yüzden kendimi dengede tutmak için yazdım, yazdım, yazdım: denemeler, öyküler, arkadaşlara mektuplar, *Esquire* için bir makale, bir kitabın başlangıcı.

Baharda fena bir gribe, ardından yazın da onu iyice bitkin düşüren bir zatürreeye yakalanmış olan babam, eylülde geldiğimizde hastaydı. Yetmiş üçünde hâlâ dava yöneten ve hâlâ eyalet için hayati bir kanuni ve ahlaki güç odağı olan

babam, Alabama'da bir efsaneydi. Ama yaşlı vücudu inatla sağlıklı kalan aklına ayak uyduramadı ve kasımda, Scott hâlâ Hollywood'dayken vefat etti.

Sona doğru artık kendinin küçük bir kopyası haline gelmişti, ama hâlâ "baba"ydı: Bana söylediği son sözlerden biri "O çocuğu neden boşamıyorsun anlamıyorum" oldu.

"Boynundaki ne?" diye sordu Scott. "Bir şey mi ısırdı? İçeri girsek mi?"

'32 yılının Şubatı'ydı ve biz, Tampa, Florida'daki büyük, pembe Don CeSar tatil merkezinin verandasında oturuyorduk; sadece ikimiz için küçük bir tatil, bir "körfez kaçamağı"ydı bu. Scott, Montgomery'nin sessizliğinden, sakinliğinden nefret ediyordu. Hollywood'dan eve döneli iki ay anca olmuştu ki çileden çıkıverdi. Annemle Marjorie'nin sürekli üçümüzün üstüne titremeleri de durumu daha beter yapıyordu. Yakında taşınırdık.

Verandada romanının yeni planını detaylandırıyordu. Hikâye başta ana katilliğiyle ilgiliyken şimdi hastalarından birine –fakir, acılı bir kadına– âşık olan bir psikiyatrın hikâyesine dönüşmüştü. Hikâye, planlandığı gibi, Avrupa'da geçecekti ve Scott gittiğimiz yerleri, tanıştığımız insanları ve bir de Dr. Forel'in hastalığımı tedavi etmesine yardım ederken öğrendiklerini kullanacaktı dediğine göre. "Bir sakıncası olmaz, değil mi hayatım?"

Ve o sırada beneği fark etti.

Gösterdiği yere dokundum ve öfkeli deriyi hissettim. Parmaklarım neler olduğunu çok iyi biliyordu. Titreyen elimi indirdim. "Egzama."

"Neden? Bir sorunun yok değil mi? Gayet iyi görünüyorsun."

Sesime güvenmeyerek sadece omuz silktim. Sağlam kalmaya, aşırı heyecanlanmamaya ve dikkatli beslenmeye çok özen gösteriyordum. Ben de oldukça iyi olduğumu düşünüyordum.

İyiyim, iyiyim, iyiyim. Endişe edecek bir şey yok. Endişelenme! Kaşıma! Palmiye ağaçlarını düşün, suya bak, çok hoş değil mi burası? Hoş bir yer, hoş bir seyahat, beni buraya getiren hoş koca...

Birkaç gün sonra yeni bir benek belirdi, ilki de büyümüştü. Çok ters giden bir şeyler vardı. Sandığım kadar iyi durumda değildim. Özgüvenim un ufak olmuştu. "Eve dönmem lazım, Deo. Bunlar daha kötüleşmeden doktoruma görünmem lazım." Sesim de artık ellerim kadar titriyordu.

Doktor, John Hopkins Hastanesi'ndeki Phipps kliniğinde yatak istirahati tavsiye etti. Beni üzen her şeyden ve herkesten –ki Scott'ın yorumuna göre annemi kastediyordu– bir süre uzak kalmak kesin düzeltecekti beni.

Resmi gözetmenim, katı Alman derebeyinin en has örneği, sert ve mesafeli Dr. Adolf Meyer'di. Giriş muayenem sırasında somurtup gözlerini kısarak oramı buramı dürtmüş, sağıma soluma bakarken de sürekli, "Buğada nee vağmış bakalim" deyip durmuştu.

Ben de ona somurtup gözlerimi kısarak baktım ve cevap vermeyi reddettim.

Asistanı Dr. Mildred Squires'ı ise sanki Tanrı göndermişti. Erkek meslektaşlarının aksine, hastanenin çirkinliğinin arasından nadir bir kelebek gibi geçiyor, bütün o kabalığın üstüne çıkmayı bir şekilde başarıyordu. İlgi ve bilgelik dağıtarak sana hastalığının küçük düşürücü yanlarını –lavmanları, sakinleştiricilerin ardından gelen o uyuşuk halini– at-

latman ve insanlığını, sırf kendine de olsa, kanıtlaman için cesaret veren beyaz önlüklü ve gözlüklü bir Sara Murphy'ydi o benim için. Onu seviyordum.

Kendimi düzeltmek için kendimi yazacaktım. Tam kendimi değil tabii, kendimin bir versiyonunu ve Scott'ın bir versiyonunu ve "ben-olmayan"ın hayatının dramatize edilmiş halini yazacaktım; popüler bir sanatçının bale yapan karısı olmaktan kaynaklanan sıkıntıları ile sonuçta başına gelen çöküntüyü de dahil ederek. Ne kadar yazarsam, o kadar az kaşınıyordum, öyle ki bir noktada egzamayı neredeyse unuttum ve böylece o da yok olmaya başladı.

Hayal gücümün derinliklerine yaptığım bu kaçışla, haftalar bir hikâye bulanıklığında gelip geçti. "Scott-olmayan"ıma, onun ilk romanının baş kahramanın adını verdim: Amory Blaine. Bana göre, bu bir onaylamaydı, Fitzgerald ekolünü öğrendiğim ve onun hayranı olduğuma dair açık bir işaretti. Scott'ın *Cennetin Bu Yanı*'nda, Hemingway'in de *Güneş de Doğar*'da yaptığı gibi, karakterlerimi kurgularken hayatımızın ve toplumun gerçekliğini muhafaza ettiğimi düşünüyordum. İstediğim tepkileri uyandıracak canlı ve çok parçalı görüntüleri kelimelerle boyayarak modern sanat ile modern hikâyeciliği birleştirmeye çalıştım. El yazısı taslak bitince, bir hastabakıcı onu daktiloya çekecek birini buldu benim için.

"İki kopya" dedim, genç kadına el yazısıyla yazdığım sayfalarımı uzatırken. "Çok teşekkürler."

Bir gün Dr. Squires odama uğradı ve daktiloya çekilmiş sayfalardan oluşan, sicimle bağlanmış kâğıt destesini görünce, "Kitabı henüz bitirmediniz herhalde?" dedi.

O deste, masamda duran o harika bir şey, hayatta sadece işe yaramaz bir yük olmadığımın kanıtıydı. "Bitirdim" dedim sırıtarak. "Giriş, gelişme ve sonuç. İnanması zor, biliyorum."

"Yazmaya başlayalı bir aydan biraz fazla olmadı mı sadece?"

"Scott Hollywood'dayken bir kısmının taslağını çıkarmıştım."

"Yine de! Okuyabilir miyim?"

"Okuyacağınızı umuyordum."

Dr. Squires'ın hayranlığı koltuklarımı kabarttı, hele kitabı bitirip bir de çabalarımı övünce daha da kabardılar.

"Ne hikâye ama" dedi sayfaları geri getirdiğinde. "Çok yaratıcı, çok sürükleyici. Ne yapmayı planlıyorsunuz bununla?"

"Öncelikle Scott'ın düşüncesini sormam lazım." Ona sadece roman yazmaya çalışacağımı söylemiştim, hikâyenin ne olduğunu veya yaklaşımımın nasıl olacağını belirtmemiştim. "Sonra da umarım Scribner kitabı basmak ister."

"Çok iyi, Zelda. Bu hikâye özgün bir tarzda çok önemli şeyler işliyor."

Hemen bir kopyasını Max'e postaladım.

Önce Max'e yollamak bir tür dalavere miydi? Evet. Gerekli miydi? Şüphesiz. Scott, bitmesine hâlâ çok yolu olan bir kitap üzerinde altı yıldır çalışıyordu. Altı yıl karşısında bir ay; bu karşılaştırma felakete yol açacaktı, biliyordum. Ama artık kendimi tutmak, tülden kanatlarla aya uçmaktan zordu benim için. Romanın yazılması ve Scott'tan bağımsız bir şekilde yorumlanması gerekiyordu; durum tam olarak böyleydi.

Beni görmeye geldiği bir sonraki seferde diğer daktilo metni onu bekliyordu. Paketlenmiş sayfaları uzattım ona.

"Bu ne?"

"Romanım."

"Ne, bitti mi?"

Kafamı evet anlamında salladım. "Max'e yolladım bile – kitabına odaklanmış olduğunu bildiğim için seni meşgul etmek istemedim. Ama şimdi ara verdiğine göre düşüncelerini duymayı çok isterim. Berbat olduğuna ve bir ustanın gözünden çok yararlanacağına eminim."

"Bitti mi?" Suratı kıpkırmızı olmuş, sesi tizleşmişti. "Bü-

tün bunları benim arkamdan, benim paramla, üstelik ben senin hayatını, ailemizi, kariyerimi, her şeyi dağılıp yok olmaktan korumak için köle gibi çalışırken yaptın, öyle mi? İnanılır gibi değil!" Desteyi yere fırlattı.

"Hayır, Deo, bunun üzerinde çalıştığımı biliyordun ve zaten ne fark eder?" dedim desteyi yerden alırken. "Bir şeyi bitirmiş olduğum için benimle gurur duymuyor musun? Buradaki zamanımı iyi kullandığım için? Scott, ben bir roman yazdım ve bana öğrettiğin her şeyi kullanmaya çalıştım. Lütfen en azından bir bakar mısın?"

Sayfaları benden kapıp kolunun altına sıkıştırdı, sonra hiddetle kapıdan çıktı.

Ondan hiç ses çıkmadan günler geçti, ne telefon geliyordu ne de başka bir şey. Montgomery'ye geri mi dönmüştü? Hiç okuyacak mıydı acaba? Belki de yakardı; iyi ki Max'e bir kopyasını yollamıştım.

Dudağımın içini çiğneyerek göl kenarında badi badi yürüyen ördekleri izliyor, yürüyor, yemek yiyor, uyuyor ve bekliyordum.

Cevap postayla geldi:

Aman Tanrım, Zelda, amacın beni mahvetmekse çok iyi mesafe almışsın burada. Amory'in benim alkolik bir karikatürüm Zelda, incecik bir tülle gizlenmiş sadece; herkes anlayacak! Bari derimi yüzüp akbabalar ve sineklerin yemesi için güneşe bıraksaydın beni, Tanrım!

Max'in bunu ele almasına izin verirsem benim editörlüğüme tabi olacaksın, anlaşıldı mı?

Aşağı yukarı aynı zamanda Max'ten, çok etkilendiğini söyleyen bir telgraf geldi. Gerçekten güzel birtakım betimlemeler ve anlatım teknikleri gibi takdir edilecek çok şey vardı kitapta ve evet, onu basmak istiyordu.

"Al işte" diye fısıldadım.

İstediğim olmayacaktı tabii, biliyordum, en azından tamamıyla olmayacaktı. Sonraki aylarda Scott, bir Cecil B. DeMille kesilerek bütün projeyi ele geçirecekti. Beni fazla başıboş bıraktıkları için Phipps kadrosunu azarlayacaktı. Onu rahatsız edecek kadar gerçeğe yakın olan her şeyi çıkarttıracak veya değiştirtecekti. Scribner'a, kitabın kazanacağı bütün parayı onlara önceden olan borcuna saymaları talimatını verecekti. Sözüm ona beni "aşırı beklentiler"den korumak için, reklam çabalarını azaltmalarını söyleyecekti onlara. Önemi yoktu bunların. Hiçbirinin önemi yoktu. Beni ilgilendirdiği kadarıyla, ben kazanmıştım.

Yoksa kazanmamış mıydım?

Bana emredildiği şekilde kestim ve yer yer de yamalar yaptım; sonra kitap ekimde, Scott'ınki dışında hiç kontrolden geçmeden ve hiç tanıtımı yapılmadan aceleyle basıma yollandı. "Doktorlar kitabını bastırdığın için egoist bir havaya bürünmeni istemiyorlar" diyordu Scott bana. "Bu sadece daha fazla duygusal soruna yol açarmış senin için. En iyisi küçük bir başlangıç" dedi.

"Tabii, olur" dedim; kapağında kendi başlığım olan *Save Me The Waltz* ve onun altında da sadece kendi adımın olduğu, tamamen bana ait bir kitabım olduğu için sevinçten uçuyordum.

Sonra eleştiriler geldi. *The Saturday Review of Literature*, mantıksız, inandırıcılıktan uzak, yapmacık ve anlaşılmaz gibi kelimeler kullanmıştı. Ha, bir de ahenksiz. *The New York Times* biraz daha nazikti; ondaki eleştirmen, düşmanca olmaktan çok şaşkındı; hikâyenin tuhaf ve karmaşık olduğunu düşünüyor ve yazarın berbat yazı üslubunu atlatamadığını söylüyordu.

O kadar mı kötü? diye düşündüm kupürleri bir kenara koyarken. Kendimi güçsüz ve mahcup hissediyordum, midem

bulanıyordu. Sevinç neredeydi? Başarmış olmanın verdiği gurur? Her şey, kitaba hemen hiç şans tanımamış gibi görünen iki yabancı tarafından silinip atılmış olabilir miydi?

Eleştirileri okurken Scott beni izliyordu; kafamı kaldırdığımda, "Şimdi benim neler hissettiğimi anlıyorsun. Şimdi anladın nasıl bir şey olduğunu" dedi.

Yaza yaza huzura ve selamete ulaşacağıma inanmıştım, ama tıpkı o gece Dingo'nun önünde Hemingway'le olduğu gibi, yine yanlış hesap yapmış, yapabileceklerimi gözümde büyütmüştüm.

Sonuçta romanım anca bin kopya kadar sattı. Kapağın üstünde şu yazmalıydı aslında:

Başarısız Bir Çaba Daha

Zelda Fitzgerald

51

Arka kapının kapanma sesinden Scott'ın eve geldiğini anladım. Bu sefer "ev" dediğimiz, Towson, Maryland'de tuttuğumuz, karla kaplı sekiz hektar arazi içinde yer alan, verandalı-balkonlu-kuleli, Victoria tarzı evdi; bir kez daha, Scott'ın kitabını bitirebilmesi için hayatımızı bir düzene sokma umutlarıyla kırsal bir yere yerleşmiştik. *Gatsby*'den bu yana yedi yıldan fazla zaman geçmişti artık.

Scott, La Paix isimli bu evi –barış anlamına gelen bu isim giderek ironikleşecekti– ben romanımı bitirdikten hemen sonra kiralamıştı. *Post*'un dokuz hikâyesini alması sayesinde hayatının en kazançlı yazı yılını geride bırakan Scott, benim hâlâ Pragins'de kapalı olduğum sırada savurganlık yapmıştı. Yine. Yaz sonuna doğru taburcu edildiğimde, eve gelip on beş odamız, bizimle kalan dört hizmetçimiz, tenis kortlarımız ve bir gölümüz olduğunu görmüştüm. Ayrıca Isabel Owens adında, Scott'ın işlerini yapan ve ben yokken evle de ilgilenen pasaklı ama iyi niyetli bir sekreterimiz vardı.

Evimizde pek olmayan şey ise mobilyaydı, ama olsa da kullanacak misafir pek yoktu zaten. Scott'ın annesi Mollie'yi çok görüyorduk; çok tatlıydı ama oğlunun kuraldışı hayatını ve kuraldışı karısını bir türlü anlayamıyordu. Yan komşularımız, Turnbull'ların serveti aile mirasıydı; toprak sahipliği yakışıyordu onlara. Üç çocukları Scottie'ye iyi oyun arkada-

şı oluyordu, ama kendileri biraz "kuru" oldukları için Scott'a pek iyi oyun arkadaşı olamıyorlardı.

Taburcu olurken, Dr. Meyer, bana alkol içmememi tembih etti ve Scott'a da eğer o da alkolü keserse tedavimin nasıl daha başarılı olacağını anlattı uzun uzun. Scott'ın cevabı şu oldu: "Şizofreniyle ilgili epeyce şey okudum ve, size saygım sonsuz ama, hastalığın eşin alkol kullanımıyla tetiklenebileceğini söyleyen hiçbir şey görmedim."

"Gereksiz strese neden oluyor" dedi Dr. Meyer.

"Gereksiz stresi azaltıyor" diye cevap verdi Scott.

Şimdi de Scott'ın anahtarları kapının yanındaki kâseye atışını ve ardından, merdivenlerin gıcırtısını duydum. Herkesin uyumuş olduğunu varsayıyordu sanırım. Büyük ihtimalle, her zamanki gibi kendini üst kata atıp yatağa devrileceğini umuyordu ve yine büyük ihtimalle, eğer ben hâlâ ayakta olup, arka merdivenlerin tam karşısındaki küçük stüdyomda resim yapıyor olmasaydım öyle de yapacaktı.

Scott beni görünce durup kapının pervazına tutunarak içeri eğildi. Paltosunu ve ayakkabılarını çıkarmıştı ama şapkası hâlâ kafasındaydı. Ağzı gevşek, cildi solgundu; New York'tan gelen trende ve trene binmeden önce Ernest Hemingway'le birlikte içtiği her neydiyse, gözlerinin ferini kaçırmıştı.

Hemingway kısa süre önce, boğa güreşiyle ilgili düşüncelerinden oluşan kitabı *Öğleden Sonra Ölüm*'ü yayımlamıştı ve Scott'ın dinlemek için hem hevesli hem de gönülsüz olduğu bir konuşma yapmak için şehre gelmişti. Sonrasında, birkaç ay önce ikinci karısı Margaret merdivenlerden düşerek ölmüş olan Bunny Wilson'la buluşacaklardı. Kahraman Hem; tutarsız Scott; somurtkan Bunny: Seve seve kaçırılacak bir akşamdı bu benim için.

Şövalemde bir tuval ve tuvalimde kalla zambaklarının yağlıboyayla yapılmış, sıcak bir betimlemesi olacağını umduğum tablonun başlangıcı vardı. Kalla zambakları, *Zantedesc-*

hia aethiopica, çocukluğumda eski nehir yatakları boyunca çok sık gördüğüm, sapları çamura saplı, bu hoş kokulu çiçekler rüyalarıma giriyordu. Ocak ayının eve ve buradaki araziye yaydığı buz gibi hava içinde biraz sıcaklığa ihtiyacım vardı.

"Sen yatabilirsin" dedim Scott'a. "Ben pek yorgun değilim, daha var yatmama."

Aslına bakılırsa, uyku çok hayırsızlaşmıştı son zamanlarda ihtiyacım olduğunda gelmiyor, öğleden sonramı Scottie'yle geçirmeyi tercih edecekken gelip, benden ilgi bekliyordu. Scottie on bir yaşındaydı; basbayağı bir birey olmuştu artık ve hiç olmadığı kadar uzaktı bana. Onunla geçen dakikalarım çok kıymetliydi. Onun programına, alışkanlıklarına veya arkadaşlıklarına müdahale etmemeye çok özen gösteriyordum. Nasıl giyinmesi, yürümesi, konuşması, saçını toplaması, ders çalışması, yemek yemesi ve gülmesi gerektiğine sürekli karışan Scott'tan yeterinden fazla talimat alıyordu zaten ("Gülerken dişlerini o kadar gösterme ve fazla da ses çıkarma; kendine çok dikkat çekmek iyi değildir. Erkekler, saygı ve hayranlık duyabilecekleri mütevazı kızları tercih ederler").

Scott kapının pervazını bırakıp içeri girdi. Duvara yaslanarak beni incelemeye başladı. Üzerimde onun eski gömleklerinden biri ve şekilsiz bir etekle –resim giysilerim– en güzel halimde olmadığım barizdi. Saçlarımın yıkanmaya ihtiyacı vardı. Ellerime boya bulaşmıştı, çenem, kulağım ve alnımda da olduğunu hissedebiliyordum. Annemin gönderdiği yeşil örgü patikler vardı ayağımda.

"Biliyor musun" dedi Scott, "birkaç kız bulacağımızı sanmıştım."

"Gecenin bir yarısı oldu. Kızlar Scottie'nin odasında uyuyor" dedim; sarhoşluktan Scottie'nin arkadaşlarının yatıya gelecekleri günü karıştırdığını sanmıştım.

Scott küçük bir kahkaha attı. "Kızlar" dedi. "Fahişeler. Tanrım gerçekten kafadan çatlaksın sen değil mi?"

Ağzım açıldı ama tek kelime çıkmadı.

Devam etti: "Ve ben senin böyle olduğunu biliyorum ve yine de iyi bir Hıristiyan gibi davranıp seni affetmem ve her şekilde sevmem gerekiyor ve öyle de yapıyorum veya yapıyordum ve yapmayı istiyorum da ama Tanrım yapamıyorum Zelda. Seni sevmiyorum. Sevmiyorum."

Yere doğru kaydı ve ellerini kafasının üstünde birleştirerek ağlamaya başladı. "Hayatımı mahvettin! Ernest'le karşılaştırınca lanet olası bir hadım sayılırım. Üç oğul! Boğalar ve kan..." Başını kaldırıp bana baktı. "Düşünsene, ona 'Bittim ben Ernest' dedim, 'tükendim, pestilimi çıkarsan çıkmaz. Birkaç kız bulalım' dedim ve Ernest de 'Buna halin yok' dedi. Hadım! Kızlara halim yok, yazmaya halim yok – hiçbir işe yaramıyorum ve bu senin suçun. Senden çok bıktım."

Fırçalarımı temizletip tuvali örttüm ve tek kelime etmeden Scott'ın üzerinden atlayıp koridorun karşısındaki boş odaya girdim ve gözyaşlarım boşanmadan kapıyı kilitlemeyi başardım.

Kendi kendime *Alkol bu konuşan* dedim, yorganın üstünde kıvrılmış yatarken. *Alkol, alkol, kesin alkol ve Hemingway, lanet olsun ona da Scott'a da ve benim güçsüz, zavallı beynime, her şeye lanet olsun...*

Huzursuz bir uykudan sonra gün doğmadan uyandım ve kapının altından atılmış bir kâğıt parçası olduğunu fark ettim.

Hayatım, hayatım, kim bilir benim hakkımda ne düşünüyorsun şu an... Fazla burbon yüzünden bu aralar fazla duygusalım ama bu sana kötü davranmama bahane olamaz. Cesur ve takdire değersin sen Zelda. Senin atlattığın şeylerden sağ çıkamazdım ben. Bazen böyle alçaklaşıyorum, affet lütfen. Beni hâlâ sevdiğini söyle ki doğru yolu tekrar bulana kadar kendimi ayakta tutabileyim.

Kapıyı açtığımda oradaydı, sabahın loş ışığında bekliyordu. Kıyafetlerini değiştirmiş, saçlarını taramıştı, gözleri kıpkırmızıydı ama uyanıktı.

Kollarımı kavuşturdum. "Ne istediğine karar ver Scott."

"Beni seviyor musun?"

Düşündüm, *Seviyor muyum? Gerçek aşk nasıl bir his ki zaten?* Artık bildiğimden emin değildim. Sonra Tootsie'yle kaç yıl önce bunun hakkında konuştuğumuzu hatırladım:

– *Sadece nasıl bir şey beklemem gerektiğini bilmek istiyorum sanırım. Gerçek aşkın belirtilerini yani. Shakespeare'deki gibi mi? Bilirsin ya işte, körük gibi inip kalkan göğüsler, pıtırdayan kalpler, insanları birbirine karıştırmalar, delilik filan mı basbayağı?*

– *Evet, aynen öyle. Sıkı dur küçük kardeşim.*

Demir zincirlere tutunmam lazımmış, diye düşündüm –hatta o bile yetmeyebilirmiş.

"Sevmemeliyim" dedim Scott'a ve gözle görülür şekilde rahatladığını fark ettim. "Belki de sevmiyorum" diye ekledim. Ben hâlâ kendimi bir enkaz gibi hissederken onun rahatlamaya ne hakkı vardı? "Çok güvenme" dedim.

Bana uzandı ve beni kollarının arasına aldı. "O zaman şimdilik sadece bu olsun."

Dört ay sonra adını *Scandalabra* koyduğum özgün bir oyunu tasarlamış, yazmış ve onu sahneleyecek yerel bir tiyatro bulmuştum. Bu sırada Scott bulacağını söylediği o doğru yolu hâlâ arıyordu; ama tek elle arıyordu, öbür elinde kokteyl bardağı vardı. Yazmıyordu. Faturalar geliyordu ama hiçbiri ödenmiyordu. Mağaza sahipleri, terziler, barmenler arıyor ve hepsi aynı şarkıyı söylüyordu: "Bay F'nin hesabının vadesi doldu; onu aradığımızı söyler misiniz?" Sabrım baharda tutan buz kadar narin ve inceydi.

Ben de narin ve inceydim. Bazen buz gibiydim de, tabii. Hiçbir zaman değişmeyecekti, onu hiçbir zaman değiştiremeyecektim. Bütün idealizmim aşınıp gitmişti ve artık Tootsie ile Sara Mayfield'ın ısrar ettiği şeyi yapmanın vakti gelmişti: Çıkıp gitmek. *Scandalabra* başarısız olup bir hafta oynandıktan sonra kapanınca Sara'ya cevap yazdım: *Söylemesi kolay –Ha, mezar taşımda bu yazmalı. Veya Scott'ınkinde.*

Ama tıpkı benim gibi o da biliyordu ki, eğer bunu kafana koyarsan bir adamı terk etmenin bir sürü yolu bulunur. En kolay yöntem, yeni bir erkeği kendine bağlamaktır – tercihen daha zengin birini, ki bunlardan bolca tanıyordum. İstesem, uygun bir beyefendi bulup başını yeterli miktarda döndürürdüm ve bir daha da asla esnafa para verilip verilmediğini, nasıl ve ne zaman verildiğini düşünmeme gerek kalmazdı. Dahası, Scottie'yi kaybetme fikri de korkutmuyordu artık beni; onu zaten kaybetmemiş miydim? Benim istikrarıma ve düşüncelerime olan güvenini yitirmemiş miydi? Yokluğumda tamamen Scott'ın çocuğu haline gelmemiş miydi?

20 Temmuz 1933

Sevgili Tootsie,

Son mektubunda söylediklerinin doğru olduğunu biliyorum. Scott ümitsiz vaka gibi duruyor ve sabrımı yeterinden fazla taşırdı. İkimiz de örnek eşler değiliz, değil mi? Sinirli olduğumda nasıl olabileceğimi biliyorsun –belki bir zamanlar sosyal ortamların sevgilisiydim ama son zamanlarda biraz çaptan düştüm gibi.

Benim durumumun ümitsiz göründüğü zamanlarda başka kim öyle bir kararlılıkla dururdu yanımda? Beni seviyor olmalı. Bu yine zor bir dönem olmalı sadece.

Öyle parlak bir zekâsı var ki Tootsie, ama çok, çok hassas. Yerine kaldırmadan önce sarıp sarmaladığı-

mız narin Noel süsleri gibi sarıp sarmalamak istiyorum onu, fazla hayranlıktan doğabilecek o en masum görünümlü tehlikelerden bile korumak istiyorum.

Yeni bir roman yazmayı denemek istiyorum. Max benden bir şey gelirse memnun olacağını söyledi. Scott kriz geçirecek, çünkü hâlâ kendi kitabını bitirmesine çok var. Yine sıkı durmam gerekecek. Tanrı'nın hâlâ bizim gibi iki sefih adına seslenen birilerine kulak vereceğine inanıyorsan Scott ve benim için dua et.

Sana ve Newman'a sevgilerimle,

Z ~

Bütün o yaz boyunca, ikimiz de tek bir geri adım atmadan Scott'la itişip kakıştık. Ben, hayatta tek başıma var olma, kendimi gerçekleştirme, canım isterse kendi gemimin dümenine geçme hakkım için savaşıyordum. O, her şeyi kontrol etmek istiyor, her şeyin bir zamanlar –New York'a ilk gittiği ve iyi bir iş bulup beni yanına alacağı zaman– hayal ettiği gibi olmasını istiyordu. Ona hayran olan uçarı kızını, Caz Çağı ilham perisini istiyordu. Hiçbir zaman var olmamış bir geçmişi yeniden yakalamak istiyordu. Bir sabah uyanmış ve bütün hayatını inşasına adadığı o müthiş taş kulenin aslında iskambil kâğıtlarından küçük bir ev olduğunu ve bir rüzgârla dağıldığını görmüştü.

❖

Ağustosta bir gün, Scott üst katta çalışır, ben, Scottie ve üç arkadaşı da "Ha-ki-ki Güneyli çörekleri" yapacağız diye mutfağın altını üstüne getirirken telefon çaldı.

Zil sesi Scott'ı daha fazla rahatsız etmesin diye koşup aceleyle açtım telefonu. Arayan Tootsie'ydi. "Zelda, hayatım, dinle, bir şey oldu. Tony..."

Kızlar gevezelik etmeye devam ediyordu o yüzden boş elimle öbür kulağımı tıkadım. "Ne? Ne oldu?"

"Geçen ay Tony hastalandığından beri annemle tedavisi hakkında temas halinde olduğunuzu biliyorum; yardım etmeye çalıştığın için çok teşekkürler... Tony'yle konuşmuştun değil mi?"

Kalbim deli gibi çarpıyordu. "Evet. Tanrım, fena durumdaydı." İşini kaybettiği için depresyondaydı ve birtakım sesler duyduğunu söylemişti bana, "Belki de sanrıdır bunlar" demişti, ne düşündüğümü sormuştu. Bir şeylerin onu annemi öldürmesi için doldurduğunu ve bunu durdurmak için her şeyi yapabileceğini söylemişti. Charleston'da, Asheville'da ve son olarak Mobile'da doktorlara göründükten sonra orada bir akıl hastanesine yatmıştı.

"Çok kötü durumdaydı" dedi Tootsie. "Bebeğim yanında kimse var mı? Scott evde mi?"

"Hadi söyle artık" dedim boğazım düğümlenerek. Kızlar, hepsi benim gibi unla kaplı, susmuş beni izliyorlardı.

"Çok ateşi vardı, hezeyan geçiriyordu ve Tanrım, Zelda, penceresine tırmanıp atlamış. Düştüğü an ölmüş. Onu kaybettik."

Zorla yutkunup gözyaşlarıma hâkim olmaya çalıştım. Hezeyan? Gerçekten öyle miydi yoksa Tootsie santral memuresinin dinliyor olma ihtimaline karşı mı uydurmuştu bu hikâyeyi? Başka çaresi mi kalmamıştı yoksa?

Scottie yanımda, "Ne oldu anne?" diyordu.

"Ah. Tootsie Teyzen çok üzücü bir haber verdi de."

"Anneannem mi?"

"Seni sonra ararım" dedim Tootsie'ye, sonra da ahizeyi yerine koyarken, "Anneannen değil, hayır" dedim. "Tony Dayın. Bir kaza geçirmiş. Onu... onu... onu kaybettik. Tony Dayın öldü."

Nasıl bir korkuyla doldum o an! Sanki o sözleri söylediğim

an kanım yoğun, soğuk bir sise dönüşmüştü. Tüylerim diken diken oldu; kollarımı sıkıca kendime dolayıp düşündüm, *Tony'yle ben bir elmanın iki yarısı değil miydik?* İkimiz için de kaçış yoktu; kötü kanımızdan, kötü kaderimizden, ya birimizi ya diğerimizi hayatlarımız boyunca takip eden o huysuz hayaletlerden kaçış yoktu bize. Nihai kaçış dışında kaçış yoktu.

Scottie'ye, yeni tomurcuklanan güzelliğine, iyilik dolu gözlerine baktım ve göğsümde bir hava kabarcığı gibi yükselen kelimeleri durduramadan, "Ah tatlım" dedim, "yanmışız biz."

Koridordan gelen bir sesle ikimiz de irkildik. Scott gelmişti.

"Kimse yanmadı" dedi; kararlı ama yumuşak sesi bana merhem, Scottie'ye ise tutunabileceği bir dal olmuştu. "Ama bir süre kederli olacağız. Kızlar, üzgünüm elinizi yüzünüzü yıkayıp eşyalarınızı toparlamanız lazım, Scottie'yle ben sizi eve götüreceğiz."

Hep birden temizliğe giriştiler. Sesinden uzak tutmayı başardığı korku ve paniği bir tek ben görmüştüm Scott'ın gözlerinde. Söylememe gerek kalmadan anlamıştı ne olduğunu. O kadar barizdi işte, kafası çalışan insan için o kadar kolaydı ailemizdeki bozuk geni fark etmek.

Onu seyrederken yakaladı beni. "Zelda" dedi sessizce, bana doğru gelerek. "Hayır. Onun sorunları seninkilerden farklıydı." Ellerimi tuttu. "Bir bak kendine – güzel, mutlu kızınla, mükemmel bir evde, mükemmel bir gün geçiriyorsun. Sesinizi üst kattan duyuyordum; kızlar çok eğleniyorlardı. Partinin neşesi sendin."

Kafamla onayladım ve derin bir nefes aldım; kalbim bir tuğla kadar ağırdı göğsümde. "Evet, tamam. Tamam." Ama nabzım kulaklarımda gümbür gümbür atıyordu: *Yanmışız, yanmışız, yanmışız.*

52

"Sence neden hâlâ boşanmadık biz?" diye sordum Scott'a.

1933 yılının Noel gecesiydi; La Paix'den çıkıp daha ucuz bir yere, Baltimore'daki kırmızı tuğlalı sıra evlerden birine taşınmamızın üstünden çok geçmemişti. Scottie, Scott'ın *Ivanhoe* tartışması –daha doğrusu konferansı– sırasında uyuyakalmıştı, şimdi de yatağında Noel Baba'yı bekliyordu. Scott'la ikimiz, birer bardak duble alkollü eggnog[27] elimizde, birer bardak da midemizde, şömineye bakan berjer koltuklarda oturuyorduk. Çok uzun zamandır içtiğim ilk içkiydi bu ve etkisini göstermeye başlamıştı.

Scott sonbaharda birkaç kez kendi kendine gidip Johns Hopkins Hastanesi'ne yatmıştı; bir de bunu alkol sorunu nedeniyle yaptığını kabul etse gerçekten çok takdir edebilirdim onu. Oysa dediğine göre şu eski akciğer sorunu –1919 yılında geçirdiğini iddia ettiği verem– nüksedip duruyordu. Yine de, hastasına âşık olan bir psikiyatrı konu alan romanı *Sevecendir Gece*'yi bitirebilmiş ve tefrika haklarını *Scribner's Magazine*'e satmıştı. Sonra bir mektup yazarak bu haberleri Hemingway'le paylaşmış, o da yanıt olarak şöyle yazmıştı: *Bir kaya sıçmış gibi rahatlamışsındır kesin.* Scott düş kırıklığına uğramıştı; biraz daha tebrik kabilinden bir şeyler bekliyordu. Bu hafife alışı hoş gördü ama, ne de olsa ye-

27. Süt, yumurta sarısı ve şekerden yapılan, Noel zamanı içilen ve alkollü olarak da tüketilebilen içecek. (ç.n.)

ni bebeği, yeni romanı ve bir de Afrika safarisiyle meşguldü Hemingway'in kafası. (Yeni eşe daha vardı.)

Scott'ın kitabının bitmesiyle birlikte ben kendiminkini yazma arzumu bir kez daha dile getirmiştim. Bulabildiğim bütün psikiyatri kitaplarını okuyor, beyin, kimya ve çevre arasındaki karmaşık ilişkiyi öğrenmeye çalışıyor, içimdeki o *Yanmışız biz* hissini bunun hakkında bir öykü yazarak kovmaya çalışıyordum. Ama Scott ısrarla, "Eğer psikiyatri hakkında bir şeyler kullanacaksan, benim romanımın Amerikan bilincinde yer etmesini beklemelisin" diyordu. Konusu ne olursa olsun bir roman daha yazmaya kalkmanın bana sadece zararı olacağına inandığını söylemişti doktoruma. Kendi başarılı şöhretini tehlikeye atabilecek herhangi bir risk almak istemeyen doktor da onunla hemfikir olmuştu. Bu konuda çok kavga ediyorduk.

Ateşe bakarak sözlerime devam ettim: "Demek istediğim, senden kesin nefret ediyorum. Evlendiğimi düşündüğüm adamla alakan yok senin."

"Tıpa tıp aynı adamım ben. Asıl merak konusu, benim seni niye boşamadığım."

"Bunu neden isteyesin ki? Akıllıyım, yetenekliyim, üstelik sevecen ve sadık olabiliyorum. Kesinlikle becerebiliyorum bunu."

"Sen taksinin motor kapağında, ben de marşpiyenin üstünde tavana tutunarak Park Caddesi boyunca gittiğimiz o geceyi hatırlıyor musun?"

Gülümsedim. "O gece Dottie'yle buluşmamış mıydık, Algonquin'de?"

"Mmm. Bunny'nin ayarladığı şu akşam yemeğinde... New York kesinlikle çok keyifliydi."

"Tanrım, ne eğlenmiştik."

Scott elime uzandı. "Boş ver her şeyi ya, sen benim hayatımın aşkısın."

Hoş sözler derde deva olmuyordu ama. Tekerlek izlerimiz artık o kadar derinleşmişti ve biz öyle yorgun ve bitkindik ki, ne Scott ne de ben kendimizi yeni bir yöne çevirebiliyorduk.

Şubat başında karla kaplı beton üzerinde zar zor altı blok yürüyerek Sara Haardt Mencken'in evine gittim, yol boyu aklımda şu vardı: *Gri, soğuk gün; gri, soğuk ay; gri, soğuk hayat. Tony'nin bedeni gri ve soğuktu gördüğümde, tıpkı beni bırakıp gittiğinde babamınkinin olduğu gibi. Gri bir soğuk bekliyor yaşayan her şeyi.* Hafif hafif atıştıran kar bile gri görünüyordu gözüme. Rüzgâr kâğıt çöp parçalarını savuruyordu ayaklarıma. Bir kargo kamyonu, önümdeki havaya yağlı bir duman bırakarak gürültüyle geçip gitti. *Tanrım neden Baltimore'un bütün rengini soldurdun? Bütün sıcaklığını çalmak yetmiyor muydu?*

Sara'nın evinin önünde, kapıya ulaşmak için çıkmam gereken bir düzine basamağa baktım ve sanki Mont Blanc'ın eteklerine varmışım gibi iç geçirdim. Geri dönüp eve gitmek daha kolay olabilirdi.

Yalnız, yukarıdaki pencerelerden birinde Sara var.

Ve benim sevgili dostumu, mihenk taşımı görmeye ihtiyacım vardı. Paylaşacak belirli bir şikâyetim, belirli bir kriz ya da yakınılacak bir olay filan olduğundan değil. Scott'la ilgili kırgınlıklar listem o kadar uzamıştı ki sabır taşı olsa çatlardı dinlerken. Ama Scottie bütün gün Bryn Mawr Okulu'nda olunca evimiz renkten, sıcaklıktan, ilhamdan, amaçtan yoksun cansız bir mekân oluyordu ya da belki bana öyle geliyordu.

"Bugün felaket derecede gri ve soğuk" dedi Sara, hizmetçi beni oturma odasına alınca. Öksürdü ve sonra, "Dışarısı bu kadar ayazken seni buraya çağırmamalıydım" dedi.

"Hayır, seni gördüğüme sevindim."

"Tanrım, ne kadar zayıfsın! Yemek yiyor musun? Ellerin buz gibi! Gel, ateşin yanına otur. Biraz et suyu içer misin?"

"Olur, tabii" dedim donuk donuk. Sonra biraz daha gay-

ret ederek ekledim: "Henry nerede bugün?"

"Ofisinde. Bugün salı."

"Tabii ya." Şöminenin ızgarasına baktım. *Salı. Tabii ya.*

"Ya Scott?"

"Onu dünden beri görmedim."

"Ah. Zelda... biraz da bu yüzden görmek istedim seni."

Ona döndüm. "Nerede olduğunu mu biliyorsun?"

"Hayır." Başını iki yana salladı. "Cuma günü gördük onu ama. Henry birkaç arkadaşını davet etmişti. Sakin bir toplantıydı – Henry nasıldır bilirsin." Öksürmek için duraksadı. "İçkisiz, müziksiz, sadece bir sürü kitap muhabbeti. Derken aşağıda bir patırtı koptu ve daha ne oluyor demeye kalmadan baktık Scott 'Bensiz mi başladınız?' diye seslenerek merdivenlerden çıkıyor sendeleye sendeleye."

"Oysa davetli değildi."

"Evet. O nedenle birazcık tartışma çıktı. Son zamanlarda çok geliyordu bize – gece geç saatte, bazen biz yattıktan epey sonra. Henry'nin sabrı taşıyordu. 'Scott' dedi, 'bunun senin tarzında bir toplantı olmadığını görmüyor musun?' ve Scott da 'Tabii, tabii' dedi. 'Yeni romanım *Scribner's Magazine*'de tefrika oluyor olabilir ama yine de saygın grubun üyesi olacak yüksek kalifikasyonlara sahip değilim. Ama sahip olduğum bir şey varsa' – sonra pantolonunun önünü açarak aşağı indirdi ve 'o da bu' dedi."

"Kendini teşhir mi etti?"

Sara başını salladı. "Ben bakmadım elbette. Onun adına felaket utandık hepimiz ve Henry tutup odadan dışarı çıkardı onu. Sonrasında Henry artık ikinizle de görüşmeyeceğimizi söyledi. Ateş püskürüyordu, ve yemin ederim, asla öyle olmaz Henry."

Midem bulanıyordu. "Haksız olduğu söylenebilir mi?"

"Seninle ilgili olarak yumuşadı ama sonra. Aslında sana karşı hiçbir şeyi yok. Ama Zelda, Scott'ın yardım alması şart.

Hâlâ onunla yaşamaya nasıl tahammül edebiliyorsun?"

Omuzlarımı silktim.

"Sen en son ne zaman gittin doktora?"

"Önemi yok" dedim. "Beni iyileştiremiyorlar, Scott'ın da onlara verecek parası yok zaten, ben kendim de ödeyemem." Pencereden dışarıya baktım. Manzara, açık gri bulutlar, orta gri binalar ve körfezin koyu gri sularından oluşuyordu.

"Yazıyor musun hiç?"

"Men edildim. Benim için zararlı olduğu konusunda doktorlar da Scott'la hemfikirler. Belki de haklıdırlar."

Sara öksürmeye başladı; hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bir öksürüktü bu ve mendilinde kan izi bırakmıştı.

"Asıl sen en son ne zaman gittin doktora?" diye sordum nöbeti geçince.

"Henry ayda iki kez gönderiyor beni. Ama kimsenin yapabileceği bir şey yok tabii."

O sözler, Sara'nın kendi hayatıyla, benim hayatımla ve bir bütün olarak hayatla ilgili söylediği gerçekler kafamın içine sızıp orada yeniden yeniden çalıp durdular kendilerini. *Kimsenin yapabileceği bir şey yok.*

Sevecendir Gece'nin tefrikasını okuduktan sonra mantra olarak kullandım bu sözleri. Kitabın bizim deneyimlerimizi en fazla bir çerçeve olarak kullanan, belki trajik ama kesinlikle romantik, iyice kurgusallaştırılmış bir hikâyesi olacağını düşünmüştüm. Ama hayır, hayır, ona Prangins'den yazdığım azap dolu mektuplardan koca koca bölümler alıp, olduğu gibi kullanmıştı Scott. Onun "ben-olmayan" karakteri, ancak bir zamanlar saygın bir adam olan kocasının hayatının tamamen yerle bir olmasından sonra sağlığına kavuşacak olan yarı-cani bir ensest kurbanıydı. Onunla arama hiç

mesafe koyamıyordum, kendimi Scott'ın Nicole'ünden ayıramıyordum.

Hiçbir şey demedim.

Bir içki koydum.

Bir tane daha koydum.

Kimsenin yapabileceği bir şey yok.

Sanırım bu sözler yüzüme ve gözlerime yansımış ve Scott da bir noktada fark etmiş olmalı ki, oradan sonra Phipps'teki bir hastane odasında buldum kendimi her nasılsa.

– Ne hissettiğini söyle bize.

– Ne düşündüğünü söyle bize.

– Öfkeli misin/ıstırabın mı var/korkuyor musun/kederli misin?

Onlara hiçbir şey söylemedim. Bomboştum.

Böyle işbirliği yapmayan bir hastayı kabul etmezdi Phipps. Scott, Dr. Forel'e danıştı ve New York'un Beacon kasabasındaki bir akıl hastanesi olan Craig House'a gönderildim. *Hiçbir yere varmayan uzun bir tren yolculuğu daha* diye düşündüm.

Başta bütün görebildiğim –herhangi bir şey görebilecek kadar uyanık olduğum zamanlarda– her şeyin donuk ve çorak olduğu bir manzaraydı. Yatıştırıcıların ağır, soğurucu bulanıklığı iyi geliyordu. Beni insülin şoku terapisine hazırlayacak olan hemşire ekibi geldiğinde, katılmaları takip edecek olan o mutlu yokluğun beklentisiyle yüzüstü uzanıyordum önlerinde. Kimseyle konuşmuyordum; söyleyecek ne vardı ki?

Bahar geliyordu ama. Çok geçmeden toprak, şaşırtıcı beyazlıktaki kardelenler ve kahredici mavilikteki centiyan çiçekleriyle titremeye başladı ve ben bunu fark ettiğim an onları suluboyayla kâğıda geçirmek istedim.

"Kâğıt, boya ve fırça rica ediyorum ve bir de şövale" dedim, yeni zindan sorumlum Dr. Slocum'a, bir sabah viziteye geldiğinde.

İrkilerek "Pardon?" dedi. "Siz konuşabiliyor muydunuz?"

"Sizden de bir şey kaçmıyor" dedim, hatta gülümsemeyi bile denedim. "Şu dışarıdaki çiçekler çok güzel, görüyor musunuz? Onların resmini yapasım var."

Pencereden dışarı baktı, sonra yine bana döndü. "Giyinmeye ve vizitelerim bitince odama gelip bana bu arzunuzu biraz daha anlatmaya ne dersiniz?" Dediğini yaptım ve o ilk seansımızda onunla bir anlaşmaya vardık: Psikiyatrların muhtaç oldukları türden küçük ayrıntılara karşılık resim malzemeleri.

Haftalar geçtikçe o ayrıntıların arasına daha hafif yatıştırıcılar, daha az insülin şoku uygulaması ve şeftali reçelli çöreklerle ilgili taleplerimi sıkıştırır oldum. Günlerim çalışmak zorunda olmayan bir hanımefendinin günlerini andırır olmuştu; günlerini yatıştırıcıların etkisi altında veya yatağa bağlanarak veya her ikisiyle de geçirmeyen hastalar için bir tür tatil köyü gibiydi Craig House. Bir sürü yeni arkadaş, bol rekreasyon, çok az uyaran. Beni orada tutmanın Scott'a kaça patladığını sadece tahmin edebiliyordum.

"Biraz yazı yazmak için müsaade istiyorum" dedim bir sabah; yaklaşık bir aydır oradaydım. "Beynimi kemiren bir iki kısa öykü fikri var kafamda."

Doktor, parmaklarını bir çatı gibi birbirine yasladı koca göbeğinin üstünde. "Kendinizi fazla yormamanız önemli" dedi.

"Belki yazı yazmak yerine golf ve masajla ilgilenebilirim o halde."

Ruhsuz ruhsuz gülümsedi. "Endişem şu, Bayan Fitzgerald: Hastalığınız ilk baş gösterdiğinde, öncesinde bir hırs artışı görülmüştü..."

"Bu öyle bir şey değil" dedim. "Kocam muhtemelen bundan bahsetmemiştir ama kendisi büyük borç içinde. Ben de

düşündüm ki belki bir iki öykü, bir iki makale veya resimlerimden birkaçını filan satabilirim, ama sadece tedavi masraflarıma yardımcı olmak için. Bir kadının masraflara yardımcı olmak için dikişe başlaması gibi bir şey olarak düşünün bunu. Beş kuruşluk dikiş dikemem ben, ama çizimler ve tablolar yapabilirim –ve yazabilirim– hem de bunları yaparak, terzilikten ve tadilatlardan kazanacağımı kazanabilecek kadar da iyiyim. Elimden gelen her şekilde yardımcı olmaya ihtiyacım var gerçekten."

"Evet, anlıyorum; bu ne kadar takdire şayan bir şey olsa da, kocanız bu sınırlamaları sürdürmemiz konusundaki beklentisinde oldukça netti. Onunla en büyük kavgalarınızın sizin bir kitap daha yazma arzunuz yüzünden çıktığını kendiniz söylemiştiniz bana."

"Çünkü yanılıyor ve diğer doktorlar da yanılıyor; yazdığım zaman kendimi daha iyi hissediyorum."

"Ama sonuçta kaçınılmaz olarak düş kırıklığına uğruyorsunuz ve kendinizi daha kötü hissediyorsunuz. Çizimler ve resimlerinse iyi geldiği aşikâr; ekonomik katkı için bunlarla uğraşırsanız her şey yoluna girecektir."

"Öyle mi?" diye sordum. Ve sonra da bir zamanlar baleye sarıldığım azimle koyuldum çalışmaya.

"'Parfois la Folie Est la Sagesse'" dedim; galerinin sergim için bastırdığı broşürlerden birini okuyordum. *Bazen delilik bilgeliktir*. Diğer sakinlerin çoğunun masajda olduğu bir öğleden sonra, Scott'la ikimiz odamda yalnızdık. "Gerçekten iyi olmuş Scott. Çok profesyonel."

"Öyle. Bu tam da beklediğin şey olabilir belki sevgilim. Arzuladığın ve hak ettiğin bütün takdiri alacaksın nihayet."

Manhattan'ın yukarı kısmında bir mekân olan sanat gale-

risi, çalışmalarımı bütün bir nisan ayı boyunca sergileyecekti. Galerinin sahibiyle yıllar önce Antibes'de tanışmıştık; benim *Turuncu Elbiseli Kız* resmine deli olmuştu ve her zaman bir sergi açmam gerektiğini söyler dururdu. Detayların çoğunu, bu iş için bir zamanlar St. Paul'de yaptığımı Kadın Cemiyeti prodüksiyonu için olduğu kadar hevesli olan Scott halletmişti.

Pencereye gittim. Kışın bütün boz renkleri gitmiş, yerine taze yaprak ve çimenlerin parlak ve mutlu yeşilleri gelmişti. Uzaklarda, bir yamaçta inekler otluyordu, tüy gibi beyaz bulutların altında. "Bilmiyorum, Deo... Fazla umutlanmasam daha iyi."

"Eğer daha fazlasını hak ettiğin bir tek şey varsa o da umut" dedi arkamdan yaklaşarak. Ona dönünce öptü beni, sevecenlikle öptü, bir zamanlar o kadar kanıksadığımız bütün o tutku ve arzuyla öptü.

Sonra geri çekildi ve ben "O halde" dedim, "umarım beni bir kez daha öpersin öyle."

"Ya?"

"Ya."

Kapımı kapatıp istediğimi yaptı. Seviştik sonra, acele acele, yakalanacağımızdan emin, tatlı bir telaşla, kâh gülerek kâh gözü dönmüşçesine ve soluk soluğa.

"Tanrım, seni özlemişim" dedi bittiğinde; açmış olduğumuz düğmeleri ilikliyorduk. "Bunu özlemişim, bu halimizi – nerede yaşıyor bu iki insan? Neden bu kadar zor onları bulmak?"

O İrlanda Denizi renkli gözlerin içine baktım. Söylemek için aklıma gelen tek şey, "Gerçekten çok üzgünüm" oldu.

Sergiye on sekiz çizimim ve on yedi de tablom çıkacaktı. Bazıları Ellerslie'de olduğumuz dönemde incelediğim on ye-

dinci yüzyıl Fransız resimlerinden ilham alan fantastik çalışmalardı. Bazıları azap içinde görünen balerinlerdi – balerinlerin seyircinin gözlerinden değil, kendi gözlerinden nasıl göründüklerini göstermek istemiştim. Bazıları da Braque ya da Picasso'dan esinlenen çizgisel fantezilerdi. Devasa çiçeklerin, meme veren annelerin tablolarını yapmıştım. Başında dikenlerden yapılmış delici bir taçla Scott'ın resmini yapmıştım, kirpikleri kuştüyündendi.

Açılış için, yanıma yol arkadaşı olarak bir hemşire alarak hastaneden çıkmama izin verilmişti; Scott, kadının Plaza Oteli'nde bizimkinden ayrı bir odada kalmasını sağlamıştı. Hayatımız boyunca tanıştığımız herkesi davet etmiş, üstüne bir de günlük yürüyüşlerinde karşılaştığı herkesi çağırmıştı. Murphy'ler geldiler, ve Max, ve doktorlarım, ayrıca Dos Passos, Dottie Parker, Gilbert Seldes, Bunny ve Henry – Sara bir akciğer enfeksiyonu yüzünden hastanedeydi söylediğine göre, ama sevgilerini yollamıştı.

Bazı basın mensupları da oradaydı ama çok az yabancı gelmişti. Onlar da bu karman çorman koleksiyona ne diyeceklerini bilemiyor gibiydiler. "Neciymiş bu kadın?" diye mırıldanıyorlardı, nasıl bir etiket kullanacaklarını bilemeden. Altı ya da sekiz tane şey satıldı, çoğu da yok pahasına gitti, sonra da ben Craig House'a geri döndüm.

Time dergisinde bir eleştiri yazısı çıktı; onlar bir etiket bulmuşlardı benim için: *Bir Eşin Çalışmaları* diyordu başlık ve yazının içindeki övgülere rağmen ben gururu kırılmış hissediyordum kendimi.

Bir Eşin Çalışmaları.

Hepsi buydu, E-Ş, tüm kimliğim, beş yıldır aşmaya çalıştığım o iki harfle tanımlanıvermişti.

Neden ne zaman bir seçim yapsam, ne zaman bir şey yapsam çabalarım feci şekilde başarısız oluyordu – ben başarısız oluyordum? Neden hayatımın kontrolünü elime almayı bir

türlü başaramıyordum? Benim için bir anlamı var mıydı bunun? Scott'la mücadele ettiğimi sanırdım eskiden, oysa şimdi esas karşımda olan kader mi diye merak etmeye başlamıştım.

Gençken, bir şeyi deneyip, deneyip, deneyip, sonunda asla başaramayacağını anlamanın feci bir şey olacağına inanırdım. Artık haklı olduğumu biliyordum: Yeterince iyi bir dansçı ya da yazar ya da ressam ya da eş ya da anne değildim ben. Hiçbir şey değildim.

Beni daha ucuz bir yere gönder yazdım Scott'a. *Bütün bunlara ihtiyacım yok ve masrafları asla karşılayamayacağımı bile bile burada kalmak kendimi daha da kötü hissetmeme neden oluyor. Hemingway benim beş para etmeyeceğimi ve kendini kurtarman gerektiğini söylememiş miydi sana? Haklıymış.*

Bu kapkara ve acı gerçeği yuttuktan sonra giderek küçülmeye başladım ve çok geçmeden o kadar minik kaldım ki şu dünyada,

neredeyse...

yok olup...

gittim.

53

Karalık, sıcak zift gibi dolmuştu kafamın içine. Ondan sonra olanların çoğunu hiç hatırlamıyorum ama bana daha sonra anlatılanlar şöyle:

Scott'ın parası kalmamıştı, bu nedenle Mayıs 1935'te Sheppard Pratt Hastanesi adlı kasvetli bir yere taşındım. Doktorlar o zifti, insülin terapisiyle inceltmeye, elektroşok uygulamalarıyla korkutup kaçırmaya, beyinde nöbetlere neden olan bir kimyasal olan pentileneterazol ile patlatıp yok etmeye çalıştılar. Yine de kaldı o karalık ve ben Tanrı'yı görmeye ve onunla konuşmaya başladım.

Beni iyileştirmek için gösterdiği bütün çabalara karşılık borçtan başka bir şey geçmiyordu zavallı Scott'ın eline, ama doktorlar bu durumdan çıkmanın tek yolunun içinden geçmek olduğu konusunda ısrar ediyorlardı ve o da dehşetin devamına razı oluyordu. Yeni öyküler yazıyordu elinden geldiğince, ama çoğu ya reddediliyordu ya da eskiden aldığından çok daha az para getiriyordu. Onunla hâlâ görüşen çok az sayıdaki arkadaşına borçlanıyor, bolca alkol ve birkaç da kadınla kendi kaçışını bulmaya çalışıyordu.

Bir noktada, birileri bana, havsalamın almadığı bir şekilde, Gerald ve Sara'nın en büyük oğulları Baoth'ın menenjitten öldüğünü söylemişti. Arkasından, benim tatlı Sara Haardt'ım da kaptı aynısını ve veremin üstüne bir de o

eklenince mücadele etmekten vazgeçti. Sonra zavallı Patrick Murphy de kendi veremine yenik düştü iki yıl sonra. Ölüm her yerdeydi. Tootsie, Tanrı ondan razı olsun, benim kırk kiloluk, tutarsız bir keder yığınına dönüştüğümü gördü de Scott'ı beni oradan çıkarıp Kuzey Carolina'nın Ashville kasabasında, Newman'ın kuzenlerinden birinin başarılı bir şekilde tedavi edildiği bir hastaneye taşımaya zorladı. Scott da oralarda vakit geçirirdi dönem dönem –sorsan, akciğer tedavileri için derdi– ama arada arkadaşı James Boyd'la ava çıktığı ya da Golden Park Inn Oteli'nin rustik şıklığı içinde sefa yaptığı da olurdu. Madem Scott için uygun bir kaçış yeriydi Kuzey Carolina, belki bana da iyi gelirdi.

Highland Hastanesi öyle lüks bir dağ oteli filan değildi. Onların da kendilerine göre birtakım ilaç, şok ve reedükasyon rejimleri vardı. Nihayet etrafımda olanları fark edebilecek hale geldiğimde, beni mümkün olduğunca sık ziyaret edebilmek için o bölgede yaşamakta ısrar eden ve ziyaretler arasındaki zamanlarda da hâlâ sık sık kendini unutana kadar içki içen Scott'a yük olduğum için kendimden nefret ettim. Yaşı kırka gelmişti ve o zavallı, tükenmiş haliyle *New York Post* gazetesine öyle bir röportaj vermişti ki, okuyan herkes onun artık tamamen mahvolduğuna inanmıştı.

Highland doğru bir şeyler yaptı: Zamanla ihtiyacım olan kiloları geri aldım; voleybol oynar, tepelerde doğa yürüyüşlerine çıkar oldum ve yeniden resme başladım. Scott'a bir kez daha Hollywood'da çalışması için teklif geldiğinde, hem işin parası hem de benim ısrarlarım oldu onu gitmeye ikna eden. "Yaparsın sen bunu" diye güven verdim ona, bir yandan umarım haklıyımdır diye dua ettim.

1938 yılının başlarında, artık olabileceğim en dengeli halime ulaşmıştım ve öyle de kaldım. Aynı zamanda Highland'de de kaldım, çünkü doktorlar düzelmenin geçici olduğu konusunda ısrarcıydılar. Süresiz olarak orada kalmam gerektiği-

ni söylüyorlardı Scott'a – dikkatli müşahede ve kontrol altında olmalıydım dediklerine göre. Tootsie'yle annem ise benim de düşündüğüm şeyi söylüyorlardı: Tıpkı Prangins gibi Highland de tam bir para tuzağıydı. Ama kendini zar zor kontrol edebilirken bir de bana bakmak zorunda kalmak fikri Scott'ın ödünü koparıyordu. Doktorlara inanmayı tercih etti.

Görme, düşünme ve hissetme yetilerim yerine gelince gördüğüm şey, Scott'ın Hollywood'da hâlâ aynı çıkmazda olduğu ve giderek de ümitsizleştiğiydi. Sık sık içiyor ama sadece aralıklı olarak çalışıyordu, hiç parası yoktu, yazdığı azıcık şeyi de satamıyordu, Scottie'yi neredeyse hiç görmüyordu, çok az arkadaşı ve çok az ümidi vardı. Bir de geçen yıl nisan ayında Küba'ya yaptığımız o feci seyahat sırasında –o kadar hastalanıp o kadar sarhoş olmuştu ki sonrasında New York'ta hastaneye götürmek zorunda kalmıştım onu– fark etmiştim ki, kendi aynam dışında gördüğüm en kederli gözlere sahipti. "Seni asla terk etmeyeceğim Zelda" demişti.

Onu sedyede götürülürken gördüğümde düşündüğüm şey şu oldu: *Öyle sıra dışı parlaklıkta bir insan ki, şayet sonunda hiçbir şey yapmayacak olursa gerçek bir felaket olur.*

1919'da tam onunla ilişkimi kesmeden önce hissettiğim o berbat yumruyu hissediyordum yine boğazımda.

Ne yapmam gerektiğinin bilinciyle, Highland'den çıkmak için kendi kendime bir yol buldum. Bunun için, bazı hastalara karşı işlediği suçların yanında benim küçük şantaj planımın solda sıfır kaldığı bir Dr. Carroll'ı biraz zorlamam gerektiyse de, bu konu doktorla benim aramda kaldı sonuçta. On yıldır ilk kez hem Scott hem de ben özgürdük.

Ve şimdi de bekliyorum.

21 Aralık 1940

Montgomery, Alabama

Tootsie Noel için geldi. Annemle beni rahatsız etmemek için Newman'la ikisi Marjorie'lerde kalıyorlar. Annem şekerleme yaparken verandadaki salıncakta oturuyoruz; günün en hoş vakti, bunda hemfikiriz. Ona Scottie ve Scott'la ilgili son haberleri verdim. "Gidip onu görebilmem için bana para göndereceğini umuyorum. Belki ben de senaryo yazmayı denerim."

"Hmm" diyor Tootsie. "Ne kadar rahatlamış olduğun gözümden kaçmadı. Sesin iyi geliyor, iyi görünüyorsun – gerçi iyi bir saç kesiminin bütün pakete katkısı olacaktır. Göründüğün kadar huzurlu musun gerçekten?"

Yumruğumu kafama vuruyorum. "Şok tedavisi. Vahşi hayvanı yatıştırır."

"Sadece o değil. Scott olmayınca sanki sen..."

"Dengeli miyim?" Tootsie başını sallıyor evet der gibi ve ben "Biliyorum" diyorum. "Onu epey zaman önce tespit etmiştim ben, ta Highland'deyken."

"O halde neden şimdi tutup da bir şeyleri değiştirmek istiyorsun? Buradaki hayat neredeyse mükemmel."

"Scott da değişti benim kadar. Vücutlarımıza verdiğimiz bütün o kimyasallar, sonunda bütün iblisleri yıkayıp götürdü sanırım ikimizden de. Bundan sonrası farklı olacak."

Tootsie kuşkulu görünüyor. "Eğer sen inanıyorsan bunun doğru olduğuna, o zaman ben de aynısını yapmaya çalışaca-

ğım. Ama sana şunu söylemeliyim, seni Sheppard Pratt'te terk ettiği için asla affetmedim onu. Seni orada bulduğumda" ürperiyor, "ölmek üzereydin Zelda. Hiç hatırlıyor musun bunları?"

"Çizgisel bir şekilde değil ama bazı izlenimler var."

Elimi eline alıyor. "Nasıldı?"

"Julia Teyze'nin sözünü ettiği o Afrika nehrini hatırlıyor musun? Büyükbabasını anlattığı bir hikâyeden öğrenmişti hani o da?"

Tootsie başını iki yana sallıyor; ben de ona Julia Teyze'nin hikâyesinden hatırladıklarımı anlatıyorum. Şöyle anlatırdı Julia Teyze:

"Vahşi ormanın ıslak ve birbirine dolanmış ağaçlarla kaplı en derin yerinde, yerlilerin bile gitmediği yerlerde, esrarengiz ve tehlikeli bir nehir akar. Bu nehrin bir adı yoktur çünkü adı konursa gerçek olur, oysa kimse o nehrin gerçek olduğuna inanmak istemez. Oraya sadece rüyalarda gidilir derler; ama sen uyku vaktinde düşünme şimdi bunu çünkü oraya her giden geri dönemez!

O ormanın üst bitki tabakası o kadar bol yapraklıdır ki gerçek gün ışığı asla sızamaz içine. Nehrin kenarı, fazla hareketsiz kalırsan seni canlı canlı yiyecek yaratıklarla dolu ıslak bir çamurla kaplıdır. O kaderden kaçabilmek için siyah sulara girmen gerekir. Ama sıcak zift gibi ağırdır su; bir kez içine girdin mi seni sarar ve çekip götürür, azar azar, ta ki karanın sonuna gelene kadar, ve orada su karanlık ve ağır bir şelaleye, dünyanın tarihinde görülmüş en yüksek şelaleye dökülür.

O çağlayıp dökülen suda iblisler vardır, yılanlar vardır ve kulağına bir şeyler fısıldayan hayaletler. Seni sevdiklerini söylerler. Kendini onlara vermeni, onlarla kalmanı, onlardan biri olmanı söylerler. 'Güzel değil mi burası?' derler. 'Ne acı var, ne dert.' Ama ışık da yoktur, sevgi de, neşe de,

zemin de. Yuvarlana yuvarlana düşersin ve seçim yapmaya çalışırsın ama aklın altüst olmuştur ve belki de o kadar iyi düşünemezsin ve belki doğru şeyi seçemezsin ve belki de hiç uyanamazsın."

"İşte böyle bir şeydi" dedim Tootsie'ye, "hatta sen beni çıkardıktan ve Scott Highland'e aldıktan sonra bile. Seçim yapamıyordum. Hayaletlere kulaklarımı kapatamıyordum... Ama sen gelip 'Dayan tatlım' diyordun, Scottie gelip 'Seni özledim anne' diyordu ve Scott gelip sarılıyordu, sadece sarılıp hiçbir şey söylemiyordu."

"Scott ne zaman bir işe yaradı ki?" dedi Tootsie alaycı bir gülüşle.

"Scott da nehrin içindeydi."

Bugün kış gündönümü, yılın en kısa günü. Mantomu almak için dolaba doğru gittiğim sırada ışık solmaya başlamış bile. "Biraz harekete ihtiyacım var" diyorum, radyoyu açmış, Almanların Liverpool'u yine bombalamalarıyla ilgili haberleri dinleyen anneme. İçimi acıtıyor bu savaş. Ne zoru var bu dünyanın? Günlük hayatta yeterince dert, keder, incinme, ölüm yok mu zaten?

"Nereye gideceksin?" diye soruyor annem. "Hava kararacak birazdan."

"Biraz yürüyeceğim sadece. Akşam yemeğine yardım etmek için vakitlice gelirim."

Burada, Montgomery'de olmanın en sevdiğim yanı yürüyüşlerim. Başta, annemin beni aşırı dikkatle izleyen gözlerinden kaçışımdı bunlar. Azıcık somurtacak olsam yeniden depresyona gireceğim diye endişeleniyordu. "İyiyim" derdim ona; rahatsız olduğumu gizlerdim, çünkü benim sonumun da zavallı Tony'miz gibi olacağından endişelendiğini bilirdim.

Artık, geçmişimi yeniden ziyaret etmenin verdiği mutluluk için çıkıyorum yürüyüşlere daha çok. İşte mahkeme bina-

sı; öyle değişmez bir görünüşü var ki, babamın hâlâ orada olduğunu hayal etmekten daha doğal ne olabilir? Sanki içeride, hukukla ilgili çok ince bir noktayı anlamak ve birilerine detaylıca anlatmak için harıl harıl çalışıyor; az sonra da masasını toplayıp ışığı kapatacak ve bir tramvaya atlayarak eve gidecek.

İşte artık herkesin Birinci Dünya Savaşı dediği Büyük Savaş sırasında Kızılhaç ofisinin bulunduğu bina. 1918'de, bir tekimiz bile inanamazdı Avrupalıların sadece yirmi yıl sonra yeniden birbirlerinin boğazına sarılacağına.

İşte Eleanor'un, kadın haklarını kendine dert etmeyen, aklı fikri aşkta olan hoppa bir kız gibi davrandığım evi.

Ve işte Scott'ın bana evlenme teklif ettiği köşe. Ya o gece eve gidip, hayır, böyle bir risk alırsam kazanacağımdan daha fazlasını kaybetme olasılığım var diye karar verseydim? O alternatif dünyada ne *Cennet* olacaktı belki, ne *Gatsby*, ne de okuyucuların o kadar bayıldıkları yüzden fazla öykü. Ernest Hemingway hâlâ fakir ve az bilinir olacaktı belki. Ve benim hayatım da Marjorie'ninkine benzeyecekti: güvenli, öngörülebilir, sıradan ve sıkıcı. Şimdi bile o zamankinden farklı bir tercih yapmazdım.

Postanenin önünden geçerken dünkü mektubun peşinden Scott'a gitmeyi düşünüyorum yine. Gidince Montgomery'yi özleyebilirim –sevmeye başladım burayı ne de olsa– ama Scott'la yepyeni bir hayata başlayabileceksem buradaki hayatı bir kez daha feda etmeye hazırım. Scott kırk dört yaşında şimdi, bense kırk; bir zamanlar sandığımız gibi akıl almayacak kadar büyük yaşlar değilmiş meğer bunlar. Her şeye baştan başlayabiliriz.

Nihayet annemin yıllardır yaşadığı, Sayre Sokağı'ndaki küçük evindeyim. Tam hava bütünüyle kararmadan içeride olacak şekilde geldim işte. Hava karardığında evde olmazsam endişeleniyor annem; bu da beni çok eğlendiriyor çünkü

ben gençken hiç dert etmezdi bunu. Hemen her şeyden korkuyor benim adıma. Eğer hava serinse üşüteceğimden korkuyor, hava sıcaksa güneş çarpmasına uğrayacağımdan; eğer yağmur yağıyorsa zatürree olma riskim var, güneşliyse yanma riskim. Fazla yürümek beni yoracakmış, öyle söylüyor. "Neden kilometrelerce yürümek konusunda ısrar ediyorsun?" Beni örgüye başlamaya teşvik edip duruyor; modernist resimlerim kaygılandırıyor onu.

Bu arada Scottie Vassar'da ve yetiştirilme şekline karşın bayağı da iyi gidiyor. Kendisine sorarsanız, çocukluğu harika dadılar, şahane arkadaşlar ve büyüleyici öğretmenlerle dolu dolu geçmiş. Fransızcayı da İngilizce kadar akıcı konuşabilen bir dünya vatandaşı o. Sesinde bir Güneyli havası var – umudum, onun benden aldığı tek şeyin bu olması. Hayır, geri alıyorum: Umarım benim affetme kapasitemi almıştır ve babasınınkini de. Ona bırakacak değerli başka bir şeyimiz olmadığı kesin.

Okul tatilinde Harold Ober, karısı ve oğluyla kalıyor ama Noel'de burada olacak. Benim tatlı, küçük kuzum nasıl da büyüdü; aynı anda hem çok doğru hem de çok yanlış bir şey var bunda.

İçeri girdiğimde kızarmakta olan domuz eti kokusu karşılıyor beni. "Anne, ben geldim!"

Yanıt yok, ben de hırkamı kapının koluna asıp mutfağa gidiyorum. Annem masada oturuyor, katladığı ellerini ağzına bastırmış. Gözleri nemli.

"Ne oldu?" diye soruyorum. "Yine kötü mü haberler? Şu radyoyu dinlemekten vazgeçmelisin. Yapabileceğimiz bir şey yok ve sadece sinirlerimiz bozuluyor."

"Sen dışarıdayken bir adam aradı" diyor. "Bir arkadaşınmış öyle dedi... bir arkadaşın..."

"Harold mı? Harold Ober miydi? Scottie mi?"

Başını iki yana sallıyor. "Harold değil."

"Kim peki anne? Scottie iyi mi? Bu akşam Poughkeepsie'de bir dansa gidecekti – dansla ilgili bir şey mi? Bir şey mi olmuş? Buzludur oralar..."

"Hayır, Scottie iyi." Annem elini sallıyor o endişeyi defetmek için. Sonra, "Scott" diyor.

"Scott mı telefon etti?"

"Scott ölmüş bebeğim. Kalp krizi. Oh tatlım, çok üzgünüm."

Soğuk bir aralık sonu sabahı, şehrin sakinlerinin çoğu evlerinde hediye paketler, turta yapar, radyodaki Noel ilahilerine eşlik ederken, ben Montgomery'nin bomboş Union İstasyonu'nda oturuyorum, bakın. Orada, bekleme salonunun orta yerinde, uzun tahta sıranın üstündeki yalnız kadınım ben. Parlak kırmızı kurdelelerle süslenmiş çamdan çelenkler balkon demirlerine bayram havası vermiş. Yüksek camlardan çelik grisi bir gök görünüyor. Geliş platformu benden on metre uzakta, kapının hemen dışındaki vitray detaylı kemerli çatının altında.

Eniştelerim Newman ve Minor, yerel gazetelerin muhabirlerini uzak tutmak için dışarıda kaldılar. Evi arayıp duran, kapıya gelen o muhabirler, ağlayan dulu görmek istiyorlar. Haber değeri olan beyanatlar istiyorlar – dün gazetelerde çıkan ve F. Scott Fitzgerald'ı Montgomery'nin en sevgili manevi evladı ilan eden o uzun ölüm ilanını destekleyecek bir şeyler yani. Oysa benim söyleyebileceğim tek şey, önemi olan tek şey, çok basit ama benim için çok derin anlamı olan bir gerçek:

Scott öldü.

Bu gerçekle iki gün geçirdim. Bu gerçekle ben tanışıyoruz artık, o ilk mutsuz karşılaşmanın şokunu atlatıp tedirgin bir birlikte yaşama aşamasına geçtik. Dikenleri, nefes almanın bile yanlış ve azap verici geldiği o ilk geceye göre azıcık daha

küt şimdi. Annem, bembeyaz yüzüyle, şöminenin başındaki sallanan sandalyesinden seyrederken, Tootsie ve Marjorie etrafımda pervane oldular. "Öldü mü?" diye fısıldıyordum, belli birine hitap etmeden. Ben de yıkılacağım anı bekliyordum, ama başıma gelen şey, sevdiklerini kaybeden bütün insanların başına gelen şeyden ibaretti: Yüreğim, öncesi ve sonrası diye iki parçaya bölünmüştü. Sonra sabah oldu ve kızımı arayıp korkunç haberi verdim.

Şimdi istasyonda oturmuş, yirmi yıl, sekiz ay önce bu lobide beklerken üzerimde olan tayyörü anımsıyorum. Tren, Marjorie'yle beni gezegenin en şahane şehrine, kendisi ve yeni karısı için romantik ve gözü kara bir varoluşu hem hayal hem de organize eden o genç, başarılı delikanlıya götürecekti o bahar sabahında. Şimdi, ayakkabılarımın tabanlarından sade yün şapkamın tepesine kadar dul karasına bürünmüş haldeyim. Şimdi, Scott –aslında Scott'ın naaşı demeliyim (ah Tanrım, ne kadar da yanlış geliyor kulağa)– gelecek haftaki cenaze töreni için Maryland'e gidiyor trenle. Şimdi, tren bana kızımı, kızımızı, artık annesinden başka güvenecek kimsesi kalmayan yavrucağı getirecek.

"İyiye gittiğini söylemişti" diye isyan etmişti Scottie aradığımda. "Bana Sheilah'nın eski kürk mantosunu göndermişti ve... Ah, anne" diye fısıldadı; gözyaşlarıyla kabarmıştı fısıltısı. "Söylememem gerekirdi..."

"Şşş" dedim; kendi gözlerim de yaşlarla doluyordu yine. "Önemli değil. Biliyordum zaten. Sadece adını bilmiyordum. Bir anlamı da yoktu."

"Teşekkür kartıma ne yazacağım hususunda paylamıştı beni; halbuki ben daha yazmayı düşünmeye bile başlamamıştım!"

Azıcık gülümsedim. "Hep ileri görüşlüydü."

"Nasıl ölmüş olabilir?" diye sordu bana. "İmkânsız gibi geliyor, değil mi?"

Öyle. Sanki tren bu sabah geldiğinde içinden Scott inecekmiş, kapılardan geçip beni kollarına alacakmış gibi geliyor. Islak yanağımı öpecek ve "Bu da ne?" diyecek. "Geri gelmeyeceğimi mi sandın?"

"Evet. Ne şapşalmışım, değil mi?"

"Hâlâ geçmeyen yan etkiler bunlar" diyecek bana ve alnıma hafifçe dokunacak. "Endişeye mahal yok. Seni asla terk etmeyeceğimi söylemiştim sana ve çok da ciddiydim. Beni bilirsin, Zelda. Sözümün eriyimdir."

Öyleydi de. Gerçekleşmeyen –kendisi için, bizim için gerçekleşmeyen– ne varsa hepsi onun bütün çabalarına rağmen olamayan şeylerdi.

İşte trenin düdüğü –Court Sokağı'ndaki hemzemin geçit için olmalı– ve işte trenin gelişini haber veren gümbürtü. Scottie'yi gördüğümde, onun yüzünde Scott'ın yüzünü göreceğim, biliyorum. Bugünün içindeki geçmiş hayatlar, tıpkı onun hep söylediği, hep yazdığı gibi. İnsanın içini rahatlatıyor bu düşünce.

Ve sonra, Noel geçtiğinde –tuhaf, kasvetli bir Noel olacak bu– Scottie yeniden trene binecek, bu kez Maryland'e doğru. Yine yalnız seyahat edecek. Etrafımdaki bütün endişeciler Scott'ın cenazesine dayanamayacak kadar güçsüz olduğumdan korkuyorlar ve ben de bu sefer akıntıya kürek çekmemeyi seçtim.

Benim orada olmama hiç gerek yok; ben veda etmiyorum.

Sonsöz

Scott ölünce, avukatına onun Rockville, Maryland'deki St. Mary Kilisesi'nde bulunan Fitzgerald aile mezarlığına gömülmesi talimatını verdi Zelda; Scott'ın vasiyeti böyleydi. Ama Scott öldüğü sırada inançlarından kopmuş bir Katolik olduğu için Kilise buna izin vermedi. Onun yerine Rockville Union Mezarlığı'na gömüldü.

Max Perkins'le Zelda, Scott'ın *Son Kodamanın Aşkı* elyazması ile notlarını, düzenlemesi için Edmund "Bunny" Wilson'a teslim ettiler. 1941'in sonlarına doğru, Scribner, romanı *Muhteşem Gatsby*'nin ve Perkins'in Scott'ın en sağlam eserleri olduğunu düşündüğü beş kısa öyküsünün de olduğu bir cildin parçası olarak bastı. *Son Kodaman* başlığıyla basılan kitabın eleştirmenler tarafından beğenilmesiyle başlayan F. Scott Fitzgerald rönesansı, *Gatsby*'yle "The Diamond as Big as the Ritz" adlı uzun öykünün ciltsiz, Silahlı Kuvvetler baskılarının İkinci Dünya Savaşı sırasında askerlere dağıtılmasıyla ilerleyecekti. Bundan kısa süre sonra Bunny Wilson, Scott'ın denemelerini 1945'te *The Crack-Up* adıyla basılan bir derlemede topladı ve Dorothy Parker da *The Portable F. Scott Fitzgerald* başlıklı bir derleme hazırladı. Bu çabaları başkaları takip etti; Scott, dahil olması gerektiğine hep inandığı edebiyat büyükleri listesindeki yerini nihayet aldı ve *Muhteşem Gatsby* günümüze dek yirmi milyon kopya sattı.

Scott öldüğünde borç içinde olduğu için ve eserlerinin hatırı sayılır telif ücretleri getirmesi de epey bir zaman alacağı için, Zelda ve Scottie'nin elinde Scottie'nin okul masrafları ve Zelda'nın ömür boyu geçimi için Scott'ın hayat sigortasından gelen otuz beş bin dolar vardı sadece. Zelda'nın Scott'ın Princeton'dan arkadaşı olan ve mirasını yöneten avukat John Biggs'in kurduğu vakıftan aldığı, aylık elli doları bulamayan gelirine, gazi eşi olduğu için aldığı aylık otuz beş dolar ekleniyordu sadece. Dolayısıyla Zelda Montgomery'de annesiyle yaşamaya devam etti. Sara Mayfield, Murphy'ler, Ober'ler ve Ludlow Fowler gibi birçok arkadaşıyla ilişkilerini, bütçesi izin verdiği ölçüde seyahat edip onları ve başkalarını ziyaret ederek devam ettirdi.

Fakat alkol bağımlılığı giderek artan ve depresyon dönemleri giderek kötüleşen Ernest Hemingway'le ilişkisi sonsuza dek kesilmişti. Takip eden yıllarda Hemingway'in Fitzgerald'larla ilgili görüşleri –belki de Scott'ın geri dönen ününe bir karşılık olarak– iyice eleştirel olmaya başladı. Biyografi yazarları ve araştırmacılar, Hemingway'in *Paris Bir Şenliktir*'de Fitzgerald'larla ilgili yazdığı pek de övücü olmayan hikâyelerin çoğunun yarı-gerçek veya düpedüz uydurma olduğunu göstermiş olsalar da, bunlar popüler kültürde hâlâ gerçek olarak kabul ediliyor. Ernest Hemingway 1961'de intihar etti.

1940'larda Zelda *Sezar'ın Hakkı* adını verdiği romanı üzerinde çalıştı ve en etkileyici ve garip resimlerini ortaya çıkardı. New York ve Paris mekânlarını betimleyen bir şehir manzaraları serisinin yanı sıra peri masallarından sahneler çizdi ve Kral Arthur devri temalı, çok detaylı kâğıt bebekler yaptı. Bütün bunlar çeşitli galerilerde sergilendi ve eleştirmenlerin gerçek beğenisiyle karşılandı. Resimlerin çoğu günümüze gelene kadar kaybolmuş veya yok edilmiş olsa da bir kısmı korunmuştur ve hâlâ ara sıra sergilenmektedir.

Scottie ile Zelda'nın ilişkisi Scott'ın ölümünden sonra her zaman çok iyi olmadı. Scottie'nin en önemli gelişim yılları boyunca hasta olan Zelda, kızına Scott'ın olduğu kadar yakın değildi ve ikisi bazen Scott'ın adını yaşatmanın en uygun yolları konusunda fikir ayrılıklarına düşüyorlardı. Zelda, Scottie'nin 1943'te varlıklı bir vergi avukatıyla yaptığı evliliğe çok sevindi yine de. 1946'da bir erkek, 1948'in başlarında da bir kız torununun dünyaya gelmesi ona büyük mutluluk verdi. Daha sonra iki çocuğu daha olan Scottie gazetecilik yaptı, hayır etkinlikleri için müzikal komediler yazdı, alkolizmle boğuştu ve sonunda Montgomery'ye geri dönerek orada genç kadınların politikaya atılmalarını teşvik etti.

Zelda'nın bir tür akıl hastalığından mustarip olduğu şüphesiz olsa da, onun Highland Hastanesi'ndeki hekimlerinden biri olan Dr. Irving Pine, Zelda'nın öbür doktorları tarafından çok yanlış anlaşılmış olduğuna, ayrıca şizofreni teşhisinin de yanlış olduğuna inanıyordu. Tıbbi kayıtlarını inceleyen doktorların daha yakın tarihli görüşlerine göre, Zelda'nın rahatsızlığı bugün bipolar adı verilen bozukluktu ve başlardaki alkol tüketimi ve aşırı fiziksel aktiviteden doğan güçsüzlük bunu daha da karmaşık bir hale getirmişti. Sözde onu iyileştirmesi gereken tedavilerden bazıları elden ayaktan düşüren kalıcı yan etkiler bıraktı üzerinde. Yıllarca yapılan "reedükasyon"ların ve ilaç tedavilerinin kümülatif etkisi onun daha sonraki yıllarda ara ara yaşadığı depresyon ve güvensizlik dönemlerine katkıda bulunmuş olabilir.

Böyle dönemlerde, kendi deyimiyle "dengesini bulmak" için kısa süreliğine Highland'e giderdi. Bu kalışların, 1948'in Ocak ayında başlayan dördüncüsü, aynı zamanda sonuncusu da olacaktı. 10 Mart gecesi Highland Hastanesi'nde yangın çıktı; gecenin başında dışarıda dansa gitmiş, sonra da reçeteli yatıştırıcı ilacını alıp yatmış olan Zelda içeride mahsur kalan dokuz kadından biriydi. Dokuzu da yangında can verdi.

Zelda, Rockville Union Mezarlığı'na Scott'ın yanına gömüldü. Ancak, 1975'te, Scottie'nin, anne ve babasının mezarlarını Fitzgerald aile mezarlığına taşıma çabaları sonuç verdi; yaptırdığı mezar taşına da *Muhteşem Gatsby*'nin son cümlesini yazdırdı:

BÖYLECE DURMADAN GEÇMİŞİMİZE DOĞRU
SÜRÜKLENEREK AKINTIYA KARŞI
KÜREK ÇEKİP DURURUZ.

Yazar notu ve teşekkür

Bu kitap hayal ürünüdür ama gerçek insanların hayatlarına dayalı olduğu için kabul görmüş hususlara olabildiğince bağlı kalmaya çalıştım.

Fakat bu hususların birçoğu konusunda evrensel bir uzlaşma bulmak imkânsız. Fitzgerald'lar konusunda farklı görüş ve önyargılara dayanan o kadar çok malzeme var ki sıklıkla kendimi Zelda ve Scott diye iki taraftan oluşan hiddetli bir tartışmanın ortasına dalmışım gibi hissettim. Zelda'nın Scott'ın hayatını raydan çıkardığını düşünen her biyografi yazarı veya araştırmacıya karşılık Scott'ın Zelda'nınkini raydan çıkardığını düşünen biri var. Dahası, popüler kültür, Fitzgerald'ların hayatının birtakım hususlarını efsane düzeyine çıkarmış durumda; mesela, elde hiçbir bariz kanıt olmadığı halde Scott'ın Plaza'nın önündeki fıskiyeli havuzda hoplayıp zıpladığına dair kararlı bir inanç var. Fikrin gerçeğin önüne geçtiği, dedikodunun inanca dönüştüğü yerleri belirlemeye çalışırken, farklı anlatıları üzerinde uzlaşılmış kronolojik sıralamalara dayanarak kontrol ettim ve Fitzgerald'ların da kabul ettikleri dahil olmak üzere çeşitli kaynakları karşılaştırdım.

En zengin ve birçok açıdan en güvenilir kaynak, ikisinin önce flört ederlerken, daha sonra da Zelda'nın hastanede, Scott'ın ise Hollywood'da olduğu dönemlerde birbirlerine

yolladıkları mektuplardı. Scott'ın, arkadaşlarıyla, editörüyle, temsilcisiyle ve Ernest Hemingway'le olan yazışmalarının da değeri tartışılmaz. Romandaki bütün mektuplar benim kendi yaratımım olsa da esin kaynakları bu inanılmaz yazışmalar olmuştur.

Gerçek insanlara dayalı kurmaca, kurmaca olmayan yazın türünden, vurguyu gerçeğin detayları yerine karakterlerin duygusal yolculuğuna koyması açısından ayrılır. Beni özellikle ilgilendiren şeylerden biri Zelda ile Ernest Hemingway arasındaki sıra dışı düşmanlık oldu. Düşmanlık gerçekti ama hiçbir yerde bu konuyla ilgili bir araştırma ya da neden başladığına dair bir açıklama bulamadım. Yaygın inanç, Hemingway'in Zelda'nın "deli" olduğunu ve Scott'a iyi gelmediğini bildiği yönünde, ama kayıtlar gösteriyor ki Zelda'ya karşı bir süre gayet sıcak davranmış ve onu hiç tenkit etmemiş, ama sonra bu durum aniden değişmiş. Bilinen motivasyonları, karakterleri ve olayları da dikkate alarak, neredeyse bir dedektif gibi araştırdım bunun nedenini; ve sonunda romanda sunduğum senaryoya ulaştım.

Zelda, Scott, Hemingway ve Murphy'ler hakkındaki kitap ve makaleleriyle Fitzgerald'ların yolculuğunu böyle bir bütünsellik içinde görebilmemi mümkün kılan şu biyografi yazarları ve editörlerine minnettarlığımı ifade etmek isterim: Linda Wagner-Martin, Nancy Milford, Sally Cline, Kendall Taylor, Amanda Vaill, Andrew Turnbull, John Kuehl, Jackson Bryer, Cathy W. Barks, Mary Jo Tate, Kenneth Schuyler Lynn ve Matthew J. Bruccoli. Scribner ile işbirliği içinde, anne ve babasının anı defterleri ve albümlerini kullanarak zengin bir fotoğraflı biyografi olan *The Romantic Egoists*'i hazırlayan Frances Scott "Scottie" Fitzgerald'a ayrıca teşekkür ederim. Kitabı da şiddetle öneririm.

Scott ile Zelda'nın yaratıcı çalışmalarının –birçoğundan romanda da söz ettiğim öyküler, romanlar ve makalelerin–

katkısı da tartışılmaz. Scott'ın ilk dönem çalışmalarına derinlikli bir bakış için *Before Gatsby* koleksiyonunu öneririm. Zelda'nın yayımlanmış bütün eserleriyse *Zelda Fitzgerald'ın Tüm Eserleri* adı altında toplanmış. Bu iki kitap –ve Fitzgerald'ları konu alan birçok başkaları– Scott ve Zelda'ya olan hürmeti hayatı boyunca azalmayan Matthew J. Bruccoli tarafından derlenmiştir. Bu konuda kendisinden çok feyiz aldığımı belirtmeliyim.

Bir biyografi değil bir romancının Zelda Sayre Fitzgerald olmanın nasıl bir şey olduğunu hayal etme çabası olan bu kitaba, Scott ve Zelda'ya duyduğum saygı ve sevgi ilham oldu.

Birçok dost ve aile ferdinin desteğini aldığım için çok şanslıyım. Fiction Writers Co-op'tan olan ve olmayan bütün meslektaşlarıma, Hasenladies Kitap Kulübü üyelerine, Pam Litchfield'a, Sharon Kurtzman'a, Larry ve Jean Lubliner'a, Michelle ve Chuck Rubovits'e, Bryan ve Susan Fowler'a, Earl Fowler'a, Pat ve Bernie Clarke'a, Maggie Balistreri-Clarke'a, Ed Clarke'a, Jason ve Linda Timmons'a, Adele Dellava'ya, kocam Andy'ye ve oğullarımıza teşekkür ederim.

Bu kitabın yazılışı sürecinde beni iki kez ağırlayan Southern Pines, Kuzey Carolina'daki Weymouth Sanat Merkezi'ne çok teşekkürler. Bir zamanlar romancı James Boyd'un evi olan –ve Thomas Wolfe ve Scott Fitzgerald gibilerince ziyaret edilmiş olan– bir mekânda çalışmak gerçek bir ayrıcalık ve mutluluktu.

Yedi yıldır bana koçluk, yol göstericilik ve arkadaşlık eden Wendy Sherman'a ve her zaman doğruyu söyleyen Jenny Meyer'a takdir ve minnetimi belirtmek isterim.

Romanı İngiltere ve ötesindeki çok sayıda okuyucuya ulaştıran Two Roads ekibi ve Lisa Highton'la çalıştığıma çok memnunum.

St. Martin's Press yayınevinin bu kitap için gösterdiği il-

gi ve coşkudan onur duydum; minnettarım. Özellikle sayısız katkılarından ötürü Dori Weintraub'a ve benim için tam bir mucize olan Sally Richardson'a teşekkür etmek isterim. Son olarak, muhteşem editörüm, bilge ve zeki Hope Dellon'a da sonsuz sevgilerimi sunarım.

"Daha yakından baktığınızda olağanüstü, büyüleyici bir şey göreceksiniz, sahici ve doğru bir şey. Biz asla göründüğümüz gibi olmadık."

Özgür ruhlu, Güneyli güzel Zelda, ileride *Muhteşem Gatsby*'nin yazarı olacak F. Scott Fitzgerald'la 1918'de tanışır ve kısa süre sonra evlenirler. Zelda ve Scott Fitzgerald 1920'lerin ikonu olurlar; cemiyet hayatında boy gösterirler, partiden partiye koşarlar. Ernest Hemingway'den Pablo Picasso'ya, Coco Chanel'den Dorothy Parker'a kadar kimler yoktur ki etraflarında...
Ama bu ışıltılı hayatın ortasında mutsuzdur Zelda... Çünkü o daima bir erkeğe bağlı olmayı değil, kendi olmayı tercih eder. Dansla, resimle ve edebiyatla ilgilenir. Yaşamı coşkuyla kucaklar, yaratıcıdır. Özgür bir kadın olma uğruna mücadele eder, hem Scott Fitzgerald'la hem de dönemin tutucu değerleriyle. Bildiğinden taviz vermez.

Bu yüzden erkek egemen aklın hüküm sürdüğü yıllarda kocasına ayak bağı olmakla suçlanır, eleştiri oklarının hedefi olur. Ama o ne Scott Fitzgerald'a olan aşkından vazgeçer ne de kendi olmaktan...
Zelda Fitzgerald'ın Romanı işte bu tutkulu, ölümsüz aşkı anlatırken sesi boğulmuş bir kadına yeniden sesini kazandırıyor.

Therese Anne Fowler, Illionis'te doğdu, Kuzey Carolina Üniversitesi'nde sosyoloji okudu, yaratıcı yazarlık alanında yüksek lisans derecesi aldı. Üniversitelerde kurgu yazarlığı konusunda ders verdi, *Obsidian III* adlı edebiyat dergisinde editör asistanlığı yaptı. Fowler, Kuzey Carolina'da yaşıyor.

Çeviren: Omca Korugan

DK DOĞAN KİTAP



ISBN 978-605-09-2272-1
9 786050 922721
sertifika no: 11940
Tavsiye Edilen Satış Fiyatı
₺ 25